

การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม
ทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช
APPLICATION OF THE BUDDHIST GOVERNANCE PRINCIPLE FOR
ENHANCING PEOPLE'S POLITICAL PARTICIPATION IN
NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร (อะซิม)

ดุขฉินิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุขฉินิพนธ์
สาขาวิชารัฐศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๔

การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม
ทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช

พระมหาเอกกวิน ปิยวีโร (อะซิม)

ดุขฎฐินิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุขฎฐิบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๔

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Application of The Buddhist Governance Principle for
Enhancing People's Political Participation in
Nakhon Si Thammarat Province

Phramaha Ekkawin Piyaweero (Asim)

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Doctor of Philosophy
(Political Science)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2021

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อคุณิพนธ์ : การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม
ทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ผู้วิจัย : พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร (อะชิม)

ปริญญา : ปริญญาคุณิบัณฑิต (รัฐศาสตร์)

คณะกรรมการควบคุมคุณิพนธ์

: รศ. ดร. ธีชชนันท์ อิศรเดช, น.บ. (นิติศาสตร์), พช.บ. (รัฐศาสตร์), M.A.
(Political Science), Ph.D. (Political Science)

: รศ. ดร. สุรพล สุยะพรหม, พช.บ. (สังคมวิทยา), M.A. (Politics), Ph.D. (Political
Science), ปร.ด. (สื่อสารการเมือง)

วันสำเร็จการศึกษา : ๑๑ กันยายน ๒๕๖๔

บทคัดย่อ

คุณิพนธ์นี้ มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและอุปสรรคการมีส่วนร่วม
ทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ๒) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการส่งเสริมการ
มีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ๓) เพื่อนำเสนอการนำหลักพุทธธรรม
มาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัด
นครศรีธรรมราช รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก กับ
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๗ รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนาและการ
สนทนากลุ่มเฉพาะจำนวน ๘ รูปหรือคน การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้ง
ฉบับเท่ากับ ๐.๘๗ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัด
นครศรีธรรมราช ทั้ง ๘ เขตการเลือกตั้ง ที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีขึ้นไป จำนวน ๔๐๐ ตัวอย่าง วิเคราะห์
ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ผลการวิจัยพบว่า

๑. สภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมืองสำหรับประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ๑)
ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองยุคเก่าใช้การสนทนาและใน
ยุคใหม่แสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสารสังคมออนไลน์ ๒) ด้านความสนใจการบริหารงานของรัฐบาลและ
นักการเมือง ประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชติดตามข้อมูลข่าวสารตามยุคสมัย และข้อมูลแบบ
วัฒนธรรมร่วมสมัยผ่านสื่อสารสังคมออนไลน์ ๓) ด้านความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ทางการเมืองและสังคม
ประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีความรู้ความเข้าใจสิทธิหน้าที่ทางการเมืองและสังคมแตกต่าง
กันออกไปตามความรับรู้และระดับการศึกษา มีการใช้สิทธิหน้าที่ของตนตามพื้นฐาน ๔) ด้านการร่วม

พัฒนาชุมชนและสังคม การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้น ประชาชนให้ความร่วมมือกับภาครัฐและนักการเมืองเพื่อพัฒนาสังคมของตน

๒. องค์ประกอบของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า ค่าเฉลี่ย ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 3.38$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน พบว่า ด้านความมีอิสระทางความคิด มีระดับความคิดเห็นสูงที่สุด ($\bar{x} = 3.48$) รองลงมาคือ ด้านการตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของรัฐบาล ($\bar{x} = 3.43$) และต่ำ ที่สุดคือ ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐและฝ่ายการเมือง ($\bar{x} = 3.18$)

๓. การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักอภิธานิยธรรม ๗ ได้แก่ ๑. การหมั่นประชุม กันเนื่องนิตย์ ๒. ความพร้อมเพิ่กันประชุม ๓. การร่วมกำหนดกฎเกณฑ์ทางการเมือง ไม่บัญญัติสิ่ง ที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ ๔. การเคารพประธานและความคิดเห็นของสมาชิกในที่ประชุม ๕. การให้เกียรติสตรียอมรับความเท่าเทียมสตรีและบุรุษ ตลอดถึงการ คุ่มครองผู้อ่อนแอ ๖. การเคารพสักการสถานของประเทศชาติบ้านเมือง ๗. การทำนุบำรุง พระพุทธศาสนาตลอดถึงบรรพชิตในศาสนา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.91$) และเมื่อพิจารณา เป็นรายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ตลอดถึงบรรพชิตในศาสนา มีระดับความคิดเห็นสูงที่สุด ($\bar{x} = 3.99$) รองลงมา คือ ด้านการให้เกียรติ สตรียอมรับความเท่าเทียมสุภาพสตรีและสุภาพบุรุษ ($\bar{x} = 3.98$) และต่ำที่สุด คือ ด้านการหมั่น ประชุมกันเนื่องนิตย์ ($\bar{x} = 3.05$) การประยุกต์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับการส่งเสริมการมี ส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้นเป็นการสะท้อนให้เห็นกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมือง แบบประยุกต์ระหว่างพุทธจักรและอาณาจักรให้มีความสอดคล้องกันอย่างลงตัว

Dissertation Title : Application of The Buddhist Governance Principle for Enhancing People's Political Participation in Nakhon Si Thammarat Province

Researcher : Phramaha Ekkawin Piyaweero (Asim)

Degree : Doctor of Philosophy (Political Science)

Dissertation Supervisory Committee

: Assoc. Prof. Dr. Thachanan Issadet, B.A. (Public Administration), LLB. (Laws), M.A. (Politics Science), Ph.D. (Political Science)

: Assoc. Prof. Dr. Surapon Suyaprom, B.A. (Sociology), M.A. (Politics), Ph.D. (Politics Science), Ph.D. (Political Communication)

Date of Graduation : September 11, 2021

Abstract

Objectives of this research article were ๑. to study the general condition and obstacles of people's participatory political participation promotion in Nakhon Si Thammarat Province, 2. to study the components of people's participatory political participation promotion in Nakhon Si Thammarat Province, and 3. To propose the application of Buddhist governance for people's participatory political participation promotion in Nakhon Si Thammarat Province.

Methodology was the mixed methods: The qualitative research, data were collected from 17 key informants by in-depth interviewing. Data were also collected from 8 participants in focus group discussion and analyzed by descriptive interpretation. The quantitative research Data were collected by questionnaires with the reliability value at 0.97 from 400 sample who were 18 years old and over and eligible to vote from 8 election constituencies. Data were analyzed by frequency, percentage, mean and standard deviation, S.D

Findings were as follows:

1. General conditions of people's political communication in Nakhon Si Thammarat Province was found that 1.1 political communication aspect; the traditional political communication was used by conversation but new communication was used through online media. 1.2 the interest in public administration and politicians aspects; people in Nakhon Si Thammarat Province followed news and information as it is and

culture general condition of the monastery administration according to the roles and duties of the contemporary culture data through social media, 1.3 understanding of political and social right and duty aspect; people in Nakhon Si Thammarat Province understand the political right and duties differently depending on education and used political right in accordance with their backgrounds, 1.4 community and social development participation aspect; people in Nakhon Si Thammarat Province cooperated with government and politicians to develop their own communities.

2. Components of people's participatory political participation promotion were found that mean value, standard deviation, level of political participation was at middle level ($\bar{x} = 3.38$) Each aspect was at middle level. Freedom of opinions was at the highest level ($\bar{x} = 3.48$) Secondly, checking and criticizing government performance was at ($\bar{x} = 3.43$) The lowest level was support from the government and political agencies

3. Application of Buddhist Governance for people's participatory political participation Promotion in Nakhon Si Thammarat Province according to Apparihanioyadhamma 7 consisted of 1) regular meeting, 2) meeting in harmony, 3) together set political rules, not to introduce new rules that are against the old rules, not to abolish the well set rules, 4) respecting the chair persons, the elders and the members' opinions, 5) honoring women, accepting the gender equality including the weakened protection, 6) respecting and worshiping the old shrines and sacred places of the country, 7) protecting and supporting Buddhism and monks, by overall were at high level ($\bar{x} = 3.91$) Each aspect was at high level. Protecting and supporting Buddhism and monks' aspect was at the highest level ($\bar{x} = 3.99$) Secondly, honoring women, accepting the gender equality was at ($\bar{x} = 3.98$) The lowest level was the regular and frequent meeting was ($\bar{x} = 3.05$) The application of Buddhist Governance for people's participatory political participation promotion was the political participation process that reflected the precise integration between Buddhism and the Kingdom.

กิตติกรรมประกาศ

ขอนอบน้อมแด่พระรัตนตรัยอันเป็นสรณะสูงสุด เป็นขวัญและกำลังใจของผู้วิจัยในการทำ ดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการ เมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช” การทำดุษฎีนิพนธ์เรื่องนี้สำเร็จลงได้ด้วย ความกรุณา จากอาจารย์ที่ปรึกษาคือ รศ.ดร. ธัชชนันท์ อิศรเดช และ รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม ประธานและ กรรมการผู้ควบคุมดุษฎีนิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำและได้กรุณาเสียสละเวลาให้คำปรึกษา และ ตรวจสอบแก้ไขดุษฎีนิพนธ์เล่ม ขอเจริญพรขอบคุณคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่เมตตาชี้แนะ แก้ไขเนื้อหาที่บกพร่องให้สมบูรณ์ถูกต้อง

ผู้วิจัยขอเจริญพรขอบพระคุณบิดา-มารดา ที่ให้ชีวิตให้การอบรมเลี้ยงดูจนได้เข้าสู่ร่มกาสาว พัสตร์ ขอกราบขอบพระคุณ มูลนิธิวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร พระเทพวินยาภรณ์ พระพุทธิสารเมธี พระครูสิริธรรมาภิรต พระครูสุภัทรโสภณ พระครูเมธีนวคุณ พระปลัดอุดมศักดิ์ จตตมโล พระ เถรานุเถระและครูบาอาจารย์ทุก ๆ ท่าน และขอเจริญพรขอบคุณอุบาสกอุบาสิกา วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร ทุกท่าน ที่ได้สนับสนุนทุนการศึกษาตั้งแต่ต้นจนสำเร็จการศึกษา

อนึ่งขอเจริญพรขอบคุณกัลยาณมิตรที่อยู่เคียงข้างและให้กำลังใจ ขอเจริญพรขอบคุณ หน่วยงานราชการในจังหวัดนครศรีธรรมราช คณาจารย์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นักการเมือง ท้องถิ่นและประชาชนทุกภาคส่วน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์สอบถามและสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อใช้ ในการทำดุษฎีนิพนธ์ ขอเจริญพรขอบคุณเพื่อน ๆ นิสิตปรีชาดุษฎีบัณฑิต รัฐศาสตร์และรัฐ ประศาสนศาสตร์ ทุก ๆ ท่าน ที่ร่วมเรียนด้วยกันมาซึ่งได้ให้ความช่วยเหลือที่ดีต่อกันเสมอมา และเป็น ส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และขอเจริญพรขอบคุณเจ้าหน้าที่บัณฑิต วิทยาลัย ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ ทุกท่าน ที่ดูแลอำนวยความสะดวกให้ทุกอย่างราบรื่น รวดเร็วด้วยดีเสมอมา

การทำดุษฎีนิพนธ์เล่มนี้ หากเกิดข้อบกพร่องประการใด ผู้วิจัยขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้ เดียว ดุษฎีนิพนธ์เล่มนี้ หากจะพึงมีคุณค่าและประโยชน์ใด ๆ ผู้วิจัยขอน้อมถวายบูชาคุณพระรัตนตรัย คือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ และมอบเป็นกตเวทิตาคุณแก่ผู้มีอุปการคุณทุกท่านที่มีส่วน ช่วยเหลือในการทำดุษฎีนิพนธ์เล่มนี้ จนเป็นผลสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์เป็นเล่มดุษฎีนิพนธ์

พระมหาเอกกวิน ปิยวีโร (อะซีมิ)

๕ กันยายน ๒๕๖๔

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญแผนภาพ	ฎ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ฐ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ คำถามการวิจัย	๖
๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๖
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย	๗
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๙
๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๑๓
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๔
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการประยุกต์	๑๔
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง	๑๘
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย	๔๓
๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง	๔๘
๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับหลักพุทธธรรมภิบาลสำหรับการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน	๕๕
๒.๖ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย	๕๙
๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖๓
๒.๘ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๙๐
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๙๒
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๙๒
๓.๒ การวิจัยเชิงคุณภาพ	๙๒

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
๓.๒.๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๙๒
๓.๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๙๔
๓.๒.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๙๕
๓.๒.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล	๙๕
๓.๓ การวิจัยเชิงปริมาณ	๙๕
๓.๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๙๕
๓.๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๙๗
๓.๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๑๐๑
๓.๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล	๑๐๑
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๑๐๓
๔.๑ ผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคของการมีส่วนร่วม ทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช	๑๐๔
๔.๒ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการ เมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช	๑๒๒
๔.๓ ผลการวิเคราะห์หลักอุปทานิยธรรมเพื่อประยุกต์ใช้ในการส่งเสริม การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช	๑๕๙
๔.๔ ผลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ	๒๑๖
๔.๕ องค์ความรู้	๒๑๙
๔.๕.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย	๒๑๙
๔.๕.๒ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย	๒๒๘
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	๒๓๘
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๒๓๙
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๒๕๑
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๒๘๖
๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	๒๘๖
๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปปฏิบัติ	๒๘๗
๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป	๒๘๗

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บรรณานุกรม	๒๘๘
ภาคผนวก	๒๙๘
ภาคผนวก ก	เครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ
ภาคผนวก ข	หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย
ภาคผนวก ค	ผลการวิเคราะห์ค่า IOC
ภาคผนวก ง	หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Try Out)
ภาคผนวก จ	ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability)
ภาคผนวก ฉ	หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ
ภาคผนวก ช	หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ
ภาคผนวก ซ	ประมวลภาพจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
ภาคผนวก ฌ	หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเข้าร่วมสนทนากลุ่ม
ภาคผนวก ฎ	ประมวลภาพจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ
ประวัติผู้วิจัย	๓๕๐

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๒.๑	แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญเกี่ยวกับการประยุกต์	๑๗
๒.๒	แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง	๒๒
๒.๓	แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง	๒๙
๒.๔	แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	๓๒
๒.๕	แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมือง	๓๗
๒.๖	แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	๔๒
๒.๗	แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญความหมายของประชาธิปไตย	๔๕
๒.๘	แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญประเภทของระบอบประชาธิปไตย	๔๗
๒.๙	แสดงการสังเคราะห์ความหมายของการเลือกตั้ง	๕๓
๒.๑๐	แสดงตารางสังเคราะห์หลักอภิปรายนิยธรรม	๕๙
๒.๑๑	แสดงจำนวนประชากรแยกอายุ จังหวัดนครศรีธรรมราช เดือน ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๒	๖๑
๒.๑๒	แสดงจำนวนประชากรแยกตามช่วงอายุ (ปี) (เฉพาะผู้มีสัญชาติไทย และมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน)	๖๑
๒.๑๓	แสดงตารางสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	๗๕
๒.๑๔	แสดงตารางสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับหลักพุทธธรรมสำหรับการมีส่วนร่วม	๘๖
๓.๑	ตารางแสดงรายชื่อผู้เชี่ยวชาญการสัมภาษณ์เชิงลึก	๙๖
๔.๑	ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้าน การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง	๑๐๙
๔.๒	ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้าน ความสนใจการบริหารงานของรัฐบาลและนักการเมือง	๑๑๓
๔.๔	ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้าน ความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ทางการเมืองและสังคม	๑๒๐

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๕	ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญองค์ประกอบของการมีส่วนร่วม ทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้าน ความมีอิสระทาง ความคิด	๑๓๐
๔.๖	ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญองค์ประกอบของการมีส่วนร่วม ทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้าน การตรวจสอบ และวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของรัฐบาล	๑๓๖
๔.๗	ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญองค์ประกอบของการมีส่วนร่วม ทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้าน การตื่นตัวทาง การเมือง	๑๔๔
๔.๘	ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญองค์ประกอบของการมีส่วนร่วม ทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้าน การสนับสนุนจาก ภาครัฐและฝ่ายการเมือง	๑๕๐
๔.๙	จำนวน และร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล	๑๕๓
๔.๑๐	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยรวม	๑๕๕
๔.๑๑	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง	๑๕๖
๔.๑๒	ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ หลักอุปถัมภ์ธรรม ๗ เพื่อ ประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัด นครศรีธรรมราช ด้าน การหมั่นประชุมกันเองนิตย	๑๖๔
๔.๑๓	ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญองค์ประกอบของการมีส่วนร่วม ทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้าน ความพร้อมเพียง กันประชุม	๑๖๓
๔.๑๔	ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญองค์ประกอบของการมีส่วนร่วม ทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้าน การร่วมกำหนด กฎเกณฑ์ทางการเมือง ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้	๑๗๕

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๑๕	ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญองค์ประกอบของการมีส่วนร่วม ทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้าน การเคารพ ประณและความคิดเห็นของสมาชิกในที่ประชุม	๑๘๐
๔.๑๖	ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญองค์ประกอบของการมีส่วนร่วม ทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้าน การให้เกียรติสตรี ยอมรับความเท่าเทียมสตรีและบุรุษตลอดถึงการคุ้มครองผู้อ่อนแอ	๑๘๖
๔.๑๗	ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญองค์ประกอบของการมีส่วนร่วม ทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้าน การเคารพสักการ สถานของประเทศชาติบ้านเมือง	๑๙๒
๔.๑๘	ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญองค์ประกอบของการมีส่วนร่วม ทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้าน การทำนุบำรุง พระพุทธศาสนาตลอดถึงบรรพชิตในศาสนา	๑๙๙
๔.๑๙	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัด นครศรีธรรมราช ตามหลักอภิธานิธรรม ๗ โดยรวม	๒๐๑
๔.๒๐	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัด นครศรีธรรมราช ตามหลักอภิธานิธรรม ๗	๒๐๒

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๙๑
๔.๑ การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง	๑๑๐
๔.๒ ความสนใจการบริหารงานของรัฐบาลและนักการเมือง	๑๑๔
๔.๓ ความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ทางการเมืองและสังคม	๑๑๕
๔.๔ ความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ทางการเมืองและสังคม	๑๒๑
๔.๕ ความมีอิสระทางความคิด	๑๓๐
๔.๖ การตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของรัฐบาล	๑๓๗
๔.๗ การตื่นตัวทางการเมือง	๑๔๕
๔.๘ การสนับสนุนจากภาครัฐและฝ่ายการเมือง	๑๕๑
๔.๙ การหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์	๑๖๕
๔.๑๐ ความพร้อมเพียงกันประชุม	๑๗๐
๔.๑๑ การร่วมกำหนดกฎเกณฑ์ทางการเมือง	๑๗๖
๔.๑๒ การเคารพประธานและความคิดเห็นของสมาชิกในที่ประชุม	๑๘๑
๔.๑๓ การให้เกียรติสตรียอมรับความเท่าเทียมสตรีและบุรุษตลอดถึงการคุ้มครองผู้ อ่อนแอ	๑๘๘
๔.๑๔ การเคารพสักการสถานของประเทศชาติบ้านเมือง	๑๙๔
๔.๑๕ การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาตลอดถึงบรรพชิตในศาสนา	๒๐๑
๔.๑๖ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย	๒๒๐
๒.๑๗ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย	๒๒๙

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

อักษรย่อในดัชนีฉบับนี้ใช้อ้างอิงจาก พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ ส่วนคัมภีร์อรรถกถาบาลี/ภาษาไทย ใช้ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย/มหามกุฏราชวิทยาลัย

การอ้างอิงพระไตรปิฎก จะระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า หลังอักษรย่อชื่อคัมภีร์ เช่น ที.สี. (บาลี) ๙/๒๗๖/๙๗, ที.สี. (ไทย) ๙/๒๗๖/๙๗, หมายถึง ทีฆนิกาย สีลขนธวคคปาลี ภาษาบาลี เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๗ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๕๐ ทีฆนิกาย สีลขนธวคคปาลี ภาษาไทย เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๗ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙

ส่วนคัมภีร์อรรถกถา จะระบุชื่อคัมภีร์ ลำดับเล่ม (ถ้ามี)/หน้า เช่น ที.สี.อ. (บาลี) ๑/๒๗๖/๒๔๐ หมายถึง ทีฆนิกาย สุมงคตวิลาสินี สีลขนธวคคอฎฐกถา ภาษาบาลี เล่ม ๑ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๒๔๐ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตามลำดับดังนี้

๑. คำอธิบายคำย่อในภาษาไทย

ก. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

พระสุตตันตปิฎก			
คำย่อ		ชื่อคัมภีร์	ภาษา
ที.ม. (ไทย)	=	ทีฆนิกาย มหาวรรค	ภาษาไทย
ที.ปา. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค	ภาษาไทย
ขุ.สุ. (ไทย)	=	ขุททกนิกาย สุตนิบาต	ภาษาไทย

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

๑.๑.๑ ความเป็นมา

ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๗๕ จนถึงปัจจุบัน นับเป็นระยะเวลา ๘๙ ปี ที่ผ่านมานั้น ระบอบการปกครองในรูปแบบประชาธิปไตยของไทยมีปัญหาและอุปสรรคเกิดขึ้นบ่อยครั้ง เกิดการปฏิวัติรัฐประหารโดยทหารจำนวน ๑๓ ครั้ง ด้วยข้อกล่าวอ้างเรื่องการทุจริตคอร์รัปชันและผลประโยชน์ส่วนตน ส่งผลให้เกิดการแตกแยกแบ่งฝักแบ่งฝ่าย มีการประท้วงและการปราบม็อบส่งผลให้ประชาชนบาดเจ็บเสียชีวิตกันตลอดมา ถึงแม้ในปัจจุบันจะได้มีการจัดการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับที่ ๒๐ ปี พ.ศ.๒๕๖๐ มีรัฐบาลผสมจากหลากหลายพรรคการเมืองมาทำหน้าที่บริหารประเทศ แต่ทว่าปัญหาความแตกแยกแบ่งฝักฝ่ายทางสังคมไม่ได้หมดไป ยังคงคุกกรุ่นรอวันประทุขึ้นได้เมื่อสถานการณ์สุกงอม

ลักษณะดังกล่าวที่เกิดขึ้นในรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยมีสาเหตุปัจจัยต่าง ๆ มากมาย แต่เหตุผลที่ฝ่ายต้องการยึดอำนาจกล่าวอ้างโดยสรุปคือปัญหาจากการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งรัฐบาลที่เข้ามาบริหารประเทศ นับตั้งแต่สมัยจอมพล ป. พิบูลสงครามเป็นต้นมา ล้วนแถลงนโยบายในการเข้ามาบริหารประเทศว่าจะแก้ปัญหการทุจริตคอร์รัปชันเป็นสำคัญ^๑ ดังนั้นเมื่อมีการยึดอำนาจได้แล้วจึงพยายามแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยการเขียนกฎหมายใหม่ คือการฉีกรัฐธรรมนูญฉบับเดิมทิ้งแล้วร่างขึ้นมาใหม่เพื่อป้องกันปัญหาดังกล่าว แต่ความจริงที่ปรากฏคือ ไม่ว่าทางผู้ยึดอำนาจจะทำการฉีกรัฐธรรมนูญแล้วร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมาใหม่ฉบับแล้วฉบับเล่า เพื่อแก้ปัญหาคความทุจริตคอร์รัปชันอันนำไปสู่ความแตกแยกทางสังคม ก็ไม่สามารถขจัดปัญหาดังกล่าวได้เลย ซ้ำร้ายปัญหการทุจริตคอร์รัปชันยังปรากฏว่าเกิดขึ้นกับฝ่ายที่ทำการยึดอำนาจปฏิวัติรัฐประหารเสียเองแทบทุกครั้ง ผู้วิจัยจึงมองว่าปัญหการทุจริตคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นในรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยไทยนั้นเป็นเพียงปลายเหตุของปัญหาเท่านั้น หากแต่ปัญหาที่แท้จริงของการปกครอง

^๑ อีรภัทร์ เสรีรังสรรค์, นักการเมืองไทย : จริยธรรม ผลประโยชน์ทับซ้อน การคอร์รัปชัน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สารธาร, ๒๕๔๙), หน้า ๑๘๒.

ระบอบประชาธิปไตยของไทยนั้นส่วนหนึ่งเกิดจากประชาชนในสังคมไทยส่วนหนึ่งยังขาดความเข้าใจ
ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

ทั้งนี้เพราะนับตั้งแต่คณะราษฎรได้ทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศไทย จาก
ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์หรือระบอบราชาธิปไตยมาเป็นระบอบประชาธิปไตยนั้น ก็เป็นเพียง
ความต้องการเปลี่ยนแปลงการปกครองของคณะราษฎรเท่านั้น ซึ่งก่อการปฏิวัติยึดอำนาจมาจาก
สถาบันกษัตริย์ การเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองที่เกิดขึ้นจึงขาดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน
กล่าวคือ ประชาชนส่วนมากในยุคสมัยนั้นยังขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการพื้นฐานของระบอบ
ประชาธิปไตย ซึ่งหลักการพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตยดังกล่าว คือการยอมรับนับถือความสำคัญ
และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคล ความเสมอภาค และเสรีภาพในการดำเนินชีวิต^๒ และเมื่อ
ประชาชนยังมีได้ตระหนักถึงความสำคัญ ไม่เข้าใจถึงความจำเป็นของระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง
แล้ว รูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยจึงกลายเป็นเรื่องของชนชั้นนำชนชั้นปกครอง
และกองทัพเสียเป็นส่วนใหญ่

แม้พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ ก็เคยมีพระราชดำริมาแล้วว่า หาก
จำเป็นต้องเร่งให้รัฐธรรมนูญแก่ประชาชนตามที่ชนชั้นกลางและผู้มีการศึกษาทั้งหลายในช่วงปลายยุค
สมบูรณาญาสิทธิราชย์ร้องขอ ก็ควรจะเร่งสร้างการปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เป็นบ่อเกิด
ประชาธิปไตยที่ระดับชาติในภายหลัง กล่าวเพิ่มเติมได้ว่า พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมี
พระปรีชาญาณว่าควรจะสร้างประชาธิปไตยที่ท้องถิ่นขึ้นก่อน แล้วพัฒนาให้การปกครองที่ระดับชาติ
นั้นเป็นที่ฝึกปรือให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจ และมีความรับผิดชอบต่อบ้านเมืองในระดับที่
สูงขึ้น ทว่าการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ กลับนำสยามไปสู่อีกทางหนึ่ง
ซึ่งตรงกันข้ามกับที่พระมหากษัตริย์แห่งสมบูรณาญาสิทธิราชย์องค์สุดท้ายทรงมีพระราชดำริไว้ นั่นคือ
เราได้ประชาธิปไตยระดับชาติกันก่อน จากนั้นจึงค่อยๆ ได้ประชาธิปไตยที่ท้องถิ่นตามมา^๓ โดยที่
ถูกต้องแล้วนั้นประชาธิปไตยควรเป็นเรื่องของประชาชนทุกภาคส่วน ตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคลไป
จนถึงมหาชน เป็นเรื่องของทุกคน ควรเป็นเรื่องของการกระจายอำนาจทางการปกครองให้ได้มาก
ที่สุด ลดชั้นสายการบังคับบัญชาทางการปกครองที่ไม่เอื้อต่อการปกครองในรูปแบบประชาธิปไตย

ดังนั้น จึงเป็นความจำเป็นอยู่เองที่ทุกฝ่ายต้องตระหนักต่อการให้ความสำคัญกับการมี
ส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชนทุกหมู่เหล่าโดยผ่านกระบวนการส่งเสริมสนับสนุนให้

^๒ โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, **หลักรัฐศาสตร์**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๙), หน้า ๗๓.

^๓ เอนก เหล่าธรรมทัศน์, **แปรถิ่นเปลี่ยนฐาน**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๗), หน้า ๑๑.

เกิดการเรียนรู้เพื่อความเข้าใจในสิทธิ คัดค้าน และเสรีภาพของตน รวมถึงภาครัฐต้องจริงจังในการพยายามกระจายอำนาจทางการปกครองอันเป็นการสนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และส่งเสริมสิทธิเสรีภาพของประชาชนให้มากขึ้นเหมือนประเทศอังกฤษซึ่งถือว่าเป็นต้นแบบของประชาธิปไตยที่มีเสรีภาพทางการเมืองมากที่สุด เพราะว่าอำนาจหน้าที่ของรัฐได้แบ่งแยกไปยังอำนาจและองค์กรต่างๆ ไม่มีองค์กรใด หรืออำนาจใดที่จะมีอำนาจโดยเด็ดขาดที่จะบีบบังคับประชาชนได้ ถ้าเป็นเช่นนั้นเสรีภาพของประชาชนจะมีไม่ได้เลย

ถ้าอำนาจเหล่านั้นไปรวมอยู่ที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งแต่เพียงองค์กรเดียว^๔ การจะวิเคราะห์เรื่องระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยว่ามีปัญหาและอุปสรรคอย่างไรนั้น อาจมองได้ที่ ๓ โครงสร้าง อันประกอบด้วย โครงสร้างส่วนบน (super-structure) โครงสร้างส่วนกลาง (intermediate structure) โครงสร้างส่วนล่าง (sub-structure) โดยการปกครองระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยจะต้องมีโครงสร้างส่วนล่างที่มั่นคงและแข็งแกร่ง เปรียบเสมือนหนึ่งฐานรากของอาคารประชาธิปไตย โครงสร้างส่วนล่างมีจุดสำคัญที่สุดคือประชาชน ซึ่งต้องเป็นประชาชนที่มีความตระหนักของการเป็นประชาชนที่มีสิทธิทางการเมือง (citizen) มีความรู้เรื่องการปกครอง บริหาร มีประสบการณ์ในการทำงาน ดูแลท้องถิ่น ของตนเอง และที่สำคัญ มีการเรียนรู้ที่จะพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยดังที่กล่าวมาเบื้องต้น โครงสร้างส่วนล่าง ได้แก่ การปกครอง ส่วนท้องถิ่นจากการกระจายอำนาจ นายพลแม็ค อาร์เธอร์ ตอนปฏิรูปญี่ปุ่น เคยกล่าวว่า การกระจายอำนาจเป็นกุญแจของการนำไปสู่การปกครองระบอบประชาธิปไตย การที่ประชาชนมีอำนาจและความสามารถในการปกครองท้องถิ่นของตนเอง มีการคลังส่วนท้องถิ่นที่มีรายได้พอเพียง มีความรับผิดชอบ ย่อมมีนัยที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งถ้าการปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยจุลภาคประสบความสำเร็จในการปกครองแบบประชาธิปไตยก็จะเป็นเสมือนหนึ่งฐานรากหรือเสาเข็ม หรือเซลล์ขององคาพยพประชาธิปไตยซึ่งเป็นโครงสร้างใหญ่ ดังนั้น โครงสร้างส่วนล่างจึงเป็นโครงสร้างที่สำคัญที่สุด^๕

๑.๑.๒ ความสำคัญของปัญหา

การกระจายอำนาจทางการปกครองนั้นเป็นกระบวนการเรียนรู้ระบอบประชาธิปไตยที่สำคัญส่งเสริมประชาธิปไตยระดับฐานรากให้มีความเข้มแข็ง เมื่อประชาชนตระหนักรู้ในสิทธิหน้าที่ของตนมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยแล้ว ฐานรากของประชาธิปไตยย่อมมีความ

^๔ ณิชกร วิทิตานนท์, **หลักรัฐธรรมนูญเบื้องต้น**, (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ที่ บริษัทวี.พรินท์ (1991) จำกัด, ๒๕๕๗), หน้า ๔๐.

^๕ ลิขิต ธีรเวคิน, **ประชาธิปไตยไทยในทศวรรษใหม่**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ บริษัท ชัน แพค เก็จจิ่ง (2014) จำกัด, ๒๕๕๙), หน้า ๑๐.

มันคง หากประสงค์ให้ประชาธิปไตยในประเทศไทยแบ่งบานจึงจำเป็นอยู่เองที่ต้องส่งเสริมให้ประชาชนตั้งแต่ระดับท้องถิ่นได้มีความรู้ความเข้าใจในรูปแบบการปกครองและมีส่วนร่วมในการปกครองดังกล่าว

นอกเหนือจากประชาชนขาดความเข้าใจในอันจรโลงประชาธิปไตยให้เจริญรุ่งเรืองแล้วนั้น ปรากฎการณ์ทางการเมืองที่สำคัญอีกอย่างในสังคมไทย คือการต่อสู้กันทางด้านความคิดของชน ๒ กลุ่มใหญ่ๆ คือ กลุ่มประชาธิปไตย และฝ่ายอนุรักษนิยมซึ่งแฝงตัวอยู่ในระบอบประชาธิปไตยมาตั้งแต่แรกและดูเหมือนจะมีอิทธิเหนือฝ่ายประชาธิปไตยตลอดมา เราจึงเห็นการปฏิวัติยึดอำนาจรัฐบาลได้บ่อยครั้ง ยิ่งฝ่ายประชาธิปไตยอ่อนแอคือประชาชนถูกรอบงำทางความคิดผ่านการนำเสนอโดยสื่อมากเท่าไร ประชาธิปไตยก็จะยิ่งถูกทำให้ผิดไปจากที่ควรจะเป็นมากเท่านั้น ความพยายามทำให้เป็นประชาธิปไตยของไทยมีลักษณะเฉพาะบางประการ กล่าวคือ แม้การขับเคลื่อนเข้าสู่กระบวนการเปลี่ยนผ่านไปสู่ประชาธิปไตยจะมีบางครั้งที่ขับเคลื่อนโดยมวลชน แต่การร่างรัฐธรรมนูญและออกแบบสถาบันทางการเมืองมักตกอยู่ภายใต้อำนาจและอิทธิพลของชนชั้นนำ

การมีส่วนร่วมหรือการเปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นแต่เพียงการสร้างความชอบธรรมให้กับกระบวนการนี้ แต่ขาดซึ่งการยอมรับในหลักแห่งสิทธิอำนาจทางการเมืองของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย และขาดการคำนึงถึงหลักการสร้างความเห็นพ้องต้องกันในรัฐธรรมนูญเพื่อให้รัฐธรรมนูญเป็นกติกาทางการเมืองที่ได้รับการยอมรับจากทุกกลุ่มการเมืองอีกทั้งการเข้าสู่ระยะการเปลี่ยนผ่านไปสู่ประชาธิปไตยในแต่ละครั้งแม้จะมีลักษณะของการเปลี่ยนแปลงระบอบ แต่การออกแบบสถาบันทางการเมืองเพื่อเปลี่ยนผ่านไปสู่ประชาธิปไตยไม่รองรับระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง โดยยังคงให้มีสมาชิกที่มาจากแต่งตั้งเพื่อถ่วงดุลอำนาจกับสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้ง เช่นที่มาของวุฒิสภา และองค์กรอิสระที่มาจากแต่งตั้ง^๖

เพราะฉะนั้นการส่งเสริมประชาชนตั้งแต่ระดับท้องถิ่น ภูมิภาคไปจนถึงระดับประเทศให้เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองในระบอบประชาธิปไตยจึงเป็นเรื่องจำเป็นและสำคัญยิ่ง ระบอบประชาธิปไตยไทยขาดการประยุกต์หลักธรรมาภิบาลมาใช้จรโลงให้ภาคีส่วนต่างๆของสังคมมีมโนธรรมสำนึกในศีลธรรมอันดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หรือหลักพุทธธรรมาภิบาล ทั้งนี้เนื่องจากประชากรของประเทศไทยนับถือพระพุทธศาสนาเป็นส่วนใหญ่ แต่ทว่าในภาคปฏิบัติทางการเมืองการปกครองแล้วนั้นปรากฏว่า การเมืองการปกครองของไทยมักมีปัญหาเรื่องการทุจริตคอร์ปชั่น ผลประโยชน์ทับซ้อน การแสวงหาอำนาจโดยไม่คำนึงถึงวิธีการที่ถูกต้องชอบธรรม

^๖ จิราภรณ์ คำจันทร์, “การเปลี่ยนผ่านเป็นประชาธิปไตยที่ไม่ตั้งมั่น: ความล้มเหลวของการทำให้เป็นประชาธิปไตยในประเทศไทย”, *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๖๐), หน้า ๒๔๗-๑๔๘.

เป็นต้น ซึ่งการที่ประชาชนไม่คำนึงถึงความถูกต้องดีงามทางศีลธรรมทางศาสนานั้นเป็นปัจจัยให้เกิดปัญหาต่อรูปแบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เป็นเหตุให้เกิดความแตกสามัคคีแบ่งพรรคแบ่งพวกและมักกลายเป็นข้ออ้างฝ่ายอนุรักษนิยมทำการปฏิวัติรัฐประหารยึดอำนาจมาอย่างต่อเนื่อง ประเด็นสำคัญที่สุดคือ ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่นำมาใช้ในหลายประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศกำลังพัฒนา มักจะไม่สมบูรณ์แบบในคุณลักษณะต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว เป็นต้นว่า รัฐบาลที่มาจากกาเลือกตั้งมีการปฏิบัติที่ผิดทำนองครองธรรม เช่น การเลือกตั้งไม่บริสุทธิ์และเที่ยงธรรม มีการโกงการเลือกตั้ง มีการใช้เงินซื้อเสียง มีการบังคับขู่เข็ญ มีการนับคะแนน แบบฉ้อโกง นอกจากนี้ยังใช้อำนาจข่มขู่

ทั้งหมดนี้ทำให้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยผิดเพี้ยนไปจากหลักการที่ควรเป็น ที่สำคัญที่สุด ผู้ได้อำนาจรัฐลุแก่อำนาจ ละเมิดหลักนิติธรรม ฉ้อราษฎร์บังหลวง เล่นพรรคเล่นพวก ขาดอุดมการณ์ ขาดการเสียสละเพื่อสังคมและประเทศชาติ นอกจากนั้นยังไม่ได้ ปฏิบัติตามประเพณี การปกครองแบบประชาธิปไตย ขาดมารยาททางการเมือง ขาดจริยธรรมและความศรัทธาต่อระบบอย่างแท้จริง และนี่คือปัญหาที่เกิดขึ้นจนนำไปสู่การใช้อำนาจอองกำลังจัดตั้งทำการยึดอำนาจทางการเมือง ที่เรียกว่ารัฐประหาร และบ่อยครั้งเรียกว่าการปฏิวัติ หรือการปฏิรูป แต่ทั้งหมดนี้คือจุดลบและอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการพัฒนาระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่ต่อเนื่องและยั่งยืน^๗

จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญและเป็นจังหวัดขนาดใหญ่ จังหวัดหนึ่งทางภาคใต้ที่หนาแน่นด้วยจำนวนประชากรและขนาดของพื้นที่ จังหวัดนครศรีธรรมราชนั้นมีประชาชนในพื้นที่จำนวนไม่น้อยที่มีความตื่นตัวเพื่อเข้าสู่การมีส่วนร่วมทางการเมือง แต่ลักษณะการเมืองดั้งเดิมภายในจังหวัดนั้นมีลักษณะค่อนข้างผูกขาดทางการเมืองกับพรรคการเมืองบางพรรค อีกทั้งมีส่วนร่วมแสดงออกทางการเมืองกับการแสดงออกทางการเมืองด้วยการชุมนุมเรียกร้องทางการเมืองบ่อยครั้งในเวทีทางการเมืองระดับประเทศ ซึ่งการแสดงออกทางการเมืองด้วยการเข้าร่วมทางการเมืองนั้นมีปัจจัยสำคัญคือการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ประชาชนเลือกรับฟัง และอาจทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยการแสดงออกโดยวิธีต่าง ๆ ขาดความรอบคอบ จึงควรส่งเสริมให้ประชาชนได้มีความรู้และวิธีการที่เหมาะสมเพื่อแสดงออกทางการเมืองได้อย่างถูกต้องมากยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่าการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในระบอบประชาธิปไตยนั้น สามารถตอบโจทย์ปัญหาภาวะความไม่มั่นคงทางประชาธิปไตยของไทยได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้วิจัยใคร่ขอนำหลักพุทธธรรมาภิบาล ซึ่งเป็นหลักธรรมสำหรับการบริหาร

^๗ ลิขิต ธีรเวคิน, ประชาธิปไตยไทยในทศวรรษใหม่, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๙), หน้า ๕-๖.

ปกครองบ้านเมืองในทางพระพุทธศาสนา อันที่จริงหลักธรรมสำหรับการเมืองการปกครองทางพระพุทธศาสนานั้นมีเป็นจำนวนมาก แต่ในวิจัยนี้ผู้วิจัยประสงค์จะนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลอันได้แก่ อปรีหานิยธรรม ๗ ซึ่งเป็นหลักธรรมสำคัญและเข้ากับภาวะการณ์ในระบอบประชาธิปไตยไทยสำหรับการบริหารบ้านเมืองไม่ให้เกิดความเสื่อมทางศีลธรรมและเพื่อส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยให้เข้มแข็งมากขึ้นโดยเริ่มตั้งแต่ภาคส่วนของสังคมระดับจังหวัด ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งนี้เพราะจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดใหญ่ทางภาคใต้ที่หนาแน่นด้วยประชากรและประชาชนในพื้นที่ที่มีความตื่นตัวทางการเมืองพอสมควร แต่มีลักษณะค่อนข้างผูกขาดทางการเมืองกับพรรคการเมืองบางพรรค อีกทั้งมีส่วนร่วมแสดงออกทางการเมืองกับการชุมนุมความขัดแย้งทางการเมืองบ่อยครั้งในเวทีทางการเมืองระดับประเทศ

ดังนั้นผู้วิจัยเลือกทำวิจัยการนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ก็ด้วยหวังให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยที่ถูกต้องและมีหลักพุทธธรรมมาภิบาลประกอบมโนธรรมในการแสดงออกทางการเมืองภายใต้กรอบกติกา สิทธิหน้าที่ ศักดิ์ศรี และเสรีภาพแห่งตน อันเป็นการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยในระดับมหัพภาคคือในระดับประเทศส่วนหนึ่งด้วย

๑.๒ คำถามการวิจัย

๑.๒.๑ สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นอย่างไร

๑.๒.๒ องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีอะไรบ้าง

๑.๒.๓ การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ควรเป็นอย่างไร

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๓.๑ เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช

๑.๓.๒ เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

๑.๓.๓ เพื่อนำเสนอการนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยเรื่อง “การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช” ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของเนื้อหาที่ต้องศึกษาไว้ ดังนี้ โดยศึกษา ๑.เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ๒.เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ๓.เพื่อนำเสนอการพัฒนาหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช

๑) ความมีอิสระทางความคิด ๒) การตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของรัฐ ๓) การตื่นตัวทางการเมือง ๔) การสนับสนุนจากภาครัฐและฝ่ายการเมือง

หลักพุทธธรรมมาภิบาลสำหรับการประยุกต์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง อันได้แก่ หลักอภิปรายธรรม ๗ คือ ๑) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ เป็นการประชุมพบปะปรึกษาหารือกิจการงานต่าง ๆ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และหาแนวทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมกันโดยสม่ำเสมอ ๒) พร้อมเพรียงกันประชุม เลิกประชุม และทำกิจกรรมร่วมกัน ๓) ไม่บัญญัติ หรือลัทธิลัทธิต่าง ๆ และไม่เหยียบย่ำลัทธิลัทธิที่ตกลงวางบัญญัติไว้แล้ว ถือปฏิบัติมั่นอยู่ในบทบัญญัติใหญ่ที่วางไว้เป็นธรรมเนียม ๔) ให้ความเคารพและรับฟังความคิดเห็นของผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่เป็นผู้มีประสบการณ์ยาวนาน ๕) ไม่ข่มเหงสตรี เป็นการให้เกียรติและคุ้มครองสตรี มิให้มีการกดขี่ข่มเหงรังแก ๖) เคารพบูชาสักการะเจตีย์ คือการให้ความเคารพศาสนสถาน ปุชนิยสถาน อนุสาวรีย์ประจำชาติ อันเป็นเครื่องเตือนความจำ ๗) ให้การอารักขาพระภิกษุสงฆ์หรือผู้ทรงศีล เป็นการจัดการให้ความอารักขา บำรุง คุ้มครอง อันชอบธรรม แก่บรรพชิต ผู้ทรงศีลทรงธรรมบริสุทธิ์ซึ่งเป็นหลักใจและเป็นตัวอย่างทางศีลธรรมของประชาชน เต็มใจต้อนรับและหวังให้ท่านอยู่โดยผาสุก

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑) ประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้ง ๘ เขตการเลือกตั้ง ที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีขึ้นไป จำนวน ๑,๕๖๑,๙๒๗ คน^๘

๒) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้ให้ข้อมูลหลักด้านการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) คือ ผู้เชี่ยวชาญ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยผู้วิจัยได้กำหนดคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน ๑๗ รูปหรือคน ได้แก่

๑. กลุ่มนักวิชาการพระพุทธศาสนา	๔ รูปหรือคน
๒. กลุ่มนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์	๔ คน
๓. กลุ่มสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	๕ คน
๔. กลุ่มผู้นำชุมชน	๔ คน

๓) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) หมายถึง การสนทนาเพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการนำหลักพุทธธรรมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในการนี้ ด้วยรูปแบบการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จะเป็นไปในลักษณะของการประชุมกลุ่มเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงและข้อมูลตรงตามที่กำหนดไว้ หรือเป็นข้อค้นพบใหม่ ซึ่งเกิดจากการสนทนาโดยมีประเด็นปัญหาที่เจาะจงกับกลุ่มตัวอย่างประชากร คือ กลุ่มนักวิชาการศาสนา กลุ่มพรรคการเมือง กลุ่มสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และกลุ่มประชาชนจำนวนทั้งสิ้น ๘ รูปหรือคน ทั้งนี้กลุ่มประชากรที่กล่าวมาได้รับการคัดเลือกตามเกณฑ์ที่กำหนดเรียบร้อยแล้ว ดังนั้น การจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จึงเป็นไปในลักษณะของการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการวิจัยครั้งนี้ คือ พื้นที่การเลือกตั้งจังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้ง ๘ เขต ได้แก่ เขตการเลือกตั้งที่ ๑ เขตการเลือกตั้งที่ ๑ ประกอบด้วย อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช (เฉพาะตำบลท่าไร่ ตำบลปากนคร ตำบลบางจาก ตำบลไชยมนตรี ตำบลมะม่วงสองต้น ตำบลโพธิ์เสด็จ ตำบลท่าเรือ ตำบลท่าซึก และเทศบาลนครนครศรีธรรมราช) เขตการเลือกตั้งที่ ๒ เขตการเลือกตั้งที่ ๒ ประกอบด้วย อำเภอปากพนัง อำเภอเชียรใหญ่ และอำเภอหัวไทร เขตการเลือกตั้งที่ ๓ เขตการเลือกตั้งที่ ๓ ประกอบด้วย อำเภอพระพรหม อำเภอเฉลิมพระเกียรติ อำเภอชะอวด และอำเภोजุฬาภรณ์ เขตการเลือกตั้งที่ ๔ เขตการเลือกตั้งที่ ๔ ประกอบด้วย อำเภอทุ่งสงและอำเภอบางขัน เขตการ

^๘ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดนครศรีธรรมราช, การเตรียมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร, (ข่าวประชาสัมพันธ์ : ฉบับที่ ๑ ปี ๒๕๖๒), หน้า ๑-๓.

เลือกตั้งที่ ๕ เขตการเลือกตั้งที่ ๕ ประกอบด้วย อำเภอทุ่งใหญ่ อำเภอถ้ำพรรณรา อำเภอฉวาง และ อำเภอพิปูน เขตการเลือกตั้งที่ ๖ เขตการเลือกตั้งที่ ๖ ประกอบด้วย อำเภอร่อนพิบูลย์ อำเภอลานสกา อำเภอช้างกลาง และอำเภอนาบอน เขตการเลือกตั้งที่ ๗ เขตการเลือกตั้งที่ ๗ ประกอบด้วย อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช (ยกเว้นตำบลท่าไร่ ตำบลปากนคร ตำบลบางจาก ตำบลไชยมนตรี ตำบลมะม่วงสองต้น ตำบลโพธิ์เสด็จ ตำบลท่าเรือ ตำบลท่าซัก และเทศบาลนครนครศรีธรรมราช) และอำเภอท่าศาลา และเขตการเลือกตั้งที่ ๘ เขตการเลือกตั้งที่ ๘ ประกอบด้วย อำเภอสิชล อำเภอขนอม อำเภอนบพิตำ และอำเภอพรหมคีรี ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมีการเปลี่ยนแปลงอย่างนัยสำคัญต่อการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมา เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงความนิยมทางการเมืองของพรรคที่เคยมีบทบาทมาสู่พรรคการเมืองใหม่

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาตั้งแต่เดือน มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๓ ถึง เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ รวมเป็นระยะเวลา ๑๘ เดือน

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

สภาพทั่วไปของการส่งเสริม หมายถึง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย ทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกตั้ง การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง การร่วมรณรงค์ทางการเมือง การเข้าร่วมกลุ่มการเมือง การชุมนุมทางการเมือง การประท้วงทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน หมายถึง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้วยการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การติดตามและตรวจสอบการบริหารงานของรัฐบาลและนักการเมืองตลอดถึงภาครัฐต่าง ๆ และการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง

การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง หมายถึง การที่ประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชสามารถแสดงความคิดเห็นทางการเมืองตามสิทธิเสรีภาพของพลเมืองในรัฐธรรมนูญได้ โดยไม่ถูกกลั่นแกล้งหรือถูกจำกัดเสรีภาพด้วยวิธีการต่าง ๆ

ความสนใจการบริหารงานของรัฐบาลและนักการเมือง หมายถึง การกระตือรือร้นให้ความสำคัญกับเหตุบ้านการเมือง มีความตื่นตัวมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยการแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์การบริหารงานภาครัฐในฐานะประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย

ความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ทางการเมืองและสังคม หมายถึง ความเข้าใจหลักการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยซึ่งประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยยอมมีสิทธิเสรีภาพในการ

แสดงความคิดเห็นทางการเมือง มีสิทธิเสรีภาพในการนับถือศาสนา สามารถเข้าถึงสวัสดิการแห่งรัฐได้ โดยเท่าเทียมกัน

การร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม หมายถึง การใช้สิทธิและหน้าที่ภาคพลเมืองในการมีส่วนร่วมทางสังคมและการเมืองด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมและการเมืองโดยประการต่าง ๆ เช่นการประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคมที่ตนอาศัยอยู่ เป็นต้น

ระบอบประชาธิปไตย หมายถึง ประชาชนร่วมพิจารณาและแสดงออกทางการเมือง พิจารณาข้อกฎหมาย การปฏิบัติของรัฐ โดยแสดงความยินยอมผ่านการเลือกตั้ง มีการบูรณาการหลักพุทธธรรมหลักอภิธานิยธรรม ๗ ประการ ความชอบธรรม สร้างความเท่าเทียมทางการเมือง การปกครองโดยประชาชน โดยอำนาจสูงสุดในการปกครองจะมาจากประชาชน

ความมีอิสระทางความคิด หมายถึง การที่ประชาชนสามารถแสดงทางการเมืองในด้านต่าง ๆ ได้ ตามรัฐธรรมนูญซึ่งยึดมั่นในหลักการประชาธิปไตยโดยประชาชนต้องมีสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและภราดรภาพอย่างเท่าเทียมกัน

การเปิดโอกาสให้มีการตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์ หมายถึง การไม่ปิดกั้นการตรวจสอบการบริหารจากภาครัฐด้วยการใช้อำนาจรัฐหรือกฎหมายปิดปาก โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถและวิพากษ์วิจารณ์การบริหารงานราชการต่าง ๆ ได้โดยเสรีบนพื้นฐานข้อมูลที่ถูกต้องซึ่งจะต้องเป็นการวิพากษ์วิจารณ์และตรวจสอบโดยสุจริตใจ

การตื่นตัวทางการเมือง หมายถึง การตระหนักรู้เกี่ยวกับสภาพสังคมการเมืองการปกครองของประชาชนในฐานะที่ตนเป็นพลเมืองซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของบริบททางสังคม โดยไม่ละเลยหรือเพิกเฉยต่อปรากฏการณ์ทางสังคมการเมืองการปกครองต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งการตื่นตัวทางการเมืองนี้เป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยให้มีความสมบูรณ์

การสนับสนุนจากภาครัฐและฝ่ายการเมือง หมายถึง การที่ภาครัฐมีกลไกสนับสนุนการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยมีช่องทางที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทางการเมืองได้โดยสะดวก และฝ่ายการเมืองซึ่งยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยซึ่งตระหนักในอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมขับเคลื่อนอุดมการณ์ทางการเมืองไปพร้อมกัน

การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง หมายถึง การวิพากษ์วิจารณ์เหตุการณ์หรือความเป็นไปทางการเมืองในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่งเหตุการณ์หรือความเป็นไปทางการเมืองนั้นเป็นสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนทั้งในเชิงบวกและเชิงลบทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม

หลักพุทธธรรมมาภิบาล หมายถึง การปกครองการบริหารงานภาครัฐโดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักในการปกครองและบริหาร เป็นวิธีการบูรณาการและประยุกต์ระหว่างศาสนจักรและอาณาจักรให้มีส่วนรับผิดชอบทางสังคมและการเมืองควบคู่กันไป

การหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ หมายถึง การให้ความสำคัญกับการประชุมในบริบทที่เกี่ยวข้องกับสังคมและการเมือง เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นของประชาชนในชุมชนและสังคมให้มีส่วนร่วมทางการเมืองตามวิถีทางประชาธิปไตย โดยการประชุมนั้น อาจเป็นการประชุมแบบเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ การประชุมแบบเป็นทางการควรมีวาระการประชุมอย่างชัดเจน ส่วนการประชุมแบบไม่เป็นทางการเกิดขึ้นได้ตามเหตุและปัจจัยของสถานการณ์ทางสังคม

ความพร้อมเพียงกันประชุม หมายถึง การที่ประชาชนในชุมชนหรือประเทศมีความสามัคคี เคารพเวลา มีระเบียบวินัย มีอารยธรรมอันดีในการเข้าประชุมให้ตรงเวลาและเลิกประชุมตามกำหนด และสามารถแสดงความคิดเห็นหรือรับฟังทัศนคติพร้อมทั้งมติในที่ประชุมได้อย่างครบถ้วน

การร่วมกำหนดกฎเกณฑ์ทางการเมือง ไม่บัญญัติสิ่งที่ไม่ได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ หมายถึง การมีส่วนร่วมในกระบวนการออกกฎหมายเพื่อเป็นกติกาสรางความเป็นธรรมให้กับสังคมโดยทุกคนในสังคมต้องเคารพและปฏิบัติตามกฏกติกาของสังคม โดยประการที่ไม่ละเมิดกฎหมายหรือเป็นปฏิปักษ์ล้มล้างกฎหมายเดิม ตลอดถึงการเพิ่มเติมกฎหมายใหม่จะต้องมีความสอดคล้องกับกฎหมายเดิมโดยจะขัดกับกฎหมายเดิมหรือกฎหมายที่สูงกว่าไม่ได้

การเคารพประธานและความคิดเห็นของสมาชิกในที่ประชุม หมายถึง การยอมรับและให้เกียรติบทบาทหน้าที่การทำงานของสมาชิกในที่ประชุม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเคารพการทำหน้าที่ประธานในการประชุมซึ่งมีบทบาทดำเนินการประชุมให้เป็นไปด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการยอมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในที่ประชุมที่มีความคิดแตกต่างกันได้โดยยึดเอาความคิดเห็นที่ได้รับการยอมรับจากการประชุมสูงสุดเป็นมติของที่ประชุม

การให้เกียรติสตรียอมรับความเท่าเทียมสตรีและบุรุษ ตลอดถึงการคุ้มครองผู้อ่อนแอ หมายถึง การยอมรับและการคำนึงถึงการให้ความสำคัญกับสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและภราดรภาพความเท่าเทียมกันของศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์อันไม่มีการจำกัดและแบ่งแยกความแตกต่างทางสถานภาพ เช่น เพศ เป็นต้น โดยการให้ความสำคัญกับศักยภาพและความสามารถของบุคคลนั้น ๆ เป็นหลัก

การเคารพสักการสถานของประเทศชาติบ้านเมือง หมายถึง การมีศูนยรวมจิตใจหรือต้นแบบแห่งความดี การแสดงถึงความกตัญญูรู้คุณ ความอ่อนน้อมถ่อมตนและการแสดงออกถึงอารยธรรมทางวัฒนธรรม เพื่อก่อให้เกิดความสามัคคี และการให้เกียรติเคารพสักการสถานตามความเชื่อที่แตกต่างกันอันเป็นการสะท้อนถึงความสามารถดำเนินชีวิตร่วมกันได้ของผู้คนภายใต้ความคิดเห็นที่แตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย

การทำงานบำรุงพระพุทธศาสนาตลอดถึงบรรพชิตในศาสนา หมายถึง การส่งเสริมและเพิ่มบทบาทความสำคัญให้กับศาสนจักร คือ พระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาที่ประชาชนส่วนมากให้

ความศรัทธาอันถ่องแท้ เพื่อให้สามารถนำหลักพุทธธรรมคำสอนมาประพฤติปฏิบัติประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้ในทุกบริบท

การประยุกต์ หมายถึง การบูรณาการ ผสมผสานสิ่งต่างๆที่เป็นเหตุปัจจัยเกี่ยวพันกัน และกันเพื่อให้ไปสู่เป้าหมายที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในที่นี้หมายถึงการประยุกต์หลักพุทธธรรมสำหรับการเมืองการปกครองเข้ากับหลักรัฐศาสตร์คือการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

การส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย หมายถึง รูปแบบการปกครองที่ให้ความสำคัญกับสิทธิเสรีภาพ มาตรฐาน และความเท่าเทียมกันของประชาชน โดยอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน ภายใต้การดำเนินการปกครองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน

ประชาชน หมายถึง ประชาชนในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑,๕๖๑,๙๒๗ คน

การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง หมายถึง การที่ราษฎรใช้สิทธิของตนเองลงคะแนนเสียงเลือกตั้งตัวแทน เพื่อทำหน้าที่แทนตนในการปกครองแต่ละระดับของประเทศ เช่น การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด เป็นต้น

การเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง หมายถึง บุคคลที่เป็นส่วนหนึ่งของพรรคการเมือง เป็นผู้ที่มีศรัทธาเข้าร่วมกิจกรรมของพรรคโดยถูกต้องเป็นทางการ โดยทั่วไปอาจแบ่งได้เป็น ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มผู้นำหรือผู้บริหารพรรค และกลุ่มสมาชิกหรือผู้สนับสนุนพรรค ซึ่งในประเทศประชาธิปไตยจะต้องมีความร่วมมือระหว่างคน ๒ กลุ่มนี้เป็นอย่างดี ผู้นำคือผู้สร้างชื่อเสียงหรือสร้างภาพให้แก่พรรค ในขณะที่สมาชิกและผู้สนับสนุนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง

การร่วมรณรงค์ทางการเมือง หมายถึง ภารกิจหน้าที่หนึ่งที่พรรคการเมืองที่ดีควรต้องปฏิบัติอยู่เป็นประจำสม่ำเสมอ ไม่ว่าจะเป็นช่วงก่อนการเลือกตั้ง หรือหลังจากการเลือกตั้งก็ตาม โดยที่พรรคการเมืองจะทำหน้าที่เป็นเสมือนองค์กรที่จะค้นหาว่ากระบวนการหรือวิธีการใดที่เหมาะสมที่จะดึงดูดหรือโน้มน้าวใจให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ได้เลือกผู้สมัครจากพรรคตนให้เข้าไปมีที่นั่งในสภาได้มากที่สุด พร้อมทั้งต้องรักษาภาพลักษณ์ที่ดีต่าง ๆ ของพรรคให้ออกสู่สาธารณะอย่างสม่ำเสมอ

การเข้าร่วมกลุ่มการเมือง หมายถึง การเข้าร่วมกลุ่มการเมืองต่าง ๆ เช่น กลุ่มผลประโยชน์ เพื่อเรียกร้องหรือสนับสนุนส่งเสริมในสิทธิประโยชน์ให้กับกลุ่มตน

การชุมนุมทางการเมือง หมายถึง การรวมกันของคนจำนวนมาก ๆ แต่มีการควบคุมทางสังคม เป็นการเปิดโอกาสให้มีการระบายอารมณ์และผ่อนคลายความตึงเครียด ก่อให้เกิดความแข็งแกร่งของกลุ่ม บางกลุ่มอาจมีการเตรียมการไว้ล่วงหน้า และบางกลุ่มเกิดชั่วคราวแล้วสลายไปในระยะเวลาสั้น ๆ

การใช้สิทธิทางการเมือง หมายถึง สิทธิในการกำหนดเจตจำนงของตนเอง ด้วยการเข้าไปมีส่วน ร่วมในการบริหารรัฐโดยตรง หรือใช้สิทธิเลือกตั้งบุคคลเข้าไปเป็นตัวแทนโดยปราศจากการแทรกแซงจากบุคคลอื่น การเลือกตั้งจึงต้องเป็นไปตามวาระ มีการออกเสียงโดยทั่วไปอย่างเสมอภาค

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๖.๑ ทำให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับสภาพทั่วไปที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช

๑.๖.๒ ทำให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช

๑.๖.๓ ได้นำเสนอการนำหลักพุทธธรรมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช

๑.๖.๔ ได้องค์ความรู้ที่เป็นผลการวิจัยเกี่ยวกับการนำหลักพุทธธรรมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง “การนำหลักพุทธธรรมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดเกี่ยวกับพุทธธรรมาภิบาล และแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยลำดับดังนี้

- ๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการประยุกต์
- ๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง
- ๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย
- ๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง
- ๒.๕ หลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
- ๒.๖ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย
- ๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๘ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการประยุกต์

๒.๑.๑ ความหมายของการประยุกต์

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๕๕๔ ได้ให้ความหมายของ ประยุกต์ ว่าเป็นการนำความรู้ในวิทยาการต่าง ๆ มาปรับใช้ให้เป็นประโยชน์ เช่น วิทยาศาสตร์ประยุกต์ คือ การนำความรู้ในวิชาการต่าง ๆ ของวิทยาศาสตร์ มาใช้ประโยชน์ในภาคปฏิบัติ ในด้านต่าง ๆ รวมทั้งการนำมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน^๔

นักวิชาการท่านหนึ่งได้ให้ความหมายของ ประยุกต์ ว่า การประยุกต์ หมายถึง การนำบางสิ่งมาใช้ประโยชน์ โดยปรับใช้อย่างเหมาะสมกับสถานะที่เฉพาะเจาะจงบางสิ่งที้นำมานั้น อาจเป็นทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความรู้ เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งและนำมาใช้ประโยชน์ในภาคปฏิบัติ

^๔ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔, (กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๕๖), หน้า ๗๑๑.

โดยปรับให้เข้ากับบริบท และสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ บางสิ่ง นั้น อาจเป็น วัตถุ/สิ่งของ ที่นำมาใช้นอกเหนือบทบาทหน้าที่เดิม เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทใหม่^๙

แล้วก็ยังมึนนักวิชาการอีกท่านได้อธิบายว่า การประยุกต์ เป็นการนำ ภาคทฤษฎี สู่ การปฏิบัติ หมายความว่า การประยุกต์เป็นการนำทฤษฎี หลักการ กฎเกณฑ์ แนวคิด เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ในภาคปฏิบัติ โดยเฉพาะในศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ มักมีการประยุกต์ทฤษฎีสู่ภาคปฏิบัติ เพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้จริง ในการแก้ปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม^{๑๐}

กล่าวโดยสรุป การประยุกต์ หมายถึง การนำหลักการจัดการใช้ในชีวิตประจำวันหรือนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาหน่วยงานที่ตนปฏิบัติงานอยู่ได้ กล่าวคือ การนำทักษะด้านต่าง ๆ มาเป็นแนวทางในการดำเนินงานหรือปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลภายในชุมชนองค์กร สภาวะแวดล้อม และสิ่งที่เกี่ยวข้องได้อย่างกลมกลืน ซึ่งหลักการหรือแนวคิด ทฤษฎีในการประยุกต์หรือปรับใช้มุ่งเน้นการพัฒนาต่อตนเองหรือให้เอื้อต่อการพัฒนากาย พุทธิกรรม จิต และปัญญา รวมทั้งในมิติของการพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม

๒.๑.๒ องค์ประกอบของการประยุกต์

หลักการสำหรับการประยุกต์นั้น ประกอบด้วยองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบเสริมดังต่อไปนี้ คือ

๑. องค์ประกอบหลักของการประยุกต์ ได้แก่

- ๑) งานที่จะดำเนินการ พร้อมกำหนดเวลา
- ๒) เป้าหมายของงานที่จะดำเนินการ
- ๓) ความรู้ในวิทยาการหลักของงานที่จะดำเนินการ
- ๔) ความรู้ในวิทยาการที่เกี่ยวข้องกับงานที่จะดำเนินการ
- ๕) ความรู้ในบริบท สภาวะแวดล้อม และสิ่งที่เกี่ยวข้อง ที่เป็นอยู่ในขณะดำเนินการ
- ๖) ความสามารถและความชำนาญของผู้ปฏิบัติ ในการประยุกต์ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสู่การปฏิบัติในแต่ละบริบท ในแต่ละสภาวะแวดล้อม และในแต่ละสิ่งที่เกี่ยวข้องที่เป็นอยู่ในขณะดำเนินการอย่างสร้างสรรค์

๗) ทรัพยากรที่ต้องใช้ในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์

๒. องค์ประกอบเสริมของการประยุกต์ ได้แก่

๑) ทรัพยากรเสริม

^๙ สมชาติ โตรักษา, การประยุกต์หลักการบริหารเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาบริหารงานสาธารณสุขคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๘), หน้า ๑๓๐.

^{๑๐} เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ดี, การคิดเชิงสังเคราะห์, (กรุงเทพมหานคร : ชัดเชส มีเดีย, ๒๕๕๔), หน้า ๑๓๐.

๒) สิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน

๓) สภาวะแวดล้อมที่ส่งเสริม สนับสนุน และเอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานทั้งทางตรงและทางอ้อม

๔) สิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องที่ส่งเสริม สนับสนุนและเอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานทั้งทางตรงและทางอ้อม^{๑๑}

กล่าวโดยสรุป องค์ประกอบของการประยุกต์ จัดได้ว่าเป็นสิ่งที่เกื้อหนุนหรือเอื้ออำนวยสำหรับหลักการประยุกต์ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบเสริม โดยจะต้องอาศัยงานที่ดำเนิน เป้าหมาย ความรู้และความสามารถ และสิ่งอื่น ๆ ที่เป็นจะส่วนเอื้ออำนวยต่อการนำไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มศักยภาพ

๒.๑.๓ ความสำคัญของการประยุกต์

การประยุกต์นั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างมาก เพราะเป็นการนำหลักความรู้เพื่อไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิต ชุมชน องค์กรและสังคม โดยการ ประยุกต์ นั้น มีความสำคัญแบ่งได้ ๔ ระดับ ดังต่อไปนี้

๑. ระดับงาน การประยุกต์เป็นการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการดำเนินงาน ก่อให้เกิดประโยชน์มากขึ้นในภาคปฏิบัติของการดำเนินงานนั้น ทำให้ผู้ปฏิบัติและผู้ที่เกี่ยวข้องมีความภาคภูมิใจในผลการดำเนินงานที่ตนเองมีส่วนช่วยทำให้เกิดขึ้น เพราะการประยุกต์นั้นเปรียบเสมือน ศิลปะ หรือเคล็ดลับ ในการดำเนินงาน จึงนำไปสู่ความรักและความผูกพันในงาน

๒. ระดับหน่วยงาน/องค์กร จากการศึกษาการประยุกต์ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการดำเนินงานในแต่ละงาน จึงก่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงต่อหน่วยงาน/องค์กร นำไปสู่การพัฒนาหน่วยงาน/องค์กรที่เป็นเลิศหรือก่อให้เกิดประสิทธิภาพ

๓. ระดับพื้นที่ คือ การประยุกต์นั้น เป็นสิ่งที่จำเป็นของการดำเนินงานในพื้นที่ของแต่ละงาน เนื่องจากการนำ “ทฤษฎี” สู่ “การปฏิบัติ” ทั้งในแต่ละทฤษฎี และ ในการใช้หลาย ๆ ทฤษฎีมาผสมผสานกัน ในการดำเนินงานในพื้นที่ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมในแต่ละบริบทที่แตกต่างกันให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงในการแก้ปัญหาอย่างเป็นรูป จึงเป็นสิ่งที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์ยิ่ง ๆ ขึ้นไป

๔. ระดับประเทศ คือ การประยุกต์นั้น เป็นสิ่งจำเป็นของการดำเนินงานในทุกระดับและเป็นศิลปะของแต่ละประเทศ ที่นำเรียนรู้และนำมาแบ่งปันกัน ตามแนวคิดทฤษฎี หลักการ วิธีการ และเทคนิคของการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ซึ่งเป็นสิ่งที่มีคุณค่ายิ่งต่อมวลหมู่

^{๑๑} สมชาติ ไตรรักษา, การประยุกต์หลักการบริหารเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน, (พิมพ์ครั้งที่ ๒ กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาบริหารงานสาธารณสุขคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๘), หน้า ๑๓๑-๑๓๒.

มนุษยชาติ เพราะคุณค่าที่แท้จริงของวิชาการได้นั้นอยู่ที่การประยุกต์สู่การปฏิบัติ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนทั้งโลก อย่างกว้างขวางและเสมอภาคกัน^{๑๒}

จากแง่มุมและคำอธิบายเกี่ยวกับความสำคัญของการประยุกต์ ทำให้พบว่า ตัวแปรสำคัญที่ทำให้การประยุกต์จะเกิดคุณค่าก็ต่อเมื่อเป็นการ “ปรับใช้ประโยชน์” เพื่อสร้างคุณค่าต่อการพัฒนาชีวิต ครอบครัว ชุมชน และสังคมให้มีภูมิคุ้มกันและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขต่อไป โดยมีจุดหมายเพื่อนำความรู้ที่ได้รับมาตอบสนองความต้องการและประโยชน์ของมนุษย์เป็นสำคัญ

อาจมีคำถามว่า ในการประยุกต์ใช้หลักธรรมมีส่วนสำคัญต่อประโยชน์ของมนุษย์อย่างไร ประเด็นนี้ พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ได้ให้คำตอบไว้อย่างน่าสนใจว่า “ธรรมประยุกต์จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชีวิต เนื่องจากธรรมเกี่ยวข้องกับทุกกิจกรรมของชีวิต ธรรมจึงไม่ใช่เรื่องไกลตัวแต่อย่างใด ผู้ที่นำธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตอย่างสม่ำเสมอเห็นคุณค่าของพระพุทธศาสนา ประโยชน์นั้นแหละจะทำให้รักษาพระพุทธศาสนาอยู่คู่กับสังคมตลอดไป”^{๑๓}

กล่าวโดยสรุป ความสำคัญของการประยุกต์ คือ ประโยชน์ที่เกิดจากการปรับใช้หลักการหรือองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่นำมาปฏิบัติในเชิงรูปธรรม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้แนวทางในการประยุกต์ใช้นั้นบรรลุตามกรอบของวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้ในบริบทต่าง ๆ ซึ่งสามารถให้ประโยชน์ในระดับงาน ระดับหน่วยงาน/องค์กร ระดับพื้นที่ และระดับประเทศ

ตารางที่ ๒.๑ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญเกี่ยวกับการประยุกต์

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ราชบัณฑิตยสถาน	ความหมายของ ประยุกต์ ว่า เป็นการนำความรู้ในวิทยาการต่าง ๆ มาปรับใช้ให้เป็นประโยชน์ เช่น วิทยาศาสตร์ประยุกต์ คือ การนำความรู้ในวิทยาการต่าง ๆ ของวิทยาศาสตร์ มาใช้ประโยชน์ในภาคปฏิบัติ
สมชาติ ไตรรักษา	การประยุกต์ หมายถึง การนำบางสิ่งมาใช้ประโยชน์ โดยปรับให้เหมาะสมกับสถานะที่เฉพาะเจาะจง อาจเป็นทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความรู้ เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งและนำมาใช้ประโยชน์ในภาคปฏิบัติ

^{๑๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๓๒-๑๓๓.

^{๑๓} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), *วิธีบูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๕๙.

ตารางที่ ๒.๑ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญเกี่ยวกับการประยุกต์ (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)	การที่รัฐบาลเป็นของประชาชนโดยประชาชนเพื่อประชาชน หรือ ประชาธิปไตยคือ สังคมที่ประชาชนมีเสรีภาพ สมภาพ และภราดรภาพ

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง

๒.๒.๑ ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

คำกล่าวที่ว่า “การเมืองเป็นเรื่องของคนทุกคนและทุกคนก็ไม่สามารถปฏิเสธผลกระทบทางการเมืองต่อการดำรงชีวิตของประชาชนได้” คำกล่าวนี้ได้สะท้อนให้นักวิชาการหลายท่านได้หันมาให้ความสนใจและศึกษาไว้อย่างมากมายจนสามารถสะท้อนแนวคิดต่างๆออกมาตามบริบททางสังคมการเมืองและวัฒนธรรมของตนเองโดยเฉพาะประเด็นความหมายการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีผู้ให้แนวคิดไว้อย่างหลากหลายเช่น ไมรอน วิเนอร์ ได้รวบรวมความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ในหลายลักษณะต่างๆ ใน ๑๐ ประการ ได้แก่

๑) การเข้าร่วมทางการเมืองคือการกระทำในรูปแบบการสนับสนุนหรือเป็นการกระทำเพื่อเรียกร้องต่อรัฐบาล (support and demand)

๒) การเข้าร่วมทางการเมืองคือพยายามเพื่อก่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลการในการใช้อิทธิพล (influence) ต่อการปฏิบัติงานของรัฐบาลหรือการเลือกสรรผู้นำรัฐบาล

๓) การเข้าร่วมทางการเมือง คือ การกระทำที่ถูกต้องตามกฎหมายของพลเมือง (legitimate)

๔) การเข้าร่วมทางการเมือง คือ การกระทำที่มีตัวแทนทางการเมือง (representation)

๕) การเข้าร่วมทางการเมือง คือ สภาพที่บุคคลไม่ต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง (alienation) เพราะเห็นว่า การเข้ามามีส่วนร่วมนั้นไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์กับตัวเองซึ่งแตกต่างจากการเฉยเมยทางการเมือง (apathy) เป็นการขาดความสนใจต่อการเมืองทั้งสิ้น

๖) ผู้ที่เข้าร่วมทางการเมืองจะหมายถึงผู้กระตือรือร้น (active) หรือผู้ที่มีความตื่นตัวทางการเมืองเป็นพิเศษ (activists) เช่นผู้ที่สมัครเข้ารับการเลือกตั้ง การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การร่วมประชุมทางการเมือง และการให้ความสนใจต่อปัญหาสาธารณะ นอกจากนั้นยังรวมถึงการเข้าร่วมทางการเมืองในระดับต้น ๆ ได้แก่ การไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง (ซึ่งถือเป็นการกระทำที่มีแรงจูงใจน้อยมาก) หรือการไม่ได้ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง แต่มีการพูดคุยกับเพื่อนบ้านในเรื่องเกี่ยวกับการเมือง การแสดงความคิดเห็นและการแสดงประชามติทางการเมือง รวมทั้งการให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน

๗) การเข้าร่วมทางการเมือง คือ การกระทำที่มีต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา (persistence continuum) ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีความเป็นสถาบัน (institutionalized) และมีการจัดตั้ง นอกจากนั้นยังรวมไปถึงการกระทำที่เป็นครั้งคราว ซึ่งเกิดขึ้นมาอย่างทันทีทันใด และบีบคั้นความรุนแรง เช่น การจลาจล การยกพวกตีกัน การรวมกลุ่ม และการลอบฆ่าทางการเมือง

๘) การเข้าร่วมทางการเมือง คือ การกระทำที่เป็นความพยายามในการที่จะเข้ามามีอิทธิพลเหนือการปฏิบัติการของราชการ (bureaucratic actions) และนโยบายสาธารณะ (public policy)

๙) การเข้าร่วมทางการเมือง คือ การกระทำที่มีผลต่อการเมืองในระดับชาติ (national politics) และการเมืองในระดับท้องถิ่น

๑๐) การเข้าร่วมทางการเมือง คือ การกระทำทางการเมือง (political action) แต่ในขณะเดียวกัน แต่ละสังคมมีการกระทำทางการเมืองแตกต่างกันออกไป ตามบริบทของสังคมนั้น ๆ เช่นว่า ในสังคมหนึ่งถือว่าการมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นการกระทำที่เกิดจากความสมัครใจไม่ว่าจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ก็ตาม หรืออาจเกิดขึ้นเพียงบางครั้งคราวหรือต่อเนื่อง อาจถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ก็ได้ ซึ่งการกระทำเหล่านี้เพื่อการมีอิทธิพลในการจัดสรรนโยบายสาธารณะและบริหารนโยบายของรัฐบาล ตลอดจนการเลือกผู้นำทางการเมืองทั้งในระดับชาติ และระดับท้องถิ่น^{๑๔}

นอกจากนี้ ยังมีนักวิชาการไทยอีกหลายท่านได้สะท้อนแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนไว้อย่างหลากหลาย เช่นเดียวกัน ดังเช่นความหมายที่ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการมีส่วนร่วมที่ประชาชนจะพึงมีในการกำหนดนโยบาย เช่น การเข้าเป็นรัฐบาล การมีอิทธิพลต่อรัฐบาลการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง^{๑๕} ยังหมายถึงการมีส่วนร่วมทางการเมือง การปกครองของประชาชนตามสิทธิที่ระบบการเมืองและกฎหมายกำหนดให้กระทำได้ เป็นการกระทำที่ต้องเกิดขึ้นจากความสมัครใจของประชาชน เพื่อให้มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐทั้งในการเมืองการปกครองระดับท้องถิ่นและระดับชาติ^{๑๖} สอดคล้องกับแนวคิดของ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว ที่ได้อธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสมัครใจของสมาชิกในสังคมการเมืองที่จะกระทำโดยมีจุดมุ่งหมายทั้งทางตรงและทางอ้อม ต้องการมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายหรือการทำงานของรัฐบาลไม่ว่าจะในระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติ

^{๑๔} Myron Wiener, "Political Participation: Crisis of the Political Process", in *Crisis on Sequences in Political Development*, (Princeton: Princeton University, 1971), pp. 161-163.

^{๑๕} จรูญ สุภาพ, *หลักรัฐศาสตร์*, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๕๗), หน้า ๓๑๐.

^{๑๖} จันทนา สุทธิจารี, *การเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ วี.เจ. พรินติ้ง, ๒๕๔๔), หน้า ๔๑๐.

รวมถึงกิจกรรมง่าย ๆ เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การถกเถียงปัญหาการเมือง หรือการสมัครรับเลือกตั้งเป็นตัวแทนของประชาชน เป็นต้น^{๑๗}

การกระทำอาจจะถูกกฎหมายหรือผิดกฎหมาย อาจใช้ความรุนแรงหรือไม่ใช้ความรุนแรง การกระทำต่าง ๆ อาจโดยสำนักทางการเมืองหรือถูกชักจูงระดมพลังก็ได้เช่นกัน และต้องสะท้อนการกระทำ (Activity) ของแต่ละบุคคลซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลเรียกว่า “การมีส่วนร่วมโดยตนเอง” (Autonomous Participation) การมีส่วนร่วมซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในนโยบายโดยอ้อม เรียกว่า “การมีส่วนร่วมโดยการถูกระดม” Mobilization Participation)^{๑๘} ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ฌ็อง-ฌัก สวิสส์ ที่ได้อธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ว่าบุคคลที่สนใจทางการเมือง มีความเข้าใจการเมือง เชื่อว่าตนเองมีประสิทธิภาพทางการเมือง มีความศรัทธาในกระบวนการทางการเมือง ตำนักรเมือง และคิดว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นหน้าที่ของตนซึ่งเป็นคนที่มีความสามารถในการเข้าสังคมและเป็นคนที่มีความหวังในชีวิต^{๑๙} และการมีส่วนร่วมที่เป็นพฤติกรรมในการกำหนดตัวผู้ปกครอง การถอดถอนผู้ปกครอง การตัดสินใจในโครงการขนาดใหญ่ของรัฐโดยการร่วมทาประชาพิจารณ์ การร่วมผลักดันการกำหนดนโยบายของรัฐ การวิพากษ์วิจารณ์ และการเคลื่อนไหวชุมนุมทางการเมือง^{๒๐} กิจกรรมที่กระทำด้วยความสมัครใจ และเป็นกิจกรรมซึ่งสมาชิกทั้งหลายที่อยู่ในสังคมได้มีส่วนร่วมร่วมกันในอันที่จะเลือกผู้นำของตน และกำหนดนโยบายสาธารณะของรัฐ การกระทำนั้นอาจจะกระทำโดยทางตรงหรือทางอ้อมก็ได้ ซึ่งบุคคลที่มีส่วนร่วมในทางการเมืองนั้น ได้แก่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่างๆดังต่อไปนี้ เช่น การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง การสนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง การอภิปรายพูดคุยในประเด็นทางการเมือง การร่วมประชุมทางการเมือง การให้ความสนับสนุนผู้สมัครหรือพรรคการเมืองในด้านการเงิน การติดต่อกับผู้แทนราษฎร นอกจากนี้ ยังรวมถึงการสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอย่างเป็นทางการ ช่วยเขียนสุนทรพจน์ในการหาเสียงช่วยในการรณรงค์หาเสียงและสมัครเข้ารับการเลือกตั้ง ส่วนบุคคลที่ไม่

^{๑๗} พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, **ข่าวสารการเมืองของคนไทย**, (กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, ๒๕๕๖), หน้า ๒๓-๒๔.

^{๑๘} ทิพาพร พิมพ์สุทธิ, **พัฒนาทางการเมือง**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๑), หน้า ๒๐๔ - ๒๐๕.

^{๑๙} ฌ็อง-ฌัก สวิสส์, **จิตวิทยาการเมือง**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๘), หน้า ๑๑๗.

^{๒๐} สมบัติ อารงธัญวงศ์, **การเมืองไทย แนวความคิดและการพัฒนา**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๖, (กรุงเทพมหานคร : เสมาธรรม, ๒๕๕๐), หน้า ๕๗๐.

ยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมเหล่านี้ คือพวกเฉยเมยทางการเมือง ซึ่งเป็นภาวะที่บุคคลถอนตัวจากกิจกรรมทางการเมือง หรือรู้สึกไม่แยแสทางการเมือง^{๒๑}

นอกจากนี้ สิทธิพันธ์ พุทธหุณ ได้สรุปความหมายของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ว่า กิจกรรมของประชาชนที่มุ่งจะเข้าไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจนโยบายของรัฐบาลในระดับต่าง ๆ ซึ่งรูปแบบการเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมืองในแต่ละสังคมย่อมแตกต่างกันไปด้วย^{๒๒} รวมถึง การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยความสมัครใจในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะใช้วิธีการที่ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ก็กฎหมายบัญญัติรองรับ มีการดำเนินการแบบจัดองค์กรหรือไม่ โดยจะเป็นการกระทำที่มีความต่อเนื่องหรือเป็นครั้งคราวก็ได้^{๒๓}

เมื่อพิจารณาจากแนวคิดของนักวิชาการดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมที่ประชาชนเข้าไปมีบทบาทเป็นสำคัญที่ส่งผลการกระทำนั้นถึงรัฐบาลหรือผู้นำทางการเมือง ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การชุมนุมเรียกร้องของประชาชนทางการเมือง การตัดสินใจเชิงนโยบายของรัฐบาลอันมีผลต่อประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม การทำประชาพิจารณ์ ผลแห่งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอาจสำเร็จหรือไม่สำเร็จก็ได้

^{๒๑} McClosky, weiner, *Political Participation : Crissis of the Political Process*, อ้างใน บวรศักดิ์ อวรรณโณ, *รัฐธรรมนูญน่ารู้*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน,) ๒๕๔๖ หน้า ๓.

^{๒๒} สิทธิพันธ์ พุทธหุณ, *ทฤษฎีพัฒนาการเมือง*, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๑), หน้า ๑๕๖ – ๑๕๗.

^{๒๓} ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ, *โครงการการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและความคิดเห็นต่อการทำงานของรัฐบาลและองค์กรอิสระ*, ชุดโครงการวิจัยเรื่อง การติดตามและประเมินผลบังคับใช้รัฐธรรมนูญ, ๒๕๔๖), หน้า ๘.

ตารางที่ ๒.๒ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Myron Wiener	<p>การมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ในหลายลักษณะต่างๆ ใน ๑๐ ประการ ได้แก่ ๑) การกระทำในรูปแบบการสนับสนุนหรือเพื่อเรียกร้องต่อรัฐบาล ๒) พยายามเพื่อก่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในการใช้อิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของรัฐบาลหรือการเลือกสรรผู้นำรัฐบาล ๓) การกระทำที่ถูกต้องตามกฎหมายของพลเมือง ๔) การกระทำที่มีตัวแทนทางการเมือง ๕) สภาพที่บุคคลไม่ต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ๖) ผู้กระตือรือร้น หรือผู้ที่มีความตื่นตัวทางการเมืองเป็นพิเศษ ๗) การกระทำที่มีต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา ๘) การกระทำที่เป็นความพยายามในการที่จะเข้ามามีอิทธิพลเหนือการปฏิบัติการของราชการและนโยบายสาธารณะ ๙) การกระทำที่มีผลต่อการเมืองในระดับชาติและการเมืองในระดับท้องถิ่น ๑๐) การกระทำทางการเมืองแตกต่างกันออกไป ตามบริบทของสังคมนั้น ๆ</p>
จรรยา สุภาพ	<p>การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการมีส่วนร่วมที่ประชาชนจะพึงมีในการกำหนดนโยบาย เช่น การเข้าเป็นรัฐบาล การมีอิทธิพลต่อรัฐบาล การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง</p>
พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว	<p>การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชนตามสิทธิที่ระบบการเมืองและกฎหมายกำหนดให้กระทำได้ เป็นการกระทำที่ต้องเกิดขึ้นจากความสมัครใจของประชาชน เพื่อให้มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐทั้งในการเมืองการปกครองระดับท้องถิ่นและระดับชาติ</p>
ทิพาพร พิมพิสุทธิ์	<p>การกระทำอาจจะถูกกฎหมายหรือผิดกฎหมาย อาจใช้ความรุนแรงหรือไม่ใช้ความรุนแรงการกระทำต่าง ๆ อาจโดยสำนักทางการเมืองหรือถูกชักจูงระดมพลังก็ได้เช่นกัน และต้องสะท้อนการกระทำของแต่ละบุคคลซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล</p>

ตารางที่ ๒.๒ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
สมบัติ ชำรงธัญวงศ์	การมีส่วนร่วมทางการเมือง ในการติดตามข่าวสารทางการเมือง การใช้สิทธิเลือกตั้งและการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การสนทนาเรื่องการเมือง การเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรค การเมืองและกลุ่มทางการเมืองต่าง ๆ การติดต่อกับนักการเมือง
McClosky, weiner	กิจกรรมที่กระทำโดยความสมัครใจ และเป็นกิจกรรมซึ่งสมาชิกทั้งหลายที่อยู่ในสังคมได้มีส่วนร่วมกันในส่วนที่เลือกผู้นำของตน เช่น การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง การสนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง การอภิปรายพูดคุยในประเด็นทางการเมือง การร่วมประชุมทางการเมือง การให้ความสนับสนุนผู้สมัครหรือพรรคการเมืองในด้านการเงิน การติดต่อกับผู้แทนราษฎร
สิทธิพันธ์ พุทธหุน	กิจกรรมของประชาชนที่มุ่งจะเข้าไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลในระดับต่าง ๆ ซึ่งรูปแบบการเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมืองในแต่ละสังคมย่อมแตกต่างกันไปด้วย

๒.๒.๒ รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง

รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองถือว่าเป็นภาพสะท้อนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองภาคประชาชนอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งตามแนวคิดของ บาร์เบอร์ เจ เดวิด ได้แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง ไว้ ๒ ประการ ดังนี้

๑) การมีส่วนร่วมโดยตรง เป็นลักษณะที่ประชาชนเป็นผู้ดำเนินการปกครองตนเองโดยตรง เช่น การบริหารงาน การกำหนดนโยบาย และการตัดสินใจในการดำเนินงานด้วยตนเอง

๒) การมีส่วนร่วมโดยทางอ้อม เป็นลักษณะที่ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมแต่ไม่ได้เป็นผู้ดำเนินการปกครองด้วยตนเองโดยตรง แต่เป็นการเลือกตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่ด้วยวิธีการเลือกตั้งโดยประชาชนอย่างเสรี ซึ่งกลไกนี้ต้องการให้ประชาชนเข้ามาควบคุมการบริหารงานฝ่ายปกครองให้เป็นไปตามความต้องการ^{๒๔}

ส่วนแนวคิดของ เจมส์อาร์ ทาวน์เซนต์ ได้มองภาพกว้างที่สะท้อนระบอบการปกครองที่ว่ารูปแบบของกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่ามี ๒ ลักษณะ ได้แก่

^{๒๔} Barber J. David, *Citizen Politics*, (Chicago: Markham, 1972), p. 3.

๑) ลักษณะแบบตะวันตก ในประเทศที่มีระบอบการปกครองระบอบประชาธิปไตยซึ่งประชาชนมักจะเกี่ยวข้องกับการเมืองด้วยความสมัครใจอยู่เสมอ

๒) ลักษณะแบบสังคมนิยมวินิสต์ ซึ่งประชาชนถูกบังคับให้เข้ามาเกี่ยวข้องกับการเมืองในเรื่องที่รัฐบาลเห็นว่ามีความจำเป็นต่อการบริหาร^{๒๕}

นอกจากนี้ อัลมอนด์และโพลเวลล์ ได้จำแนกรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็น ๒ รูปแบบใหญ่ ๆ ดังนี้

๑) รูปแบบตามธรรมเนียมปฏิบัติ (Conventional Forms) สามารถแบ่งเป็นรูปแบบย่อยๆ ได้ดังนี้

- ๑.๑) การออกเสียงเลือกตั้ง
- ๑.๒) การสนทนาเรื่องการเมือง
- ๑.๓) การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง
- ๑.๔) การจัดตั้งและการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ
- ๑.๕) การติดต่อส่วนตัวกับเจ้าหน้าที่การเมือง

๒) รูปแบบที่ไม่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ (Unconventional Forms) แบ่งเป็นรูปแบบย่อยๆ ดังนี้

- ๒.๑) การยื่นข้อเรียกร้อง
- ๒.๒) การเดินขบวน
- ๒.๓) การเข้าประจันหน้ากัน
- ๒.๔) การละเมิดกฎหมายของสังคม
- ๒.๕) การใช้ความรุนแรงทางการเมือง
- ๒.๖) สงครามแบบกองโจรและการปฏิวัติรัฐประหาร^{๒๖}

อนึ่ง ในการจำแนกรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เด่นชัดอีกท่านหนึ่ง คือ เลสเตอร์ดับเบิลยู มิลบราท ได้จำแนกรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ ๖ รูปแบบด้วยกัน ได้แก่

๑) การเลือกตั้ง (Voting) เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สามารถแยกกิจกรรมที่เกี่ยวกับการรณรงค์หาเสียงและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เป็นเพียงการแสดงออกของประชาชนถึงความจงรักภักดีต่อระบอบการเมืองมากกว่าเป็นการกระทำ

^{๒๕} James R. Townsend, *Political Participation in Communist China*, (Berkeley and Los Angeles: University of California Press, 1967), pp. 25 – 29.

^{๒๖} Almond, Gabriel A. and Jr. B.G. Powell, *Comparative Political Today*, (Boston: Little Brown and Company, 1976), pp. 145 - 146.

ตามความต้องการของตน เป็นการไปหาตามความสนใจในหน้าที่พลเมืองที่มากกว่า ที่จะเชื่อว่าการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนั้นจะมีผลทางการเมืองที่แตกต่างกันออกไป

๒) การเป็นเจ้าหน้าที่พรรคการเมืองและผู้รณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง (Party and Campaign Workers) หมายถึงการเข้ามีส่วนร่วมในพรรคการเมืองทั้งในช่วงระหว่างการเลือกตั้งและการรณรงค์หาเสียง การบริจาคเงินช่วยเหลือผู้สมัครรับเลือกตั้ง การชักชวนประชาชนไปลงทะเบียนเพื่อสิทธิในการลงคะแนนการเข้าร่วมและสนับสนุนพรรคการเมือง การพยายามชักชวนให้ประชาชนลงคะแนนเสียงแก่พรรคหรือผู้สมัครที่ตนขอ การลงสมัครรับเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้เป็นแบบแผนของความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกชนกับรัฐ

๓) การเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน (Community Activities) เป็นการก่อตั้งกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาสังคม หรือร่วมมือกับกลุ่มต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้ว เพื่อเข้าไปมีบทบาทเกี่ยวกับกิจกรรมสาธารณะหรือติดต่อกับทางราชการในเรื่องปัญหาสังคม ผู้มีบทบาทในชุมชนจึงนับว่าเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นสูงตลอดจนมีระดับความผูกพันทางจิตใจกับชุมชน

๔) การติดต่อกับทางราชการ (Contracting Officials) เป็นกิจกรรมที่เน้นเฉพาะของบุคคล ซึ่งจะมีผลโดยตรงต่อบุคคลนั้นเองเท่านั้น เช่น การติดต่อกับทางราชการในเรื่องการเสียภาษี โรงเรียน การทาดอน การติดต่อขอรับสวัสดิการ เป็นต้น

๕) การเป็นผู้ประท้วง (Protestors) ขอบเขตของกิจกรรมในการมีส่วนร่วมทางการเมืองรูปแบบนี้ คือ การเข้าร่วมเดินขบวนตามถนนหรือก่อให้เกิดจลาจล (ถ้าจำเป็น) เพื่อบังคับให้รัฐแก้ไขบางสิ่งบางอย่าง ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเมืองให้ถูกต้อง การประท้วงที่เปิดเผยต่อสาธารณะชน

๖) การเป็นผู้สื่อข่าวสารทางการเมือง (Communicators) ได้แก่ การติดต่อข่าวสารทางการเมืองอยู่เสมอ การส่งข่าวสารแสดงการสนับสนุนให้แก่ผู้นำทางการเมืองเมื่อเขากระทำในสิ่งที่ถูกต้องหรือส่งคำคัดค้านเมื่อเขากระทำในสิ่งที่เลวร้าย การร่วมถกปัญหาทางการเมือง การให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการเมืองแก่เพื่อนในชุมชน การให้ความสนใจแก่ทางราชการ และการเขียนจดหมายหรือบทความถึงบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ ผู้เข้าร่วมลักษณะนี้มักจะเป็นคนที่มีการศึกษาสูง มีข้อมูลเกี่ยวกับการเมืองมากและมีความสนใจทางการเมืองมากด้วย การเป็นผู้สื่อข่าวสารทางการเมืองเหล่านี้จะวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลมากกว่าเจ้าหน้าที่พรรคการเมืองหรือผู้รักชาติ แต่จะไม่แสดงออกด้วยการประท้วง^{๒๗}

แนวคิดดังกล่าวข้างต้นได้สอดคล้องกับแนวคิดของชาวมูเอล พี ฮันทิงตัน และ โจแอน เอ็มเนลสัน เช่นเดียวกัน ซึ่งได้แบ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น ๕ รูปแบบ ได้แก่

^{๒๗} Lester W. Milbrath, *Aspects of Political Development*, (Boston: Little Brown, 1971), pp.12-16.

๑) กิจกรรมการเลือกตั้ง (Electoral Activity) หมายถึงกิจกรรมการออกเสียงเลือกตั้ง และการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

๒) การวิ่งเต้น (Lobby) หมายถึง การติดต่อเจ้าหน้าที่หรือผู้นำทางการเมือง เพื่อหาทางเข้าไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ และการกำหนดนโยบายของรัฐบาล โดยใช้ข้อมูลต่าง ๆ เพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มเป็นเกณฑ์

๓) กิจกรรมขององค์กร (Organization Activity) เป็นกิจกรรมทางการเมืองของกลุ่มองค์กรใดองค์กรหนึ่ง โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในเรื่องผลประโยชน์เฉพาะอย่างหรืออาจจะเป็นผลประโยชน์ต่อส่วนรวมก็ได้

๔) การติดต่อในบางประเด็น (Counteracting) หมายถึง การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ทางการเมืองเป็นส่วนตัว โดยมุ่งหวังประโยชน์ส่วนตัว เฉพาะครอบครัวหรือหมู่คณะของตน

๕) การใช้ความรุนแรง (Violence) หมายถึง กิจกรรมที่พยายามสร้างผลกระทบต่อการตัดสินใจ การกำหนดนโยบายของรัฐบาล โดยการทารุณร่างกาย ทำลายทรัพย์สิน กิจกรรมนี้อาจดำเนินไปโดยมีจุดมุ่งหมายในการเปลี่ยนแปลงผู้นำทางการเมือง เช่น การก่อการรัฐประหาร การลอบสังหารผู้นำทางการเมือง หรืออาจมุ่งที่จะเปลี่ยนแปลงระบบการเมือง เป็นต้น^{๒๘}

ส่วนนักวิชาการของไทยได้สะท้อนแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้เช่นเดียวกัน และมีความสอดคล้องและคล้ายคลึงกับนักวิชาการชาวต่างชาติ ดังเช่น การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยเป็น ๒ รูปแบบ ได้แก่

๑) การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบเป็นทางการ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบเป็นทางการมีลักษณะที่กฎหมายรองรับให้กระทำได้ หรือต้องกระทำ ได้แก่

๑.๑) การเลือกตั้ง

๑.๒) การใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง

๑.๓) การจัดตั้งและเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

๑.๔) การมีส่วนร่วมโดยการรวมตัวเป็นกลุ่มผลประโยชน์

๒) การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบไม่เป็นทางการ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบไม่เป็นทางการนั้นจะมีลักษณะที่ไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม และมีกฎหมายกำหนดข้อห้ามไว้อย่างชัดเจน ไม่มีกฎหมายรองรับว่าให้กระทำได้ ได้แก่

^{๒๘} Samuel P. Huntington and Joan M. Nelson, *Participation and Political Study*, (Cambridge: Cambridge University Press, 1982), pp. 12 – 13.

๒.๑) การเดินขบวนหรือชุมนุมประท้วง

๒.๒) การก่อความไม่สงบทางการเมือง^{๒๙}

นอกจากนี้ วรทิพย์ มีมาก และคณะ ได้อธิบายรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่สำคัญไว้อย่างน่าสนใจดังนี้

๑) การมีส่วนร่วมในรูปแบบของกลุ่มผลประโยชน์ การรวมตัวกันของบุคคลเป็นกลุ่มหรือองค์กรในสังคม จะมีเป้าหมายหลักอยู่ที่การรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มตนเองเท่านั้น โดยไม่มีเป้าหมายที่จะเข้าไปเป็นรัฐบาลเพื่อบริหารประเทศแต่อย่างใด สำหรับเป้าหมายของแต่ละกลุ่มจะแตกต่างกันไปบางกลุ่มอาจเรียกร้องให้รัฐบาลทำตามสิ่งที่กลุ่มตนต้องการ เช่น สมัชชาคนจน ก็จะเรียกร้องให้รัฐแก้ไขปัญหาเรื่องที่ดินทำกิน หนี้สินของเกษตรกร ฯลฯ กลุ่มผู้ประกอบการเอกชนก็จะเรียกร้องให้มีการแก้ไขกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับเดิม หรือการออกกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับใหม่เพื่ออำนวยความสะดวกแก่กลุ่มของตน เช่น กฎหมายภาษี กฎหมายการค้าและการลงทุน ฯลฯ บางกลุ่มอาจเรียกร้องให้รัฐบาลจัดทำนโยบายหรือโครงการที่กลุ่มตนได้ประโยชน์ เช่น การสร้างบ่อนกาสิโน การขยายเวลาปิดสถานเริงรมย์ เป็นต้น

๒) การมีส่วนร่วมในรูปแบบของพรรคการเมือง เป็นการเข้ามารวมกลุ่มกันของบุคคลที่มีความเชื่อทางการเมืองที่คล้ายคลึงกัน เป้าหมายหลักจะอยู่ที่การส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อไปทำหน้าที่ทั้งผ่านนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร อย่างไรก็ตาม การเข้ามารวมตัวกันรูปแบบพรรคการเมืองยังมีเป้าหมายอื่นอีกเช่น การให้การศึกษาทางการเมืองแก่ประชาชน การดูแลและรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม การสร้างผู้นำทางการเมือง การควบคุมติดตามและตรวจสอบทางการเมือง ฯลฯ ในส่วนของประชาชนก็สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในพรรคการเมืองได้ เช่น การสมัครเป็นสมาชิกพรรค การเข้าประชุมพรรค การประชาสัมพันธ์กิจกรรมของพรรค การช่วยรณรงค์หาเสียงในช่วงที่มีการเลือกตั้ง ฯลฯ

๓) การมีส่วนร่วมในรูปแบบของการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การไปออกเสียงเลือกตั้งถือเป็นรูปแบบที่มีความสำคัญของการบริหารในระบอบประชาธิปไตยแต่สิ่งที่ควรตระหนักคือ ประเทศที่ให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือประเทศที่ประชาชน ไปใช้สิทธิเลือกตั้งกันอย่างมากมายไม่ได้หมายความว่า ประเทศนั้นจะเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง การไปใช้สิทธิเลือกตั้งในรูปแบบของประชาธิปไตยที่แท้จริงนั้น ต้องมีลักษณะดังนี้

๓.๑) การใช้สิทธิโดยอิสระ กล่าวคือ การไปออกเสียงต้องเกิดจากความสมัครใจ ไม่ได้เกิดมาจากการบังคับหรือข่มขู่หรือสัญญาว่าจะให้ผลตอบแทนในการไปออกเสียง

^{๒๙} จันทนา สุทธิจารี, การเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วิเวจ พรินต์ติ้ง, ๒๕๕๔), หน้า ๔๑๒ - ๔๑๔.

๓.๒) การเลือกตั้งโดยลับ การออกเสียงต้องกระทำในคูหาเลือกตั้งแต่เพียงลำพัง โดยไม่มีผู้อื่นอยู่ร่วมด้วย เฉพาะผู้กาบัตรเท่านั้นที่จะทราบว่า ตนเองออกเสียงให้แก่ผู้สมัครคนใด การออกเสียงเลือกตั้งของบุคคล ไม่สามารถประกาศให้ทราบเป็นการทั่วไปได้

๓.๓) ความเสมอภาคในการเลือกตั้ง บุคคลแต่ละคนมีสิทธิออกเสียงได้คนหนึ่งเสียงเท่านั้น บัตรที่มีการกาหมายเลขมากกว่าหนึ่งหมายเลข ถือเป็นบัตรเสีย

๓.๔) ความเป็นกลาง บุคคลที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในการเลือกตั้งทุกคนต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างเที่ยงธรรม ไม่ลาเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

๔) การมีส่วนร่วมในรูปแบบของการแสดงออก บุคคลมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การเขียน การพูด การโฆษณา การพิมพ์ซึ่งการแสดงออกเหล่านี้อาจอยู่ในรูปแบบของการวิพากษ์วิจารณ์ตามสื่อต่างๆ ร้านกาแฟ บ้านเรือน สถานที่สาธารณะ ฯลฯ รัฐบาลต้องไม่ขัดขวางหรือห้ามปรามการแสดงออกของประชาชน โดยเฉพาะโครงการที่มีผลกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนและชุมชน รวมทั้งความมั่นคงปลอดภัยของประเทศชาติแล้ว รัฐบาลต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นก่อนลงมือดำเนินการเสมอ เช่น การสร้างท่าอากาศยาน การสร้างเขื่อน การสร้างสนามบิน ฯลฯ นอกจากนี้ การแสดงออกที่สำคัญอีกรูปแบบหนึ่ง คือ การชุมนุมหรือการประท้วงโดยสงบและปราศจากอาวุธ รัฐบาลต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงออกเช่นกัน ทั้งนี้เพื่อจะได้แสดงความโปร่งใสในการทำงานออกมาให้มากที่สุด

สำหรับการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนนี้ ถือเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารตามระบอบประชาธิปไตยประชาชนต้องตระหนักว่าตนเองเป็นเจ้าของประเทศและต้องเข้าไปรับผิดชอบในกิจการบ้านเมืองในทุกโอกาสที่สามารถกระทำได้ ประชาชนต้องไม่ละเลยหรือเพิกเฉยการกระทำหน้าที่ในฐานะพลเมืองดีของสังคม หน้าที่สำคัญยิ่งของประชาชนคือ การสร้างเสริมคนดีให้เข้ามาบริหารบ้านเมือง ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงพระราชทานไว้ว่า “ในบ้านเมืองนั้น มีทั้งคนดีและคนไม่ดี ไม่มีใครจะทำให้ทุกคนเป็นคนดีได้ทั้งหมด การทำให้บ้านเมืองมีความปรกติสุขเรียบร้อย จึงมิใช่การทำให้ทุกคนเป็นคนดี หากแต่อยู่ที่การส่งเสริมคนดี ให้คนดีได้ปกครองบ้านเมือง และควบคุมคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจไม่ให้ก่อความเดือดร้อนวุ่นวายได้”^{๓๐}

ดังนั้นผู้วิจัยสามารถสรุปการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่ามีอยู่ ๒ รูปแบบใหญ่ๆ คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามที่กฎหมายรับรอง ซึ่งเป็นการกระทำที่ไม่ผิดกฎหมายและได้รับการตราไว้ในกฎหมายอย่างถูกต้อง อีกรูปแบบหนึ่งคือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ผิดกฎหมาย เป็นการชุมนุมที่มีอุดมการณ์ล้มล้างสถาบันใดสถาบันหนึ่ง นอกจากนี้การมีส่วนร่วมทางการเมืองมักจะเป็นไปตามกลุ่ม

^{๓๐} วรทิพย์ มีมาก และคณะ, **หน้าที่พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข**, (กรุงเทพมหานคร : ไร่ไทยเพรส, ๒๕๔๗), หน้า ๔๘ - ๔๙.

ผลประโยชน์ และลักษณะของการแสดงออกได้เช่นกัน เช่น แสดงออกทางการพูด การเขียน การโฆษณา การวิพากษ์วิจารณ์ เป็นต้น

ตารางที่ ๒.๓ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Barber J. David	รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง ๒ ประการ ดังนี้ ๑) การมีส่วนร่วมโดยตรง ๒) การมีส่วนร่วมโดยทางอ้อม
James R. Townsend	รูปแบบของกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่ามี ๒ ลักษณะ ได้แก่ ๑) ลักษณะแบบตะวันตก ในประเทศที่มีระบอบการปกครองระบอบประชาธิปไตยซึ่งประชาชนมักจะเกี่ยวข้องกับการเมืองโดยความสมัครใจอยู่เสมอ ๒) ลักษณะแบบสังคมนิยมมิวนิสต์ ซึ่งประชาชนถูกบังคับให้เข้ามาเกี่ยวข้องกับการเมืองในเรื่องที่รัฐบาลเห็นว่ามีความจำเป็นต่อการบริหาร
Almond, Gabriel A. and Jr. B.G. Powell	รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองมี ๒ รูปแบบใหญ่ ๆ ดังนี้ ๑) รูปแบบตามธรรมเนียมปฏิบัติ ๒) รูปแบบที่ไม่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ
Samuel P. Huntington and Joan M. Nelson	การมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น ๕ รูปแบบ ได้แก่ ๑) กิจกรรมการเลือกตั้ง ๒) การวิ่งเต้น ๓) กิจกรรมขององค์กร ๔) การติดต่อในบางประเด็น ๕) การใช้ความรุนแรง
จันทนา สุทธิจारी	การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยเป็น ๒ รูปแบบ ได้แก่ ๑) การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบเป็นทางการ ๒) การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบไม่เป็นทางการ
วรทิพย์ มีมาก และคณะ	สำหรับการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนนี้ ถือเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารตามระบอบประชาธิปไตยประชาชนต้องตระหนักว่าตนเองเป็นเจ้าของประเทศและต้องเข้าไปรับผิดชอบในกิจการบ้านเมืองในทุกโอกาสที่สามารถกระทำได้ ประชาชนต้องไม่ละเลยหรือเพิกเฉยการกระทำหน้าที่ในฐานะพลเมืองดีของสังคม หน้าที่ สำคัญยิ่งของประชาชนคือ

ตารางที่ ๒.๓ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
	<p>การสร้างเสริมคนดีให้เข้ามาบริหารบ้านเมือง ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงพระราชทานไว้ว่า “ในบ้านเมืองนั้น มีทั้งคนดีและคนไม่ดี ไม่มีใครจะทำให้คนทุกคนเป็นดีได้ทั้งหมด การทำให้บ้านเมืองมีความปรกติสุขเรียบร้อย จึงมิใช่การทำให้ทุกคนเป็นคนดี หากแต่อยู่ที่การส่งเสริมคนดี ให้คนดีได้ปกครองบ้านเมือง และควบคุมคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจไม่ให้เกิดความเดือดร้อนวุ่นวายได้”</p>

๒.๒.๓ ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ชัดเจนได้สามารถวัดความมากน้อยของการมีส่วนร่วมได้จึงมีนักวิชาการหลายท่าน เช่น เลสเตอร์ ดับเบิลยู มิลบราธ ได้จัดเรียงลำดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากน้อยไปมาก ได้แก่

- ๑) การที่บุคคลตอบสนองสิ่งเร้าทางการเมือง เช่น การติดตามข่าวสารทางการเมือง
- ๒) การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
- ๓) การอภิปรายถกเถียงปัญหาทางการเมือง
- ๔) การพยายามพุดจาชักชวนผู้อื่นเพื่อไปออกเสียงเลือกตั้ง
- ๕) การคิดเครื่องหมายหรือแผ่นป้ายโฆษณาหาเสียง
- ๖) การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้นำทางการเมือง
- ๗) การช่วยเหลือทางการเงินแก่พรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง
- ๘) การเข้าร่วมประชุมทางการเมือง
- ๙) การสละเวลาเพื่อช่วยหาเสียงเลือกตั้ง
- ๑๐) การเป็นสมาชิกผู้กระตือรือร้นของพรรคการเมืองพรรคใดพรรคหนึ่ง
- ๑๑) การเข้าร่วมประชุมในคณะกรรมการกลางของพรรคการเมือง
- ๑๒) การช่วยหาทุนให้พรรคการเมือง
- ๑๓) การสมัครเข้ารับการเลือกตั้ง
- ๑๔) การได้รับเลือกเข้าดำรงตำแหน่งของรัฐบาลและพรรคการเมือง^{๓๑}

^{๓๑} Lester W. Milbrath, *Political Participation; How and Why Do People Get Involved in Politics ?*, (Chicago: Rand McNally political science series, 1965), p.18.

นอกจากนี้ แอนกัส แคมเบล ได้สรุปการจัดแบ่งระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ ๓ ระดับ ได้แก่

- ๑) ระดับสูง แสดงถึงการมาลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และเข้ามีส่วนร่วมอื่นๆ
- ๒) ระดับกลาง แสดงถึงการมาลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเพียงอย่างเดียวเท่านั้น
- ๓) ระดับต่ำ แสดงถึงการไม่มาลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแม้ว่าจะมีส่วนร่วมอื่น ๆ ก็ตาม^{๓๒}

นอกจากนี้ยังพบว่า มีนักวิชาการของไทยได้จัดแบ่งระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สอดคล้องกับแนวคิดของแอนกัส แคมเบล ซึ่งสอดคล้องกับบริบทของคนไทยซึ่งได้จัดแบ่งไว้ ๓ ระดับ ดังนี้

- ๑) การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
 - ๑.๑) ระดับต่ำสุด ได้แก่ การไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
 - ๑.๒) ระดับต่ำสุด ได้แก่ การไปเลือกตั้งเฉยๆ โดยไม่มีเหตุผล
 - ๑.๓) ระดับต่ำๆ ได้แก่ การไปเลือกตั้งโดยถูกชักจูง
 - ๑.๔) ระดับต่ำกลาง ได้แก่ การไปเลือกตั้งโดยคิดว่าเป็นหน้าที่
 - ๑.๕) ระดับต่ำสูง ได้แก่ การไปเลือกตั้งโดยคิดว่าเสียงของตน คือพลังในการ

เปลี่ยนแปลงนโยบาย บุคคลเหล่านี้จึงมีข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาทางการเมืองมาก

- ๒) การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม แบ่งได้ดังนี้

๒.๑) ระดับปานกลางต่ำ ได้แก่ การเข้าร่วมในระดับสมาชิกทั่วไปโดยมีสิทธิลงคะแนนเสียงเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยในนโยบายกลุ่ม

๒.๒) ระดับปานกลาง ได้แก่ การได้รับเลือกตั้งเป็นกรรมการของกลุ่มที่มีอำนาจในการตัดสินใจแทนสมาชิกคนอื่น

๒.๓) ระดับปานกลางสูง ได้แก่ การได้รับเลือกตั้งให้เป็นประธานหรือหัวหน้ากลุ่มที่มีอำนาจในการตัดสินใจและมีโอกาสในการสร้างบารมีให้คนยอมรับได้

๓) การเข้ารับการเลือกตั้งเป็นผู้แทน อาจจะเป็นผู้แทนในระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติ แบ่งได้ดังนี้

๓.๑) ระดับสูงต่ำ ได้แก่ ระดับที่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มให้สมัครให้เข้ารับการเลือกตั้งในนามของกลุ่มหรือพรรคได้

๓.๒) ระดับสูงปานกลาง ได้แก่ ระดับที่ผู้สมัครได้รับการคัดเลือก คือ

๓.๒.๑) ระดับท้องถิ่น ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาเขต

๓.๒.๒) ระดับจังหวัด ได้แก่ สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร

^{๓๒} Angus Campbell, *Political Efficacy : In Measure of Political Attitudes*, The Institute for Social Research, (New York: Knopf, 1968), p.459.

๓.๒.๓) ระดับชาติ ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา

๓.๓) ระดับสูงสุด ได้แก่ ระดับผู้ที่ได้รับการเลือกตั้ง และได้รับการคัดเลือกให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เช่น ตำแหน่งกรรมการ ตำแหน่งรัฐมนตรี เป็นต้น^{๓๓}

นอกจากนี้ ฌรงค์ สินสวัสดิ์ ได้แบ่งระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากระดับสูงไประดับต่ำ ดังนี้

๑) ผู้มีตำแหน่งทางการเมือง ได้แก่ ประธานาธิบดี นายกรัฐมนตรีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นายกเทศมนตรี

๒) ผู้สมัครรับเลือกตั้งในตำแหน่งดังกล่าวข้างต้น

๓) การช่วยโฆษณาหาเสียง เช่น การแจกใบปลิว การวางแผนเลือกตั้ง

๔) การเข้าร่วมโดยทางอ้อม เช่น การอ่านหนังสือพิมพ์ ดูโทรทัศน์เกี่ยวกับปัญหาบ้านเมือง การแก้ปัญหาการเมือง การติดกระดุมที่มีตราพรรคการเมือง

๕) ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

๖) การไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การไม่รู้ความเป็นไปทางการเมือง^{๓๔}

ตารางที่ ๒.๔ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Lester W. Milbrath	ลำดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากน้อยไปมาก ได้แก่ ๑) การที่บุคคลตอบสนองสิ่งเร้าทางการเมือง ๒) การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ๓) การอภิปรายถกเถียงปัญหาทางการเมือง ๔) การพยายามพูดจาชักชวนผู้อื่นเพื่อไปออกเสียงเลือกตั้ง ๕) การคิดเครื่องหมายหรือแผ่นป้ายโฆษณาหาเสียง ๖) การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้นำทางการเมือง ๗) การช่วยเหลือทางการเงินแก่พรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง ๘) การเข้าร่วมประชุมทางการเมือง ๙) การสละเวลาเพื่อช่วยหาเสียงเลือกตั้ง ๑๐) การเป็นสมาชิกผู้กระตือรือร้นของพรรคการเมืองพรรคใดพรรคหนึ่ง

^{๓๓} ชัดติยา วรรณสุต, “สตรีกับการเมือง”, บทความวิชาการ พัฒนาสังคม : แนวคิดและการปฏิบัติการ, (กรุงเทพมหานคร : คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๓๕), หน้า ๑๒๘ – ๑๓๐.

^{๓๔} ฌรงค์ สินสวัสดิ์, จิตวิทยาการเมือง, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๗), หน้า ๑๐.

ตารางที่ ๒.๔ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ชัตติยา วรรณสุด	บริบทของคนไทยได้จัดแบ่งไว้ ๓ ระดับ ดังนี้ ๑) การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ๒) การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม ๓) การเข้ารับการเลือกตั้งเป็นผู้แทน อาจจะเป็นผู้แทนในระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติ
ณรงค์ ลินสวัสดิ์	ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากระดับสูงไประดับต่ำ ดังนี้ ๑) ผู้มีตำแหน่งทางการเมือง ๒) ผู้สมัครรับเลือกตั้งในตำแหน่งดังกล่าว ๓) การช่วยโฆษณาหาเสียง ๔) การเข้าร่วมโดยทางอ้อม ๕) ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ๖) การไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ๗) การไม่รู้จักความเป็นไปทางการเมือง

๒.๒.๔ ลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน จำแนกไว้ ๒ ลักษณะใหญ่ๆ ได้แก่

๑) การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยทั่วไปโดยความหมายที่เป็นรูปธรรมมักมีลักษณะของการแสดงออกซึ่งการกระทำทางการเมือง โดยมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่สำคัญ ได้แก่

๑.๑) การกำหนดตัวผู้ปกครอง เป็นการแสดงออกทางการเมืองที่สำคัญที่สุดของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย โดยผ่านกระบวนการเลือกตั้ง นั่นหมายถึงผู้นำทางการเมืองจะมีโอกาสปฏิบัติหน้าที่ทางการเมืองหรือไม่นั้น หรือจะดำรงอยู่ได้นานเท่าไรก็ขึ้นอยู่กับ การยอมรับหรือการให้ฉันทานุมัติจากประชาชนที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย

๑.๒) การผลักดันการตัดสินใจของรัฐบาล ในสังคมประชาธิปไตยทั่วไปจะมีลักษณะเป็นพหุสังคม คือเป็นสังคมที่ประกอบด้วยกลุ่มที่มีความหลากหลาย อาทิ ชนชั้น สมาคม กลุ่มอิทธิพล และกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีวัตถุประสงค์เฉพาะของกลุ่ม การเคลื่อนไหวต่างๆ จะ เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของตนหรือของกลุ่ม ดังนั้น การผลักดันการตัดสินใจของรัฐบาลโดยกลุ่ม อิทธิพลและกลุ่มผลประโยชน์มักจะมีผลต่อการกำหนดนโยบายการพัฒนาประเทศทั้งทางเศรษฐกิจ และสังคม

๑.๓) การวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล ซึ่งถือว่าเป็นไปตามสิทธิและเสรีภาพของการปกครอง ประเทศตามระบอบประชาธิปไตย การแสดงออกของปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มอิทธิพลและกลุ่ม ผลประโยชน์ด้วยการวิพากษ์วิจารณ์การกระทำของรัฐบาลทั้งในเรื่องนโยบายและการบริหารงานถือ เป็นการแสดงออกซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

๑.๔) การชุมนุมเคลื่อนไหวทางการเมือง การชุมนุมเคลื่อนไหวทางการเมืองถือว่าเป็น การแสดงออกซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สำคัญในระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพื่อแสดงให้รัฐบาล รู้ว่าประชาชนเห็นด้วยหรือไม่กับนโยบายและการกระทำของรัฐบาลและเพื่อแสดงการเรียกร้องให้

รัฐบาลตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างรวดเร็ว ซึ่งการชุมนุมมี ๒ ประเภท ได้แก่ การชุมนุมเคลื่อนไหวเพื่อสนับสนุนรัฐบาล และการชุมนุมเคลื่อนไหวเพื่อคัดค้านรัฐบาล

๒) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในกระบวนการเลือกตั้งการพิจารณาลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นสามารถพิจารณาได้จากพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เลสเตอร์ ดับเบิลยู มิลบราท ได้ดังนี้

- ๒.๑) การแสดงความสนใจต่อกิจกรรมทางการเมือง
- ๒.๒) การใช้สิทธิเลือกตั้ง
- ๒.๓) การริเริ่มประเด็นพูดคุยทางการเมือง
- ๒.๔) การชักจูงให้ผู้อื่นเลือกตั้งผู้ที่ตนสนับสนุน
- ๒.๕) การติดกระดุมหรือติดสติ๊กเกอร์
- ๒.๖) การติดต่อกับนักการเมืองหรือผู้นำทางการเมือง
- ๒.๗) การบริจาคเงิน
- ๒.๘) การร่วมประชุมหรือชุมนุมทางการเมือง
- ๒.๙) การร่วมรณรงค์ทางการเมือง
- ๒.๑๐) การเป็นสมาชิกสำคัญของพรรคการเมือง
- ๒.๑๑) การร่วมประชุมแกนนำของพรรค
- ๒.๑๒) การร่วมระดมทุน
- ๒.๑๓) การเสนอตัวเป็นคู่แข่งทางการเมือง
- ๒.๑๔) การดำรงตำแหน่งทางการเมือง^{๓๕}

ประเทศไทยยังได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เช่นเดียวกัน ซึ่งได้กำหนดลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เป็นแนวนโยบายการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ในมาตรา ๘๗ ไว้ ๕ ประการ ดังนี้

- ๑) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น
- ๒) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมืองการวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ
- ๓) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ ในรูปแบบองค์กรทางวิชาชีพหรือตามสาขาอาชีพที่หลากหลาย หรือรูปแบบอื่น

^{๓๕} สมบัติ อารังธัญวงศ์, การเมืองไทย แนวความคิด และการพัฒนา, พิมพ์ครั้งที่ ๑๓, (กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๖), หน้า ๕๘๓ - ๕๘๕.

๔) ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมือง และจัดให้มีกฎหมายจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองเพื่อช่วยเหลือการดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายทุกรูปแบบให้สามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของชุมชนในพื้นที่

๕) ส่งเสริมและให้การศึกษแก่ประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม^{๓๖}

การมีส่วนร่วมของประชาชนตามมาตรา^{๓๖}นี้ ต้องคำนึงถึงสัดส่วนของหญิงและชายที่ใกล้เคียงกันอย่างน้อยยังระบุเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๖๐ อย่างชัดเจน ตามมาตรา ๑๖๓-๑๖๕ ดังนี้

มาตรา ๑๖๓ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่าหนึ่งหมื่นคน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาเพื่อให้รัฐสภาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติตามที่กำหนดในหมวด ๓ และหมวด ๕ แห่งรัฐธรรมนูญนี้

คำร้องขอตามวรรคหนึ่งต้องจัดทำร่างพระราชบัญญัติเสนอมาด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเข้าชื่อ รวมทั้งการตรวจสอบรายชื่อ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติตามวรรคหนึ่ง สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาต้องให้ผู้แทนของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นชี้แจงหลักการของร่างพระราชบัญญัติและคณะกรรมการวิสามัญเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้นตั้งกล่าวจะต้องประกอบด้วยผู้แทนของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมดด้วย

มาตรา ๑๖๔ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าสองหมื่นคน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภามีมติตามมาตรา ๒๗๔ ให้ถอดถอนบุคคลตามมาตรา ๒๗๐ ออกจากตำแหน่งได้

คำร้องขอตามวรรคหนึ่งต้องระบุพฤติการณ์ที่กล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวกระทำความผิดเป็นข้อ ๆ ให้ชัดเจน

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการที่ประชาชนจะเข้าชื่อร้องขอตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

มาตรา ๑๖๕ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งย่อมมีสิทธิออกเสียงประชามติการจัดให้มีการออกเสียงประชามติให้กระทำได้ในเหตุ ดังต่อไปนี้

^{๓๖} “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๕๐”, ราชกิจจานุเบกษา, หน้า ๒๘.

๑) ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีเห็นว่ากิจการในเรื่องใดอาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของประเทศชาติหรือประชาชน นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีอาจปรึกษาประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานวุฒิสภาเพื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้มีการออกเสียงประชามติได้

๒) ในกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติให้มีการออกเสียงประชามติการออกเสียงประชามติตาม (๑) หรือ (๒) อาจจัดให้เป็นการออกเสียงเพื่อมีข้อยุติโดยเสียงข้างมากของผู้มีสิทธิออกเสียงประชามติ ในปัญหาที่จัดให้มีการออกเสียงประชามติ หรือเป็นการออกเสียงเพื่อให้คาปรึกษาแก่คณะรัฐมนตรีก็ได้ เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะการออกเสียงประชามติต้องเป็นการให้ออกเสียงเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบในกิจการตามที่จัดให้มีการออกเสียงประชามติ และการจัดการออกเสียงประชามติในเรื่องที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือเกี่ยวกับตัวบุคคลหรือคณะบุคคล จะกระทำมิได้

ก่อนการออกเสียงประชามติ รัฐต้องดำเนินการให้ข้อมูลอย่างเพียงพอ และให้บุคคลฝ่ายที่เห็นชอบและไม่เห็นชอบกับกิจการนั้น มีโอกาสแสดงความคิดเห็นของตนได้อย่างเท่าเทียมกัน

หลักเกณฑ์และวิธีการออกเสียงประชามติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ ซึ่งอย่างน้อยต้องกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการออกเสียงประชามติระยะเวลาในการดำเนินการ และจำนวนเสียงประชามติ เพื่อมีข้อยุติ^{๓๗}

นอกจากนี้ได้มีการอธิบายลักษณะสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๗๕ พอสรุปได้ดังนี้

๑) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของไทยที่เห็นได้ชัดเจนและมีความชอบธรรม คือการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

๒) การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีขึ้นเป็นครั้งแรกหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ เป็นการหยิบยื่นให้โดยผู้ว่าการเปลี่ยนแปลงการปกครองมิได้เกิดขึ้นจากการเรียกร้องของมวลชนทั้งหลาย อาจกล่าวได้ว่า ประชาชนส่วนใหญ่ในขณะนั้นยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ความตื่นตัวทางการเมืองยังไม่มีมากนัก

๓) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของไทยนั้นมักมีบทบาทในการสร้างความชอบธรรมแก่การปกครองของผู้นำ ในการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ การขยายการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้นนอกจากจะเป็นเป้าหมายของการพัฒนาทางการเมืองให้เป็นสมัยใหม่แล้ว คณะผู้ก่อการยังเห็นว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองยังสามารถใช้เป็นที่มาแห่งความชอบธรรมของระบบใหม่ได้อีกด้วย

^{๓๗} ราชกิจจานุเบกษา, “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐”, หน้า ๖๑-๖๒.

๔) นอกจากการเลือกตั้งแล้ว การมีส่วนร่วมทางการเมืองยังมีการแสดงออกในลักษณะการเข้าไปสร้างความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้นำทางการเมืองรวมทั้งมีการเปลี่ยนแปลงผลประโยชน์กับนักการเมือง เพื่อหวังผลให้รัฐบาลตัดสินใจในทางที่เป็นคุณประโยชน์กับตน

๕) การใช้ความรุนแรงทางการเมือง ถือว่าการใช้ความรุนแรงทางการเมืองเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบหนึ่ง ถือเป็นการใช้กำลังเพื่อมีผลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล การใช้กำลังอาจมุ่งเพื่อก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินหรือต่อชีวิตก็ได้ การใช้ความรุนแรงเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมายแต่การใช้ความรุนแรงอาจมีสาเหตุต่าง ๆ กันออกไปตามประเภทของความรุนแรง เช่นมีการประท้วงการรัฐประหาร หรือการปฏิวัติ เป็นต้น^{๓๘}

ดังนั้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีอยู่ ๒ ลักษณะ ได้แก่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรง เช่น การเข้าไปมีบทบาทในการแสดงออกของกิจกรรมทางการเมือง การเลือกตั้ง การรณรงค์ทางการเมือง การลงสมัครรับเลือกตั้ง การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การร่วมประท้วง เป็นต้น และอีกลักษณะหนึ่งคือการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยอ้อม เช่น การติดตามข่าวสารทางการเมือง การแสดงความสนใจต่อกิจกรรมทางการเมือง ถกปัญหาการเมือง การติดกระดุมที่มีตราพรรคการเมือง เป็นต้น

ตารางที่ ๒.๕ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญของลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
สมบัติ อารังธัญวงศ์	ลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน จำแนกไว้ ๒ ลักษณะใหญ่ๆ ได้แก่ ๑) การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยทั่วไปโดยความหมายที่เป็นรูปธรรมมักมีลักษณะของการแสดงออกซึ่งการกระทำทางการเมือง โดยมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่สำคัญ ๒) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในกระบวนการเลือกตั้งการพิจารณา ลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นสามารถพิจารณาได้จากพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

^{๓๘} สุจิต บุญบงการ, การพัฒนาทางการเมืองของไทย : ปฏิสัมพันธ์ระหว่างทหาร สถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๔๕ - ๕๑.

ตารางที่ ๒.๕ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมือง (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ราชกิจจานุเบกษา	<p>ลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เป็นแนวนโยบายการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ในมาตรา ๘๗ วรรค ๕ ประการ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ๒) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ ๓) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับในรูปแบบองค์กรทางวิชาชีพหรือตามสาขาอาชีพที่หลากหลาย หรือรูปแบบอื่น ๔) ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมือง ๕) ส่งเสริมและให้การศึกษแก่ประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม
สุจิต บุญบงการ	<p>ลักษณะสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๗๕ พอสรุปได้ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑) การมีส่วนร่วมทางการเมือง คือการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ๒) การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีขึ้นเป็นครั้งแรกหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ ๓) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของไทยนั้นมักมีบทบาทในการสร้างความชอบธรรมแก่การปกครองของผู้นำ ในการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ๔) นอกจากการเลือกตั้งแล้ว การมีส่วนร่วมทางการเมืองยังมีการแสดงออกในลักษณะการเข้าไปสร้างความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้นำทางการเมือง ๕) การใช้ความรุนแรงทางการเมือง ถือว่าการใช้ความรุนแรงทางการเมืองเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบหนึ่ง ถือเป็นการใช้กำลังเพื่อมีผลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล

๒.๒.๕ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการพัฒนาระบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยการที่ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในบริบทของการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างถูกต้องอันจะ使其สามารถแสดงออกทางการเมืองได้อย่างถูกต้องตามกฎกติกาในหลักการประชาธิปไตย คือสิทธิเสรีภาพ เสมอภาคและภราดรภาพ ในเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้ได้มีนักคิดนักวิชาการหลายท่านได้ให้แนวคิดไว้ ดังนี้

นักวิชาการรัฐศาสตร์อีกท่านหนึ่งคือ โรเบิร์ต เลน (Robert E. Lane)^{๓๙} อธิบายว่า ความรู้ (knowledge) และความเข้าใจ (understanding) ในเรื่องหนึ่งเรื่องใดของบุคคล จะเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้นั้นมีแนวคิดเป็นของตนเอง และสามารถนำแนวคิดที่มีอยู่นั้น ไปประเมินกับเรื่องหรือสิ่งที่ถูกนำมาประเมินได้ ซึ่งผลจากการประเมินนี้ จะแสดงออกมาในรูปของทัศนคติหรือความรู้สึกอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยทัศนคติหรือความรู้สึกที่แสดงออกมานั้น จะต้องมืองค์ประกอบที่บ่งชี้ถึงลักษณะของความเข้าใจต่อความเป็นจริงในสิ่งที่ประเมินนั้นด้วย และความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของประชาชนนี้ เป็นสิ่งที่ต้องผ่านกระบวนการของการเรียนรู้และกล่อมเกลารวมทางการเมือง (political socialization)

อัลมอนด์และเวอร์บา (Almond and Verba) นักรัฐศาสตร์ผู้เลื่องชื่ออธิบายว่า แบบแผนทางพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลย่อมต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และการประเมินค่าต่อระบบการเมือง อันเป็นคำจำกัดความของคำว่า วัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture) โดยอัลมอนด์และเวอร์บาเห็นว่า การค้นหาความคิดทางการเมืองและความโน้มเอียงทางการเมืองของบุคคลอาจสามารถวัดได้จากปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความรู้เกี่ยวกับชาติ การปกครอง เป็นต้น โดยนัยนี้ การค้นหาความรู้ความเข้าใจทางการเมืองการปกครองของบุคคล ซึ่งพิจารณาหรือวัดได้จากองค์ประกอบสำคัญ ๔ ประการ ดังที่จะได้กล่าวต่อไป จะช่วยให้สามารถทำความเข้าใจถึงแนวโน้มพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลนั้นได้^{๔๐}

เมื่อสังเคราะห์พิจารณาในด้านการวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองในทัศนะของเวอร์บา ดังข้างต้น เราจะสามารถจำแนกองค์ประกอบของความรู้ความเข้าใจทางการเมืองการปกครองออกได้เป็นลักษณะสำคัญ ๔ ประการ ดังนี้

^{๓๙} Robert E. Lane, *Political Ideology*, (New York: The Free Press, 1962), pp. 13-14.

^{๔๐} Almond and Verba, *The Civic Culture*, (Boston: Little, Brown and Co, 1965), pp. 16-17, อ้างใน สมบัติ ช่างรงค์, “วัฒนธรรมทางการเมืองของชนชั้นกลางในสังคมไทย”, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันสันติพัฒนาบริหารศาสตร์, ๒๕๓๖), หน้า ๑๘.

๑. ความรู้เกี่ยวกับชาติ และระบบการเมืองโดยทั่ว ๆ ไป เช่น ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชาติ ขนาดของพื้นที่และที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของประเทศ ลักษณะของอำนาจทางการเมือง รัฐธรรมนูญและลักษณะพิเศษอื่น ๆ

๒. ความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างและบทบาททางการเมืองของผู้นำทางการเมือง ความรู้สึกนึกคิดของประชาชนเกี่ยวกับโครงสร้างผู้นำ ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ เป็นต้น

๓. ความรู้เกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับตามนโยบายสาธารณะ โครงสร้าง สถาบันตัวบุคคล ตลอดจนความคิดเห็นและการตัดสินใจอันเกี่ยวข้องกับกระบวนการที่มาจากรัฐบาล

๔. ความรู้เกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ อำนาจ หน้าที่และวิธีการต่าง ๆ ที่จะเข้าไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมือง ความรู้สึกเกี่ยวกับความสามารถของตนในระบบการเมือง ตลอดจนความคิดเห็นต่อการตัดสินใจทางการเมืองของผู้มีอำนาจ

แบบแผนเชิงพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลที่ย่อมจะต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และการประเมินค่าต่อระบบการเมืองเป็นพื้นฐาน อันจะย่อมส่งผลต่อความยึดมั่นหรือเชื่อมั่นต่อระบบการเมืองด้วยความเป็นเหตุเป็นผล ความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และการประเมินค่าต่อระบบการเมืองดังกล่าวนั้น เกิดขึ้นมาจากการที่บุคคลนั้นได้รับการอบรมกล่อมเกลามาทางการเมือง ในขณะเดียวกัน เมื่อบุคคลมีความรู้ความเข้าใจอย่างไรต่อระบบการเมืองและส่วนต่าง ๆ ของระบบการเมืองอย่างไรแล้ว จะมีการพัฒนาความรู้สึกดังกล่าวออกไป ซึ่งก็อาจเป็นไปได้ทั้งในความพอใจ ด้วยการยึดถือปฏิบัติในบรรดาคำสั่งของรัฐบาล หรือไม่พอใจ ไม่เห็นด้วย กระทั่งพัฒนาไปเป็นความเชื่อและทัศนคติ และนำไปสู่การใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจว่าจะมีบทบาทอย่างไร หรือไม่ต่อระบบการเมือง ซึ่งเป็นผลมาจากการที่เขาได้ประเมินค่าต่อระบบการเมืองในขั้นตอนสุดท้ายนั่นเอง ด้วยเหตุนี้สำหรับบุคคลทั่วไปที่มีเหตุผล ด้วยเหตุดังที่กล่าวแล้ว แบบแผนพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล จึงเริ่มต้นจากการรับรู้และความเข้าใจทางการเมืองก่อนเสมอ ในขณะที่บุคคลที่ขาดความรู้ความเข้าใจ ย่อมขาดความสามารถในการใช้เหตุใช้ผล ประเมินค่าหรือวิเคราะห์ระบบการเมือง อันสามารถส่งผลให้บุคคลขาดวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า ท้ายที่สุดนั้น การพัฒนาทางการเมืองตามครรลองของระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (politically participated democracy) ก็จะไม่อาจก้าวรุดหน้าไปได้ ในทำนองเดียวกับที่ สมบัติ อารงศ์ธัญวงศ์ ได้กล่าวไว้ว่า ถ้าเราต้องการพัฒนาระบบการเมืองให้เป็นแบบประชาธิปไตย โดยยึดถือหลักการสำคัญของระบอบประชาธิปไตยเป็นเป้าหมายในการพัฒนาการเมือง เราจะต้องเสริมสร้างให้ประชาชนมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย กล่าวคือ จะต้องเริ่มต้นให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ (cognitive) เกี่ยวกับหลักการสำคัญของระบอบประชาธิปไตย ซึ่งจะพัฒนาไปสู่ความรู้สึกศรัทธาเชื่อมั่น (affective) และประเมินค่าด้วยการตัดสินใจ

ยอมรับระบอบประชาธิปไตยเป็นอุดมการณ์ทางการเมืองของตน (evaluative) จนเป็นแบบแผนพฤติกรรมทางการเมืองในที่สุด^{๔๑}

การที่บุคคลจะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางการเมืองในลักษณะใดนั้น จะเริ่มต้นมาจากการที่เขารับรู้หรือมีความรู้ความเข้าใจ (cognitive) ต่อระบบการเมืองที่เขาดำรงอยู่เป็นเบื้องต้น จากนั้นก็จะมีการพัฒนาความรู้สึกดังกล่าวออกไป ซึ่งอาจเป็นไปได้ทั้งในความพอใจและไม่พอใจ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย และพัฒนาเป็นความเชื่อและทัศนคติ กระทั่งนำไปสู่การใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจว่าตนเองจะมีบทบาทอย่างไร หรือไม่ต่อระบบการเมือง ซึ่งเป็นผลมาจากการที่เขาได้ประเมินค่าต่อระบบการเมืองในขั้นตอนสุดท้ายนั่นเอง ด้วยเหตุนี้สมบัติ อารังธัญวงศ์ จึงกล่าวว่า สำหรับบุคคลทั่วไปที่มีเหตุผล (rational man) แบบแผนพฤติกรรมทางการเมืองของเขา จึงเริ่มต้นจากการรับรู้และมีความเข้าใจทางการเมืองก่อนเสมอ ในขณะที่บุคคลที่ขาดความสามารถดังกล่าว ย่อมจะขาดความสามารถในการประเมินค่าและวิเคราะห์ระบบการเมืองได้

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสามารถสรุปได้ว่า ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง คือการที่ประชาชนหรือพลเมืองของรัฐมีความรู้ความเข้าใจถึงระบอบการปกครองในประเทศหรือรัฐของตนเองในฐานะสมาชิกรัฐ โดยผ่านกระบวนการกลุ่มกลไกทางการเมืองหรือสถาบันทางสังคมและการเมืองตั้งแต่ระดับเล็กไปสู่ระดับใหญ่ กล่าวคือ ครอบครัว โรงเรียน กลุ่มเพื่อน กลุ่มทำงาน สถาบันทางศาสนา สื่อมวลชน พรรคการเมือง รวมถึงวัฒนธรรมทางการเมือง ซึ่งการรับรู้ทางการเมืองนี้สามารถจำแนกได้ ๔ ประเภท ได้แก่

๑. ความรู้เกี่ยวกับชาติ และระบบการเมืองโดยทั่ว ๆ ไป
๒. ความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างและบทบาททางการเมืองของผู้นำทางการเมือง
๓. ความรู้เกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับตามนโยบายสาธารณะ โครงสร้าง สถาบันตัวบุคคล ตลอดจนความคิดเห็นและการตัดสินใจอันเกี่ยวข้องกับกระบวนการที่มาจากรัฐบาล
๔. ความรู้เกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ อำนาจ หน้าที่และวิธีการต่าง ๆ ที่จะเข้าไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมือง ความรู้สึกเกี่ยวกับความสามารถของตนในระบบการเมือง ตลอดจนความคิดเห็นต่อการตัดสินใจทางการเมืองของผู้มีอำนาจ

^{๔๑} สมบัติ อารังธัญวงศ์, “การพัฒนาประชาธิปไตย”, วารสารสมาคมรัฐประศาสนศาสตร์, (มกราคม-เมษายน, ๒๕๔๒), หน้า ๒๙๕.

ตารางที่ ๒.๖ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
โรเบิร์ต เลน (Robert E. Lane)	ความรู้และความเข้าใจในเรื่องหนึ่งเรื่องใดของบุคคล จะทำให้ผู้นั้นมีแนวคิดเป็นของตนเอง และสามารถนำแนวคิดที่มีอยู่นั้นไปประเมินกับเรื่องหรือสิ่งที่ถูกนำมาประเมิน ซึ่งผลจากการประเมินนี้ จะแสดงออกมาในรูปของทัศนคติ โดยทัศนคติแสดงออกมานั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบที่บ่งชี้ถึงลักษณะของความเข้าใจต่อความเป็นจริงในสิ่งที่ประเมินนั้นด้วย และความรู้ความเข้าใจทางการเมืองนี้ เป็นสิ่งที่ต้องผ่านกระบวนการของการเรียนรู้และกล่อมเกลாதทางการเมือง
Almond and Verba	อัลมอนต์และเวอร์บาเห็นว่า การค้นหาความคิดทางการเมืองและความโน้มเอียงทางการเมืองของบุคคล อาจสามารถวัดได้จากปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความรู้เกี่ยวกับชาติ การปกครอง เป็นต้น พิจารณาได้จากองค์ประกอบสำคัญ ๔ ประการ คือ ๑) ความรู้เกี่ยวกับชาติ และระบบการเมืองโดยทั่ว ๆ ไป เช่น ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชาติ ขนาดของพื้นที่และที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของประเทศ ๒) ความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างและบทบาททางการเมืองของผู้นำทางการเมือง ความรู้สึกนึกคิดของประชาชนเกี่ยวกับโครงสร้างผู้นำ เป็นต้น ๓) ความรู้เกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับตามนโยบายสาธารณะ โครงสร้างสถาบันตัวบุคคล ๔) ความรู้เกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ อำนาจหน้าที่และวิธีการต่าง ๆ ที่จะเข้าไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมือง ความรู้สึกเกี่ยวกับความสามารถของตนในระบบการเมืองตลอดจนความคิดเห็นต่อการตัดสินใจทางการเมืองของผู้มีอำนาจ

ตารางที่ ๒.๖ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมือง (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
สมบัติ อารังธัญวงศ์	การที่บุคคลจะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางการเมืองในลักษณะใดนั้น จะเริ่มต้นมาจากการที่เขารับรู้หรือมีความรู้ความเข้าใจ (cognitive) ต่อระบบการเมืองที่เขาดำรงอยู่เป็นเบื้องต้น จากนั้นก็จะมีการพัฒนาความรู้สึกดังกล่าวออกไป ซึ่งอาจเป็นไปได้ทั้งในความพอใจและไม่พอใจ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย และพัฒนาเป็นความเชื่อและทัศนคติ กระทั่งนำไปสู่การใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจว่าตนเองจะมีบทบาทอย่างไร หรือไม่ต่อระบบการเมือง ซึ่งเป็นผลมาจากการที่เขาได้ประเมินค่าต่อระบบการเมืองในขั้นตอนสุดท้ายนั่นเอง ด้วยเหตุนี้สมบัติ อารังธัญวงศ์ จึงกล่าวว่า สำหรับบุคคลทั่วไปที่มีเหตุผล (rational man) แบบแผนพฤติกรรมทางการเมืองของเขา จึงเริ่มต้นจากการรับรู้และมีความเข้าใจทางการเมืองก่อนเสมอ ในขณะที่บุคคลที่ขาดความสามารถดังกล่าว ย่อมจะขาดความสามารถในการประเมินค่าและวิเคราะห์ระบบการเมืองได้

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย

๒.๓.๑ ความหมายของประชาธิปไตย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๕๕๔ ให้ความหมายของคำว่า “ประชาธิปไตย” ว่าเป็น “แบบการปกครองที่ถือมติปวงชนส่วนใหญ่”^{๔๒}

ประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองที่เป็นของประชาชนโดยประชาชน และเพื่อประชาชน ตลอดจนเป็นหลักในการดำเนินชีวิตของคนในการอยู่ร่วมกันโดยสันติภายใต้ความเชื่อที่ว่าคนเรา เกิดมาเท่าเทียมกันคือได้รับการคุ้มครองจากรัฐตามกฎหมายและโอกาสที่จะได้รับการบริการต่างๆ โดยเสมอหน้ากัน มีสิทธิเสรีภาพในการดำเนินชีวิตภายใต้ขอบเขตของกฎหมายซึ่งจะกำหนดไว้อย่างแน่นอนในกฎหมายรัฐธรรมนูญ^{๔๓}

^{๔๒} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔, (กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๕๖), หน้า ๖๕๗.

^{๔๓} กรมการปกครอง, คู่มือประชาชน สำหรับตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วน ตำบล (อบต.), (กรุงเทพมหานคร : กรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย, ๒๕๔๒), หน้า ๓๒.

ประชาธิปไตย คือการที่รัฐบาลเป็นของประชาชนโดยประชาชนเพื่อประชาชน หรือ ประชาธิปไตยคือ สังคมที่ประชาชนมีเสรีภาพ สมภาพและภราดรภาพ^{๔๔}

“ประชาธิปไตย” มาจากคำว่า “ประชา” และ “อธิปไตย” เมื่อรวมกันแล้วหมายถึง อำนาจ ของประชาชนนั้นคือประชาชนเป็นอำนาจของคนหมู่มากดังคำกล่าวของประธานาธิบดี สหรัฐอเมริกาอับราฮัมลินคอล์น ที่ว่าการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองของ ประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ดังนั้นจึงเกี่ยวข้องกับประชาชนในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้ คือ^{๔๕}

๑. หลักการของประชาธิปไตยถือว่าการปกครองเป็นของประชาชน จึงถือว่าประชาชน เป็นส่วนหนึ่งของระบบและผูกพันต่อระบอบการปกครองและมีหน้าที่ต้องรักษาประชาธิปไตยให้ ยืนยาว

๒. เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองการปกครอง ตามหลักการที่ว่าเป็นการปกครองโดยประชาชน

๓. ตามหลักเพื่อประชาชน จึงถือว่าเป้าหมายหรือนโยบายในการบริหารประเทศจะต้อง มุ่งประโยชน์แก่คนส่วนมาก

๔. เสี่ยงข้างมากของประชาชน คือ หลักในการตัดสินใจปัญหา และการปกครองประเทศ

๕. ประชาชนมีความเท่าเทียมกันและมีสิทธิเสรีภาพทุกอย่างตามกฎหมาย

๖. รัฐบาลอยู่ภายใต้การควบคุมของประชาชนทั้งในทางตรงได้แก่การลงเสียงประชามติ และทางอ้อมโดยผ่านสภาผู้แทนราษฎร

จากแนวคิดข้างต้น สรุปได้ว่าการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย หมายถึงการปกครอง ที่เป็นของประชาชน ภายใต้สิทธิเสรีภาพที่มีความเท่าเทียมกันในการเข้าไปมีส่วนร่วม ในกระบวนการทางการเมืองและการปกครองที่มุ่งเน้นประโยชน์ของประชาชนเป็นมาก ประชาชนมีสิทธิในการ ควบคุมทั้งทางตรงและทางอ้อม มีอิสระตามอำนาจที่มีซึ่งบัญญัติไว้เป็นกฎหมาย

^{๔๔} อมร รักษาสัตย์, **หลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย**, (กรุงเทพมหานคร : การันการพิมพ์, ๒๕๔๓), หน้า ๑๒.

^{๔๕} บุญธรรม เลิศสุขีเกษม, **บทบาทของประชาชนต่อการส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย**, (เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๓), หน้า ๒๒-๒๓.

ตารางที่ ๒.๗ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญความหมายของประชาธิปไตย

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ราชบัณฑิตยสถาน	แบบการปกครองที่ล้อมติปวงชนส่วนใหญ่
กรมการปกครอง	การปกครองที่เป็นของประชาชนโดยประชาชน และเพื่อประชาชนตลอดจนเป็นหลักในการดำเนินชีวิตของคนในการอยู่ร่วมกันโดยสันติภายใต้ความเชื่อที่ว่า คนเรา เกิดมาเท่าเทียมกันคือได้รับการคุ้มครองจากรัฐตามกฎหมายและโอกาสที่จะได้รับการบริการต่างๆ โดยเสมอหน้ากัน มีสิทธิเสรีภาพในการดำเนินชีวิตภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย ซึ่งจะกำหนดไว้ แน่นนอนในกฎหมายรัฐธรรมนูญ
อมร รักษาสัตย์	การที่รัฐบาลเป็นของประชาชนโดยประชาชนเพื่อประชาชน หรือประชาธิปไตยคือ สังคมที่ประชาชนมีเสรีภาพ สมภาพและภราดรภาพ
บุญธรรม เลิศสุขีเกษม	การปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองของ ประชาชนโดยประชาชน และเพื่อประชาชน

๒.๓.๒ ประเภทของระบอบประชาธิปไตย

รูปแบบของประชาธิปไตยแบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ^{๔๖}

๑. ประชาธิปไตยทางตรง เป็นประชาธิปไตยที่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยเป็นผู้ใช้อำนาจโดยตรงด้วยตนเอง โดยการลงประชามติหรือ referendum

๒. ประชาธิปไตยแบบมีตัวแทน เป็นการมอบอำนาจของประชาชนให้กับตัวแทนด้วยการเลือกตั้งตัวแทน ซึ่งเป็นการมอบอำนาจล่วงหน้าแก่ผู้แทนให้ไปปฏิบัติหน้าที่แทนในนามของประชาชน

๓. ประชาธิปไตยแบบกึ่งตรง เป็นการผสมผสานแนวคิดของทั้ง 2 แบบข้างต้น โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนทำการเลือกตั้งตัวแทนเข้ามาทำหน้าที่แทนประชาชน แต่ในขณะเดียวกันก็ให้สิทธิประชาชนแทรกแซงในขบวนการทางการเมืองได้ เช่น การปลดผู้แทนก่อนหมดวาระ (recall) ให้ประชาชนร่วมกันเสนอร่างกฎหมายเองได้ (initiative) ให้ประชาชนยับยั้งร่างกฎหมายได้ (veto) ให้ประชาชนร่วมกันลงประชามติในเรื่องต่างๆ ที่สำคัญได้ (referendum)

^{๔๖} โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, **หลักรัฐศาสตร์**, (กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๐), หน้า ๘๑-๘๔.

ระบอบประชาธิปไตยสามารถแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ^{๔๗}

๑. ระบอบประชาธิปไตยโดยตรง (direct democracy) ซึ่งการปกครองอยู่ในอำนาจของพลเมืองส่วนใหญ่โดยแท้จริง หลักการบริหารและสถาบันการเมืองขึ้นอยู่กับการแสดงออกของพลเมืองเกี่ยวกับความรู้สึกและความต้องการของตนเอง พลเมืองทุกคนมีความเสมอภาคมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของสภาประชาชน รวมทั้งมีอำนาจในการควบคุมสภาบริหารผ่าน สภาประชาชน

๒. ประชาธิปไตยโดยตัวแทน (representative democracy) ซึ่งเป็นระบอบประชาธิปไตยในปัจจุบัน หมายถึง ระบอบการปกครองที่ประชาชนมิได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการปกครองด้วยตัวเองโดยตรง แต่ประชาชนเป็นผู้เลือกตั้งตัวแทนให้ทำหน้าที่ตัดสินใจการปกครองแทนตน ซึ่งอริสโตเติลกล่าวว่าเป็น ระบอบการปกครองโดยคนส่วนน้อย ภายใต้การควบคุมของคนส่วนใหญ่ ซึ่งสาระสำคัญของกรณีนี้มิใช่การปกครองส่วนน้อยแต่อยู่ที่ การควบคุมของคนส่วนใหญ่ซึ่งคนส่วนใหญ่จะต้องสามารถผลักดันความต้องการของตนผ่าน กระบวนการทางการเมือง ประชาชนจะมีอำนาจในการควบคุมผู้นำ ของตนโดยผ่านการเลือกตั้ง (elections) และหากผู้ปกครองไม่สามารถสนองตอบความต้องการของประชาชน ประชาชนก็มีสิทธิที่จะถอดถอนผู้ปกครองได้

การปกครองระบอบประชาธิปไตยมีลักษณะที่สำคัญคือ^{๔๘}

๑. ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจในการปกครอง
 ๒. ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองโดยตรงหรือโดยอ้อม เช่น การลงสมัครรับเลือกตั้งการใช้สิทธิเลือกตั้ง
 ๓. เป็นการปกครองที่มุ่งหวังให้ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์
 ๔. ยึดถือเสียงข้างมากเป็นหลักในการปกครองและเคารพในสิทธิของฝ่ายข้างน้อย
 ๕. ประชาชนมีความเสมอภาคกันตามกฎหมาย (กฎหมายให้การคุ้มครองทุกคนเท่ากัน) และมีสิทธิเสรีภาพตามที่กฎหมายกำหนด
 ๖. ประชาชนมีอำนาจในการควบคุมรัฐบาลทั้งโดยตรงและโดยอ้อม เช่น การเรียกร้องให้ ส.ส. ในเขตเลือกตั้งของตนตั้งกระทู้ถามรัฐบาลในเรื่องที่เกี่ยวกับปัญหาความเดือดร้อนของตน
- การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่ยึดมั่นหลักการขั้นพื้นฐาน ดังนี้
๑. การยอมรับว่าคนทุกคนมีสติปัญญา มีเหตุผล

^{๔๗} สมบัติ อารังธัญวงศ์, การเมือง : แนวความคิดและการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : โครงการเอกสารและตำรา คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๒๘), หน้า ๑๓๘-๑๔๐.

^{๔๘} กรมการปกครอง, คู่มือประชาชน สำหรับตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.), (กรุงเทพมหานคร : กรมการปกครอง, ๒๕๖๐), หน้า ๓๔.

๒. ยอมรับว่าทุกคนมีอิสระและเสรีภาพ
๓. การยอมรับว่าทุกคนมีความเท่าเทียมกัน
๔. อำนาจสูงสุดในการปกครองประชาชนเป็นของประชาชน
๕. อำนาจปกครองของรัฐบาลเกิดขึ้นจากความยินยอมของประชาชนผู้ถูกปกครองโดยวิธีการแสดงความยินยอมต่าง ๆ ที่สำคัญ คือการใช้สิทธิเลือกตั้ง
๖. ประชาชนมีสิทธิในการคัดค้านหรือเปลี่ยนแปลงรัฐบาลตามวิธีการที่กฎหมายกำหนด หากว่ารัฐบาลไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้^{๔๙}

จากแนวคิดข้างต้น สรุปความได้ว่า การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองในรูปแบบ ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ซึ่งประกอบไปด้วยระบอบการปกครอง ๒ รูปแบบก็คือ ประชาธิปไตยโดยตัวแทน และประชาธิปไตยแบบกึ่งทางตรงที่เน้นไปทางด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น สำคัญ ซึ่งอำนาจ อธิปไตยเป็นของประชาชนภายใต้สิทธิเสรีภาพความเท่าเทียมกันอย่างเสมอภาคไม่มีการแบ่งฐานะ ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงเจตนาธรรมณ์และยังสามารถควบคุม ตรวจสอบฝ่ายบริหารโดยใช้กระบวนการที่ชอบธรรมตามกฎหมายเพื่อป้องกันไม่ให้ฝ่ายบริหาร ใช้อำนาจในทางที่ไม่ชอบธรรม

ทั้งนี้การที่ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองย่อมขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลในแต่ละสังคม ซึ่งเป็นกระบวนการทางสังคมการเมืองและเป็นกลไกสำคัญที่มีผลต่อความคิดและการแสดงออกทางพฤติกรรม อันจะนำไปสู่ระดับการเมืองการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย

ตารางที่ ๒.๘ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญประเภทของระบอบประชาธิปไตย

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
โกวิท วงศ์สุรวัฒน์	รูปแบบของประชาธิปไตยแบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ ๑. ประชาธิปไตยทางตรง เป็นประชาธิปไตยที่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย เป็นผู้ใช้อำนาจโดยตรงด้วยตนเอง โดยการลงประชามติหรือ referendum ๒. ประชาธิปไตยแบบมีตัวแทน เป็นการมอบอำนาจของประชาชนให้กับตัวแทนด้วยการเลือกตัวแทน ซึ่งเป็นการมอบอำนาจล่วงหน้าแก่ผู้แทนให้ไปปฏิบัติหน้าที่แทนในนามของประชาชน ๓. ประชาธิปไตยแบบกึ่งตรง เป็นการผสมผสานแนวคิดของทั้ง ๒ แบบข้างต้น โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนทำการเลือกตัวแทนเข้ามาทำหน้าที่แทนประชาชน

^{๔๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๔.

ตารางที่ ๒.๘ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญของระบอบประชาธิปไตย (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
สมบัติ อารังธัญวงศ์	ระบอบประชาธิปไตยสามารถแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ ๑. ระบอบประชาธิปไตยโดยตรง ๒. ประชาธิปไตยโดยตัวแทน
กรมการปกครอง	การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่ยึดมั่นหลักการขั้นพื้นฐาน ดังนี้ ๑. การยอมรับว่าคนทุกคนมีสติปัญญา มีเหตุผล ๒. ยอมรับว่าทุกคนมีอิสระและเสรีภาพ ๓. การยอมรับว่าทุกคนมีความเท่าเทียมกัน ๔. อำนาจสูงสุดในการปกครองประชาชนเป็นของประชาชน ๕. อำนาจปกครองของรัฐบาลเกิดขึ้นจากความยินยอมของประชาชนผู้ถูกปกครองโดย วิธีการแสดงความยินยอมต่าง ๆ ๖. ประชาชนมีสิทธิในการคัดค้านหรือเปลี่ยนแปลงรัฐบาลตามวิธีการที่กฎหมายกำหนด หากว่ารัฐบาลไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้

๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

ในสังคมสมัยใหม่ ประชาธิปไตยนั้นในฐานะระบอบการปกครองที่ยอมรับในอำนาจของประชาชนต่อระบบระเบียบและกระบวนการทางการเมือง อาจจำแนกรูปแบบออกได้ ของประชาธิปไตยออกได้เป็น ๒ ประเภทด้วยกันนั่นคือ ประชาธิปไตยทางตรง ซึ่งเป็นลักษณะของการปกครองที่ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมมีเสียงในการปกครองโดยตรงได้ในกระบวนการกำหนดนโยบายเพื่อบริหารประเทศได้โดยตรง ในรูปของการรวมกลุ่มกับชุมนุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและตัดสินใจร่วมกันในเรื่องการเมือง ซึ่งพบเห็นได้บางรัฐเล็ก ๆ ในสหรัฐอเมริกาในปัจจุบันหรือย้อนหลังลงไปถึงยุคนครรัฐกรีกโบราณ ที่ได้รับการกล่าวอ้างถึงในฐานะต้นแบบแห่งประชาธิปไตยทางตรงแต่ด้วยข้อจำกัดของสังคมสมัยใหม่นั้น ทั้งในเชิงโครงสร้างความสลับซับซ้อนของสังคมเก่าและปริมาณคนในสังคมที่มากขึ้น ประชาชนทุกคนจึงไม่อาจสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองได้ทั้งหมด ทั้งยังเป็นการยากลำบากในทางปฏิบัติที่จะสร้างกลไกรองรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงของประชาชนทั้งหมดในสังคมได้อย่างรัดกุม จึงได้เกิดรูปแบบของประชาธิปไตยอีกประเภทหนึ่งคือ ประชาธิปไตยโดยการใช้อำนาจทางอ้อมของประชาชนผ่านผู้แทน (Representative Democracy) เพื่อใช้อำนาจทางการบริหารปกครองไม่ว่าจะผ่านระบบรัฐสภาหรือไม่ก็ตาม ในบรรดากระบวนการเพื่อให้ได้มาซึ่งตัวแทนในการใช้อำนาจทางการเมืองแทนประชาชนนั้นเป็นที่ ยอมรับว่าการเลือกตั้งเป็นรูปแบบพื้นฐานที่เหมาะสมที่สุดภายใต้รูปแบบอันหลากหลายของการให้ได้มาซึ่งผู้แทนของประชาชน การเลือกตั้งถือได้ว่าเป็นกิจกรรมที่สะท้อนแสดงออกซึ่งเจตจำนง และการมีส่วนร่วม

ทางการเมืองของประชาชน ในการส่งบุคคลหรือคณะบุคคลเชิงกลุ่มการเมืองที่มีอุดมการณ์และ
 แนวนโยบายในการใช้อำนาจอันสอดคล้องกับความต้องการของตนเข้าไปปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการ
 กระทำอย่างหนึ่งอย่างใด รวมตลอดจนถึงการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่
 ประชาชนเป็นองค์รวมและท้ายที่สุดคือการสร้างความกินดีอยู่ดีให้แก่ตน ในฐานะที่เป็นเจ้าของอำนาจ
 อธิปไตย

การเลือกตั้งจึงเป็นเครื่องมืออันสำคัญและเป็นช่องทางให้ประชาชนสามารถแสวงหา
 ทางเลือกในการปกครองและสนองความต้องการของเขาเอง พิจารณาในทางทฤษฎี การเลือกตั้งถือ
 เป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการทางการเมือง ที่เป็นพื้นฐานของการปกครองในระบอบ
 ประชาธิปไตย ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้สำคัญอันหนึ่งว่าในช่วงเวลาหนึ่ง คณะบุคคลใดจะได้ทำหน้าที่ในการ
 บริหารประเทศ และประเทศจะเป็นไปในแนวทางใดก็ด้วยความเห็นชอบหรือฉันทานุมัติของ
 ประชาชนส่วนใหญ่จากกระบวนการเลือกตั้ง ซึ่งอาจจะมีเหตุผลหรือปัจจัยที่น่าพึงรองรับหรือเป็นไป
 โดยอาศัยความรู้สึกบางประการ ผ่านนโยบายของผู้สมัครและพรรคการเมืองที่ผู้สมัครสังกัดนั่นเอง

สรุปได้ว่า การเลือกตั้งนั้นถือได้ว่าเป็นกิจกรรมที่สะท้อนให้เห็นหรือแสดงออกซึ่งเจตจำนง
 และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนดั่งนั้น พฤติกรรมทางการเมืองในการออกเสียงเลือกตั้ง
 ในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา นั้นได้แสดงออกพฤติกรรมทางการเมืองในการออกเสียง
 เลือกตั้งเป็นอย่างดี

๒.๔.๑ ความสำคัญของการเลือกตั้ง

ความสำคัญของการเลือกตั้งไว้ว่า การเลือกตั้งเป็นหลักการสำคัญของระบบการปกครอง
 แบบประชาธิปไตยโดยเริ่มแรก ซึ่งก็คือ การให้พลเมืองจำนวนมากที่สุด ได้ใช้อำนาจอธิปไตยในการ
 ปกครอง ซึ่งก็อาจทำได้ในทางปฏิบัติเนื่องจากพลเมืองมีจำนวนมาก ที่จะจัดการปกครองตนเอง
 นอกจากนี้พลเมืองบางคนยังขาดความรู้ความเข้าใจและความสามารถในการเมืองการปกครองที่
 เพียงพอ ในขณะที่ประชาชนบางส่วนต้องมีภาระหน้าที่ในการประกอบอาชีพเพื่อหาเลี้ยงครอบครัวอีก
 ด้วย การปกครองแบบประชาธิปไตยโดยตรงจึงได้ถูกเปลี่ยนมาเป็นการให้ประชาชนได้ใช้อำนาจ
 อธิปไตย^{๕๐} ผ่านทางผู้แทน กล่าวคือ ให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้งบุคคลจำนวนหนึ่งไปทำหน้าที่เป็น
 ผู้แทนที่เขาเห็นว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถให้ไปทำหน้าที่ในการอำนาจรัฐแทนเขา

จำแนกความสำคัญของการเลือกตั้งไว้ ๒ ลักษณะดังนี้

๑. ความสำคัญของการเลือกตั้งในทางทฤษฎี ในทางทฤษฎีกล่าวได้ว่า ทฤษฎีการแบ่ง
 อำนาจอธิปไตยออกเป็นสามส่วนคืออำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหารและอำนาจตุลาการ มีความ

^{๕๐} สารานุกรมบริแทนนิกา (Encyclopedia of Britannica), อำนาจอธิปไตย, [ออนไลน์], แหล่งที่มา
 : <http://en.wikipedia.org/wiki/Sovereignty>. [๒๑ มีนาคม ๒๕๖๒].

เชื่อมโยงกับปรัชญาการเลือกตั้ง กล่าวคือ การเลือกตั้งจะเป็นที่มาของกลไกผู้ใช้อำนาจอธิปไตยในประเทศประชาธิปไตยเท่านั้น ในความหมายนี้ การเลือกตั้งจึงมีความสำคัญในฐานะที่เป็นการยอมรับในอำนาจของประชาชนในการเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ซึ่งได้มีการมอบอำนาจให้กับตัวแทนของประชาชนไปปฏิบัติการแทนตามกระบวนการและขั้นตอนที่กำหนดไว้ การเลือกตั้งจึงเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีสิทธิลงคะแนนเสียงได้มีส่วนร่วมทางการเมืองในการเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตย ด้วยการเลือกตั้งตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่ในทางนิติบัญญัติ และมีความสัมพันธ์กับอำนาจทางฝ่ายบริหาร ความสำคัญของการเลือกตั้งในทางทฤษฎีที่เป็นไปตามนัยแห่งทฤษฎีประชาธิปไตยแบบคลาสสิกนี้ บ่งชี้ให้เห็นว่า การเลือกตั้งเป็นการเลือกรัฐบาลที่จะเข้ามาปกครองประเทศ^{๕๑}

ข. ความสำคัญของการเลือกตั้งในทางปฏิบัติ การเลือกตั้งในทางปฏิบัติ นั้น ได้มีความสำคัญในฐานะที่เป็นสิทธิขั้นมูลฐานของมนุษย์โดยเฉพาะในสังคมประชาธิปไตย อันเห็นได้เด่นชัดจากบทบัญญัติเชิงบังคับข้อ ๒๑ แห่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) ซึ่งสรุปใจความสำคัญไว้ว่า "เจตจำนงของประชาชนย่อมเป็นมูลฐานแห่งอำนาจการปกครองของรัฐบาล เจตจำนงดังกล่าวต้องแสดงโดยการเลือกตั้งอันสุจริตเท่านั้น ซึ่งจัดขึ้นเป็นครั้งคราวตามกำหนดเวลาอาระ ด้วยการลงคะแนนเสียงของชายหญิง โดยถือหลักคนละหนึ่งเสียงเท่ากัน และกระทำเป็นการลับ ด้วยวิธีการอื่นใดที่รับประกันได้ว่าการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจะเป็นไปโดยเสรี" ในแง่นี้ การเลือกตั้งจะเป็นกระบวนการทางปฏิบัติหรือขั้นตอนที่สำคัญที่สุดของประเทศที่ปกครองด้วยระบอบเสรีประชาธิปไตย และในทางปฏิบัตินี้ อาจจัดแบ่งความสำคัญของการเลือกตั้งออกได้เป็น ๖ ประการ ประกอบด้วย

๑. การเลือกตั้งเป็นกระบวนการทางการเมืองที่เป็นการแสดงออกซึ่งเจตจำนงหรือความต้องการของประชาชนในการที่มีส่วนร่วมทางการเมือง การเลือกตั้งจึงเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างความชอบธรรมให้เกิดขึ้นกับระบบการเมือง

๒. การเลือกตั้งเป็นกระบวนการทางการเมืองที่มีผลต่อการจัดตั้งรัฐบาลและการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล โดยเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองโดยสันติวิธี ก่อให้เกิดการหมุนเวียนเปลี่ยนผ่านอำนาจได้อย่างดี ห้องกันการผูกขาดอำนาจและการฉ้อราษฎร์บังหลวง

๓. การเลือกตั้งเป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงระหว่างสถาบันทางการเมืองกับประชาชน เป็นอย่างดี หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าเป็นกลไกที่สร้างความเชื่อมโยงระหว่างโครงสร้างส่วนบน อัน

^{๕๑} พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, “การเลือกตั้งกับการพัฒนาทางการเมือง”, ใน เอกสารการสอนชุดวิชาปัญหาการพัฒนาทางการเมืองไทย, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๓๔), หน้า ๑๖.

ประกอบด้วยรัฐสภา รัฐบาลและศาล กับโครงสร้างส่วนล่าง ซึ่งก็คือประชาชน โดยผ่านการมีส่วนร่วมทางการ

๔. การเลือกตั้งเป็นกระบวนการนั้น กลไก และขั้นตอนที่แสดงถึงความเป็นประชาธิปไตย หรือเป็นสัญลักษณ์ของการปกครองในระบบระบอบประชาธิปไตย ซึ่งทำให้การเลือกตั้งเป็นเครื่องมือสำคัญในการป้องกันการใช้ความรุนแรงทางการเมืองได้ การปฏิบัติ รัฐประหาร เมื่อการเมืองเกิดวิกฤตการณ์ การเลือกตั้งในแง่จึงเป็นเครื่องมือประการหนึ่งที่จะใช้ลดความขัดแย้ง

๕. การเลือกตั้งก่อให้เกิดบูรณาการทางสังคมและความรู้สึกในทางปฏิบัติที่ต่างต้องมีสิทธิหน้าที่ในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การเลือกตั้งเป็นกลไกสำคัญทั้งในทางการเมืองและสังคมไทย ในการสร้างความรู้สึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย และการเป็นเจ้าของประเทศชาติของประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งหรือเป็นกิจของพลเมืองที่พลเมืองในประชาคมการเมืองจะต้องปฏิบัติ

๖. การเลือกตั้งก่อให้เกิดการกลมเกลียวทางการเมือง ทั้งนี้เพราะมีกิจกรรมทางการเมืองหลายประการที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง โดยเฉพาะการหาเสียง ซึ่งก่อให้เกิดการเรียนรู้ เกิดการสื่อสารถ่ายทอดความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และสร้างเสริมการเรียนรู้ระหว่างกันจนนำไปสู่การสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองร่วมกันในที่สุด

สรุปได้ว่า การเลือกตั้งนั้น กระบวนการและกิจกรรมทางการเมืองที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ทั้งบทบาทในแง่การกำหนดตัวผู้บริหารประเทศ และการแสดงบทบาทตามเจตนารมณ์ในการส่งเสริมสนับสนุนการบริหารประเทศของผู้มีอำนาจปกครองนั้น ด้วยการไปออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนของตนเพื่อทำหน้าที่ในรัฐสภาและในรัฐบาล หรือเป็นการที่ประชาชน ได้แสดงออกซึ่งมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการออกเสียงลงคะแนนเลือกตัวแทนของเขาตามความเห็นโดยอิสระว่าจะเลือกผู้ใดเป็นตัวแทนดั่งนั้น พฤติกรรมทางการเมืองในการออกเสียงเลือกตั้งในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา คืบ การบริหารกิจการของประเทศผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งนั้นจะเป็นผู้ที่สมัครใจเสนอตัวเข้ามาให้ประชาชนเลือก และผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งด้วยคะแนนเสียงส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้แทนของประชาชนทั้งหมดมีสิทธิตามที่ได้รับมอบหมายจากประชาชน

๒.๔.๒ ประเภทของการเลือกตั้ง

การพิจารณาแบ่งประเภทของการเลือกตั้งนั้นอาจใช้หลักเกณฑ์ต่าง ๆ ได้หลายวิธี เช่น ลักษณะที่มาของการจัดการเลือกตั้ง การกำหนดเขตเลือกตั้ง วิธีการคิดคะแนน โดยพอที่จะสามารถแบ่งประเภทของการเลือกตั้งออกได้เป็น ๔ ประเภท คือ

๑) การเลือกตั้งทั่วไป (General Election) คือ การเลือกตั้งที่มีผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งทั่วประเทศในการมาลงคะแนนเสียงพร้อม ๆ กัน เป็นการเลือกตั้งคราวเดียวกันทั้งประเทศ

ซึ่งจะเป็นเครื่องชี้วัดกระแสทางการเมืองของประเทศได้เป็นอย่างดี แต่กระนั้น การเลือกตั้งทั่วไปก็ยังเป็นภาพสะท้อนความคิดเห็นแนวโน้มของกระแสความคิดทางการเมืองในประชาชนในประเทศหรือในเขตเลือกตั้งนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี

๒) การเลือกตั้งซ่อม (By Election) เป็นการเลือกตั้งบุคคลเข้าไปทำหน้าที่แทนในกรณีต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด เนื่องจากบุคคลนั้นขาดจากสมาชิก เช่น ตาย ลาออกถูกถอดถอนออกจากตำแหน่ง เป็นต้น ก็จะมีการเลือกตั้งซ่อมเพื่อให้ได้ผู้แทนประชาชนเข้าไปทำหน้าที่ในตำแหน่งนั้น ๆ แทนบุคคลเดิม แต่มีบางกรณีที่มีคำพิพากษา หรือคำวินิจฉัยว่าการเลือกตั้งที่ผ่านมาเป็นไปโดยมิชอบซึ่งเป็นการขาดสมาชิก และกำหนดให้เป็นการเลือกตั้งอีกประเภทหนึ่ง เรียกว่า การเลือกตั้งซ้ำ (Reelection)

๓) การเลือกตั้งเพิ่ม เป็นการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนหลาย ๆ จังหวัดหรือหลายเขตเลือกตั้งในคราวเดียวกัน แต่มิใช่การเลือกตั้งทั่วประเทศ

๔) การเลือกตั้งซ้ำ (Re-election) คือการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่อีกครั้งหนึ่งในกรณีที่สภานิติบัญญัติหรือศาลยุติธรรม/ศาลรัฐธรรมนูญ อันรวมไปถึงองค์การที่ทำหน้าที่ตรวจสอบการเลือกตั้งที่กฎหมายให้อำนาจไว้วินิจฉัยว่าการเลือกตั้งนั้นเป็นโมฆะ หรือผิดต่อบทกฎหมายและได้มีคำสั่งที่ขอให้เพิกถอนเพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่แทนตำแหน่งที่พ้นไป ซึ่งอาจจะเป็นรายบุคคลหรือรายเขตเลือกตั้งก็ได้การสังกัดกลุ่มการเมืองของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ก็เป็นเกณฑ์อีกประการหนึ่งที่ใช้เพื่อจำแนกรูปแบบหรือชนิดของการเลือกตั้ง ซึ่งใช้กันอยู่ในการเลือกตั้งในประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น^{๕๒} จำแนกประเภทของการเลือกตั้งตามเกณฑ์แบบนี้ไว้ ๒ ประเภทคือ

๑) การเลือกตั้งแบบอิงสังกัด (Partisan Election) เป็นการเลือกตั้งที่ปรากฏในระดับชาติหรือระดับประเทศ และการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นบางตำแหน่งได้แก่ การเลือกตั้งประธานาธิบดี วุฒิสมาชิกผู้แทนราษฎร ผู้ว่าการรัฐ สมาชิกสภานิติบัญญัติ นายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเมือง เป็นต้น

๒) การเลือกตั้งแบบไม่อิงสังกัด (Non-partisan Election) เป็นแบบที่ผู้สมัครไม่ได้อิงสังกัดซึ่งในบางรัฐใช้เป็นรูปแบบของการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี^{๕๓} สมาชิกสภาเมืองหรือแม้แต่คณะกรรมการบริหารโรงเรียนในท้องถิ่นก็ใช้รูปแบบนี้

คะแนนเสียงมากที่สุดนั้น จะต้องเกินกว่าครึ่งบวกหนึ่ง (หรือ ๕๐%+ ๑ เสียง) ของคะแนนเสียงทั้งหมด(Absolute Majority) ด้วย ในกรณีที่ ไม่มีผู้สมัครรายใดได้รับคะแนนเสียงถึง

^{๕๒} วุฒรา ไซยสาร, ระบบการเลือกตั้งกับการเมืองไทยยุคใหม่, (กรุงเทพมหานคร : นิติธรรม, ๒๕๔๑), หน้า ๖๐.

^{๕๓} วิสุทธิ์ โปธิแทน, ประชาธิปไตย : แนวความคิดและตัวแบบประเทศประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๓), หน้า ๕๔.

จำนวนดังกล่าวจะต้องมีการเลือกตั้งใหม่ในรอบที่สอง ซึ่งในครั้งที่สองนี้ ผู้ที่ได้รับคะแนนเสียงมากที่สุดและลำดับรองลงมา จะได้รับการเลือกตั้งจนครบตามจำนวนที่ต้องการ^{๕๔}

จากแนวคิดที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การเลือกตั้งเป็นกระบวนการทางการเมืองที่เป็นกิจกรรมทางการเมืองอันแสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยโดยใช้หลักเกณฑ์ต่าง ๆ ได้หลายวิธี เช่น ลักษณะที่มาของการจัดการเลือกตั้ง การกำหนดเขตเลือกตั้ง วิธีการคิดคะแนน โดยพอที่จะสามารถแบ่งประเภทของการเลือกตั้งออกเป็น ๔ ประเภท คือ ๑.การเลือกตั้งทั่วไป ๒.การเลือกตั้งซ่อม ๓.การเลือกตั้งเพิ่ม ๔.การเลือกตั้งซ้ำ (Re-election) เพื่อกำหนดตัวผู้บริหารประเทศ ฝ่าย นิติบัญญัติและการบริหารกิจการของประเทศโดยประชาชน

ตารางที่ ๒.๙ แสดงการสังเคราะห์ความหมายของการเลือกตั้ง

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
กนก วงษ์ตระหง่าน	การเลือกตั้งเป็นกระบวนการทางการเมืองที่เป็นกิจกรรมทางการเมืองอันแสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ด้วยการไปใช้สิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนของตนเข้าไปทำหน้าที่ในรัฐสภาและในรัฐบาล เป็นกลไกแสดงออกถึงซึ่งเจตจำนงของประชาชนที่เรียกร้องสนับสนุนให้มีการปฏิบัติจัดทำหรือละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในการเมืองการปกครอง และการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะที่มีผลกระทบต่อประชาชน
ธโรธร ตู่ทองคำ	คำนิยามของการเลือกตั้งได้หมายความว่า กระบวนการและกิจกรรมทางการเมืองที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ทั้งบทบาทในแง่การกำหนดตัวผู้บริหารประเทศ นิติบัญญัติและการบริหารกิจการของประเทศผู้ได้รับมอบหมายจากประชาชน

^{๕๔} สมบัติ อารังธัญวงศ์, การเมืองอังกฤษ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : เสมาธรรม, ๒๕๔๔),

ตารางที่ ๒.๙ แสดงการสังเคราะห์ความหมายของการเลือกตั้ง (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว	<p>การเลือกตั้งนั้น กระบวนการและกิจกรรมทางการเมืองที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ทั้งบทบาทในแง่การกำหนดตัวผู้บริหารประเทศ และการแสดงบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนการบริหารประเทศของผู้มีอำนาจปกครอง ด้วยการไปออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนของตนเพื่อทำหน้าที่ในรัฐสภาและในรัฐบาล หรือประชาชน ได้แสดงออกซึ่งมีส่วนร่วมทางการเมืองเลือกด้วยคะแนนเสียงส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้แทนของประชาชนทั้งหมดมีสิทธิตามที่ได้รับการมอบหมายจากประชาชน</p>
สมบัติ อารังธัญวงศ์	<p>คะแนนเสียงมากที่สุดนั้น จะต้องเกินกว่าครึ่งบวกหนึ่ง (หรือ ๕๐%+ ๑ เสียง) ของคะแนนเสียงทั้งหมด(Absolute Majority) ด้วย ในกรณีที่ ไม่มีผู้สมัครรายใดได้รับคะแนนเสียงถึงจำนวนดังกล่าวจะต้องมีการเลือกตั้งใหม่ในรอบที่สอง ซึ่งในครั้งที่สองนี้ ผู้ที่ได้รับคะแนนเสียงมากที่สุดและลำดับรองลงมา จะได้รับการเลือกตั้งจนครบตามจำนวนที่ต้องการ</p>
วัชร ไชยสาร	<p>การพิจารณาแบ่งประเภทของการเลือกตั้งนั้นอาจใช้หลักเกณฑ์ต่าง ๆ ได้หลายวิธี เช่น ลักษณะที่มาของการจัดการเลือกตั้ง การกำหนดเขตเลือกตั้ง วิธีการคิดคะแนน โดยพอที่จะสามารถแบ่งประเภทของการเลือกตั้งออกได้เป็น ๔ ประเภท คือ ๑.การเลือกตั้งทั่วไป ๒.การเลือกตั้งซ่อม ๓.การเลือกตั้งเพิ่ม ๔.การเลือกตั้งซ้ำ (Re-election)</p>
วิสุทธิ โปธิแทน	<p>การเลือกตั้งแบบอิงสังกัด (Partisan Election) เป็นการเลือกตั้งที่ปรากฏในระดับชาติหรือระดับประเทศ และการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นบางตำแหน่งได้แก่ การเลือกตั้งประธานาธิบดี วุฒิสมาชิก ผู้แทนราษฎร ผู้ว่าการรัฐ สมาชิกสภานิติบัญญัติ นายกเทศมนตรี และสมาชิกสภาเมือง เป็นต้น กับอีกประเภทหนึ่งคือ การเลือกตั้งแบบไม่อิงสังกัด (Non-partisan Election) เป็นแบบที่ผู้สมัครไม่ได้อิงสังกัดซึ่งในบางรัฐใช้เป็นรูปแบบของการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี</p>

๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับหลักพุทธธรรมภิบาลสำหรับการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

ศาสนธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนานั้น พระพุทธองค์ได้ตรัสสอนหลักธรรมเกี่ยวกับการดำรงชีวิตในสังคมในบริบทและหน้าที่ของบุคคลที่แตกต่างกันไป ในภาคส่วนสังคมและการปกครอง บ้านเมืองพระองค์ตรัสหลักธรรมและพระสูตรต่าง ๆ ไว้เป็นแนวประพฤติปฏิบัติตามธรรมานุธรรมปฏิบัติ สำหรับผู้ปกครองและผู้อยู่ใต้ปกครอง เช่นตรัสสอนหลักการประชาธิปไตยโดยยึดหลักสิทธิเสรีภาพ เสมอภาคและภราดรภาพ โดยการปฏิรูประบบชนชั้นวรรณะเอาไว้ในวสสสูตร^{๕๕} ด้วยทรงแสดงหลักอภิธานิยธรรม ๗ ประการ ซึ่งพระพุทธเจ้าตรัสแสดงแก่เจ้าวชิรซึ่งทั้งหลายผู้ปกครองรัฐโดยระบอบสามัคคีธรรม ซึ่งรัฐคู่อริยอมรับว่าเมื่อชาววชิรยังปฏิบัติตามหลักธรรมนี้ จะทำให้ริเอาชนะด้วยการรบไม่ได้ นอกจากจะใช้การเกลี้ยกล่อมหรือแยกให้แตกสามัคคีกัน เมื่อนำหลักการทั้ง ๗ ประการมาใช้ในการปกครองบ้านเมืองแล้ว สิ่งที่จะสะท้อนให้เห็นถึงหลักการที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้อย่างชัดเจนก็คือความเป็นปึกแผ่นในการอยู่ร่วมกัน

๒.๕.๑ หลักอภิธานิยธรรม

หลักอภิธานิยธรรม^{๕๖} ธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว สำหรับหมู่ชนหรือผู้บริหารบ้านเมือง ประกอบด้วย ๗ ประการ ได้แก่

- ๑) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์
- ๒) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำ
ข้อนี้แปลอีกอย่างหนึ่งว่า พร้อมเพรียงกันลุกขึ้นป้องกันบ้านเมือง พร้อมเพรียงกันทำกิจทั้งหลาย
- ๓) ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้
(ตามหลักการเดิม) ถือปฏิบัติมั่นตามวัชชีธรรม (หลักการ) ตามที่วางไว้เดิม
- ๔) ท่านเหล่าใดเป็นผู้ใหญ่ในชนชาววชิร เคารพนับถือท่านเหล่านั้น เห็นถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งอันควรรับฟัง
- ๕) บรรดากุลสตรีกุลกุมารีทั้งหลาย ให้อยู่ดีโดยมิถูกข่มเหง หรือฉุดคร่าขึ้นใจ
- ๖) เคารพสักการะบูชาเจดีย์ (ปูชนียสถานและปูชนียวัตถุ ตลอดจนอนุสาวรีย์ต่างๆ) ของวชิร (ประจำชาติ) ทั้งหลาย ทั้งภายในและภายนอก ไม่ปล่อยให้ธรรมิกพลีที่เคยให้เคยทำแก่เจดีย์เหล่านั้นเสื่อมทรามไป

^{๕๕} พุ.สุ. (ไทย) ๒๕/๑๑๖-๑๔๒/๕๓๒.

^{๕๖} ที.ม. (ไทย) ๑๐/๖๘/๘๖.

๗) จัดให้ความอารักขา ค้ำครอง ป้องกัน อันชอบธรรม แก่พระอรหันต์ทั้งหลาย (ในที่นี้กินความกว้าง หมายถึงบรรพชิตผู้ดำรงธรรมเป็นหลักใจของประชาชนทั่วไป) ตั้งใจว่าขอพระอรหันต์ทั้งหลายที่ยังมิได้มา พึงมาสู่แคว้นแคว้น ที่มาแล้วพึงอยู่ในแคว้นแคว้นโดยผาสุก

หลักอภิธานิยธรรม นับว่าเป็นหลักธรรมสำหรับความสำเร็จและความมั่นคงขององค์กร โดยพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงพบสิ่งที่เป็นต้นเหตุแห่งความไม่เข้าใจกัน ต้นเหตุแห่งความกระทบกระทั่งกัน จนก่อให้เกิดเป็นปัญหาในการอยู่ร่วมกัน แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลมาจากการพุดจา การสื่อสาร การประสานงานที่ไม่เหมาะสม ความไม่เข้าใจ ความต้องการพื้นฐานนั้นไม่ใช่เป็นต้นเหตุแต่เป็นผล ซึ่งต้องเร่งแก้ไขเพื่อไม่ให้ปัญหานั้นบานปลายรุนแรง องค์กรที่จะประสบความสำเร็จในการทำงานได้นั้น สิ่งสำคัญประการหนึ่งคือสมาชิกในองค์กรต้องทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข หรือครอบครัวจะอยู่กันอย่างมีความสุขได้ สมาชิกในครอบครัวต้องให้ความสำคัญกัน ดังนั้นจึงต้องหมั่นมีการพุดคุย แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกัน ทั้งภายในครอบครัวและภายในองค์กร พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงให้หลักในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และสามารถทำงานเป็นทีมได้ด้วยหลักอภิธานิยธรรม ๗ ประการนี้ ซึ่งเป็นธรรมะอันเป็นที่ตั้งแห่งความไม่รู้จักเสื่อม เป็นเหตุที่ตั้งแห่งความสามัคคี ความเป็นปึกแผ่นแห่งครีวเรือน หมู่คณะ และประเทศชาติ ^{๕๗}

นอกจากนี้ ราชบัณฑิต ^{๕๘} ได้กล่าวว่า ยังหลักอภิธานิยธรรมสำหรับฝ่าย ศาสนจักร หรือฝ่ายภิกษุสงฆ์ที่ตรัสสั่งสอนเหล่าภิกษุสงฆ์ใน ๔ ข้อแรกนั้นเหมือนกับที่ตรัสแก่เจ้าลิจฉวี มีแตกต่างกัน ๓ ข้อสุดท้าย ซึ่งอภิธานิยธรรมสำหรับพระภิกษุนี้มี ๖ นัย ดังนี้

นัยที่ ๑ อภิธานิยธรรม ๗ สำหรับพระภิกษุ ได้แก่ ๑) หมั่นประชุมกันเนื่อง ๆ ๒) ประชุมหรือเลิกประชุม และทำกิจของส่วนรวมอย่างพร้อมเพรียงกัน ๓) ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติ ไม่ถอนสิ่งที่ได้บัญญัติไว้แล้วยึดถือปฏิบัติตามหลักธรรมที่บัญญัติไว้ ๔) เคารพนับถือเชื่อฟังและให้เกียรติแก่ผู้เป็นประธาน ผู้บริหารหมู่คณะ และปฏิบัติตามหลักธรรมที่บัญญัติไว้ ๕) ไม่ลุอำนาจแก่ความอยากที่เกิดขึ้น คือไม่ลุแก่ตัณหาอันจะก่อให้เกิดภพใหม่ ๖) ยินดีในความสงบ สันโดษ หมายถึงการยินดีในการอยู่ป่า และ๗) ตั้งใจอยู่เสมอว่า พระภิกษุสามเณรผู้มีศีลที่ยังไม่มาสู่อาวาสขอให้มา ที่มาแล้วขอให้อยู่ผาสุก

^{๕๗} ชญานิศ เขียวสด, อภิธานิยธรรม : หลักธรรมกับความสำเร็จและความมั่นคงขององค์กร, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : file:///C:/Users/user/Downloads/pdf-94ff1abc051d9d058556c58d78143a86.pdf [๑๙ พฤษภาคม ๒๕๖๓].

^{๕๘} เสฐียรพงษ์ วรรณปก, ราชบัณฑิต, หลักอภิธานิยธรรม หรือ ลิจฉวีอภิธานิยธรรม, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.phuttha.com/พระพุทธรเจ้า/ปรินิพพาน/หลักอภิธานิยธรรม-หรือ-ลิจฉวีอภิธานิยธรรม> [๑๙ พฤษภาคม ๒๕๖๓].

นัยที่ ๒ อปริหานิยธรรม ๗ สำหรับพระภิกษุ ได้แก่ ๑) ไม่เป็นผู้ชอบการทำงาน ไม่ยินดีแล้วในการทำงาน ๒) ไม่เป็นผู้ชอบการคุย ไม่ยินดีแล้วในการคุย ๓) ไม่เป็นผู้ชอบการนอนหลับ ไม่ยินดีแล้วในการนอนหลับ ๔) ไม่เป็นผู้ชอบการคลุกคลีด้วยหมู่คณะ ไม่ยินดีแล้วในการคลุกคลีด้วยหมู่คณะ ๕) ไม่เป็นผู้มีความปรารถนาลามก ไม่ลู่อำนาจแก่ความปรารถนาลามก ๖) เป็นผู้ไม่มีมิตรชั่ว สหายชั่ว หรือคบคนชั่ว และ๗) ไม่ถึงความนอนใจในระหว่าง เพราะการบรรลุคุณวิเศษเพียงขั้นต่ำ

นัยที่ ๓ อปริหานิยธรรม ๗ สำหรับพระภิกษุ ได้แก่ ๑) เป็นผู้มีศรัทธา ๒) เป็นผู้มีความประกอบด้วยหิริ ๓) เป็นผู้มีความอดทน ๔) เป็นพหูสูต ๕) เป็นผู้ปรารถนาความเพียร ๖) เป็นผู้มีความตั้งใจมั่น และ๗) เป็นผู้มีความปัญญา

นัยที่ ๔ อปริหานิยธรรม ๗ สำหรับพระภิกษุ ได้แก่ ๑) เจริญสติสัมโพชฌงค์ ๒) เจริญวิริยสัมโพชฌงค์ ๓) เจริญวิริยสัมโพชฌงค์ ๔) เจริญปฏิบัติสัมโพชฌงค์ ๕) เจริญปัสสัทธิสัมโพชฌงค์ ๖) เจริญสมาธิสัมโพชฌงค์ และ๗) เจริญอุเบกขาสัมโพชฌงค์

นัยที่ ๕ อปริหานิยธรรม ๗ สำหรับพระภิกษุ ได้แก่ ๑) เจริญอนิจจสัญญา ๒) เจริญอนัตตสัญญา ๓) เจริญอสุภสัญญา ๔) เจริญอาทิวาสสัญญา ๕) เจริญปหานสัญญา ๖) เจริญวิราคสัญญา ๗) เจริญนิโรธสัญญา

นัยที่ ๖ อปริหานิยธรรม ๖ สำหรับพระภิกษุ ได้แก่ ๑) เข้าไปตั้งกายกรรมประกอบด้วยเมตตาในเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งในที่ลับและที่แจ้ง ๒) เข้าไปตั้งวจีกรรมประกอบด้วยเมตตาในเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งในที่ลับและที่แจ้ง ๓) เข้าไปตั้งมโนกรรมประกอบด้วยเมตตาในเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งในที่ลับและที่แจ้ง ๔) แบ่งปันลาภอันเป็นธรรมที่ได้มาโดยธรรม แก่เพื่อนพรหมจรรย์ ๕) มีศีลเสมอกันกับเพื่อนพรหมจรรย์ ทั้งในที่แจ้งและที่ลับ ๖) มีจิตเสมอกันกับเพื่อนพรหมจรรย์ ทั้งในที่แจ้งและที่ลับ

ในพระสูตรต้นตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค มหาปรินิพพานสูตร พระพุทธเจ้าได้ตรัสกับวัสสการพราหมณ์ ถึงอปริหานิยธรรม ไว้ว่า พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งกับวัสสการพราหมณ์ อำมาตย์ผู้ใหญ่ในนครว่า “ดูก่อนพราหมณ์ สมัยหนึ่งเราอยู่ที่สารินทเจดีย์เขตเมืองเวสาลีนี้ ณ ที่นั้นเราได้แสดงอปริหานิยธรรมทั้ง ๗ นี้ แก่พวกเจ้าวัชชี ก็อปริหานิยธรรมทั้ง ๗ นี้ จักตั้งอยู่ในพวกเจ้าวัชชีและพวกเจ้าวัชชีจักสนใจในอปริหานิยธรรมทั้ง ๗ นี้ อยู่เพียงใด พราหมณ์พึงหวังได้ซึ่งความเจริญฝ่ายเดียว ไม่มีเสื่อม เพียงนั้น”^{๕๙}

มีพระบาลีก้าวไว้ในมหาปรินิพพานสูตรว่า “สตต โว ภิกขเว อปริหานิเย รมเม เทเสสุสามิ” แปลว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลายเราจักแสดง ซึ่งธรรมทั้งหลาย ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม ๗ ประการแก่เธอทั้งหลาย”^{๖๐}

^{๕๙} ที.ม. (ไทย) ๑๓/๖๙/๒๓๐.

^{๖๐} ที.ม. (ไทย) ๑๓/๗๐/๒๓๒.

ในมหาปริณิพพานสูตรที่พระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสถึง อปริหานิยธรรม ที่ยกมาอ้างไว้ข้างต้น จะเห็นได้ว่า อปริหานิยธรรม หมายถึง ธรรมซึ่งทำให้เกิดความเจริญฝ่ายเดียว ไม่มีฝ่ายเสื่อม และนักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาก็ได้อธิบายให้ความหมายไว้เช่นเดียวกัน ดังนี้

อปริหานิยธรรม กล่าวได้ว่า “ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความไม่เสื่อม หรือธรรมไม่เป็นที่ตั้งของเสื่อม”^{๖๑} “ธรรมที่ทำให้ไม่เสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว”^{๖๒} จะไม่ประสบความเสื่อมเลย トラบเท่าที่ยังมีการปฏิบัติตามธรรมเหล่านี้อยู่^{๖๓} เป็นธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความเจริญฝ่ายเดียว ไม่นำไปสู่ความเสื่อมเลย^{๖๔}

สรุปได้ว่า อปริหานิยธรรมที่กล่าวไว้ในพระไตรปิฎกและแนวคิดของนักปราชญ์นักวิชาการทางพระพุทธศาสนาที่ได้ให้ความหมายอธิบายเอาไว้พอที่จะสรุปความหมายได้ว่า อปริหานิยธรรม หมายถึง ธรรมที่นำไปสู่ความเจริญของหมู่คณะอย่างเดียว トラบเท่าที่ยังมีการประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมอยู่ โดยที่ไม่พบความเสื่อมเลย กล่าวได้ว่า หลักอปริหานิยธรรม เป็นหลักธรรมที่นำมาสู่ความสามัคคี ความเจริญรุ่งเรืองของหน่วยงานองค์กรที่ได้ประพฤติปฏิบัติตาม คือ การหมั่นประชุมกันเป็นประจำ บ่อยๆ เป็นการระดมมันสมอง รวมความสามารถที่ทุกคนมี นำมาแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่อง ส่งเสริมพัฒนาหมู่คณะให้มีความเจริญในด้านต่างๆ ความพร้อมเพรียงกัน ประชุม พร้อมเพรียงกันเล็กประชุม และพร้อมเพรียงกันปฏิบัติกิจของหมู่คณะ รับผิดชอบร่วมกัน ดำเนินไปอย่างพร้อมเพรียง และเมื่อถึงตอนทำงานก็ต้องทำงานของส่วนรวมให้ดี การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ โดยทุกคนที่เป็นสมาชิกของสังคมจะต้องถือระเบียบข้อบังคับเพื่อปฏิบัติอย่างเสมอภาคกัน และเป็นเหตุส่งเสริมให้การปกครองการบริหารเกิดผลดี มีประสิทธิภาพ การให้ความเคารพนับถือผู้ใหญ่ เชื่อฟังคำสอนของท่าน ความเป็นผู้ใหญ่กับความเป็นผู้น้อยเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออกเพราะการปกครองการบริหารจำเป็นต้องมีผู้นำและผู้ตาม หน้าที่ปกครอง หน้าที่สั่งการ เป็นต้น เป็นเรื่องที่ใหญ่หรือผู้นำจำเป็นต้องปฏิบัติ โดยไม่ลู่แก่อำนาจความอยาก ความเห็นแก่ตัว ถ้าใครปฏิบัติได้ดั่งนี้ย่อมทำให้สังคมมีระเบียบวินัยดีขึ้น สามารถที่จะดำรงรักษาสิ่งที่มีคุณค่าของสังคมไว้ได้ยั่งยืน ไม่ก่อให้เกิดความสูญเสียด้านเศรษฐกิจ การปกครอง รักสันติภาพขัดเกลาคใจอยู่เสมอ ตลอดจนการดูแล

^{๖๑} สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์, **ธรรมานุกรม**, (กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๑๕), หน้า ๑๓๔.

^{๖๒} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๒๓๘.

^{๖๓} พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ ฐิตญาโณ), **ธรรมาธิปไตย**, (กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา, ๒๕๓๕), หน้า ๑๔.

^{๖๔} พระเมธีรัตนติก (จรรยา ชินวิโส), **เก็บเพชรจากคัมภีร์พระไตรปิฎก**, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๑๑๖.

อารักขาพระภิกษุสงฆ์หรือผู้ทรงศีล เป็นการจัดการให้ความอารักขา บำรุง ค้ำครอง อันชอบธรรม แก่บรรพชิต ผู้ทรงศีลทรงธรรมบริสุทธิ์ ซึ่งเป็นหลักใจและเป็นตัวอย่างทางศีลธรรมของประชาชน เต็มใจต้อนรับและหวังให้ท่านอยู่โดยผาสุกตลอดไป

ตารางที่ ๒.๑๐ แสดงตารางสังเคราะห์หลักอุปทานิยธรรม

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ชฎานิศ เขียวสด	เป็นธรรมะอันเป็นที่ตั้งแห่งความไม่รู้จักเสื่อม เป็นเหตุที่ตั้งแห่งความสามัคคี ความเป็นปึกแผ่นแห่งครัวเรือน หมู่คณะ และประเทศชาติ
เสฐียรพงษ์ วรรณปก ราชบัณฑิต	อุปทานิยธรรมเป็นหลักสำหรับฝ่ายศาสนจักรหรือฝ่ายภิกษุสงฆ์ที่ตรัสสั่งสอนเหล่าภิกษุสงฆ์
สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์	ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความไม่เสื่อม หรือธรรมไม่เป็นที่ตั้งของเสื่อม
พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ ฐิตญาโณ)	จะไม่ประสบความสำเร็จเลย トラบเท่าที่ยังมีการปฏิบัติตามธรรมเหล่านี้อยู่
พระเมธีธรรมาภรณ์ (จรรยา ชินวโส)	เป็นธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความเจริญฝ่ายเดียว ไม่นำไปสู่ความเสื่อมเลย

๒.๖ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย

ข้อมูลการปกครองจังหวัดนครศรีธรรมราช

การไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปและสถิติผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งทั่วไปรวมทุกเขตครั้งที่ผ่านมาในจังหวัดนครศรีธรรมราชโดยคิดเป็นเปอร์เซ็นต์

การไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปและสถิติผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งทั่วไปเฉพาะอำเภอที่ผู้วิจัยเลือกทำการวิจัยตามขนาดพื้นที่อำเภอที่มีขนาดพื้นที่ใหญ่ที่สุด ขนาดกลาง และขนาดเล็ก จำนวน ๓ อำเภอ

๒.๖.๑ ข้อมูลการปกครอง การปกครองแบ่งออกเป็น ๒๓ อำเภอ ๑๖๕ ตำบล ๑,๔๒๘ หมู่บ้าน

๑. อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช
๒. อำเภอพรหมคีรี
๓. อำเภอลานสกา
๔. อำเภอฉวาง
๕. อำเภอพิปูน

๖. อำเภอยะนิง
๗. อำเภอยะนิง
๘. อำเภอยะนิง
๙. อำเภอยะนิง
๑๐. อำเภอยะนิง
๑๑. อำเภอยะนิง
๑๒. อำเภอยะนิง
๑๓. อำเภอยะนิง
๑๔. อำเภอยะนิง
๑๕. อำเภอยะนิง
๑๖. อำเภอยะนิง
๑๗. อำเภอยะนิง
๑๘. อำเภอยะนิง
๑๙. อำเภอยะนิง
๒๐. อำเภอยะนิง
๒๑. อำเภอยะนิง
๒๒. อำเภอยะนิง
๒๓. อำเภอยะนิง

ตารางที่ ๒.๑๑ แสดงจำนวนประชากรแยกอายุ จังหวัดนครศรีธรรมราช เดือนธันวาคม พ.ศ.๒๕๖๒^{๖๕}

ลักษณะข้อมูล	ชาย	หญิง	รวม
แยกตามเพศ			
แยกตามลักษณะสถานะของบุคคล	๗๗๑,๗๓๕	๗๙๐,๑๙๒	๑,๕๖๑,๙๒๗
- ผู้ที่มีสัญชาติไทย และมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน	๗๖๐,๓๔๗	๗๘๑,๕๘๓	๑,๕๔๑,๙๓๐
- ผู้ที่ไม่ได้สัญชาติไทย และมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน	๑,๐๗๓	๘๓๙	๑,๙๑๒
- ผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านกลาง (ทะเบียนซึ่งผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนดให้จัดทำขึ้นสำหรับ ลงรายการบุคคลที่ไม่อาจมีชื่อในทะเบียนบ้าน)	๗,๔๐๘	๖,๖๓๔	๑๔,๐๔๒
- ผู้ที่อยู่ระหว่างการย้าย (ผู้ที่ย้ายออกแต่ยังไม่ได้ย้ายเข้า)	๒,๙๐๗	๑,๑๓๖	๔,๐๔๓

ตารางที่ ๒.๑๒ แสดงจำนวนประชากรแยกตามช่วงอายุ (ปี) (เฉพาะผู้มีสัญชาติไทย และมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน)

อายุ	ชาย	หญิง	รวม	อายุ	ชาย	หญิง	รวม
น้อยกว่า ๑ ปี	๗,๔๓๐	๗,๑๕๓	๑๔,๕๘๓	๑ ปี	๘,๐๙๑	๗,๖๓๔	๑๕,๗๒๕
๒ ปี	๘,๕๔๘	๗,๘๗๗	๑๖,๔๒๕	๓ ปี	๘,๕๑๖	๘,๐๘๔	๑๖,๖๐๐
๔ ปี	๙,๒๖๑	๘,๕๓๙	๑๗,๘๐๐	๕ ปี	๙,๖๖๖	๙,๑๕๐	๑๘,๘๑๖
๖ ปี	๙,๘๔๘	๙,๗๐๖	๑๙,๕๕๔	๗ ปี	๑๐,๕๗๐	๙,๖๗๙	๒๐,๒๔๙
๘ ปี	๑๐,๑๗๕	๙,๕๐๘	๑๙,๖๘๓	๙ ปี	๙,๘๘๓	๙,๒๔๔	๑๙,๑๒๗
๑๐ ปี	๑๐,๓๐๖	๙,๔๙๐	๑๙,๗๙๖	๑๑ ปี	๑๐,๐๘๕	๙,๔๘๓	๑๙,๕๖๘
๑๒ ปี	๑๐,๒๓๘	๙,๗๙๗	๒๐,๐๓๕	๑๓ ปี	๙,๙๐๐	๙,๔๓๕	๑๙,๓๓๕
๑๔ ปี	๑๐,๐๙๒	๙,๓๔๗	๑๙,๔๓๙	๑๕ ปี	๙,๙๓๒	๙,๓๓๙	๑๙,๒๗๑
๑๖ ปี	๙,๖๕๗	๙,๑๗๔	๑๘,๘๓๑	๑๗ ปี	๑๐,๐๔๗	๙,๕๑๐	๑๙,๕๕๗

^{๖๕} ระบบสถิติทางทะเบียน, [ออนไลน์], แหล่งที่มา :http://stat.dopa.go.th/stat/statnew/upstat_age_disp.php [๗ มีนาคม ๒๕๖๓].

ตารางที่ ๒.๑๒ แสดงจำนวนประชากรแยกตามช่วงอายุ (ปี) (เฉพาะผู้มีสัญชาติไทย และมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน) (ต่อ)

อายุ	ชาย	หญิง	รวม	อายุ	ชาย	หญิง	รวม
๑๘ ปี	๑๐,๐๖๐	๙,๖๒๔	๑๙,๖๘๔	๑๙ ปี	๑๐,๕๐๖	๑๐,๔๕๗	๒๐,๙๖๓
๒๐ ปี	๑๐,๗๑๑	๑๐,๖๓๕	๒๑,๓๔๖	๒๑ ปี	๑๑,๕๐๗	๑๐,๙๓๙	๒๒,๔๔๖
๒๒ ปี	๑๑,๘๕๔	๑๑,๓๕๙	๒๓,๒๑๓	๒๓ ปี	๑๑,๙๐๗	๑๑,๑๕๖	๒๓,๐๖๓
๒๔ ปี	๑๑,๗๒๑	๑๑,๓๐๘	๒๓,๐๒๙	๒๕ ปี	๑๑,๓๙๘	๑๐,๘๒๑	๒๒,๒๑๙
๒๖ ปี	๑๑,๓๒๔	๑๑,๐๓๕	๒๒,๓๕๙	๒๗ ปี	๑๑,๕๔๐	๑๑,๑๒๐	๒๒,๖๖๐
๒๘ ปี	๑๑,๔๓๖	๑๐,๙๑๘	๒๒,๓๕๔	๒๙ ปี	๑๑,๙๔๘	๑๑,๓๖๘	๒๓,๓๑๖
๓๐ ปี	๑๑,๘๒๔	๑๑,๐๔๗	๒๒,๘๗๑	๓๑ ปี	๑๑,๒๖๑	๑๐,๖๑๔	๒๑,๘๗๕
๓๒ ปี	๑๑,๒๒๐	๑๐,๕๙๙	๒๑,๘๑๙	๓๓ ปี	๑๑,๔๔๕	๑๑,๐๒๔	๒๒,๔๖๙
๓๔ ปี	๑๒,๑๖๖	๑๑,๔๗๕	๒๓,๖๔๑	๓๕ ปี	๑๒,๐๐๐	๑๑,๒๔๔	๒๓,๒๔๔
๓๖ ปี	๑๒,๒๔๐	๑๑,๒๑๐	๒๓,๔๕๐	๓๗ ปี	๑๒,๖๔๒	๑๑,๖๖๗	๒๔,๓๐๙
๓๘ ปี	๑๒,๑๙๑	๑๑,๖๑๘	๒๓,๘๐๙	๓๙ ปี	๑๒,๓๙๘	๑๑,๘๖๙	๒๔,๒๖๗
๔๐ ปี	๑๒,๕๘๐	๑๑,๘๗๒	๒๔,๔๕๒	๔๑ ปี	๑๑,๗๐๒	๑๑,๔๘๓	๒๓,๑๘๕
๔๒ ปี	๑๒,๓๗๕	๑๑,๙๘๘	๒๔,๓๖๓	๔๓ ปี	๑๑,๘๘๘	๑๑,๙๗๘	๒๓,๘๖๖
๔๔ ปี	๑๑,๕๑๒	๑๑,๕๗๔	๒๓,๐๘๖	๔๕ ปี	๑๒,๐๘๔	๑๒,๒๐๘	๒๔,๒๙๒
๔๖ ปี	๑๑,๓๔๕	๑๑,๕๖๙	๒๒,๙๑๔	๔๗ ปี	๑๑,๗๓๙	๑๒,๑๑๗	๒๓,๘๕๖
๔๘ ปี	๑๑,๖๖๑	๑๒,๒๔๘	๒๓,๙๐๙	๔๙ ปี	๑๐,๖๕๓	๑๑,๐๑๐	๒๑,๖๖๓
๕๐ ปี	๑๐,๗๑๔	๑๑,๓๒๘	๒๒,๐๔๒	๕๑ ปี	๑๑,๓๒๔	๑๑,๙๐๖	๒๓,๒๓๐
๕๒ ปี	๑๐,๕๒๑	๑๑,๑๓๓	๒๑,๖๕๔	๕๓ ปี	๑๐,๔๒๐	๑๐,๘๒๗	๒๑,๒๔๗
๕๔ ปี	๑๐,๒๕๓	๑๐,๙๐๖	๒๑,๑๕๙	๕๕ ปี	๙,๘๙๑	๑๐,๖๖๐	๒๐,๕๕๑
๕๖ ปี	๙,๕๓๔	๑๐,๕๘๑	๒๐,๑๑๕	๕๗ ปี	๙,๓๑๓	๑๐,๒๗๒	๑๙,๕๘๕
๕๘ ปี	๙,๓๖๙	๑๐,๐๖๐	๑๙,๔๒๙	๕๙ ปี	๘,๙๖๖	๙,๘๒๘	๑๘,๗๙๔
๖๐ ปี	๗,๘๔๕	๘,๗๖๗	๑๖,๖๑๒	๖๑ ปี	๗,๕๗๑	๘,๖๙๒	๑๖,๒๖๓
๖๒ ปี	๖,๘๘๑	๗,๘๖๔	๑๔,๗๔๕	๖๓ ปี	๖,๒๖๓	๗,๑๙๗	๑๓,๔๖๐
๖๔ ปี	๕,๖๙๙	๖,๖๘๔	๑๒,๓๘๓	๖๕ ปี	๖,๐๐๕	๗,๑๖๘	๑๓,๑๗๓
๖๖ ปี	๕,๔๔๗	๖,๕๖๖	๑๒,๐๑๓	๖๗ ปี	๕,๓๗๔	๖,๗๙๒	๑๒,๑๖๖
๖๘ ปี	๕,๐๙๓	๖,๓๕๗	๑๑,๔๕๐	๖๙ ปี	๔,๖๘๐	๕,๙๖๕	๑๐,๖๔๕

ตารางที่ ๒.๑๒ แสดงจำนวนประชากรแยกตามช่วงอายุ (ปี) (เฉพาะผู้มีสัญชาติไทย และมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน) (ต่อ)

อายุ	ชาย	หญิง	รวม	อายุ	ชาย	หญิง	รวม
๗๐ ปี	๔,๗๖๙	๖,๑๔๓	๑๐,๙๑๒	๗๑ ปี	๔,๔๑๗	๕,๕๘๗	๑๐,๐๐๔
๗๒ ปี	๔,๐๕๒	๕,๒๓๖	๙,๒๘๘	๗๓ ปี	๓,๖๒๑	๔,๖๗๓	๘,๒๙๔
๗๔ ปี	๓,๒๑๖	๔,๐๘๙	๗,๓๐๕	๗๕ ปี	๓,๓๓๗	๔,๓๘๖	๗,๗๒๓
๗๖ ปี	๓,๒๘๕	๔,๓๑๖	๗,๖๐๑	๗๗ ปี	๒,๗๕๖	๔,๑๓๑	๖,๘๘๗
๗๘ ปี	๒,๗๕๒	๓,๙๔๒	๖,๖๙๔	๗๙ ปี	๒,๔๘๓	๓,๕๒๒	๖,๐๐๕
๘๐ ปี	๒,๖๕๒	๓,๖๘๙	๖,๓๔๑	๘๑ ปี	๒,๒๔๑	๓,๓๘๗	๕,๖๒๘
๘๒ ปี	๑,๙๗๗	๓,๓๒๒	๕,๒๙๙	๘๓ ปี	๑,๗๔๖	๒,๗๙๓	๔,๕๓๙
๘๔ ปี	๑,๖๙๑	๒,๘๖๓	๔,๕๕๔	๘๕ ปี	๑,๖๓๕	๒,๗๑๗	๔,๓๕๒
๘๖ ปี	๑,๒๖๙	๒,๒๗๒	๓,๕๔๑	๘๗ ปี	๑,๑๔๘	๒,๑๐๙	๓,๒๕๗
๘๘ ปี	๙๗๑	๑,๗๐๕	๒,๖๗๖	๘๙ ปี	๘๐๐	๑,๔๘๒	๒,๒๘๒
๙๐ ปี	๗๐๐	๑,๓๒๓	๒,๐๒๓	๙๑ ปี	๖๐๔	๑,๑๔๖	๑,๗๕๐
๙๒ ปี	๔๕๘	๘๘๑	๑,๓๓๙	๙๓ ปี	๓๑๓	๖๘๓	๙๙๖
๙๔ ปี	๒๘๖	๖๑๙	๙๐๕	๙๕ ปี	๒๑๖	๓๗๕	๕๙๑
๙๖ ปี	๑๖๓	๓๔๕	๕๐๘	๙๗ ปี	๑๔๓	๒๔๖	๓๘๙
๙๘ ปี	๘๐	๑๕๖	๒๓๖	๙๙ ปี	๖๘	๑๖๒	๒๓๐
๑๐๐ ปี	๕๗	๑๑๖	๑๗๓	มากกว่า ๑๐๐ ปี	๑๙๓	๓๑๐	๕๐๓

๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ “ การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ” ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาศึกษาใน ๒ ประเด็น คือ งานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม และงานวิจัยเกี่ยวกับหลักพุทธธรรม พอสรุปได้ดังนี้

๒.๗.๑ งานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในปัจจุบันได้มีการศึกษาวิจัยกันมากมายหลายประเด็นซึ่งเป็นไปตามความสนใจของผู้วิจัยแต่ละท่าน และผลการวิจัยมีทั้งในระดับมากบ้างน้อยบ้างในพื้นที่ตามลักษณะของเมือง และความเป็นชนบททำให้เกิดองค์ความรู้ที่จะต้องนำไปส่งเสริมการมีส่วนร่วมในบางพื้นที่ที่ยังมีระดับการมีส่วนร่วมที่ต่ำ ทั้งนี้ผู้วิจัยยังคงเห็นความสำคัญใน

ฐานะประชาชนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาสังคมโดยเข้าไปมีส่วนร่วมในการระบุความต้องการเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการตอบสนองต่อความคิดเห็นและความต้องการดังกล่าวตั้งต่อไปนี้

สมาน พุแสง ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาสถาบันราชภัฏเขตภาคเหนือตอนบน” โดยพบว่า นักศึกษาสถาบันราชภัฏเขตภาคเหนือตอนบนมีส่วนร่วมทางการเมืองทุกด้าน เพราะปัจจุบันมีการรณรงค์เพื่อเรียกร้องรัฐธรรมนูญทั่วประเทศ ประชาชนต้องการระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ การศึกษาเรื่องประชาธิปไตยเป็นที่เปิดเผยทุกสถาบันการศึกษามีการเรียนสอนเรื่องประชาธิปไตย เพราะรัฐบาลกำหนดไว้ในหลักสูตรเป็นวิชาบังคับอีกทั้งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เป็นที่แพร่หลาย ดังนั้นการแสดงออกในการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงกระทำได้อย่างเสรี^{๖๖}

นิยม เวชกามา ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนชาวสกลนครตามแนวพุทธจิตวิทยา” ผลการวิจัยพบว่า จากการวิเคราะห์หลักพุทธธรรมและจิตวิทยาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนชาวสกลนคร พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยตรง ประชาชนทำหน้าที่เป็นสภาใช้อำนาจนิติบัญญัติบริหาร และตุลาการด้วยตนเอง โดยมีความคิด พุด และทำด้วยเมตตาต่อกัน กระจายผลประโยชน์ปฏิบัติตามระเบียบวินัยและกฎหมาย รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและเคารพความคิดที่แตกต่าง ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยอ้อม ประชาชนเลือกผู้แทนไปใช้อำนาจนิติบัญญัติและบริหารแทนตนผ่านการเลือกตั้งด้วยความรู้รักสามัคคีปรารถนาดี และหวังประโยชน์สุขร่วมกัน ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ประชาชนมีอำนาจตัดสินใจทางการเมืองและการบริหารในเรื่องสำคัญที่มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตและวิถีชีวิตของตนในรูปของภาคพลเมืองหรือผ่านตัวแทนตามหลักสารณีย์ธรรม และด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยแบบถกแถลง เป็นกระบวนการสำคัญของประชาธิปไตยภาคพลเมืองในรูปของประชาธิปไตยชุมชน เป็นความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดจากข้อบกพร่องของประชาธิปไตยแบบตัวแทนที่เป็นรูปแบบสถาบันที่ตายตัว ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนที่มีความซับซ้อน และมีความแตกต่างหลากหลายให้มีความสามัคคีร่วมมือร่วมใจกันด้วยไมตรีจิต^{๖๗}

^{๖๖} สมาน พุแสง, “การศึกษาตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาสถาบันราชภัฏเขตภาคเหนือตอนบน”, *ดุชนิพนธ์การศึกษาดุชนิพนธ์บัณฑิต สาขาอุดมศึกษา*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๔๑).

^{๖๗} นิยม เวชกามา, “รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนชาวสกลนครตามแนวพุทธจิตวิทยา”, *ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุชนิพนธ์บัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๒).

เสมอ จุ่นเจริญ ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลจังหวัดชลบุรี” ผลวิจัยพบว่า จากการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยและวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีอิทธิพลและส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลจังหวัดชลบุรีพบว่า ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ด้านสิ่งรื้อทางการเมือง ด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมืองด้านสังคมและเศรษฐกิจ ด้านความพอใจในนโยบายและการบริหารงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลจังหวัดชลบุรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ ๐.๐๑ โดยด้านความพอใจในนโยบายและการบริหารงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลจังหวัดชลบุรีมากที่สุด และยังพบว่า ปัจจัยด้านความพอใจในนโยบายและการบริหารงาน ด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง ด้านสังคมและเศรษฐกิจและด้านสิ่งรื้อทางการเมือง สามารถร่วมกันทำนายผลได้ว่า เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในภาพรวมมีค่าประสิทธิภาพในการทำนายร้อยละ ๗๙.๓ มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนายเท่ากับ .๒๑๐^{๖๘}

ถวิลวดี บุรีกุล และโรเบิร์ต บี อัลบริทตัน ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน กรณีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๓ ผลการศึกษาพบว่า ประชากรที่ได้รับข่าวสารสนใจ เข้าใจ มีความรู้ และเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองมาก จะทำให้มีส่วนร่วมทางการเมืองมากด้วย ดังนั้น รัฐบาลควรที่จะส่งเสริมให้ประชากรได้รับข่าวสารทางการเมือง พร้อมทั้งกระตุ้นให้ประชากรมีความรู้และความเข้าใจกิจกรรมการเมือง รวมทั้งส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มต่าง ๆ จะช่วยให้ประชากรมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือการศึกษา และอายุ เมื่อพิจารณาถึงเรื่องการเลือกตั้ง พบว่าผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งที่สำคัญ เรียงตามลำดับคือ ครอบครัวและญาติ เพื่อนฝูง ผู้นำชุมชน นักการเมืองท้องถิ่น ข้าราชการท้องถิ่น และ หัวคะแนน^{๖๙}

ภูสิทธิ์ ชันติกุล ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร” พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองเพียง ๒ ระดับเท่านั้นได้แก่ ระดับปานกลาง และต่ำ ซึ่งรายด้านที่อยู่ระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง และด้านการสนทนาเรื่องการเมือง ส่วนรายด้านที่อยู่ระดับต่ำ ได้แก่ ด้านการชุมนุมทางการเมือง ด้านการติดต่อกับนักการเมือง และด้านการเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรค

^{๖๘} เสมอ จุ่นเจริญ, “ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลจังหวัดชลบุรี, วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยปทุมธานี, ๒๕๕๓).

^{๖๙} ถวิลวดี บุรีกุล และโรเบิร์ต บี อัลบริทตัน, “ความต่อเนื่องของประชาธิปไตยในประเทศไทย: การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ๒๕๔๓”, เอกสารประกอบการประชุมวิชาการสมาคมรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๘-๑๐ ธันวาคม ๒๕๔๓, (สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๓).

การเมืองและกลุ่มทางการเมืองต่าง ๆ ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ และสถานภาพ ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพ การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม บทบาทหน้าที่ในครอบครัว และบทบาทหน้าที่ในชุมชน ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง ได้แก่ การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง และการพัฒนาทางการเมือง ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมือง ได้แก่ ความสนใจทางการเมือง พฤติกรรมทางการเมือง และการกล่อมเกลาก่อนทางการเมือง^{๗๐}

วิทยา จิตรมาศ และคณะ ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : กรณีศึกษาการเลือกตั้งนายกหรือสมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครราชสีมา” พบว่ารูปแบบการรณรงค์เลือกตั้งที่ทำให้ประชาชนรับรู้ข้อมูลข่าวสารการเลือกตั้งที่ดีที่สุด ๗ ลำดับ คือ หอกระจายข่าวหรือเสียงตามสายรถแห่ของผู้สมัคร ทีมงานผู้สมัครเดินหาเสียง เวทีปราศรัยของผู้สมัคร การจัดประชุมชี้แจง ป้ายคัทเอ้าท์ขนาดใหญ่ของ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และเวทีชุมชนตามลำดับ ส่วนรูปแบบที่เหมาะสมในการรณรงค์เลือกตั้งควรใช้แนวทางการมีส่วนร่วมในการดำเนินทุกกิจกรรม โดยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมรณรงค์ ได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัด (กกต.จว.) คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ผู้สมัคร และประชาชน ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน พบว่า มีส่วนร่วมในการรณรงค์เลือกตั้งระดับมาก มีส่วนร่วมทางการเมือง ระดับปานกลางค่อนข้างมาก ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) การตัดสินใจลงคะแนนเลือกตั้งเลือกตั้งนายกหรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ได้ ๓ องค์ประกอบคือ ด้านคุณลักษณะส่วนตัวของผู้สมัครและความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านความนิยมต่อตัวผู้สมัคร และด้านการรณรงค์เลือกตั้ง และการซื้อสิทธิ ขายเสียง พบว่า มีการซื้อสิทธิ ขายเสียงในทุกพื้นที่ รูปแบบการซื้อสิทธิ ขายเสียงโดยใช้ระบบหัวคะแนนซื้อเสียงโดยการให้เงิน ร้อยละ ๘๘.๐๐ ให้สิ่งของ ร้อยละ ๒.๐๐ ในพื้นที่ที่มีการแข่งขันระดับปานกลางถึงรุนแรง จะมีการให้เงินซื้อเสียงไม่น้อยกว่า ๒ ครั้ง ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าการซื้อสิทธิขายเสียงเป็นเรื่องปกติธรรมดา^{๗๑}

คัมภีร์ พลการ และอรนันท์ กลันทปุระ ได้วิจัยเรื่อง “อัตลักษณ์และวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำระดับตำบลและหมู่บ้าน จังหวัดตรัง” ผลการวิจัยพบว่า ระดับอัตลักษณ์ของผู้นำระดับ ตำบลและหมู่บ้าน จังหวัดตรังอยู่ในระดับปานกลาง และระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบ

^{๗๐} ภูสิทธิ์ ชันติกุล, “รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร”, รายงานการวิจัย, (มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๕๓).

^{๗๑} วิทยา จิตรมาศ และคณะ, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : กรณีศึกษาการเลือกตั้งนายกหรือสมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครราชสีมา”, รายงานการวิจัย, (วิทยาลัยนครราชสีมา, ๒๕๕๒).

ประชาธิปไตยอยู่ในระดับ ปานกลาง ผลการทดสอบปรากฏว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ในระดับ ตำบล และหมู่บ้าน จังหวัดตรังในบริบทของเพศ อายุ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา อาชีพ และประสบการณ์การทำงาน ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ส่วนผู้นำระดับตำบล และหมู่บ้าน จังหวัดตรังที่มีอำเภอที่อาศัยอยู่ ศาสนา สถานภาพ รายได้ มีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และจากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตลักษณ์ของคนใต้และวัฒนธรรมทางการเมือง พบว่าที่ระดับนัยสำคัญ .๐.๑ อัตลักษณ์ของคนใต้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับวัฒนธรรมทางการเมืองในระดับน้อย ซึ่งหมายความว่า ผู้นำระดับตำบลและหมู่บ้าน จังหวัดตรังที่มีอัตลักษณ์ความเป็น “คนใต้” ระดับสูงมากขึ้นเท่าไร ก็จะมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยสูงขึ้น เท่านั้น เป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้นำระดับตำบลและหมู่บ้านจังหวัดตรังมีความคิดทางการเมืองในลักษณะเป็น ประชาธิปไตยมากกว่าอำนาจนิยม^{๗๒}

ศิริพร ปิ่นลม ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองและวัฒนธรรมทางการเมืองที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการเข้าสู่เส้นทางการเมืองของสตรี” ผลการวิจัยพบว่า (๑) ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและประสิทธิผลของการเข้าสู่เส้นทางการเมืองของสตรี อยู่ในระดับสูง (๒) แบบจำลองสมการโครงสร้างพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองและวัฒนธรรมทางการเมือง ส่งผลต่อการประสิทธิผลของการเข้าสู่เส้นทางการเมืองของสตรี^{๗๓}

ปรีชา พร้อมสุภา ได้วิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้ปฏิบัติงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) แม่เมาะ จังหวัดลำปาง” ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้ปฏิบัติงานการไฟฟ้าผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) แม่เมาะ จังหวัดลำปาง โดยรวมทั้ง ๒ ด้าน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ผู้ปฏิบัติงานที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษาและรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง โดยรวมทั้ง ๒ ด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้กระบวนการและขั้นตอนในการตัดสินใจต้องผ่านการตรวจสอบโดยมีระเบียบปฏิบัติ ในแต่ละอำนาจหน้าที่และการดำเนินการมักไม่ใช้กระบวนการประชาธิปไตย หรือใช้เทคนิคกลวิธีต่างๆ แต่ใช้อำนาจที่ตนมีในการเอื้อประโยชน์ให้กับตนเองลำทำให้โครงการนั้นผ่านประชาธิปไตย โดยที่ไม่ได้มีการรับฟังความเห็นจากประชาชนอย่างแท้จริง ควรลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน ควรมีกระบวนการการ

^{๗๒} คัมภีร์ พลการ และอรนนท์ กลันทปุระ, “อัตลักษณ์และวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้ในระดับตำบลและหมู่บ้าน จังหวัดตรัง”, วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา, ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๒ (เมษายน-มิถุนายน ๒๕๕๘) : ๑๖๕-๑๗๔.

^{๗๓} ศิริพร ปิ่นลม, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองและวัฒนธรรมทางการเมืองที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการเข้าสู่เส้นทางการเมืองของสตรี”, วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๐) : ๑-๑๒.

ปรึกษาหารืออย่างต่อเนื่อง และควรแต่งตั้งกรรมการด้านต่างๆ เป็นเฉพาะด้าน เช่น การทำประชาพิจารณ์ในโครงการต่างๆ ทุกโครงการจะต้องผ่านการยอมรับ และต้องเผยแพร่^{๗๔}

เปรมศักดิ์ แก้วมรกฏ ได้วิจัยเรื่อง วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของวัยรุ่นในสังคมพหุวัฒนธรรม : กรณีศึกษา อำเภอกะทือ จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ด้านลักษณะการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของวัยรุ่นจะเป็นไปในรูปแบบของการพูดคุยเรื่องการเมือง แต่ที่เป็นหลักคือการไปเลือกตั้งโดยส่วนใหญ่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะเห็นว่าเป็นหน้าที่ที่สำคัญ ด้านลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่วัยรุ่นพึงประสงค์ ได้แก่ (๑) ต้องการพื้นที่เพื่อใช้ในการแสดงออกทางการเมือง (๒) การเลือกตั้ง (๓) มีส่วนร่วมใน การเลือกผู้ปกครองระดับท้องถิ่นด้วยตนเอง แนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของวัยรุ่น ได้แก่ (๑) ครอบครัว ปลูกฝังจิตสำนึกการเมือง (๒) โรงเรียน ให้ความรู้เกี่ยวกับการเมือง (๓) ชุมชน ต้องสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองขึ้นมา (๔) ศาสนา ต้องปลูกฝังเรื่องความดีหรือสิ่งที่ควรประพฤติ (๕) หน่วยงานทางการเมืองมีส่วนร่วมสำคัญ เพราะเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบ โดยตรง ปัญหาและอุปสรรคสำคัญในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของวัยรุ่น ได้แก่ (๑) การศึกษา ที่ยังไม่ทั่วถึงโดยเฉพาะใน หมู่บ้านที่ห่างไกล (๒) วัยรุ่นติดยาเสพติดจนทำตัวนิ่งเฉยเรื่องบ้านเมือง (๓) สภาพเศรษฐกิจรอบครัว รายได้ไม่พอเลี้ยงชีพทำให้ วัยรุ่นสนใจแต่เรื่องปากท้องและทำงาน (๔) การพนันฟุตบอลแพร่หลาย (๕) เกรงกลัวอันตราย จนไม่กล้าเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆทางการเมือง เพราะกลัวจะตกเป็นเป้าหมายของฝ่ายตรงข้าม^{๗๕}

อิสมาแอล เบญจอิบรอฮีม ธนาสุภษฎ์ สตะเวทิน ได้วิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนกับการพัฒนาความมั่นคงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ของไทย” ผลวิจัยพบว่า ประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การส่งเสริม และสนับสนุนต่อการสร้าง กระบวนการทางวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาความมั่นคงเพื่อความสงบสุข และสันติในพื้นที่ได้ อย่างมีนัยสำคัญ ประกอบด้วย ด้านการพัฒนาระบบการยุติธรรม ด้านการพัฒนาระบบสาธารณสุขูปโภค ด้านการพัฒนาเครือข่ายโทรคมนาคม ด้านการพัฒนาระบบการศึกษา ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ ด้านการพัฒนา การค้าและการลงทุน ด้านการพัฒนาสังคมจิตวิทยา และด้านการพัฒนาการเมืองตามลำดับ ทั้งนี้ การที่ภาครัฐได้ดำเนินยุทธศาสตร์สนองรับแนวทางตามพระราชดำริ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ได้สร้างความเชื่อมั่น

^{๗๔} ปรีชา พร้อมสุภา, “ความคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้ปฏิบัติงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) แม่เมาะ จังหวัดลำปาง”, วารสารปัญญา, ปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๐) : ๑-๗.

^{๗๕} เปรมศักดิ์ แก้วมรกฏ, “วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของวัยรุ่นในสังคมพหุวัฒนธรรม : กรณีศึกษา อำเภอกะทือ จังหวัดสงขลา”, วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี, ปีที่๑๒ ฉบับพิเศษ (ตุลาคม ๒๕๖๑) : ๒๑๘-๒๒๕.

ต่อพี่น้อง ประชาชนในพื้นที่ ในขณะที่เดียวกันประชาชนในพื้นที่ก็มีความต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาความมั่นคง ภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนา เพื่อให้การแก้ไขปัญหาความไม่สงบสามารถดำเนินไปได้อย่างถูกต้องตามทิศทาง ที่ควรจะเป็น ดังนั้น ภาครัฐจึงควรผลักดันการเสริมสร้างกระบวนการทางวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมทาง การเมืองในทุกมิติ^{๗๖}

พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล ได้วิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา” ผลวิจัยพบว่า สภาพทั่วไปการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา มีดังนี้ ๑) จุดเด่น ผู้นำทางการเมืองมีความพยายามทำกิจกรรมทางการเมืองปฏิบัติงานเพื่อประชาชน เสียสละอาสาทำงานขับเคลื่อนนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชน ๒) จุดด้อย นักการเมืองใช้อำนาจอิทธิพลทางการเมืองรวมทั้งการใช้อำนาจด้านอื่นๆเพื่อเอาชนะคู่แข่งทางการเมือง ๓) โอกาส ผู้นำทางการเมืองแสดงพฤติกรรมเชิงคุณธรรมมากขึ้นรวมทั้งมีการนำหลักทศพิธราชธรรมมาสร้างโอกาสทางการเมือง ๔) อุปสรรค ขั้วเคลื่อนไหวนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชนได้ยาก พรรคการเมืองยังอยู่ในอำนาจของกลุ่มต่างๆ อุดมการณ์ทางการเมืองไม่แน่นอน ยังไม่บรรลุจุดมุ่งหมายทางการเมือง การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา นำสู่การปฏิบัติดังนี้ ๑) ด้านอำนาจและอิทธิพล ผู้นำทางการเมืองรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างต่างน้อมนำทศพิธราชธรรมมาใช้มีการจัดทำนโยบาย ๒) ด้านพฤติกรรม ผู้นำทางการเมืองมุ่งสร้างผลงานทางการเมืองใช้กิจกรรมทางการเมืองสะท้อนความเป็นผู้นำทางการเมือง สร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนา ๓) ด้านคุณลักษณะ ภาพลักษณ์นักการเมืองต้องมีความกล้าตัดสินใจ มีจุดยืนของตนเอง กล้าเผชิญกับความจริง กล้าเปิดเผยความจริง ไม่นั่นประโยชน์ตนเองและพวกพ้อง ๔) ด้านสถานการณ์ ผู้นำที่ดีจะต้องรู้จักตน รู้จักคน รู้จักงาน รู้จักการประนีประนอม มีความรับผิดชอบ และมีวิสัยทัศน์^{๗๗}

ไพวรรณ ปุริมาตร ได้วิจัยเรื่อง “พลวัตทางการเมืองกับการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่น” ผลการวิจัยพบว่า ๑. ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพลวัตทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่น ประกอบด้วย ๑) ด้านการมีความรู้ความเข้าใจและความตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความรับผิดชอบของ

^{๗๖} อีสมาแอล เบญจอิบรอฮีม ธนาสุภษฎี สตะเวทิน, “วัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนกับการพัฒนาความมั่นคงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ของไทย”, วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยสวนดุสิต, ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๑) : ๗๙-๙๐.

^{๗๗} พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล, “การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา”, **ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

ตน มีความรู้ความเข้าใจและความตระหนักในสิทธิหน้าที่ในการให้เสรีภาพในการมีความคิดเห็นที่แตกต่าง ๒) ด้านการเคารพกฎหมายและกติกากในการอยู่ร่วมกันในสังคม จะต้องมีความรู้ทางกฎหมายและส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ทางด้านกฎหมาย ให้เกิดความเสมอภาคกับประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน ๓) ด้านการรู้จักยอมรับในความเห็นทางการเมืองโดยสุจริต จะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น กำหนดทิศทางและแนวทางในการพัฒนาโดยยึดหลักการมีส่วนร่วม ๔) ด้านการมีจิตสาธารณะ ไม่เห็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม มีความเสียสละกล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ มีวิสัยทัศน์ นำนวัตกรรมใหม่ๆ เข้ามาสู่การพัฒนา ๒. การประยุกต์หลักธรรมในการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่นประกอบด้วย ๑) หลักกายกรรม แสดงกิริยาอาการสุภาพในการปฏิบัติงานต่อผู้ร่วมงาน ๒) หลักวจีกรรม เลือกรู้คำพูดภาษาที่สุภาพเมื่อสนทนาพูดคุยกับสมาชิกในชุมชน ๓) หลักมโนกรรม ทำแต่ในสิ่งที่ถูกต้อง ดำรงตนอยู่ในศีลธรรมสำรวมระวังในอกุศลกรรมความไม่ดีทางกาย ๔) หลักสัทธาวิริยา รู้จักแบ่งปันผลประโยชน์กันด้วยความยุติธรรม เอื้อเฟื้อซึ่งกันและกันอยู่เสมอ ๕) หลักศีลสามัญญตา ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับหรือวินัยต่างๆ อย่างเดียวกันอย่างเคร่งครัด ๖) หลักทวิญญูสามัญญตา ใช้นโยบาย ข้อกฎหมาย ระเบียบเป็นฐานความคิดเห็นเป็นอย่างเดียวกัน รู้จักแสวงหาจุดร่วมและ สงวนจุดต่างไม่ถือเอาความคิดของตนเป็นใหญ่ ๓. รูปแบบการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่น มีหลักดำเนินการคือ ๑) ด้านการมีความเชื่อมั่นศรัทธาต่อหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย คำนึงถึงหลักสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ๒) ด้านการยึดมั่นและเชื่อถือในหลักความสำคัญและศักดิ์ศรีของบุคคล เชื่อถือในความสำคัญศักดิ์ศรีของตนเอง และศักดิ์ศรีที่ย่อมถูกคุ้มครองโดยกฎหมาย ๓) ด้านการเคารพกติกากของการปกครองแบบประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๔) ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองและการปกครอง สร้างการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยโดยสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น ๕) ด้านการมีสำนึกในหน้าที่พลเมืองของตนและมีความเชื่อมั่นในตนเอง ทำหน้าที่และรับผิดชอบในฐานะนักการเมือง ใช้ความรู้เพื่องานจะได้สำเร็จลุล่วง ๖) ด้านการมองโลกในแง่ดีมีความไว้วางใจเพื่อนมนุษย์ สร้างความไว้วางใจให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางการเมือง ๗) ด้านการรู้จักวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผลและเป็นไปในทางสร้างสรรค์ แสดงความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามข้อ

กฎหมายและคุณธรรม ๘) ด้านการไม่มีจิตใจแบบเผด็จการ รักความเป็นธรรม สำนึกในพันธหน้าที่ต่อสังคมโดยอำนาจที่เป็นธรรม^{๗๘}

ชุมพล เฟื่องศิริ ได้วิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า ๑. สภาพการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา มีดังนี้ ๑) ด้านการเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขปัญหา การเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน ๒) ด้านการเคลื่อนไหวเพื่อมุ่งตรวจสอบกระบวนการใช้อำนาจรัฐ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพื่อปกป้องและเรียกร้องสิทธิเสรีภาพความยุติธรรมให้กับตนเอง ๓) ด้านการประท้วงอำนาจรัฐและเรียกร้องให้มีการถ่ายโอนอำนาจรัฐ ประชาชนเรียกร้องให้มีการถ่ายโอนอำนาจรัฐ จัดเลือกตั้งใหม่ ๔) ด้านร่วมมือเชิงวิพากษ์กับรัฐและผูกพันในทางสร้างสรรค์ ในกระบวนการใช้อำนาจของประชาสังคม ไม่ขัดขวางการแสดงออกของประชาชน ๒. กระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย ๑) ด้านการดำเนินการเลือกตั้ง ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น สร้างการเปลี่ยนแปลงท้องถิ่นโดยเลือกตั้งนักรบการเมืองที่มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาท้องถิ่น ๒) ด้านการร่วมรณรงค์เลือกตั้งกลุ่มการเมืองภาคประชาชน มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้าร่วมกิจกรรมในการเลือกตั้งซึ่งเป็นการแสดงออกตามวิถีประชาธิปไตย ๓) ด้านการตัดสินใจในทางการเมือง ตัดสินใจเลือกตัวแทนนักรบการเมือง โดยดูจากหลักการนโยบายของกลุ่มการเมือง ที่แสดงถึงความมีคุณธรรม สร้างความยุติธรรมให้กับชุมชน ๓. การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติดังต่อไปนี้ ๑) ด้านหมั่นประชุมกันเป็นประจำ ประชาชนมีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางการเมืองโดยแสดงความคิดเห็นด้วยวิธีการประชุม ๒) ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม การประสานให้เกิดการประชุมอย่างต่อเนื่องจนเกิดเป็นการประชุมโดยพร้อมเพรียงกันและเลิกประชุมโดยพร้อมเพรียงกัน ๓) ด้านปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ การส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มการเมืองปฏิบัติตามมติที่ประชุม ๔) ด้านเคารพนับถือผู้ใหญ่ ประชาชนจะให้ความเคารพนับถือต่อประธานที่ประชุมหรือผู้ดำเนินกิจกรรม ๕) ด้านการไม่ลุแก่อำนาจ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นมีลักษณะของการไม่ลุแก่อำนาจ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ๖) ด้านรักษันติภาพ จัดเวทีทางการเมืองเพื่อสร้างสันติภาพพิจารณาความคิดเห็นของทุกคนด้วยความเป็นกลาง

^{๗๘} ไพวรรณ ปุริมาต, “พลวัตทางการเมืองกับการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักรบการเมืองท้องถิ่น”, *ดุชนิพนธ์ปรัชญาคุษณิบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

๗) ด้านตั้งใจสนับสนุนคนดี การสร้างเครือข่ายการเมืองภาคประชาชนเพื่อปกป้องและรักษาคนดี ส่งเสริมคนดีให้เข้ามามีบทบาททางการเมือง^{๗๙}

พรสวรรค์ สุตะคาน ได้วิจัยเรื่อง “การกล่อมเกลາทางการเมืองและวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทย” ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการกล่อมเกลາทางการเมืองอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๔.๔๕ (S.D., ๐.๒๗) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด เฉลี่ย ๔.๔๕ (S.D., ๐.๒๗) และการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน โดยมีค่าเฉลี่ย ๔.๖๓ (S.D., ๐.๒๘) ส่วนผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า การกล่อมเกลາทางการเมือง วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีค่า r ระหว่าง ๐.๖๕ ถึง ๐.๘๔ โดยมีคู่ความสัมพันธ์ระหว่าง วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันสูงที่สุด มีค่า $r = ๐.๘๗$ และมีสมการสำหรับไปใช้ในแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง ประกอบด้วย การถ่ายทอดพฤติกรรมทางการเมือง การถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมือง การถ่ายทอดบรรทัดฐานทางสังคม หลักการอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน หลักการสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน หลักการเคารพสิทธิมนุษยชน และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ รวมถึงหลักการเสียงข้างมากควบคุมไปกับการเคารพในสิทธิของเสียงข้างน้อย^{๘๐}

ศุภรัตน์ รัตนมุขย์ และยงยุทธ พึ่งวงศ์ญาติ ได้วิจัยเรื่อง “ความสามารถในการพัฒนาประชาธิปไตยระดับหมู่บ้านในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : ศึกษาเฉพาะกรณีบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน” ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านเพียงร้อยละ ๕๕.๐ มีความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยมาก แต่เมื่อเทียบหัวหน้าครัวเรือนทั่วไปแล้ว คณะกรรมการหมู่บ้านจะมีความรู้ดีกว่า เช่นเดียวกับพฤติกรรมเชิงประชาธิปไตย กล่าวคือ พฤติกรรมเชิงประชาธิปไตยของคณะกรรมการหมู่บ้านจะมีมากในเรื่องของการมีส่วนร่วมทางการเมือง เรื่องการไปฟังการหาเสียงเลือกตั้งและการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง แต่ก็ยังมีสัดส่วนมากกว่าผู้ไม่ได้เป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน ส่วน

^{๗๙} ชุมพล เพ็งศิริ, “การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา”, **คุณกวีนิพนธ์ปรัชญาคุณกวีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

^{๘๐} พรสวรรค์ สุตะคาน, “การกล่อมเกลາทางการเมืองและวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทย”, **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น**, ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๕๘) : ๖๙-๗๙.

การปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านพบว่า มีอยู่ในระดับปานกลางโดยมีหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาระดับ ๓ ที่คณะกรรมการหมู่บ้านควรปรับปรุงหน้าที่เกี่ยวกับการเผยแพร่ประชาธิปไตยมากที่สุด สำหรับปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมบางประการพบว่า มีส่วนเกี่ยวข้องกับความสามารถในการพัฒนาประชาธิปไตยของคณะกรรมการหมู่บ้านบางเรื่อง^{๘๑}

กิตติม์ บุญชูวิทย์และคณะ ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย ของประชากรในเขตจังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย ของประชาชนในเขตจังหวัดขอนแก่น ด้านการมีส่วนร่วมในกลุ่มผลประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำ และเมื่อเปรียบเทียบในเรื่องของ เพศ พบว่าเพศหญิงและชาย มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองแตกต่างกันน้อย จนแทบจะไม่พบความแตกต่างเลย ส่วนในเรื่องอายุพบว่าประชาชนที่มีอายุระหว่าง ๒๖-๓๕ ปี และ ๓๖-๖๐ ปี มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง สูงกว่าประชาชนที่มีอายุระหว่าง ๑๘-๒๕ ปี และผู้ที่มีอายุมากกว่า ๖๐ ปี ในเรื่องของระดับการศึกษาพบว่าประชาชนที่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา ระดับปริญญาตรีและระดับที่สูงกว่าปริญญาตรีและในเรื่องของอาชีพก็พบว่าประชาชนที่ประกอบอาชีพการเกษตร มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองสูงกว่ากรรมกร ข้าราชการ ผู้ที่ทำงานบริษัท ผู้ที่ประกอบธุรกิจส่วนตัว ตลอดจนผู้ที่ว่างงาน^{๘๒}

สถาบันพระปกเกล้า ได้วิจัยเรื่อง “ประชาธิปไตยชุมชน กลไกขับเคลื่อนภาคพลเมืองเข้มแข็ง” ผลการวิจัยพบว่า บทสรุปข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อผลักดันแนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยชุมชนประชาธิปไตยชุมชน เป็นแนวคิดที่ยึดหลักการการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นเป็นกลไกในการผลักดันแนวทางหรือทิศทางการบริหารจัดการท้องถิ่นให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่น โดยใช้ “แผนชุมชน” ซึ่งท้องถิ่นต้องใช้เป็นหลักหรือเป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ๓ ปี เป็นแม่แบบหรือเป็นบทเรียนในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างประชาชน เพื่อกระตุ้นและสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่น ภายใต้การทำงานในลักษณะของการประสานความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ ซึ่งประกอบด้วย ท้องที่ ท้องถิ่นและชุมชน ซึ่งรูปแบบการทำงานและกระบวนการที่ประสบความสำเร็จในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะจากพื้นที่ต้นแบบประชาธิปไตยชุมชนนำร่องภายใต้โครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากสภาพัฒนาการเมือง เช่น ตำบลท่านางแนวและตำบลโคกสง่า จังหวัดขอนแก่น หรือ

^{๘๑} ศุภรัตน์ รัตนมุขย์ และยงยุทธ พึ่งวงศ์ญาติ, “ความสามารถในการพัฒนาประชาธิปไตยระดับหมู่บ้านในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: ศึกษาเฉพาะกรณีบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน”, **รายงานการวิจัย**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๔๑).

^{๘๒} กิตติม์ บุญชูวิทย์และคณะ, การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยในเขตจังหวัดขอนแก่น, **รายงานวิจัย**, (ขอนแก่น : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๖).

ตำบลน้ำปลีก จังหวัดอำนาจเจริญ ที่ชุมชนได้ทำงานร่วมกับท้องถิ่นและท้องถิ่น จนสามารถผลักดันแผนชุมชนที่สะท้อนถึงความต้องการของชุมชนเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาท้องถิ่น ๓ ปี ได้อย่างเป็นรูปธรรม^{๘๓}

ณรงค์ บุญสวยขวัญ ได้วิจัยเรื่อง “การเมืองภาคพลเมือง : ทบทวนวรรณกรรมเพื่อสร้างตัวชี้วัดหรือบ่งบอกการเมืองของพลเมือง” ผลการวิจัยพบว่า เมื่อก้าวถึงพลเมืองและการเมืองพลเมืองจะมีงานที่อธิบายให้เข้าใจถึงลักษณะของความเป็นพลเมืองในฐานะปัจเจกบุคคลและการกระทำร่วมกันของกลุ่มคนที่เหมือน ๆ กันว่า คือ คุณลักษณะประการแรก การเมืองภาคพลเมืองที่พินิจพิจารณาไปที่ความเป็นสมาชิกของกลุ่มคน องค์กร ขบวนการทางสังคม คุณลักษณะประการที่สอง การเมืองภาคพลเมืองเน้นที่ความเป็นปัจเจกบุคคล คุณลักษณะที่สาม การเมืองภาคพลเมืองเน้นที่ผู้นำ แกนนำคุณลักษณะประการที่สี่ ของการเมืองภาคพลเมืองที่ให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงเครือข่ายทางสังคม^{๘๔}

เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ปัญหาคาความรุนแรงในการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดปทุมธานีและพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ปัญหาคาความรุนแรงในการเมืองท้องถิ่นทั้งก่อนการเลือกตั้ง ระหว่างการเลือกตั้ง และภายหลังการเลือกตั้ง นักการเมืองที่อยากเข้ามาเป็นตัวแทนของประชาชนในการบริหารองค์กรส่วนท้องถิ่นมาก จึงมีการเข้าหาประชาชนเพื่อสร้างความพึงพอใจต่อประชาชน หาโอกาสได้เปรียบทางการเมือง มีการใช้วิธีการที่แยบยล และมีทั้งการใช้วิธีที่ถูกต้องตามกฎหมายและไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อแสดงออกทางการเมืองโดยการยอมรับหรือปฏิเสธนักการเมืองที่จะทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนในการบริหารองค์กรได้ ทั้งนี้สามารถนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้แก้ปัญหาคาความรุนแรงในการเมืองท้องถิ่นได้^{๘๕}

วสันต์ ลิ้มรัตนภัทรกุล ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการประยุกต์ใช้ทุนทางสังคมเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมือง ภาคพลเมือง” ผลวิจัยพบว่า ๑. พื้นที่ต้นแบบในการวิจัยมีการประยุกต์ใช้ทุนทางสังคมทั้งจากที่มีอยู่ภายในและภายนอกมาสนับสนุนการเมืองภาคพลเมืองในพื้นที่ โดยเป็นการ

^{๘๓} สถาบันพระปกเกล้า, “การศึกษาความเข้าใจประชาธิปไตยของคนในชุมชน”, รายงานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๒).

^{๘๔} ณรงค์ บุญสวยขวัญ, “การเมืองภาคพลเมือง : ทบทวนวรรณกรรมเพื่อสร้างตัวชี้วัดหรือตัวบ่งบอกการเมืองของพลเมือง”, วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-กันยายน ๒๕๕๖) : ๑๒๑-๑๓๑.

^{๘๕} เต็มศักดิ์ ทองอินทร์, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ปัญหาคาความรุนแรงในการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดปทุมธานีและพระนครศรีอยุธยา”, วารสารมหาจุฬานาครทรรณ, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๒ (เมษายน-มิถุนายน ๒๕๖๐) : ๑๕๙-๑๗๒.

สนับสนุนการทำงานของกลุ่ม ซึ่งมีการจัดตั้งขึ้นและพัฒนาเป็นสภาองค์กรชุมชนในภายหลัง โดยแกนนำของชุมชนจัดเป็น ทุนที่สำคัญเพราะได้อาศัยความเชื่อมั่นและความศรัทธาในตนเองจากชุมชนเป็นตัวเชื่อมโยงให้เกิดการรวมตัวทำงานร่วมกันได้ หากเกิดอุปสรรคในการทำงานก็สามารถใช้ความเป็นศูนย์รวมจิตใจ แก้ไขปัญหาเหล่านั้นไม่ให้เกิดความรุนแรง โดยการทางอาศัยความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและความเป็นเครือญาติเป็นตัวเชื่อมโยงทำให้เกิดการติดตามงาน ประสานงานกัน รวมทั้งการสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลกันได้เป็นอย่างดี ๒. กิจกรรมของกลุ่มได้อาศัยทุนทางภูมิปัญญาดั้งเดิมของคนพื้นที่มาช่วยส่งเสริมในการทำงานหรือประกอบกิจกรรม ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาเรื่องรายได้ คุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในตำบลนั้นๆ โดยอาศัยเวทีการประชุมของกลุ่มที่เรียกว่าสภาตำบล ซึ่งประกอบไปด้วย คนที่ได้รับการยอมรับของชุมชนเองรวมตัวโดยทาหน้าที่เป็นตัวแทนของแต่ละกลุ่มแต่ละหมู่บ้าน พัฒนาเป็นสภาองค์กรชุมชนตาม พรบ.๒๕๕๑^{๘๖}

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นแม่แบบหรือเป็นบทเรียนในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างประชาชน เพื่อกระตุ้นและสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่น ภายใต้การทำงานในลักษณะของการประสานความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ ซึ่งประกอบด้วย ท้องที่ ท้องถิ่นและชุมชน

ตารางที่ ๒.๑๓ แสดงตารางสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

นักวิจัย	สรุปผลการวิจัย
สมาน พูแสง	ความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาสถาบันราชภัฏเขตภาคเหนือตอนบน” โดยพบว่า นักศึกษาสถาบันราชภัฏเขตภาคเหนือตอนบนมีส่วนร่วมทางการเมืองทุกด้าน เพราะปัจจุบันมีการรณรงค์เพื่อเรียกร้องรัฐธรรมนูญทั่วประเทศ ประชาชนต้องการระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ การศึกษาเรื่องประชาธิปไตยเป็นที่เปิดเผยทุกสถาบันการศึกษามีการเรียนสอนเรื่องประชาธิปไตย

^{๘๖} วสันต์ ลิ้มรัตน์ภัทรกุล, “รูปแบบการประยุกต์ใช้ทุนทางสังคมเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมือง ภาคพลเมือง”, *ดุขฎิณีพนธ์สาขาวิชาพัฒนาศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๘).

ตารางที่ ๒.๑๓ แสดงตารางสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม (ต่อ)

นักวิจัย	สรุปผลการวิจัย
นิยม เวชกามา	การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยตรง ประชาชนทำหน้าที่เป็นสภาใช้อำนาจนิติบัญญัติบริหาร และตุลาการด้วยตนเอง โดยมีความคิด พุด และทำด้วยเมตตาต่อกัน กระจายผลประโยชน์ปฏิบัติตามระเบียบวินัยและกฎหมาย รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและเคารพความคิดที่แตกต่าง
เสมอ จุ่นเจริญ	ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ด้านสิ่งรื้อทางการเมือง ด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง ด้านสังคมและเศรษฐกิจ ด้านความพอใจในนโยบายและการบริหารงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาล
วิทยา จิตรมาศ, และคณะ	ได้วิจัยเรื่อง “ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : กรณีศึกษาการเลือกตั้งนายกหรือสมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครราชสีมา ” พบว่า รูปแบบการรณรงค์เลือกตั้งที่ทำให้ประชาชนรับรู้ข้อมูลข่าวสารการเลือกตั้งที่ดีที่สุด ๗ ลำดับ คือ หอกระจายข่าวหรือเสียงตามสายรถแห่ของผู้สมัคร ทีมงานผู้สมัครเดินหาเสียง เวทีปราศรัยของผู้สมัคร การจัดประชุมชี้แจงป้ายคัทเอ้าท์ขนาดใหญ่ของ อบต. และเวทีชุมชนตามลำดับ ส่วนรูปแบบที่เหมาะสมในการรณรงค์เลือกตั้งควรใช้แนวทางการมีส่วนร่วมในการดำเนินทุกกิจกรรม
คัมภีร์ พลการ, อรนนท์ กลั่นทปุระ	อัตลักษณ์และวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้มีระดับตำบลและหมู่บ้าน จังหวัดตรัง ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำระดับตำบลและหมู่บ้าน จังหวัดตรังที่มีอัตลักษณ์ความเป็น “คนใต้” ระดับสูงมากขึ้นเท่าไร ก็จะมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยสูงขึ้นเท่านั้น เป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้นำระดับตำบลและหมู่บ้าน จังหวัดตรังมีความคิดทางการเมืองในลักษณะเป็น ประชาธิปไตยมากกว่าอำนาจนิยม

ตารางที่ ๒.๑๓ แสดงตารางสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม (ต่อ)

นักวิจัย	สรุปผลการวิจัย
ศิริพร ปิ่นลม	การมีส่วนร่วมทางการเมืองและวัฒนธรรมทางการเมืองที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการเข้าสู่เส้นทางการเมืองของสตรี ผลการวิจัยพบว่า (๑) ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและประสิทธิผลของการเข้าสู่เส้นทางการเมืองของสตรี อยู่ในระดับสูง (๒) แบบจำลองสมการโครงสร้างพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองและวัฒนธรรมทางการเมือง ส่งผลต่อการประสิทธิผลของการเข้าสู่เส้นทางการเมืองของสตรี
ปรีชา พร้อมสุภา	วัฒนธรรมทางการเมืองโดยรวมทั้ง ๒ ด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้กระบวนการและขั้นตอนในการตัดสินใจต้องผ่านการตรวจสอบโดยมีระเบียบปฏิบัติ ในแต่ละอำนาจหน้าที่และการดำเนินการมักไม่ใช้กระบวนการปรึกษาพิจารณา หรือใช้เทคนิควิธีการต่างๆ แต่ใช้อำนาจที่ตนมีในการเอื้อประโยชน์ให้กับตนเองลำทำให้โครงการนั้นผ่านประชาพิจารณ์ โดยที่ไม่ได้มีการรับฟังความเห็นจากประชาชนอย่างแท้จริง ควรลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน ควรมีกระบวนการการปรึกษาหารืออย่างต่อเนื่อง และควรแต่งตั้งกรรมการด้านต่างๆ เป็นเฉพาะด้าน
เปรมศักดิ์ แก้วมรกฏ.	วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของวัยรุ่นในสังคมพหุวัฒนธรรม : กรณีศึกษา อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา” ผลวิจัยพบว่า ด้านลักษณะการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของวัยรุ่นจะเป็นไปในรูปแบบของการพูดคุยเรื่อง การเมือง แต่ที่เป็นหลักคือ การไปเลือกตั้งโดยส่วนใหญ่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะเห็นว่าเป็นหน้าที่ที่สำคัญ ด้านลักษณะการมีส่วนร่วม ร่วมทางการเมืองที่วัยรุ่นพึงประสงค์ ได้แก่ (๑) ต้องการพื้นที่เพื่อใช้ในการแสดงออกทางการเมือง (๒) การเลือกตั้ง (๓) มีส่วนร่วมใน การเลือกผู้ปกครองระดับท้องถิ่นด้วยตนเอง แนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของวัยรุ่น

ตารางที่ ๒.๑๓ แสดงตารางสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม (ต่อ)

นักวิจัย	สรุปผลการวิจัย
อิสมาแอล เบญจอิบรอ ฮีม ธนาสฤกษ์	“วัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนกับการพัฒนาความมั่นคงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ของไทย” ผลการวิจัยพบว่าประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ส่วนใหญ่เห็นว่าภาครัฐ ควรให้การส่งเสริมการสร้าง วัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม เพื่อการพัฒนาความมั่นคงเพื่อความสงบสุข และสันติในพื้นที่ได้อย่างมีนัยสำคัญ ประกอบด้วยการพัฒนากระบวนการยุติธรรม การพัฒนาระบบสาธารณสุข ภูมิภาค การพัฒนาการศึกษา การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาการค้าและการลงทุน การพัฒนาสังคมจิตวิทยา และพัฒนาการเมืองตามลำดับ
พรเศรษฐี วุฒิปัญญา อิสกุล	“ได้วิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ผลวิจัยพบว่านักการเมืองมีความพยายามทำงานเพื่อประชาชน นักการเมืองต้องการเอาชนะคู่แข่งทางการเมือง นักการเมืองใช้หลักธรรมเพื่อสร้างโอกาสทางการเมือง นักการเมืองถูกรอบงำโดยกลุ่มอำนาจต่าง ๆ
ไพวรรณ บุริมาตร	“ได้วิจัยเรื่อง “พลวัตทางการเมืองกับการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่น” ผลวิจัยพบว่าประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่พลเมือง รู้จักเคารพกฎหมายและกติกาสังคมเพื่อให้เกิดความเสมอภาค ยอมรับความเห็นต่างทางการเมืองและให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อกำหนดนโยบาย มีวิสัยทัศน์ให้ความสำคัญกับเรื่องส่วนรวมมากกว่าเรื่องส่วนตัว
ชุมพล เฟ็งศิริ	“ได้วิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางการเมืองโดยแสดงความคิดเห็นด้วยวิธีการประชุม มีการประสานให้เกิดการประชุมอย่างต่อเนื่องจนเกิดเป็นการประชุมโดยพร้อมเพรียงกันและเล็กประชุมโดยพร้อมเพรียงกัน ส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มการเมืองปฏิบัติตามมติที่ประชุม ให้ความเคารพนับถือต่อประธานที่ประชุมหรือผู้ดำเนินกิจกรรม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นมีลักษณะของการไม่ผูกแกอำนาจ

ตารางที่ ๒.๑๓ แสดงตารางสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม (ต่อ)

นักวิจัย	สรุปผลการวิจัย
ศุภรัตน์ รัตนมุขย์ และ ยงยุทธ พึ่งวงศ์ญาติ กิตติม บัญชูวิทย์และ คณะ	คณะกรรมการหมู่บ้านมีความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยมาก แต่เมื่อเทียบ หัวหน้าครัวเรือนทั่วไปแล้ว คณะกรรมการหมู่บ้านจะมีความรู้ดีกว่า การมีส่วนร่วมในกลุ่มผลประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการมีส่วน ร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำ และเมื่อเปรียบเทียบกับในเรื่อง ของ เพศพบว่าเพศหญิงและชาย มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง แตกต่างกันน้อย จนแทบจะไม่พบความแตกต่างเลย
สถาบันพระปกเกล้า	การบริหารจัดการท้องถิ่นให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของ ท้องถิ่น โดยใช้ “แผนชุมชน” ซึ่งท้องถิ่นต้องใช้เป็นหลักหรือเป็นแนวทาง ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ๓ ปี เป็นแม่แบบในการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ระหว่างประชาชน เพื่อกระตุ้นความสำคัญของการมีส่วนร่วมใน การกำหนดการพัฒนาท้องถิ่น ในลักษณะของการประสานความร่วมมือ ระหว่างภาคส่วนต่างๆ ซึ่งประกอบด้วย ท้องที่ ท้องถิ่นและชุมชน
ณรงค์ บุญสวยขวัญ	เมื่อก้าวถึงพลเมืองและการเมืองพลเมืองจะมีงานที่อธิบายให้เข้าใจถึง ลักษณะของความเป็นพลเมืองในฐานะปัจเจกบุคคลและการกระทำ ร่วมกันของกลุ่มคนที่เหมือน ๆ กันว่า คือ คุณลักษณะประการแรก การเมืองภาคพลเมืองที่พิจารณาไปที่ความเป็นสมาชิกของกลุ่มคน องค์กร ขบวนการทางสังคม คุณลักษณะประการที่สอง การเมืองภาค พลเมืองเน้นที่ความเป็นปัจเจกบุคคล คุณลักษณะที่สาม การเมืองภาค พลเมืองเน้นที่ผู้นำ แกนนำคุณลักษณะประการที่สี่ ของการเมืองภาค พลเมืองที่ให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงเครือข่ายทางสังคม
เดิมศักดิ์ ทองอินทร์	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ปัญหาความรุนแรงในการเมือง ท้องถิ่นทั้งก่อนการเลือกตั้ง ระหว่างการเลือกตั้ง และภายหลังการ เลือกตั้ง นักการเมืองที่อยากเข้ามาเป็นตัวแทนของประชาชนในการ บริหารองค์กรส่วนท้องถิ่นมาก จึงมีการเข้าหาประชาชนเพื่อสร้างความ พึงพอใจต่อประชาชน หาโอกาสได้เปรียบทางการเมือง มีการใช้วิธีการที่ แยบยล และมีทั้งการใช้วิธีที่ถูกต้องตามกฎหมายและไม่ถูกต้องตาม กฎหมาย

ตารางที่ ๒.๑๓ แสดงตารางสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม (ต่อ)

นักวิจัย	สรุปผลการวิจัย
วสันต์ ลิ้มรัตน์ภัทรกุล	พื้นที่ต้นแบบในการวิจัยมีการประยุกต์ใช้ทุนทางสังคมทั้งจากที่มีอยู่ภายในและภายนอกมาสนับสนุนการเมืองภาคพลเมืองในพื้นที่ โดยเป็นการสนับสนุนการทำงานของกลุ่ม ซึ่งมีการจัดตั้งขึ้นและพัฒนาเป็นสภาองค์กรชุมชนในภายหลัง โดยแกนนำของชุมชนจัดเป็น ทุนที่สำคัญ เพราะได้อาศัยความเชื่อมั่นและความศรัทธาในตนเองจากชุมชนเป็นตัวเชื่อมโยงให้เกิดการรวมตัวทำงานร่วมกันได้

๒.๗.๒ งานวิจัยเกี่ยวกับหลักพุทธธรรม

งานวิจัยเกี่ยวกับหลักพุทธธรรมสำหรับการมีส่วนร่วมเป็นการนำหลักพุทธธรรมมาศึกษาในเพื่อการประยุกต์ การนำหลักพุทธธรรมไปพัฒนาระบบการบริหารจัดการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการบูรณาการศาสตร์สมัยใหม่กับหลักพุทธธรรมให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกซึ่งทางผู้วิจัยจะได้นำเสนอดังต่อไปนี้

ชญาณิศ เขียวสด ได้วิจัยเรื่อง อปทานิยธรรม : หลักธรรมกับความสำนึกและความมั่นคงขององค์กร พบว่า การนำอปทานิยธรรมมาใช้เป็นหลักการบริหารจัดการองค์กร องค์กรที่จะประสบความสำเร็จในการทำงานได้นั้น สิ่งสำคัญประการหนึ่งคือสมาชิกในองค์กรต้องทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข หรือครอบครัวจะอยู่กันอย่างมีความสุขได้ สมาชิกในครอบครัวต้องให้ความสำคัญกัน ดังนั้นจึงต้องหมั่นมีการพูดคุย แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ซึ่งกันและกัน ทั้งภายในครอบครัวและภายในองค์กร พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงให้หลักในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและสามารถทำงานเป็นทีม ได้ด้วยหลัก อปทานิยธรรม ๗ ประการ ซึ่งเป็นธรรมะอันเป็นที่ตั้งแห่งความไม่รู้จักเสื่อม เป็นเหตุที่ตั้งแห่งความสามัคคี ความเป็นปึกแผ่นแห่งครัวเรือน หมู่คณะและประเทศชาติ^{๘๗}

พระมหาชัยทัต ชันธสิกรม ได้วิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ของหลักภิกขุอปทานิยธรรม ๗ กับการบริหารวัด ในเขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ๑) หลักภิกขุอปทานิยธรรม ๗ กับการบริหารวัดในเขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม มีการนำมาใช้อยู่ในระดับมาก และการบริหารวัดในเขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม มีความสำเร็จอยู่ในระดับมาก ๒) ปัจจัยด้านตั้งใจว่าเพื่อนภิกษุสามเณรซึ่งเป็นผู้มีศีลยังไม่มาสู่อาวาสขอให้มา ที่มาแล้วขอให้อยู่เป็นสุข

^{๘๗} ชญาณิศ เขียวสด, “อปทานิยธรรม : หลักธรรมกับความสำนึกและความมั่นคงขององค์กร”, รายงานการวิจัย, กลุ่มพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม ศูนย์อนามัยที่ ๖, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : [kcent er.anamai.moph.go.th/download](http://kcent.er.anamai.moph.go.th/download) [๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๔].

ด้านการไม่ลู่อำนาจ ด้านไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) และด้านหมั่นประชุมกัน เนื่องนิตยมีความสัมพันธ์การบริหารวัดในเขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ๓) ปัญหาและอุปสรรคพบว่า พระสงฆ์บางรูปไม่เห็นความสำคัญในการประชุมพระสังฆาธิการส่วนใหญ่มีภาระหน้าที่หลายด้านมีความเคารพตามลำดับอาวุโส แต่จะให้ความสำคัญกับคำสอนน้อย วัดในเขตบางพลัด มีกฎระเบียบที่ค่อนข้างมาก สำหรับรับพระอาคันตุกะเข้าสังกัด อันเนื่องมาจากมีพระปลอมมากขึ้นจึงวางใจได้ยาก^{๘๘}

พระมหาอุทพิชัย สิริชโย ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักอปริหานิยธรรม” ผลการวิจัยพบว่า อปริหานิยธรรมเป็นหลักธรรมที่ทำให้เกิดความเจริญไม่มีความเสื่อมทั้งส่วนตนและส่วนรวม มุ่งเน้นให้ทุกคนมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมก่อเกิดเป็นความสามัคคีและความเคารพนับถือซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ยังสอนให้รู้จักหลักการทำงานเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อสร้างชุมชนองค์กร หรือสถาบันให้เข้มแข็ง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทั้งในสังคมทั้งฝ่ายผู้บริหารบ้านเมืองและฝ่ายคณะสงฆ์ เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และสร้างสันติสุขอย่างยั่งยืนในสังคมไทย อปริหานิยธรรมแปลว่า ธรรมไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว หมายถึง ธรรมที่ทำให้ไม่เสื่อม เกิดความเจริญทั้งส่วนตนและส่วนรวม นำความสุขความเจริญมาสู่หมู่คณะฝ่ายเดียว เพราะเป็นหลักธรรมที่เน้นความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ก่อเกิดเป็นความสามัคคีของหมู่คณะ และการเคารพนับถือซึ่งกันและกันสรุปก็คือ เป็นหลักธรรมที่สอนให้เรารู้จัก หลักการทำงานเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างชุมชน องค์กร หรือสถาบัน ให้เข้มแข็งสามารถนำไปใช้ได้ทั้งหมู่ชนกับผู้บริหารบ้านเมือง และคณะพระภิกษุสงฆ์^{๘๙}

พระสมหมาย อตถลิตฺโต ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการนำหลักอปริหานิยธรรมไปใช้ในการบริหารของผู้บริหาร สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด” ผลการวิจัยพบว่า ๑) หลักอปริหานิยธรรมเป็นหลักธรรมไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว มี ๒ ประเภท คือ ราชอปริหานิยธรรม (อปริหานิยธรรมสำหรับคฤหัสถ์ผู้มีหน้าที่ในการปกครอง) และภิกษุอปริหานิยธรรม (อปริหานิยธรรมสำหรับบรรพชิตผู้ไฝ่ธรรม) อปริหานิยธรรมปรากฏมีในพระสูตรต่างๆ เช่น มหาปริพพานสูตร เป็นต้น โดยแต่ละสูตรมีหลักธรรม ๔ ประการบ้าง ๖ ประการบ้าง และ ๗ ประการบ้าง ๒) รูปแบบการนำหลักอปริหานิยธรรมไปใช้ในการบริหารของผู้บริหารสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด นำหลัก

^{๘๘} พระมหาชัยทัต ชันธสิกรม, “ความสัมพันธ์ของหลักภิกษุอปริหานิยธรรม ๗ กับการบริหารวัด ในเขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร”, วารสารเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการและงานวิจัย, ปีที่ ๒๑ ฉบับที่ ๕ (พฤษภาคม ๒๕๕๖) : ๕๓-๖๓.

^{๘๙} พระมหาอุทพิชัย สิริชโย, “การบริหารงานตามหลักอปริหานิยธรรม”, วารสารสมาคมศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๑) : ๑๓๙-๑๕๒.

อภิธานิยธรรมไปบูรณาการเข้าไปในทุกขั้นตอนของกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาการบริหารงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมความสามัคคีเป็นทีม (Teamwork) และสามารถนามาบูรณาการเข้ากับบริหารงานทั้งในด้านการบริหารจัดการบุคลากร (Staffing) การประสานงาน (Coordinating) และการจัดองค์กร (Organizing) โดยการร่วมแรงร่วมใจเป็นคณะแต่ละฝ่าย เป็นการผนึกกำลัง (Synergy) เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และพบว่า อภิธานิยธรรม เป็นหลักป้องกันความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญขององค์การฝ่ายเดียว องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติด้านการบริหารจัดการได้เป็นอย่างดี ๓) รูปแบบหลักอภิธานิยธรรมไปใช้ในการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ดพบว่าหลักอภิธานิยธรรมไปใช้ในการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด มี ๖ รูปแบบคือ ๑) รูปแบบของความสามัคคีการจัดประชุมและเลิกประชุม คือ ร่วมกันประชุมสามัญประจำปีเมื่อมีปัญหาเร่งด่วนทุกภาคส่วนก็พร้อมเพรียงกันประชุมโดยยกประเด็นปัญหามาปรึกษาหารือกัน จนมีแนวทางแก้ไขในที่สุด ด้วยพร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงกระทำร่วมกันเพื่อสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นกับองค์กร ๒) รูปแบบของการเคารพต่อขบวนการธรรมเนียมประเพณีเดิมของท้องถิ่นรักษานขนบธรรมเนียมที่ดีงาม ถือเป็นป้ายุทธศาสตร์ที่ทุกคนต้องปฏิบัติ ๓) รูปแบบของการเคารพผู้อาวุโสและปราชญ์ท้องถิ่นให้เกียรติยกย่องเชิดชูและเคารพในเปิดโอกาสให้ผู้อาวุโสและปราชญ์ท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่น และมีส่วนในการวางหลักสูตรการศึกษาบางส่วนในระดับท้องถิ่นของจังหวัดร้อยเอ็ด ๔) รูปแบบของการส่งเสริมสถานะและบทบาทของสตรีส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างหญิงชายสร้างความเข้มแข็งในตัวผู้หญิงเพื่อปรับเปลี่ยนชีวิตของผู้หญิงให้ เป็นไปในทางที่ดีขึ้นโดยสังคมมีส่วนร่วม มีการรวมกลุ่มจัดกิจกรรมในชุมชน ๕) รูปแบบของการถือแบบอย่างและยกย่องคนดีในการทำงานให้ความเคารพในการแสดงความคิดเห็นและรับฟังข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ที่เหมาะสม ๖) รูปแบบของการปกป้องคุ้มครองผู้อยู่อาศัยแยกและคนที่เข้ามาในท้องถิ่นจัดระเบียบและดูแลความสงบเรียบร้อยเน้นความสะอาด ความเป็นระเบียบ และถูกสุขลักษณะของที่อยู่อาศัยเคารพซึ่งกันและกันใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต^{๙๐}

พระครูปลัดไพฑูริย์ เมธิโก ได้วิจัยเรื่อง “อภิธานิยธรรม ๗ : สันติภาพสู่สังคมไทย” ผลการวิจัยพบว่า การแปลกแยกเป็นฝักเป็นฝ่าย แม้จะมีความเห็นต่างกันของแต่ละฝ่าย ซึ่งต่างก็มีเหตุผลทางความคิดที่ต่างกัน แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าเหตุผลที่ต่างกันของอีกฝ่ายไม่เพียงพอที่จะรับฟังได้ ซึ่งทั้งสองฝ่ายต่างก็พยายามหาเหตุผลที่ดีของแต่ละฝ่ายมาสนับสนุนคำพูดให้ดูมีน้ำหนัก เพื่อให้อีกฝ่ายยอมรับในความคิดของตน และสามารถที่จะอยู่ร่วมกันได้โดยไม่เกิดข้อขัดแย้งที่รุนแรงการนำหลัก

^{๙๐} พระสมหมาย อุตถสิทฺโธ, “รูปแบบการนำหลักอภิธานิยธรรมไปใช้ในการบริหารของผู้บริหารสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด”, วารสารธรรมทัศน์, ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๑ (มีนาคม-มิถุนายน ๒๕๕๙) : ๑๐๑-๑๑๒.

อภิธานิยธรรม ๗ ทางพระพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้าเข้ามาใช้เป็นแนวทางร่วมยุคสมัย น่าจะเป็นวิธีการเพื่อหาทางออกที่ดีในสังคมไทยที่มีสถาบันหลักคือ ศาสนามาใช้เป็นตัวช่วยในการแก้ปัญหาต่างๆ ของสังคมไทยให้เกิดสันติสุขลดปัญหาข้อขัดแย้ง ไม่แบ่งเขาแบ่งเรา ให้เกิดความรักสามัคคี^{๙๑}

กัญญา ขำดวง ได้วิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักอภิธานิยธรรม ๗ ในการนิเทศภายใน ของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารและครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักอภิธานิยธรรม ๗ ในการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับ ดังนี้ ด้านคำนึ่งถึงสิทธิ หน้าที่ และเคารพในสิ่งที่ควรเคารพ ด้านให้เกียรติสตรีและผู้ที่มีอายุอ่อนกว่า ด้านประชุมหรือเลิกประชุม และทำกิจของส่วนรวมอย่างพร้อมเพรียงกันด้านหมั่นประชุมกันประจำ ด้านปฏิบัติตามระเบียบข้อตกลง ด้านให้การอารักขาคุ้มครองป้องกันอันชอบธรรม และด้านเคารพผู้ใหญ่และรับฟังความคิดเห็นผู้อาวุโสกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับระดับความคิดเห็นของการประยุกต์ใช้หลักอภิธานิยธรรม ๗ ในการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ผู้บริหารและครูผู้สอนจำแนกตามตำแหน่ง พบว่า โดยภาพรวม และรายด้าน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ผู้บริหารและครูผู้สอนจำแนกตามเพศ พบว่า โดยภาพรวม และรายด้าน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผู้บริหารและครูผู้สอน จำแนกตามประสบการณ์ พบว่า โดยภาพรวม มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านคำนึ่งถึงสิทธิ หน้าที่ และเคารพในสิ่งที่ควรเคารพแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕^{๙๒}

ไพบุลย์ สุขเจตณี ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อองค์กรเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ๑) ปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เช่น การสื่อสารของนักการเมืองเข้าไม่ถึงประชาชนในบางพื้นที่ พฤติกรรมของนักการเมืองที่ประชาชนได้รับรู้จากข่าวและการวิพากษ์วิจารณ์จากสื่อ นโยบายอาจจะปฏิบัติบ้างและไม่ได้บ้าง ๒) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจาก มากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านพฤติกรรมนักการเมือง ด้านนโยบาย ด้านการบริหารงานของท้องถิ่น (อปท.) และด้านการสื่อสารทางการเมือง ตามลำดับ ๓) การพัฒนาองค์กรเมืองระดับท้องถิ่น ตามหลักอภิธานิยธรรม เพื่อสร้างความไว้วางใจของประชาชนในจังหวัดนนทบุรี นักการเมืองต้องมีความสามัคคีในการทำงานร่วมกับหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ปฏิบัติตามกฎหมายข้อบังคับในการเป็นผู้นำของประชาชน เคารพผู้อาวุโส เป็นผู้ไม่ลู่

^{๙๑} พระครูปลัดไพฑูรย์ เมธิโก, “อภิธานิยธรรม ๗ : สันติภาพสู่สังคมไทย”, วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๗) : ๗๘-๘๘.

^{๙๒} กัญญา ขำดวง, “การประยุกต์ใช้หลักอภิธานิยธรรม ๗ ในการนิเทศภายใน ของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์”, วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๓ (๒๕๕๘) : ๕๖.

แก่อำนาจ และอนุรักษ์ท้องถิ่น สนับสนุนและส่งเสริมทำนุบำรุงศาสนาและบุคคล ทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม^{๙๓}

เสาวนีย์ วิยะบุญ รัฐพล เย็นใจมา และสมาน งามสนิท ได้วิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรมเพื่อการจัดการสภาองค์กรชุมชนเข้มแข็ง ในจังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรมในการสนับสนุนการจัดการสภาองค์กรชุมชน เข้มแข็งในจังหวัดระยอง ๑) ด้านการวางแผน หมั่นประชุมอย่างสม่ำเสมอ พร้อมเพรียง กำหนดกฎระเบียบอย่างมีเหตุผล และเคารพผู้รู้ ๒) ด้านการจัดการ กำหนดกฎเกณฑ์อย่างมีเหตุผล และเคารพในบทบาทของสตรี ๓) ด้านการบริหารบุคลากร เคารพผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และให้โอกาสสตรีเพศ ๔) ด้านการสั่งการ กำหนดกฎเกณฑ์อย่างมีเหตุผล ส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมที่ดี ตลอดจนปกป้องพระพุทธศาสนา ๕) ด้านความร่วมมือ หมั่นประชุมอย่างสม่ำเสมอ พร้อมเพรียง ตลอดจน ส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมที่ดี ๖) ด้านการรายงาน รายงานอย่างซื่อสัตย์ตามกฎระเบียบ ที่กำหนดไว้ ๗) ด้านงบประมาณ คุ่มค่า เหมาะสม เป็นการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มา ประยุกต์ใช้ภายใต้ประเพณีดั้งเดิมซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับชุมชนมายาวนาน ^{๙๔}

ภาส ภาสสัทธา ได้วิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อความโปร่งใส ในการบริหารจัดการ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า การนำหลักธรรม อภิธานนิยธรรม ๗ กับหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติเพื่อสร้างความโปร่งใสในการบริหารงาน คือ ๑) หมั่นประชุมกันเนื่องนิത്യ ๒) พร้อมเพรียงกันประชุมพร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำ ๓) ไม่ บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ ๔) ท่านเหล่าใดเป็นผู้ใหญ่ในชุมชน (ชาววังซี) เคารพนับถือท่านเหล่านั้น เห็นถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งอันควรรับฟัง ๕) บรรดาภุมมกุฎุมารีทั้งหลาย ให้อยู่ดีโดยมิถูกข่มเหง หรืออูดคร่าชื่นใจ ๖) เคารพสักการบูชาเจดีย์ ๗) จัดให้ความอารักขา คุ่มครอง ป้องกัน อันชอบธรรมแก่พระอรหันต์ทั้งหลาย เพื่อให้เกิดแนวทางอันดีงามในการบริหารงาน และการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารและบุคลากร^{๙๕}

^{๙๓} ไพบูลย์ สุขเจตณี, “การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี”, **ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

^{๙๔} เสาวนีย์ วิยะบุญ รัฐพล เย็นใจมา และสมาน งามสนิท, “การประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรมเพื่อการจัดการสภาองค์กรชุมชนเข้มแข็ง ในจังหวัดระยอง”, **วารสาร มจร. สังคมศาสตร์ปริทรรศน์**, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๔ (ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๖๒) : ๑๒๔-๑๓๕.

^{๙๕} ภาส ภาสสัทธา, “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อความโปร่งใส ในการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

พระครูพิพิธพัฒนโสภณ (สุบิน สุเมโธ) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักอปริหานิยธรรมในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักอปริหานิยธรรมในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ มีการส่งเสริมให้มีความเข้มงวดกวดขันในพระวินัย ตลอดทั้งกฎระเบียบและกฎหมายบ้านเมืองที่เกี่ยวข้อง โดยให้ยึดปฏิบัติทั้งต่อตนเองและผู้อื่น หากเมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้น ก็ให้มีการผ่อนผันอนุโลม อาศัยหลักพรหมวิหารธรรม และพระวินัยเป็นที่ตั้ง มิให้มีการตัดสินด้วยอำนาจแห่งอคติ หากแต่ให้คำนึงถึงความถูกต้องและเหมาะสมตามพระพุทธรูปบัญญัติโดยใช้วิธีการ เข้มงวด กวดขัน ผ่อนผัน และอนุโลมตามลำดับสถานการณ์ต่าง ๆ^{๙๖}

เสนอ อัครมณฑา ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการตามหลักอปริหานิยธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการนำหลักอปริหานิยธรรมไปบูรณาการเพื่อการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี โดยหลักอปริหานิยธรรม ๗ เป็นแนวทางในการบริหารงานเพื่อให้การทำงานเป็นระบบ ระเบียบ คำสั่งสามารถนำไปปฏิบัติเป็นรูปธรรมบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน แต่อย่างไรก็ตามจะต้องมีองค์ประกอบด้วย การวางแผนยุทธศาสตร์การปกครองการบริหารบุคคล การสั่งการ การประสานงาน การตรวจสอบควบคุมและงบประมาณเข้าไปกำกับดูแล โดยยึดหลักคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมและส่งเสริมระบบคุณธรรม ให้มีการทำงานเป็นทีมความสมัครสมานสามัคคี เคารพผู้ใหญ่อาวุโส ไม่รู้ทั้งกฎเกณฑ์ระเบียบที่ถูกต้องชอบธรรม ดำรงรักษาประเพณีวัฒนธรรมจริยธรรมอันดีงามองค์กร และร่วมรับผลประโยชน์สูงสุดจากการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลทางปฏิบัติต่อไปอย่างยั่งยืน^{๙๗}

สรุปได้ว่า อปริหานิยธรรม ๗ เป็นหลักธรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการทำงานเป็นทีม และสามารถมาประยุกต์เข้ากับการส่งเสริมความเข้มแข็งทางการเมืองภาคประชาชน เป็นไปเพื่อความเจริญ สามารถนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติด้านการบริหารจัดการได้เป็นอย่างดี

^{๙๖} พระครูพิพิธพัฒนโสภณ (สุบิน สุเมโธ), “รูปแบบการพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักอปริหานิยธรรมในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ*, (บัณฑิต วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

^{๙๗} เสนอ อัครมณฑา “รูปแบบการบริหารจัดการตามหลักอปริหานิยธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัด นนทบุรี”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

ตารางที่ ๒.๑๔ แสดงตารางสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับหลักพุทธธรรมสำหรับการมีส่วนร่วม

นักวิจัย	สรุปผลการวิจัย
ชฎานิศ เขียวสด	๑. การบริหารจัดการองค์กรตามหลักอปริหานิยธรรม ๒. องค์กรประสบความสำเร็จในการทำงาน ๓. สมาชิกในองค์กรต้องทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข
พระมหาชัย ทัดขันธสิกรรม	หลักภิกขุอปริหานิยธรรม ๗ กับการบริหารวัดพบว่า พระสงฆ์บางรูปไม่เห็นความสำคัญในการประชุมพระสังฆาธิการส่วนใหญ่มีภาระหน้าที่หลายด้านมีความเคารพตามลำดับอาวุโส แต่จะให้ความสำคัญกับคำสอนน้อย วัดในเขตบางพลัด มีกฎระเบียบที่ค่อนข้างมากสำหรับพระอาคันตุกะเข้าสังกัด อันเนื่องมาจากมีพระปลอมมากขึ้นจึงวางใจได้ยาก
พระมหายุทธพิชัย สิริชโย	อปริหานิยธรรมเป็นหลักธรรมที่ทำให้เกิดความเจริญไม่มีความเสื่อมทั้งส่วนตนและส่วนรวม มุ่งเน้นให้ทุกคนมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมก่อเกิดเป็นความสามัคคีและความเคารพนับถือซึ่งกันและกัน
พระสมหมาย อตถสิทโธ	หลักอปริหานิยธรรมไปบูรณาการเข้าไปในทุกขั้นตอนของกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาการบริหารงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมความสามัคคีเป็นทีมและสามารถมาบูรณาการเข้ากับบริหารงานทั้งในด้านการบริหารจัดการบุคลากร การประสานงาน และการจัดองค์กร โดยการร่วมแรงร่วมใจเป็นคณะแต่ละฝ่าย เป็นการผนึกกำลัง เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และพบว่า อปริหานิยธรรม เป็นหลักป้องกันความเสื่อมเป็นไปเพื่อความเจริญขององค์การฝ่ายเดียว

ตารางที่ ๒.๑๔ แสดงตารางสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับหลักพุทธธรรมสำหรับการมีส่วนร่วม (ต่อ)

นักวิจัย	สรุปผลการวิจัย
พระครูปลัดไพฑูรย์ เมธิโก	การแปลกแยกเป็นฝักเป็นฝ่าย แม้จะมีความเห็นต่างกันของแต่ละฝ่าย ซึ่งต่างก็มีเหตุผลทางความคิดที่ต่างกัน แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าเหตุผลที่ต่างกันของอีกฝ่ายไม่เพียงพอที่จะรับฟังได้ ซึ่งทั้งสองฝ่ายต่างก็พยายามหาเหตุผลที่ดีของแต่ละฝ่ายมาสนับสนุนคำพูดให้ดูมีน้ำหนัก เพื่อให้อีกฝ่ายยอมรับในความคิดของตน และสามารถที่จะอยู่ร่วมกันได้โดยไม่เกิดข้อขัดแย้งที่รุนแรงการนำหลัก อปริหานิยธรรม ๗ ทางพระพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้าเข้ามาใช้เป็นแนวทางร่วมยุคสมัย
กัญญา ขำดวง	ผู้บริหารและครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม ๗ โดยเรียงตามลำดับ ดังนี้ ด้านค่านึงถึงสิทธิ หน้าที่ และเคารพในสิ่งที่ควรเคารพ ด้านให้เกียรติสตรีและผู้ที่มีอายุอ่อนกว่า ด้านประชุมหรือเลิกประชุม และทำกิจของส่วนรวมอย่างพร้อมเพรียงกันด้านหมั่นประชุมกันประจำ ด้านปฏิบัติตามระเบียบข้อตกลง ด้านให้การอารักขาคุ้มครองป้องกันอันชอบธรรม และด้านเคารพผู้ใหญ่และรับฟังความคิดเห็นผู้อาวุโสกว่า
ไพบุลย์ สุขเจตณี ยุทธนา ปราณีต และสุรพล สุยะพรหม	การพัฒนาวิชาการเมืองระดับท้องถิ่น ตามหลักอปริหานิยธรรม เพื่อสร้างความไว้วางใจของประชาชนในจังหวัดนนทบุรี นักการเมืองต้องมีความสามัคคีในการทำงานร่วมกับหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับในการเป็นผู้นำของประชาชน เคารพผู้อาวุโส เป็นผู้ไม่ลุแก่อำนาจ และอนุรักษ์ท้องถิ่น สนับสนุนและส่งเสริมทำนุบำรุงศาสนาและบุคคล ทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม

ตารางที่ ๒.๑๔ แสดงตารางสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับหลักพุทธธรรมสำหรับการมีส่วนร่วม (ต่อ)

นักวิจัย	สรุปผลการวิจัย
เสาวนีย์ วิยะบุญ รัฐพล เย็นใจมา และสมาน งามสนิท	การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรมในการสนับสนุนการจัดการสภาองค์กรชุมชน เข้มแข็งในจังหวัดระยอง ๑) ด้านการวางแผน หมั่นประชุมอย่างสม่ำเสมอ ๒) ด้านการจัดการ กำหนดกฎเกณฑ์และเคารพในบทบาทของสตรี ๓) ด้านการบริหารบุคลากร เคารพผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ๔) ด้านการสั่งการ กำหนดกฎเกณฑ์อย่างมีเหตุผล ๕) ด้านความร่วมมือ หมั่นประชุมอย่างสม่ำเสมอ ๖) ด้านการรายงาน รายงานอย่างซื่อสัตย์ตามกฎระเบียบ ที่กำหนดไว้ ๗) ด้านงบประมาณ คุ่มค่า เหมาะสม เป็นการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ภายใต้ประเพณีดั้งเดิมซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับชุมชนมายาวนาน
ภาส ภาสสัทธา	การนำหลักอปริหานิยธรรม ๗ กับหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติเพื่อสร้างความโปร่งใสในการบริหารงาน คือ ๑) หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ ๒) พร้อมเพรียงกันประชุมพร้อมเพรียงกันเลิกประชุม ๓) ไม่บัญญัติสิ่งที่ไม่ได้บัญญัติไว้ ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ ๔) เคารพนับถือประธานที่ประชุม ๕) ให้ความคุ้มครองสตรีและผู้อ่อนแอ ๖) เคารพสักการบูชาเจดีย์ ๗) จัดให้ความอารักขา คุ้มครอง ป้องกัน อันชอบธรรมแก่พระอรหันต์ทั้งหลาย เพื่อให้เกิดแนวทางอันดีงามในการบริหารงาน และการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารและบุคลากร
พระครูพิพิธพัฒนโสภณ (สุบิน สุเมโธ)	รูปแบบการพัฒนาการปกครองคณะ สงฆ์ตามหลักอปริหานิยธรรมในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ มีการส่งเสริมให้มีความเข้มงวดกวดขันในพระวินัย ตลอดทั้งกฎระเบียบและกฎหมาย บ้านเมืองที่เกี่ยวข้อง โดยให้ยึดปฏิบัติทั้งต่อตนเองและผู้อื่น หากเมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้น ก็ให้มีการผ่อนผันอนุโลม อาศัยหลักพรหมวิหารธรรม และพระวินัยเป็นที่ตั้ง มิให้มีการตัดสินด้วยอำนาจแห่งอคติ หากแต่ให้คำนึงถึงความถูกต้องและเหมาะสมตามพระพุทธบัญญัติโดยใช้วิธีการ เข้มงวด กวดขัน ผ่อนผัน และอนุโลมตามลำดับสถานการณ์ต่าง ๆ

ตารางที่ ๒.๑๔ แสดงตารางสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับหลักพุทธธรรมสำหรับการมีส่วนร่วม (ต่อ)

นักวิจัย	สรุปผลการวิจัย
เสนอ อัครมันตา	แนวทางการนำหลักการบริหารนิยธรรมไปบูรณาการเพื่อการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี โดยหลักการบริหารนิยธรรม ๗ เป็น แนวทางในการบริหารงานเพื่อให้การทำงานเป็นระบบ ระเบียบ คำสั่งสามารถนำไปปฏิบัติเป็น รูปธรรมบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน

สรุปสาระสำคัญของ การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชน ได้แก่

สรุปสาระสำคัญของแนวคิด และทฤษฎี เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งกระบวนการทั้งหมดย่อมเกิดจากการสนับสนุนภายใต้ระเบียบ กฎเกณฑ์ และกฎหมายที่ระบุให้กระทำได้ แต่ถึงอย่างไรการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนย่อมได้รับความไว้วางใจอย่างดีหากผู้นำได้เห็นความสำคัญและมองถึงศักยภาพของประชาชนในพื้นที่นั้นที่เกี่ยวข้อกับทัศนคติ ค่านิยม และเกี่ยวข้องกับสถาบันทางสังคมอื่นๆ ในฐานะเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการกระทำ ที่ช่วยสร้างความเท่าเทียมกันและเพิ่มพลังอำนาจให้แก่สมาชิกทุกคนอย่างเสมอภาค

สรุปสาระสำคัญของหลักพุทธธรรมสำหรับการส่งเสริมการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งส่วนมากที่นักวิชาการนักวิจัยได้นำหลักพุทธธรรมมาสำหรับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมหรือการใช้ในการบริหารงานในองค์กรที่นิยมมากที่สุด ได้แก่ หลักการบริหารนิยธรรม เพราะเป็นหลักธรรมที่นำไปสู่ความเจริญฝ่ายเดียว หากสังคมไหนนำหลักการบริหารนิยธรรมไปประกอบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจะพบกับความสามัคคีในหมู่คณะได้อย่างแท้จริง และนำไปสู่ความสำเร็จและความมั่นคงขององค์กร ซึ่งประกอบด้วย ๑) หมั่นประชุมกันเนื่องนิത്യ ๒) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม ๓) ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ ๔) ทานเหล่าใดเป็นผู้ใหญ่ ๕) บรรดากุลสตรีกุลกุมารทั้งหลาย ให้อยู่ดี โดยมีถูกข่มเหง หรืออดคร่าชื่นใจ ๖) เคารพสักการะบูชาเจดีย์ และ๗) จัดให้ความอารักขา คุ้มครองป้องกัน อันชอบธรรม แก่พระอรหันต์ทั้งหลาย หลักสัปปริสธรรม เป็นหลักธรรมที่ระบุถึงคนที่สมบูรณ์แบบ หรือมนุษย์โดยสมบูรณ์ ซึ่งถือว่าเป็นสมาชิกที่ดีมีคุณค่าที่แท้จริงของมนุษยชาติ มีธรรมะหรือคุณสมบัติที่ดีงาม

กล่าวได้ว่า สาระสำคัญของการนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนจะประกอบไปด้วยหลายแนวคิด ทฤษฎี โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมทางการเมือง และการให้ความสำคัญไปที่ภาคประชาชนเป็นที่ตั้งเพื่อให้

ระบบการบริหารจัดการสถาบันและองค์กรเป็นไปอย่างราบรื่นมากที่สุด รวมทั้งหลักพุทธธรรมาภิบาลที่ผู้วิจัยได้นำมาศึกษาโดยเลือกมาศึกษาเฉพาะที่เห็นว่าเหมาะสมและสอดคล้องกับการมีส่วนร่วมที่สามารถนำมาประยุกต์เพื่อให้เกิดเป็นมิติของการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริงพร้อมทั้งคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้มีความชัดเจนมากที่สุดซึ่งสามารถสรุปกรอบแนวคิดเพื่อการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

๒.๘ กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และแนวคิดการนำหลักพุทธธรรมาภิบาลไปประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ประกอบของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองทางการเมือง โดยนำแนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ Myron Wiener^{๙๘} และ จันทนา สุทธิจारी^{๙๙} หลักอภิธานิยธรรม ๗ ^{๑๐๐} มาสังเคราะห์องค์ประกอบการมีส่วนร่วมทางการเมือง ๔ ด้าน คือ ๑) ความมีอิสระทางความคิด ๒) การตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของรัฐ ๓) การตื่นตัวทางการเมือง ๔) การสนับสนุนจากภาครัฐและฝ่ายการเมือง แล้วนำมาสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

^{๙๘} Myron Wiener, “Political Participation: Crisis of the Political Process”, in **Crisis on Sequences in Political Development**, (Princeton: Princeton University, 1971), pp. 161-163.

^{๙๙} จันทนา สุทธิจारी, การเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วิเวจ ปริ้นติ้ง, ๒๕๕๔) หน้า ๔๑๒ - ๔๑๔.

^{๑๐๐} ที.ม. ๑๓/๗๐/๒๓๒.

ตัวแปรต้น (Independent Variables)

ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

แผนภาพที่ ๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช” ซึ่งเป็นการศึกษาแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการแจกแบบสอบถาม (Survey Research) ในประเด็นการนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำเสนอขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

- ๓.๑ รูปแบบวิธีการวิจัย
- ๓.๒ การวิจัยเชิงคุณภาพ
- ๓.๓ การวิจัยเชิงปริมาณ

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการศึกษาแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และสนับสนุนด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

๓.๒ การวิจัยเชิงคุณภาพ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลตามเทคนิคและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในลักษณะที่แตกต่างกันตามรูปแบบการวิจัยดังต่อไปนี้

๓.๒.๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยได้กำหนดคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) แบบเจาะจงในการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการ ๒ เทคนิค ดังนี้

๑) ผู้ให้ข้อมูลหลักด้านการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) คือผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ

ประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยผู้วิจัยได้กำหนดคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน ๑๗ รูปหรือคน ได้แก่

๑. กลุ่มนักวิชาการพระพุทธศาสนา	๔ รูปหรือคน
๒. กลุ่มนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์	๔ คน
๓. กลุ่มสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	๕ คน
๔. กลุ่มผู้นำชุมชน	๔ คน

กลุ่มที่ ๑ นักวิชาการพระพุทธศาสนา จำนวน ๔ รูป

ลำดับที่	ชื่อ-ฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง
๑	พระธรรมกิตติเมธี	เจ้าคณะภาค ๑๖-๑๗-๑๘ (ธรรมยุต)
๒	พระเทพวินยาภรณ์	รองเจ้าคณะภาค ๑๖-๑๗-๑๘ (ธรรมยุต)
๓	พระราชวิสุทธิกวี	เจ้าคณะจังหวัดนครศรีธรรมราช (ธรรมยุต)
๔	พระครูสิริธรรมาภีรัต	รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

กลุ่มที่ ๒ นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน ๔ คน

๕	รศ.ดร.วัชรินทร์ ชาญศิลป์	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชา รัฐศาสตร์
๖	ผศ.ดร.สุรินทร์ ทองทศ	อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราช ภัฏนครศรีธรรมราช
๗	ดร.สมปอง รักษาธรรม	รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
๘	ดร.วรรณธนพล หิรัญบุรณะ	รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา สถาบันรัชต์ภาคย์

กลุ่มที่ ๔ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๓ คน

๙	นายวิทยา แก้วภราดัย	อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช
๑๐	นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ จังหวัด นครศรีธรรมราช
๑๑	นางสาวนริศา อติเทพวรพันธ์	อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช
๑๒	รศ.ดร.รงค์ บุญสวยขวัญ	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคพลังประชารัฐ จังหวัด นครศรีธรรมราช
๑๓	นายชัยชนะ เดชเดโช	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ จังหวัด นครศรีธรรมราช

กลุ่มที่ ๕ ผู้นำชุมชน จำนวน ๔ คน

ลำดับที่	ชื่อ-ฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง
๑๔	นายสุเมธ สังข์รัตน์	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๑๙ ตำบลท่าเรือ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
๑๕	นางอุษา แป้นน้อย	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๑๘ ต.คลองน้อย อ.ปากพนัง จ.นครศรีธรรมราช
๑๖	นายสมชาย เต็มดวง	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๕ ตำบลท่าเรือ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
๑๗	นางสาวชุตีธร บุญเกียรติ	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๕ ตำบลช้างกลาง อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

๒) ผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ที่เป็นผู้มีความเกี่ยวข้องกับการวิจัย ซึ่งหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ ได้กำหนดจัดให้มีขึ้นเมื่อวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔ เวลา ๑๔.๐๐ น. เป็นต้นไป ผ่านระบบออนไลน์ Zoom ID: 4567898993 จำนวน ๘ รูปหรือคน ดังต่อไปนี้

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง
๑	รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม	รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป
๒	รศ.ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
๓	รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์.	ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชา รัฐศาสตร์
๔	พระปลัดระพีณ พุทธิสารโธ ผศ.ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
๕	รศ.อนุภูมิ ไชวเกษม	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
๖	ผศ.ดร.ยุทธนา ปราณีต	เลขานุการบัณฑิตศึกษา สาขาวิชา รัฐศาสตร์
๗	ดร.ปนัดดา รักษาแก้ว	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
๘	ว่าที่ร้อยตรี ทวีศักดิ์ แสงเงิน	ผู้ทรงคุณวุฒิองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสมาคม กำนันผู้ใหญ่บ้านแห่งประเทศไทย

๓.๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่สร้างขึ้นจากการศึกษา ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมทางการเมือง โดยมีข้อคำถามได้ครอบคลุมถึง วัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา ดังต่อไปนี้

เครื่องมือการวิจัยแบบการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยใช้แบบการสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (คำถามปลายเปิด) ในการเก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด ๑๗ รูปหรือคน โดยมีประเด็นคำถามการวิจัย การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น ๔ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ สภาพทั่วไปของปัญหาและอุปสรรคการส่งเสริมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นอย่างไรบ้าง

ตอนที่ ๓ คำถามเกี่ยวกับ การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีอะไรบ้าง การส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมมาภิบาลควรเป็นอย่างไร และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะอื่น ๆ (ถ้ามี)

๓.๒.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) โดยคัดเลือกแบบเจาะจงในการเก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด ๑๗ รูปหรือคน สำหรับการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญนั้น เมื่อนัดหมายผู้เชี่ยวชาญได้แล้ว ผู้วิจัยจะเริ่มต้นการสัมภาษณ์จากการแนะนำตนเอง บอกวัตถุประสงค์จุดมุ่งหมายของการมาสัมภาษณ์ในครั้งนี้ โดยในจะถามความคิดเห็นและข้อมูลต่าง ๆ ตามประเด็นที่ผู้วิจัยวางโครงร่างไว้ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านก็จะมีข้อมูลและมุมมองที่แตกต่างกันไป

๓.๒.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลตามชนิดเทคนิคการวิจัย ได้แก่ ข้อมูลการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ๑๗ รูปหรือคน ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) พร้อมการจำแนกสภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช กระบวนการส่งเสริมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช และเสนอแนวทางการนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช นำเสนอผลสรุปการวิจัยและอภิปรายผลต่อไป

๓.๓ การวิจัยเชิงปริมาณ

๓.๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนผู้มีสิทธิ์ในการเลือกตั้งในจังหวัดนครศรีธรรมราชซึ่งผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่าง ๓ เขตการเลือกตั้ง จากทั้งหมด ๘ เขตการเลือกตั้ง โดยเลือกจากเขตที่มีประชากรมากที่สุด ขนาดกลาง และน้อยที่สุดตามลำดับ ที่มีอายุตั้งแต่

๑๘ ปีขึ้นไป จำนวน ๑,๕๖๑,๙๒๗ คน โดยผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) เป็นการสุ่มตัวอย่างประชากรโดยจำแนกตามพื้นที่เขตการเลือกตั้งที่มีจำนวนประชากรมากที่สุด ปานกลางและน้อยที่สุดของจังหวัดนครศรีธรรมราชจำนวน ๓ เขตการเลือกตั้ง

ผู้วิจัยใช้สูตร Taro Yamane^๑ กำหนดขอบเขตความคลาดเคลื่อน ๐.๐๕ สูตรการคำนวณหากลุ่มตัวอย่าง ดังนี้คือ

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

$$= \frac{1,561,927}{1 + 1,201,188 (0.05)^2}$$

$$= 399$$

เมื่อ n คือ แทนขนาดกลุ่มตัวอย่าง

N คือ แทนขนาดประชากร

e คือ แทนสัดส่วนของความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ซึ่ง

เท่ากับ ๕ % หรือ ๐.๐๕

กลุ่มตัวอย่างของประชาชนผู้มีสิทธิในการเลือกตั้งในจังหวัดนครศรีธรรมราชทั้ง ๘ เขตการเลือกตั้ง ที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) เป็นการสุ่มตัวอย่างประชากรโดยแบ่งประชากรออกเป็นลำดับชั้นต่าง ๆ แบบลดหลั่น ผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่าง โดยคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ หลักร้อยละ ๑๕ - ๓๐% ของประชากร โดยใช้เกณฑ์ร้อยละ ๓๐ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๒๓ แห่ง รวมทั้งหมดจำนวน ๔๐๐ ตัวอย่าง ซึ่งสามารถสรุปตารางการสุ่มประชากรตัวอย่างดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๓.๑ แสดงตารางการสุ่มประชากรและขนาดกลุ่มตัวอย่าง

แสดงตารางการสุ่มประชากรและขนาดกลุ่มตัวอย่าง		
พื้นที่อำเภอ	จำนวนประชากร	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง
อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	๔๐๐/๒๗๒,๑๑๐/๑,๕๖๑,๙๒๗	๗๐
อำเภอทุ่งสง	๔๐๐/๑๖๒,๐๘๗/๑,๕๖๑,๙๒๗	๔๒
อำเภอนาบอน	๔๐๐/๒๖,๖๑๖/๑,๕๖๑,๙๒๗	๗

^๑ Taro Yamane, อ้างใน ยุทธ ไกยวรรณ, **พื้นฐานการวิจัย**, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์นการพิมพ์, ๒๕๓๕), หน้า ๑๐๗.

ตารางที่ ๓.๑ แสดงตารางการสุ่มประชากรและขนาดกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

แสดงตารางการสุ่มประชากรและขนาดกลุ่มตัวอย่าง		
พื้นที่อำเภอ	จำนวนประชากร	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง
อำเภอปากพนัง	๔๐๐/๙๘,๖๗๐/๑,๕๖๑,๙๒๗	๒๖
อำเภอเชียรใหญ่	๔๐๐/๔๓,๐๖๗/๑,๕๖๑,๙๒๗	๑๒
อำเภอหัวไทร	๔๐๐/๖๕,๙๓๔/๑,๕๖๑,๙๒๗	๑๗
อำเภอพระพรหม	๔๐๐/๔๔,๓๘๘/๑,๕๖๑,๙๒๗	๑๒
อำเภอเฉลิมพระเกียรติ	๔๐๐/๓๑๖๑๘/๑,๕๖๑,๙๒๗	๙
อำเภอชะอวด	๔๐๐/๘๖,๓๑๒/๑,๕๖๑,๙๒๗	๒๓
อำเภอจุฬาภรณ์	๔๐๐/๓๑,๖๒๐/๑,๕๖๑,๙๒๗	๙
อำเภอบางขัน	๔๐๐/๔๗,๔๔๗/๑,๕๖๑,๙๒๗	๑๒
อำเภอทุ่งใหญ่	๔๐๐/๗๔,๙๐๔/๑,๕๖๑,๙๒๗	๑๙
อำเภอถ้ำพรหมรธา	๔๐๐/๑๙,๓๓๘/๑,๕๖๑,๙๒๗	๔
อำเภอนวาง	๔๐๐/๖๖,๙๖๒/๑,๕๖๑,๙๒๗	๑๗
อำเภอพิปูน	๔๐๐/๒๙,๐๒๖/๑,๕๖๑,๙๒๗	๗
อำเภอร่อนพิบูลย์	๔๐๐/๘๒,๔๖๕/๑,๕๖๑,๙๒๗	๒๑
อำเภอลานสกา	๔๐๐/๔๐,๙๔๙/๑,๕๖๑,๙๒๗	๑๐
อำเภอช้างกลาง	๔๐๐/๒๙,๗๕๐/๑,๕๖๑,๙๒๗	๗
อำเภอท่าศาลา	๔๐๐/๑๑๘,๑๑๓/๑,๕๖๑,๙๒๗	๓๐
อำเภอสิชล	๔๐๐/๘๙,๑๕๙/๑,๕๖๑,๙๒๗	๒๒
อำเภอขนอม	๔๐๐/๓๐,๓๙๓/๑,๕๖๑,๙๒๗	๗
อำเภอนบพิตำ	๔๐๐/๓๓,๕๓๓/๑,๕๖๑,๙๒๗	๘
อำเภอพรหมคีรี	๔๐๐/๓๗,๔๖๙/๑,๕๖๑,๙๒๗	๙
รวม ๓ แห่ง	๑,๕๖๑,๙๒๗	๔๐๐ คน

๓.๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่สร้างขึ้นจากการศึกษา ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ โดยมีข้อคำถามได้ครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ศึกษา ดังต่อไปนี้

๑ เครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการแจกไปยังประชาชนผู้มีสิทธิ์ในการเลือกตั้งในจังหวัดนครศรีธรรมราชทั้ง ๘ เขตการเลือกตั้ง จำนวน ๓ แห่ง ได้ประชากรทั้งหมด ๔๐๐ คน เพื่อการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการนำหลักพุทธธรรมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นอย่างไร โดยมีขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถามดังต่อไปนี้

๑. สร้างแบบสอบถามตามกรอบปัจจัยที่ปรากฏในงานวิเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม พระไตรปิฎกและผลงานวิจัยต่าง ๆ โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบปลายปิด จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวน ๕ ข้อ

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการนำหลักพุทธธรรมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีประเด็นสอบถามดังต่อไปนี้

๑) การนำหลักพุทธธรรมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกตั้ง จำนวน ๕ ข้อ

๒) การนำหลักพุทธธรรมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง จำนวน ๕ ข้อ

๓) การนำหลักพุทธธรรมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง จำนวน ๕ ข้อ

๔) การนำหลักพุทธธรรมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการร่วมรณรงค์ทางการเมือง จำนวน ๕ ข้อ

๕) การนำหลักพุทธธรรมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการเข้าร่วมกลุ่มการเมือง จำนวน ๕ ข้อ

๖) การนำหลักพุทธธรรมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการชุมนุมทางการเมือง จำนวน ๕ ข้อ

๗) การนำหลักพุทธธรรมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการประท้วงทางการเมือง จำนวน ๕ ข้อ

ตอนที่ ๓ เป็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (คำถามปลายเปิด)

การดำเนินการสร้างแบบสอบถามเชิงปริมาณ เรื่อง “การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช” ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

๑. ศึกษาแนวคิดและทฤษฎี รวมทั้งเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ “การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช” เพื่อรวบรวมเนื้อหาสาระจากการศึกษาค้นคว้าที่ได้มาดังกล่าวมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อเป็นข้อมูล ในการสร้างแบบสอบถามแล้วร่างแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

๒. ผู้ศึกษาได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ “การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช” โดยแบบสอบถามเป็นคำถามประเภทคำถามปิด (Close-ended Question) และประเภทคำถามเปิด (Open - ended Question) ประกอบกันซึ่งผู้วิจัยได้ดัดแปลงเครื่องมือจากแบบสอบถามที่ได้เคยผ่านการตรวจสอบหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability)

การวิจัยครั้งนี้ มีลักษณะเป็น มาตรฐานประเมินค่า (Numerical Rating Scale)^๒ มี ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และ น้อยที่สุด โดยกำหนดค่าของลำดับคะแนน ดังนี้

มากที่สุด	ให้	๕	คะแนน
มาก	ให้	๔	คะแนน
ปานกลาง	ให้	๓	คะแนน
น้อย	ให้	๒	คะแนน
น้อยที่สุด	ให้	๑	คะแนน

เกณฑ์การพิจารณาตัดสินค่าเฉลี่ย เป็นดังนี้ การแปลความหมายคะแนนเฉลี่ย ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ การแปลความหมายคะแนนแบ่งออกเป็น ๕ ระดับ^๓ ดังนี้ คือ

๔.๕๐ - ๕.๐๐	หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด
๓.๕๐ - ๔.๔๙	หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก
๒.๕๐ - ๓.๔๙	หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง
๑.๕๐ - ๒.๔๙	หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยน้อย

^๒ ธีรยุทธ พึ่งเพียร, สถิติเบื้องต้นและการวิจัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุทรไพศาล, ๒๕๔๕), หน้า ๑๓๐.

^๓ ธาณินทร์ ศิลป์จารุ, การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท วีอินเตอร์ พรีนซ์, ๒๕๔๙)

๑.๐๐ - ๑.๔๙ หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยน้อยที่สุด

๒ การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม

ผู้วิจัยจะนำแบบสอบถามไปตรวจสอบหาคุณภาพของแบบสอบถามโดยการหาความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามตามขั้นตอนดังนี้

๑. การหาความเที่ยงตรง (Validity) ผู้วิจัยจะหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยการนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจสอบความถูกต้อง และความครอบคลุมของเนื้อหาที่ต้องการศึกษาจำนวน ๕ คน

ลำดับที่	ชื่อสกุล	ตำแหน่ง
๑	รศ.ว่าที่ พ.ต. ดร. สวัสดิ์ จิรัฏฐิติกาล	อาจารย์พิเศษภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒	รศ.ดร. วชิรินทร์ ชาญศิลป์	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๓	รศ.ดร. เต็มศักดิ์ ทองอินทร์	ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์ อาจารย์ประจำหลักสูตร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๔	รศ.อนุภูมิ ไชวเกษม	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๕	อาจารย์ ดร. กาญจนา คำจตุ	อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence : IOC) โดยมุ่งหวังได้ข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า ๐.๕ ขึ้นไปทุกข้อ

๒. การหาความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำไปทดลองใช้ (try out) กับประชากรที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๐ คน ณ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี แล้วนำมาตรวจให้คะแนนเพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของความเชื่อมั่นตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ ๐.๘๗

๓. การปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามการศึกษาเรื่อง “ การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ” ที่ได้

ทดลองใช้และปรึกษาร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อให้ได้แบบสอบถาม ที่สมบูรณ์พร้อมนำไปใช้กับประชากรศึกษาต่อไป

๓.๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการใช้สำรวจ (Survey Research) ได้แก่การแจกแบบสอบถาม เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพทั่วไปที่ส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นอย่างไร หลักพุทธธรรมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีอะไรบ้าง การพัฒนาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชโดยการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมาภิบาล ควรเป็นอย่างไร และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โดยการวิเคราะห์เอกสาร และแจกแบบสอบถาม เพื่อเก็บข้อมูลจากประชาชน ข้าราชการ ผู้บริหารที่อยู่ในเขตการเลือกตั้ง ๘ แห่งในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน ๔๐๐ ตัวอย่าง วิเคราะห์และประมวลผลโดยนำข้อมูลไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้สถิติต่าง ๆ ดังนี้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

๓.๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดลักษณะทางการวิเคราะห์ทางสถิติ (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการนำหลักพุทธธรรมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช คือ ค่าความถี่ (frequency), ค่าร้อยละ (percentage), ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

๑. นำแบบสอบถามที่ได้กลับคืนมาแล้วตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งแล้วถ่ายข้อมูลลงในแบบลงรหัส (Coding Form)

๒. ทำการประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

๓. การวิเคราะห์ข้อมูล

๑) ข้อมูลทั่วไปใช้ค่าความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage) ของข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

๒) ระดับความคิดเห็นใช้สถิติการวิเคราะห์เป็นค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ของคะแนนจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง

๔. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามปลายเปิด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนาความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง สถิติที่ใช้คือค่าความถี่

(frequency), ค่าร้อยละ (percentage), ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าสถิติ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติอัตราส่วน ร้อยละค่าเฉลี่ย (X) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ดังนี้

๑. ค่าร้อยละ (Percentage) ใช้สูตรคำนวณดังนี้

$$\text{สูตร } P = \frac{f}{n} \times 100$$

เมื่อ	P	แทน	ค่าร้อยละ
	F	แทน	ความถี่ที่ต้องการเปลี่ยนเป็นร้อยละ
	N	แทน	จำนวนความถี่ทั้งหมด

๒. ค่าเฉลี่ย (Mean) ใช้สูตรคำนวณดังนี้

$$\text{สูตร } \bar{x} = \frac{\sum x}{n}$$

เมื่อ	\bar{x}	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
	N	แทน	จำนวนข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง
	$\sum x$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่าง

๓. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ใช้สูตรคำนวณดังนี้

$$\text{S.D.} = \sqrt{\frac{\sum fx^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}}$$

S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบน
$\sum fx^2$	แทน	ผลรวมคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสองทุกตัว
$(\sum X)^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
N	แทน	จำนวนข้อมูลทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่าง
f	แทน	ความถี่ของข้อมูล

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราช” มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ๒) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ๓) เพื่อเสนอการนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ได้แก่ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน ๑๗ รูปหรือคน และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นการตอบแบบสอบถาม และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จำนวน ๘ รูปหรือคน เพื่ออธิบายผลการวิจัยเชิงปริมาณให้เกิดความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ผลการวิจัย แบ่งออกเป็น ๖ ตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๔.๑ ผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช

๔.๒ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช

๔.๓ ผลการวิเคราะห์การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราช

๔.๔ ผลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

๔.๕ องค์ความรู้

๔.๕.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

๔.๕.๒ องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย

๔.๑ ผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช

จากวัตถุประสงค์ข้อ ๑. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ถูกเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จากกลุ่มนักวิชาการทางด้านพระพุทธศาสนา กลุ่มนักวิชาการทางด้านรัฐศาสตร์ กลุ่มพรรคการเมือง กลุ่มสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และกลุ่มผู้นำชุมชนรวมจำนวน ๑๗ รูปหรือคน เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่ชัดเจนสามารถอธิบายสนับสนุน รวมทั้งให้ข้อคิดเห็นโดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก

การลงสู่พื้นที่สำหรับการวิจัยในจังหวัดนครศรีธรรมราช ทำให้ผู้วิจัยได้สัมผัสบริบทสภาพพื้นที่ทางการเมืองจริง จากการการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทำให้เกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้งานวิจัยเพิ่มมากขึ้น พร้อมทั้งการเห็นสภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช และได้ทราบสภาพการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราช รวมไปถึงแนวทางหรือวิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ระบบโครงสร้างสังคมไทยที่มีรากฐานมาจากระบอบการปกครองแบบ absolute monarchy ซึ่งมีลักษณะเป็นสังคมอุปถัมภ์เชิงอำนาจนิยมยังส่งผลให้เกิดค่านิยมแบบรัฐราชการอย่างในปัจจุบันกลายเป็นอุปสรรคขัดขวางการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยจากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) ซึ่งสามารถจัดกลุ่มสภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชได้ ดังต่อไปนี้

๔.๑.๑ สภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้าน การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง พบว่า

๑. การที่ประชาชนมีการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองจนเลยขอบเขตศีลธรรมและกฎกติกาสังคม จนกระทบกับความสงบเรียบร้อยของสังคม จึงควรสร้างภูมิความรู้ที่ถูกต้องให้ความคิดเห็นมีสัมมาทิฐิ คิดชอบในทางที่ถูกที่ควร ซึ่งสถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องควรรับผิดชอบดำเนินการอบรมให้ความรู้^๑

๒. ประชาชนไม่สามารถแสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้เต็มที่ เป็นลักษณะความคิดเห็นที่อยู่ภายในไม่ได้ถ่ายทอดออกมาเป็นสื่อ เป็นข่าวสาร เป็นคำพูด เพราะมีปัจจัยที่ไม่เอื้อต่อการแสดงความคิดเห็นหลายประการกีดกั้นไว้ เช่น กฎเกณฑ์ กฎหมายของบ้านเมือง ยังคงควบคุมทางความคิดเห็นอยู่ ซึ่งเป็นในรูปของนามธรรม ยังคงไม่เป็นรูปธรรมเท่าที่ควร ถ้ามุ่งหมายที่จะให้ประชาชนมี

^๑ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๔.

ความอิสระทางความคิดก็ต้องส่งเสริมในเรื่องของหลักเหตุผล ความจริง ที่จะต้องมาพูดคุยกัน เผยแพร่กันมีหลักสัจจะ มีสัจจะธรรม ถือคำสั่งเป็นที่ตั้ง อย่างน้อยๆ ก็มีสี่ล ๕^๒

๓. ประชาชนไม่ว่าจะเป็นในจังหวัดนครศรีธรรมราชหรือจังหวัดอื่นใดตั้งแต่ระดับท้องถิ่น ไปจนถึงระดับประเทศจะมีส่วนร่วมทางความคิดเห็นทางการเมืองมากน้อยแตกต่างกันไปตามความรับรู้ปัญหาทางการเมือง ถ้ารับรู้ปัญหาทางการเมืองอย่างรอบด้านก็แสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้อย่างถูกต้อง แต่ถ้ารับรู้ปัญหาทางการเมืองน้อยก็แสดงความคิดเห็นได้ไม่ถูกต้องหรือค่อนข้างน้อย^๓

๔. สภาพทั่วไปของความคิดในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช นั้น โดยทั่วไปประชาชนก็มักแสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้ทั่วไป ขึ้นอยู่กับผลงานของรัฐบาล ถ้ารัฐบาลบริหารงานดี ประชาชนก็แสดงความคิดเห็นทางการเมืองเชิงบวก แต่ถ้ารัฐบาลมีผลงานไม่ดี ประชาชนก็วิพากษ์วิจารณ์ไปตามเนื้อผ้า ซึ่งจังหวัดนครศรีธรรมราชถือเป็นจังหวัดที่ประชาชนสนใจแสดงความคิดเห็นทางการเมืองมากพอสมควร เพราะมีวิถีชีวิตของประชาชนที่เอื้อต่อการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง เช่น การมีสภากาแฟ หรือแม้แต่อาชีพเกษตรกรที่มีการพบปะกันแล้วร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมือง อนึ่ง ประชาชนที่เป็นเยาวชนในปัจจุบันมักแสดงความคิดเห็นทางการเมืองผ่านโลกออนไลน์ทางแพลตฟอร์มต่าง ๆ เช่น เฟสบุ๊ก ทวิตเตอร์ ไลน์ เป็นต้น^๔

๕. สภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในปัจจุบัน มีลักษณะความคิดเห็นของผู้คนสองยุค ถ้าเป็นผู้คนในยุคเก่า รุ่นพ่อแม่ ปู่ตา ย่ายาย มักมีความคิดทางการเมืองในเชิงอนุรักษ์นิยม เพราะการกลมเกลียวทางสังคมซับซ้อนเหลือหลอมความคิดเห็นให้เป็นเช่นนั้น แต่ถ้าเป็นผู้คนในปัจจุบัน Mindset เริ่มเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น เพราะการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างครอบคลุมรอบด้านกว่าในอดีต^๕

๖. ลักษณะสภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านความคิดเห็นทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้นอาจมีบริบทของสังคมเข้ามาเกี่ยวข้อง ในยามบ้านเมืองเป็นประชาธิปไตยประชาชนก็สามารถแสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้โดยอิสระ แต่ในสมัยที่บ้านเมืองถูกรัฐประหารหรือเป็นเผด็จการประชาชนก็แสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้อย่างจำกัด เพราะถูกควบคุมด้วยกลไกทางกฎหมาย^๖

๗. สภาพทั่วไปของการแสดงความคิดเห็นเพื่อมีส่วนร่วมทางการเมืองในนครศรีธรรมราชจริง ๆ ก็มีปัญหาและอุปสรรคมาตลอดในการที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ไม่ว่าจะ

^๒ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๔.

^๓ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔.

^๔ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๔.

^๕ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๔.

^๖ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๔.

เป็นระดับท้องถิ่น หรือระดับราชการส่วนกลาง หรือการเมืองระดับประเทศ เพราะว่าการที่ประชาชน จะมีส่วนร่วมทางการเมืองได้นั้น เป็นเรื่องที่ต้องใช้การระดมทรัพยากรทุกด้าน และที่สำคัญต้องมีจิต วิญญาณที่จะรับฟังความคิดเห็นของประชาชนควบคู่กันไปด้วย ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์กำลังทำการเสนอ กฎหมายเข้าชื่อท้องถิ่น เพื่อต้องการวางรากฐานจากจุดเล็ก ๆ ในเขตเทศบาลเพื่อให้ประชาชนในเขต เทศบาลสามารถร่วมกันเสนอหรือถอดถอนกฎหมายในท้องถิ่นของตนเองได้ ในขณะเดียวกัน ในแง่ดี นั้น ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า ประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ค่อนข้างสูง โดยพิจารณาจากวัฒนธรรม เช่น สภาอากาศที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติในการ แลกเปลี่ยนข่าวสารทางสังคม ชาวจังหวัดนครศรีธรรมราชชอบการศึกษาเรียนรู้และมีลักษณะอัตต ลักษณ์เป็นของตนเอง ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่ดีทางการเมืองเสมอมา แม้ว่าในภายหลังจะมีปัญหาการซื้อ สิทธิขายเสียงและอิทธิพลท้องถิ่นค่อนข้างสูง แต่ผู้ให้สัมภาษณ์ยังมีความเชื่อมั่นว่า ถ้านักการเมืองร่วม ใจกันสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่ถูกต้องแล้วจะเป็นปัจจัยให้การเมืองของจังหวัดเป็นไปได้ดีกว่าใน อีกหลาย ๆ จังหวัด^๗

๘. ความคิดเห็นในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราชใน ปัจจุบันนี้ถือว่าภาครัฐไม่ได้เป็นอุปสรรค แต่ตัวของประชาชนในฝ่ายการเมืองตรงข้ามมักใช้สิทธิ เสรีภาพเกินขอบเขตละเมิดอำนาจกฎหมาย เช่น เฟคนิวส์และการปลุกระดมด้วยข้อมูลลงในช่องทาง ออนไลน์ต่าง ๆ ผู้แสดงความคิดเห็นทางการเมืองควรคำนึงถึงความถูกต้องยึดมั่นศีลธรรมนำเสนอ ข้อมูลข่าวสารที่ตรงกับความป็นจริง^๘

๙. ความคิดเห็นทางการเมืองของชาวจังหวัดนครศรีธรรมราชกระทำได้โดยเสรีทั่วไป แต่มี สิ่งที่ควรระวังก็คือถูกครอบงำ เช่น ถูกครอบงำจากสื่อ จากโซเชียลมีเดีย ทำให้มีความเชื่อง่าย นำไปสู่ การถูกชักจูง การเกณฑ์ การปลุกระดม เพราะการชักจูงทำให้เขาสูญเสียเหตุผลส่งผลต่อการมีส่วน ร่วมทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นสมาชิกพรรคการเมืองก็ดีเข้าประชุมก็ดีไปรับฟังการปราศรัยที่ดีก็จะขาด ความเป็นอิสระ ทำให้คนจังหวัดนครส่วนหนึ่งตัดสินใจโหวตทางการเมืองโดยการถูกครอบงำชักจูงโน้มน้าว แล้วนำไปสู่การเกณฑ์การระดมทำให้มีการทำการเมืองแบบศรัทธาแบบตาม ๆ กัน อันที่จริงเรื่อง ศรัทธาใช้ในทางศาสนาแต่ว่าทุกวันนี้การเมืองบ้านเราถูกทำให้เป็นระบบศรัทธา เพราะถ้าเอ่ยชื่อว่า พรรค ก. หรือ นาย ก. คนก็จะเชื่ออย่างเดียวกับที่มากโดยไม่ได้ตั้งคำถาม การเมืองแบบศรัทธาเช่นนี้จะ ไม่ทำให้เกิดปัญหา เหมือนฮิตเลอร์ซึ่งผู้คนมีความศรัทธาเป็นเรื่องของความเชื่อแต่อริสโตเติลใช้ ปัญหาและเหตุผลหรือเหตุผลนิยม เพราะฉะนั้นถ้าใช้ศรัทธาโดยไม่อาศัยปัญหาก็ไม่เกิดการตั้งคำถาม และขาดการตรวจสอบ เช่น ถ้าเขาบอกว่า ผมเป็นคนดี คนที่ศรัทธาโดยไม่ใช้ปัญหาก็จะเชื่อโดยไม่

^๗ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๔.

^๘ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๔.

ตรวจสอบทันทีว่า ผมเป็นคนดี จึงนำไปสู่การตัดสินใจโหวตทางการเมืองแบบแลนด์สไลด์ การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองหลายครั้ง เช่น การเข้าร่วมกับขบวนการภาคพลเมืองไม่ว่าจะเป็น กลุ่มคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงปฏิรูปประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบ อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.) แนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) เป็นต้น ของชาวดี ก็จะทำให้บางครั้งไปกันแบบไม่ตั้งคำถามเกิดภาวะแลนด์สไลด์ ถูกชักจูงได้ง่าย หรือว่า ถูกเพื่อนชักจูงให้เลือกพรรคใดพรรคหนึ่งคนใดคนหนึ่งได้ง่าย

แนวทางเสนอแนะเพื่อแก้ไข ต้องทำให้คนเชื่อมั่นในตัวเองก่อนต้องมีหลักการและเหตุผลก่อนว่า ตนเองมีคุณค่าต่อระบบการเมืองหรือเสียงทางการเมือง และต้องทำให้ประชาชนคิดว่าการเมืองของเราเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขและรวมศูนย์ไว้ที่รัฐบาลกลางอันเป็นโครงสร้างการเมืองไทย แต่วันนี้ระบบการเมืองไทยประชาชนไม่ค่อยเชื่อโครงสร้างทางการเมืองไทย พอเลือกตั้งไปแล้วก็ไปวิพากษ์ตัวแทน อันที่จริงเราเลือกตั้งตัวแทนแล้วเราจะต้องไปช่วยตัวแทนไม่ใช่มาคัดค้านต้องมาแก้ในเชิงบวก ให้ชาวบ้านมาช่วยแก้การเมืองในเชิงบวกไม่ใช่มานั่งวิพากษ์ ชาวบ้านจะต้องมีส่วนร่วมเมื่อเราเลือกเขาไปแล้วต้องมาใกล้ชิดเขาแล้วให้เขาทำงานในสภาเหมือนที่ชาวบ้านต้องการ แต่ไม่ใช่เลือกตั้งเขาแล้วไปนั่งร้านน้ำชาดำเขา ดังนั้น ข้อเสนอแนะก็คือประชาชนต้องมีความใกล้ชิดกับตัวแทนที่ตนเองเลือกเข้าไป ต้องพร้อมที่จะสนับสนุน หรือพร้อมที่จะเสนอแนะความคิดความเห็นในเชิงคัดค้านถ้าตนเองไม่เห็นด้วย วันนี้คนนครฯ เลือกตั้งเสร็จแล้วก็หายกันไปเลยแต่ต่อไปต้องใกล้ชิด เมื่อเลือกผู้ให้สัมภาษณ์แล้วก็ต้องมาใกล้ชิดมาบ้านผู้ให้สัมภาษณ์หรืออาจจะโทรศัพท์หรือนัดหมายโดยวิธีอื่น^๙

๑๐. ความคิดเห็นทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีลักษณะ ดังนี้

๑) การสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองเวลาเข้าตู่ที่สภาภาค

๒) การพบปะกันจากการทำงานหรืออาชีพ เช่น เกษตรกรชาวสวนยาง พบปะกันที่จุดรับซื้อน้ำยางแล้วแสดงความคิดเห็นทางการเมืองระหว่างกัน

๓) การแสดงทัศนคติทางการเมืองในสถานศึกษาและสาธารณะสถานทั่วไป ^{๑๐}

๑๑. สภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านความเป็นอิสระของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้น มีลักษณะ ดังนี้

๑) การปิดกั้นไม่ให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นได้โดยเสรีจากผู้มีอำนาจรัฐ

๒) ประชาชนบางส่วนละเลยไม่มีความคิดเห็นทางสังคมการเมือง

^๙ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๔.

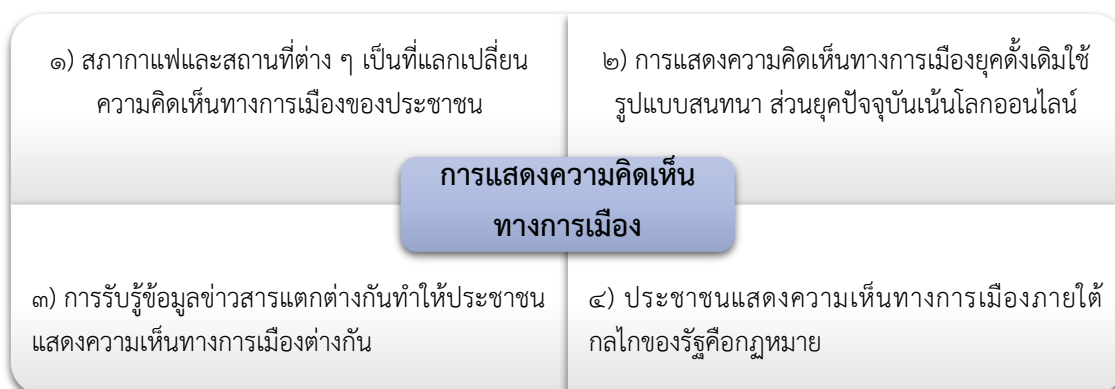
สภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านการแสดงความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นลักษณะของการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองแบบธรรมชาติ กล่าวคือ ขึ้นอยู่กับความรู้ทางการเมือง และความสนใจเรื่องสังคมการเมือง โดยปกติแล้วประชาชนส่วนหนึ่งก็แสดงความคิดเห็นทางการเมืองตามวาระโอกาสและความเหมาะสม เช่น ถ้าเป็นชาวบ้านปกติก็แสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้ระดับหนึ่ง แต่ถ้าเป็นข้าราชการก็ต้องระมัดระวังการแสดงความคิดเห็น เพราะอาจมีกฎระเบียบขององค์กรที่ต้องปฏิบัติตามแม้กฎระเบียบนั้นอาจไม่สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตยก็ตาม ^{๑๑}

กล่าวโดยสรุป สภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง คือ ประชาชนมีสภากาแฟ จุดรับซื้อผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร สถานศึกษา เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง รูปแบบการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองยุคเก่าใช้การสนทนาและในยุคใหม่แสดงความคิดเห็นทางโลกออนไลน์ ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้ในระดับที่อยู่ในขอบเขตอันจำกัดเนื่องด้วยยังมีปัจจัยที่มีอิทธิพลส่งผลต่อความรู้สึกนึกคิดทางการเมืองของประชาชนในลักษณะที่ถูกกดทับไว้ได้ระบบการปกครองที่เป็นแบบรัฐราชการรวมศูนย์ และอยู่ภายใต้บริบทของผลประโยชน์รวมถึงบทบาทของสื่อที่ครอบงำทางความคิด ความรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองทำให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นทางการเมืองแตกต่างกัน นอกจากนี้ยังมีกลไกของรัฐ เช่น กฎหมายและระบบยุติธรรมคอยปิดปากไม่ให้ประชาชนที่มีความคิดเห็นทางการเมืองที่แตกต่างไปจากผู้มีอำนาจได้ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่สำคัญโดยไม่สามารถแสดงออกด้วยการพูดหรือการกระทำได้ตามความรู้สึกนึกคิด ไม่สามารถใช้สิทธิเสรีภาพของตนได้อย่างอิสระเสรีอย่างที่รัฐธรรมนูญได้มีบทบัญญัติไว้ตามหลักการประชาธิปไตย คือ สิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาคและภราดรภาพ

^{๑๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔.

ตารางที่ ๔.๑ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้าน การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง

ลำดับที่	ประเด็นการแสดงความคิดเห็น	ความถี่	รูปหรือคนที่ให้ข้อมูลสำคัญ
๑	การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง	๑๑	๑, ๒, ๓, ๔, ๗, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔
	๑.๑) ประชาชนมีสภากาแฟ จัดรับซื้อผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เช่น จัดรับซื้อน้ำยางและมีสถานศึกษา เป็นต้น เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง		
	๑.๒) รูปแบบการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองยุคเก่าใช้การสนทนาและในยุคใหม่แสดงความคิดเห็นทางโลกออนไลน์		
	๑.๓) ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้ในระดับที่อยู่ในขอบเขตอันจำกัดเนื่องด้วยยังมีปัจจัยที่มีอิทธิพลส่งผลกระทบต่อความรู้สึกนึกคิดทางการเมืองของประชาชนในลักษณะที่ถูกกดทับไว้ได้ระบบการปกครองที่เป็นแบบรัฐราชการรวมศูนย์		
	๑.๔) การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอยู่ภายใต้บริบทของผลประโยชน์รวมถึงบทบาทของสื่อที่ครอบงำทางความคิด		
	๑.๕) กลไกของรัฐ เช่น กฎหมายและระบบยุติธรรมคอยปิดปากไม่ให้ประชาชนที่มีความคิดเห็นทางการเมืองที่แตกต่างไปจากผู้มีอำนาจได้ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่สำคัญ โดยไม่สามารถแสดงออกด้วยการพูดหรือการกระทำได้ตามความรู้สึกนึกคิด		

แผนภาพที่ ๔.๑ การแสดงความคิดเห็นท่างการเมือง

๔.๑.๒ สภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมท่างการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านความสนใจการบริหารงานของรัฐบาลและนักการเมือง พบว่า

๑. การสนใจการบ้านการเมืองเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชก็มีความสนใจท่างการเมืองค่อนข้างดี จะเป็นได้ว่าหลายเหตุการณั้ก็จะมีประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นหรือแม้กระทั่งเข้าร่วมชุมนุมท่างการเมืองต่าง ๆ เพราะการรับรู้และสนใจการบริหารงานหรือติดตามการบริหารงานของรัฐบาลหรือนักการเมืองนั่นเอง^{๑๒}

๒. สำหรับสภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมท่างการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ว่าด้วยความสนใจการบริหารงานของรัฐบาลและนักการเมืองนั้น ประชาชนก็มีการติดตามข้อมูลข่าวสารของรัฐบาลโดยช่องทางต่าง ๆ ถ้าเป็นยุคเก่าก็จะรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ โดยมากแล้วประชาชนไม่ได้รับความจริงเพียงบางส่วนหรือข้อเท็จจริงจากหน่วยงานภาครรัฐและราชการ ภาครรัฐและนักการเมืองจะไม่เปิดเผยข้อมูลทั้งหมด ข้อมูลจะให้ไม่ครบทุกกระบวนการ มีการปกปิดข้อมูลไว้หลายส่วนซึ่งส่งผลให้ประชาชนไม่มีข้อมูลที่แท้จริงและวิพากษ์วิจารณ์การบริหารงานของภาครรัฐ ราชการและนักการเมืองได้อย่างจำกัด^{๑๓}

๓. การสนใจท่างการเมืองเป็นสิ่งที่ควรสนับสนุนให้มีในการปกครองแบบประชาธิปไตย การสนใจการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชนี้มีลักษณะเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่น กล่าวคือ ประชาชนพูดคุยเรื่องการเมืองเป็นเรื่องปกติในชีวิตประจำวัน แม้ว่าในยุครัฐบาลปัจจุบัน การพูดถึงการบริหารงานของรัฐบาลจะถูกลิดรอนหรือจำกัดให้พูดได้ไม่มากนัก แต่ประชาชนก็มีความ

^{๑๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๔.

พยายามสนใจเรื่องการเมือง เพราะมีความเข้าใจว่า การเมืองเป็นเรื่องของทุกคน การเมืองเป็นเรื่องของสังคมและการเมืองเป็นเรื่องผลประโยชน์ชนชั้นและสังคม^{๑๔}

๔. ประชาชนมีการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหลากหลายรูปแบบมากขึ้นทั้งการสนทนากันในชีวิตประจำวันและการแสดงความคิดเห็นผ่านช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ ซึ่งถือเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองหลายประการ เช่น การร่วมแสดงความคิดเห็นในการร่างกฎหมาย การเลือกตั้งนักรบการเมือง การถอดถอนนักรบการเมือง หรือการลงชื่อกันในการคัดค้านออกกฎหมายอะไรต่าง ๆ เป็นต้น ถือว่าเป็นสิทธิตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย^{๑๕}

๕. สภาพทั่วไปของการสนใจการบริหารงานของฝ่ายรัฐหรือนักรบการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีความตื่นตัวสนใจติดตามเรื่องการเมืองเป็นปกติ มีการแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์การบริหารงานของรัฐบาลและนักรบการเมืองในประเด็นต่าง ๆ ซึ่งความมากน้อยของการติดตามผลงานของรัฐบาลขึ้นอยู่กับความสนใจเรื่องการเมือง ประชาชนบางส่วนก็อาจไม่ได้สนใจเรื่องการเมืองมากนัก เพราะมีเรื่องที่สำคัญกว่า เช่น เรื่องปัญหาการงาน เรื่องปากท้องและเศรษฐกิจ เป็นต้น^{๑๖}

๖. การปกครองระบอบประชาธิปไตยย่อมต้องการความสนใจเรื่องการเมืองเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมากที่สุด ซึ่งประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีความสนใจการเมืองและการบริหารงานของรัฐบาล แต่บางครั้งความสนใจการบริหารงานของประชาชนก็ขึ้นอยู่กับบริบทอื่น ๆ เช่น ความผูกพันกับนักรบการเมือง ความนิยมพรรคการเมือง เป็นต้น^{๑๗}

๗. สังคมไทยยังไม่ใช่เป็นสังคมที่เปิดกว้างที่จะให้ประชาชนวิพากษ์วิจารณ์ เพราะฉะนั้นจึงต้องสร้างกระบวนการเรียนรู้หลักการมีส่วนร่วม เพราะคนที่วิพากษ์วิจารณ์ อภิปราย ตรวจสอบหรือประท้วงควรจะทำเป็นการด้วยเหตุผล ใช้วาจาที่สุภาพ ไม่ควรใช้วิธีการด่าทอหรือถกเถียง เพราะวิธีการดังกล่าวไม่อาจกล่าวได้ว่าเป็นหลักการประชาธิปไตย แต่วิธีการประชานิยมนั้นต้องใช้กระบวนการแห่งปัญญาในการแก้ปัญหา กล่าวคือต้องรวมกลุ่มกันวิพากษ์วิจารณ์นำเสนอข้อมูลของแต่ละฝ่ายมาเปรียบเทียบแล้วนำมาวิเคราะห์จากนั้นจึงแสวงหาความเห็นร่วม ซึ่งความเห็นร่วมนี้ไม่ใช่เสียงข้างมาก แต่เป็นข้อตกลงที่ตกลงและยินยอมกันได้ ทั้งนี้เพราะระบอบประชานิยมไม่ได้ยึดเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์แต่เพียงอย่างเดียว หากแต่จะต้องคำนึงถึงเสียงส่วนน้อยด้วย ในขณะเดียวกันก็นึกถึงหลักของท่านพุทธทาสในหลักธรรมาธิปไตย^{๑๘}

^{๑๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๔.

๘. การบริหารงานท้องถิ่นและราชการในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยสภาพทั่วไป ประชาชนที่มีความสนใจการเมืองหรือการบริหารงานของรัฐบาลสามารถวิพากษ์วิจารณ์ได้ในระดับหนึ่งอาจทำได้หลายช่องทางกว่าในอดีต คือในปัจจุบันมีช่องทางออนไลน์ให้ประชาชนพูดถึงกันได้ง่ายกว่าในอดีตที่ประชาชนมักใช้สภากาแฟหรือร้านน้ำชากาแฟพูดคุยเรื่องการเมือง แต่การวิพากษ์วิจารณ์เหล่านั้นอาจติดขัดด้วยปัญหาเหล่านี้

๑) การปกปิดข้อมูลโดยฝ่ายที่ทุจริตทำให้ประชาชนเข้าไม่ถึงข้อมูลความเป็นจริงเหล่านั้น

๒) ผู้ทำหน้าที่ตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์ไม่มีความรู้หรือขาดข้อมูลอย่างเพียงพอ

๓) ขาดความเป็นอิสระวิพากษ์วิจารณ์ด้วยอำนาจอคติ^{๑๙}

๙. การสนใจการบริหารงานของรัฐบาลและนักการเมืองในจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้น ต้องถือว่าประชาชนอาจทำได้ตามสมควรแก่เหตุหรือบริบทของปัญหา หมายความว่า สำหรับบางปัญหาถึงแม้ประชาชนจะสนใจก็ไม่อาจตรวจสอบได้สะดวกนัก เพราะปัญหา ดังนี้

๑) ในการลงชื่อ ประชาชนต้องสามารถรวบรวมรายชื่อได้ เพราะต้องเข้าใจว่าประเทศไทยเป็นระบบอุปถัมภ์การจะไปลงชื่อถอดถอนใครก็มีคนมาขอร้องไว้

๒) ยอมรับว่าการวิพากษ์วิจารณ์ทางโซเชียล คือ มันยังมีคนกลุ่มหนึ่งที่ไม่ได้เล่นเทคโนโลยี การวิพากษ์วิจารณ์ตามร้านน้ำชาก็ไม่ไปถึง

๓) ข้อมูลการวิพากษ์วิจารณ์ที่ส่งไป ปัญหาตอนนี้คือ ผู้นำสูงสุดผมว่าได้อ่านไม่เกิน ๒๐% ที่เหลือไม่ได้อ่าน นั่งรอรับคำรายงานจากลูกน้องผู้ใต้บังคับบัญชา แล้วสุดท้ายข้อเท็จจริงที่ประชาชนร้องเรียนกันไปไม่ถึงผู้นำสูงสุด^{๒๐}

๑๐. บริบทการวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้นมีความแตกต่างกันไป ประชาชนบางส่วนที่สนใจการเมืองก็พูดคุยการเมืองได้มาก แต่ประชาชนที่ไม่สนใจการเมืองก็มีส่วนร่วมน้อย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเหตุปัจจัยดังต่อไปนี้

๑) ประชาชนบางส่วนไม่มีความตื่นตัวทางการเมือง

๒) ประชาชนบางส่วนขาดเทคโนโลยีที่ทันสมัยไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้มากนัก

๓) ช่องทางในการสื่อสารอยู่ในวงจำกัด

๔) ภาครัฐไม่รับฟังและแก้ไขปัญหา

๕) ภาครัฐมีมาตรการเข้มงวดในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง^{๒๑}

^{๑๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๔.

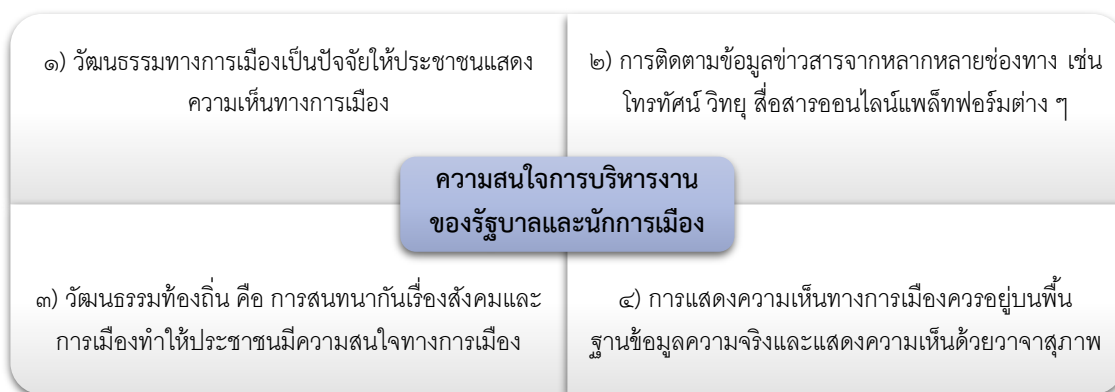
^{๒๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๒๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔.

กล่าวโดยสรุป สภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านความสนใจการบริหารงานของรัฐบาลและนักการเมือง ประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชติดตามข้อมูลข่าวสารตามยุคสมัย เช่น โทรศัพท์ วิทยุ สื่อสารออนไลน์แพลตฟอร์มต่าง ๆ มีการแสดงความคิดเห็นเรื่องการเมือง ทั้งนี้เพราะชาวนครศรีธรรมราชมีวัฒนธรรมท้องถิ่นการพบปะกันในเวลาเช้า เช่น สภากาแฟ หรือร้านน้ำชากาแฟ และจุดรับซื้อน้ำยาง และมีการสนทนากันในประเด็นการเมืองเป็นปกติ และในปัจจุบันมีช่องทางการวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองเพิ่มมากขึ้นคือ ช่องทางโซเชียลหรือโลกออนไลน์ การที่ประชาชนแสดงความคิดเห็นทางการเมืองซึ่งนำไปสู่พฤติกรรมทางการเมือง เช่น การเข้าร่วมชุมนุมทางการเมือง เป็นต้น ซึ่งการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองนั้นควรอยู่บนพื้นฐานความจริง ใช่ว่าจะอย่างสุภาพ อย่างไรก็ตาม การวิพากษ์วิจารณ์และการตรวจสอบนั้นยังมีขอบเขตที่จำกัดด้วยสาเหตุปัจจัยต่าง ๆ เช่น ขาดการเข้าถึงข้อมูล การปกปิดข้อมูลจากทางภาครัฐ และรูปแบบการตรวจสอบอย่างเป็นทางการ เป็นต้น

ตารางที่ ๔.๒ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้าน ความสนใจการบริหารงานของรัฐบาลและนักการเมือง

ลำดับที่	ประเด็นการแสดงความคิดเห็น	ความถี่	รูปหรือคนที่ให้ข้อมูลสำคัญ
๒.	ความสนใจการบริหารงานของรัฐบาลและนักการเมือง	๑๐	๑, ๒, ๓, ๔, ๗, ๘, ๑๐, ๑๑, ๑๓, ๑๔
	๒.๑) ประชาชนแสดงความคิดเห็นทางการเมืองซึ่งนำไปสู่พฤติกรรมทางการเมือง เช่น การเข้าร่วมชุมนุมทางการเมือง เป็นต้น		
	๒.๒) ประชาชนส่วนใหญ่ในจังหวัดนครศรีธรรมราชติดตามข้อมูลข่าวสารตามยุคสมัย เช่น โทรศัพท์ วิทยุ สื่อสารออนไลน์แพลตฟอร์มต่าง ๆ		
	๒.๓) วัฒนธรรมท้องถิ่น คือ การสนทนากันเรื่องสังคมและการเมืองทำให้ประชาชนมีความสนใจทางการเมือง		
	๒.๔) การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองควรอยู่บนพื้นฐานข้อมูลความจริงและแสดงความคิดเห็นด้วยวาจาสุภาพ		

แผนภาพที่ ๔.๒ ความสนใจการบริหารงานของรัฐบาลและนักการเมือง

๔.๑.๓ สภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้าน ความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ทางการเมืองและสังคม พบว่า

๑. ความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้น ถ้าตามปกติวิสัยของชาวบ้านทั่วไปก็คงพอทราบว่าตนมีสิทธิหน้าที่ทางการเมืองอย่างไรบ้าง เช่น รู้ว่าตนเองสามารถเลือกครุฑธำมรงค์ศาสนาใดก็ได้ รู้ว่าตนเองมีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง รู้ว่าตนมีหน้าที่ต้องชำระภาษี เป็นต้น แต่ถ้าเป็นประชาชนที่การศึกษาดีขึ้นมาหน่อย ก็จะเข้าใจบทบาทหน้าที่สิทธิของตนได้ตามกฎหมายมากยิ่งขึ้น^{๒๒}

๒. สิทธิหน้าที่ทางสังคมเป็นสิ่งที่ประชาชนพึงรับทราบและปฏิบัติตามและประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชก็เข้าใจสิทธิหน้าที่ของตนเป็นอย่างดี สังเกตได้จากการใช้สิทธิทางการเมืองและหน้าที่ทางสังคม มีการใช้สิทธิเลือกตั้ง การแสดงความเห็นทางการเมือง การเกณฑ์ทหาร เป็นต้น^{๒๓}

๓. การใช้สิทธิหน้าที่ตามที่กฎหมายระบุไว้ให้ทำได้เป็นสิ่งที่ประชาชนต้องเรียนรู้ให้เข้าใจก่อนถึงจะใช้สิทธิ ถ้าไม่ศึกษาให้เข้าใจก็อาจมีโทษมีความผิดติดตัวเป็นคดีความ เช่น การชุมนุมทางการเมือง ไม่ใช่แค่เพียงรู้ว่ามีสิทธิทำได้แล้วเข้าร่วม แต่ต้องศึกษาให้เข้าใจว่า ชุมนุมอย่างไรถูกกฎหมายและอย่างไรผิดกฎหมาย^{๒๔}

๔. เรื่องการใช้สิทธิทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช อาจกล่าวได้ว่าเป็นจังหวัดที่ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองค่อนข้างดี อาจเป็นเพราะวัฒนธรรมการรวมกลุ่มกันตอนเช้าที่ร้านกาแฟ หรือที่เรียกว่าสภากาแฟ แล้วสนทนาเหตุบ้านการเมืองตลอดถึงการพบปะกันที่จุดรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรเช่น จุดรับซื้อน้ำยาง ลานเทพาลัม เป็นต้น เรียกได้ว่าอาชีพของ

^{๒๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๒๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๒๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๔.

ชาวบ้านก็มีส่วนทำให้ประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีความตื่นตัวทางการเมืองจึงได้เข้าใจสิทธิทางการเมืองมากขึ้น แต่ถ้าพูดถึงคนหนุ่มสาวรุ่นใหม่ ๆ หรือเยาวชนปัจจุบัน ก็เกิดบรรยากาศแลกเปลี่ยนเรียนรู้ชุดความคิดแสดงความคิดเห็นทางการเมืองกันในสถาบันการศึกษาและในสังคมออนไลน์ ทั้งนี้ประชาชนในแต่ละยุคก็แสดงออกทางการเมืองโดยเข้าร่วมการชุมนุมตามบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น การชุมนุมของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.) กลุ่มคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงปฏิรูปประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบ อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.) กลุ่ม แนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) กลุ่มราษฎร เป็นต้น อย่างไรก็ตามไม่ว่าประชาชนทั้งหมดจะมีความตื่นตัวทางการเมือง ยังคงมีประชาชนส่วนหนึ่งที่ไม่สนใจการเมืองด้วยสาเหตุ ดังนี้

- ๑) ประชาชนมีความเบื่อหน่ายทางการเมือง
- ๒) ปัญหาเศรษฐกิจปากท้องที่ฝืดเคืองทำให้ประชาชนไม่สนใจสังคมและการเมือง
- ๓) ประชาชนสนใจสิ่งเร้าอย่างอื่นมากกว่าการเมือง^{๒๕}

๕. ระบอบประชาธิปไตยประกอบด้วยกลไกสำคัญคือการที่ประชาชนจะต้องมีสิทธิหน้าที่ทางสังคมและการเมือง และในจังหวัดนครศรีธรรมราชประชาชนก็มีการใช้สิทธิทางการเมือง ในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง อาจจะมีรูปแบบในการใช้สิทธิแสดงความคิดเห็นทางการเมืองต่างกันไปบ้างตามบริบทของเวลา เช่น รุ่นพ่อแม่อาจจะเกิดความตื่นตัวทางการเมืองจากการไปร่วมสภากาแฟแล้วอ่านหนังสือพิมพ์ ฟังวิทยุ แล้ววิพากษ์วิจารณ์กันไปตามประสาชาวบ้าน ส่วนคนรุ่นใหม่มีความตื่นตัวทางการเมืองเพราะติดตามข้อมูลข่าวสารจากโลกโซเชียลและสถาบันการศึกษา ถึงกระนั้นก็ยังมียุทธศาสตร์ขวางกระบวนการตื่นตัวทางการเมืองอยู่บ้าง คือระบบความศรัทธาซึ่งจะเป็นกำแพงปกปิดไม่ให้เกิดปัญหา เหมือนเราศรัทธาศาสดาได้สักองค์หนึ่งหรือพระรูปใดสักรูปหนึ่งเราจะไม่มีปัญหาเกิดขึ้นเลย เพราะศรัทธาเป็นอุปสรรคของปัญหา แต่นี้เป็นข้อโต้แย้งที่สำคัญซึ่งอาจจะโดนโต้แย้งกลับมาก็ได้ ถ้าเราศรัทธาเหมือนในบางศาสนาแล้วแล้วก็ไม่จำเป็นต้องไปค้นหาไขว่คว้าปัญหาตามหาความจริง^{๒๖}

๖. การศึกษาให้เข้าใจในรัฐธรรมนูญทำให้ประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชส่วนหนึ่งเข้าใจในสิทธิหน้าที่ทางการเมือง คือ เรื่องสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาคและภราดรภาพ เช่น เยาวชนรุ่นใหม่ในปัจจุบันบางส่วนของจังหวัดนครศรีธรรมราชแสดงออกการใช้สิทธิทางการเมืองด้วยการแสดงสัญลักษณ์คือการชู ๓ นิ้ว อันหมายถึง การเรียกร้องให้รัฐบาลเข้าใจหลักการประชาธิปไตย คือ

^{๒๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๒๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๔.

เรื่องสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาคและภราดรภาพ แต่ในขณะที่ประชาชนบางส่วนก็อาจไม่เข้าใจในสิทธิหน้าที่ทั้งของตนและผู้อื่น หรือบ้างก็เข้าใจได้ไม่มากนัก^{๒๗}

๗. การที่ประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชแต่ละคนจะใช้สิทธิหน้าที่ตามระบอบประชาธิปไตยได้นั้นย่อมต้องเข้าใจระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยให้ถ่องแท้ก่อน กล่าวคือ การศึกษาและความรู้จะเป็นกุญแจสำคัญให้ประชาชนมีความเข้าใจถึงสิทธิหน้าที่ทางสังคมและการเมืองที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย เช่น รู้ว่าจะใช้สิทธิหน้าที่อย่างไรจึงจะถูกต้องตามกฎหมายโดยไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น และต้องรู้ด้วยว่ารัฐหรือผู้อื่นกำลังละเมิดสิทธิหน้าที่ของเราอยู่หรือไม่ และหากมีการละเมิดสิทธิของเราจะต้องดำเนินการอย่างไร^{๒๘}

๘. ความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ตามกฎหมายของประชาชนทั่วไปในจังหวัดนครศรีธรรมราช อาจพออนุมานได้ว่า ประชาชนมีความรู้และเข้าใจสิทธิหน้าที่พอประมาณแบบผิวเผิน ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้มีความรู้แบบละเอียดลึกซึ้ง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญบ่อยครั้งทำให้ประชาชนเกิดความเบื่อหน่ายต่อการอ่านศึกษารัฐธรรมนูญให้เกิดความเข้าใจถึงสิทธิหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ อีกทั้งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมีรายละเอียดมากจำนวนหลายหน้าและมีเนื้อความกฎหมายที่อาจต้องตีความลำบาก ประชาชนจึงใช้สิทธิหน้าที่ของตนไปตามเรื่องตามราวถูกบ้างผิดบ้าง^{๒๙}

๙. การใช้สิทธิหน้าที่ทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้น มีทั้งการใช้สิทธิหน้าที่อย่างถูกต้องและไม่ถูกต้อง ในส่วนที่ถูกต้องนั้น เช่น การใช้สิทธิเลือกตั้ง การลงประชามติ การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองภายใต้กรอบกฎหมาย ส่วนที่ไม่ถูกต้อง เช่น การขัดขวางการลงพื้นที่หาเสียงของนักการเมืองบางพรรค การละเมิดสิทธิผู้อื่นด้วยการขัดขวางการเลือกตั้ง เป็นต้น ทั้งนี้การใช้สิทธิอย่างถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ถูกต้องตามกฎหมายนั้นขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น การศึกษา ความรู้ความเข้าใจกฎหมาย การกล่อมเกลามาจากสังคม เป็นต้น ^{๓๐}

กล่าวโดยสรุป สภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ทางการเมืองและสังคม ประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีความรู้ความเข้าใจสิทธิหน้าที่ทางการเมืองและสังคมแตกต่างกันออกไปตามความรู้และระดับการศึกษา รัฐธรรมนูญที่เปลี่ยนแปลงบ่อยหลายฉบับและมาตราจำนวนมาก รวมถึงเนื้อความกฎหมายที่ต้องอาศัยการตีความ เป็นเหตุผลสำคัญให้ประชาชนเบื่อหน่ายต่อการศึกษาทำความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ของตน การใช้สิทธิหน้าที่ของตนนั้นควรอยู่บนหลักของรัฐธรรมนูญซึ่งจะต้อง

^{๒๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๒๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๒๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๓๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๔.

ไม่ผิดกฎหมายและละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น และโดยทั่วไปนั้นประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีการใช้สิทธิหน้าที่ของตนตามพื้นฐาน เช่น การใช้สิทธิเลือกตั้ง การใช้สิทธิในการแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์การเมือง การทำหน้าที่รับใช้ชาติด้วยการเกณฑ์ทหาร เป็นต้น

ตารางที่ ๔.๓ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้าน ความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ทางการเมืองและสังคม

ลำดับที่	ประเด็นการแสดงความคิดเห็น	ความถี่	รูปหรือคนที่ให้ข้อมูลสำคัญ
๓.	ความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ทางการเมืองและสังคม	๙	๑, ๒, ๔, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๗
	๓.๑) ประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีความเข้าใจถึงสิทธิหน้าที่ทางสังคมและการเมืองแตกต่างกันตามระดับความรู้และการศึกษาโดยเฉพาะความรู้และความเข้าใจในรัฐธรรมนูญ		
	๓.๒) การเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญบ่อยครั้ง และจำนวนมาตราที่มีจำนวนมาก มาตรากฎหมายที่ต้องอาศัยการตีความเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการเข้าใจถึงสิทธิและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ		
	๓.๓) ประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีการใช้สิทธิหน้าที่ขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ เช่น สิทธิในการได้รับความคุ้มครองจากรัฐ การใช้สิทธิเลือกตั้ง เป็นต้น		
	๓.๔) การใช้สิทธิหน้าที่ทางสังคมตามรัฐธรรมนูญอยู่ภายใต้กรอบการไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น		
	๓.๕) ความเข้าใจในหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย คือ หลักสิทธิเสรีภาพความเสมอภาคและภราดรภาพ เป็นหลักการสำคัญให้ประชาชนใช้สิทธิหน้าที่ของตนอย่างถูกต้อง		

๑) การใช้สิทธิหน้าที่ทางสังคมตามรัฐธรรมนูญอยู่ภายใต้กรอบการไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น	๒) ความเข้าใจในหลักการปกครองแบบประชาธิปไตยเป็นหลักการสำคัญให้ประชาชนใช้สิทธิหน้าที่ของตนอย่างถูกต้อง
ความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ทาง การเมืองและสังคม	
๓) การเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญบ่อยครั้ง และจำนวนมาตราที่มีจำนวนมาก มาตรากฎหมายที่ต้องอาศัยการตีความเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการรับรู้และเข้าใจถึงสิทธิและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ	๔) ประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีความเข้าใจถึงสิทธิหน้าที่ทางสังคมและการเมืองแตกต่างกันตามระดับความรู้และการศึกษาโดยเฉพาะความรู้และความเข้าใจในรัฐธรรมนูญ

แผนภาพที่ ๔.๓ ความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ทางการเมืองและสังคม

๔.๑.๔ สภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม พบว่า

๑. ประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชให้ความร่วมมือกับภาครัฐ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น ในการร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม ตามวาระและโอกาส เช่น ช่วยกันรักษาความสะอาดเรียบร้อยของถนนหนทางหรือแม่น้ำคูคลองต่าง ๆ ด้วยการไม่ทิ้งขยะลงบนที่สาธารณะหรือช่วยเก็บกวาดขยะที่ตกหล่นอยู่ในที่สาธารณะ นอกจากนี้ก็ยังมีกรเข้าร่วมประชุม แลกเปลี่ยนความเห็นหรือข้อหาหรือต่าง ๆ ในสังคมชุมชนของตน^{๓๑}

๒. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชด้วยการร่วมพัฒนาชุมชนและสังคมนี้ เกิดขึ้นจากการที่ประชาชนมีจิตอาสาหรือจิตสาธารณะ การไม่เพิกเฉยต่อสังคม ร่วมรับผิดชอบสังคมชุมชนหรือท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่ นอกจากนี้ ความพร้อมด้านเศรษฐกิจครอบครัว ภาระหน้าที่การงานก็เป็นตัวแปรสำคัญในการตัดสินใจเข้าร่วมพัฒนาสังคม ดังนั้น ด้วยบริบทดังกล่าวนี้ ประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชจึงมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและสังคมที่แตกต่างกัน^{๓๒}

๓. สังคมหรือชุมชนจะมีความเจริญได้นั้นนอกจากการมีภาครัฐทำหน้าที่บริหารจัดการโดยตรงแล้ว สังคมและชุมชนยังต้องการความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่เพื่อร่วมพัฒนาชุมชน เพราะการพัฒนาบางอย่างไม่อาจสำเร็จได้ด้วยการจัดการภาครัฐเพียงอย่างเดียว แต่ต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่ เช่น หากรัฐบาลทำโครงการปราบปรามยาเสพติด ก็ต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชนโครงการจึงจะสำเร็จ ดังนั้นในบริบทนี้ ประชาชนในพื้นที่ต้องเห็นความสำคัญ

^{๓๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๓๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๔.

ของการพัฒนานั้น ๆ จึงจะก่อให้เกิดความร่วมมือ และเป็นหน้าที่ของภาครัฐที่จะต้องทำให้ประชาชนตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาด้านนั้น ๆ^{๓๓}

๔. สภาพการให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้น มีการเล็งเห็นประโยชน์ที่สังคมได้รับเป็นพื้นฐาน หมายความว่า ประชาชนจะให้ความร่วมมือกับภาครัฐในการพัฒนาสิ่งใดก็ต้องเล็งเห็นประโยชน์จากการพัฒนาสิ่งนั้น คือ ถ้าโครงการพัฒนาใดที่ประชาชนในพื้นที่ได้รับผลกระทบ เขาก็จะไม่ให้ความร่วมมือ ดังนั้น ภาครัฐจึงต้องพิจารณาให้รอบด้านในการพัฒนาโดยประการที่โครงการพัฒนานั้นจะไม่ส่งผลเสียหายหรือผลกระทบกับชุมชนเป็นหลักสำคัญ^{๓๔}

๕. ลักษณะของการพัฒนาสังคมและชุมชนของชาวจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้น โดยปกติประชาชนก็ให้ความร่วมมือกับภาครัฐในการพัฒนา เว้นแต่โครงการพัฒนาต่าง ๆ ส่งผลกระทบกับวิถีชีวิตสร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชน ดังนั้น การทำโครงการพัฒนาต่าง ๆ จึงต้องมีกระบวนการรับฟังประชาพิจารณ์และการลงประชามติ ก่อน จึงจะได้รับความร่วมมือจากประชาชน^{๓๕}

๖. การพัฒนาชุมชนและสังคมย่อมต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่เป็นสำคัญ จึงจะทำให้การพัฒนามีประสิทธิภาพ ภาครัฐจึงควรประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่เพื่อให้เกิดความร่วมมือด้วยกันระหว่างภาครัฐกับประชาชนโดยไม่ถูกต่อต้านหรือขัดขวาง ซึ่งที่ผ่านมาประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชให้ความร่วมมือหรือต่อต้านการพัฒนาต่าง ๆ ตามที่ได้พิจารณาเห็นประโยชน์หรือผลกระทบ ตัวอย่างที่ชัดเจน คือ การขอความร่วมมือให้ประชาชนฉีดวัคซีนป้องกันโรคระบาดโควิด ประชาชนบางส่วนก็ให้ความร่วมมือ ประชาชนบางส่วนก็ยังระแวงประสิทธิภาพของวัคซีน^{๓๖}

๗. การร่วมพัฒนาชุมชนและสังคมของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้น มีหลักสำคัญอยู่ที่การที่ภาครัฐหรือนักการเมืองมีความสัมพันธ์มีความใกล้ชิดกับประชาชนยอมทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกไว้วางใจ และเมื่อภาครัฐหรือนักการเมืองประสงค์จะดำเนินโครงการพัฒนาชุมชนและสังคมก็จะได้รับความร่วมมือจากประชาชน^{๓๗}

๘. ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยต้องอาศัยความร่วมมือจากประชาชนในการพัฒนาชุมชนและสังคม และความรู้ความเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่หรือสิทธิหน้าที่ของพลเมืองเป็นปัจจัย

^{๓๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๓๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๓๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๓๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๓๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๔.

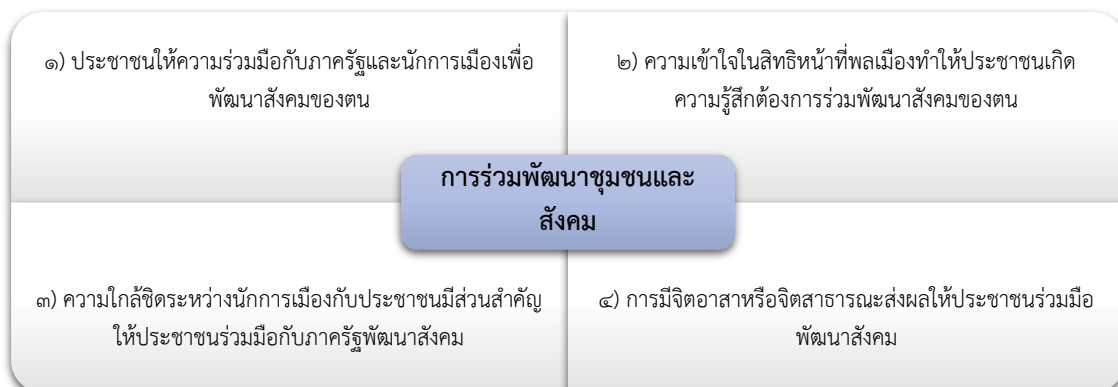
สำคัญที่ทำให้ประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชให้ความร่วมมือกับรัฐบาลและนักการเมืองในการพัฒนาท้องถิ่นหรือชุมชนของตน^{๓๘}

กล่าวโดยสรุป สภาพทั่วไปของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้น ประชาชนให้ความร่วมมือกับภาครัฐและนักการเมืองเพื่อพัฒนาสังคมของตน การคำนึงถึงผลประโยชน์และผลกระทบต่อวิถีชีวิตส่งผลต่อการตัดสินใจให้ความร่วมมือกับภาครัฐเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม ความใกล้ชิดระหว่างนักการเมืองกับประชาชนมีส่วนร่วมสำคัญให้ประชาชนร่วมมือกับภาครัฐพัฒนาสังคม การมีจิตอาสาหรือจิตสาธารณะส่งผลให้ประชาชนร่วมมือพัฒนาสังคม และความเข้าใจในสิทธิหน้าที่พลเมืองทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกต้องการร่วมพัฒนาสังคมของตน

ตารางที่ ๔.๔ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้าน ความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ทางการเมืองและสังคม

ลำดับที่	ประเด็นการแสดงความคิดเห็น	ความถี่	รูปหรือคนที่ให้ข้อมูลสำคัญ
๔.	การร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม	๘	๑, ๔, ๗, ๑๐, ๑๑, ๑๒,
	๔.๑) ประชาชนให้ความร่วมมือกับภาครัฐและนักการเมืองเพื่อพัฒนาสังคมของตน		๑๓, ๑๗
	๔.๒) การคำนึงถึงผลประโยชน์และผลกระทบต่อวิถีชีวิตส่งผลต่อการตัดสินใจให้ความร่วมมือกับภาครัฐเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม		
	๔.๓) ความใกล้ชิดระหว่างนักการเมืองกับประชาชนมีส่วนร่วมสำคัญให้ประชาชนร่วมมือกับภาครัฐพัฒนาสังคม		
	๔.๔) การมีจิตอาสาหรือจิตสาธารณะส่งผลให้ประชาชนร่วมมือพัฒนาสังคม		
	๔.๕) ความเข้าใจในสิทธิหน้าที่พลเมืองทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกต้องการร่วมพัฒนาสังคมของตน		

^{๓๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๔.

แผนภาพที่ ๔.๔ ความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ทางการเมืองและสังคม

สรุปได้ว่า สภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้ง ๔ ด้าน คือ ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ซึ่งประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมืองผ่านช่องทางการสื่อสารตามบริบทของยุคสมัยและการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีความแตกต่างกันภายใต้กลไกของรัฐคือกฎหมาย ด้านความสนใจการบริหารงานของรัฐบาลและนักการเมือง โดยประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีความตื่นตัวทางการเมืองติดตามข้อมูลข่าวสารเพื่อทราบความเป็นจริงการบริหารงานภาครัฐและนำไปสู่การวิพากษ์วิจารณ์แสดงความคิดเห็นด้วยหรือคัดค้านตามสิทธิเสรีภาพที่พึงแสดงออกได้ตามรัฐธรรมนูญ ด้านความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ทางการเมืองและสังคม ประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชใช้สิทธิหน้าที่ในฐานะพลเมืองตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด สำหรับความเข้าใจในสิทธิหน้าที่พลเมืองได้อย่างถูกต้องนั้นเป็นไปตามระดับความรู้ความเข้าใจและความสนใจการเมือง ประการสุดท้าย ด้านการร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม ประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชให้ความร่วมมือพัฒนาชุมชนและสังคมของตนเองต่อเมื่อได้พิจารณาเห็นว่าการพัฒนา นั้น ๆ เป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อสังคมไม่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิต

๔.๒ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ถูกเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จากกลุ่มนักวิชาการทางด้านพระพุทธศาสนา กลุ่มนักวิชาการทางด้านรัฐศาสตร์ กลุ่มพรรคการเมือง กลุ่มสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และกลุ่มผู้นำชุมชน รวมจำนวน ๑๗ รูปหรือคน การศึกษาองค์ประกอบของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย ๑) ด้าน ความมีอิสระทางความคิด ๒) ด้าน การตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของรัฐบาล ๓) ด้าน การตื่นตัวทางการเมือง และ ๔) ด้าน การสนับสนุนจากภาครัฐและฝ่ายการเมือง เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่ชัดเจนสามารถอธิบายสนับสนุนรวมทั้งให้ข้อคิดเห็นโดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก

๔.๒.๑ องค์ประกอบของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านความมีอิสระทางความคิด

จากการวิเคราะห์ข้อมูล การสัมภาษณ์ ในประเด็น ด้านความมีอิสระทางความคิด เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าด้านความมีอิสระทางความคิด เป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง หากประชาชนและนักการเมืองมีอิสระทางความคิดเพื่อแสดงออกทางด้านพฤติกรรมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยย่อมส่งผลดีให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับประชาชน โดยพบได้จากการให้สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

๑. ในทางพระพุทธศาสนานั้น การมีอิสระทางความคิดของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยมีหลักที่ควรยึดได้ ๒ ส่วน ดังนี้

๑) ความมีอิสระทางความคิดที่ประกอบด้วยธรรม หรือที่เรียกว่า อิศรธรรมานุกูล เพราะถ้ามีความอิสระทางความคิดแต่ไม่ประกอบด้วยความชอบธรรม ไม่มีฐานความคิดที่ดี คิดหาประโยชน์เข้าตัวเอง มองคนอื่นว่าผิด มองตัวเองว่าถูก ก็ไม่มีประโยชน์ ประชาธิปไตยก็เกิดขึ้นไม่ได้ ดังนั้นจึงต้องวางฐานความคิดให้ถูกต้องชอบธรรม

๒) ความมีอิสระทางความคิดภายใต้กฎกติการะเบียบของสังคม ประชาชนอาจมีความคิด นานาจิตตังได้ แต่ความคิดที่สะท้อนออกมาเป็นพฤติกรรมแสดงออกทางสังคม จะต้องยึดโยงกับกฎหมายกฎกติกาต่าง ๆ โดยมีหลักสำคัญคือต้องไม่ละเมิดผู้อื่น^{๓๙}

๒. การมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านความคิดความเห็นหรือการแสดงออกทางกายวาจา และใจที่ตั้งอยู่บนหลักของคุณธรรมจริยธรรมในหลักคำสอนของพุทธศาสนาจะทำให้สังคมมีระบบ

^{๓๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๔.

กฎเกณฑ์มากขึ้น ถ้าประชาชนและนักการเมืองมีศีล สมาธิ ปัญญา มีคุณธรรมจริยธรรมกำกับ ก็จะทำให้การกระทำอยู่ในร่องในรอย มีเหตุผล ทำเป็นคนมีความคิดความเห็นที่เป็นสัมมาทิฐิ มีความเห็นถูกต้อง สังคมก็จะมีคุณธรรม ประชาธิปไตยก็จะเป็นระบอบการปกครองที่พึงประสงค์ตอบโจทย์สังคมได้^{๔๐}

๓. ประชาชนมีอิสระทางความคิดในระบบประชาธิปไตยอยู่แล้ว แต่ต้องเข้าใจว่าความคิดของแต่ละคนจะไม่เหมือนกันไม่ทางด้านการศึกษา ความเป็นอยู่ โดยเฉพาะเรื่องการศึกษา ประชาชนที่ด้อยการศึกษาก็จะคิดอีกแบบ มีการศึกษาก็จะคิดอีกแบบ

แต่ถ้าถามว่าการมีส่วนร่วม ยึดหลักอะไร การเมืองของเราในปัจจุบันส่วนมาก การทำงานของของผู้นำ ไม่ว่าจะระดับท้องถิ่น หรือสูงกว่า ก็ตาม ประชาชนทั่วไปก็ทำได้เพียงเสนอ ไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมเท่าไร ดังนั้น หลักของการมีส่วนร่วมทางความคิดเห็นก็คือ การคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพทางประชาธิปไตย^{๔๑}

๔. ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองหลายประการ เช่น การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการร่างกฎหมาย การเลือกตั้งนักการเมือง การถอดถอนนักการเมือง หรือการลงชื่อกันในการคัดค้านออกกฎหมายอะไรต่าง ๆ เป็นต้น ถือว่าเป็นสิทธิตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย

การมีอิสระทางความคิดของประชาชนนั้น ต้องปราศจากการครอบงำของผลประโยชน์ การชี้นำของนักการเมือง การจะมีความอิสระทางความคิดได้นั้น ประชาชนต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเมืองโดยไม่ตกเป็นเครื่องมือของนักการเมืองฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ต้องคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพและผลประโยชน์ของชาติและความถูกต้องเป็นใหญ่ซึ่งอาจสงเคราะห์เรียกได้ว่าเป็นธรรมาธิปไตยอย่างหนึ่ง ซึ่งจะต้องยึดถือความถูกต้องความชอบธรรม^{๔๒}

๕. หลักการของประชาธิปไตยต้องให้ความสำคัญกับสิทธิและเสรีภาพของประชาชน หลักการที่จะยึดถือได้ในการมีอิสระทางความคิดของประชาชนก็ควรยึดถือรัฐธรรมนูญเป็นหลัก การมีมโนสุจริตในการแสดงความคิดเห็น และประโยชน์จากการแสดงความคิดเห็นที่ส่งผลต่อตนเองและสังคม โดยไม่ใช้อิสระทางความคิดไปในทางที่ก่อให้เกิดความแตกแยกหรือขัดแย้งในสังคม^{๔๓}

^{๔๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๔๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๔๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๔๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๔.

๖. การมีอิสระทางความคิดควียึดหลักการไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น เคารพกฎหมาย ไม่มีอคติ มีคุณธรรมในใจ วางใจเป็นกลาง ไม่ใช่สิทธิเกินขอบเขตความดีงาม ไม่เรียกร้องในสิ่งที่เป็นไปไม่ได้^{๔๔}

๗. กระบวนการการมีส่วนร่วมทางการเมืองต้องดูที่พื้นฐานของสถาบันการกล่อมเกลாதงการเมืองของบุคคลนั้น ว่ามีพื้นฐานใดบ้างที่จะส่งผลความคิดทางการเมืองอย่างไร ส่งผลต่อพฤติกรรมของเขายังไร ซึ่งสถาบันการกล่อมเกล่าในปัจจุบันที่เป็นหลัก คือ

- ๑) สถาบันครอบครัว
- ๒) สถาบันการศึกษา
- ๓) สถาบันสื่อมวลชน
- ๔) สถาบันทางการเมือง
- ๕) สถาบันความเชื่อ ศาสนา

ถ้าเอา ๕ สถาบันมาเป็นตัวตั้ง จะหล่อหลอมให้คนนั้นมีความคิดทางการเมืองอย่างไร และสุดท้ายความคิดนั้นจะส่งผลต่อการแสดงออกทางพฤติกรรม ดังนั้นสถาบันหลักที่จะกล่อมเกล่าความคิดของคนในเรื่องการเมืองการปกครอง ก็ต้องเป็นสถาบันการเมืองการปกครองเป็นต้นแบบ เพราะฉะนั้นถ้าอยากให้คนใดคนหนึ่งมีแนวคิดทางการเมืองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขนั้น ก็ต้องไปอยู่ในสังคมที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขโดยกล่อมเกล่าจากสถาบันการเมืองการปกครอง และนำเอาความเชื่อทางศาสนาพุทธมาผสมผสานกับแนวความคิดที่มีแกนศาสนาพุทธมาเป็นแนวในการขับเคลื่อนตัวเขา ฉะนั้นเขาเติบโตขึ้นมาผ่านการกล่อมเกล่าวิธีคิดจากสถาบันต่างๆ โดยเฉพาะแนวคิดทางการเมืองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เขาก็จะซึมซับความคิดเป็นตัวตนของคนนี้ สุดท้ายแล้วการกล่อมเกล่าโดยใช้ศาสนาพุทธเป็นแกน เขาก็จะมีบุคลิกมีแนวคิดที่จะเป็นประชาธิปไตย ยึดมั่นหลักศาสนา ยึดหลักสิทธิเสรีภาพ สุดท้ายความคิดเหล่านี้เมื่อถูกฝังในตัวเขา มันจะสะท้อนทางพฤติกรรมที่แสดงออก มาในระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง และเริ่มแสดงพฤติกรรมจากการพูดคุยทางการเมือง แสดงความสนใจพฤติกรรมทางการเมือง การฟังอภิปราย การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การวิพากษ์วิจารณ์ การกำหนดตัวผู้ปกครอง การเข้าชุมนุม เป็นต้น ซึ่งจะเข้าสู่กระบวนการกล่อมเกล่าทางสังคม แต่ถ้าเขานำหลักศาสนาพุทธเป็นแกน เขาจะเคลื่อนไหวโดยมีแนวคิดทางการเมืองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ^{๔๕}

^{๔๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๔๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๔.

๘. ความมีอิสระทางความคิดเป็นหลักการแสดงออกทางการเมืองหรือสังคมของประชาชนซึ่งในประเทศไทยประชาชนสามารถแสดงออกทางความคิดทางการเมืองได้ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้กระทำได้ ดังนั้นหลักในการแสดงออกในด้านการมีอิสระทางความคิดนี้หลักการสำคัญจึงอยู่ที่การเคารพกฎหมาย ไม่ละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น^{๔๖}

๙. การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองเป็นภาวะปกติในระบบประชาธิปไตย เพราะพื้นฐานของประชาธิปไตยคือการตัดสินใจจากภาคประชาชนในการเลือกตั้งตัวแทนไปทำหน้าที่แทน และประชาชนสงวนสิทธิในการติดตามการดำเนินงานของตัวแทนที่ตนเลือก จึงมีส่วนร่วม โดยจะต้องยึดหลักการ ดังนี้

- ๑) ตัดสินใจเลือกใคร
- ๒) มีส่วนร่วมในการติดตามการทำงานของตัวแทน
- ๓) ไม่ละเมิดสิทธิของตนและผู้อื่น^{๔๗}

๑๐. การเมืองในระบบประชาธิปไตย เป็นการเมืองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชนอยู่แล้ว การมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นประชาชนต้องมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างใกล้ชิด มิใช่มีส่วนร่วมเพียงการเลือกตั้งเท่านั้น ปัจจุบันนี้เน้นในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองภาคประชาชน มีโอกาสในการรับรู้ข่าวสารข้อมูล เพราะฉะนั้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองต้องมีหลักการ ดังนี้

๑) ประชาชนต้องมีโอกาสรับรู้ข่าวสารข้อมูล เพราะฉะนั้น การสื่อสาร การปฏิสัมพันธ์ในเรื่องข่าวสารข้อมูล เป็นเรื่องที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรก ในสังคมประชาธิปไตย ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในเรื่องการติดตามข้อมูลข่าวสารในทุกด้านอย่างใกล้ชิด ฝ่ายการเมืองและหน่วยงานภาครัฐต้องมีหน้าที่โดยตรงในการเผยแพร่ อธิบาย ชี้แจง ทำความเข้าใจให้ประชาชนได้รับรู้รับทราบ เพื่อตัดสินใจแสดงออกในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ ในสังคมประชาธิปไตย ประชาชนต้องติดตามข่าวสารบ้านเมืองอย่างใกล้ชิด

๒) การเปิดโอกาสให้ประชาชนซึ่งมีการตื่นตัวทางการเมืองแล้วได้มีจิตอาสา เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น เช่นเป็นสมาชิกพรรค เป็นกรรมการสาขาพรรค พรรคการเมืองเป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่ทำให้ประชาชนมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันมากยิ่งขึ้น เพราะฉะนั้นจึงควรส่งเสริมให้ประชาชนได้สมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองเพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับที่สูงขึ้น กล่าวคือ กรรมการสาขาพรรคส่งมอบความคิดไปทางสาขาพรรคหรือผ่านทางกลุ่มผลประโยชน์

^{๔๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑ เมษายน ๒๕๖๔.

^{๔๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๔.

ต่าง ๆ และควรส่งเสริมให้มีกลุ่มที่หลากหลาย เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่ม อสม. กลุ่มรักความเป็นธรรม กลุ่มทางศาสนา กลุ่มทางเลือกทางเพศ เป็นต้น

๓) ในสังคมประชาธิปไตย นอกจากประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองแล้ว ภาครัฐหรือพรรคการเมืองจะต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับผิดชอบตามหลักพุทธธรรมาภิบาลในการใช้สติปัญญาพิจารณาพิจารณาาร่วมกันทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล เช่น พัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง จากเป็นผู้ใช้สิทธิเลือกตั้ง มาเป็นสมาชิกพรรค กรรมการสาขาพรรค แล้วมาเป็นผู้สมัครลงเลือกตั้งตำแหน่งทางการเมือง เขาเหล่านั้นก็จะเป็นตัวแทนทางการเมืองของกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่มีความเข้มแข็งขึ้น

๔) ระบอบประชาธิปไตยจะสมบูรณ์ได้ ต้องเริ่มจากการเปลี่ยนแปลงในภาคประชาชน กล่าวคือ ประชาชนต้องเป็นนักการเมืองเสียเอง ประชาชนที่มีความรู้ความสามารถต้องมีความกล้าหาญพอที่จะมีจิตอาสาสมัครมีส่วนร่วมในทางการเมือง ซึ่งจะต้องให้โอกาสคนรุ่นใหม่ในการเข้ามาสู่เวทีการเมือง ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์ทำอยู่ คือให้มีบัณฑิตอาสา มียุวประชาธิปไตย ซึ่งการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระบบเขตเลือกตั้ง ถึง ๙ สมัย และคาดการณ์ว่า ตัวผู้ให้สัมภาษณ์เองจะได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระบบเขตเลือกตั้งในอนาคตต่อไปอีกหลายสมัย เพราะการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนดังที่กล่าวแล้ว^{๔๘}

๑๑. ประชาชนยังมีอิสระภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นอีกหลายฉบับ ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระโดยไม่ไปละเมิดสิทธิของผู้อื่นหรือไม่ละเมิดอำนาจที่กฎหมายให้สิทธิเอาไว้ว่าใช้สิทธิได้เพียงไร ซึ่งการแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระนี้เป็นพื้นฐานในการแสดงออกทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ เช่นการเรียกร้อง การประท้วง การเข้าร่วมประชุมหรือชุมนุมทางการเมืองภายใต้กรอบของกฎหมาย^{๔๙}

๑๒. ระบบประชาธิปไตยนั้น ความเป็นอิสระสำคัญมากโดยหลักการ ความเป็นอิสระนี้สำคัญสูงสุด ความเป็นอิสระมีหลายด้าน อิสระต้องเริ่มต้นจากความคิด อิสระที่จะคิด อิสระที่จะตั้งคำถาม ความเป็นอิสระที่ไม่ถูกครอบงำ เช่นการไม่ถูกครอบงำในการตัดสินใจเลือกตั้ง การครอบงำนี้อาจจะครอบงำโดยการบังคับหรือการขู่เข็ญหรือครอบงำโดยใช้เงินก็ได้ ถ้ามีลักษณะดังนี้ ถือว่าไม่อิสระทั้งนั้น ดังนั้น ความมีอิสระถือว่าเป็นหัวใจ เพราะถ้าไม่มีความเป็นอิสระประชาชนก็ต้องตกเป็นเครื่องมือของผู้อื่น เครื่องมือของคนมีเงิน เครื่องมือของคนมีอำนาจ เครื่องมือของคนที่มีกำลังกว่า ถ้าจิตหรือความคิดไม่เป็นอิสระแล้วจะนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติที่ไม่อิสระทั้งหมด ถ้าผู้อื่นครอบงำได้

^{๔๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๔๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๔.

แสดงว่าตัวเราเองไม่อิสระ เช่น ไม่อิสระจากเงิน เมื่อเขานำเงินมาซื้อหรือเอาเงินมาโน้มน้าวแล้วทำให้เราไม่อิสระ เราไม่อิสระแล้วทำให้คนอื่นมีอำนาจมากกว่ามีอิทธิพลมากกว่ามีกำลังมากกว่า ฯลฯ หรือมีอิสระจากการชักจูงโน้มน้าวจากสื่อจากโซเชียล นี่เรียกว่าสูญเสียความเป็นอิสระ เพราะฉะนั้นความคิดที่อิสระจึงเป็นพื้นฐานสำคัญในการการนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นอิสระ การมีส่วนร่วมทางการเมือง ถ้าประชาชนไม่อิสระก็จะง่ายต่อการปลุกกระดมหรือเกณฑ์ เช่น เขาเกณฑ์ให้ไปฟังการปราศรัย แต่ถ้าเรามีอิสระก็จะมีเหตุผลในการตัดสินใจว่าควรจะไปร่วมฟังเขาพูดหรือไม่ ดังนั้น พื้นฐานที่สำคัญที่สุดของการมีส่วนร่วมทางการเมืองก็คือความมีอิสระ หลักประชาธิปไตยที่สำคัญคือหลักความมีเหตุผล (rationality) ความมีเหตุผลในพระพุทธศาสนาก็คือมีปัญญา ประชาธิปไตยต้องมีเหตุผล หมายถึงที่เขาตัดสินใจอย่างนี้เพราะเหตุผลอย่างนั้น แต่เหตุผลที่เขาตัดสินใจนั้นเขาต้องมีอิสระก่อน เราจะเห็นว่าในโลกโซเชียลมีเดียประชาชนไม่มีอิสระเพราะถูกครอบงำทางความคิดให้เฉไฉไปทางใดทางหนึ่ง นี่คือการไม่อิสระ โดยสรุป ความมีอิสระเป็นหลักการที่สำคัญสูงสุดที่จะนำไปสู่การใช้เหตุผลอย่างเต็มที่ เหตุผลอย่างเต็มที่คือเขามีอิสระทำให้เขามีอิสระคือเขามีเหตุผลถ้าเขามีเหตุผลคือเขาอิสระถ้าเขาไม่มีอิสระคือเขามีพันธะ คือแสดงว่าเขาถูกโน้มน้าวถูกเกณฑ์ถูกระดมถูกชักจูงอันนี้จะไม่เป็นผลดีต่อระบบประชาธิปไตยโดยเฉพาะประชาธิปไตยแบบเสรีพลเมืองจะต้องมีเหตุผล^{๕๐}

๑๓. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของพี่น้องประชาชน ในประเทศไทยเราต้องยอมรับว่าเราเป็นประเทศที่ใช้ระบอบประชาธิปไตย เพราะฉะนั้นในการ เราเห็นว่าผู้บริหารสูงสุดของแต่ละหน่วยงานของราชการในส่วนของการเมืองมาจากประชาชนผ่านการเลือกตั้งมา หลักความเป็นอิสระทางการเมืองมีดังนี้

๑) ประชาชนมีส่วนร่วมในการคัดสรรเลือกบุคคลของเขาในจังหวัด หรือภายในประเทศที่เขาคิดว่าเขามั่นใจว่าบุคคลนี้สามารถที่จะนำพาเสนอความคิดในการแก้ปัญหา นำพาในการบริหารราชการแผ่นดินภายในจังหวัดหรือภายในประเทศของเขาไปในทิศทางไหน นี่เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชน เพราะว่าการเลือกตั้งก็เท่ากับให้ประชาชนมีส่วนร่วมว่าใครจะได้เป็นผู้นำ

๒) การเป็นอิสระทางความคิด การเลือกตั้งแบ่งเป็น ๒ รูปแบบ รูปแบบหนึ่งรูปแบบระดับชาติ รูปแบบระดับชาตินี้การที่ประชาชนจะเลือกตั้งยอมรับว่าประชาชนจะต้องคำนึงถึงผู้สมัครเป็นปัจจัยที่ ๒ ปัจจัยหลักประชาชนจะคิดถึงตัวพรรค เพราะประชาชนจะคิดถึงนโยบายก่อนว่าพรรคไหนมีนโยบายที่เขาคิดว่าจะแก้ปัญหาให้กับพี่น้องประชาชนได้ ไม่ว่าจะปัญหาปากท้องปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐานก็ดี ปัจจัยที่ ๒ ตัวบุคคล บุคคลคนนั้นต้องเป็นบุคคลที่ดีไม่มีประวัติที่เสื่อม และต้องเป็นบุคคลที่มีความมุ่งมั่นในการทำงานเพื่อแก้ปัญหาให้กับพี่น้องประชาชน

^{๕๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๔.

๓) ในระดับท้องถิ่นนี้แตกต่างจากการเมืองระดับชาติ เพราะท้องถิ่นเป็นการเมืองใกล้ชิดตัวผู้นำท้องถิ่นจะเป็นคนที่ใกล้ชิดอยู่ร่วมกับประชาชนเกือบตลอดเวลา ดังนั้น ประชาชนจะคิดถึงตัวบุคคลก่อนนโยบายจะเป็นระดับ ๒ แต่ถ้าระดับชาติพรรคการเมืองจะมาก่อน เพราะเป็นเรื่องของนโยบาย อันนี้เราจะเห็นความแตกต่างระหว่างการเมืองระดับชาติกับระดับท้องถิ่น^{๕๑}

๑๔. การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยมีหลักสำคัญประการหนึ่ง คือ การให้ประชาชนได้มีความเป็นอิสระทางด้านความคิด มีจินตนาการถึงความเจริญก้าวหน้าของท้องถิ่นหรือสังคมที่ตนอาศัยอยู่ ตลอดถึงการแสดงออกทางพฤติกรรมหรือการสนทนาเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นหรือสังคมของตน แต่หลักในการมีอิสระทางความคิดนั้นต้องมีหลักการ ดังนี้

๑) การพูดหรือพฤติกรรมการแสดงออกทางความคิดต้องอยู่ภายในขอบเขตที่กฎหมายอนุญาต

๒) ความเป็นอิสระนั้นต้องมีกรอบแห่งศีลธรรมเป็นพื้นฐาน

๓) ความเป็นอิสระที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางพฤติกรรมควรเป็นไปเพื่อสร้างสรรค์ประชาธิปไตย^{๕๒}

๑๕. ในโลกยุคใหม่กระแสสังคมโลกให้ความสำคัญกับสิทธิเสรีภาพของบุคคลในการคิดพูดหรือทำอะไรก็ตามได้โดยอิสระโดยเฉพาะการแสดงความคิดเห็นหรือการแสดงออกทางการเมือง เพราะการเมืองคือเรื่องของทุกคน ดังนั้น การมีอิสระทางความคิดในระบอบประชาธิปไตยจึงต้องยึดหลักการทางประชาธิปไตย คือสิทธิเสรีภาพความเสมอภาคและหลักภราดรภาพโดยจะต้องไม่มีการปิดกั้นหรือคุกคามจากผู้มีอำนาจหรืออิทธิพล^{๕๓}

๑๖. มนุษย์ทุกคนย่อมมีความคิดความเห็นเป็นของตัวเอง สังคมที่เป็นประชาธิปไตยจะไม่ริดรอนหรือขัดขวางการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การจะพิจารณาว่าสังคมใดมีความเป็นประชาธิปไตยหรือไม่นั้นอาจพิจารณาได้จากการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองของประชาชน โดยหลักการมีอิสระทางความคิดนั้นก็ต้องมีเงื่อนไข คือ ความคิดความเห็นหรือการแสดงออกทางการเมืองนั้นจะต้องไม่ไปกระทบสิทธิของผู้อื่น ต้องอยู่ในกรอบของกฎหมายและมีความสร้างสรรค์ ทั้งนี้ภาครัฐต้องไม่ขัดขวางการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยแสดงความคิดเห็นของประชาชนด้วยกลไกภาครัฐอย่างไม่ยุติธรรม^{๕๔}

^{๕๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๕๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๕๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๕๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔.

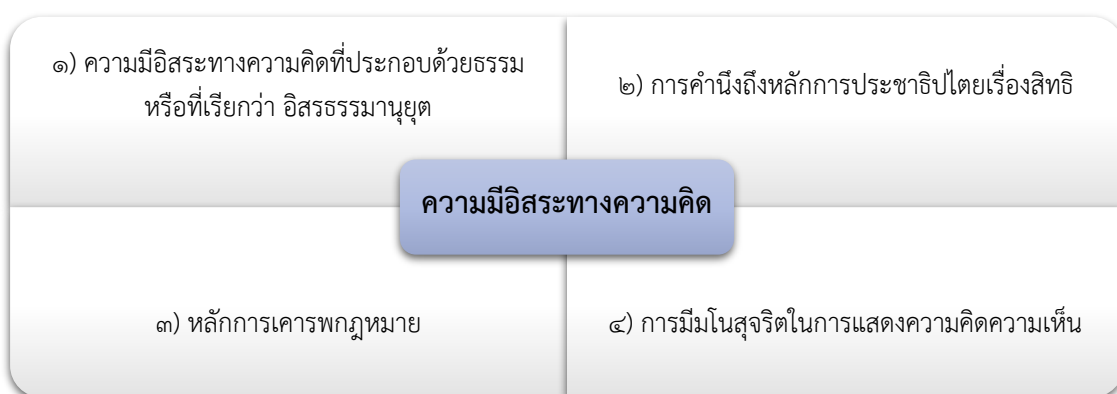
๑๗. การมีอิสระทางความคิดเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ค้ำประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นใหญ่ ซึ่งในจังหวัดนครศรีธรรมราชนี้ประชาชนก็มีความเป็นอิสระสามารถแสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้ปกติตั้งที่เป็นปรากฏการณ์หลาย ๆ ครั้ง เช่น การแสดงพลังต่อต้านรัฐบาลที่ทุจริตคอร์รัปชัน การแสดงพลังคัดค้านโครงการต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อดำรงชีวิตของตน ตลอดจนถึงการเรียกร้องราคาพืชผลทางการเกษตร เช่น ราคายางและปาล์ม เป็นต้น หลักการมีความอิสระทางความคิดที่ดีควรจะมีหลักกว่า เรื่องที่เราแสดงความคิดเห็นนั้น ควรเป็นเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและตนเองรู้สึกว่าจะเสียสิทธิหรือโดนละเมิดสิทธิและในการเรียกร้องนั้นต้องอยู่ภายใต้บริบทของกฎหมายด้วย^{๕๕}

กล่าวโดยสรุป องค์ประกอบของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านความมีอิสระทางความคิด ประกอบไปด้วยหลักการสำคัญ คือ ความมีอิสระทางความคิดที่ประกอบด้วยธรรม หรือที่เรียกว่า อิสระธรรมานุยุต การค้ำประกันหลักการประชาธิปไตยเรื่องสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และภราดรภาพ หลักการเคารพกฎหมายและการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญซึ่งได้บัญญัติสิทธิและเสรีภาพทางการเมืองของประชาชนเอาไว้ หลักคุณธรรมจริยธรรมในหลักคำสอนของพุทธศาสนาจะทำให้สังคมมีระบบกฎเกณฑ์มากขึ้น การมีมโนสุจริตในการแสดงความคิดเห็น หลักการไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ไม่มีอคติ มีคุณธรรมในใจ วางใจเป็นกลาง ไม่ใช่สิทธิเกินขอบเขตความดีงาม ไม่เรียกร้องในสิ่งที่เป็นไปได้ การมีสถาบันการกล่อมเกลารวมทั้งทางการเมือง การที่ประชาชนมีอิสระภาพในการแสดงความคิดเห็นหรือทัศนคติทางการเมืองผ่านการแสดงออกทางพฤติกรรมการเมืองโดยสอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย ย่อมทำให้สังคมและประเทศชาติมีความเจริญ มีเสถียรภาพ ประชาชนทุกภาคส่วนมีความสามัคคีและเคารพกติกาของสังคมเป็นอย่างดีด้วยกัน

^{๕๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๔.

ตารางที่ ๔.๕ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญขององค์ประกอบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้าน ความมีอิสระทางความคิด

ลำดับที่	ประเด็นการแสดงความคิดเห็น	ความถี่	รูปหรือคนที่ให้ข้อมูลสำคัญ
๑.	ความมีอิสระทางความคิด	๑๗	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙,
	๑.๑) ความมีอิสระทางความคิดที่ประกอบด้วย ธรรม หรือที่เรียกว่า อีสรรรมานุยุต		๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗
	๑.๒) การคำนึงถึงหลักการประชาธิปไตยเรื่อง สิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และภราดรภาพ		
	๑.๓) หลักการเคารพกฎหมายและการปฏิบัติ ตามรัฐธรรมนูญซึ่งได้บัญญัติสิทธิและเสรีภาพ ทางการเมืองของประชาชนเอาไว้		
	๑.๔) หลักคุณธรรมจริยธรรมในหลักคำสอน ของพุทธศาสนาจะทำให้สังคมมีระบบ กฎหมายมากขึ้น		
	๑.๕) การมีมโนสุจริตในการแสดงความคิดเห็น ความเห็นและหลักการไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ไม่มีอคติ		

แผนภาพที่ ๔.๕ ความมีอิสระทางความคิด

๔.๒.๒ องค์ประกอบของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของรัฐบาล

จากการวิเคราะห์ข้อมูล การสัมภาษณ์ในประเด็น การตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของรัฐบาล เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า

ด้านการตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของรัฐบาล การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เป็นตัวกำหนด การตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การบริหารงานของรัฐบาลและนักการเมือง เพื่อให้ภาครัฐและนักการเมืองบริหารงานด้วยความซื่อสัตย์โปร่งใสเป็นไปเพื่อประโยชน์ของประชาชน โดยพบได้จากการให้สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

๑. การตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การบริหารงานภาครัฐและนักการเมืองซึ่งเป็นสิ่งที่ประชาชนในระบบประชาธิปไตยสามารถกระทำได้ตามรัฐธรรมนูญ ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

๑) ตรวจสอบตนเอง คือ ตรวจสอบทางใจ ไม่ให้ความอิจฉาริษยาครอบงำ ซึ่งเป็นสิ่งไม่ควรเกิดขึ้นทั้งในนักการเมืองและประชาชน วิพากษ์วิจารณ์ด้วยมโนสุจริตมีความปรารถนาดีเป็นที่ตั้ง

๒) การมีกรอบจิตอาสา โดยใช้พระพุทธเจ้าเป็นโมเดลที่ทรงทำประโยชน์เพื่อมวลมนุษย์^{๕๖}

๒. การตรวจสอบการวิจารณ์ ในส่วนของการบริหารของนักการเมืองหรือภาครัฐ หรือหน่วยงานราชการ ถ้าจะให้เขาตรวจสอบ วิพากษ์วิจารณ์กันแต่ละฝ่ายก็น่าจะถูกต้อง แต่การวิพากษ์วิจารณ์ก็ต้องอยู่บนหลักของเหตุผล ไม่วิจารณ์ด้วยอคติ ด้วยการจับผิด แต่ต้องด้วยเหตุด้วยผล ด้วยการคำนึงถึงประโยชน์ต่อส่วนรวม ต่อหมู่คณะ^{๕๗}

๓. ปัจจุบันสิทธิด้านตรวจสอบ เปิดโอกาสให้ประชาชนมากขึ้น มีการจัดตั้งองค์กร เช่น ศูนย์ดำรงธรรม และอีกหลายหน่วยงานที่ภาครัฐทำให้ หรือเข้าไปพบผู้บังคับบัญชาโดยตรง ก็มีขั้นตอนการตรวจสอบ หลายอย่าง ผู้ที่เข้าไปตรวจสอบเช่น ผู้แทนที่ให้สัญญาไว้ก่อนการเลือกตั้ง แล้วไม่ทำตาม หรือไปทำอีกอย่าง ก็มีขั้นตอนร้องเรียนตรวจสอบ คุณผลงานอะไรควรทำก่อน อะไรต้องรีบทำ และถ้าภาครัฐหรือนักการเมืองบริหารงานภาครัฐแล้วมีปัญหาความไม่โปร่งใสเกิดขึ้นก็เป็นหน้าที่ขององค์กรอิสระและภาคประชาชนที่จะต้องดำเนินการร้องเรียนไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบ^{๕๘}

๔. การตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์ซึ่งกระทำโดยภาคประชาชนหรือองค์กรอิสระหรือแม้กระทั่งนักการเมืองด้วยกันเองนั้นควรมีกระบวนการ ดังนี้

๑) มีกระบวนการในการตรวจสอบที่เชื่อถือและไว้วางใจได้

^{๕๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๕๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๕๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔.

- ๒) คณะกรรมการตรวจสอบมีความเป็นกลางและยุติธรรม
- ๓) มีการดำเนินการตรวจสอบอย่างต่อเนื่องไปจนกว่าข้อเท็จจริงจะปรากฏ
- ๔) ต้องมีการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะเมื่อการตรวจสอบเสร็จสิ้นแล้ว
- ๕) ประชาชนทั่วไปสามารถวิพากษ์วิจารณ์และตรวจสอบบุคคลสาธารณะหรือนักการเมืองได้ในทุกมิติ
- ๖) สื่อมวลชนมีโอกาสนำเสนอข้อมูลข่าวสารวิพากษ์วิจารณ์การบริหารงานภาครัฐโดยปราศจากการแทรกจากอำนาจใด ๆ^{๕๙}

๕. การตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การบริหารงานของนักการเมืองหรือข้าราชการเป็นสิทธิที่ประชาชนทั่วไปสามารถกระทำได้ แต่ในทุกวันนี้ แม้ประชาชนจะวิพากษ์วิจารณ์การบริหารงานของรัฐบาลและนักการเมืองกันเป็นวงกว้างทั้งในโซเชียลหรือการสนทนากันตามปกติแต่ผู้มีอำนาจมีท่าทีไม่ยอมรับฟังและกลไกทางกฎหมายเป็นเครื่องมือกำจัดประชาชนที่เห็นต่างจากตนเอง และองค์กรอิสระที่ทำหน้าที่ตรวจสอบก็ไม่สามารถดำเนินการตรวจสอบได้อย่างเป็นอิสระเพราะมีที่มาจาก การแต่งตั้งโดยผู้มีอำนาจบริหารงานภาครัฐ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในด้านการตรวจสอบจึงประสบปัญหาการขัดขวางจากทางผู้มีอำนาจ^{๖๐}

๖. การตรวจสอบวิพากษ์วิจารณ์ควรมีลำดับขั้นตอน คือ การติดตามข่าวสารทางช่องทางต่าง ๆ อยู่เสมอ จับประเด็นสำคัญของข่าว ทราบเรื่องที่ต้องการตรวจสอบวิพากษ์วิจารณ์ ต้องรู้ศักยภาพว่าตนเองสามารถทำอะไรได้มากน้อยแค่ไหนและมีหน่วยงานที่ตรวจสอบอยู่แล้วหรือไม่หากมีหน่วยงานรับผิดชอบ ประชาชนจึงยื่นเรื่องให้ตรวจสอบและติดตามกระบวนการตรวจสอบตลอดจนกว่าเป็นที่ยุติ^{๖๑}

๗. การให้สิทธิประชาชนเข้ามาตรวจสอบการบริหารของภาครัฐ เป็นเรื่องจำเป็น แต่การตรวจสอบขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของเชิงสร้างสรรค์ ถ้าเป็นประชาชนจะไปตรวจสอบภาครัฐว่าบริหารราชการ ใช้เงินงบประมาณที่เก็บมาจากภาษีประชาชนมาจัดสรรเป็นรายจ่ายประจำผ่านกระทรวงต่างๆ โดยการจัดสรรให้ส่วนต่างๆบริหาร ถ้าเป็นประชาชนเข้ามาตรวจสอบอย่างสร้างสรรค์ แต่ถ้าตรวจสอบเพื่อเอาไปโจมตี แสดงว่าที่กำลังทำไม่ได้แสดงเจตนาดีต่อประเทศ แต่มีเจตนาที่จะเอาข้อมูลไปทำลายล้างการยอมรับความคิดเห็นเป็นการสะท้อนในสิ่งที่เราทำผิดหรือถูก ตัวอย่างขั้นตอนการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐ ต้องจัดทำประมาณการ เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วม ต้องมีการนำเสนอเพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมได้เห็น ได้มีสิทธิเข้ามาแข่งขันเสนอราคา ซึ่งเป็นระบบกลไกที่ดีอยู่แล้ว ฉะนั้นคิดว่าที่เป็นระบบกลไกแบบนี้ไปเร่งให้มีกระบวนการตรวจสอบที่ค่อนข้างให้โอกาสประชาชน

^{๕๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๖๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๖๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๔.

ส่วนในการตรวจสอบเชิงร่องเรียนร่องทุกข์มีช่องทางมากมายเช่น ศูนย์ดำรงธรรม สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการผู้ตรวจรัฐสภา ศาลปกครอง ศาลอาญา เป็นต้น^{๖๒}

๘. การตรวจสอบวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองนั้นควรมีขั้นตอนคือ ต้องรู้ว่าตัวเองกำลังตรวจสอบเรื่องอะไร การตรวจสอบนั้นต้องไม่ใช่การทำตามกระแสสังคม มีความรอบรู้ในเรื่องการตรวจสอบวิพากษ์วิจารณ์ และผู้ตรวจสอบจะยื่นเรื่องไปยังหน่วยงานใด^{๖๓}

๙. การตรวจสอบวิพากษ์วิจารณ์การเมืองในจังหวัดนครศรีธรรมราชปัจจุบันทำได้ง่ายกว่าในอดีต ในอดีตมีแค่สภาแพ แต่ปัจจุบันมีโลกโซเชียลซึ่งมีเครือข่ายที่กว้างขวาง ดังนั้น การตรวจสอบถ้าประชาชนสนใจจริงก็มีระบบกฎหมายเปิดโอกาสให้ตรวจสอบได้ โดยมีขั้นตอน ดังนี้

- ๑) ประชาชนต้องเอาใจใส่การเมืองและสังคม
- ๒) ติดตามข้อมูลข่าวสารทางระบบโซเชียลด้วยข้อมูลที่เป็นจริง
- ๓) ติดตามตรวจสอบอย่างจริงจังและไม่เข้าไปมีส่วนได้เสียกับการทุจริตคอร์รัปชัน
- ๔) ผู้ตรวจสอบต้องมีศีลธรรมมีความกล้าหาญทางจริยธรรมไม่เกรงกลัวอำนาจอิทธิพล

ใด ๆ^{๖๔}

๑๐. ตั้งแต่ประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. ๒๕๔๐ ทำให้ประชาชนมีโอกาสในการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐเพิ่มมากขึ้น เพราะรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ได้รับรองสิทธิเสรีภาพทางด้านการรับรู้ข่าวสารข้อมูล ประชาชนสามารถเข้าถึงองค์กรอิสระต่าง ๆ ได้มากขึ้น จากเดิมที่ไม่เคยมีองค์กรอิสระเลย ประชาชนสามารถร้องเรียนการกระทำต่าง ๆ ที่เป็นข้อสงสัยผ่านทางรัฐสภาหรือสามารถฟ้องศาลปกครองได้ และถ้าในกรณีที่มีการคอร์รัปชันก็สามารถฟ้อง สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) หรือคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) เป็นต้น ได้ จากการศึกษางานวิจัยของศาลปกครองจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ศาลปกครองจังหวัดนครศรีธรรมราชมีประชาชนร้องเรียนคดีต่าง ๆ มากที่สุด แสดงให้เห็นว่า จังหวัดนครศรีธรรมราชเปิดกว้างให้มีการตรวจสอบในการบริหารงานในทุกระดับ ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ทัศนะส่วนตัวว่า จังหวัดนครศรีธรรมราชน่าจะเป็นเพียงจังหวัดเดียวที่ประชาชนสามารถเข้าถึงนักรการเมืองได้อย่างใกล้ชิดและสามารถตรวจสอบวิพากษ์วิจารณ์ได้ตลอดเวลา เพราะฉะนั้น การเปิดโอกาสให้ตรวจสอบวิพากษ์วิจารณ์ได้นั้นจำเป็นต้องเริ่มตั้งแต่กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือประชาชนต้องมีความรู้ความเข้าใจ ติดตามข่าวสารข้อมูลซึ่งเป็นหลักในการมีส่วนร่วมทางการเมืองและต้องมีกลุ่มผลประโยชน์เพื่อให้มีกำลังเข้มแข็งพอในการวิพากษ์วิจารณ์ได้ เช่นเรื่องรัฐธรรมนูญ นอกจากผู้ให้

^{๖๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๖๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑ เมษายน ๒๕๖๔.

^{๖๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๔.

สัมภาษณ์จะรับผิดชอบในฐานะสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์แล้ว ยังคงเข้ามีส่วนร่วมกับกลุ่มภาคีเครือข่ายรัฐธรรมนูญเพื่อประชาธิปไตยด้วย^{๖๕}

๑๑. ปัจจุบันข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ จากภาครัฐเป็นที่เปิดเผยและรับรู้กันได้ง่าย ประชาชนสามารถตรวจสอบได้โดยการเข้าถึงแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งสามารถตรวจสอบได้ทันทีโดยไม่ต้องมีขั้นตอน แต่การวิพากษ์วิจารณ์ตรวจสอบนั้นต้องมาจากการมีพื้นฐานการตรวจสอบที่ถูกต้องไม่มีผลประโยชน์แอบแฝง กล่าวคือต้องคำด้วยจิตใจที่บริสุทธิ์ ดังนั้นการจะตรวจสอบต้องมีพื้นฐานข้อมูลในเรื่องนั้นอย่างเพียงพอ^{๖๖}

๑๒. กระบวนการเปิดให้มีการตรวจสอบวิพากษ์วิจารณ์นี้ ประชาชนต้องมีความใกล้ชิดกับนักการเมือง อาจจะใช้รูปแบบสื่อสังคมออนไลน์ หรือที่เรียกว่า โซเชียลมีเดีย (social media) เช่น ไลน์ (Line) เฟซบุ๊ก (Facebook) ทวิตเตอร์ (Twitter) เป็นต้น

ขั้นตอนคือ ประชาชนต้องเข้าไปมีส่วนร่วมทางความคิดในการก่อตัวพัฒนาเมืองเรื่องการบริหารเมือง เช่น ถ้าน้ำประปาขาดแคลน ต้องไม่ใช่นิ่งคำว่าทำไมน้ำประปาไม่มี แต่ต้องนำเสนอความคิดว่าระบบน้ำประปาต้องบริหารอย่างไร ดังนั้น ขั้นตอนที่สำคัญคือ ขั้นตอนรับฟังความคิดเห็นเพื่อการ Change เพื่อการพัฒนาเปลี่ยนแปลง และต้องพิจารณาต่อไปว่า สมมติขั้นตอนการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานราชการเรื่องโครงการพัฒนา ไม่ใช่ว่าโครงการพัฒนาเขาอนุมัติไปแล้ว ผ่านขั้นตอนต่าง ๆ มามากแล้ว อยู่ ๆ จะไปวิพากษ์วิจารณ์ให้เขายกเลิกโครงการ ก็ไม่สมควร เพราะฉะนั้นขั้นการมีส่วนร่วมจึงต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นการก่อตัวของโครงการ ไม่ใช่เข้าร่วมเมื่อเขาอนุมัติโครงการมีงบประมาณแล้ว ปัญหาและอุปสรรคของการตรวจสอบวิพากษ์วิจารณ์ก็คือความไม่เข้าใจ การไม่รู้หรือคัดค้านไปโดยไม่มีข้อมูล แนวทางการแก้ปัญหาขึ้นอยู่กับประชาชน ต้องศึกษาข้อมูลให้เข้าใจให้ดีในเรื่องต่าง ๆ ที่ตนได้รับผลกระทบหรือต้องการเข้ามามีส่วนร่วมวิพากษ์วิจารณ์เรื่องนั้น ๆ ต้องติดตามข่าวสารบ้านเมืองต่าง ๆ และมีความเท่าทันข้อมูลในข้อเท็จจริง^{๖๗}

๑๓. การทำงานของนักการเมือง วันนีระบบตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์นี้ ควรมีขั้นตอนดังนี้

๑) ถ้าประชาชนไม่พอใจนักการเมืองก็สามารถรวบรวมรายชื่อกันได้โดยอิสระ มีองค์กรอิสระ มีหน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องนี้เป็นเรื่อง ๆ ไป

^{๖๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๖๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๖๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๔.

๒) การใช้สื่อทางโซเชียล ประชาชนสามารถวิพากษ์วิจารณ์การบริหารงานภาครัฐทางช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ ตามที่ได้รับรู้ข่าวสารและข้อมูล เป็นการเพิ่มโอกาสที่ประชาชนจะวิพากษ์วิจารณ์นักการเมืองมีมากขึ้น เป็นกระแงที่สะท้อนการทำงานให้นักการเมืองได้เป็นอย่างดี^{๖๘}

๑๔. ในระบอบประชาธิปไตย ประชาชนมีความคาดหวังให้การเมืองมีความสะอาดสุจริต และวิธีการหนึ่งซึ่งเป็นหลักประกันว่าการเมืองตั้งแต่ระดับท้องถิ่นไปจนถึงระดับประเทศจะมีความสะอาดสุจริตก็คือการมีส่วนร่วมทางการเมืองภาคประชาชนโดยการตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การบริหารงานของรัฐหรือราชการ ซึ่งอาจทำได้โดยขั้นตอนคือ

- ๑) ประชาชนมีความตื่นตัวสนใจเรื่องสังคม
- ๒) การมีชุดข้อมูลความรู้ที่แท้จริงเกี่ยวกับประเด็นวิพากษ์วิจารณ์
- ๓) มีช่องทางในการแสดงออกถึงการวิพากษ์วิจารณ์
- ๔) ภาครัฐรับฟังปัญหาข้อร้องเรียนและดำเนินกระบวนการให้ถูกต้องสุจริต^{๖๙}

๑๕. การตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การบริหารงานภาครัฐเป็นสิทธิที่ประชาชนทุกคนควรจะสามารถทำได้ เพราะนักการเมืองหรือรัฐบาลตลอดถึงข้าราชการนั้นทำงานในนามตัวแทนของประชาชน แต่การตรวจสอบวิพากษ์วิจารณ์นั้นควรอยู่ในกรอบแห่งความเป็นจริงและถูกต้องเที่ยงธรรมปราศจากอคติหรือ discredit ทางการเมือง^{๗๐}

๑๖. ขั้นตอนสำหรับการตรวจสอบวิพากษ์วิจารณ์ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้น ควรมีกระบวนการขั้นตอน คือ รู้ว่าเรื่องที่ตนตรวจสอบวิพากษ์วิจารณ์เป็นเรื่องอะไร มีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ อย่างแท้จริง มีช่องทางในการตรวจสอบที่เชื่อถือได้ และต้องนำไปสู่การแก้ปัญหาได้ในที่สุด^{๗๑}

๑๗. การวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองเป็นเรื่องปกติในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยซึ่งต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นประการสำคัญ การตรวจสอบวิพากษ์วิจารณ์ที่ดีนั้นควรเป็นไปตามครรลองของกฎหมายในขอบเขตที่ต้องไม่เป็นการหมิ่นประมาทผู้อื่น ควรมีการยึดโยงกับข้อมูลหลักฐานที่เป็นจริงและควรมีหน่วยงานตรวจสอบที่ชัดเจน เช่น องค์กรอิสระต่าง ๆ^{๗๒}

กล่าวโดยสรุป องค์ประกอบของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของรัฐบาล ประกอบ

^{๖๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๖๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๗๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔.

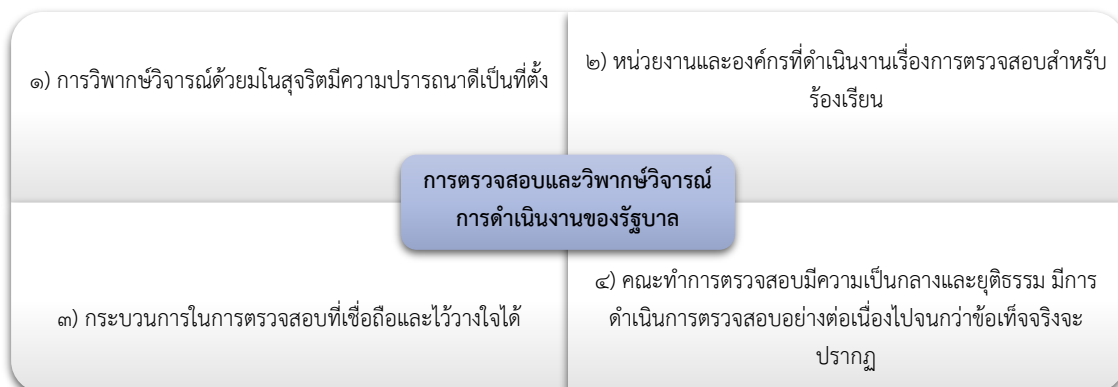
^{๗๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๗๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๔.

ไปด้วยหลักการและขั้นตอนที่สำคัญ คือ การวิพากษ์วิจารณ์ด้วยมโนสุจริตมีความปรารถนาดีเป็นที่ตั้ง การวิพากษ์วิจารณ์ด้วยเหตุด้วยผลด้วยการคำนึงถึงประโยชน์ต่อส่วนรวม ต่อหมู่คณะ มีกระบวนการในการตรวจสอบที่เชื่อถือและไว้วางใจได้ คณะทำการตรวจสอบมีความเป็นกลางและยุติธรรม มีการดำเนินการตรวจสอบอย่างต่อเนื่องไปจนกว่าข้อเท็จจริงจะปรากฏ การตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์ การดำเนินงานของรัฐเป็นสิ่งที่ประชาชนทั่วไปสามารถติดตามและตรวจสอบได้ตามสิทธิของพลเมืองที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ การวิพากษ์วิจารณ์สามารถทำได้ทั้งการสนทนาพูดคุยกันในชีวิตประจำวันทั่วไป หรือการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางสื่อออนไลน์แล้วประชาชนก็สามารถแสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึกของตนผ่านโลกออนไลน์เสมือนการสื่อสารสองทาง แต่หลักสำคัญของการวิพากษ์วิจารณ์คือการวิพากษ์วิจารณ์ด้วยวิจรรณญาณ มีข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง มีมโนธรรมสำนึก ปราศจากอคติ ตั้งอยู่บนพื้นฐานข้อเท็จจริง ส่วนการตรวจสอบการบริหารงานภาครัฐนั้น มีหลักการคือ มีข้อมูลในเรื่องที่ต้องการตรวจสอบอย่างเพียงพอ มีหน่วยงานและองค์กรที่ดำเนินงานเรื่องการตรวจสอบสำหรับร้องเรียน หน่วยงานที่ทำหน้าที่ร้องเรียนมีความเป็นกลางและยุติธรรมดำเนินการตรวจสอบอย่างโปร่งใส

ตารางที่ ๔.๖ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้าน การตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์ การดำเนินงานของรัฐบาล

ลำดับที่	ประเด็นการแสดงความคิดเห็น	ความถี่	รูปหรือคนที่ให้ข้อมูลสำคัญ
๒.	การดำเนินการตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์ การดำเนินงานของรัฐบาล	๑๗	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔,
๒.๑)	การวิพากษ์วิจารณ์ด้วยมโนสุจริตมีความปรารถนาดีเป็นที่ตั้ง		๑๕, ๑๖, ๑๗
๒.๒)	การวิพากษ์วิจารณ์ด้วยเหตุด้วยผลด้วยการคำนึงถึงประโยชน์ต่อส่วนรวม ต่อหมู่คณะ		
๒.๓)	มีหน่วยงานและองค์กรที่ดำเนินงานเรื่องการตรวจสอบสำหรับร้องเรียน		
๒.๔)	มีกระบวนการในการตรวจสอบที่เชื่อถือและไว้วางใจได้		
๒.๕)	คณะทำการตรวจสอบมีความเป็นกลางและยุติธรรม มีการดำเนินการตรวจสอบอย่างต่อเนื่องไปจนกว่าข้อเท็จจริงจะปรากฏ		

แผนภาพที่ ๔.๖ การตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของรัฐบาล

๔.๒.๓ องค์ประกอบของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้าน การตื่นตัวทางการเมือง

จากการวิเคราะห์ข้อมูล การสัมภาษณ์ในประเด็น ด้านการตื่นตัวทางการเมือง เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า

ด้านการตื่นตัวทางการเมือง เป็นคุณลักษณะที่ประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชได้แสดงออกทางการเมืองโดยวิธีการต่าง ๆ ซึ่งเกิดจากการเข้าใจกลไกของระบอบการปกครองของระบอบประชาธิปไตยและได้ติดตามข้อมูลข่าวสารเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อชีวิตและสังคมของตน ทั้งการแสดงออกทางการเมืองจากการตื่นตัวทางการเมืองนั้นเป็นไปเพื่อพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนให้ดีขึ้น โดยพบได้จากการให้สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

๑. การใช้ทัศนคติของคำว่า พุทธะ คือ การเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน โดยจะต้องรู้เท่า รู้ทัน รู้กัน รู้แก่ รู้จัก รู้จำ รู้แจ้ง รู้จริง รู้แล้วจึงตื่น เพื่อปรับปรุงพัฒนาแก้ไขสิ่งที่ยังขาดตกบกพร่องหรือผิดพลาด จนเกิดความพอใจว่าเราได้แก้ไขปรับปรุงแล้ว เพื่อนำไปสู่การตื่นตัวทางการเมือง^{๗๓}

๒. การตื่นตัวทางการเมืองเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนี้ ถ้าประชาชนในบ้านเมือง มีหลักเกณฑ์มีคุณธรรม แต่ละคนมีความคิดเห็นเป็นน้ำหนึ่งอันเดียวกัน ถ้าทำอะไรที่เป็นกฎเกณฑ์ ที่เป็นประโยชน์ ประชาชนก็จะดำเนินการตาม บางทีมันดีอยู่แล้วแต่เราไม่ทำตาม ไปปลบล้างไปประมาท เหยียบย่ำกัน ถ้าทุกคนยึดหลักของเหตุผลมันก็จะมีผลออกมาเป็นผลที่ดี^{๗๔}

๓. ปัจจุบันนี้ประชาชนก็มีความตื่นตัวพอสมควร มากกว่าเมื่อก่อนมาก เรียกว่ารู้หน้าที่ของตนเองในระบอบประชาธิปไตยเน้นสิทธิและหน้าที่ของตนมากยิ่งขึ้น ปัญหาในการตื่นตัวของประชาชนที่สำคัญคือ ประชาชนอาจจะคิดว่าไม่ใช่เรื่องของตนเอง ไม่ใช่หน้าที่ ต้องทำมาหากินได้ใคร

^{๗๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๗๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๔.

มาก็เหมือนกัน ประชาชนส่วนใหญ่สนใจเรื่องปากท้อง เรื่องทำมาหากินเสียมากกว่าเรื่องการเมือง ดังนั้น การที่ประชาชนจะตื่นตัวทางการเมืองได้นั้น ต้องมีองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

๑) ระบบเศรษฐกิจดี ประชาชนไม่อดอยากลำบากจน เพราะถ้าเศรษฐกิจยังฝืดเคือง อยู่ประชาชนก็ละเลยเรื่องการมีส่วนร่วมและการตื่นตัวทางการเมือง

๒) การศึกษาของประชาชนดี เพราะการปกครองระบอบประชาธิปไตยต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบการปกครองขั้นพื้นฐาน

๓) การมีจิตสาธารณะไม่เห็นแก่ตัวคำนึงถึงสังคมและประเทศชาติ

๔) การติดตามข้อมูลข่าวสารบ้านเมืองอยู่เสมอ^{๗๕}

๔. องค์ประกอบของระบอบประชาธิปไตยคือการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นอาศัยการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญ องค์ประกอบของการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนนั้น มีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

๑) ปลุกจิตสำนึกของประชาชนให้รู้ว่า การเมืองกับวิถีชีวิตเป็นเรื่องเดียวกัน ประชาชนทุกคนมีความเกี่ยวข้องกับการเมือง ถ้าประชาชนรู้สิทธิรู้หน้าที่ว่า เราจะต้องช่วยกันทำการเมืองของเราให้ดี การเมืองจะดีได้เพราะประชาชนมีความรู้ความเข้าใจถึงสิทธิและหน้าที่ของตนเองและใช้สิทธิหน้าที่นั้นอย่างถูกต้องไม่ให้มีการซื้อสิทธิ์ขายเสียง หรือคิดว่าการเมืองไม่ใช่เรื่องของตน

๒) การให้ความรู้แก่ประชาชนในหลักการประชาธิปไตยซึ่งประชาชนสามารถมีสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และภราดรภาพในการแสดงออกทางการเมืองได้อย่างเปิดเผย ในฐานะผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย

๓) การตระหนักรู้โดยการติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหวทางสังคมและการเมืองอยู่เสมอเพื่อให้รู้ว่า รัฐบาลในฐานะผู้แทนอำนาจอธิปไตยของตนได้ใช้อำนาจบริหารประเทศชาติบ้านเมืองไปในทิศทางใด

๔) การรวมกลุ่มแสดงความคิดเห็นหรือกลุ่มกดดันทางการเมืองเมื่อเห็นว่ารัฐบาลบริหารงานโดยไม่ถูกต้องตามหลักธรรมาภิบาล^{๗๖}

๕. การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้ เราควรพิจารณาในปัจจุบันว่า สำหรับสังคมไทยตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคลครอบครัวชุมชน จังหวัดอย่างในจังหวัดนครศรีธรรมราชจนถึงระดับประเทศนั้น ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองพอสมควร แต่มุมมองความเข้าใจทางการเมืองหรือเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยอาจแตกต่างกันไป

^{๗๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๗๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๔.

ตามยุคตามสมัยและบทบาทของสื่อหรือช่องทางการรับข้อมูลข่าวสาร ดังนั้นหากต้องการให้ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองต้องคำนึงถึงองค์ประกอบโดยสรุป คือ

- ๑) บทบาทช่องทางการป้อนข้อมูลข่าวสารหรือสื่อมวลชน
- ๒) การสนับสนุนโดยหน่วยงานภาครัฐ
- ๓) วัฒนธรรมทางการเมืองที่สอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตย
- ๔) กฎหมายที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมือง^{๗๗}

๖. การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชนี้ โดยส่วนตัวเห็นว่าประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีความตื่นตัวทางการเมืองพอสมควร เห็นได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง และวัฒนธรรมการพูดเรื่องการเมืองในร้านน้ำชากาแฟเป็นต้น แต่จะให้เป็นทางการเมืองนั้น การตื่นตัวทางการเมืองก็ควรประกอบด้วยองค์ประกอบคือ การรับรู้ข่าวสารบ้านเมืองอยู่เสมอ การสนใจในปัญหาสังคม การไม่นอนหลับทับสิทธิของตนเอง การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองตามความเหมาะสม^{๗๘}

๗. องค์ประกอบการตื่นตัวทางการเมือง ไว้เป็นตัวหลักสำคัญคือ สถาบันสื่อสาร ซึ่งเป็นตัวกำหนดให้คนในสังคมได้ แต่ในปัจจุบันมีสื่อ ๒ รูปแบบ ได้แก่

- ๑) การมีสื่ออุดมการณ์ทำหน้าที่เสนอข่าวสารเพื่อให้ประชาชนรับรู้ข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา
- ๒) สื่อเพื่อหาเลี้ยงชีพ ทำไปตามที่สปอนเซอร์กำหนดเป็นหลัก

สื่อเหล่านี้สามารถกำหนดทิศทางของความคิดของประชาชนให้เป็นไปตามจุดประสงค์ของสื่อมันได้ สำหรับวิธีแก้ รัฐบาลควรมีนโยบายที่ชัดเจน และควรให้สถาบันการศึกษาในการขับเคลื่อนระบบคิดของประชาชนตั้งแต่เข้ารับการศึกษา จนเติบโตสามารถใช้สิทธิเสรีภาพตามหลักประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยใช้หลักธรรมในการยึดเหนี่ยวในการดำรงชีวิต^{๗๙}

๘. การตื่นตัวทางการเมืองเป็นเรื่องสำคัญสำหรับประชาชนในระบอบประชาธิปไตย ถ้าประชาชนไม่สนใจการเมือง ระบอบประชาธิปไตยก็ไร้ความหมาย การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนอันจะนำไปสู่เป้าหมายคือการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นควรมีองค์ประกอบ คือ ประชาชนต้องติดตามข่าวสารการเมืองและเรื่องสังคม ต้องตระหนักว่าปัญหาใด ๆ ในสังคมนั้นไม่ได้เป็นเรื่องของผู้ใดผู้หนึ่งหากแต่เป็นเรื่องของทุกคน ไม่เพิกเฉยเมื่อถึงเวลาต้องมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยไม่นอนหลับทับสิทธิ^{๘๐}

^{๗๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๗๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๗๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๘๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑ เมษายน ๒๕๖๔.

๙. การตื่นตัวทางการเมืองเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนถือเป็นภาระของทุกคนที่จะต้องให้ความรู้ความถูกต้องแก่ประชาชน แต่ผู้ที่สามารถทำให้ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองได้ดีนั้นจะต้องเป็นผู้ที่ประชาชนเชื่อถือ ผู้ที่ควรทำหน้าที่ให้ความรู้อันเป็นองค์ประกอบการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่

- ๑) ผู้ใหญ่บ้านหรือผู้นำธรรมชาติหรือเป็นปราชญ์ชาวบ้าน
- ๒) ครูอาจารย์ในสถาบันการศึกษา
- ๓) พระภิกษุหรือผู้นำทางจิตวิญญาณ โดยให้หลักพุทธธรรมาภิบาลที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน
- ๔) นักการเมืองหรือรัฐบาล^{๔๑}

๑๐. การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนมีองค์ประกอบ ๔ ระดับ ดังนี้

๑) ระดับวิถีชีวิตหรือระดับครอบครัว การตื่นตัวทางการเมืองในระดับวิถีชีวิตนี้ต้องเริ่มเปลี่ยนแปลงตั้งแต่สถาบันครอบครัว พ่อแม่ลูกต้องเปิดกว้างให้เป็นประชาธิปไตย คือ ต้องเคารพซึ่งกันและกัน แบ่งงานแบ่งหน้าที่กันทำ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ถ้าหากมีความตื่นตัวแต่หาประโยชน์ส่วนตนอันนี้ไม่ใช่ ใช้วิธีการแห่งปัญญาในการแก้ไขปัญหา

๒) ระดับสถาบันการศึกษา จะเห็นได้ว่าในสังคมประชาธิปไตยนั้น ความตื่นตัวทางการเมืองเกิดจากระบบการศึกษาที่ดี มีหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยตั้งแต่เยาว์ ส่วนในประเทศไทยนั้นระบบการศึกษาไม่ได้ส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยโดยถือเอาครูอาจารย์เป็นศูนย์กลาง นักเรียนมีหน้าที่ทำตามคำสั่งครู มีการใช้วิธีการลงโทษโดยใช้ไม้เรียวในการเขี่ยตีเมื่อนักเรียนทำผิด นี้ไม่ใช่วิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง

๓) การตื่นตัวในระดับสังคม สังคมประชาธิปไตยที่จะสร้างคนให้มีความตื่นตัวทางการเมืองได้นั้น ต้องเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ หรือที่เรียกว่า (Learning society) คือ คนต้องมีสิทธิ์ที่จะเรียนรู้ ข้อมูลส่วนราชการไม่ควรถูกปิดบังซ่อนเร้น หรือแม้แต่พระสงฆ์ก็ไม่ควรเข้าใจเองว่าเป็นผู้รู้หลักพุทธธรรมมากที่สุด เพราะปัจจุบันหลักคำสอนสามารถเข้าถึงได้ง่ายจาก Google ในสังคมประชาธิปไตยจะไม่มีใครเก่งกว่าใครเพราะทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้เท่าเทียมกัน แต่ภาครัฐควรเป็นหน่วยงานที่คอยอำนวยความสะดวกให้ (Facilitator) ในหลากหลายรูปแบบ เช่นในต่างประเทศมี NGO. หรือองค์กรเอกชนหลาย ๆ องค์กร มาสนับสนุนการตื่นตัวทางประชาธิปไตย อย่างในประเทศไทยแม้จะไม่มีองค์กรทางประชาธิปไตยที่มีศักยภาพเท่าเทียมต่างประเทศ แต่อย่างน้อยก็มีสถาบันพระปกเกล้าเป็นต้น ซึ่งเริ่มเห็นทิศทางที่ดีขึ้นในระบบการศึกษา

๔) การตื่นตัวในระดับระบอบประชาธิปไตย ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งประชาธิปไตยมาเป็นระยะเวลาร่วม ๓๐ ปี เพราะสถาบันพระปกเกล้าซึ่งทำหน้าที่หลักในการอบรมให้

^{๔๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๔.

ความรู้เรื่องประชาธิปไตย แต่ทว่าการอบรมให้ความรู้ส่วนใหญ่มักเน้นให้ความรู้แก่คนชั้นสูงเท่านั้น อันที่จริงสถาบันพระปกเกล้าหรือสภาเองควรมีโครงการจัดอบรมให้กับประชาชนให้มีความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง เช่น ประชาธิปไตยที่ใกล้ตัวมากที่สุดได้แก่การเลือกตั้งท้องถิ่น เป็นต้น การเลือกตั้งท้องถิ่นในต่างประเทศไม่มีระบบซื้อสิทธิ์ขายเสียง เพราะประชาชนเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย หากแต่ในประเทศไทยนั้นพบว่า ระดับท้องถิ่นมีการซื้อสิทธิ์ขายเสียงมากที่สุด เพราะฉะนั้นการตื่นตัวทางการเมืองที่สำคัญที่สุดอยู่ที่พฤติกรรมกรรมการกระทำ อยู่ที่มีการเปลี่ยนแปลงซึ่งต้องมาจากประชาชน ระบบการเมืองที่สุจริตจะเกิดการแข่งขันกันอย่างเป็นธรรมเคารพกติกาการเลือกตั้ง เช่น ถ้าพรรคการเมืองไหนชนะเลือกตั้งแล้วบริหารไม่ดีเมื่อครบวาระเลือกตั้งใหม่ประชาชนก็ไม่เลือก แต่พอนักการเมืองไม่เคารพกติกา หรือที่เรียกว่า ‘แพ้ไม่เป็น’ จึงทำให้เกิดเสือเหลืองเสือแดงขึ้นมา ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่าประเทศไทยไม่ควรกลับไปสู่ความแตกแยกอย่างเดิมอีกแล้ว ซึ่งท่านได้เป็นรองประธานในการแก้ไขรัฐธรรมนูญและมีความตระหนักว่า กฎหมายรัฐธรรมนูญใหม่ควรจะประกอบด้วยหลักนิติรัฐนิติธรรมเป็นกฎหมายที่ประกอบด้วยหลักธรรมาภิบาล และจะส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองตามหลักพุทธธรรมาภิบาลหรือที่เรียกว่าพุทธธรรมาธิปไตยได้อย่างไร ก็จะทำให้สังคมได้ข้อยุติ ไม่ต้องมาถกเถียงกันเรื่องสองมาตรฐานหรือ (Double standard) อย่างในอดีตที่ผ่านมา เช่น กลุ่มคนหนึ่งกฎหมายตัดสินให้ผิดตลอดเวลา แต่อีกฝ่ายหนึ่งได้รับการยกเว้น เพราะฉะนั้น การตื่นตัวทางการเมืองที่สุดที่สุดคือ ต้องสร้างระบบพุทธธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในระบบการเมืองให้ได้^{๘๒}

๑๑. การตื่นตัวทางการเมืองเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญในหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยที่การตื่นตัวทางการเมืองนั้นจะต้องมีองค์ประกอบอย่างน้อย ๒ ประการ คือ

๑) การตื่นตัวทางการเมืองนี้ประชาชนต้องเริ่มจากการฝึกฝนตนเองด้วยการสนใจปรากฏการณ์ทางสังคม

๒) การให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องตามความเป็นจริงเพื่อให้ประชาชนได้รับรู้และตระหนักในการมีส่วนร่วมทางการเมือง^{๘๓}

๑๒. ความรู้ความเข้าใจและความเป็นเหตุเป็นผลเป็นหัวใจสำคัญของระบอบประชาธิปไตย คนจะมีเหตุผลได้ก็ต้องมีความรู้ ก่อนจะมีความรู้ก็ต้องมีกระบวนการรับรู้ เมื่อรับรู้และเข้าใจก็สามารถวิพากษ์วิจารณ์ ตามหลักการมีส่วนร่วมของเยอรมันมี ๓ กระบวนการ คือ

^{๘๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๘๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๔.

๑) รับรู้ วิพากษ์และสนับสนุน (Perception Criticism Support) แต่ต้องเข้าใจด้วยว่า นักการเมืองจะต้องไม่เป็นประเภท งานบุญ งานบวช งานสวด งานแต่ง ซึ่งเป็นกระพีของระบบ การเมืองรัฐสภา แต่สำคัญอยู่ที่ต้องมีโครงการเสนอในรัฐสภาได้และทำได้จริง ดังนั้น การตื่นตัวของ ประชาชนจึงต้องให้เขารับรู้ ถ้าเขารับรู้เขาก็สนุกไปกับเรา นี่เป็นประชาธิปไตยที่กินได้ วันที่กินได้มี อะไรบ้าง เช่น โครงการ ๓๐ บาทรักษาทุกโรค โครงการคนละครึ่ง ฯลฯ ที่กินได้ไม่ใช่หมายถึงการ ทุจริตคอร์รัปชั่น แต่เป็นนโยบายโครงการที่ลงไปถึงชาวบ้าน

๒) คือต้องทำให้ชาวบ้านตระหนักรู้ว่าทุกเรื่องเป็นเรื่องการเมือง เปลี่ยน Mindset จาก การเมืองเป็นเรื่องสกปรกให้เป็นการเมืองเป็นเรื่องการจัดสรรประโยชน์ หรือการเมืองคือการที่ผู้แทน ทำหน้าที่ในการคิดค้นนโยบายเพื่อสนองต่อความต้องการหรือผลประโยชน์ของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ

๓) ทุกเรื่องเป็นเรื่องการเมือง (All activity is the political) ขยะบนถนนก็เป็นเรื่อง การเมือง น้ำประปาก็เป็นเรื่องการเมือง ดังนั้นการเมืองไม่ใช่เรื่องการเลือกตั้งเพียงอย่างเดียว ไม่ใช่ เป็นเรื่องงานบุญ งานบวช งานสวด งานแต่ง แต่ทุกเรื่องในชีวิตเราเป็นเรื่องการเมือง เมื่อชาวบ้าน เข้าใจดังนี้แล้วเขาจะรู้ว่าเขามีได้และมีเสียก็ขึ้นอยู่กับการเมืองเขาจึงตระหนักรู้ว่าเขาจะต้องเขาไปมี ส่วนร่วม นี่คือสภาวะการตื่นตัวทางการเมือง ต้องทำการเมืองให้เป็นที่เขากำหนดได้^{๘๔}

๑๓. การประชาสัมพันธ์เป็นอันดับแรกที่ทำให้ประชาชนมีความตื่นตัวในทางการเมือง การสอนให้ประชาชนรู้สึกว่าเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ต้องให้รู้เลยว่าการเมืองเป็นเรื่องของ ประชาชน ไม่ใช่เป็นเรื่องของการเมือง เป็นเรื่องของพรรคการเมืองไป องค์ประกอบในการ ประชาสัมพันธ์ ก็คือ หน่วยงานต่างๆ ต้องออกประชาสัมพันธ์ สอน ปลุกฝังให้ประชาชนรู้ ถ้าเมื่อไหร่ เราสามารถปลุกฝังได้ว่าการเมืองเป็นเรื่องของเราอย่างนั้นก็จบ ประชาชนก็ออกมามีส่วนร่วมทางการเมือง^{๘๕}

๑๔. การตื่นตัวทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนเป็นอย่างยิ่ง แต่การที่ประชาชนทุกภาคส่วนจะมีความตื่นตัวทางการเมืองได้นั้น นอกจากเกิดจากความสนใจความชอบเรื่องสังคมการเมืองอันเป็นปัจจัยส่วนตัวแล้ว ภาครัฐหรือฝ่าย การเมือง คณะกรรมการการเลือกตั้งหรือหน่วยงานต่าง ๆ ต้องมีวิธีการส่งเสริมให้ประชาชนได้มีความ ตื่นตัวทางการเมือง ซึ่งการตื่นตัวทางการเมืองนั้นควรประกอบด้วยหลักการ ดังนี้

๑) ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้าใจในหลักการ ประชาธิปไตยเพื่อให้เกิดการตื่นตัวทางสังคมและการเมือง

๒) ประชาชนต้องมีความตระหนักในสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกทางการเมืองได้โดยเสรี

^{๘๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๘๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๔.

๓) ประชาชนต้องมีความรู้เพื่อการสื่อสารวิพากษ์วิจารณ์ได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล

๔) ประชาชนต้องให้ความร่วมมือมีส่วนร่วมกับการประชุมหรือกิจกรรมต่าง ๆ ทางสังคมอยู่เสมอ^{๘๖}

๑๕. นครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดหนึ่งในประเทศไทยซึ่งปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย โดยระบอบประชาธิปไตยจะมีคุณภาพมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และการที่ประชาชนจะมีส่วนร่วมทางการเมืองได้นั้น ประชาชนต้องมีความตื่นตัวทางการเมือง ซึ่งการตื่นตัวทางการเมืองจะเกิดขึ้นได้ก็โดยที่ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยและเห็นถึงความสำคัญของสิทธิหน้าที่และบทบาทของตนและจะต้องได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง^{๘๗}

๑๖. สำหรับองค์ประกอบการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนเพื่อนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้น ควรมีองค์ประกอบกล่าวคือ การที่ประชาชนตระหนักรู้ให้มีความสำคัญกับสังคม การติดตามข้อมูลข่าวสาร การมีจิตสำนึกถึงบทบาทหน้าที่ของตนต่อสังคม^{๘๘}

๑๗. การตื่นตัวทางการเมืองเป็นส่วนสำคัญในระบอบประชาธิปไตย ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองและนำไปสู่การแก้ปัญหาของสังคมในด้านต่าง ๆ ที่รัฐบาลอาจไม่ได้ตระหนักหรือมองข้ามไป แต่การตื่นตัวทางการเมืองที่ตื่นนั้นจะต้องมีองค์ประกอบ คือ ประชาชนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีมีความเป็นประชาธิปไตย มีการศึกษาเข้าใจถึงระบอบประชาธิปไตย สนใจเหตุบ้านการเมือง^{๘๙}

กล่าวโดยสรุป องค์ประกอบของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้าน การตื่นตัวทางการเมือง ประกอบไปด้วยหลักการสำคัญ คือ การมีพุทธทศคนคติ คือ การเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน โดยจะต้องรู้เท่า รู้ทัน รู้กัน รู้แก่ รู้จัก รู้จำ รู้แจ้ง รู้จริง รู้แล้วจึงตื่น เพื่อนำไปสู่การตื่นตัวทางการเมือง การปลูกจิตสำนึกของประชาชนให้รู้ว่า การเมืองกับวิถีชีวิตเป็นเรื่องเดียวกัน ประชาชนทุกคนมีความเกี่ยวข้องกับการเมือง ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจถึงสิทธิและหน้าที่ของตนเองและใช้สิทธิหน้าที่นั้นอย่างถูกต้องไม่ให้มีการซื้อสิทธิ์ขายเสียง หรือคิดว่าการเมืองไม่ใช่เรื่องของตน การให้ความรู้แก่ประชาชนในหลักการประชาธิปไตยซึ่งประชาชนสามารถมีสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และภราดรภาพในการแสดงออกทางการเมืองได้อย่างเปิดเผย ในฐานะผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย การตระหนักรู้โดยการติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหวทางสังคมและ

^{๘๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๘๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔.

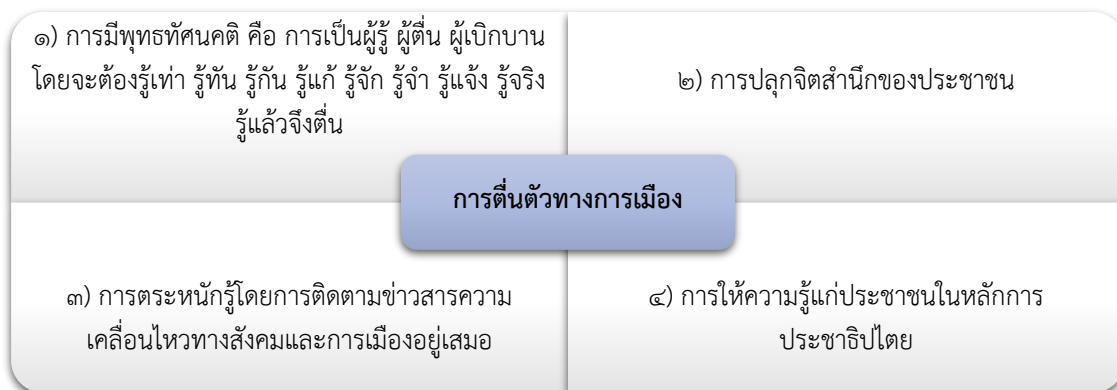
^{๘๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๘๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๔.

การเมืองอยู่เสมอเพื่อให้รู้ว่า รัฐบาลในฐานะผู้แทนอำนาจอธิปไตยของตนได้ใช้อำนาจบริหาร ประเทศชาติบ้านเมืองไปในทิศทางใดการรวมกลุ่มแสดงความคิดเห็นหรือกลุ่มกดดันทางการเมืองเมื่อเห็นว่ารัฐบาลบริหารงานโดยไม่ถูกต้องตามหลักธรรมาภิบาล โดยองค์ประกอบการตื่นตัวทางการเมือง จะเกิดขึ้นได้นั้นจะต้องได้รับการส่งเสริมจากสถาบันทางสังคม

ตารางที่ ๔.๗ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญขององค์ประกอบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้าน การตื่นตัวทางการเมือง

ลำดับที่	ประเด็นการแสดงความคิดเห็น	ความถี่	รูปหรือคนที่ให้ข้อมูลสำคัญ
๓.	การตื่นตัวทางการเมือง	๑๗	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘,
	๓.๑) การมีพุทธทัศน์คติ คือ การเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน โดยจะต้องรู้เท่า รู้ทัน รู้กัน รู้แก่ รู้จัก รู้จำ รู้แจ้ง รู้จริง รู้แล้วจึงตื่น เพื่อนำไปสู่การตื่นตัวทางการเมือง		๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗
	๓.๒) การปลูกจิตสำนึกของประชาชนให้รู้ว่าการเมืองกับวิถีชีวิตเป็นเรื่องเดียวกัน ประชาชนทุกคนมีความเกี่ยวข้องกับการเมือง		
	๓.๓) การเมือง ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจถึงสิทธิและหน้าที่ของตัวเองและใช้สิทธิหน้าที่นั้นอย่างถูกต้องไม่ให้มีการซื้อสิทธิ์ขายเสียง หรือคิดว่าการเมืองไม่ใช่เรื่องของตน		
	๓.๔) การให้ความรู้แก่ประชาชนในหลักการประชาธิปไตยซึ่งประชาชนสามารถมีสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และภราดรภาพในการแสดงออกทางการเมืองได้อย่างเปิดเผย ในฐานะผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย		
	๓.๕) การตระหนักรู้โดยการติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหวทางสังคมและการเมืองอยู่เสมอ		

แผนภาพที่ ๔.๗ การตื่นตัวทางการเมือง

๔.๒.๔ องค์ประกอบของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐและฝ่ายการเมือง

จากการวิเคราะห์ข้อมูล การสัมภาษณ์ในประเด็น ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐและฝ่ายการเมือง เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า

ด้าน การสนับสนุนจากภาครัฐและฝ่ายการเมือง เป็นวิธีการที่ภาครัฐและฝ่ายการเมืองเข้ามาส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการทางประชาธิปไตยอันสำคัญคือการทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองให้มาก เพื่อให้ระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง โดยพบได้จากการให้สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

๑. ภาครัฐและการเมืองต้องบูรณาการเข้าด้วยกัน พรรคการเมืองจะต้องมีนโยบายชัดเจนว่าจะนำพุทธธรรมมาภิบาลมาใช้อย่างไร ส่วนประชาชนต้องร่วมกันเรียกร้องให้ฝ่ายการเมืองมีนโยบายทางการเมืองในแนวทางพระพุทธศาสนาเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบวิถีพุทธประชาธิปไตย^{๙๐}

๒. ภาครัฐจะต้องจัดการอบรม จัดการปลูกฝัง มอบหมายให้ส่วนงานที่เห็นว่าจะสามารถถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจให้ประชาชนได้ เพราะถ้าไม่มีแบบนี้ ทำอะไรก็ไม่เป็นขึ้นเป็นอัน ไม่สำเร็จไม่กลมเกลียวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน รัฐต้องคิดหลักสูตรขึ้นมาว่าจะเสริมความรู้ความเข้าใจในด้านนี้ให้มากขึ้น^{๙๑}

๓. การสนับสนุนจากภาครัฐและฝ่ายการเมืองเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในปัจจุบันมีมากขึ้น เช่น การให้ประชาชนลงประชามติ ประชาพิจารณ์ การดำเนินโครงการ

^{๙๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๙๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๔.

ของรัฐบาลต่าง ๆ ฝ่ายการเมืองก็เข้าหาประชาชนตามงานประเพณีงานบุญ เป็นต้น เพื่อรับฟังปัญหาหรือการสะท้อนเรื่องราวความเดือดร้อนของประชาชน^{๙๒}

๔. การสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยภาครัฐและฝ่ายการเมืองนี้ ควรเป็นไปในลักษณะ ดังนี้

๑) เป็นหน่วยงานหลักที่ต้องให้ความรู้ ให้ความเข้าใจและให้สิทธิตลอดถึงหลักประกันแก่ประชาชนในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า นี่เป็นหน้าที่ของพลเมือง เป็นสิทธิของพลเมืองที่สามารถกระทำได้ตามระบอบประชาธิปไตย การเรียกร้อง การประท้วง เป็นต้นซึ่งอยู่ภายใต้กรอบของรัฐธรรมนูญถือว่าเป็นความมั่งคั่งทางการเมืองหรือความมั่งคั่งทางประชาธิปไตย รัฐต้องสามารถยอมรับความเห็นที่แตกต่างกันของประชาชนได้

๒) รัฐต้องเปิดพื้นที่ให้ประชาชนสามารถแสดงออกทางการเมืองได้ โดยไม่ปิดกั้น เพราะสิ่งใดก็ตามที่รัฐพยายามปิดกั้น สิ่งนั้นก็กลายเป็นความกดทับความคับข้องใจและอาจนำไปสู่ความรุนแรงได้ในที่สุด แต่หากรัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงออกทางการเมืองได้ในช่องทางต่าง ๆ เช่น การประท้วง ถือว่าเป็นสิทธิของเขาที่จะกระทำได้^{๙๓}

๕. ประชาธิปไตยจะเจริญก้าวหน้าได้นอกจากประชาชนจะมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองและมีส่วนร่วมทางการเมืองแล้ว ภาครัฐและพรรคการเมืองก็ควรสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยมีลักษณะ ดังนี้

๑) จัดการศึกษาให้มีความสำคัญกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

๒) คณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นหน่วยงานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยตรงต้องประชาสัมพันธ์หรือมีโครงการเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

๓) สถาบันทางการเมือง เช่น สถาบันปรีดี พนมยงค์ สถาบันพระปกเกล้า ควรทำหน้าที่สื่อสารทางการเมืองเพื่อเพิ่มความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยให้กับประชาชน

๔) พรรคการเมืองควรจัดเวทีสัมมนาเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นประจำ^{๙๔}

๖) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับจังหวัดนี้ ภาครัฐและพรรคการเมืองต่าง ๆ อาจทำเป็นนโยบายให้แต่ละจังหวัด เช่น จังหวัดนครศรีธรรมราช มีโครงการส่งเสริมการให้ความรู้แก่ประชาชน การส่งเสริมให้ประชาชนมีเวทีในการแสดงออกทางการเมือง เป็นต้น^{๙๕}

^{๙๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๙๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๙๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๙๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๔.

๓) การสนับสนุนจากภาครัฐและฝ่ายการเมืองในเรื่องการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนี้ ถ้ามองในแง่ของสถาบันทางการเมือง ก็เป็นหน้าที่ของสถาบันทางการเมืองโดยตรงที่จะต้องทำหน้าที่ในการให้ความรู้และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทมีส่วนร่วมทางการเมือง แต่ต้องใช้เวลาในการเรียนรู้ เพื่อให้เป็นประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์^{๙๖}

๘. สังคมที่ปกครองแบบประชาธิปไตยย่อมปรารถนาให้ประชาชนเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยและมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ดังนั้น ภาครัฐและพรรคการเมืองจึงมีบทบาทในฐานะที่เป็นตัวแทนใช้อำนาจอธิปไตยแทนประชาชนด้วยการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยลักษณะวิธีการต่าง ๆ เช่น การให้ความรู้ การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาร่วมทำงานกับพรรคการเมือง การรับฟังเสียงของประชาชน การเข้าหาประชาชนในการแลกเปลี่ยนพูดคุยปัญหาทางสังคม เป็นต้น^{๙๗}

๙. การสนับสนุนจากภาครัฐที่ดีที่สุดคือ รัฐต้องกระจายอำนาจการปกครองซึ่งรัฐไทยพูดถึงการกระจายอำนาจมาร่วม ๔๐ ปี การทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ดีที่สุด ภาครัฐต้องกระจายอำนาจลงมา ในช่วงยุคเริ่มต้นการกระจายอำนาจโดย มรว.ศีกฤทธิ ปราโมช นั้น ได้มีความคิดกระจายอำนาจ ดังนี้

๑) ระบบเงินผัน คือการกระจายงบประมาณ ในจังหวัดนครศรีธรรมราชก็ได้รับงบประมาณมาบริหารจัดการถนน คู คลองต่าง ๆ

๒) ประกันพืชผล ผลผลิตเกษตรกรต้องไม่ขาดทุน

๓) สถาตำบล เป็นรูปแบบการกระจายอำนาจ โดยองค์การบริหารส่วนตำบลมีกฎหมายรับรอง พ.ศ.๒๕๓๘ และในปี พ.ศ.๒๕๔๑ มีกฎหมายรับรององค์การบริหารส่วนจังหวัดภายใต้สังกัดกระทรวงมหาดไทย เป็นการกระจายอำนาจเฉพาะกระทรวงมหาดไทย แต่ในขณะเดียวกันกระทรวงอื่น ๆ ไม่ถูกระบายอำนาจมาสู่ประชาชน

๔) คนจนรักษาฟรี เป็นวิธีการล้าสมัยแบบรัฐสวัสดิการให้ประชาชนเข้าถึงระบบสาธารณสุขและสวัสดิการสาธารณะแห่งรัฐ^{๙๘}

๑๐. การสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองในสังคมที่กำลังพัฒนานั้นมีความสำคัญ ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองภาคประชาชนนี้ภาครัฐเองและฝ่ายการเมืองต้องสนับสนุน กล่าวคือมีนโยบายที่ชัดเจนในการสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง เหมือนอย่างหากเราต้องการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่หรือร่างกฎหมายเลือกตั้งใหม่ ฝ่ายการเมืองและภาครัฐจะต้องตกลงกันก่อนที่จะระดมทรัพยากรงบประมาณหรือใช้อำนาจทางการเมือง ให้ภาครัฐและฝ่ายการเมืองนั้นมีหน้าที่อำนวยความสะดวก

^{๙๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๙๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑ เมษายน ๒๕๖๔.

^{๙๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๔.

สะดวก เช่น ในต่างประเทศ กำหนดให้นักการเมืองหาเสียงได้เพียง ๑๕ วัน เท่านั้น เพราะภาครัฐช่วยอำนวยความสะดวกให้พรรคการเมืองทุกอย่าง ตั้งแต่จัดทำโปสเตอร์ให้อย่างเท่าเทียมกัน ทำให้พรรคการเมืองไม่ต้องแข่งกันจัดทำโปสเตอร์ไปติดตามสถานที่ต่าง ๆ และมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยเหมือนในประเทศญี่ปุ่น และในอนาคตประเทศไทยเราเองก็คงจะมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาว่างรัฐธรรมนูญ หรือ สสร. ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือ กกต. ต้องมีหน้าที่แนะนำประชาสัมพันธ์ตัวผู้สมัครแต่ละคนเอง ดังนั้นภาครัฐต้องสนับสนุนประชาชนให้มีส่วนร่วมทางการเมืองใน ๓ มิติ คือ มิติในด้านนโยบาย มิติในด้านการมีกฎหมายที่เปิดกว้าง และมิติในการนำไปสู่การปฏิบัติของเจ้าพนักงานราชการ สำหรับฝ่ายการเมืองก็เช่นเดียวกัน คือ ต้องเป็นการเมืองระบบเปิด ต้องมีพรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ที่เปิดโอกาสให้คนเข้าถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ ให้ประชาชนที่เป็นคนดีมีความรู้ความสามารถเข้าสู่สนามทางการเมืองได้ มีการแข่งขันกันโดยเสรี ไม่อยู่ภายใต้การครอบงำของพรรคหรือกลุ่มนายทุนพรรคและกลุ่มผู้มีอำนาจ^{๙๙}

๑๑. ปัจจุบันนี้ภาครัฐได้ให้การสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ เช่น การสนับสนุนการแสดงออกทางการเมืองภาคประชาชนที่แสดงออกภายใต้กฎเกณฑ์ทางกฎหมาย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเด็นที่ประชาชนต้องการให้รัฐสนับสนุน ซึ่งถ้าการขอมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นประเด็นหรือข้อเรียกร้องง่ายก็จะได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐได้สะดวก แต่ถ้าเป็นประเด็นที่มีความละเอียดอ่อนไหวหรืออาจเกิดข้อขัดแย้งกับประชาชนด้วยกันเองที่ไม่เห็นด้วย ก็อาจไม่ได้รับความสนับสนุนจากภาครัฐและฝ่ายการเมือง^{๑๐๐}

๑๒. การสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจากภาครัฐและฝ่ายการเมืองนี้ ควรมีลักษณะ ดังนี้

๑) ผู้ให้สัมภาษณ์จะเข้าไปหาประชาชนให้มากที่สุด เวลาพบประชาชนในงานบุญ งานบวช งานสวด งานแต่ ก็จะไปพูดคุย ในขณะที่เดียวกันก็จะให้ประชาชนได้สะท้อนความคิดเห็น

๒) รัฐและนักการเมืองมีช่องทางให้ประชาชนได้พบกับนักการเมือง ได้ให้ข่าวสารข้อมูลสารสนเทศมายังฝ่ายการเมือง

๓) ภาครัฐต้องมีกระบวนการที่ทำให้ประชาชนกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น พร้อมกันนั้นก็เอาความคิดเห็นอันนั้นไปนำเสนอได้ผลเป็นอย่างไรต้องนำมาบอกประชาชน^{๑๐๑}

๑๓. การสนับสนุนจากภาครัฐและฝ่ายการเมืองนั้น การประชาสัมพันธ์เป็นอันดับแรกที่ทำให้ประชาชนมีความตื่นตัวในทางการเมือง การสอนให้ประชาชนรู้สึกว่าเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย

^{๙๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๐๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๐๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๔.

ต้องให้รู้เลยว่าการเมืองเป็นเรื่องของประชาชน ไม่ใช่เป็นเรื่องของการเมือง เป็นเรื่องของพรรคการเมืองไป องค์ประกอบในการประชาสัมพันธ์ ก็คือ หน่วยงานต่างๆ ต้องออกประชาสัมพันธ์ สอนปลูกฝังให้ประชาชนรู้ ถ้าเมื่อไหร่เราสามารถปลูกฝังได้ว่าการเมืองเป็นเรื่องของเราอย่างนั้นก็จะจบประชาชนก็ออกมามีส่วนร่วม^{๑๐๒}

๑๔. การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยจะเกิดขึ้นได้ก็โดยที่ทุกภาคส่วนให้ความร่วมมือสนับสนุนส่งเสริมนอกจากประชาชนจะตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยธรรมชาติแล้ว ภาครัฐตลอดจนฝ่ายการเมืองผู้มีความเกี่ยวข้องจะต้องให้ความสนับสนุนเพื่อให้ประชาชนที่ยังไม่มีส่วนร่วมทางการเมืองได้เข้าใจวางบทบาทหน้าที่ของตนเพื่อรับผิดชอบสังคมและการเมืองมากขึ้น ^{๑๐๓}

๑๕. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจำเป็นจะต้องได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากภาครัฐนักรเมืองและพรรคการเมืองจึงจะทำให้ระบบประชาธิปไตยหยั่งรากลึก โดยเฉพาะในจังหวัดนครศรีธรรมราชซึ่งเป็นเมืองที่มีบทบาททางการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ ภาครัฐและพรรคการเมืองควรสนับสนุนให้ประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีส่วนร่วมทางการเมืองให้มากยิ่งขึ้น โดยลักษณะของการสนับสนุนนั้นก็อาจทำได้โดยให้หน่วยงานซึ่งมีหน้าที่โดยตรงอย่างคณะกรรมการการเลือกตั้งเข้ามาประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ประชาชน หรือการเปิดเวทีระดมความคิดเห็น เป็นต้น^{๑๐๔}

๑๖. การสนับสนุนจากภาครัฐและพรรคการเมืองเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นควรจะเป็นไปในลักษณะของการให้ความรู้ การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีพื้นที่สำหรับการมีส่วนร่วมและการรับฟังเสียงสะท้อนวิพากษ์วิจารณ์จากสังคม^{๑๐๕}

๑๗. ลักษณะที่ภาครัฐและฝ่ายการเมืองจะสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้นควรเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้ความรู้ความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ของประชาชนที่จะพึงแสดงออกได้ การมีกฎหมายรองรับสิทธิและเสรีภาพของประชาชน^{๑๐๖}

กล่าวโดยสรุป องค์ประกอบของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐและฝ่ายการเมืองควรมีลักษณะที่สำคัญ คือ ภาครัฐและการเมืองต้องบูรณาการเข้าด้วยกัน รัฐบาลและพรรคการเมืองจะต้องมีนโยบายชัดเจนในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองภาคประชาชน ภาครัฐจะต้องจัดการอบรม จัดการปลูกฝัง

^{๑๐๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๐๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๐๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๐๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๐๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๔.

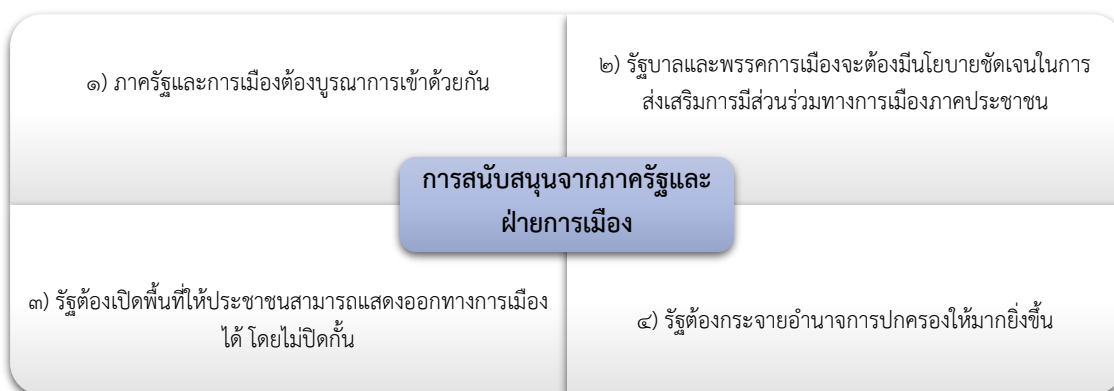
มอบหมายให้ส่วนงานที่เห็นว่าจะสามารถถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้ประชาชนได้ ฝ่ายการเมืองก็เข้าหาประชาชนตามงานประเพณีงานบุญ เป็นต้น เพื่อรับฟังปัญหาหรือการสะท้อนเรื่องราวความเดือดร้อนของประชาชน รัฐต้องเปิดพื้นที่ให้ประชาชนสามารถแสดงออกทางการเมืองได้ โดยไม่ปิดกั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นหน่วยงานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยตรงต้องประชาสัมพันธ์หรือมีโครงการเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทำงานกับพรรคการเมือง การรับฟังเสียงของประชาชน การเข้าหาประชาชนในการแลกเปลี่ยนพูดคุยปัญหาทางสังคม รัฐต้องกระจายอำนาจการปกครองให้มากยิ่งขึ้น ภาครัฐต้องมีกระบวนการที่ทำให้ประชาชนกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น พร้อมกันนั้นก็เอาความคิดเห็นอันนั้นไปนำเสนอได้ผลเป็นอย่างดีต้องนำมาบอกประชาชน เมื่อรัฐมีความจริงใจในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองดังกล่าวมาแล้วย่อมส่งผลให้ประชาชนมีความตื่นตัวเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้มีความเจริญรุ่งเรือง

ตารางที่ ๔.๘ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้าน การสนับสนุนจากภาครัฐและฝ่ายการเมือง

ลำดับที่	ประเด็นการแสดงความคิดเห็น	ความถี่	รูปหรือคนที่ให้ข้อมูลสำคัญ
๔.	การสนับสนุนจากภาครัฐและฝ่ายการเมือง	๑๗	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗
๔.๑)	ภาครัฐและการเมืองต้องบูรณาการเข้าด้วยกัน พรรคการเมืองจะต้องมีนโยบายชัดเจนในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองภาคประชาชน		
๔.๒)	รัฐบาลและพรรคการเมืองจะต้องมีนโยบายชัดเจนในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองภาคประชาชน		
๔.๓)	ภาครัฐจะต้องจัดการอบรม จัดการปลูกฝัง มอบหมายให้ส่วนงานที่เห็นว่าจะสามารถถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้ประชาชนได้		

ตารางที่ ๔.๘ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญขององค์ประกอบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้าน การสนับสนุนจากภาครัฐและฝ่ายการเมือง

ลำดับที่	ประเด็นการแสดงความคิดเห็น	ความถี่	รูปหรือคนที่ให้ข้อมูลสำคัญ
๔.	การสนับสนุนจากภาครัฐและฝ่ายการเมือง	๑๗	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗
	๔.๔) รัฐต้องเปิดพื้นที่ให้ประชาชนสามารถแสดงออกทางการเมืองได้ โดยไม่ปิดกั้น		
	๔.๕) คณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นหน่วยงานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยตรงต้องประชาสัมพันธ์หรือมีโครงการเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน		
	๔.๖) รัฐต้องกระจายอำนาจการปกครองให้มากยิ่งขึ้น		
	๔.๗) ภาครัฐต้องมีกระบวนการที่ทำให้ประชาชนกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น		

แผนภาพที่ ๔.๘ การสนับสนุนจากภาครัฐและฝ่ายการเมือง

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้ง ๔ ด้าน คือ ด้านความมีอิสระทางความคิด ลักษณะการมีอิสระทางความคิดของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีความอิสระทางความคิดที่ประกอบด้วยธรรมชาติเป็นพื้นฐาน แสดงออกทางความคิดเห็นทางการเมืองได้ทางช่องทางการสื่อสารทั่วไป ทั้งที่เป็น สื่อสังคม

ออนไลน์ หรือที่เรียกว่า โซเชียลมีเดีย (social media) เช่น ไลน์ (Line) เฟซบุ๊ก (Facebook) ทวิตเตอร์ (Twitter) เป็นต้น ทั้งที่เป็นช่องทางการสนทนาแบบดั้งเดิม คือ การสนทนาดังกล่าวตามปกติในชีวิตประจำวันโดยมีสภากาแฟและสถานที่ทำงานเป็นจุดแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ด้านการเปิดโอกาสให้มีการตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของรัฐ มีหลักการและขั้นตอนที่สำคัญ คือ การวิพากษ์วิจารณ์ด้วยมโนสุจริตมีความปรารถนาดีเป็นที่ตั้ง การวิพากษ์วิจารณ์ด้วยเหตุด้วยผลด้วยการคำนึงถึงประโยชน์ต่อส่วนรวม ต่อหมู่คณะ มีกระบวนการในการตรวจสอบที่เชื่อถือและไว้วางใจได้ คณะกรรมการตรวจสอบมีความเป็นกลางและยุติธรรม มีการดำเนินการตรวจสอบอย่างต่อเนื่องไปจนกว่าข้อเท็จจริงจะปรากฏ การตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของรัฐเป็นสิ่งที่ประชาชนทั่วไปสามารถติดตามและตรวจสอบได้ตามสิทธิของพลเมืองที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ การวิพากษ์วิจารณ์สามารถทำได้ทั้งการสนทนาพูดคุยกันในชีวิตประจำวันทั่วไปหรือการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางสื่อออนไลน์แล้วประชาชนก็สามารถแสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึกของตนผ่านโลกออนไลน์เสมือนการสื่อสารสองทาง แต่หลักสำคัญของการวิพากษ์วิจารณ์คือการวิพากษ์วิจารณ์ด้วยวิจรรย์ญาณ มีข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง มีมโนธรรมสำนึก ปราศจากอคติ ตั้งอยู่บนพื้นฐานข้อเท็จจริง ส่วนการตรวจสอบการบริหารงานภาครัฐนั้น มีหลักการคือ มีข้อมูลในเรื่องที่ต้องการตรวจสอบอย่างเพียงพอ มีหน่วยงานและองค์กรที่ดำเนินงานเรื่องการตรวจสอบสำหรับร้องเรียน หน่วยงานที่ทำหน้าที่ร้องเรียนมีความเป็นกลางและยุติธรรมดำเนินการตรวจสอบอย่างโปร่งใส ด้านการตื่นตัวทางการเมือง ประกอบไปด้วยหลักการสำคัญ คือ การมีพุทธทัศน์คนดี คือ การเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน โดยจะต้องรู้เท่า รู้ทัน รู้กัน รู้แก่ รู้จัก รู้จำ รู้แจ้ง รู้จริง รู้แล้วจึงตื่น เพื่อนำไปสู่การตื่นตัวทางการเมือง การปลุกจิตสำนึกของประชาชนให้รู้ว่า การเมืองกับวิถีชีวิตเป็นเรื่องเดียวกัน ประชาชนทุกคนมีความเกี่ยวข้องกับการเมือง ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจถึงสิทธิและหน้าที่ของตนเองและใช้สิทธิหน้าที่นั้นอย่างถูกต้องไม่ให้มีการซื้อสิทธิ์ขายเสียง หรือคิดว่าการเมืองไม่ใช่เรื่องของตน การให้ความรู้แก่ประชาชนในหลักการประชาธิปไตยซึ่งประชาชนสามารถมีสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค ประการสุดท้าย ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐและฝ่ายการเมือง มีลักษณะที่สำคัญ คือ ภาครัฐและการเมืองต้องบูรณาการเข้าด้วยกัน รัฐบาลและพรรคการเมืองจะต้องมีนโยบายชัดเจนในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองภาคประชาชน ภาครัฐจะต้องจัดการอบรม จัดการปลูกฝัง มอบหมายให้ส่วนงานที่เห็นว่าจะสามารถถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้ประชาชนได้ ฝ่ายการเมืองก็เข้าหาประชาชนตามงานประเพณีงานบุญ เป็นต้น เพื่อรับฟังปัญหาหรือการสะท้อนเรื่องราวความเดือดร้อนของประชาชน รัฐต้องเปิดพื้นที่ให้ประชาชนสามารถแสดงออกทางการเมืองได้ โดยไม่ปิดกั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นหน่วยงานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยตรงต้องประชาสัมพันธ์หรือมีโครงการเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

๔.๒.๕ การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

การสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่าง จากประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราช แจกแบบสอบถาม จำนวน ๔๐๐ ฉบับ ผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตารางที่ ๔.๙ จำนวน และร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล..(n = ๔๐๐)

สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	๑๙๖	๔๙.๐๐
หญิง	๒๐๔	๕๑.๐๐
รวม	๔๐๐	๑๐๐.๐๐
อายุ		
๑๘ - ๓๐ ปี	๑๓๒	๓๓.๐๐
๓๑ - ๔๐ ปี	๑๒๕	๓๑.๒๕
๔๑ - ๕๐ ปี	๘๖	๒๑.๕๐
๕๑ ปีขึ้นไป	๕๗	๑๔.๒๕
รวม	๔๐๐	๑๐๐.๐๐
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	๓๓	๘.๒๕
มัธยมศึกษาหรือ ปวช.	๑๒๖	๓๑.๕๐
ระดับการศึกษา		
ปวส.หรืออนุปริญญา	๕๐	๑๒.๕๐
ปริญญาตรี	๑๖๔	๔๑.๐๐
ปริญญาโท	๒๐	๕.๐๐
ปริญญาเอก	๕	๑.๒๕
อื่น ๆ	๒	๐.๕๐
รวม	๔๐๐	๑๐๐.๐๐
อาชีพหรือตำแหน่ง		
นักเรียนหรือนักศึกษา	๗๙	๑๙.๗๕
ค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว	๑๐๘	๒๗.๐๐
เกษตรกร	๖๔	๑๖.๐๐

ตารางที่ ๔.๙ จำนวน และร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล (ต่อ)

(n = ๔๐๐)

สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
รับจ้างทั่วไป	๓๕	๘.๗๕
รับราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ	๗๗	๑๙.๒๕
พนักงานบริษัท	๓๑	๗.๗๕
อื่น ๆ	๖	๑.๕๐
รวม	๔๐๐	๑๐๐.๐๐
รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท	๑๐๖	๒๖.๕๐
๑๐,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท	๑๔๕	๓๖.๒๕
๒๐,๐๐๑ - ๓๐,๐๐๐ บาท	๑๐๓	๒๕.๗๕
ตั้งแต่ ๓๐,๐๐๑ บาทขึ้นไป	๔๖	๑๑.๕๐
รวม	๔๐๐	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกได้ดังนี้

เพศ พบว่า เพศของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ เพศหญิง จำนวน ๒๐๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๐๐ และเพศชาย จำนวน ๑๙๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๐๐

อายุ พบว่า อายุของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ อายุ ๑๘ - ๓๐ ปี จำนวน ๑๓๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๐๐ รองลงมาคือ อายุ ๓๑ - ๔๐ ปี จำนวน ๑๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๒๕ และ น้อยที่สุดคือ อายุ ๕๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๕๗ ราย คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๒๕

ระดับการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ ปริญญาตรี จำนวน ๑๖๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๐๐ รองลงมาคือ มัธยมศึกษาหรือปวช. จำนวน ๑๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๕๐ และน้อยที่สุดคือ อื่น ๆ จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๕๐

อาชีพหรือตำแหน่ง พบว่า อาชีพหรือตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ ค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว จำนวน ๑๐๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๐๐ รองลงมาคือ นักเรียนหรือนักศึกษา จำนวน ๗๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๗๕ และน้อยที่สุดคือ อื่น ๆ จำนวน ๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๕๐

รายได้ต่อเดือน พบว่า รายได้ต่อเดือนของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ ๑๐,๐๐๑ – ๒๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๔๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๒๕ รองลงมาคือ ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๐๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๕๐ และน้อยที่สุดคือ ตั้งแต่ ๓๐,๐๐๑ บาทขึ้นไป จำนวน ๔๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๕๐

๔.๒.๖ การวิเคราะห์ระดับองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ตารางที่ ๔.๑๐ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยรวม (n = ๔๐๐)

องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง	ระดับความคิดเห็น		
	(\bar{X})	(S.D.)	แปลผล
๑. ด้านความมีอิสระทางความคิด	๓.๔๘	๐.๗๔	ปานกลาง
๒. ด้านการตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงาน ของรัฐบาล	๓.๔๓	๐.๗๔	ปานกลาง
๓. ด้านการตื่นตัวทางการเมือง	๓.๔๒	๐.๘๖	ปานกลาง
๔. ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐและฝ่ายการเมือง	๓.๑๘	๐.๙๕	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	๓.๓๘	๐.๖๙	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๑๐ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๓๘$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความมีอิสระทางความคิด มีระดับความคิดเห็นสูงที่สุด ($\bar{X} = ๓.๔๘$) รองลงมาคือ ด้านการตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของรัฐบาล ($\bar{X} = ๓.๔๓$) และต่ำที่สุดคือ ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐและฝ่ายการเมือง ($\bar{X} = ๓.๑๘$)

ตารางที่ ๔.๑๑ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง (n = ๔๐๐)

องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง	ระดับความคิดเห็น		
	(\bar{X})	(S.D.)	แปลผล
ด้านความมีอิสระทางความคิด			
๑. ท่านสามารถแสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้โดยเสรีภาพภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน	๓.๒๐	๑.๑๕	ปานกลาง
๒. ท่านคิดว่า การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ทุกคนสามารถกระทำได้อย่างเท่าเทียมกัน	๓.๙๙	๐.๘๙	มาก
๓. ท่านติดตามการวิเคราะห์การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอยู่เสมอ	๓.๓๘	๑.๐๗	ปานกลาง
๔. ท่านยอมรับฟังความคิดเห็นทางการเมืองของผู้อื่นซึ่งมีความคิดเห็นแตกต่างจากท่าน	๓.๖๓	๑.๐๒	มาก
๕. ท่านร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมืองทุกครั้งที่มีโอกาสทั้งโดยทางตรงและผ่านสื่อสังคมออนไลน์	๓.๒๑	๑.๑๕	ปานกลาง
รวม	๓.๔๘	๐.๗๔	ปานกลาง
ด้านการตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของรัฐบาล			
๑. ท่านติดตามข่าวสารการตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์ผลงานรัฐบาลผ่านช่องทางสื่อสารมวลชนต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ	๓.๓๐	๑.๑๐	ปานกลาง
๒. ท่านเชื่อมั่นว่า การตรวจสอบและการวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมือง เป็นไปตามหลักพุทธธรรมมาภิบาลในการบริหารประเทศ	๓.๘๒	๑.๐๘	มาก
๓. ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการบริหารงานของนักการเมือง	๓.๐๗	๑.๒๕	ปานกลาง
๔. ท่านเชื่อมั่นว่าว่านักการเมืองที่ดีมีธรรมมาภิบาลจะต้องถูกตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์ได้	๓.๘๖	๑.๐๓	มาก
๕. ท่านไว้วางใจองค์กรอิสระในการทำหน้าที่แทนประชาชนในการตรวจสอบการบริหารงานภาครัฐ	๓.๐๙	๑.๑๖	ปานกลาง
รวม	๓.๔๓	๐.๗๔	ปานกลาง

ตารางที่ ๔.๑๑ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง (ต่อ)

(n = ๔๐๐)

องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง	ระดับความคิดเห็น		
	(\bar{X})	(S.D.)	แปลผล
ด้านการตื่นตัวทางการเมือง			
๑. ท่านติดตามข่าวสารสังคมและการเมืองอยู่เป็นประจำ	๓.๓๘	๑.๐๘	ปานกลาง
๒. ท่านให้ความร่วมมือเข้าร่วมประชุมเมื่อได้รับแจ้งให้เข้าประชุมในกิจกรรมทางการเมืองในท้องถิ่น	๓.๒๒	๑.๑๔	ปานกลาง
๓. ท่านร่วมฟังการปราศรัยของนักการเมืองระดับท้องถิ่นและระดับชาติ	๓.๑๖	๑.๕๕	ปานกลาง
๔. ท่านตระหนักในบทบาททางการเมืองของตนเองและอัตลักษณ์ของชาติโดยสม่ำเสมอ	๓.๕๕	๑.๐๓	มาก
๕. ท่านไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง	๓.๗๘	๑.๑๕	มาก
รวม	๓.๔๒	๐.๘๖	ปานกลาง
ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐและฝ่ายการเมือง			
๑. ท่านได้รับโอกาสจากพรรคการเมือง ให้สมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง	๒.๙๔	๑.๓๓	ปานกลาง
๒. รัฐธรรมนูญมีบทบัญญัติให้ทุกคนสามารถแสดงออกหรือมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างเสมอภาคกัน	๓.๒๐	๑.๑๖	ปานกลาง
๓. ภาครัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในบทบาทในการดำเนินกิจกรรม	๓.๒๓	๑.๑๕	ปานกลาง
๔. คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ประชาสัมพันธ์ให้ท่านได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเพื่อให้ท่านสามารถตัดสินใจทางการเมือง	๓.๒๘	๑.๑๗	ปานกลาง
๕. ภาครัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในวาระต่าง ๆ	๓.๒๔	๑.๐๘	ปานกลาง
รวม	๓.๑๘	๐.๙๕	ปานกลาง
รวมทั้งหมด	๓.๓๘	๐.๖๙	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๓๘, S.D. = ๐.๖๙$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัยพบว่า

ด้านความมีอิสระทางความคิด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๘, S.D. = ๐.๗๔$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ท่านคิดว่า การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ทุกคนสามารถกระทำได้อย่างเท่าเทียมกัน มีระดับความคิดเห็นสูงสุด ($\bar{X} = ๓.๙๙, S.D. = ๐.๘๙$) รองลงมาคือ ท่านยอมรับฟังความคิดเห็นทางการเมืองของผู้อื่นซึ่งมีความคิดเห็นแตกต่างจากท่าน ($\bar{X} = ๓.๖๓, S.D. = ๐.๖๒$) และต่ำที่สุดคือ ท่านสามารถแสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้โดยเสรีภาพภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ($\bar{X} = ๓.๒๐, S.D. = ๐.๑๕$)

ด้านการตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของรัฐบาล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๓, S.D. = ๐.๗๔$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ท่านเชื่อมั่นว่าว่านักการเมืองที่ดีมีธรรมาภิบาลจะต้องถูกตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์ได้ มีระดับความคิดเห็นสูงสุด ($\bar{X} = ๓.๘๖, S.D. = ๐.๐๓$) รองลงมาคือ ท่านเชื่อมั่นว่า การตรวจสอบและการวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมือง เป็นไปตามหลักพุทธธรรมาภิบาลในการบริหารประเทศ ($\bar{X} = ๓.๘๒, S.D. = ๐.๐๘$) และต่ำที่สุดคือ ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการบริหารงานของนักการเมือง ($\bar{X} = ๓.๐๗, S.D. = ๐.๒๕$)

ด้านการตื่นตัวทางการเมือง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๒, S.D. = ๐.๘๖$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ท่านไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง มีระดับความคิดเห็นสูงสุด ($\bar{X} = ๓.๗๘, S.D. = ๐.๑๕$) รองลงมาคือ ท่านตระหนักในบทบาททางการเมืองของตนเองและอัตลักษณ์ของชาติโดยสม่ำเสมอ ($\bar{X} = ๓.๕๕, S.D. = ๐.๐๓$) และต่ำที่สุดคือ ท่านร่วมฟังการปราศรัยของนักการเมืองระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ($\bar{X} = ๓.๑๖, S.D. = ๐.๕๕$)

ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐและฝ่ายการเมือง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๑๘, S.D. = ๐.๙๕$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ประชาสัมพันธ์ให้ท่านได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเพื่อให้ท่านสามารถตัดสินใจทางการเมือง มีระดับความคิดเห็นสูงสุด ($\bar{X} = ๓.๒๘, S.D. = ๐.๑๗$) รองลงมาคือ ภาครัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในวาระต่าง ๆ ($\bar{X} = ๓.๒๔, S.D. = ๐.๐๘$) และต่ำที่สุดคือ ท่านได้รับโอกาสจากพรรคการเมือง ให้สมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ($\bar{X} = ๒.๙๔, S.D. = ๐.๓๓$)

๔.๓ ผลการวิเคราะห์หลักอภิธานิธรรมเพื่อประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช

หลักอภิธานิธรรมเพื่อประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ถูกเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จากกลุ่มนักวิชาการทางด้านพระพุทธศาสนา กลุ่มนักวิชาการทางด้านรัฐศาสตร์ กลุ่มพรรคการเมือง กลุ่มสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และกลุ่มผู้นำชุมชน รวมจำนวน ๑๗ รูปหรือคน หลักอภิธานิธรรมเพื่อประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย ๑) ด้านการหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ ๒) ด้านความพร้อมเพรียงกันประชุม ๓) ด้านการร่วมกำหนดกฎเกณฑ์ทางการเมือง ไม่บัญญัติสิ่งที่ไม่ได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ ๔) ด้านการเคารพประธานและความคิดเห็นของสมาชิกในที่ประชุม ๕) ด้านการให้เกียรติสตรียอมรับความเท่าเทียมสุภาพสตรีและสุภาพบุรุษ ๖) (ด้านการเคารพสักการสถานของประเทศชาติบ้านเมือง และ ๗) ด้านการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาตลอดถึงบรรพชิตในศาสนา เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่ชัดเจนสามารถอธิบายสนับสนุนรวมทั้งให้ข้อคิดเห็นโดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า

๔.๓.๑ หลักอภิธานิธรรมเพื่อประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักการหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์

จากการวิเคราะห์ข้อมูล การสัมภาษณ์ในประเด็น ด้านหลักการหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ เพื่อประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า

หลักการหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ เพื่อประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นหลักการของสังคมประชาธิปไตยซึ่งให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทางสังคมและการเมืองของประชาชนเพื่อบริหารจัดการระเบียบของสังคม โดยพบได้จากทำให้สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

๑. การประชุมกันประจำนี้เป็นเรื่องของแต่ละประชุมชน ว่ามีความต้องการอะไรอย่างไร และทำอย่างไรให้มีมติเป็นไปในทิศทางเดียวกันโดยไม่ขัดแย้งกัน ในภาคการเมือง ต้องเข้าไปผลักดันให้เกิดกฎหมายที่สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยไม่รอรับนโยบายจากเบื้องบนอย่างเดียว โดยจะต้องให้ประชาชนประชุมปรึกษาหารือกันเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ร่วมของสังคม และจะต้องทำให้เกิดมโนภาพกว้าง ๆ ว่าทุกคนจะยอมรับฟังซึ่งกันและกันโดยจะยอมรับมติเสียงส่วนมากของที่ประชุม^{๑๐๗}

^{๑๐๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๔.

๒. การประชุมกันเนื่องนิตย เป็นสิ่งที่จะต้องจัดทำ โดยต้องมีระเบียบกฎเกณฑ์ไม่ใช่ทำกันลอย ๆ ไม่มีหลักเกณฑ์กัน กล่าวคือ ต้องมีองค์ประชุม มีประธาน แล้วตั้งกฎภายในหมู่คณะให้ชัด การประชุมก็จะออกมาสมบูรณ์ เมื่อทำตามขั้นตอนก็เป็นกรมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นหรือในพื้นที่^{๑๐๘}

๓. การประชุมกันเนื่องนิตย เป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้เป็นอย่างดี การพบปะพูดคุยเป็นเรื่องที่สำคัญ เมื่อมีการพูดคุยร่วมกันจะเป็นการแลกเปลี่ยนทำความเข้าใจกันทำให้ไม่มีการเคลือบแคลงสงสัยซึ่งกันและกันสามารถมีมิตรร่วมกัน^{๑๐๙}

๔. หลักอภิธานิยธรรมเป็นหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า องค์กรหรือสังคมใดนำหลักอภิธานิยธรรมไปประยุกต์ปฏิบัติแล้ว องค์กรหรือสังคมนั้นจะไม่มีวามเสื่อมและจะนำไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียวหลักอภิธานิยธรรมนี้จึงสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้เป็นอย่างดีและสามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านการหมั่นประชุมกันนั้นถือได้ว่าเป็นเรื่องสำคัญ เพราะเมื่อประชุมกันแล้วย่อมนำมาซึ่งการวิพากษ์วิจารณ์เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เมื่อมีปัญหาใด ๆ แล้วนำมาสู่ที่ประชุมหาข้อยุติกันในที่ประชุม ทำให้เกิดเอกภาพ นำมาสู่การร่วมมือกันทำงานหรือแก้ปัญหาแบบองค์รวมไม่แยกกันทำเป็นปัจเจก และในการประชุมนี้สอดคล้องกับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยซึ่งทุกคนสามารถมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี ทุกคนสามารถตั้งคักยภาพความสามารถของตนออกมาใช้ได้ อย่างเต็มที่ ไม่กดทับทางความคิด ก็จะทำให้การประชุมนั้นมีประโยชน์ ทำให้เกิดความสมัคสมานสามัคคีในสังคมและองค์กรทำให้สามารถจัดการบริหารภารกิจต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต่างจากการไม่ประชุมกันเลย ประชาชนก็จะได้รับแต่ข่าวสารเพียงด้านเดียว^{๑๑๐}

๕. การฝึกประชุมบ่อย ๆ เป็นการฝึกให้ประชาชนรับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดที่แตกต่าง แม้กระทั่งตัวแทนของประชาชนคือนักการเมืองก็ต้องให้ความสำคัญกับสภาโดยการเข้าร่วมประชุมสภาเพื่อปรึกษาหรือหามติในการบริหารประเทศ จึงถือว่าเป็นส่วนสำคัญของกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยทางอ้อม^{๑๑๑}

๖. ลักษณะของสังคมประชาธิปไตยที่ดีต้องมีการประชุมกันบ่อย ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนหรือหาข้อสรุปรวมกันโดยจะต้องไม่ยึดเอาความคิดส่วนตนของใครคนใดคนหนึ่งมาเป็นหลัก

^{๑๐๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๐๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๑๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๑๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๔.

กล่าวก็คือ เพื่อให้เกิดการร่วมมือร่วมแรงร่วมใจกันในทุกภาคส่วน สมาชิกที่ประชุมในฐานะตัวแทนของประชาชนต้องเข้าร่วมประชุมตามวาระ ไม่ใช่แค่เพียงมาลงทะเบียนแล้วกลับไป^{๑๑๒}

๗. ลักษณะการประชุมที่เป็นธรรมชาติของชาวจังหวัดนครศรีธรรมราชจะช่วยสร้างเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้อย่างแท้จริง การประชุมธรรมชาติดังกล่าว ได้แก่ สภา กาแฟ ประชาชนที่จับกลุ่มสนทนากันยามเช้าในแต่ละวัน ประชาชนที่อยู่ในเทศกาลหรือในงานบุญ งานศพและงานตามประเพณีต่าง ๆ ประชาชนที่อยู่ในวัด และประชาชนที่หน่วยงานภาครัฐเรียกมาประชุมหรือกำนันผู้ใหญ่เรียกมาประชุม รูปแบบการประชุมทั้งหมดนี้จะสร้างทัศนคติใหม่ ๆ ทางสังคมขึ้นมา เพราะเกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนั้นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนานี้เป็นเรื่องล้ำสมัยใช้ได้ทั้งทางโลกทางธรรม^{๑๑๓}

๘. หลักการประชุมนั้น ก่อนประชุมกัน ต้องทำให้ประชาชนเกิดสัมมาทิฐิ คือ มีความเห็นที่ถูกต้องก่อน ประชาชนต้องมีปัญญาพอโดยใช้หลักโยนิโสมนสิการ คือระบบประชาธิปไตยนี้ต้องไตร่ตรองใคร่ครวญก่อนจึงจะนำไปสู่การประชุมกันจึงจะทำให้การประชุมนั้นมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการประชุมจึงไม่ใช่การประชุมแบบผู้ใหญ่ลืตีกลองประชุม แต่การประชุมคือการเปิดโอกาสให้คนได้มาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นบนพื้นฐานที่คนมีสัมมาทิฐิและโยนิโสมนสิการในเรื่องนั้น ๆ โดยไม่ถูกปิดกั้นโดยประการใด ๆ นั่นเอง แม้แต่การปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ ประชาชนก็ต้องรู้ว่า สถาบันกษัตริย์เป็นอย่างไร ถ้าปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์แล้วมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นอย่างไร ควรจะมีการแก้ไขกฎหมายรัฐธรรมนูญในหมวดพระมหากษัตริย์หรือไม่ สิ่งเหล่านี้จะต้องเริ่มมาจากสัมมาทิฐิก่อนแล้วจึงค่อยดำเนินการประชุม ดังนั้น การประชุมจึงเป็นเรื่องที่ดี เพราะว่าในสังคมประชาธิปไตยก็ต้องมีการประชุมแลกเปลี่ยน ซึ่งอันที่จริงระบอบประชาธิปไตยไม่ต้องลงประชามติก็ได้ แต่อาจจะใช้รูปแบบการแสดงความเห็นร่วมกัน (Consensus) ยกเว้นในเรื่องจำเป็นที่สำคัญจริง ๆ และมักเป็นเรื่องของการเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย จึงจะใช้วิธีการทำประชามติ เพราะฉะนั้นในสังคมประชาธิปไตยการประชุมจึงเป็นการปรึกษาหารือกันด้วยปัญญากันบ่อย ๆ ^{๑๑๔}

๙. การประชุมเป็นเรื่องที่ดี แต่ผู้เข้าร่วมประชุมต้องมีข้อมูลที่ถูกต้องรอบด้านในการที่จะเข้าร่วมประชุม เพราะจะต้องเสนอความคิดเห็นหรือประสบการณ์ของตนเองต่อที่ประชุมเพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมเห็นด้วย การประชุมที่เข้าร่วมจึงจะเป็นประโยชน์และมีความสำคัญ^{๑๑๕}

^{๑๑๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑ เมษายน ๒๕๖๔.

^{๑๑๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๑๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๑๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๔.

๑๐. ปัจจุบันการจัดประชุมมีข้อเสียอยู่ประการหนึ่งคือต้องใช้เงินเป็นแรงจูงใจ เช่น ค่ารถ ค่าน้ำมัน ค่าเข้าร่วมประชุม ฯลฯ ยังมีปัญหาเรื่องความซื่อตรงและความพร้อมเพรียง แต่อันที่จริงในระบอบประชาธิปไตยการประชุมคือสถานที่จัดเพื่อให้เกิดการพูดคุยแลกเปลี่ยนทัศนคติกัน ในสังคมไทยจึงเกิดมีประชาชน ๒ ประเภท คือ พลเมืองที่ตื่นตัวมีความก้าวหน้าในเชิงรุก (Active citizen) และ พลเมืองที่เฉื่อยชาไม่มีความเพิกเฉยตั้งรับ (Passive citizen) ดังนั้น การพร้อมเพรียงกันประชุม ประชาชนจึงต้องมีการตื่นตัวทางการเมืองเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนตามระบอบประชาธิปไตย^{๑๑๖}

๑๑. การประชุมกันมารวมตัวพูดคุยกันบ่อยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามาปรึกษาหารือกัน มาแลกเปลี่ยนปัญหาและแนวคิดซึ่งกันและกัน ร่วมกันนำเสนอทางความคิด ร่วมกันนำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหา ^{๑๑๗}

๑๒. การพบปะกันบ่อย ๆ เป็นวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องจากเป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมของประชาชนในท้องถิ่นมักจะพบปะกันใยามเช้าตามร้านน้ำชาหรือกาแฟ หรือสถานที่ประกอบอาชีพ เช่น จุดรับซื้อน้ำยางพารา หรือลานเทปาล์มเป็นต้นซึ่งมีการสนทนาสารทุกข์สุขดิบแบบชาวบ้านแลกเปลี่ยนข่าวสารท้องถิ่นสังคมต่าง ๆ เป็นการแชร์ข้อมูลข่าวสารระหว่างกันซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นให้ประชาชนหรือชาวบ้านสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเป็นอิสระ นอกจากนั้น การประชุมของหมู่บ้านหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็เป็นช่องทางที่ประชาชนบางส่วนให้ความร่วมมือเข้าร่วมประชุมเสมอ^{๑๑๘}

๑๓. หลักธรรมทางพระพุทธศาสนานั้นมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ดังในหลักปธานียธรรมข้อแรกนี้ การประชุมกันบ่อย ๆ ถือเป็นฐานสำคัญในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยการปรึกษาหารือกัน ไม่เอาความเห็นของตนเป็นใหญ่ ให้เกียรติเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น และในจังหวัดนครศรีธรรมราชประชาชนก็มักพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดเห็นซึ่งกันและกันทางการเมือง ก็นับว่าเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่ดีงาม^{๑๑๙}

๑๔. การอยู่ร่วมกันของมนุษย์ที่มีความแตกต่างกันในด้านความคิดความเห็น หากไม่มีวิธีการตกลึกให้มีมติความคิดเป็นอันเดียวกันอาจนำมาซึ่งปัญหาหลายอย่าง เช่น การทะเลาะเบาะแว้งกัน วิธีการในการรวมความคิดเห็นของผู้คนในสังคมก็คือการประชุมกันเพื่อปรึกษาหารือฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และในจังหวัดนครศรีธรรมราชเมื่อสังคมต้องการทำภารกิจใด ๆ ก็

^{๑๑๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๑๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๑๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๑๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔.

มีการเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชนซึ่งนับว่าเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองได้โดยตรงตามวิถีทางประชาธิปไตย^{๑๒๐}

๑๕. การประชุมกันเนื่องนิตย์อาจมีความหมายได้กว้างกว่าการประชุมอย่างเป็นทางการ หมายถึงการรวมกลุ่มกันด้วยผู้คนจำนวนหนึ่งเพื่อแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนวทางแก้ปัญหาในเรื่องใดเรื่องหนึ่งก็ถือเป็นการประชุม และเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงภาวะที่ประชาชนมีความตื่นแล้วเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง^{๑๒๑}

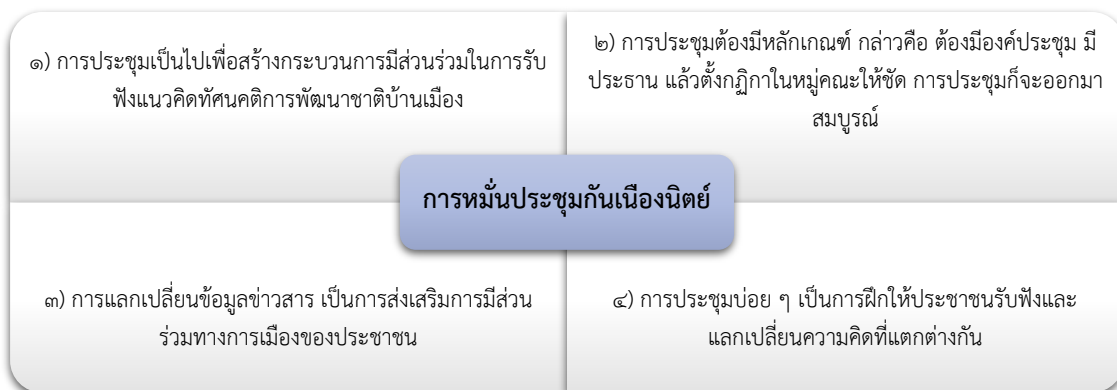
กล่าวโดยสรุป หลักการหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ เพื่อประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบไปด้วยหลักการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สำคัญ คือ องค์กรหรือสังคมที่ได้นำหลักอภิธานิธรรมไปประยุกต์ปฏิบัติแล้ว องค์กรหรือสังคมนั้นจะไม่มีวี่แวงและจะเป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว หลักอภิธานิธรรมนี้จึงสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้เป็นอย่างดีและสามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การหมั่นประชุมกันนั้นถือได้ว่าเป็นเรื่องสำคัญ เพราะเมื่อประชุมกันแล้วย่อมนำมาซึ่งการวิพากษ์วิจารณ์ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน หาข้อยุติกันในที่ประชุม ทำให้เกิดเอกภาพ และในการประชุมนี้ สอดคล้องกับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยซึ่งทุกคนสามารถมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี ก็จะทำให้การประชุมนั้นมีประโยชน์ ทำให้เกิดความสมัครสมานสามัคคีในสังคมและองค์กรทำให้สามารถจัดการบริหารภารกิจต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

^{๑๒๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๒๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๔.

ตารางที่ ๔.๑๒ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ หลักอภิปรายนิยธรรม ๗ เพื่อประยุกต์ใช้
ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้าน
การหมั่นประชุมกันเองนิตย

ลำดับที่	ประเด็นการแสดงความคิดเห็น	ความถี่	รูปหรือคนที่ให้ข้อมูลสำคัญ
๑.	การหมั่นประชุมกันเองนิตย	๑๕	๑, ๒, ๓, ๔, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗
	๑.๑) การประชุมเป็นไปเพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการรับฟังแนวคิดทัศนคติการพัฒนาชาติบ้านเมือง		
	๑.๒) การประชุมต้องมีหลักเกณฑ์ กล่าวคือ ต้องมีองค์ประชุม มีประธาน แล้วตั้งกฎีกาในหมู่คณะให้ชัด การประชุมก็จะออกมาสมบูรณ์		
	๑.๓) การประชุมกันเองนิตย เป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้เป็นอย่างดี เมื่อมีการพูดคุยร่วมกันจะเป็นการแลกเปลี่ยนทำความเข้าใจกันทำให้ไม่มีการเคลือบแคลงสงสัยซึ่งกันและกันสามารถมีมิตรร่วมกัน		
	๑.๔) การประชุมบ่อย ๆ เป็นการฝึกให้ประชาชนรับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดที่แตกต่างกัน		
	๑.๕) ลักษณะของสังคมแบบประชาธิปไตยที่ดี ต้องมีการประชุมกันบ่อย ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนหรือหาข้อสรุปทางสังคมร่วมกัน		
	๑.๖) ลักษณะการประชุมที่เป็นธรรมชาติของชาวจังหวัดนครศรีธรรมราชจะช่วยสร้างเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้อย่างแท้จริง การประชุมธรรมชาติดังกล่าว ได้แก่สภากาแฟ ประชาชนที่จับกลุ่มสนทนากันยามเช้าในแต่ละวัน ประชาชนที่อยู่ในเทศกาลหรือในงานบุญงานศพและงานตามประเพณีต่าง ๆ		

แผนภาพที่ ๔.๙ การหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์

๔.๓.๒ หลักการบริหารนิยธรรม ๗ เพื่อประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักความพร้อมเพียงกันประชุม

จากการวิเคราะห์ข้อมูล การสัมภาษณ์ในประเด็นด้านความพร้อมเพียงกันประชุม เพื่อประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า

หลักความพร้อมเพียงกันประชุม เพื่อประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการแสดงออกซึ่งความสามัคคีรับผิดชอบบทบาทหน้าที่ของตนที่พึงมีต่อสังคม โดยพบได้จากการให้สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

๑. การประชุมอาจจัดเป็นรูปแบบตัวแทนโดยที่ประชาชนไม่ต้องเข้าร่วมทั้งหมด โดยจะต้องเตรียมพร้อมข้อมูลที่รับมาจากภาคประชาชนเข้าประชุมตามกำหนดเวลา เมื่อประชุมแล้วจะต้องให้ผู้เข้าร่วมประชุมมีมติเป็นเอกฉันท์ จะต้องทำบันทึกการประชุม และชี้แจงมติที่ประชุมให้สมาชิกในชุมชนได้รับทราบโดยปราศจากความเห็นส่วนตัว^{๑๒๒}

๒. การที่ประชาชนมีความเคารพในเวลา ทุกคนในสังคมตรงต่อเวลา ร่วมใจกันประชุมปรึกษาหารือปัญหาต่าง ๆ ของสังคม ให้ได้ข้อสรุปหรือมติของที่ประชุม เพื่อนำไปใช้เป็นหลักปฏิบัติของสังคม เป็นการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สำคัญ^{๑๒๓}

๓. การพร้อมเพรียงกันประชุมนี้จะทำให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลได้ครบถ้วนเพื่อจะได้มีความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน การเข้าประชุมไม่พร้อมเพียงก็จะทำให้รับรู้ข้อมูลไม่ครบถ้วนทำให้ความคิดไปในอีกทิศทางหนึ่งได้^{๑๒๔}

๔. ความตรงต่อเวลานั้นถือว่าเป็นคุณธรรมที่มีความสำคัญ ความตรงต่อเวลา ต่อหน้าที่ต่อความดี และเห็นความสำคัญของการเข้าร่วมประชุมเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง

^{๑๒๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๒๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๒๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔.

ของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตยได้เป็นอย่างดี และการเข้าร่วมประชุมตั้งแต่เริ่มต้นจนจบเป็น การแสดงออกถึงความเคารพต่อที่ประชุม เคารพเสียงส่วนใหญ่ ถือเป็น การกระตุ้นประชาชนให้เกิด ความรู้สึกเคารพที่ประชุมหรือให้เกียรติเสียงส่วนใหญ่ ปลุกฝังการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าให้เคารพ มติเสียงส่วนใหญ่ของที่ประชุม ในทางพระพุทธศาสนาพระพุทธเจ้าตรัสสอนให้เคารพสงฆ์ ความ เคารพสงฆ์ในที่นี้หมายถึงเคารพเสียงส่วนใหญ่และเคารพมติที่ประชุม ดังนั้นการปลุกฝังให้ประชาชนมี ส่วนร่วมทางการเมืองจึงต้องเริ่มจากการสอนให้ประชาชนตระหนักเคารพเรื่องการเข้าร่วมกิจกรรม หรือการประชุมต่าง ๆ ให้ตรงเวลา ซึ่งจะเป็นปัจจัยให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านอื่น ๆ ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ^{๑๒๕}

๕. การประชุมในรูปแบบวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีวัฒนธรรม การประชุมแบบไม่เป็นทางการ เช่นการพบปะกันในร้านกาแฟ เรียกว่าเป็นสภากาแฟ เป็นที่ แลกเปลี่ยนข่าวสารบ้านเมืองพูดคุยกันในเรื่องต่าง ๆ ทางสังคมของประชาชน ซึ่งการรวมตัวเหล่านี้ อาจไม่ได้มีกำหนดเรื่องเวลาอย่างเป็นทางการ แต่เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการเมืองการ หรือสังคมตลอดถึงปรากฏการณ์ของสังคมต่าง ๆ พฤติกรรมของประชาชนนี้เรียกได้ว่าเป็นรูปแบบ ของการมีส่วนร่วมทางการเมือง^{๑๒๖}

๖. เรื่องการเคารพเวลาเป็นเรื่องที่สังคมประชาธิปไตยต้องปลุกฝังให้ประชาชนและ นักการเมืองให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมประชุมให้ตรงเวลา เพราะเมื่อเข้าประชุมตามกรอบเวลาทำ ให้สามารถรับรู้ถึงเรื่องที่เขาสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันและสามารถแสดงความคิดเห็นของ ตนได้ด้วย นี่เป็นส่วนสำคัญในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในทางการเมือง^{๑๒๗}

๗. การประชุมอย่างพร้อมเพรียงกันถ้าเกิดขึ้นได้จริงสามารถส่งเสริมการมีส่วนร่วม ทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชได้เป็นอย่างดี แต่กระบวนการต้องเริ่มปลุกฝัง ให้ประชาชนมีระเบียบวินัยตั้งแต่ระบบการศึกษาในสถาบันการศึกษาในทุกกระดับ^{๑๒๘}

๘. การประชุมมี ๒ ระดับ คือระดับนำและระดับตาม ดังนั้น ความพร้อมเพรียงกันจะต้อง มีความพร้อมเพรียงกันในระดับนำที่จะต้องมีความเห็นสอดคล้องต้องกันในการที่จะสร้างความมีส่วน ร่วมทางการเมืองของประชาชน ส่วนระดับตาม ไม่ควรเน้นเชิงปริมาณว่าประชาชนต้องมาประชุมกัน จำนวนมาก หากแต่ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนที่ได้รับผลกระทบในเรื่องต่าง ๆ หรือประชาชนที่มีจิต

^{๑๒๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๒๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๒๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑ เมษายน ๒๕๖๔.

^{๑๒๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๔.

อาสาได้เข้ามามีส่วนร่วม บางครั้งการประชุมด้วยปริมาณคนจำนวนน้อยหรือจำนวนพอดีแต่สามารถแก้ปัญหาได้รวดเร็วก็กลายเป็นการประชุมที่มีคุณภาพ^{๑๒๙}

๙. กาลเวลาเป็นเรื่องที่มีความสำคัญที่ทุกคนจะต้องให้ความสำคัญและรักษาเวลา โดยเฉพาะหากมีนัดประชุมหรือทำงาน ทุกคนควรจะต้องเข้าประชุมหรือทำงานก่อนเวลาเริ่มประชุมหรือทำงานจริงสักเล็กน้อยและควรร่วมประชุมตั้งแต่ต้นจนจบไม่ใช่แค่เพียงเซ็นชื่อเข้าร่วมประชุมแล้วก็กลับ เพราะเป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้นั้นไม่เคารพเวลาและไม่ให้เกียรติที่ประชุม ประการสำคัญคือทำให้ไม่ได้ร่วมเสนอหรือรับรู้ข้อมูลข่าวสารและมติจากที่ประชุมซึ่งเป็นเรื่องสำคัญ แต่ในปัจจุบันนี้ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย การประชุมในโลกออนไลน์สามารถทำได้ง่ายและสะดวก เช่น Clubhouse, Zoom Cloud Meeting, Meet, Facebook, Twitter, Line เป็นต้น^{๑๓๐}

๑๐. เวลาเป็นระเบียบเป็นมารยาททางสังคมที่สำคัญ สังคมที่เจริญแล้วประชาชนจะให้ความสำคัญกับเรื่องเวลา ดังนั้น ไม่ว่าจะมีการนัดหมายใด ๆ ผู้คนก็จะพยายามไปให้ทันการนัดหมาย เพราะการไปถึงที่นัดหมายช้านั้นถือเป็นการเสียมารยาทอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในการประชุมซึ่งเป็นเรื่องการทำงานที่มีความสำคัญก็ยิ่งต้องให้ความสำคัญ บริษัทหรือองค์กรต่าง ๆ ก็ให้ความสำคัญกับเวลา เพราะไม่มีองค์กรไหนหรือหน่วยงานใดต้องการบุคลากรหรือพนักงานที่มีความเฉื่อยชามาทำงานสาย^{๑๓๑}

๑๑. การสมานสามัคคีกันประชุมอย่างพร้อมเพรียงกันเป็นเจตจำนงของการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองซึ่งเป็นคุณูปการให้ประชาชนได้รับสารัตถะในที่ประชุม คือ ประชาชนจะรับรู้ข้อมูลมากขึ้น รับทราบข้อมูลใหม่ยิ่งขึ้น และประชาชนจะรู้สึกมากขึ้นว่าเขาเป็นเจ้าของอธิปไตย^{๑๓๒}

๑๒. การพร้อมเพรียงกันประชุมก็เป็นการแสดงออกถึงอารยธรรมประชาธิปไตย แต่ยังมีปัญหาในสังคมไทยตั้งแต่ระดับท้องถิ่นไปจนถึงระดับชาติ คือเรื่องเวลาหรือการนัดหมาย ซึ่งสังคมไทยยังมีค่านิยมไม่ฟังประสงคโดยมักเข้าร่วมประชุมช้ากว่ากำหนด แต่หากได้รับการส่งเสริมกระตุ้นให้ทุกภาคส่วนมีความสำนึกให้ความสำคัญกับเวลาและตั้งใจเข้าร่วมประชุมตลอดก็จะเป็นวิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้เป็นอย่างดี เพราะจะได้มีฉันทมติจากที่ประชุมเป็นหนึ่งเดียวกันสามารถพัฒนาสังคมและประเทศชาติได้^{๑๓๓}

๑๓. สังคมหรือประเทศชาติจะเจริญก้าวหน้าได้นั้นก็ต่อเมื่อประชาชนในสังคมหรือประเทศชาตินั้นมีความพร้อมเพรียงสามัคคีกันดังหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ว่า ความพร้อม

^{๑๒๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๓๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๓๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๓๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๓๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔.

เพียงสามัคคีนำความสุขมาให้ จังหวัดนครศรีธรรมราชก็เป็นเช่นเดียวกัน ถ้านักการเมืองและประชาชนสามัคคีร่วมแรงร่วมใจกันหมั่นปรึกษาหารือกันและเคารพระเบียบเวลาในการประชุม จังหวัดก็มีความเจริญและเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้มีคุณภาพมากขึ้น^{๑๓๔}

๑๔. ความพร้อมเพรียงกันกระทำภารกิจใด ๆ ก็ตามเป็นการบ่งบอกถึงคุณภาพของประชาชนในสังคมนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี อย่างในการประชุมกันนี้ ถ้าประชาชนไม่เคารพเวลาไม่รู้จักกาลเทศะมาไม่ทันตามกำหนดหมายหรือต่างคนต่างมาตามอำเภอใจย่อมส่งผลเสียหายต่อการประชุมซึ่งอาจทำให้ผู้มาสายไม่มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นในเรื่องสำคัญหรือไม่ได้ทราบถึงมติหรือแนวความคิดที่ผู้อื่นได้นำเสนอไป^{๑๓๕}

๑๕. การพร้อมเพรียงกันประชุมเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการที่ประชาชนสนใจสังคมและการเมืองโดยคำนึงถึงหน้าที่ความรับผิดชอบของตนที่มีต่อสังคมด้วยการให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมประชุมโดยพร้อมเพรียงกันในการแสดงความคิดเห็นหรือหาแนวทางแก้ปัญหาให้กับท้องถิ่นและสังคมของตนเอง^{๑๓๖}

กล่าวโดยสรุป การมีความเคารพในเวลา รู้จักร่วมใจกันประชุมปรึกษาหารือปัญหาต่าง ๆ ของสังคม ให้ได้ข้อสรุปหรือมติของที่ประชุม เพื่อนำไปใช้เป็นหลักปฏิบัติของสังคม เป็นการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สำคัญ การพร้อมเพรียงกันประชุมทำให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลได้ครบถ้วนเพื่อจะได้มีความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน ความตรงต่อเวลาเป็นคุณธรรมที่มีความสำคัญ คือความตรงต่อเวลาทำให้เกิดความต่อหน้าที่ตรงต่อความดีตรงต่อความรับผิดชอบและเห็นความสำคัญของการเข้าร่วมประชุมเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย การเข้าร่วมประชุมตั้งแต่เริ่มต้นจนจบเป็นการแสดงออกถึงความเคารพต่อที่ประชุมเคารพเสียงส่วนใหญ่ การประชุมในรูปแบบวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีวัฒนธรรมการประชุมแบบไม่เป็นทางการ เช่นการพบปะกันในร้านกาแฟ เรียกว่าเป็นสภากาแฟ เป็นที่แลกเปลี่ยนข่าวสารบ้านเมืองพูดคุยกันในเรื่องต่าง ๆ ทางสังคมของประชาชน การเคารพเวลาเป็นเรื่องที่สังคมประชาธิปไตยต้องปลูกฝังให้ประชาชนและนักการเมืองให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมประชุมให้ตรงเวลา เพราะเมื่อเข้าประชุมตามกรอบเวลาทำให้สามารถรับรู้ถึงเรื่องที่เขาสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันและสามารถแสดงความคิดเห็นของตนได้ กาลเวลาเป็นเรื่องที่มีความสำคัญที่ทุกคนจะต้องให้ความสำคัญและรักษาเวลา โดยเฉพาะหากมีนัดประชุมหรือทำงาน ทุกคนควรจะเข้าประชุมหรือทำงานก่อนเวลาเริ่มประชุมหรือทำงานจริงสักเล็กน้อยและควรร่วมประชุม

^{๑๓๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๓๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๓๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๔.

ตั้งแต่ต้นจนจบไม่ใช่แค่เพียงเซ็นชื่อเข้าร่วมประชุมแล้วก็กลับ ปัจจุบันมีเทคโนโลยีที่ทันสมัย การประชุมในโลกออนไลน์สามารถทำได้ง่ายและสะดวก เช่น Clubhouse, Zoom Cloud Meeting, Meet, Facebook, Twitter, Line เป็นต้น เวลาเป็นระเบียบเป็นมารยาททางสังคมที่สำคัญ สังคมที่เจริญแล้วประชาชนจะให้ความสำคัญกับเรื่องเวลา การสมานสามัคคีกันประชุมอย่างพร้อมเพรียงกัน เป็นเจตจำนงของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองซึ่งเป็นคุณูปการให้ประชาชนได้รับสาระดีในที่ประชุม คือ ประชาชนจะได้รับรู้ข้อมูลมากขึ้น รับทราบข้อมูลใหม่ยิ่งขึ้น

ตารางที่ ๔.๑๓ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญขององค์ประกอบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้าน ความพร้อมเพรียงกันประชุม

ลำดับที่	ประเด็นการแสดงความคิดเห็น	ความถี่	รูปหรือคนที่ให้ข้อมูลสำคัญ
๒.	ความพร้อมเพรียงกันประชุม	๑๕	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗
	๒.๑) ความเคารพในเวลาร่วมใจกันประชุม ปรึกษาหารือปัญหาต่าง ๆ ของสังคม ให้ได้ ข้อสรุปหรือมติของที่ประชุม เพื่อนำไปใช้เป็น หลักปฏิบัติของสังคม เป็นการแสดงออกถึงการมี ส่วนร่วมทางการเมืองที่สำคัญ		
	๒.๒) การพร้อมเพรียงกันประชุมทำให้ประชาชน ได้รับรู้ข้อมูลได้ครบถ้วนเพื่อจะได้มีความเห็นไป ในทิศทางเดียวกัน		
	๒.๓) ความตรงต่อเวลาเป็นคุณธรรมที่มี ความสำคัญ คือความตรงต่อเวลาทำให้เกิดความ ต่อหน้าที่ตรงต่อความดีตรงต่อความรับผิดชอบ และเห็นความสำคัญของการเข้าร่วมประชุมเป็น		

ตารางที่ ๔.๑๓ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญขององค์ประกอบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้าน ความพร้อมเพียงกันประชุม (ต่อ)

ลำดับที่	ประเด็นการแสดงความคิดเห็น	ความถี่	รูปหรือคนที่ให้ข้อมูลสำคัญ
๒.	ความพร้อมเพียงกันประชุม	๑๕	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย

๒.๔) การเข้าร่วมประชุมตั้งแต่เริ่มต้นจนจบเป็นการแสดงออกถึงความเคารพต่อที่ประชุม เคารพเสียงส่วนใหญ่ การประชุมในรูปแบบวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีวัฒนธรรมการประชุมแบบไม่เป็นทางการ เช่น การพบปะกันในร้านกาแฟ เรียกว่าเป็นสภากาแฟ

๒.๕) เวลาเป็นระเบียบเป็นมารยาททางสังคมที่สำคัญ สังคมที่เจริญแล้วประชาชนจะให้ความสำคัญกับเรื่องเวลา

๒.๖) การสมานสามัคคีกันประชุมอย่างพร้อมเพรียงกันเป็นเจตจำนงของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองซึ่งเป็นคุณูปการให้ประชาชนได้รับสวัสดิะในที่ประชุม

๑) ความเคารพในเวลาร่วมใจกันประชุมปรึกษาหารือปัญหาต่างๆ ของสังคมเป็นการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สำคัญ

๒) การพร้อมเพรียงกันประชุมทำให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลได้ครบถ้วนเพื่อจะมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน

ความพร้อมเพียงกันประชุม

๓) ความตรงต่อเวลาเป็นคุณธรรมที่มีความสำคัญ คือความตรงต่อเวลาทำให้เกิดความต่อหน้าที่ตรงต่อความดีตรงต่อความรับผิดชอบ

๔) เวลาเป็นระเบียบเป็นมารยาททางสังคมที่สำคัญ สังคมที่เจริญแล้วประชาชนจะให้ความสำคัญกับเรื่องเวลา

แผนภาพที่ ๔.๑๐ ความพร้อมเพียงกันประชุม

๔.๓.๓ หลักการบริหารนิยธรรมเพื่อประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักการร่วมกำหนดกฎเกณฑ์ทางการเมือง ไม่
บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้

จากการวิเคราะห์ข้อมูล การสัมภาษณ์ในประเด็น ด้านหลักการร่วมกำหนดกฎเกณฑ์
ทางการเมือง ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ เพื่อ
ประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า

หลักการร่วมกำหนดกฎเกณฑ์ทางการเมือง ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อ
หลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ เพื่อประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ
ประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการเคารพและรักษาภูมิตถาและระเบียบสูงสุดของสังคม
สร้างความเสมอภาค เท่าเทียมกันระหว่างประชาชนในสังคม โดยพบได้จากการให้สัมภาษณ์
ผู้เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

๑. การเคารพภูมิตถาเดิมหรือหลักการเดิมนั้น ในฝ่ายศาสนจักรนั้น ภูมิตถาเดิมของ
พระพุทธเจ้า พระสงฆ์ฝ่ายเถรวาทจะไม่มี การล้มเลิกหรือเปลี่ยนแปลงสิกขาบทหรือกฎกติกาที่
พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ แม้จะแม้พระบรมพุทธานุญาตให้เพิ่มหรือถอนสิกขาบทเล็กน้อยได้ก็ตามที่
เพราะ พระวินัยบัญญัติ ถือว่า เป็นบทบัญญัติของพระอรหันตชีนาสพซึ่งมีความแตกต่างจาก
บทบัญญัติฝ่ายอาณาจักร

ในฝ่ายอาณาจักรนั้น กฎกติกาบัญญัติขึ้นโดยปุถุชนธรรมดา จึงสามารถถอนวัติ
เปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสมกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป แต่ไม่ควรเพิกถอนเสีย
ทั้งหมด แม้จารีตประเพณีที่ล้ำสมัยก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้^{๑๓๗}

๒. หลักการเคารพกฎระเบียบของสังคมนี้ เป็นการเห็นคุณค่าของกฎระเบียบของสังคม
ตระหนักในจารีตธรรมเนียมของบุรพวิญญูชนที่ร่วมกันสร้างมาหรือตกลงบัญญัติไว้ เป็นสิ่งที่ทุกคนใน
สังคมยอมรับและปฏิบัติตามกันมาซึ่งไม่ควรยกเลิกแต่ควรที่จะปรับปรุงให้เข้ากับบริบทของสังคมที่
เปลี่ยนไป เป็นกระบวนการให้ประชาชนในทุกยุคสมัยได้เข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบของสังคมที่
ตนอาศัยเองเพื่อประโยชน์สุขของหมู่คณะอย่างเสมอภาคกัน ^{๑๓๘}

๓. การเคารพกติกาของสังคมทำให้เกิดความสามัคคี ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของ
สังคม ทำให้สังคมเกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย เพราะทุกคนอยู่ภายใต้กรอบกติกาเดียวกัน ไม่มี

^{๑๓๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๓๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๔.

อภิสิทธิ์ชนที่สามารถทำอะไรก็ได้โดยพลการส่วนตัว โดยใจความก็คือความเห็นร่วมกันของสังคมในเรื่องระเบียบของสังคม^{๑๓๙}

๔. การบัญญัติกฎหมาย ระเบียบกติกาต่าง ๆ ขององค์กร ชุมชน สังคม ประเทศชาติ จะต้องมีการบวนการ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน กฎหมายเดิมที่บัญญัติไว้ดีแล้ว หากผู้มีอำนาจคิดว่าจะล้มเลิกหรือบัญญัติเพิ่มเติมต้องทำภายใต้เงื่อนไขการยอมจากจากสังคมหรือภาคประชาชน เห็นประโยชน์ตรงกัน นั่นคือการฟังเสียงส่วนใหญ่จากประชาชนหรือสังคม กล่าวคือการทำประชาพิจารณ์และประชามตินั้นเองซึ่งเป็นไปตามครรลองการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยทางภาครัฐจะต้องให้ประชาชนได้ตระหนักรู้และมีข้อมูลข่าวสารอย่างเพียงพอรอบด้านเพื่อให้ประชาชนได้ตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งในการเห็นด้วยหรือคัดค้านและเป็นการปลูกฝังให้ประชาชนไม่เพิกเฉยแต่มีความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ความรับผิดชอบทางการเมืองของสังคม^{๑๔๐}

๕. โดยปรัชญาของการปกครอง ต้องการให้มนุษย์ทุกคนในสังคมนั้นต้องอยู่กันอย่างมีความสุขในการอยู่ร่วมกัน ซึ่งการกำหนดหลักในการปกครองซึ่งเดิมมีหลักศาสนาในการบริหารแต่มาตอนหลังมีหลักกฎหมายขึ้นมา โดยมีบทลงโทษ การบัญญัติกฎหมายที่มาเป็นกรอบในการใช้ชีวิตของคนต้องบัญญัติภายใต้บริบทของสังคมนั้นๆ เพราะกฎหมายใดถ้าถูกบัญญัติมาแล้วตั้งจนเกินไปซึ่งไม่เข้าหลักมัชฌิมาปฏิปทา ดังนั้นการบัญญัติกฎหมายตามหลักพุทธศาสนาต้องบัญญัติภายใต้หลักมัชฌิมาปฏิปทา ต้องยึดหลักวิถีชีวิตของสังคมนั้น และดูความเหมาะสมว่าสิ่งใดทำได้ หรือทำไม่ได้ แต่ต้องไม่ทำให้ผู้อยู่ภายใต้การปกครองอึดอัดและลำบากจนเกินไป แต่ในขณะเดียวกันเป็นหน้าที่ของรัฐว่าบริบทใดที่จะถูกยกเลิก หรือส่งเสริม สิ่งเหล่านี้ถ้ารัฐทำได้ จะทำให้มนุษย์ที่อยู่ในสังคมนั้นมีความสุข และคนที่ทำผิดจะถูกลงโทษ ส่วนคนที่ทำดีจะถูกพัฒนาและส่งเสริม^{๑๔๑}

๖. สังคมมีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา กฎกติกาของสังคมก็ต้องเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป แต่ไม่ได้หมายความว่าต้องยกเลิกกฎกติกาหรือระเบียบเดิมของสังคม โดยที่ถูกต้องนั้นควรเป็นการปรับกฎหมายใหม่ในเชิงคล้อยตามซึ่งถ้าเทียบเคียงกับพระวินัยในพระพุทธศาสนาก็คือบัญญัติเดิมและอนุบัญญัติตนเอง^{๑๔๒}

๗. การเคารพกติกาบ้านเมืองนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์มีทัศนคติว่าพระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ในมติเชิงสังคม สังคมที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้บริบทสังคมเปลี่ยนตามไป กฎกติกาต่าง ๆ ก็ต้องปรับอนุวัต

^{๑๓๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๔๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๔๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๔๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑ เมษายน ๒๕๖๔.

ให้ไปตามสภาพแวดล้อมทางสังคม โดยยังคงรักษาหลักการเดิมเอาไว้ ดังคำโบราณว่า บ้านเมืองมีชื่อมีแปะ ก็จะเป็นหลักให้ผู้คนแสดงออกมีส่วนร่วมทางการเมืองได้โดยถูกต้องเท่าเทียมกัน^{๑๔๓}

๘. สังคมใดก็ตามย่อมมีพลวัตทางการเมือง คือ มีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เพราะฉะนั้น ถ้าเรายึดหลักว่าไม่ขัดกับหลักการเดิมดูเหมือนจะไม่สอดคล้องกัน ไม่ขัดกับหลักการเดิมนั้น คือว่า ไม่ขัดกับหลักธรรมชาติ ถ้าในพระพุทธศาสนา คือ ไม่ขัดกับหลักพระธรรมวินัย ถ้าเป็นรัฐธรรมนูญ ก็ไม่ขัดกับหลักรัฐธรรมนูญ ดังนั้น ปกติสังคมต้องมีความยืดหยุ่น เพราะฉะนั้นในสังคมเปิด เช่น สังคมของจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นสังคมที่มีความตื่นตัว ตื่นรู้ทางการเมือง ซึ่งควรมีการเปลี่ยนแปลงแนวทางรูปแบบใหม่ ๆ ที่ไม่ใช่วิธีการเดิมก็ได้^{๑๔๔}

๙. การเคารพกฎเกณฑ์ทางสังคมนั้นควรเริ่มจากหลักการพื้นฐานทางสังคม เช่น ศิล ๕ ซึ่งระเบียบกฎเกณฑ์ทางสังคมนั้นถือเป็นโครงสร้างหรือชื่อแปะของบ้านเมืองที่ไม่สามารถรื้อถอนได้ แต่หากเป็นการปรับปรุงเพิ่มเติมเพื่อให้ดีขึ้นเพื่อให้เข้ากับบริบทสังคมที่แปรเปลี่ยนไปก็เป็นเรื่องที่สามารถทำได้ภายใต้เงื่อนไขการยอมรับร่วมกันของประชาชนส่วนมากในสังคม เพราะกฎเกณฑ์ทางสังคมเป็นเรื่องที่กระทบต่อชีวิตของประชาชนทุกคน แต่โดยส่วนตัวก็คิดว่าสำหรับประเทศไทย กฎเกณฑ์ทางสังคมหรือรัฐธรรมนูญสามารถเปลี่ยนแปลงได้ทั้งหมด เพราะเคยมีการเปลี่ยนมาแล้วร่วม ๒๐ ฉบับ^{๑๔๕}

๑๐. ระบบกฎเกณฑ์ใดก็ตามที่ดั่งงามสมบูรณ์อยู่แล้วก็ไม่ควรไปล้มล้างเพิกถอน เช่น ระบบสถาบันกษัตริย์ สถาบันศาสนา เป็นต้น การล้มล้างหรือยกเลิกกฎกติกาสูงสุดของสังคมนั้นเท่ากับเป็นการปฏิวัติรัฐประหาร แต่อย่างไรก็ตาม ทุกสิ่งสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามยุคสมัยและบริบทของสังคม และการเปลี่ยนแปลงใดก็ตามจะทำโดยพลการคนเดียวไม่ได้ต้องอาศัยแนวร่วมซึ่งโดยส่วนมากในร่วมทางการเมืองไทยเกิดจากการปลุกกระดม เช่น กลุ่มเสื้อเหลือง เสื้อแดง คณะราษฎร เป็นต้น^{๑๔๖}

๑๑. สังคมประชาธิปไตยนั้นควรมีการเปิดโอกาสประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์ เพื่อให้มีความมั่นใจว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างกฎเกณฑ์ขึ้นมาพอเขาเป็นกฎเกณฑ์เสร็จเขาจะมีความมั่นใจมากขึ้นในการระดมทุนในการประพจน์ตามธรรมเนียมระเบียบที่ตนร่วมสร้าง ^{๑๔๗}

๑๒. การให้เกียรติและเคารพกันเป็นวัฒนธรรมอันดีของสังคมไทย โดยเฉพาะเมื่อมีการประชุมหรือมีกิจกรรมใด ๆ ก็ต้องให้เกียรติผู้ที่ทำหน้าที่ประธานในการประชุม เพื่อให้เกิดการรับฟัง

^{๑๔๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๔๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๔๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๔๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๔๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๔.

ความคิดความเห็นของผู้เข้าร่วมประชุมและได้ข้อสรุปร่วมกันซึ่งเป็นวิถีทางประชาธิปไตยทำให้เกิดการมีส่วนร่วมทางสังคมการเมือง^{๑๔๘}

๑๓. สังคมหรือประเทศชาติจะเจริญก้าวหน้าได้นั้นก็ต่อเมื่อประชาชนในสังคมหรือประเทศชาตินั้นมีความพร้อมเพรียงสามัคคีกันดังหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ว่า ความพร้อมเพรียงสามัคคีนำความสุขมาให้ จังหวัดนครศรีธรรมราชก็เป็นเช่นเดียวกัน ถ้านักการเมืองและประชาชนสามัคคีร่วมแรงร่วมใจกันหมั่นปรึกษาหารือกันและเคารพระเบียบเวลาในการประชุมจังหวัดก็มีความเจริญและเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้มีคุณภาพมากขึ้น^{๑๔๙}

๑๔. การที่ประชาชนในสังคมจะอยู่ร่วมกันในสังคมได้ปกติสุขนั้น สังคมนั้นจะต้องมีกฎกติกาของสังคมที่เป็นธรรม และการที่กฎกติกาของสังคมจะมีความเป็นธรรมได้นั้นต้องผ่านประชามติคือความตกลงของประชาชนในสังคมนั้น ๆ อย่างแท้จริง เมื่อเป็นดังนี้ ก็จะเป็นหลักประกันได้ว่ากฎกติกาของสังคมนั้นก็จะไม่มีการล้มล้างยกเลิก แต่อาจมีการปรับปรุงให้ทันสมัยหรือมีกฎหมายลูกทดแทน^{๑๕๐}

๑๕. การพร้อมเพรียงกันประชุมเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการที่ประชาชนสนใจสังคมและการเมืองโดยคำนึงถึงหน้าที่ความรับผิดชอบของตนที่มีต่อสังคมด้วยการให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมประชุมโดยพร้อมเพรียงกันในการแสดงความคิดเห็นหรือหาแนวทางแก้ปัญหาให้กับท้องถิ่นและสังคมของตนเอง^{๑๕๑}

กล่าวโดยสรุป หลักการร่วมกำหนดกฎเกณฑ์ทางการเมือง ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ เพื่อประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบไปด้วยหลักการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สำคัญ คือ การเคารพกฎกติกาเดิมหรือหลักการเดิมนี ในฝ่ายศาสนจักรนั้น กฎกติกาเดิมของพระพุทธเจ้า พระสงฆ์ฝ่ายเถรวาทจะไม่มีล้มเลิกหรือเปลี่ยนแปลงสิกขาบท ในฝ่ายอาณาจักรนั้น กฎกติกาบัญญัติขึ้นโดยปุถุชนธรรมดา จึงสามารถอนุวัติเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสมกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป แต่ไม่ควรเพิกถอนเสียทั้งหมด แม้จารีตประเพณีที่ล้ำสมัยก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้ การเห็นคุณค่าของกฎระเบียบของสังคม ตระหนักในจารีตธรรมเนียมของบุรพวิญญูชนที่ร่วมกันสร้างมาหรือตกลงบัญญัติไว้ เป็นสิ่งที่ทุกคนในสังคมยอมรับและปฏิบัติตามกันมาซึ่งไม่ควรยกเลิกแต่ควรที่จะปรับปรุงให้เข้ากับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การเคารพกติกาของสังคมทำให้

^{๑๔๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๔๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๕๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๕๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๔.

เกิดความสามัคคี ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของสังคม ทำให้สังคมเกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย เพราะทุกคนอยู่ภายใต้กรอบกติกาเดียวกัน ไม่มีอภิสิทธิ์ชนที่สามารถทำอะไรได้โดยพลการส่วนตัว การเคารพกติกาบ้านเมืองนี้ พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ในมิติเชิงสังคม สังคมที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้บริบทสังคมเปลี่ยนตามไป กฎกติกาต่าง ๆ ก็ต้องปรับอนุวัตให้ไปตามสภาพแวดล้อมทางสังคม โดยยังคงรักษาหลักการเดิมเอาไว้ ดังคำโบราณว่า บ้านเมืองมีชื่อมีแป ก็จะเป็นหลักให้ผู้คนแสดงออกมีส่วนร่วมทางการเมืองได้โดยกฎกติกาเดียวกัน

ตารางที่ ๔.๑๔ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้าน การร่วมกำหนดกฎเกณฑ์ทางการเมือง ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้

ลำดับที่	ประเด็นการแสดงความคิดเห็น	ความถี่	รูปหรือคนที่ให้ข้อมูลสำคัญ
๓.	การร่วมกำหนดกฎเกณฑ์ทางการเมือง ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้	๑๕	๑, ๒, ๓, ๔, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗
๓.๑)	การเคารพกฎกติกาเดิมหรือหลักการเดิมนั้น ในฝ่ายศาสนจักรนั้น พระสงฆ์ฝ่ายเถรวาทจะไม่มี การเปลี่ยนแปลงสักขาบท ในฝ่ายอาณาจักรนั้น กฎกติกาบัญญัติขึ้นโดยปุถุชนธรรมดา จึงสามารถ อนุวัติเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสมกับ บริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป		
๓.๒)	การเห็นคุณค่าของกฎระเบียบของสังคม ตระหนักในจารีตธรรมเนียมของบูรพวิญญูชนที่ ร่วมกันสร้างมาหรือตกลงบัญญัติไว้ เป็นสิ่งที่ทุกคนในสังคมยอมรับและปฏิบัติตาม		
๓.๓)	การเคารพกติกาของสังคมทำให้เกิดความ สามัคคี ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของสังคม ทำให้สังคมเกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย เพราะทุกคนอยู่ภายใต้กรอบกติกาเดียวกัน		
๓.๔)	พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ในมิติเชิงสังคม สังคมที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้บริบทสังคมเปลี่ยน ตามไป กฎกติกาต่าง ๆ		

๑) ฝ่ายศาสนจักรสงฆ์เถรวาทไม่มีการเพิ่มเติมหรือยกเลิกพระพุทธรูปบุญดี แต่ในฝ่ายศาสนจักรไทย กฎหมายสามารถเปลี่ยนแปลงได้โดยไม่ยกเลิกกฎกติกาเดิม	๒) การเห็นคุณค่าของกฎระเบียบของสังคม ตระหนักในจารีตธรรมเนียมของบุรพบุรุษที่ร่วมกันสร้างมาหรือตกลงบุญบุญดีไว้ เป็นสิ่งที่ทุกคนในสังคมยอมรับและปฏิบัติตามกันมา
การร่วมกำหนดกฎเกณฑ์ทางการเมือง ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บุญดีไว้ (อันขัดต่อ หลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่มีบุญดีไว้	
๓) การเคารพกติกาของสังคมทำให้เกิดความสามัคคี	๔) บ้านเมืองมีชื่อมีแปเป็นหลักการไม่ยกเลิกกฎกติกาตั้งเดิม แต่สามารถบัญญัติอนุวัติคล้อยตามได้

แผนภาพที่ ๔.๑๑ การร่วมกำหนดกฎเกณฑ์ทางการเมือง

๔.๓.๔ หลักการบริหารนิยธรรมเพื่อประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักการ การเคารพประธานและความคิดเห็นของสมาชิกในที่ประชุม

จากการวิเคราะห์ข้อมูล การสัมภาษณ์ในประเด็นด้านหลักการเคารพประธานและความคิดเห็นของสมาชิกในที่ประชุม เพื่อประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า

หลักการเคารพประธานและความคิดเห็นของสมาชิกในที่ประชุม เพื่อประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ด้วยหลักการทางประชาธิปไตยที่จะต้องมีการประชุมกันเพื่อรับฟังและเสนอแลกเปลี่ยนทัศนคติหรือมุมมองของตนทางการเมืองและเพื่อให้เกิดมิตรร่วมกันเพื่อพัฒนาท้องถิ่นสังคมและประเทศชาติ โดยพบได้จากการให้สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

๑. การยอมรับความคิดเห็นของประธานเป็นสิ่งที่ดีที่สุดอยู่แล้ว เพราะเป็นผู้มีประสบการณ์ มีวิสัยทัศน์ในการทำงาน ซึ่งผู้ใหญ่อาจไม่มีความคิดแบบก้าวหน้าในการนำโลกให้พัฒนา แต่ถ้าพิจารณาในอดีตจะเห็นว่า ผู้หลักผู้ใหญ่ถือว่ามีคุณูปการต่อสังคมมาตลอด และในการประชุมใด ๆ ผู้เข้าร่วมก็ประชุมก็ต้องมีความเคารพประธาน เป็นการยอมรับบทบาทหน้าที่ระหว่างกัน^{๑๕๒}

๒. การเคารพประธานในที่ประชุมเป็นมารยาทและเป็นระเบียบที่พึงประสงค์ของสังคมประชาธิปไตย สมาชิกของที่ประชุมพึงรับบทบาทหน้าที่ของตนและผู้อื่น อนึ่งในการประชุมกันย่อมมีความคิดและความคิดเห็นที่แตกต่างกัน สมาชิกในที่ประชุมต้องรู้จักการเป็นผู้พูดที่ดีด้วยข้อเท็จจริง

^{๑๕๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๔.

ที่มีและเป็นผู้ฟังที่ดีด้วยการยอมรับฟังเหตุและข้อมูลของสมาชิกอื่นที่แม้แตกต่างหรือไม่ตรงความคิดของตนโดยการยอมรับมติเสียงข้างมากในที่ประชุม^{๑๕๓}

๓. การที่ผู้ดำรงตำแหน่งประธานการประชุมจะเป็นที่เคารพและยอมรับจากสมาชิกในที่ประชุมได้ นอกจากธรรมเนียมหรือมารยาทสังคมแล้ว ตัวของประธานเองต้องสังวรไว้ด้วยว่าเราจะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อตรงเป็นกลางมีความยุติธรรม และในการประชุมกันผู้ประชุมก็รู้จักบทบาทและให้การทำหน้าที่ของประธานและสมาชิกในที่ประชุม^{๑๕๔}

๔. การเคารพประธานในที่ประชุมเป็นธรรมเนียมสังคมเป็นกฎเป็นมารยาทเป็นวัฒนธรรมอันดี การเคารพในที่นี้ไม่ได้หมายถึงผู้เข้าร่วมประชุมต้องทำตามประธานในที่ประชุมสั่งเพียงอย่างเดียวก็หาไม่ แต่หมายความว่า การอยู่ร่วมกันในสังคมนั้นเราต้องเคารพว่าใครเป็นประธานหรือเป็นประมุขอยู่ในที่นั้นก็เคารพและให้เกียรติท่านโดยไม่ทำอะไรตามใจของตนเองในที่ประชุมซึ่งถ้าทำอะไรตามใจตนเองการประชุมนั้นก็จะเป็นไปด้วยความไม่เรียบร้อย ดังนั้นประชาชนจะต้องรู้จักทั้งสิทธิและกาลเทศะว่าในที่ประชุมนั้นตนเองควรปฏิบัติตัวอย่างไร ทั้งนี้ไม่ได้ปิดกั้นความคิด ผู้เข้าร่วมประชุมสามารถแสดงออกทางความคิดและความเห็นหรือทัศนคติต่าง ๆ ได้อย่างอิสระเสรี และต้องยอมรับความคิดความเห็นที่ตรงกันข้ามจากตนได้ด้วย เมื่อประชาชนเข้าใจธรรมเนียมการประชุมได้ดังนี้จึงจะก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างสร้างสรรค์เป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง^{๑๕๕}

๕. การประชุมได้มีมาตั้งแต่อดีต โดยมีผู้นำสนทนาคือประธานและผู้ร่วมสนทนาคือผู้ฟังเป็นองค์ประกอบ การเคารพซึ่งกันและกันเป็นหัวใจอันสำคัญ เพราะว่าต่างก็มีบทบาทหน้าที่ซึ่งกันและกันและมีเป้าหมายร่วมกันและช่วยกันทำหน้าที่ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการประชุม ซึ่งเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามหลักประชาธิปไตยที่เน้นให้คนพูดเน้นให้คนแลกเปลี่ยน จึงได้รูปแบบมีรัฐสภาสำหรับรัฐบาลและเรียกว่าสภาสำหรับการแลกเปลี่ยนสนทนาระหว่างประชาชน รัฐสภาคือที่พูดของตัวแทนของประชาชนที่เลือกไป เพื่อเข้าไปพูดคุยแลกเปลี่ยนต่อประธานในสภาคอยฟังคอยสรุป เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาประเทศชาติ^{๑๕๖}

๖. การเคารพประธานนี้ควรทำตัวเองให้เป็นอุปมาว่า เมื่อเราทำหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายเราย่อมต้องการให้ผู้อื่นยอมรับและให้เกียรติในการทำหน้าที่ของเรา ดังนั้นไม่ว่าใครผู้ใดมีบทบาทหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายเราก็ต้องเคารพและให้เกียรติกัน ในการประชุมกันนั้นถ้าผู้เข้าร่วมประชุมไม่ให้เกียรติกันไม่เคารพประธานก็อาจทำให้การประชุมนั้นไม่สำเร็จตามความคาดหวัง ผู้เข้าร่วม

^{๑๕๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๕๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๕๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๕๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๔.

ประชุมจึงต้องร่วมใจเป็นหนึ่งเดียวกันเคารพกติกาเคารพประธานเมื่อประธานได้ดำเนินหน้าที่อย่างถูกต้องชอบธรรม^{๑๕๗}

๗. ระเบียบของสังคมในการประชุมที่ดีนั้น ประชาชนต้องรู้จักเคารพกฎกติการู้กาลเทศะ บทบาทระหว่างกันสังคมก็จะมีความจริงใจ การมีส่วนร่วมทางการเมืองก็เป็นไปในเชิงสร้างสรรค์ ไม่มุ่งทำลายกันหรือทำให้เกิดความแตกแยกกัน^{๑๕๘}

๘. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลระหว่างกันทางสังคมผ่านการประชุมนั้นมีระเบียบแบบแผนซึ่งเป็นกติกาสากลที่เป็นหลักทั่วไปซึ่งสมาชิกที่ประชุมควรจะมีเคารพซึ่งกันและกันในระยะบอบประชาธิปไตย โดยจะต้องให้ประธานได้ทำหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมาย จึงจะเกิดการบูรณาการการมีส่วนร่วมทางการเมือง^{๑๕๙}

๙. หน้าที่หลักของประธานคือดำเนินการประชุมให้เป็นไปด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อย และกำกับให้สมาชิกผู้เข้าร่วมประชุมได้มีโอกาสเสนอความคิดเห็นของตนไปตามลำดับภายใต้กรอบเวลา ดังนั้น สมาชิกของที่ประชุมจึงต้องปฏิบัติตามระเบียบวาระประชุมอันเป็นการแสดงออกถึงการให้เกียรติที่ประชุมและเคารพประธานในที่ประชุม และในการร่วมประชุมนั้นสมาชิกของที่ประชุมก็ควรรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันซึ่งต้องยอมรับในเหตุผลของสมาชิกที่อาจมีเหตุผลหรือความคิดเห็นที่ไม่ตรงกับตน^{๑๖๐}

๑๐. การเคารพผู้เป็นประธานในที่ประชุมเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็น เพราะบ่งบอกให้รู้บทบาทหน้าที่ระหว่างกันหรือเรียกว่าหลัก Status & Law สำคัญในบทบาทระหว่างกัน^{๑๖๑}

๑๑. สังคมที่ดีควรมีการเคารพซึ่งกันและกัน การให้เกียรติกัน ให้ความเสมอภาคในการแสดงความคิดเห็น และให้ประธานดำเนินการประชุมได้อย่างอิสระ ซึ่งเป็นหลักการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางสังคมการเมืองในระยะบอบประชาธิปไตยโดยตัวของระบบนั่นเอง^{๑๖๒}

๑๒. การให้เกียรติและเคารพกันเป็นวัฒนธรรมอันดีของสังคมไทย โดยเฉพาะเมื่อมีการประชุมหรือมีกิจกรรมใด ๆ ก็ต้องให้เกียรติผู้ที่ทำหน้าที่ประธานในการประชุม เพื่อให้เกิดการรับฟังความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมประชุมและได้ข้อสรุปร่วมกันซึ่งเป็นวิถีทางประชาธิปไตยทำให้เกิดการมีส่วนร่วมทางสังคมการเมือง^{๑๖๓}

^{๑๕๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑ เมษายน ๒๕๖๔.

^{๑๕๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๕๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๖๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๖๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๖๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๖๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔.

๑๓. การรู้จักให้เกียรติกันโดยรู้จักบทบาทหน้าที่ระหว่างกันเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นถ้าชาวนครศรีธรรมราชต้องการให้การเมืองเป็นการเมืองที่ดีก็ต้องมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ให้เกียรติผู้อื่นในการประชุม เช่น ถ้ามีการหาเสียงเลือกตั้งโดยนักการเมือง ก็ต้องเคารพให้เกียรติทุกพรรคการเมืองที่เขาปราศรัย ไม่แสดงออกโดยการขัดขวางพรรคการเมืองที่ตนไม่เห็นด้วยโดยวิธีรุนแรงที่ผิดกฎหมายเป็นต้น^{๑๖๔}

๑๔. การประชุมกันจะเกิดสัมฤทธิ์ผลได้ก็ต่อเมื่อผู้เข้าร่วมประชุมได้แสดงบทบาทของตนได้อย่างถูกต้องและรู้จักกาลเทศะ รู้ว่าใครเป็นประธานก็ต้องให้ผู้เป็นประธานได้ทำหน้าที่ของตนเหล่านี้เป็นกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย^{๑๖๕}

๑๕. ประธานในที่ประชุมหรือประธานในหน่วยงานใดก็ตามย่อมมีหน้าที่ความรับผิดชอบต่อสมาชิกของที่ประชุมและหน่วยงาน ในขณะที่เดียวกันสมาชิกในที่ประชุมหรือหน่วยงานก็ต้องให้เกียรติแสดงความเคารพประธานด้วยการดำเนินการไปตามวาระการประชุม ยอมรับฟังความคิดเห็นของที่ประชุมที่แตกต่างจากตน เป็นการสร้างหลักการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสังคมตามวิถีทางประชาธิปไตย^{๑๖๖}

กล่าวโดยสรุป การยอมรับความคิดเห็นของประธานเป็นสิ่งดี เพราะเป็นผู้มีประสบการณ์ มีวิสัยทัศน์ในการทำงาน การเคารพประธานในที่ประชุมนั้นเป็นมารยาทและเป็นระเบียบที่พึงประสงค์ของสังคมประชาธิปไตย สมาชิกของที่ประชุมพึงรู้บทบาทหน้าที่ของตนและผู้อื่น ประธานต้องสังวรไว้ว่าจะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อตรงเป็นกลางมีความยุติธรรม และในการประชุมกันผู้ประชุมก็รู้จักบทบาทและให้การทำหน้าที่ของประธานและสมาชิกในที่ประชุม การอยู่ร่วมกันในสังคมนั้นเราต้องเคารพว่าใครเป็นประธานหรือเป็นประมุขอยู่ในที่นั้นก็เคารพและให้เกียรติท่านโดยไม่ทำอะไรตามใจของตนเองในที่ประชุมซึ่งถ้าทำอะไรตามใจตนเองการประชุมนั้นก็เป็นที่ไปด้วยความไม่เรียบร้อย ดังนั้นประชาชนจะต้องรู้จักทั้งสิทธิและกาลเทศะว่าในที่ประชุมนั้นตนเองควรปฏิบัติตัวอย่างใด การเคารพประธานนี้ควรทำตัวเองให้เป็นอุปมาว่า เมื่อเราทำหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายเราย่อมต้องการให้ผู้อื่นยอมรับและให้เกียรติในการทำหน้าที่ของเรา การเคารพผู้เป็นประธานในที่ประชุมเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็น เพราะบ่งบอกให้รู้บทบาทหน้าที่ระหว่างกันหรือเรียกว่าหลัก Status & Law สำคัญในบทบาทระหว่างกัน การประชุมกันจะเกิดสัมฤทธิ์ผลได้ก็ต่อเมื่อผู้เข้าร่วมประชุมได้แสดงบทบาทของตนได้อย่างถูกต้องและรู้จักกาลเทศะ

^{๑๖๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๖๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๖๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๔.

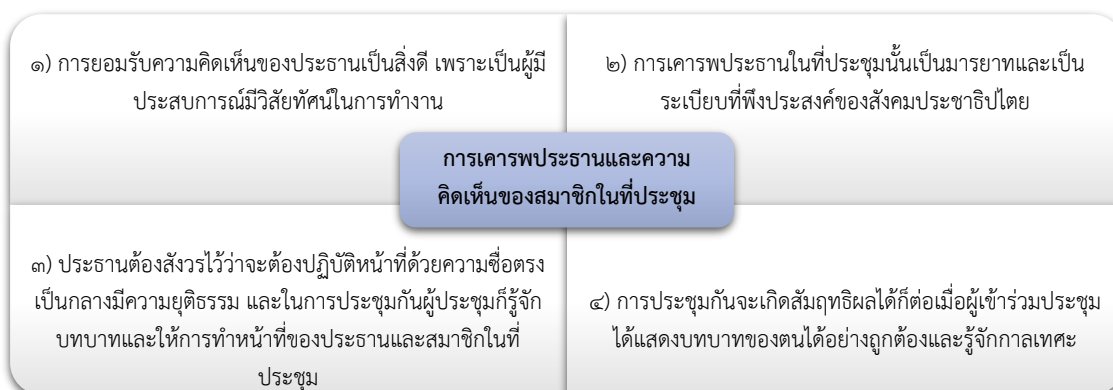
ตารางที่ ๔.๑๕ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของคํประกอบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้าน การเคารพประธานและความคิดเห็นของสมาชิกในที่ประชุม

ลำดับที่	ประเด็นการแสดงความคิดเห็น	ความถี่	รูปหรือคนที่ให้ข้อมูลสำคัญ
๓	การเคารพประธานและความคิดเห็นของสมาชิกในที่ประชุม	๑๕	๑, ๒, ๓, ๔, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗
.	๔.๑) การยอมรับความคิดเห็นของประธานเป็นสิ่งดี เพราะเป็นผู้มีประสบการณ์มีวิสัยทัศน์ในการทำงาน		
	๔.๒) การเคารพประธานในที่ประชุมนั้นเป็นมารยาทและเป็นระเบียบที่พึงประสงค์ของสังคมประชาธิปไตย สมาชิกของที่ประชุมพึงรู้บทบาทหน้าที่ของตนและผู้อื่น		
	๔.๓) ประธานต้องสั่งวรไว้ว่าจะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อตรงเป็นกลางมีความยุติธรรม และในการประชุมกันผู้ประชุมก็รู้จักบทบาทและให้การทำหน้าที่ของประธานและสมาชิกในที่ประชุม		
	๔.๔) การอยู่ร่วมกันในสังคมนั้นเราต้องเคารพว่าใครเป็นประธานหรือเป็นประมุขอยู่ในที่นั้นก็เคารพและให้เกียรติท่านโดยไม่ทำอะไรตามใจของตนเองในที่ประชุมซึ่งถ้าทำอะไรตามใจตนเองการประชุมนั้นก็เกินไปด้วยความไม่เรียบร้อย ดังนั้นประชาชนจะต้องรู้จักทั้งสิทธิและกาลเทศะว่าในที่ประชุมนั้นตนเองควรปฏิบัติตัวอย่างไร		
	๔.๕) การเคารพประธานนี้ควรทำตัวเองให้เป็นอุปมาว่า เมื่อเราทำหน้าที่ซึ่งได้รับ		

ตารางที่ ๔.๑๕ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญขององค์ประกอบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้าน การเคารพประธานและความคิดเห็นของสมาชิกในที่ประชุม (ต่อ)

ลำดับที่	ประเด็นการแสดงความเห็น	ความถี่	รูปหรือคนที่ให้ข้อมูลสำคัญ
๓	การเคารพประธานและความคิดเห็นของสมาชิกในที่ประชุม	๑๕	๑, ๒, ๓, ๔, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗

- มอบหมายเราย่อมต้องการให้ผู้อื่นยอมรับและให้เกียรติในการทำหน้าที่ของเรา
 - ๔.๖) การเคารพผู้เป็นประธานในที่ประชุมเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็น เพราะบ่งบอกให้รู้บทบาทหน้าที่ระหว่างกันหรือเรียกว่าหลัก Status & Law สำนึกในบทบาทระหว่างกัน
 - ๔.๗) การประชุมกันจะเกิดสัมฤทธิ์ผลได้ก็ต่อเมื่อผู้เข้าร่วมประชุมได้แสดงบทบาทของตนได้อย่างถูกต้องและรู้จักกาลเทศะ

แผนภาพที่ ๔.๑๒ การเคารพประธานและความคิดเห็นของสมาชิกในที่ประชุม

**๔.๓.๕ หลักอภิธานิยธรรมเพื่อประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักการ การให้เกียรติสตรียอมรับความเท่าเทียม
สตรีและบุรุษตลอดถึงการคุ้มครองผู้อ่อนแอ**

จากการวิเคราะห์ข้อมูล การสัมภาษณ์ในประเด็นด้านหลักการ การให้เกียรติสตรียอมรับความเท่าเทียมสตรีและบุรุษและคุ้มครองผู้อ่อนแอ เพื่อประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า

หลักการ การให้เกียรติสตรียอมรับความเท่าเทียมสตรีและบุรุษและคุ้มครองผู้อ่อนแอ เพื่อประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการดำเนินกิจกรรมทางสังคมและการเมือง ด้วยหลักการทางประชาธิปไตยที่จะต้องมีการยึดหลักความเสมอภาคเท่าเทียมกันของประชาชนโดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างทางด้านเชื้อสภาวะ เพศ เชื้อชาติศาสนา เป็นต้น พร้อมกันนั้นยังต้องให้ความสำคัญกับการให้ความคุ้มครองปลอดภัยแก่ผู้เยาว์ ผู้สูงอายุและผู้อ่อนแอด้วย โดยพบได้จากการให้สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

๑. พระพุทธเจ้าทรงให้สิทธิเสรีภาพแก่สตรีมาโดยลำดับ จากที่วัฒนธรรมสังคมอินเดีย ไม่ได้ให้สิทธิสตรีเลย แม้เมื่อสามีสตรีผู้หนึ่งผู้ใดเสียชีวิตไป สตรีผู้นั้นก็ต้องเสียชีวิตตามสามีไปด้วย เช่นทรงยกย่องสตรีในเรื่องพระเจ้าวิทูทกะ โดยตรัสยกย่องว่า ถ้าสตรีไม่ให้งำเนิดบุตรธิดา โลกนี้ก็จะไม่มีผู้คน พระพุทธเจ้าค่อย ๆ เพิ่มสิทธิสตรีมาเรื่อย ๆ ในที่สุดสตรีประสงค์จะบวชก็บวชได้ ซึ่งไม่เคยปรากฏในลัทธิหรือศาสนาใดมาก่อน แม้สตรีปกติที่ไม่ได้บวช พระพุทธองค์ก็ทรงยกย่องหากมคุณความดี และสตรีที่เป็นโสเภณี พระพุทธองค์ก็ได้ทรงรังเกียจหรือลบหลู่ดูหมิ่น เช่น นางสิริมา พระพุทธองค์ก็เสด็จไปรับบาตร ในพระพุทธศาสนาสตรีและบุรุษสามารถบรรลุธรรมได้เท่าเทียมกัน แต่ในขณะเดียวกันสตรีเมื่อได้รับสิทธิเสรีภาพเพิ่มขึ้นแล้ว ก็ต้องตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบของตนด้วย^{๑๖๗}

๒. การให้เกียรติผู้หญิง บุคคลที่อ่อนแอ เคารพความเท่าเทียมกันของมนุษย์ เป็นหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้เพื่อเป็นหลักการให้สังคมอยู่ร่วมกันโดยคำนึงถึงมนุษยธรรม ไม่มีความแบ่งแยกหรือเอารัดเอาเปรียบกัน และเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนได้มีสิทธิเสรีภาพความเสมอภาคทางสังคมอย่างเท่าเทียมกัน^{๑๖๘}

๓. สังคมการเมืองทั่วโลกในปัจจุบันนี้สมาชิกทางการเมืองมีทั้งผู้หญิงและผู้ชาย สังคมจึงควรแสดงถึงการเคารพสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค เพิ่มบทบาทให้ผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมทางสังคมมากขึ้น เรียกว่าเป็นการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน และบทบาทหน้าที่สำคัญ

^{๑๖๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๖๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๔.

ของสังคมก็ต้องการให้ความปลอดภัยแก่ประชาชนไม่ว่าจะเป็นผู้เข้มแข็งหรืออ่อนแอก็ต้องมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน^{๑๖๙}

๔. หลักทางความเท่าเทียมกันในประเด็นนี้ ไม่ได้หมายถึงสตรีเพียงอย่างเดียว แต่หมายรวมถึงผู้ที่อ่อนแอและผู้ด้อยโอกาสทางสังคมและผู้ที่แตกต่างไปจากเรา สังคมจะต้องให้เกิดสิทธิและคำนึงถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ เคารพสิทธิมนุษยชน ต้องตระหนักว่าทุกคนมีสิทธิของความเป็นพลเมือง สิทธิความเป็นมนุษย์โดยเท่าเทียมกัน ไม่ว่าเขาจะแตกต่างจากเราในด้านใดก็ตาม โดยเฉพาะผู้ที่อ่อนแอสังคมก็จะต้องให้ความคุ้มครองปกป้องรักษา ส่งเสริมให้เขามีสถานภาพเข้าถึงสิทธิด้านต่าง ๆ อย่างเท่าเทียมกับผู้อื่น พระพุทธเจ้าทรงเป็นแบบอย่างที่ดีในการเคารพและปกป้องสิทธิความเป็นมนุษย์ โดยตรัสรับรองไว้ว่ามนุษย์ทุกคนสามารถบรรลุธรรมได้โดยเท่าเทียมกันไม่ถูกจำกัดโดยเพศหรือสถานภาพอื่นใดเป็นต้น ดังนั้นการอยู่ร่วมกันในสังคมและการมีส่วนร่วมทางการเมืองในสังคมนั้น หากประชาชนตระหนักถึงสิทธิ เคารพให้เกิดสิทธิซึ่งกันและกันเป็นต้นจะเป็นวัฒนธรรม อันดีและเป็นความงดงามทางประชาธิปไตย^{๑๗๐}

๕. หญิงและชายมีความต่างกันแค่เพศสภาพ ฉะนั้น ต่างเพศต่างก็มีศักดิ์ศรีเท่ากัน เพียงแต่ว่า ในบางเรื่อง บางสังคมไปตีความเอาเองว่าผู้ชายเหนือกว่าผู้หญิง เช่นสังคมมุสลิม ซึ่งมีข้อจำกัดของเพศสตรีมาก แต่ศาสนาพุทธแทบจะไม่มีข้อจำกัดเรื่องเพศสตรี ส่วนเรื่องความแข็งแกร่ง ความอ่อนแอขึ้นอยู่กับเพศสภาพเช่นกัน ขึ้นอยู่กับความเมตตากรุณาต่อเพศตรงข้ามที่อ่อนแอกว่าแล้ว อีกฝ่ายจะเอื้อเพื่อเผื่อแผ่แค่ไหน แต่ถ้าสังคมไหนกล่อมเกลามาให้ผู้ชายดูแลผู้หญิง แต่บางสังคมอาจจะตรงข้ามกัน โดยให้ผู้หญิงดูแลผู้ชายเหมือนในอินเดีย ผู้ชายมีหน้าที่แค่ออกไปหาเงินอย่างเดียว ทุกสิ่งมันก็ต้องขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมสังคมนั้น ^{๑๗๑}

๖. สถานภาพทางเพศ โลกยุคใหม่ที่เปลี่ยนไปทั้งเพศชายและเพศหญิงสามารถทำงานกันได้โดยอิสระตามศักยภาพ ซึ่งในปัจจุบันสังคมให้ความสำคัญกับการเพิ่มบทบาทยอมรับสถานภาพเพศทางเลือก ซึ่งนอกจากการยอมรับความเท่าเทียมของเพื่อนมนุษย์แล้วสังคมก็ต้องปกป้องผู้ที่อ่อนแอหรือไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้อีกด้วย^{๑๗๒}

^{๑๖๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๗๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๗๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๗๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑ เมษายน ๒๕๖๔.

๗. ปัจจุบันนี้การยอมรับสถานภาพทางเพศในสังคมไทยดีขึ้น สุภาพสตรีแสดงบทบาทมีศักยภาพการทำงานที่ไม่แตกต่างไปจากสุภาพบุรุษ ซึ่งเป็นไปในทิศทางของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางสังคมและการเมืองได้เป็นอย่างดี^{๑๗๓}

๘. หลักการยอมรับความเสมอภาค คือ เราต้องให้เกียรติทุกคนโดยไม่ต้องจำแนกเพศชายหรือเพศหญิงและเพศทางเลือก หรือ LGBT. มนุษย์เราเขาจะเป็นเพศไหนก็ได้ไม่ควรถูกจำกัดสิทธิ์ทางการเมือง เมื่อเราไม่เอาเรื่องเพศมาเป็นข้อจำกัดทางการเมือง ก็เป็นการยอมรับสิทธิ์ความเท่าเทียมกันไปในตัว แต่บางทีบางคนคำพูดสวยหรูดูดีแต่เอาเข้าจริงยังมีการกดขี่ข่มเหง ยังมีการแบ่งแยกสีผิวเกิดขึ้นในโลก ถ้าเราเป็นนักประชาธิปไตยก็ต้องยอมรับในความเท่าเทียมกันของความเป็นมนุษย์ แต่เงื่อนไขและกติกาอาจมีความแตกต่างกันซึ่งเป็นเรื่องของแต่ละสังคม แต่ถ้าเป็นเรื่องการเมือง ต้องให้ทุกคนมีโอกาสมีสิทธิเสรีภาพเสมอภาคและภราดรภาพที่ชัดเจนจึงจะได้ชื่อว่าเป็นนักประชาธิปไตย โดยเฉพาะนักประชาธิปไตยในโลกเสรีนิยมประชาธิปไตย ก็ยังมีความเชื่อว่า ทุกคนเกิดมาดั่งาม ทุกคนพร้อมที่จะช่วยเหลือตัวเองและสังคมให้ดั่งาม ดังนั้น เราจึงไม่เอา เพศ ผิวดำหรือชนชั้นที่อยู่อาศัย หรือ การนับถือศาสนาเป็นข้อจำกัด^{๑๗๔}

๙. สัดส่วนประชากรของประเทศไทยหรือในโลกก็ตามพบว่าประชากรเพศหญิงมีสัดส่วนมากกว่าเพศชาย และในอดีตนั้นบทบาทของเพศหญิงได้รับการยอมรับจากสังคมน้อยกว่าเพศชาย แต่ในปัจจุบันการปกครองแบบประชาธิปไตยได้เปลี่ยนทัศนคติของสังคมให้มีการยอมรับบทบาทศักยภาพของเพศหญิงมากขึ้น ทำให้สตรีมีโอกาสทำหน้าที่หรือมีอาชีพที่หลากหลายมากขึ้นและเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น สตรีหลายท่านก็ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตั้งแต่การเมืองระดับเล็กไปจนถึงระดับประเทศ แต่สิ่งที่สังคมประชาชนภาครัฐและฝ่ายการเมืองควรตระหนักร่วมกันคือกรอบของสิทธิและความเสมอภาคเท่าเทียมระหว่างเพศชายและเพศหญิง โดยให้ความคุ้มครองและสิทธิทางสังคมอย่างเท่าเทียมกันไม่ปล่อยให้สถานภาพทางเพศหรือเชื้อชาติศาสนาเป็นขีดค้นหรือปิดบังความสามารถของบุคคล^{๑๗๕}

๑๐. การให้เกียรติกันไม่ว่าจะเป็นสุภาพสตรีหรือสุภาพบุรุษในความเท่าเทียมกันเป็นหลักความเสมอภาคในสังคมประชาธิปไตยซึ่งให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนทางด้านการเมืองโดยไม่จำกัด สถานภาพ เชื้อชาติและศาสนา เพื่อให้ประชาชนใช้ศักยภาพที่ตนมีให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมที่ตนอยู่อาศัย และในสังคมที่ดีนั้นควรมีระบบที่คุ้มครองป้องกัน

^{๑๗๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๗๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๗๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๔.

ภยันตรายแก่ผู้อ่อนแอผู้ด้อยสิทธิและโอกาสทางสังคมให้มีความเป็นอยู่ทัดเทียมกับผู้อื่น จึงจะเป็นสังคมประชาธิปไตยแบบประยุกต์หลักพุทธธรรมมาภิบาล ^{๑๗๖}

๑๑. สังคมโลกปัจจุบันยอมรับความเสมอภาคเท่าเทียมกันมากขึ้นโดยไม่ได้จำกัดสถานภาพใด ๆ อีกต่อไป ซึ่งในประเทศไทยทุกระดับไม่ได้มีการกีดกันทางสถานภาพของบุคคลมาตั้งแต่เปลี่ยนระบอบการปกครองเป็นประชาธิปไตยมาร่วม ๙๐ ปีแล้ว นับเป็นเรื่องที่ดีในมิติของการเคารพสิทธิเสรีภาพซึ่งเป็นหลักการของประชาธิปไตย ^{๑๗๗}

๑๒. หลักสากลทั่วโลกให้ความสำคัญกับความเสมอภาคของเพื่อนมนุษย์โดยไม่แบ่งแยกว่าเป็นเพศชายหรือเป็นเพศหญิง และมีความเชื่อในศักยภาพของบุคคลอย่างเท่าเทียมกัน และในจังหวัดนครศรีธรรมราชก็เป็นจังหวัดที่เปิดกว้างไม่กีดกันสถานภาพของบุคคลและเปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองได้โดยเสรี ดังเห็นได้จากการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เพิ่งผ่านมา นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดก็เป็นสตรีเพศซึ่งเป็นเครื่องการันตีว่าจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้นยอมรับความเท่าเทียมกันของมนุษย์เปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองได้โดยเสรี ^{๑๗๘}

๑๓. ในสังคมประชาธิปไตยนั้นยอมรับความเท่าเทียมกันของมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นเพศใดซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในปรีหานิยธรรมที่ให้ความเสมอภาคเท่าเทียมกันตลอดจนถึงการให้ความคุ้มครองคนที่อ่อนแอกว่าซึ่งสามารถกล่าวได้ว่าเป็นหลักธรรมที่เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างแท้จริง ^{๑๗๙}

๑๔. พระพุทธศาสนาส่งเสริมเรื่องสิทธิและเสรีภาพให้กับสังคมมาตั้งแต่อดีต พระพุทธองค์ทรงอนุญาตให้เพศหญิงบรรพชาอุปสมบทเป็นภิกษุณีได้ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่เคยมีปรากฏในศาสนาใดมาก่อน เมื่อทรงประกาศหลักธรรมก็ทรงให้ความเท่าเทียมเสมอภาคทางสังคมดังในหลักอปริหานิยธรรม ให้โอกาสทุกคนเข้ามามีบทบาทมีส่วนร่วมทางสังคมอย่างเสมอภาคกัน ^{๑๘๐}

กล่าวโดยสรุป หลักการ การให้เกียรติสตรียอมรับความเท่าเทียมสตรีและบุรุษและคุ้มครองผู้อ่อนแอ เพื่อประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบไปด้วยหลักการที่สำคัญ คือ การให้เกียรติผู้หญิงและการคุ้มครองบุคคลที่อ่อนแอตลอดถึงการเคารพความเท่าเทียมกันของมนุษย์ เป็นหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้เพื่อเป็นหลักการให้สังคมอยู่ร่วมกันโดยคำนึงถึงมนุษยธรรม สังคมการเมืองทั่วโลกในปัจจุบันนี้สมาชิกทางการ

^{๑๗๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๗๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๗๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๗๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๘๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๔.

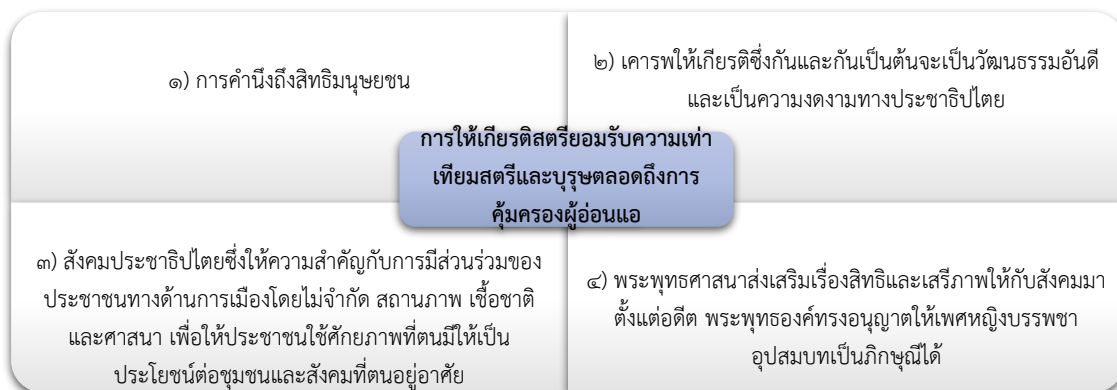
เมืองมีทั้งผู้หญิงและผู้ชาย สังคมจึงควรแสดงถึงการเคารพสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค เพิ่มบทบาทให้ผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมทางสังคมมากขึ้น พระพุทธเจ้าทรงเป็นแบบอย่างที่ดีในการเคารพและปกป้องสิทธิความเป็นมนุษย์ โดยตรัสรับรองไว้ว่ามนุษย์ทุกคนสามารถบรรลุธรรมได้โดยเท่าเทียมกันไม่ถูกจำกัดโดยเพศหรือสถานภาพอื่นใดเป็นต้น ดังนั้นการอยู่ร่วมกันในสังคมและการมีส่วนร่วมทางการเมืองในสังคมนั้น การที่ประชาชนตระหนักรู้ถึงสิทธิ เคารพให้เกียรติซึ่งกันและกันเป็นต้นจะเป็นวัฒนธรรมอันดีและเป็นความมั่งคั่งทางประชาธิปไตย หญิงและชายมีความต่างกันแค่เพศสภาพ ฉะนั้น ต่างเพศต่างก็มีศักดิ์ศรีเท่ากัน การให้เกียรติกันไม่ว่าจะเป็นสุภาพสตรีหรือสุภาพบุรุษในความเท่าเทียมกันเป็นหลักความเสมอภาคในสังคมประชาธิปไตยซึ่งให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนทางการเมืองโดยไม่จำกัด สถานภาพ เชื้อชาติและศาสนา เพื่อให้ประชาชนใช้ศักยภาพที่ตนมีให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมที่ตนอยู่อาศัย พระพุทธศาสนาส่งเสริมเรื่องสิทธิและเสรีภาพให้กับสังคมมาตั้งแต่อดีต พระพุทธองค์ทรงอนุญาตให้เพศหญิงบรรพชาอุปสมบทเป็นภิกษุณีได้ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่เคยมีปรากฏในศาสนาใดมาก่อน เมื่อทรงประกาศหลักธรรมก็ทรงให้ความเท่าเทียมเสมอภาคทางสังคมดังในหลักอภิธานียธรรม ให้โอกาสทุกคนเข้ามามีบทบาทมีส่วนร่วมทางสังคมอย่างเสมอภาคกัน

ตารางที่ ๔.๑๖ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญขององค์ประกอบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้าน การให้เกียรติสตรียอมรับความเท่าเทียมสตรีและบุรุษตลอดถึงการคุ้มครองผู้อ่อนแอ

ลำดับที่	ประเด็นการแสดงความคิดเห็น	ความถี่	รูปหรือคนที่ให้ข้อมูลสำคัญ
๕.	การให้เกียรติสตรียอมรับความเท่าเทียมสตรีและบุรุษตลอดถึงการคุ้มครองผู้อ่อนแอ	๑๔	๑, ๒, ๓, ๔, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗
๕.๑)	การให้เกียรติผู้หญิงและการคุ้มครองบุคคลที่อ่อนแอตลอดถึงการเคารพความเท่าเทียมกันของมนุษย์ เป็นหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้เพื่อเป็นหลักการให้สังคมอยู่ร่วมกันโดยคำนึงถึงมนุษยธรรม		
๕.๒)	การที่ประชาชนตระหนักรู้ถึงสิทธิ เคารพให้เกียรติซึ่งกันและกันเป็นต้นจะเป็นวัฒนธรรมอันดีและเป็นความมั่งคั่งทางประชาธิปไตย		
๕.๓)	ประชาชนต้องสังวรไว้ว่าจะต้องปฏิบัติหน้าที่		

ตารางที่ ๔.๑๖ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญขององค์ประกอบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้าน การให้เกียรติสตรียอมรับความเท่าเทียมสตรีและบุรุษตลอดถึงการคุ้มครองผู้อ่อนแอ (ต่อ)

ลำดับที่	ประเด็นการแสดงความคิดเห็น	ปริมาณ	
		ความถี่	รูปหรือคนที่ให้ข้อมูลสำคัญ
๕.	การให้เกียรติสตรียอมรับความเท่าเทียมสตรีและบุรุษตลอดถึงการคุ้มครองผู้อ่อนแอ	๑๔	๑, ๒, ๓, ๔, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗
	ด้วยความซื่อตรงเป็นกลางมีความยุติธรรม และในการประชุมกันผู้ประชุมก็รู้จักบทบาทและให้การทำหน้าที่ของประธานและสมาชิกในที่ประชุม		
	๕.๔) การให้เกียรติกันไม่ว่าจะเป็นสุภาพสตรีหรือสุภาพบุรุษในความเท่าเทียมกันเป็นหลักความเสมอภาคในสังคมประชาธิปไตยซึ่งให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนทางด้านการเมืองโดยไม่จำกัด สถานภาพ เชื้อชาติและศาสนา เพื่อให้ประชาชนใช้ศักยภาพที่ตนมีให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมที่ตนอยู่อาศัย		
	๕.๕) พระพุทธศาสนาส่งเสริมเรื่องสิทธิและเสรีภาพให้กับสังคมมาตั้งแต่อดีต พระพุทธองค์ทรงอนุญาตให้เพศหญิงบรรพชาอุปสมบทเป็นภิกษุณีได้ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่เคยมีปรากฏในศาสนาใดมาก่อน เมื่อทรงประกาศหลักธรรมก็ทรงให้ความเท่าเทียมเสมอภาคทางสังคมตั้งในหลักการบริหารนิยธรรม ให้โอกาสทุกคนเข้ามามีบทบาทมีส่วนร่วมทางสังคมอย่างเสมอภาคกัน		

แผนภาพที่ ๔.๑๓ การให้เกียรติสตรียอมรับความเท่าเทียมสตรีและบุรุษตลอดถึงการคุ้มครองผู้อ่อนแอ

๔.๓.๖ หลักการบริหารนิยธรรมเพื่อประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักการ การเคารพหลักการสถานของประเทศชาติบ้านเมือง

จากการวิเคราะห์ข้อมูล การสัมภาษณ์ในประเด็นด้านหลักการ การเคารพหลักการสถานของประเทศชาติบ้านเมือง เพื่อประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า

หลักการ การเคารพหลักการสถานของประเทศชาติบ้านเมือง เพื่อประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการดำเนินกิจกรรมทางสังคมและศาสนาให้สอดคล้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ศาสนากับการเมืองนั้นต่างก็เป็นพลวัตซึ่งกันและกัน การที่ประชาชนแสดงความเคารพต่อหลักการสถานและบุขนิยบุคคลบุขนิยวัตถุใด ๆ นั้น เพื่อแสดงออกถึงการมีศุนย์รวมทางจิตใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและหลักการที่สำคัญคือการนำสารัตถะในสิ่งที่บูชามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตในรูปแบบวัฒนธรรมและประเพณี โดยพบได้จากการให้สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

๑. การเคารพหลักการสถานต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับบริบทสังคมนั้น ๆ ว่า มีความแตกแยกกันอยู่หรือไม่ ถ้าประชาชนมีความสามัคคีกันก็จะมีลักษณะคล้ายสังคมสมัยพุทธกาล คือ โมเดลเมืองเวสาลีมีเจดีย์ ๔ องค์ ประจำ ๔ ทิศ เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้ประชาชนสมัครสมานสามัคคีกัน โดยที่รัฐบาลสนับสนุนซึ่งเป็นเรื่องที่ดี แต่ในบ้านเรา นักการเมืองไม่ค่อยสนใจให้ความสำคัญกับพระพุทธศาสนา จึงไม่สามารถครองใจพุทธศาสนิกชนได้เท่าที่ควร เช่น นครศรีธรรมราช ถ้า นักการเมืองยกย่องเชิดชู พระบรมธาตุนครศรีธรรมราช ให้การดูแลทำให้เป็นจุดเด่นจุดขาย ทำให้

หัวใจของนักการเมืองและหัวใจประชาชนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จะสร้างสมัครสามัคคีให้เกิดขึ้นในจังหวัดได้เป็นอย่างดี^{๑๘๑}

๒. การที่ประชาชนเคารพ บุคคล สถานที่ทางสังคม ก็จะส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมทางสังคมได้ เพราะ บุคคลและสถานที่ซึ่งประชาชนให้การเคารพบูชาถือได้ว่าเป็นสื่อชนิดหนึ่งที่จะดึงคนให้ระลึกนึกถึงของเก่าแก่โบราณที่มีความสำคัญ เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งสะท้อนคุณค่าในความคิด ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง ไม่แบ่งแยกกัน ทำให้เกิดความสามัคคีกลมเกลียวกัน จึงจำเป็นต้องรักษาไว้ทำให้เกิดการยอมรับมากขึ้น^{๑๘๒}

๓. การที่เราให้เกียรติกัน ทำให้เราเจริญขึ้น คือมีความกตัญญู การที่เรามีความเคารพต่อบุคคล ปุชนียวัตถุ สถานที่ เช่นเราเคารพประเทศชาติเราจะเกิดความรักจะไม่เกิดการทำลายกัน อย่างบุคคลก็เช่นกันถ้าเรามีความรักความกตัญญูต่อกันมันก็เป็นการส่งเสริมทางการเมืองอย่างหนึ่ง ^{๑๘๓}

๔. หลักการเคารพสักการสถานดังกล่าวนี้หมายถึงการที่ประชาชนมีศรัทธาทางจิตใจซึ่งเป็นปัจจัยทำให้เกิดพลังในการแสดงออก อีกนัยหนึ่ง หมายถึง ความเป็นผู้มีต้นแบบความดีในชีวิต ถ้าประชาชนมีความเคารพนับถือสิ่งใดไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือสถานที่ รัฐหรือประชาชนจะต้องไม่ละเมิดสิทธิทางความเชื่อหรือความนับถือของคนอื่น ซึ่งจะเป็นปัจจัยให้เกิดความเคารพและให้เกียรติกันระหว่างผู้คนที่มีความแตกต่างในสักการสถานและเป็นรากฐานของวัฒนธรรมอันดีงามโดยมีหลักการร่วมกัน คือ แตกต่างแต่ไม่แตกแยก เมื่อรัฐและภาคประชาชนปฏิบัติได้ตามหลักการดังกล่าวมานี้ก็นับว่าเป็นการสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางสังคมและการเมืองในระบอบประชาธิปไตย^{๑๘๔}

๕. การเคารพสักการสถานนี้ ถ้าเราเคารพความเชื่อของคนอื่น ถ้าเขามีความเชื่อศาสนาพุทธ หรือถ้าเขามีความเชื่อเรื่องศาสนาคริสต์ เราก็ต้องเคารพความเชื่อของเขา ถ้าเราเคารพความเชื่อเหล่านี้ของแต่ละคน ก็หมายความว่า คนเหล่านั้นต้องเคารพความเชื่อของเราด้วย และถ้าทุกคนมีความคิดอย่างนี้ มันคือหัวใจของการอยู่ร่วม มันคือสิทธิเสรีภาพในด้านความเชื่อ ^{๑๘๕}

๖. สักการสถานเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชนมาเป็นเวลาช้านาน ศาสนาสังคมและการเมืองนั้นต้องขับเคลื่อนไปพร้อมกัน การเมืองจะดีได้ก็เพราะประชาชนและนักการเมืองมีธรรมาภิบาลในการครองตน การแสดงออกซึ่งการเคารพบูชาจึงเป็นทั้งการแสดงออกถึงความเคารพบูชาส่วนตัวทั้งการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางสังคมการเมืองไปในเวลาเดียวกัน^{๑๘๖}

^{๑๘๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๘๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๘๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๘๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๘๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๘๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๘ เมษายน ๒๕๖๔.

๗. การเคารพผู้ที่ควรเคารพและการนับถือผู้ที่ควรนับถือเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดี เป็นกระบวนการกล่อมเกล่าให้ประชาชนอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างสร้างสรรค์^{๑๘๗}

๘. การเคารพสักการสถานเป็นหลักทั่วไปที่เรียกว่า ความดีสากล ไม่ว่าผู้ใดก็ต้องปฏิบัติ อย่างนี้ เราต้องเคารพแม้แต่โลก สิ่งแวดล้อมหรือจักรวาลที่เราอาศัย เพราะทุกอย่างล้วนพึ่งพาอาศัย กันและกัน จะกล่าวอะไรถึงสักการสถานซึ่งจะต้องมีความเคารพอย่างสูงยิ่ง^{๑๘๘}

๙. การเคารพยกย่องหรือบูชาในทัศนคติส่วนตัวมองว่า ประชาชนไม่จำเป็นต้องเคารพ โบราณวัตถุโบราณสถานแต่เพียงอย่างเดียว แต่เราสามารถแสดงความเคารพต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ซึ่งเป็นผู้ที่เป็นต้นแบบในด้านต่าง ๆ เช่นการบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวมเป็นผู้มีจิตอาสาหรือมีคุณ ต่าง ๆ ประการสำคัญของการเคารพยกย่องผู้อื่นนี้คือทำให้ผู้คนมีความอ่อนน้อมต่อกันมีอัธยาศัยที่พึง ประสงค์ของการให้เกียรติและอยู่ร่วมกันในสังคม

นอกจากนั้นการแสดงออกถึงความเคารพสักการสถานบนพื้นฐานของความเชื่อที่ หลากหลายเป็นการกล่อมเกล่าให้ประชาชนเรียนรู้หลักการประชาธิปไตยยอมรับความแตกต่าง ระหว่างความคิดความเชื่อกันได้โดยพื้นฐานของการให้เกียรติกัน ^{๑๘๙}

๑๐. การเคารพสักการสถานนี้เป็นเหมือนการให้เกียรติแสดงออกซึ่งความเคารพสิทธิ เสรีภาพระหว่างกันของประชาชนในเรื่องความเชื่อและสิ่งทีนับถือบูชาซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขหลักการ ของระบอบประชาธิปไตยที่ประชาชนย่อมมีอิสระในการเลือกศรัทธา นับถือศาสนาอะไรก็ได้ขึ้นอยู่กับ ความพอใจในขณะเดียวกันก็ไม่ก้าวล่วงหรือเบียดเบียนผู้อื่นที่เขามีศรัทธาแตกต่างจากตน^{๑๙๐}

๑๑. การเคารพสักการสถานและการเคารพบุคคลเป็นสิ่งที่ประชาชนร่วมกันแสดงออกถึง ความกตัญญูระลึกถึงพระศาสนาและบูชาผู้ที่มีคุณงามความดี นัยหนึ่งคือการสะท้อนวัฒนธรรมอันดี ในการสร้างศูนย์รวมทางจิตใจเพื่อยึดโยงผู้คนเข้าไว้ด้วยกัน เป็นการแสดงออกถึงความสามัคคีของ สังคม^{๑๙๑}

๑๒. การเคารพสักการสถานหรือการเคารพบูชาบุคคลต่าง ๆ นั้น เป็นเรื่องของการ ยอมรับความแตกต่างของประชาชนที่มีความคิดความเชื่อแตกต่างกันแต่สามารถอยู่ร่วมสังคมเดียวกัน ได้ ก็เป็นเรื่องที่สนับสนุนหรือสอดคล้องกับหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย สักการสถาน หรือปูชนียบุคคลนั้นแท้ที่จริงก็คือศูนย์รวมในการยึดเหนี่ยวจิตใจของสังคมหนึ่ง ๆ นั่นเอง^{๑๙๒}

^{๑๘๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๘๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๘๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๙๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๙๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๙๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔.

๑๓. พระพุทธศาสนาและศาสนาต่าง ๆ อยู่คู่กับสังคมไทยมานานมีบทบาทสำคัญในการเป็นศูนย์กลางยึดเหนี่ยวจิตใจคนให้มีความเป็นหนึ่งเดียวกัน จังหวัดนครศรีธรรมราชได้ชื่อว่าเป็นดินแดนพหุวัฒนธรรม มีศาสนาและความเชื่อต่าง ๆ อยู่รวมกันมากมาย วัดพุทธ มัสยิด โบสถ์คริสต์ โบสถ์พราหมณ์ตั้งอยู่ใกล้ชิดในชุมชนเดียวกัน ประชาชนต่างให้เกียรติแสดงความเคารพสักการสถานตามความเชื่อของตนและไม่ดูหมิ่นเหยียดหยามสักการสถานตามความเชื่อของผู้อื่นเป็นการแสดงออกถึงอารยธรรมในการอยู่ร่วมกันและส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองภาคประชาชนอันสำคัญ^{๑๙๓}

๑๔. การแสดงออกซึ่งความยอมรับนับถือหรือที่เรียกว่าความเคารพนั้นเป็นไปตามหลักการวรรณะ และในการแสดงออกถึงการเคารพบูชาไม่ได้จำกัดแต่เพียงประเด็นศาสนาเท่านั้นแต่ยังหมายรวมถึงการเคารพสักการสถานทางการเมืองเช่นศาลหลักเมืองนครศรีธรรมราช หรือในระดับประเทศอย่างอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย เป็นต้น^{๑๙๔}

๑๕. มนุษย์โดยส่วนมากต้องการที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจหรือศูนย์รวมทางจิตวิญญาณไม่ว่าจะเป็นศาสนสถานศาสนวัตถุหรือศาสนบุคคล ซึ่งในแต่ละสังคมอาจมีผู้คนที่หลายหลายความคิดหลากหลายความเชื่อ และในการอยู่ร่วมกันนั้นนอกจากแต่ละคนมีที่แสดงความเคารพสักการะเฉพาะตนแล้วยังต้องให้เกียรติความคิดความเชื่อและสิ่งที่มีผู้อื่นนับถือด้วย จึงจะเป็นการแสดงออกถึงการอยู่ร่วมกันโดยสันติสุขในระบอบประชาธิปไตย^{๑๙๕}

กล่าวโดยสรุป หลักการ การเคารพสักการสถานของประเทศชาติบ้านเมือง เพื่อประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบไปด้วยหลักการสำคัญ คือ การเคารพสักการสถานต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับบริบทสังคมนั้น ๆ ว่า มีความแตกแยกกันอยู่หรือไม่ ถ้าประชาชนมีความสามัคคีกันก็จะมีลักษณะคล้ายสังคมสมัยพุทธกาลคือ โมเดลเมืองเวสาลี มีเจดีย์ ๔ องค์ ประจำ ๔ ทิศ เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้ประชาชนสามัคคีกัน การที่ประชาชนเคารพ บุคคล สถานที่ทางสังคม ก็จะส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมทางสังคมได้ เพราะบุคคลและสถานที่ซึ่งประชาชนให้การเคารพบูชาถือได้ว่าเป็นสื่อชนิดหนึ่งที่จะดึงคนให้ระลึกนึกถึงของเก่าแก่โบราณที่มีความสำคัญ หลักการเคารพสักการสถานดังกล่าวนี้หมายถึงการที่ประชาชนมีศูนย์รวมทางจิตใจซึ่งเป็นปัจจัยทำให้เกิดพลังในการแสดงออก อีกนัยหนึ่ง หมายถึง ความเป็นผู้มีต้นแบบความดีในชีวิต ศาสนาสังคมและการเมืองนั้นต้องขับเคลื่อนไปพร้อมกัน การเมืองจะดีได้ก็เพราะประชาชนและนักการเมืองมีธรรมาภิบาลในการครองตน การแสดงออกซึ่งการเคารพบูชาเป็นทั้งการแสดงออกถึงความเคารพบูชาส่วนตัวทั้งการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางสังคมการเมืองไปในเวลาเดียวกัน การเคารพผู้ที่ควรเคารพและการนับถือผู้ที่ควรนับถือเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองที่

^{๑๙๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๙๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๙๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๔.

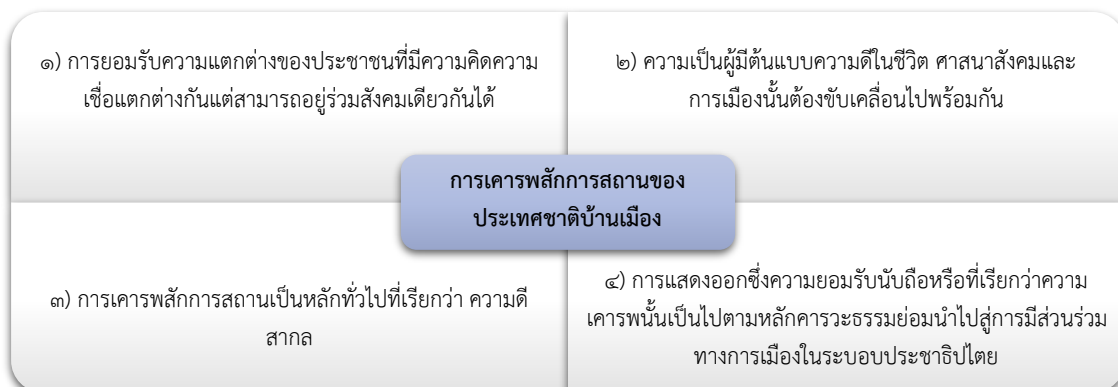
ดีเป็นกระบวนการกลมกลืนให้ประชาชนอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างสร้างสรรค์ การเคารพสักการสถาน เป็นหลักทั่วไปที่เรียกว่า ความดีสากล การเคารพสักการสถานหรือการเคารพบูชาบุคคลต่าง ๆ นั้น เป็นเรื่องของการยอมรับความแตกต่างของประชาชนที่มีความคิดความเชื่อแตกต่างกันแต่สามารถอยู่ ร่วมสังคมเดียวกันได้ การแสดงออกซึ่งความยอมรับนับถือหรือที่เรียกว่าความเคารพนั้นเป็นไปตาม หลักการระบอบธรรมย่อนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

ตารางที่ ๔.๑๗ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้าน การเคารพสักการสถานของประเทศชาติบ้านเมือง

ลำดับที่	ประเด็นการแสดงความคิดเห็น	ความถี่	รูปหรือคนที่ให้ข้อมูลสำคัญ
๖.	การเคารพสักการสถานของประเทศชาติบ้านเมือง	๑๕	๑, ๒, ๓, ๔, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗
	๖.๑) การเคารพสักการสถานหรือการเคารพบูชาบุคคลต่าง ๆ นั้น เป็นเรื่องของการยอมรับความแตกต่างของประชาชนที่มีความคิดความเชื่อแตกต่างกันแต่สามารถอยู่ร่วมสังคมเดียวกันได้		
	๖.๒) การที่ประชาชนเคารพ บุคคล สถานที่ทางสังคม ก็จะส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมทางสังคมได้ เพราะบุคคลและสถานที่ซึ่งประชาชนให้การเคารพบูชาถือว่าเป็นสื่อชนิดหนึ่งที่จะดึงคนให้ระลึกนึกถึงของเก่าแก่โบราณที่มีความสำคัญ		
	๖.๓) หลักการเคารพสักการสถานดังกล่าวนี้หมายถึงการที่ประชาชนมีศูนยร่วมทางจิตใจซึ่งเป็นปัจจัยทำให้เกิดพลังในการแสดงออก อีก		

ตารางที่ ๔.๑๗ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของประกอบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้าน การเคารพสิทธิการสถานของประเทศชาติบ้านเมือง (ต่อ)

ลำดับที่	ประเด็นการแสดงความคิดเห็น	ความถี่	รูปหรือคนที่ให้ข้อมูลสำคัญ
๖.	การเคารพสิทธิการสถานของประเทศชาติบ้านเมือง	๑๕	๑, ๒, ๓, ๔, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗
	<p>นัยหนึ่ง หมายถึง ความเป็นผู้มีต้นแบบความดีในชีวิต ศาสนาสังคมและการเมืองนั้นต้องขับเคลื่อนไปพร้อมกัน</p> <p>๖.๔) ศาสนาสังคมและการเมืองนั้นต้องขับเคลื่อนไปพร้อมกัน การเมืองจะดีได้ก็เพราะประชาชนและนักการเมืองมีธรรมาภิบาลในการครองตน</p> <p>๖.๕) การแสดงออกซึ่งการเคารพบูชานี้เป็นทั้งการแสดงออกถึงความเคารพบูชาส่วนตัวทั้งการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางสังคมการเมืองไปในเวลาเดียวกัน</p> <p>๖.๖) การเคารพสิทธิการสถานเป็นหลักทั่วไปที่เรียกว่า ความดีสากล</p> <p>๖.๗) การแสดงออกซึ่งความยอมรับนับถือหรือที่เรียกว่าความเคารพนั้นเป็นไปตามหลักการวาระธรรมย่อมนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย</p>		

แผนภาพที่ ๔.๑๔ การเคารพหลักการสถานของประเทศชาติบ้านเมือง

๔.๓.๗ หลักอุปนิทานิยธรรมเพื่อประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักการ การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาตลอดถึงบรรพชิตในศาสนา

จากการวิเคราะห์ข้อมูล การสัมภาษณ์ในประเด็นด้านหลักการ การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาตลอดถึงบรรพชิตในศาสนา เพื่อประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า

หลักการ การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาตลอดถึงบรรพชิตในศาสนา เพื่อประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการดำเนินกิจกรรมทางสังคมและศาสนาให้สอดคล้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ศาสนากับการเมืองนั้นต่างก็เป็นพลวัตซึ่งกันและกัน การที่ประชาชนและนักการเมืองให้การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาด้วยวิธีการต่าง ๆ ตลอดถึงร่วมกันดูแลอุปถัมภ์พระภิกษุสามเณรนั้น เป็นการแสดงออกถึงการดำรงหน้าที่ของชาวพุทธ ด้วยการเกื้อกูลพระ กระทำบุญ คำนับพระศาสนา ทำหน้าที่อุบาสกอุบาสิกาชั้นนำและทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา โดยพบได้จากการให้สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

๑. พระพุทธศาสนามีพระสงฆ์เป็นหลัก ช่วยสืบทอดพระพุทธศาสนา เป็นนักจิตอาสา พัฒนาตนและสังคม เป็นเจ้าอาวาส เป็นครูบาอาจารย์ โดยไม่ได้เรียกร้องค่าตอบแทน ถ้าหากภาคการเมืองมีนโยบายชัดเจน ออกกฎหมายระเบียบสนับสนุน มีกรอบแนวคิดทิศทางส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนาชัดเจนมากขึ้น ถึงจุดหนึ่งพระสงฆ์ไม่ต้องออกฎีกาทอดผ้าป่าชวนชาวบ้านมาทำกิจพระศาสนาโดยประการต่าง ๆ ซึ่งในอันที่จริงไม่ใช่หน้าที่ของพระ ถ้าประชาชนและรัฐบาลเข้ามาดูแลวัดและพระศาสนาช่วยกันดูแลกิจที่พระสงฆ์ไม่ควรต้องลงมือทำเอง ก็จะเป็นเรื่องที่ดีมาก^{๑๙๖}

^{๑๙๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๔.

๒. หากประชาชนและนักการเมืองให้การดูแลพระพุทธศาสนาตามหน้าที่ก็จะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพราะวัดและศาสนสถานเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นศูนย์รวมใจของประชาชนในสังคม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันในวัดและศาสนสถาน และใช้ศาสนสถานในการกล่อมเกลาศิลธรรมตลอดจนถึงพุทธธรรมาภิบาลให้กับสังคม การทำนุบำรุงนั้น ก็เป็นไปเพื่อการตอบแทน การให้ความสำคัญกับศาสนาและแสดงถึงความศรัทธาและความกตัญญูของประชาชน อันเป็นส่วนส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง^{๑๙๗}

๓. การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนานี้เป็นหน้าที่ของชาวพุทธ คือ จะต้องเกื้อกูลพระ กระทบบุญ ค้ำพระศาสนา เป็นอุบาสกอุบาสิกาชั้นนำ และเอาใจใส่ทำนุบำรุงพระศาสนา อย่างนักการเมืองเข้าวัดเข้าวา คนก็จะมองว่าเป็นคนดี จะเห็นได้ว่าเวลาวัดมีงาน ไม่ว่าจะป็น ผ้าป่า กฐิน หรืองานศพ ในวัดพวกนักการเมืองก็จะเข้ามาร่วมงานกัน อย่างน้อย ๆ ประชาชนก็จะเห็นว่าเข้ามามีส่วนร่วมกับสังคมกับชุมชน ทำให้เข้าถึงประชาชนได้ง่ายขึ้น^{๑๙๘}

๔. หลักธรรมการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาฯ นี้ ในบริบทของการนำมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น หมายถึง การสนับสนุนส่งเสริมคนดี ส่งเสริมนักปราชญ์ ส่งเสริมผู้ที่คอยถ่วงดุลย์ของสังคม พระสงฆ์และศาสนาเป็นผู้มีบทบาททำให้สังคมมีความสมดุลด้วยการประพฤติปฏิบัติชอบและชี้แนะแนวทางระเบียบกติกาสังคมตามพระสัทธรรมคำสอน เพราะฉะนั้นสังคม ประชาชนและรัฐจึงมีส่วนร่วมทางสังคมด้วยการสนับสนุนส่งเสริมให้การทำนุบำรุงศาสนบุคคลและศาสนสถานด้วยวิธีต่าง ๆ เพื่อให้ศาสนาได้คงอยู่กับสังคมและทำหน้าที่เป็นศูนย์รวมจิตใจ สร้างความสามัคคีของหมู่คณะให้เกิดมีขึ้นในสังคม^{๑๙๙}

๕. ถ้าจะให้ประชาชนพยายามพัฒนาเรื่องกระบวนการศาสนาเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาประชาธิปไตย หากมองในแง่เอาศาสนาเป็นหลักในการพัฒนา บุคลากรทางศาสนาคือพระสงฆ์หรือสามเณร ที่อาจจะไม่อยู่ในกรอบที่เหมาะสม ก็เป็นหน้าที่ของงานสงฆ์ที่จะต้องดึงเข้ามาอยู่ในหลักการของศาสนา โดยธรรมชาติของชาวไทยพุทธ ถูกกล่อมเกลามาให้ซึมซับเรื่องศาสนาตั้งแต่เกิด แต่พฤติกรรมที่แสดงออกทางศาสนาจะลึกซึ้งขนาดไหน ก็ต้องอาศัยทางพระสงฆ์เองด้วย ก็ต้องพัฒนาให้พระสงฆ์เป็นที่ยอมรับของประชาชนที่นับถือ การนับถือมี ๒ ส่วน คือนับถือโดยพฤติกรรมและนับถือโดยจิตวิญญาณ ซึ่งทั้งภาคศาสนาและประชาชนต้องหล่อรวมไปด้วยกัน เพื่อที่จะทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ^{๒๐๐}

^{๑๙๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๙๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๑๙๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๒๐๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๔.

๖. พระพุทธศาสนานั้นเป็นเรื่องของพุทธบริษัท ๔ ไม่ได้เป็นเรื่องของพระภิกษุที่อยู่ในวัด หรือญาติโยมเท่านั้น จึงเป็นเรื่องที่ทุกคนต้องช่วยกันทำนุบำรุงในฐานะที่เป็นศาสนทายาท เมื่อประชาชนหรือภาครัฐสนับสนุนส่งเสริมบทบาทของศาสนาก็เป็นการประยุกต์หลักธรรมทางศาสนากับสังคมเข้าด้วยกันเป็นวิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง^{๒๐๑}

๗. สังคมจะเจริญได้ก็ต้องพัฒนาไปพร้อมกันกับวัด บัณฑิตท่านว่า วัดจะดีมีหลักฐาน เพราะบ้านช่วย บ้านจะสวยเพราะมีวัดคติดนีสัย บ้านกับวัดผลัดกันช่วยก็อวยชัย ถ้าขัดกันก็บรลัย ทั้งสองทาง ซึ่งเป็นไปตามหลักการบ้าน วัด โรงเรียน หรือที่เรียกว่า บวร ^{๒๐๒}

๘. พระพุทธศาสนาเป็นสถาบันหลักของสังคมไทย ดังนั้น โดยกิจกรรมโดยพระวินัย บัญญัติโดยคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนามีส่วนสำคัญทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน สูงกว่าทุกศาสนา เพราะฉะนั้น จึงเป็นเรื่องที่เราควรส่งเสริมให้พระพุทธศาสนาหรือสถาบันที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาได้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วย อาจไม่ต้องถึงกับให้พระมาลงคะแนนเสียง แต่ควรจะมีกระบวนการสงเคราะห์สถาบันพระพุทธศาสนาในวัดโดยไม่มุ่งเน้นกิจกรรมหาปัจจัยเข้าวัดอย่างเดียวหรือสร้างโบสถ์ให้ใหญ่ให้สวยที่สุด หากแต่เน้นที่การสงเคราะห์การศึกษา สงเคราะห์ผู้พิการ สงเคราะห์คนชรา ให้มากขึ้นในวัด หากทำได้อย่างนี้เท่ากับได้ประโยชน์ ๒ ทาง คือ การอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาและได้อุปถัมภ์ประชาชนไปในคราวเดียวกันด้วย ซึ่งในบรรพกาลก็เป็นเช่นเดียวกัน คนยากจนคนไร้ที่อยู่อาศัยก็บวชในพระพุทธศาสนาได้ คนร่ำรวยมหาเศรษฐีก็บวชในพระพุทธศาสนาได้ ผู้บวชแล้วก็เสมอภาคกันโดยหลักพระวินัยไม่ได้มีการแบ่งแยกว่าคนจนหรือคนรวย อยู่แบบสังคมธรรมาธิปไตย ในอนาคตพระพุทธศาสนาจะเป็นศาสนาที่มีหลักธรรมสูงส่งที่สุด เพราะผู้ให้สัมภาษณ์เองมีความเชื่อมั่นในหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาและเชื่อว่าพระนิพพานมีจริงพระอรหันต์ยังมีอยู่ เชื่อว่าทุกคนเป็นไปตามกรรมของตัวเอง ที่สำคัญผู้ให้สัมภาษณ์ยึดถือพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์เป็นสรณะ ไม่เคยเชื่อดันไม้ ภูเขา หรืออิทธิพลอื่น ๆ ดังนั้น จึงให้การอุปถัมภ์ค้ำจุนพระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่ต่อไป แต่ปัจจุบันนี้ก็มีพระ (บางรูป) ไปสร้างสิ่งที่ยิ่งงายขึ้นมาเพื่อให้ตัวเองได้รับผลประโยชน์ ซึ่งส่งผลดีส่วนตัว ได้บำรุงวัด ผู้คนได้มาท่องเที่ยวได้ เกิดศรัทธาซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ได้ขัดแย้ง แต่เห็นว่าไม่ส่งผลดีในระยะยาว คือจะเป็นการทำลายตัวพระพุทธศาสนาเองให้เสียหายไป เช่นเดียวกับพรรคการเมืองไปเอาคนที่มียศอิทธิพลคนที่ร่ำรวยมาสังกัดพรรคเพื่อให้เป็นนายทุนพรรค ก็เป็นการดีสำหรับพรรคแต่หากเขาไม่ได้เป็นรัฐมนตรีเขาก็โกรธและออกจากพรรค ในที่สุดพรรคก็เสื่อมลง แต่ถ้าพรรคการเมืองชายจูดต่างให้เห็นว่าพรรคของเราเป็นสถาบันทางการเมืองเป็นพรรคที่มีนิติรัฐนิติธรรมเป็นพรรคที่ไม่มีมีใครเป็นเจ้าของแม้แต่เลือกรัฐมนตรี

^{๒๐๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑ เมษายน ๒๕๖๔.

^{๒๐๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๔.

เราก็ต้องเลือกกันอย่างจริงจังใครดีกว่าคนนั้นก็ให้ตำแหน่งไปส่วนคนที่แพ้ก็ยอมรับ ถ้าเป็นเช่นนี้ย่อมสร้างศรัทธาได้^{๒๐๓}

๙. การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะศาสนบุคคลนั้นจะต้องประกอบด้วยผู้เกี่ยวข้อง ๒ ฝ่าย คือ ฝ่ายของตัวศาสนบุคคลและตัวของชาวบ้านหรือประชาชนผู้สนับสนุน ซึ่งต้องเริ่มจากการที่ศาสนบุคคลต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติเป็นที่เชื่อถือเคารพศรัทธาของประชาชน เมื่อประชาชนได้รับรู้ถึงคุณค่าของศาสนบุคคลหรือแก่นของศาสนาแล้วก็จะให้การสนับสนุนทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาและศาสนบุคคลโดยปริยาย^{๒๐๔}

๑๐. ประชาชนและนักการเมืองควรสนับสนุนส่งเสริมให้พระมีบทบาททางการเมืองเพิ่มขึ้น ดังเช่นหลวงพ่อกุศลทาสก็ได้อบรมให้โอวาทเกี่ยวกับประเด็นสังคมและการเมืองอยู่บ่อยครั้งที่ทำนุกล่าวไว้ชัดเจนว่า การพูดว่าศาสนาไม่เกี่ยวกับการเมืองนั้นเป็นการหลบตาพุด อันนี้เป็นหลักสำคัญมากในสังคมปัจจุบัน เพราะฉะนั้นบทบาทของพระสงฆ์จึงไม่ควรแสดงบทบาท ignore ต่อสังคมและการเมือง พระสงฆ์ต้องสามารถเป็นผู้นำทางความคิดในประเด็นธรรมาภิบาลหรือพูดเกี่ยวกับประเด็นธรรมาภิบาลให้แก่สังคมได้เพราะพระสงฆ์ได้รับการยอมรับจากสังคมว่า เป็นผู้มีศีลธรรมจรรยาสูงกว่าประชาชนทั่วไปจึงอยู่ในสถานะซึ่งนำไปสู่สังคมได้ว่าการเมืองที่ดีควรเป็นเช่นไร^{๒๐๕}

๑๑. การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาเป็นการมีส่วนร่วมอย่างหนึ่ง วัดคือสถานที่กลางที่ประชาชนไปรวมตัวกัน ในอดีตต้องยอมรับว่าไม่มีศาลาประชาคมหมู่บ้าน ประชาชนก็ใช้วัดใช้ลานวัดเป็นที่ประชุม เพราะฉะนั้น ถ้าวัดมีกิจกรรมกฐิน ทอดผ้าป่าอย่างนี้ก็เป็นเวทีประชาคมอย่างหนึ่งประชาชนไปแลกเปลี่ยนกันในวัด เพราะเป็นจุดศูนย์รวมใจของคนอยู่แล้ว ถ้าประชาชนเข้าไปทำนุบำรุงพุทธศาสนามากขึ้น เข้าวัดมากขึ้น ไปทำกิจกรรมในวัดมากขึ้นน่ะครับก็เท่ากับได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ชีวิต แลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงาน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในหน้าที่การงานต่าง ๆ เป็นการเมืองอีกรูปแบบหนึ่ง ใน การอยู่ร่วมกัน^{๒๐๖}

๑๒. พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาหลักที่คนไทยส่วนใหญ่นับถือซึ่งมีหลักธรรมที่สอดคล้องกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นอย่างมาก การที่ภาครัฐและประชาชนสนับสนุนส่งเสริมบทบาทของพระสงฆ์หรือพัฒนาศาสนสถานก็เพื่อให้ประชาชนได้เข้าใจถึงหลักธรรมคำสอนทางศาสนาพร้อมทั้งประพฤติปฏิบัติตามเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคมนั่นเอง^{๒๐๗}

^{๒๐๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๒๐๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๒๐๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๒๐๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๒๐๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔.

๑๓. สังคมไทยและพระพุทธศาสนานั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างแนบชิดมาตั้งแต่โบราณกาลจนถึงปัจจุบัน ในภาคการเมืองและสังคมนั้นก็ได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักในการปกครอง การที่รัฐและนักการเมืองมีบทบาทในการสนับสนุนวัดวาอารามและพระพุทธศาสนานั้น ก็เป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เพราะเมื่อภาครัฐส่งเสริมให้พระพุทธศาสนาเจริญประชาชนก็มีศีลธรรมมากขึ้น การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองก็แสดงออกภายใต้กรอบแห่งศีลธรรมนั่นเอง^{๒๐๘}

๑๔. พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีบทบาทและมีอิทธิพลทางความคิดของประชาชน ตั้งแต่ระดับครอบครัวไปจนถึงประเทศชาติ ถ้าหากรัฐและประชาชนทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาก็เป็นการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองและสังคม โดยให้ประชาชนมีกิจกรรมทางสังคมร่วมกัน เช่น การเข้าวัดร่วมพัฒนาอารามของตน เป็นต้น^{๒๐๙}

๑๕. พระพุทธศาสนาเป็นที่เคารพและเป็นทิศเบื้องสูงที่ควรแก่การทำนุบำรุงในฐานะที่ภาครัฐและประชาชนได้อาศัยหลักธรรมมาประยุกต์ใช้เข้ากับสังคมและการเมือง ในปัจจุบันภาครัฐและประชาชนก็ให้การสนับสนุนและทำนุบำรุงศาสนาตามกำลังและความเหมาะสมเพื่อให้ผู้นำทางศาสนาได้เข้ามามีบทบาททออบรมแนวทางการหลักธรรมคำสอนให้กับสังคม^{๒๑๐}

กล่าวโดยสรุป หลักการ การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาตลอดถึงบรรพชิตในศาสนา เพื่อประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบไปด้วยหลักการสำคัญ คือ พระพุทธศาสนามีพระสงฆ์เป็นหลักช่วยสืบทอดพระพุทธศาสนา เป็นนักจิตอาสาพัฒนาตนและสังคม เป็นเจ้าอาวาส เป็นครูบาอาจารย์ โดยไม่ได้เรียกร้องค่าตอบแทน ถ้าหากภาคการเมืองมีนโยบายชัดเจน ออกกฎหมายระเบียบสนับสนุน มีกรอบแนวคิดทิศทางการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนาชัดเจนมากขึ้น การดูแลพระพุทธศาสนาตามหน้าที่ก็จะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพราะวัดและศาสนสถานเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นศูนย์รวมใจของประชาชนในสังคม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันในวัดและศาสนสถาน และใช้ศาสนสถานในการกล่อมเกลาศีลธรรมตลอดจนถึงพุทธธรรมาภิบาลให้กับสังคม การทำนุบำรุงนั้น ก็เป็นไปเพื่อการตอบแทน การให้ความสำคัญกับศาสนา และแสดงถึงความศรัทธาและความกตัญญูของประชาชน อันเป็นส่วนส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาเป็นหน้าที่ของชาวพุทธ คือ จะต้องเกื้อกูลพระ กระทบบุญ คຸ້ນพระศาสนา เป็นอุบาสกอุบาสิกาชั้นนำ และเอาใจใส่ทำนุบำรุงพระศาสนา หลักธรรมการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ในบริบทของการนำมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น

^{๒๐๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๒๐๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔.

^{๒๑๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔.

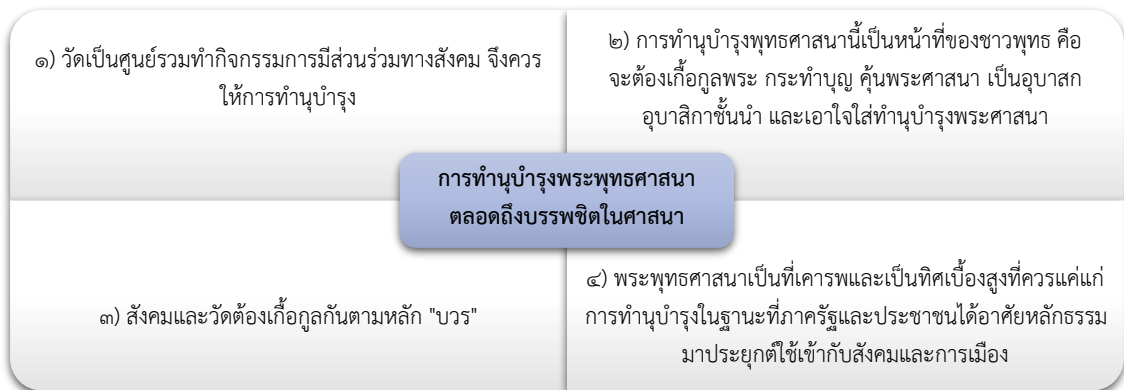
หมายถึง การสนับสนุนส่งเสริมคนดี ส่งเสริมนักปราชญ์ ส่งเสริมผู้ที่ยึดมั่นคุณธรรมของสังคม พระสงฆ์ และศาสนายเป็นผู้มีบทบาททำให้สังคมมีความสุขด้วยการประพฤติปฏิบัติชอบและชี้แนะแนวทางระเบียบกติกาสังคมตามพระสัทธรรมคำสอน พระพุทธศาสนานั้นเป็นเรื่องของพุทธบริษัท ๔ ไม่ได้เป็นเรื่องของพระภิกษุที่อยู่ในวัดหรือญาติโยมเท่านั้น จึงเป็นเรื่องที่ทุกคนต้องช่วยกันทำนุบำรุง ในฐานะที่เป็นศาสนทายาท สังคมจะเจริญได้ก็ต้องพัฒนาไปพร้อมกันกับวัด บัณฑิตท่านว่า วัดจะดีมีหลักฐานเพราะบ้านช่วย บ้านจะสวยเพราะมีวัดค้ำค้ำช่วย บ้านกับวัดผลัดกันช่วยก็อวยชัย ถ้าขัดกันก็ บรรลัยทั้งสองทาง ซึ่งเป็นไปตามหลักการบ้าน วัด โรงเรียน หรือที่เรียกว่า บวร พระพุทธศาสนาเป็นที เคารพและเป็นทิศเบื้องสูงที่ควรเคารพสักการะการบำรุงในฐานะที่ภาครัฐและประชาชนได้อาศัยหลักธรรม มาประยุกต์ใช้เข้ากับสังคมและการเมือง หลักการดังกล่าวมานี้ย่อมนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมือง ในระบอบประชาธิปไตย

ตารางที่ ๔.๑๘ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้าน การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ตลอดถึงบรรพชิตในศาสนา

ลำดับที่	ประเด็นการแสดงความคิดเห็น	ความถี่	รูปหรือคนที่ให้ข้อมูลสำคัญ
๗.	การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาตลอดถึง บรรพชิตในศาสนา	๑๕	๑, ๒, ๓, ๔, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗
	๗.๑) การดูแลพระพุทธศาสนาตามหน้าที่ก็จะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพราะศาสนสถานเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นศูนย์รวมใจของประชาชนในสังคม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันในวัดและศาสนสถาน และใช้ศาสนสถานในการกล่อมเกลาศิลธรรมตลอดจนถึงพุทธธรรมาภิบาลให้กับสังคม		
	๗.๒) การให้ความสำคัญกับศาสนาและแสดงถึงความศรัทธาและความกตัญญูของประชาชน อันเป็นส่วนส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง		
	๗.๓) การทำนุบำรุงพุทธศาสนานี้เป็นหน้าที่ของชาวพุทธ คือ จะต้องเกื้อกูลพระ กระทบบุญ คูน		

ตารางที่ ๔.๑๘ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของประกอบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้าน การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ตลอดถึงบรรพชิตในศาสนา

ลำดับที่	ประเด็นการแสดงความคิดเห็น	ความถี่	รูปหรือคนที่ให้ข้อมูลสำคัญ
๗.	การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาตลอดถึงบรรพชิตในศาสนา	๑๕	๑, ๒, ๓, ๔, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗
<p>พระศาสนา เป็นอุบาสกอุบาสิกาชั้นนำ และเอาใจใส่ทำนุบำรุงพระศาสนา</p> <p>๗.๔) หลักธรรมการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ในบริบทของการนำมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น หมายถึง การสนับสนุนส่งเสริมคนดี ส่งเสริมนักปราชญ์ ส่งเสริมผู้ที่คอยถ่วงดุลย์ของสังคม</p> <p>๗.๕) สังคมจะเจริญได้ก็ต้องพัฒนาไปพร้อมกันกับวัด บัณฑิตท่านว่า วัดจะดีมีหลักฐานเพราะบ้านช่วย บ้านจะสวยเพราะมีวัดดัดนิสัย บ้านกับวัดผลัดกันช่วยก็อวยชัย ถ้าขัดกันก็บรรลัยทั้งสองทาง ซึ่งเป็นไปตามหลักการบ้าน วัด โรงเรียน หรือที่เรียกว่า บวร</p> <p>๗.๖) พระพุทธศาสนาเป็นที่เคารพและเป็นทิศเบื้องสูงที่ควรเคารพแก่การทำนุบำรุงในฐานะที่ภาครัฐและประชาชนได้อาศัยหลักธรรมมาประยุกต์ใช้เข้ากับสังคมและการเมือง</p>			

แผนภาพที่ ๔.๑๕ การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาตลอดถึงบรรพชิตในศาสนา

๔.๓.๘ การวิเคราะห์การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ตารางที่ ๔.๑๙ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักอภิปรายธรรม ๗ โดยรวม (n = ๔๐๐)

	การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชตามหลักอภิปรายธรรม ๗		
	ระดับความคิดเห็น (\bar{X})	(S.D.)	แปลผล
๑. ด้านการหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์	๓.๗๕	๐.๗๔	มาก
๒. ด้านความพร้อมเพรียงกันประชุม	๓.๘๐	๐.๗๔	มาก
๓. ด้านร่วมกำหนดกฎเกณฑ์ทางการเมือง ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่มีบัญญัติไว้	๓.๙๕	๐.๗๐	มาก
๔. ด้านเคารพประธานและความคิดเห็นของสมาชิกในที่ประชุม	๓.๙๓	๐.๘๓	มาก
๕. ด้านการให้เกียรติสตรียอมรับความเท่าเทียม สุภาพสตรีและสุภาพบุรุษ	๓.๙๘	๐.๗๔	มาก
๖. ด้านเคารพสักการสถานของประเทศชาติบ้านเมือง	๓.๙๕	๐.๗๒	มาก
๗. ด้านทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาตลอดถึงบรรพชิตในศาสนา	๓.๙๙	๐.๗๓	มาก
รวมเฉลี่ย	๓.๙๑	๐.๕๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักอปริหานิยธรรม ๗ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๑$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาตลอดถึงบรรพชิตในศาสนา มีระดับความคิดเห็นสูงสุด ($\bar{X} = ๓.๙๙$) รองลงมา คือ ด้านการให้เกียรติสตรียอมรับความเท่าเทียมสภาพสตรีและสภาพบุรุษ ($\bar{X} = ๓.๙๘$) และต่ำที่สุด คือ ด้านการหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ ($\bar{X} = ๓.๗๕$)

ตารางที่ ๔.๒๐ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักอปริหานิยธรรม ๗ (n = ๔๐๐)

การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักอปริหานิยธรรม ๗	ระดับความคิดเห็น		
	(\bar{X})	(S.D.)	แปลผล
ด้านการหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์			
๑. เมื่อมีการประชุมในบริบทที่เกี่ยวข้องกับสังคมและการเมือง ท่านเข้าร่วมประชุมด้วยเสมอ	๓.๔๗	๑.๑๙	ปานกลาง
๒. เมื่อมีสภาวะการณ์ใด ๆ ในสังคม ท่านเห็นด้วยกับการจัดให้มีการประชุมเพื่อร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อนำไปสู่การจัดการต่อสภาวะการณ์นั้น ๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม	๓.๗๗	๐.๙๕	มาก
๓. ท่านเห็นว่าการประชุมทางการเมือง เป็นสิทธิที่พึงกระทำได้โดยชอบธรรมตามครรลองประชาธิปไตย	๓.๗๙	๑.๐๑	มาก
๔. การชุมนุมกันของประชาชนเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และทัศนคติ หรือพัฒนาสังคมเป็นเรื่องควรเข้าร่วม	๓.๘๐	๐.๙๙	มาก
๕. สังคมประชาธิปไตยจะมีความเจริญก้าวหน้าได้ เมื่อประชาชนในสังคมหมั่นประชุมแลกเปลี่ยนความรู้หรือแก้ปัญหาพัฒนาสังคมนั้น ๆ อยู่เสมอ	๓.๙๑	๐.๙๔	มาก
รวม	๓.๗๕	๐.๗๔	มาก

ตารางที่ ๔.๒๐ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักอภิปรายนิยธรรม ๗ (ต่อ) (n = ๔๐๐)

การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักอภิปรายนิยธรรม ๗	ระดับความคิดเห็น		
	(\bar{X})	(S.D.)	แปลผล
ด้านความพร้อมเพียงกันประชุม			
๑. หลักกัลยาณุตตา (การรู้จักกาลเทศะ) ทำให้ผู้คนตระหนักเคารพเวลาในการเข้าร่วมประชุม	๓.๘๘	๐.๘๗	มาก
๒. เมื่อมีการประชุมหรือชุมนุมใด ๆ ที่เกี่ยวข้องข้อกับสังคมของท่าน ท่านให้เกียรติที่ประชุมโดยไปร่วมประชุมก่อนถึงกำหนดเสมอ	๓.๗๘	๑.๐๔	มาก
๓. เมื่อมีการชุมนุมที่เกี่ยวข้องข้อกับสังคมของท่าน ท่านให้เกียรติที่ประชุมโดยรวมประชุมตั้งแต่ต้นจนจบเสมอ	๓.๗๘	๑.๐๕	มาก
๔. ประโยชน์ประการหนึ่งของการเข้าร่วมประชุม คือมติของที่ประชุม ซึ่งท่านสามารถเข้าใจมติที่ประชุมนั้นได้อย่างแจ่มชัดเพราะการเข้าร่วมตั้งแต่ต้นจนจบ	๓.๘๐	๐.๙๙	มาก
๕. ท่านถือสรุปสาระสำคัญของการประชุมได้ และนำไปปฏิบัติตามมติของที่ประชุมได้เนื่องจากการเข้าร่วมประชุมโดยพร้อมเพรียง และเลิกประชุมโดยพร้อมเพรียงกับคนอื่น ๆ	๓.๗๗	๑.๐๓	มาก
รวม	๓.๘๐	๐.๗๔	มาก
ด้านร่วมกำหนดกฎเกณฑ์ทางการเมือง ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้			
๑. ในการประชุม ท่านตระหนักว่า บรรทัดฐานดั้งเดิมของสังคมเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องธำรงรักษาไว้	๓.๙๕	๐.๙๐	มาก
๒. การเพิ่มกฎกติกาใด ๆ ในที่ประชุมนั้นต้องสอดคล้องสัมพันธ์กับกฎกติกาเดิมของสังคม	๓.๘๕	๑.๐๐	มาก

ตารางที่ ๔.๒๐ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักอภิปรายนิยธรรม ๗ (ต่อ) (n = ๔๐๐)

การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักอภิปรายนิยธรรม ๗	ระดับความคิดเห็น		
	(\bar{X})	(S.D.)	แปลผล
๓. คำโบราณว่า บ้านเมืองมีชื่อมีแป อันหมายถึงกฏกติกา และโครงสร้างทางสังคม ท่านตระหนักถึงความสำคัญในหลักการนี้ และเมื่อมีผู้เสนอสิ่งใดอันขัดต่อหลักดังกล่าวในที่ประชุม ท่านใช้วิธีการพูดคุยปรับทัศนคติเพื่อรักษาชื่อแปของสังคมไว้	๔.๑๒	๐.๙๒	มาก
๔. ท่านตระหนักว่าสังคมจะเจริญก้าวหน้าได้ เพราะการรักษาของเดิม (กฏกติกา) และเพิ่มเติมสิ่งใหม่ (กฏกติกาใหม่) โดยอนุวัตรไปตามหลักการเดิม	๓.๙๘	๐.๙๓	มาก
๕. ท่านเข้าใจและปฏิบัติตามหลักการโดยอภิปรายนิยธรรม โดยการไม่เสนอความคิดที่ขัดกับหลักการเดิม แต่ในขณะเดียวกันท่านก็ได้เสนอมุมมองใหม่ ๆ บนพื้นฐานของหลักการเดิม	๓.๘๓	๑.๐๒	มาก
รวม	๓.๙๕	๐.๗๐	มาก
ด้านเคารพประธานและความคิดเห็นของสมาชิกในที่ประชุม			
๑. การประชุมหรือชุมนุมใด ๆ นั้น ประธานในที่ประชุมทำหน้าที่ดำเนินการประชุมให้เป็นไปโดยชอบธรรม สมาชิกการประชุมจึงควรให้เกียรติด้วยการเคารพและเชื่อฟัง	๔.๐๒	๒.๕๕	มาก
๒. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่แตกต่างกันของสมาชิกในที่ประชุมเป็นสิ่งที่ทุกคนควรยอมรับ	๓.๙๐	๐.๙๖	มาก
๓. ในที่ประชุม เมื่อสมาชิกมีความเห็นไม่สอดคล้องกับความเห็นกับท่านประธาน ก็สามารถแลกเปลี่ยนเสนอความคิดเห็นต่างกันได้	๓.๙๐	๐.๙๖	มาก

ตารางที่ ๔.๒๐ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักอภิธานิยธรรม ๗ (ต่อ) (n = ๔๐๐)

การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักอภิธานิยธรรม ๗	ระดับความคิดเห็น		
	(\bar{X})	(S.D.)	แปลผล
๔. แม้ท่านจะมีความคิดเห็นตรงกับมติเสียงส่วนมากในที่ประชุม แต่ท่านก็รับฟังและเคารพเหตุผลความคิดเห็นของเสียงส่วนน้อย	๓.๘๕	๑.๐๑	มาก
๕. แม้ในความคิดเห็นส่วนตัว ท่านจะเห็นว่า สิ่งที่ท่านนำเสนอในที่ประชุมดีและมีประโยชน์ที่สุด แต่เมื่อมติส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับสิ่งที่ท่านนำเสนอ ท่านก็ยอมรับมติเสียงส่วนใหญ่ได้	๓.๙๖	๐.๙๓	มาก
รวม	๓.๙๓	๐.๘๓	มาก
ด้านการให้เกียรติสตรียอมรับความเท่าเทียม			
สุภาพสตรีและสุภาพบุรุษ			
๑. ท่านเชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตยว่า ไม่ว่าจะจะมีสถานภาพแตกต่างกันเช่นไร ย่อมมีสิทธิเสรีภาพโดยเท่าเทียมกัน	๔.๐๓	๐.๙๔	มาก
๒. ท่านมีความเห็นว่าสตรีมีศักยภาพและความสามารถในการทำกิจกรรมทางการเมืองได้เท่ากับกับบุรุษ	๓.๙๙	๐.๙๕	มาก
๓. หากประธานในที่ประชุมเป็นสตรี ท่านก็ยังให้เกียรติและเคารพปฏิบัติตาม ด้วยถือว่าตำแหน่งประธานไม่ถูกจำกัดด้วยสถานภาพทางเพศ	๓.๙๗	๐.๙๙	มาก
๔. เมื่อมีสตรีเสนอความคิดเห็นใด ๆ ในที่สนทนาหรือที่ประชุมนั้น ท่านก็รับฟังด้วยดีเสมอ	๓.๙๖	๐.๙๘	มาก
๕. ด้วยข้อจำกัดบางประการของสตรี ในที่ประชุมจึงควรมีกติกาพิเศษเพื่อปกป้องรักษาไม่ให้ถูกข่มเหง	๓.๙๔	๐.๙๙	มาก
รวม	๓.๙๘	๐.๗๔	มาก

ตารางที่ ๔.๒๐ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักอภิปรายนิยธรรม ๗ (ต่อ) (n = ๔๐๐)

การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักอภิปรายนิยธรรม ๗	ระดับความคิดเห็น		
	(\bar{X})	(S.D.)	แปลผล
ด้านเคารพสักการสถานของประเทศชาติบ้านเมือง			
๑. ท่านมีความเห็นด้วยว่า ประเทศชาติบ้านเมืองควรมีสักการสถานสำหรับยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชน	๓.๙๘	๐.๙๙	มาก
๒. ท่านให้ความสำคัญกับบุคคลที่เป็นต้นแบบหรือเป็นตัวอย่างในด้านต่าง ๆ (ปูชนียบุคคล) ด้วยการเคารพบูชา	๓.๙๓	๐.๙๓	มาก
๓. ท่านมีส่วนร่วมในการทำนุบำรุงสักการสถานด้วยการบริจาคหรือด้วยวิธีการอื่น ๆ เสมอ	๓.๘๓	๐.๙๘	มาก
๔. ท่านแสดงออกด้วยการสักการะบูชาสักการสถานตามความเชื่อของตนและให้เกียรติสักการสถานในความเชื่อของผู้อื่นเสมอ	๓.๙๔	๑.๐๐	มาก
๕. ท่านมีความเชื่อว่าสังคมที่ดีนั้นต้องให้เกียรติและทำนุบำรุงรักษาสักการสถานในทุกความเชื่อโดยเท่าเทียมกัน	๔.๐๗	๐.๙๒	มาก
รวม	๓.๙๕	๐.๗๒	มาก
ด้านทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาตลอดถึงบรรพชิตในศาสนา			
๑. หลักธรรมทางพระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตตลอดถึงการเมืองการปกครอง ดังนั้น ท่านจึงตระหนักถึงความสำคัญกับบทบาทของพระศาสนา จึงให้การทำนุบำรุงด้วยวิธีการต่าง ๆ	๔.๐๖	๐.๘๗	มาก
๒. เมื่อมีการประชุมหารือประเด็นทางสังคม ท่านสนับสนุนบทบาทของบรรพชิตในการให้โอวาทธรรมคำสอนทางศาสนาในบริบทที่เชื่อมโยงกับสังคม	๓.๙๗	๐.๙๔	มาก

ตารางที่ ๔.๒๐ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักอภิปรายธรรม ๗ (ต่อ) (n = ๔๐๐)

การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักอภิปรายธรรม ๗	ระดับความคิดเห็น		
	(\bar{X})	(S.D.)	แปลผล
ด้านทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาตลอดถึงบรรพชิตในศาสนา			
๓. ท่านเห็นว่าการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนานั้น รัฐบาลควรสนับสนุนส่งเสริมให้บรรพชิตในพระพุทธศาสนาเข้าถึงการศึกษาทั้งทางธรรมและทางโลกให้มากขึ้น	๓.๙๙	๐.๙๔	มาก
๔. ท่านเห็นว่าการบำรุงรักษาพระพุทธศาสนานั้น ควรพัฒนาศาสนวัตถุและศาสนบุคคลไปพร้อม ๆ กัน	๓.๙๙	๐.๙๖	มาก
๕. ท่านเคยทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาด้วยการบริจาคให้กับวัดหรือศาสนสถาน และปฏิบัติตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาอยู่เสมอ	๓.๙๓	๐.๙๘	มาก
รวม	๓.๙๙	๐.๗๓	มาก
รวมทั้งหมด	๓.๙๑	๐.๕๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักอภิปรายธรรม ๗ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๑$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยพบว่า

ด้านการหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๕$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สังคมประชาธิปไตยจะมีความเจริญก้าวหน้าได้ เมื่อประชาชนในสังคมหมั่นประชุมแลกเปลี่ยนความรู้หรือแก้ปัญหาพัฒนาสังคมนั้น ๆ อยู่เสมอ มีระดับความคิดเห็นสูงที่สุด ($\bar{X} = ๓.๙๑$) รองลงมาคือ การชุมนุมกันของประชาชนเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และทัศนคติ หรือพัฒนาสังคมเป็นเรื่องควรเข้าร่วม ($\bar{X} = ๓.๘๐$) และต่ำที่สุดคือ เมื่อมีการประชุมในบริบทที่เกี่ยวข้องกับสังคมและการเมือง ท่านเข้าร่วมประชุมด้วยเสมอ ($\bar{X} = ๓.๔๗$)

ด้านความพร้อมเพียงกันประชุม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๐$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า หลักกาลัญญาตา (การรู้จักกาลเทศะ) ทำให้ผู้คนตระหนักเคารพเวลาในการเข้าร่วมประชุม มีระดับความคิดเห็นสูงสุด ($\bar{X} = ๓.๘๘$) รองลงมาคือ ประโยชน์ประการหนึ่งของการเข้าร่วมประชุม คือมติของที่ประชุม ซึ่งท่านสามารถเข้าใจมติที่ประชมนั้นได้อย่างแจ่มชัดเพราะการเข้าร่วมตั้งแต่ต้นจนจบ ($\bar{X} = ๓.๘๐$) และต่ำที่สุดคือ ท่านถือสรุปสาระสำคัญของการประชุมได้ และนำไปปฏิบัติตามมติของที่ประชุมได้เนื่องจากการเข้าร่วมประชุมโดยพร้อมเพียง และเลิกประชุมโดยพร้อมเพียงกับคนอื่น ๆ ($\bar{X} = ๓.๗๗$)

ด้านร่วมกำหนดกฎเกณฑ์ทางการเมือง ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๕$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า คำโบราณว่า บ้านเมืองมีชื่อมีแป อันหมายถึงกฎกติกาและโครงสร้างทางสังคม ท่านตระหนักถึงความสำคัญในหลักการนี้ และเมื่อมีผู้เสนอสิ่งใดอันขัดต่อหลักดังกล่าวในที่ประชุม ท่านใช้วิธีการพูดคุยปรับทัศนคติเพื่อรักษาชื่อแปของสังคมไว้ มีระดับความคิดเห็นสูงสุด ($\bar{X} = ๔.๑๒$) รองลงมาคือ ท่านตระหนักว่าสังคมจะเจริญก้าวหน้าได้ เพราะการรักษาของเดิม (กฎกติกา) และเพิ่มเติมสิ่งใหม่ (กฎกติกาใหม่) โดยอนุวัตรไปตามหลักการเดิม ($\bar{X} = ๓.๙๘$) และต่ำที่สุดคือ ท่านเข้าใจและปฏิบัติตามหลักการโดยอธิปไตยธรรมโดยการไม่เสนอความคิดที่ขัดกับหลักการเดิม แต่ในขณะเดียวกันท่านก็ได้เสนอมุมมองใหม่ ๆ บนพื้นฐานของหลักการเดิม ($\bar{X} = ๓.๘๓$)

ด้านเคารพประธานและความคิดเห็นของสมาชิกในที่ประชุม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๓$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การประชุมหรือชุมนุมใด ๆ นั้น ประธานในที่ประชุมทำหน้าที่ดำเนินการประชุมให้เป็นไปโดยชอบธรรม สมาชิกการประชุมจึงควรให้เกียรติด้วยการเคารพและเชื่อฟัง มีระดับความคิดเห็นสูงสุด ($\bar{X} = ๔.๐๒$) รองลงมาคือ แม้ในความคิดส่วนตัว ท่านจะเห็นว่า สิ่งที่ท่านนำเสนอในที่ประชุมดีและมีประโยชน์ที่สุด แต่เมื่อมติส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับสิ่งที่ท่านนำเสนอ ท่านก็ยอมรับมติเสียงส่วนใหญ่ได้ ($\bar{X} = ๓.๙๖$) และต่ำที่สุดคือ แม้ท่านจะมีความคิดเห็นตรงกับมติเสียงส่วนมากในที่ประชุม แต่ท่านก็รับฟังและเคารพเหตุผลความคิดเห็นของเสียงส่วนน้อย ($\bar{X} = ๓.๘๕$)

ด้านการให้เกียรติสตรียอมรับความเท่าเทียมสุภาพสตรีและสุภาพบุรุษ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๘$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ท่านเชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตยว่า ไม่ว่าเขาจะมีสถานภาพแตกต่างกันเช่นไร ย่อมมีสิทธิเสรีภาพโดยเท่าเทียมกัน มีระดับความคิดเห็นสูงสุด ($\bar{X} = ๔.๐๓$) รองลงมาคือ ท่านมีความเห็นว่าสตรีมีศักยภาพและความสามารถในการทำกิจกรรม

ทางการเมืองได้เท่ากับบุรุษ ($\bar{X} = ๓.๙๙$) และต่ำที่สุดคือ ด้วยข้อจำกัดบางประการของสตรี ในที่ประชุมจึงควรมีกติกาพิเศษเพื่อปกป้องรักษาไม่ให้ถูกข่มเหง ($\bar{X} = ๓.๙๔$)

ด้านเคารพสักการสถานของประเทศชาติบ้านเมือง ไ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๕$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ท่านมีความเชื่อว่าสังคมที่ดีนั้นต้องให้เกียรติและทำนุบำรุงรักษาสักการสถานในทุกความเชื่อโดยเท่าเทียมกัน มีระดับความคิดเห็นสูงสุด ($\bar{X} = ๔.๐๗$) รองลงมาคือ ท่านมีความเห็นด้วยว่า ประเทศชาติบ้านเมืองควรมีสักการสถานสำหรับยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชน ($\bar{X} = ๓.๙๘$) และต่ำที่สุดคือ ท่านมีส่วนร่วมในการทำนุบำรุงสักการสถานด้วยการบริจาคหรือด้วยวิธีการอื่น ๆ เสมอ ($\bar{X} = ๓.๘๓$)

ด้านทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาตลอดถึงบรรพชิตในศาสนา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๙$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า หลักธรรมทางพระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตตลอดถึงการเมืองการปกครอง ดังนั้น ท่านจึงตระหนักถึงความสำคัญกับบทบาทของพระศาสนา จึงให้การทำนุบำรุงด้วยวิธีการต่าง ๆ มีระดับความคิดเห็นสูงสุด ($\bar{X} = ๔.๐๖$) รองลงมาคือ ท่านเห็นว่าการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนานั้น รัฐบาลควรสนับสนุนส่งเสริมให้บรรพชิตในพระพุทธศาสนา เข้าถึงการศึกษาทั้งทางธรรมและทางโลกให้มากขึ้น และท่านเห็นว่าการบำรุงรักษาพระพุทธศาสนา นั้น ควรพัฒนาศาสนวัตถุและศาสนบุคคลไปพร้อม ๆ กัน ($\bar{X} = ๓.๙๙$) และต่ำที่สุดคือ ท่านเคยทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาด้วยการบริจาคให้กับวัดหรือศาสนสถาน และปฏิบัติตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาอยู่เสมอ ($\bar{X} = ๓.๙๓$)

ผลสรุปการนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักอภิธานิยธรรม ๗

การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักอภิธานิยธรรม ๗

๑. การหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์

ความมีอิสระทางความคิด – การประชุมกันเนื่องนิตย์หรือการประชุมกันบ่อย ๆ มี ๒ รูปแบบ คือ การประชุมอย่างเป็นทางการและการประชุมอย่างไม่เป็นทางการ การประชุมกันอย่างเป็นทางการโดยส่วนมากจะดำเนินการในหน่วยงานของรัฐหรือส่วนราชการและภาคส่วนการเมืองต่าง ๆ ที่มีลักษณะเป็นองค์กรซึ่งมีวาระและมีระเบียบการประชุมอย่างเป็นทางการเป็นแบบแผน ส่วนการประชุมอย่างไม่เป็นทางการมักดำเนินการโดยภาคประชาชนซึ่งอยู่ในรูปแบบของการดำเนินชีวิตประจำวันเป็นลักษณะของวิถีชีวิต เช่น การพบปะกันโดยไม่ได้นัดหมายแต่มาพบปะกันประจำที่ร้านกาแฟ หรือที่เรียกว่าสภากาแฟ นอกจากนั้น การประชุมอย่างไม่เป็นทางการยังเป็นรูปแบบ

ของการรวมตัวกันของประชาชนเพื่อทำกิจกรรมทางสังคมและการเมือง เช่น การรวมตัวกันเพื่อแสดงออกทางการเมืองตามสถานที่สาธารณะหรือที่เรียกว่า ม็อบ ในการประชุม ทั้ง ๒ รูปแบบนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการกระบวนกรมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นไปตามหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยในการประชุมนั้นจะต้องไม่มีลักษณะของการปิดกั้นการแสดงความคิดเห็นของสมาชิกผู้เข้าร่วมประชุม ต้องเป็นไปอย่างโปร่งใสเปิดกว้างให้สมาชิกที่ประชุมทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็นได้เต็มที่ เพื่อให้เกิดมติอันได้รับความยอมรับจากที่ประชุมโดยเสียงข้างมากเป็นหลัก มติที่ได้จากการประชุมนี้อาจเกิดจากการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยแท้และสามารถนำไปปฏิบัติเป็นแผนงานหรือนโยบายทางสังคมของหน่วยงานหรือองค์กรฝ่ายบริหาร

การตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของรัฐ – การดำเนินการตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของรัฐ มี ๒ รูปแบบ คือ การตรวจสอบอย่างเป็นทางการ และการตรวจสอบอย่างไม่เป็นทางการ อย่างเป็นทางการนั้น จะต้องเกิดขึ้นจากสังคมที่ร่วมกันตรวจสอบอย่างเป็นขั้นเป็นตอนมีระเบียบและมีข้อมูลอย่างรอบด้าน จึงต้องกำหนดตัวแทนภาคประชาชนขึ้นมาและดำเนินการประชุมเพื่อร่วมกันศึกษาข้อมูลในเรื่องที่เป็นประเด็นที่ต้องการตรวจสอบการบริหารงานภาครัฐและจะได้ปรึกษาหารือกันว่าขั้นตอนการตรวจสอบหลังจากการได้ข้อมูลแล้วจะดำเนินการตามขั้นตอนอย่างไรมีหน่วยงานใดที่จะต้องยื่นเสนอให้ทำหน้าที่ตรวจสอบ ส่วนการตรวจสอบวิพากษ์วิจารณ์อย่างไม่เป็นทางการนั้น ต้องอาศัยการรับรู้ข้อมูลจากช่องทางสื่อสารต่าง ๆ และการรวมตัวของประชาชนในวิถีชีวิตปกติ เช่น สถาบันการศึกษา สถานที่ทำงาน หรือสถานที่สาธารณะต่าง ๆ และการรวมตัวกันในสังคมยุคใหม่ในสังคมสื่อสารออนไลน์ แล้วจึงวิพากษ์วิจารณ์ไปตามมโนสำนึกที่สามัญชนพึงกระทำโดยอิสระในวิถีทางประชาธิปไตยที่ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการทางการเมืองและสังคม

การตื่นตัวทางการเมือง – การประชุมกันเป็นประจำของภาคประชาชนนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนจึงจะเป็นเหตุให้ประชาชนมีความสนใจเข้าร่วมการประชุมต่าง ๆ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการได้ โดยรูปแบบของการตื่นตัวทางการเมืองอันเป็นเหตุให้ประชาชนเข้าร่วมประชุมนั้นคือการที่ประชาชนมีจิตสำนึกมีจิตสาธารณะมีความสนใจความเป็นไปและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับสังคมและค่านึงว่าตนก็เป็นภาคส่วนของสังคมควรที่จะเสียสละเข้าร่วมประชุมตามวาระโอกาสเพื่อพัฒนาสังคมของตน

การสนับสนุนจากภาครัฐและฝ่ายการเมือง – การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยภาครัฐและฝ่ายการเมืองนี้ เป็นไปตามรัฐธรรมนูญซึ่งได้คุ้มครองและเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนให้สามารถรวมตัวกันประชุมกันเพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้ตามวิถีการปกครองแบบประชาธิปไตย และภาครัฐให้การสนับสนุนส่งเสริมบทบาท

ภาคประชาชนโดยไม่ใช้กลไกทางกฎหมายเป็นเครื่องมือเพื่อจำกัดการรวมตัวกันดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของภาคประชาชน

๒. ความพร้อมเพียงกันประชุม

ความมีอิสระทางความคิด – ความพร้อมเพียงกันประชุมเป็นหลักการที่เกิดขึ้นจากความสมัครสมานสามัคคีของประชาชนที่มีความเป็นอิสระทางความคิดโดยเล็งเห็นความสำคัญของเวลา มีความเคารพเชื่อตรงต่อเวลาที่เรียกว่ากาลัญญา โดยเมื่อประชาชนมีความเชื่อตรงต่อเวลาฝึกตนเองให้เป็นคนมีระเบียบวินัยสร้างกรอบความเป็นอิสระให้มีวิจาร์ณญาณพิจารณาสาระแห่งความพร้อมเพียงกันเพื่อร่วมประชุมและได้ใช้ความเป็นอิสระทางความคิดในการแสดงความคิดเห็นหรือเสนอข้อคิดเห็นประเด็นสำคัญอย่างถูกต้องในวาระการประชุม ย่อมเป็นวิธีการประยุกต์หลักความพร้อมเพียงแห่งการประชุมเข้ากับความเป็นอิสระทางความคิดและนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสำคัญ

การตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของรัฐ – การดำเนินการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนด้วยวิธีการตรวจสอบการบริหารงานภาครัฐที่ดีหรือการวิพากษ์วิจารณ์ผลงานของรัฐบาลที่ดี หากหวังผลสัมฤทธิ์ ประชาชนจะต้องมีความเสียสละเวลาเพื่อรวมกลุ่มแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อให้สามารถมีข้อมูลครบถ้วน ซึ่งในการรวมกลุ่มกันทางสังคมในปัจจุบันสามารถทำได้ง่ายด้วยเทคโนโลยีสื่อสารรูปแบบใหม่ ๆ เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) ทวิตเตอร์ (Twitter) ไลน์ (Line) อินสตาแกรม (Instagram) คลับเฮาส์ (clubhouse) ชุม คลาวด์ มีดีดิง (Zoom Cloud Meeting) เป็นต้น การตรวจสอบหรือวิพากษ์วิจารณ์จึงจะมีความน่าเชื่อถือและนำไปสู่การตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การตื่นตัวทางการเมือง – การที่ประชาชนมีความพร้อมเพียงสมานสามัคคีร่วมประชุมกันตามกรอบเวลาที่ได้กำหนดหมายไว้จำเป็นต้องอาศัยการตื่นตัวทางการเมือง โดยที่ประชาชนจะต้องเกิดความตระหนักถึงสิทธิหน้าที่และบทบาทพลเมืองของตน มีความสนใจติดตามข่าวสารความเป็นไปของสังคม มีจิตสาธารณะที่ต้องการเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหาของสังคมจึงเกิดเป็นปทัฏฐานของการตื่นตัวทางการเมืองโดยการเข้าร่วมประชุมอย่างพร้อมเพียงกัน

การสนับสนุนจากภาครัฐและฝ่ายการเมือง – การดำเนินการกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ ของประชาชนจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากภาครัฐและฝ่ายการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การรับฟังมติจากประชาชนเพื่อกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน การจัดเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของประชาชน เป็นต้น

๓. การร่วมกำหนดกฎเกณฑ์ทางการเมือง ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้

ความมีอิสระทางความคิด – การยอมรับกฎกติกาของสังคมเป็นระเบียบแบบแผนทางสังคมเพื่อให้ประชาชนที่มีความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข ในการมีอิสระทางความคิดนั้น ประชาชนต้องร่วมกันรับรู้และเข้าใจหลักการประชาธิปไตยคือสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกเป็นสิ่งที่สามารถกระทำได้โดยกรอบแห่งกฎหมาย ซึ่งจะต้องร่วมกันรักษากฎหมายสูงสุดคือรัฐธรรมนูญและร่วมกันร่างหรือเสนอกฎหมายรองที่สอดคล้องกับกฎหมายหลัก

การตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของรัฐ – กฎหมายและกำหนดกฎเกณฑ์ทางสังคมเป็นกลไกรองรับการตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การบริหารงานของภาครัฐ ซึ่งประชาชนสามารถวิพากษ์วิจารณ์หรือตรวจสอบการบริหารงานภาครัฐหรือนักการเมืองได้ ภายใต้กฎหมาย คือ การวิพากษ์วิจารณ์และตรวจสอบจะต้องมีความถูกต้อง ประกอบด้วยข้อมูลและหลักฐาน มีมโนสำนึกเป็นพื้นฐาน ไม่วิพากษ์วิจารณ์หรือตรวจสอบนอกเหนือจากกรอบของกฎหมายซึ่งเป็นไปโดยหลักธรรมาภิบาลร่วมกันรักษากฎกติกาของสังคม

การตื่นตัวทางการเมือง – การตื่นตัวทางการเมืองด้วยการร่วมกันรักษากฎหมายหรือป้องกันการล้มล้างกฎหมายสูงสุดอันได้แก่รัฐธรรมนูญซึ่งเกิดจากการการที่ประชาชนติดตามข้อมูลข่าวสาร ให้ความสนใจกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมและเข้าใจระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ใช้สิทธิหน้าที่พลเมืองด้วยการศึกษาบทบัญญัติกฎหมายรัฐธรรมนูญเพื่อพิทักษ์และปกป้องรัฐธรรมนูญมิให้มีกระบวนการนอกกฎหมายมาทำลายหรือล้มล้าง ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย

การสนับสนุนจากภาครัฐและฝ่ายการเมือง – รัฐบาลผู้ถืออำนาจอธิปไตยที่ได้รับจากเจ้าของอธิปไตยคือประชาชนต้องทำหน้าที่บริหารประเทศตามขอบเขตที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ ตั้งแต่การปฏิญาณตนว่าจะบริหารประเทศด้วยความซื่อสัตย์สุจริตปกป้องผลประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติรวมถึงพิทักษ์รักษาระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยไม่ให้มีการล้มล้างการปกครองหรือทำลายรัฐธรรมนูญพร้อมทั้งสนับสนุนให้ประชาชนได้มีสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกทางประชาธิปไตยด้วยวิธีการต่าง ๆ

๔. การเคารพประธานและความคิดเห็นของสมาชิกในที่ประชุม

ความมีอิสระทางความคิด – การประชุมโดยทั่วไปจัดให้มีขึ้นเพื่อระดมความคิดหรือปรึกษาหารือข้อคิดเห็นสมาชิกขององค์กรนั้น ๆ ซึ่งการประชุมประกอบด้วยกฎกติกาที่สมาชิกจะต้องยอมรับและปฏิบัติร่วมกันคือจะต้องเคารพและเชื่อฟังผู้ที่เป็นประธานในที่ประชุม ดังนั้นความมีอิสระทางความคิดของสมาชิกในที่ประชุม นั้น ความเป็นอิสระทางความคิดก็จะต้องมี

หลักเกณฑ์ มีมโนสัจจเป็นพื้นฐาน การเสนอความคิดเห็นที่อยู่ในข้อเท็จจริง การเสนอความคิดเห็นที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น การเสนอความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ การรู้จักรับฟังและยอมรับความคิดเห็นของสมาชิกอื่นในที่ประชุม และโดยที่สุดคือการเคารพความคิดเห็นของประธานในที่ประชุม ความมีอิสระภายใต้หลักการประชาธิปไตยเช่นนี้ย่อมเป็นไปเพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

การตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของรัฐ – การมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยการวิพากษ์วิจารณ์และการตรวจสอบการดำเนินงานของรัฐบาลโดยภาคประชาชนซึ่งอาจรวมตัวจัดตั้งเป็นกลุ่มหรือองค์กรอันประกอบด้วยประธานและสมาชิกขององค์กรนั้น สมาชิกของที่ประชุมต้องปฏิบัติหน้าที่หรือรับผิดชอบในภาระงานที่ประธานในที่ประชุมได้มอบหมาย ซึ่งภาระหน้าที่ความรับผิดชอบที่ประธานได้มอบหมายนั้นเกิดจากมติของที่ประชุม โดยภาระหน้าที่นั้นเป็นเรื่องการหาข้อมูลหรือข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการวิพากษ์และตรวจสอบการบริหารงานของรัฐบาลในประเด็นที่แตกต่างกันไปสำหรับสมาชิกของที่ประชุม เมื่อได้รับภาระหน้าที่ใด ๆ แล้ว สมาชิกแต่ละท่านย่อมแสดงความเคารพต่อประธานและที่ประชุมด้วยการรับผิดชอบในภาระหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายอย่างสุดความสามารถ

การตื่นตัวทางการเมือง – การเมืองภาคประชาชนที่สำคัญคือการมีความตื่นตัวทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การที่ประชาชนรวมตัวกันเป็นกลุ่มผลประโยชน์หรือกลุ่มทางการเมืองอื่นใด ย่อมต้องมีความตื่นตัวทางการเมืองเป็นพิเศษ การตื่นตัวทางการเมืองนี้ ได้แก่ การสนใจข่าวสารบ้านเมือง การมีจิตสาธารณะ ความรับผิดชอบต่อสังคม การมีความเห็นเป็นสัมมาทสิฐิความคิดเห็นชอบว่าการเมืองเป็นเรื่องของประชาชนทุกคนที่จะต้องรับผิดชอบและมีส่วนร่วม เมื่อประกอบด้วยหลักการดังกล่าวแล้ว การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนที่เป็นสมาชิกของที่ประชุมย่อมทำหน้าที่ของตนด้วยความเคารพประธานและสมาชิกอื่นในที่ประชุม

การสนับสนุนจากภาครัฐและฝ่ายการเมือง – การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยย่อมต้องได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากทุกภาคส่วนในสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนับสนุนส่งเสริมจากภาครัฐ ซึ่งอาจดำเนินการได้หลากหลายวิธี ด้วยการให้งบประมาณ การมีหน่วยงานรับผิดชอบเพื่ออบรมให้ความรู้ การมีกลไกกฎหมายที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน วิธีการดังกล่าวนี้เป็นการส่งเสริมความเข้มแข็งของการเมืองภาคประชาชนที่รวมตัวกันจัดตั้งเป็นกลุ่มการเมืองอันประกอบด้วยประธานและสมาชิกของกลุ่มทางการเมืองและเป็นการแสดงให้เห็นถึงการที่ภาครัฐให้ความสำคัญและให้เกียรติมีความเคารพต่อประชาชนที่เป็นประธานและสมาชิกของกลุ่มทางการเมืองต่าง ๆ

๕. การให้เกียรติสตรียอมรับความเท่าเทียมสตรีและบุรุษ ตลอดถึงการคุ้มครองผู้

อ่อนแอ

ความมีอิสระทางความคิด – สิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคเท่าเทียมเป็นเป็นการแสดงออกถึงการเคารพศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์โดยเท่าเทียมกันซึ่งไม่ถูกจำกัดด้วยสถานภาพและความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติและศาสนา เป็นต้น หลักการสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยซึ่งประชาชนมีความเป็นอิสระทางความคิดนั้น ความเป็นอิสระทางใจต้องก่อรูปด้วยใจที่เป็นสัมมาทิฐิ การเคารพเพื่อนมนุษย์ทุกคนโดยเท่าเทียมกัน การเห็นความสำคัญของความเสมอภาคของเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน การเคารพความคิดเห็นและการแสดงออกทางการเมืองของเพื่อนมนุษย์ที่แตกต่างกัน และการมีเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกันโดยเฉพาะผู้ที่ต้องการได้รับความคุ้มครองปกป้องมีสตรี เด็ก และคนชรา เป็นต้น

การตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของรัฐ – สิทธิทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยย่อมไม่ถูกจำกัดด้วยสถานภาพส่วนบุคคลของประชาชน การตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของรัฐนั้น จึงเป็นเรื่องสาธารณะที่ประชาชนทุกคนทุกเพศทุกวัยสามารถแสดงความคิดเห็นและตรวจสอบได้โดยอิสระเสรีและเท่าเทียมกัน โดยหลักการที่สำคัญคือการเคารพสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนทุกคนในการใช้สิทธิแสดงความคิดเห็นเพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การตื่นตัวทางการเมือง – การเมืองไม่ใช่เป็นเรื่องของใครคนใดคนหนึ่งหรือของประชาชนเพศใดเพศหนึ่ง ดังนั้นในสังคมประชาธิปไตยประชาชนทุกเพศทุกวัยจึงต้องมีความตื่นตัวทางการเมือง ด้วยหลักการคือ ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม การคำนึงถึงสิทธิและหน้าที่พลเมือง การติดตามข้อมูลข่าวสารทางสังคม การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยวิธีการต่าง ๆ ซึ่งหลักการดังกล่าวนี้เป็นการแสดงให้เห็นถึงการยอมรับความเท่าเทียมกันของมวลมนุษย์

การสนับสนุนจากภาครัฐและฝ่ายการเมือง – การสนับสนุนบทบาทของสตรีและการคุ้มครองผู้อ่อนแอโดยภาครัฐและฝ่ายการเมืองเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง สามารถดำเนินการได้หลายวิธีการ เป็นต้นว่า การสนับสนุนส่งเสริมให้มืองค์กรสิทธิเด็กและสตรีตลอดถึงคนพิการให้มีความเท่าเทียมกับสามัญชนทั่วไป การรับฟังความคิดเห็นของเด็กสตรีและคนพิการเพื่อจัดการบริหารให้มีความเท่าเทียมกับประชาชนทั่วไป การใช้หลักความเสมอภาคเท่าเทียมกันแก่ประชาชนทุกคน การมีสวัสดิการสาธารณะให้ครอบคลุมความแตกต่างทางสถานภาพของประชาชน

๖. การเคารพหลักการสถานของประเทศชาติบ้านเมือง

ความมีอิสระทางความคิด – ประชาชนแม้จะมีความแตกต่างกันด้วยความคิดความเชื่อและเชื้อชาติศาสนาเป็นต้นซึ่งเมื่ออยู่ร่วมสังคมเดียวกันย่อมต้องอาศัยการถ้อยทีถ้อยอาศัย

เคารพให้เกียรติความคิดความเชื่อและศาสนาของบุคคลอื่นผู้อยู่ร่วมสังคมกับตน ความมีอิสระทางความคิดจึงควรตั้งอยู่ในหลักของการให้เกียรติเคารพความคิดความเชื่อระหว่างศาสนาของประชาชนด้วยกัน การแสดงออกถึงความสามัคคีมีสถานที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชนเป็นศูนย์กลางซึ่งได้แก่สักการสถานและปูชนียบุคคลต่าง ๆ ในสังคม

การตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของรัฐ – การเคารพสักการสถาน เช่น อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย หรือสักการสถานทางศาสนาในสังคมประชาธิปไตยตั้งอยู่บนพื้นฐานของการสามารถกล่าวถึงวิพากษ์วิจารณ์ในแง่ของประวัติศาสตร์ข้อเท็จจริงได้เสมอ โดยการตรวจสอบหรือการวิพากษ์วิจารณ์นั้นตั้งอยู่บนฐานจริยธรรม คือ สุจริต ๓ อันได้แก่ การคิดพูดทำอย่างสุจริต การที่สังคมและภาครัฐมีสักการสถานซึ่งเมื่อผ่านกาลเวลาจำเป็นต้องได้รับการปฏิสังขรณ์บูรณะ ประชาชนย่อมมีสิทธิในการตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินการของรัฐได้โดยสุจริต

การตื่นตัวทางการเมือง – การตระหนักให้ความสำคัญกับสักการสถานและปูชนียบุคคลหรือปูชนียวัตถุ การแสดงออกด้วยการอนุรักษ์หรือปกป้องสักการสถาน การรวมกลุ่มทำกิจกรรมเนื่องด้วยสักการสถาน เป็นการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางสังคมการเมืองด้วยการตื่นตัวดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทางสักการสถาน

การสนับสนุนจากภาครัฐและฝ่ายการเมือง – การให้งบประมาณเพื่อการบูรณะปฏิสังขรณ์สักการสถานต่าง ๆ การส่งเสริมให้มีกิจกรรมเนื่องด้วยสักการสถาน การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์สักการสถาน เป็นกระบวนการส่งเสริมสนับสนุนจากภาครัฐเพื่อให้ประชาชนเห็นถึงความสำคัญและมีศูนยร่วมทางจิตใจอันเป็นไปเพื่อความสามัคคีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของสังคม

๗. การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาตลอดถึงบรรพชิตในศาสนา

ความมีอิสระทางความคิด – พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งเหตุผลและปัญญาซึ่งมีความสอดคล้องกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ให้อิสระทางความคิดความเชื่อและเหตุผล ดังนั้นความมีอิสระทางความคิดในแง่ของการบำรุงพระพุทธศาสนาจึงเป็นเรื่องของศรัทธาของประชาชนแต่ละคนซึ่งมีความศรัทธามากน้อยแตกต่างกันไป เป็นเรื่องของกำลังทรัพย์ที่สามารถบำรุงศาสนาได้ และเป็นไปตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ ว่าด้วยการบริหารทรัพย์ของประชาชน คือ เก็บไว้ใช้จ่ายเลี้ยงตน เลี้ยงคนที่ควรบำรุง และทำประโยชน์ทำบุญต่าง ๆ เก็บไว้ประกอบกิจการและเก็บไว้ใช้สำรองคราวจำเป็น

การตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของรัฐ – หน่วยงานทางพระพุทธศาสนาเป็นองคาพยพส่วนหนึ่งของรัฐ สมณะหรือบรรพชิตถือเป็นเจ้าพนักงานของรัฐตามกฎหมาย ดังนั้น การบริหารกิจการพระศาสนาจึงเป็นเรื่องที่ประชาชนทั่วไปสามารถมีส่วนร่วมด้วย

การตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์ได้ หลักการตรวจสอบนั้นต้องคำนึงถึงหลักสุจริตเป็นที่ตั้ง การมีข้อมูลความรู้เพื่อการตรวจสอบวิพากษ์วิจารณ์อย่างถูกต้อง และคำนึงถึงหลักของความโปร่งใส ยุติธรรม

การตื่นตัวทางการเมือง – การตื่นตัวทางการเมืองในแง่ของการที่ภาคประชาชน ร่วมกันบำรุงอุปถัมภ์พระศาสนาจัดได้ว่าเป็นพลวัตทางสังคมที่มีความตื่นตัวซึ่งเป็นไปโดยหลักการ ร่วมรับผิดชอบบำรุงรักษาสถาบันศาสนา การตระหนักสนใจศึกษาหลักธรรมคำสอน การประพฤติ ปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนา ย่อมเป็นไปเพื่อส่งเสริมสนับสนุนบำรุงพระศาสนาให้เจริญออก งาม

การสนับสนุนจากภาครัฐและฝ่ายการเมือง – การดูแลเอาใจใส่พระพุทธศาสนา การ ส่งเสริมประชาชนให้มีศีลธรรม การจัดให้มีวิชาพระพุทธศาสนาเพื่อให้ประชาชนที่เป็นเยาวชนมี ความรู้ความเข้าใจหลักธรรมทางศาสนาอย่างถูกต้อง การใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็น ศีลธรรมกล่อมเกลาจริยธรรมทางสังคมและการเมือง ย่อมเป็นไปเพื่อการส่งเสริมสนับสนุนบทบาท ของพระพุทธศาสนาและพระภิกษุสงฆ์

๔.๔ ผลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

จากการศึกษาข้อมูลทางเอกสารที่เป็นแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้นำไปสู่การสร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถามเพื่อประมวลผลทางสถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากความคิดเห็นของการนำหลักพุทธธรรมมาภิ บาลไปประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราช จาก ประเด็น ๑. สภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ ๑) การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ๒) ความสนใจการบริหารงานของรัฐบาลและนักการเมือง ๓) ความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ทางการเมืองและสังคม และ ๔) การร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม ๒. องค์ประกอบของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ ๑) ความเป็นอิสระทางความคิด ๒) การตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของรัฐ ๓) การ ตื่นตัวทางการเมือง และ ๔) การสนับสนุนจากภาครัฐและฝ่ายการเมือง ๓. การนำหลักพุทธธรรมมาภิ บาลไปประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ หลักอปริหานิยธรรม ๗ ประกอบด้วย ๑) การหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ ๒) ความพร้อมเพียงกัน ประชุม ๓) การร่วมกำหนดกฎเกณฑ์ทางการเมือง ไม่บัญญัติสิ่งที่ไม่ได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการ เดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ ๔) การเคารพประธานและความคิดเห็นของสมาชิกในที่ประชุม ๕) การ ให้เกียรติสตรียอมรับความเท่าเทียมสตรีและบุรุษ ตลอดถึงการคุ้มครองผู้อ่อนแอ ๖) การเคารพสัก

การสถานของประเทศชาติบ้านเมือง และ ๗) การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาตลอดถึงบรรพชิตในศาสนา

รวมถึงผลวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์เชิงลึกค้นพบรูปแบบจำลองการนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อให้เกิดการยืนยันรูปแบบจำลองที่ได้จากการศึกษาวิจัย ยืนยันรูปแบบจำลองโดยวิธีการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๙ รูปหรือคน สำหรับผู้เชี่ยวชาญที่เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อเสนอแนะข้อคิดเห็น

การสนทนากลุ่มเฉพาะ(Focus Group Discussion) เรื่อง “การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช” จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๘ รูปหรือคน ดังนี้

๑. การนำหลักอภิธานิยธรรม ๗ มาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีความเหมาะสมกับบริบททางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ผู้วิจัยควรขยายความเพิ่มเติมให้เห็นถึงความเชื่อมโยงกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้ชัดขึ้น^{๒๑๑}

๒. ประชาชนและนักการเมืองสามารถนำหลักอภิธานิยธรรม ๗ มาประยุกต์ใช้ในกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพราะหลักอภิธานิยธรรมมีความสอดคล้องเข้ากันได้เหมาะสมกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นฐานสำคัญ^{๒๑๒}

๓. ผู้วิจัยควรเขียนอธิบายหลักธรรมอื่น ๆ เช่นหลักสัพบุริสธรรม มาประกอบเพิ่มเติมเชื่อมโยงให้สอดคล้องกับหลักอภิธานิยธรรมเพื่อทำให้การประยุกต์หลักธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีความกลมกลืนครอบคลุมสมบูรณ์มากขึ้น^{๒๑๓}

๔. ปัจจุบันประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น หากแต่เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ไม่ได้เชื่อมโยงกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ดังนั้นการที่ผู้วิจัยได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาประยุกต์เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นเรื่องที่มีความเหมาะสมมากสอดคล้องกับวัฒนธรรมไทยที่เป็นเมืองพุทธ^{๒๑๔}

๕. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองของโดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดนครศรีธรรมราชซึ่งผู้วิจัยได้นำหลักอภิธานิยธรรมเข้าไปประยุกต์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมนั้น ควร

^{๒๑๑} สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๑ วันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔.

^{๒๑๒} สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๒ วันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔.

^{๒๑๓} สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๓ วันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔.

^{๒๑๔} สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๔ วันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔.

เพิ่มเติมให้เห็นว่าหลักอภิธานิยธรรมในสมัยพุทธกาลนั้นได้มีบทบาทสำคัญต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้อย่างไร^{๒๑๕}

๖. การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบประยุกต์ ควรปรับให้สอดคล้องกับการมีส่วนร่วมในบริบทสถานการณ์ปัจจุบันทางการเมืองของประชาชนเป็นหลัก เพื่อให้ประชาชนสามารถนำหลักธรรมไปเป็นหลักการในการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ^{๒๑๖}

๗. การประชุมกันเป็นประจำ การเคารพให้เกียรติกัน การคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพ การให้ความสำคัญกับหลักธรรมทางศาสนา เป็นกระบวนการทางประชาธิปไตยที่มีความสำคัญต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจและแสดงออกทางการเมืองได้อย่างถูกต้องตามวิถีทางประชาธิปไตย^{๒๑๗}

๘. หลักอภิธานิยธรรม ๗ เพื่อประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เป็นหลักธรรมที่ดีมาก มีความเหมาะสมกับบริบทสังคมประชาธิปไตยไทยที่ต้องอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองภาคประชาชนเพื่อให้ประชาชนได้ใช้สิทธิหน้าที่พลเมืองตามรัฐธรรมนูญ^{๒๑๘}

สรุปความรู้จากการสนทนากลุ่มเฉพาะ(Focus Group Discussion) เรื่อง “การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช” จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๘ รูปหรือคน ดังนี้

การขยายความเพิ่มเติมให้เห็นถึงความเชื่อมโยงกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้ชัดเจน เป็นปัจจัยสำคัญทำให้มองเห็นภาพการใช้หลักพุทธธรรมเป็นหลักในการสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งการนำหลักธรรมมาเป็นหลักในการประยุกต์เข้ากับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชนี้ นับได้ว่ามีความเหมาะสมเพราะเข้ากับบริบททางสังคมในประเทศไทยอันเนื่องมาจากประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศไทยนับถือพระพุทธศาสนา และจะเป็นการดียิ่งขึ้น หากได้พรรณนาให้เห็นถึงบริบทสังคมในสมัยพุทธกาลที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสแนะนำกษัตริย์เมืองลิจฉวีให้ทรงนำหลักพุทธธรรม คือ อภิธานิยธรรม ๗ มาเป็นแนวทางในการปกครองประเทศ ทั้งนี้ เพื่อแสดงให้เห็นว่า การนำหลักอภิธานิยธรรม ๗ ไปใช้เป็นเครื่องมือในการปกครองประเทศมีประสิทธิภาพอย่างไรซึ่งจะทำให้เกิดมโนทัศน์ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

^{๒๑๕} สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔.

^{๒๑๖} สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๖ วันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔.

^{๒๑๗} สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔.

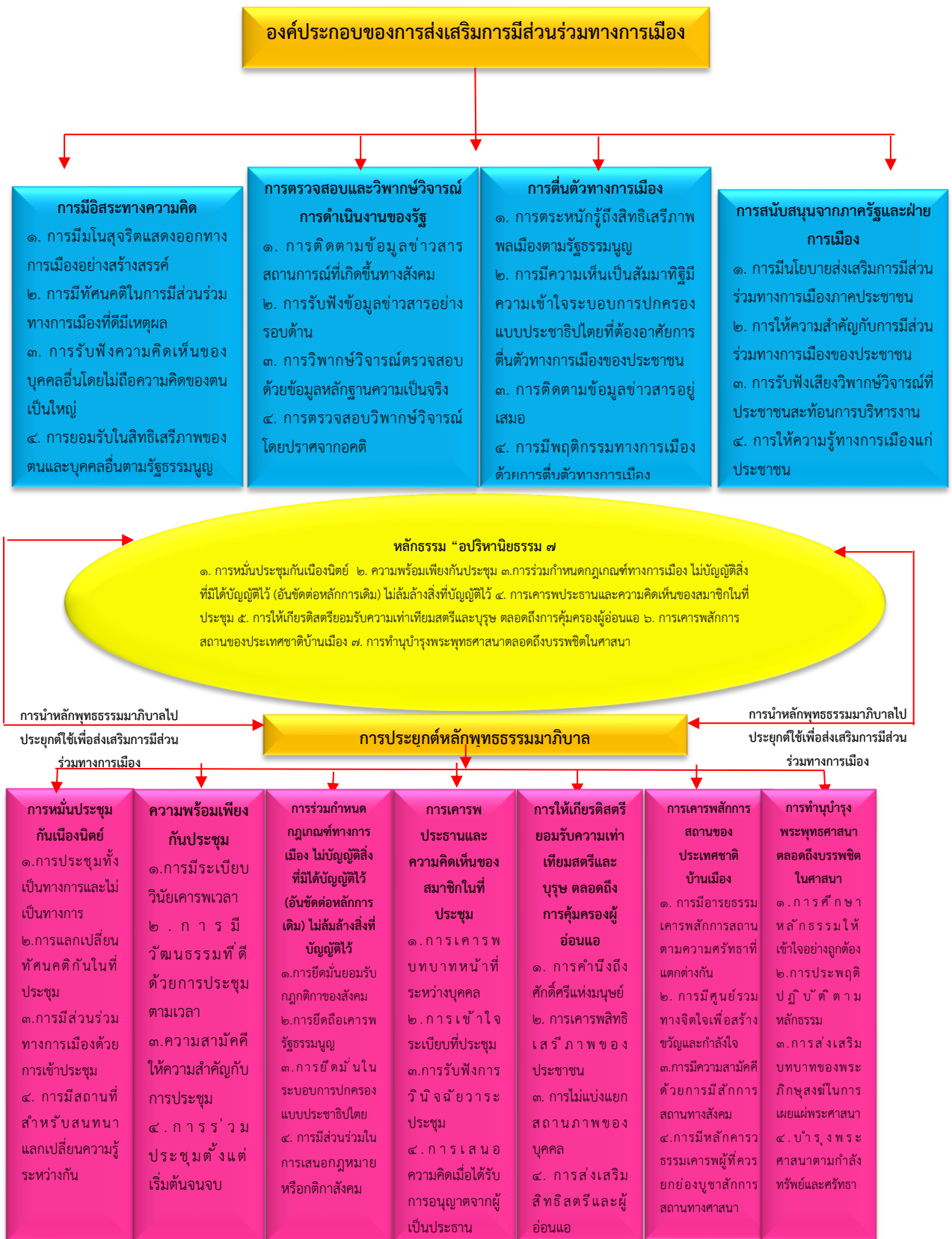
^{๒๑๘} สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔.

๔.๕ องค์ความรู้

การวิจัยเรื่อง “การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช” ผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงเอกสาร ด้วยการวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี หลักธรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย วิเคราะห์ผลจากแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิในการเลือกตั้งในจังหวัดนครศรีธรรมราชซึ่งผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่าง ๓ เขตการเลือกตั้ง จากทั้งหมด ๘ เขตการเลือกตั้ง โดยเลือกจากเขตที่มีประชากรมากที่สุด ขนาดกลาง และน้อยที่สุดตามลำดับ ที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีขึ้นไป จำนวน ๑,๕๖๑,๙๒๗ คน โดยผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) เป็นการสุ่มตัวอย่างประชากรโดยจำแนกตามพื้นที่เขตการเลือกตั้งที่มีจำนวนประชากรมากที่สุด ปานกลางและน้อยที่สุดของจังหวัดนครศรีธรรมราชจำนวน ๓ เขตการเลือกตั้ง โดยใช้สูตร Taro Yamane ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๔๐๐ คน แล้วนำข้อมูลเชิงปริมาณ นำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๗ รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๘ รูปหรือคน แล้วนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม นำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์แบบบูรณาการและพรรณนา “การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช” เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช และเพื่อเสนอการนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งผู้วิจัยได้องค์ความรู้ดังนี้

๔.๕.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัยโดยการสำรวจ เอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มเฉพาะ การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช และเพื่อเสนอการนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งผู้วิจัยได้องค์ความรู้ ดังแผนภาพที่ ๔.๑๖

แผนภาพที่ ๔.๑๖ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากแผนภาพที่ ๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย คือ องค์ประกอบของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช คือ ๑) การมีอิสระทางความคิด ๒) การตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของรัฐ ๓) การตื่นตัวทางการเมือง และ ๔) การสนับสนุนจากภาครัฐและฝ่ายการเมือง และการนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักการบริหารนิยธรรม ๗ ประกอบด้วย ๑) การหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ๒) ความพร้อมเพียงกันประชุม ๓) การร่วมกำหนดกฎเกณฑ์ทางการเมือง ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ ๔) การเคารพประธานและความคิดเห็นของสมาชิกในที่ประชุม ๕) การให้เกียรติสตรียอมรับความเท่าเทียมสตรีและบุรุษ ตลอดถึงการคุ้มครองผู้อ่อนแอ ๖) การเคารพสักการสถานของประเทศชาติ บ้านเมือง และ ๗) การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาตลอดถึงบรรพชิตในศาสนา

๑. องค์ประกอบของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ดังต่อไปนี้

๑.๑ การมีอิสระทางความคิด พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับระบบความคิดซึ่งเริ่มจากใจอันนำไปสู่พฤติกรรมทางการพูดและการกระทำ (มโนปุพฺพงฺคมา ธมฺมา มโนเสฎฺฐา มโนมยามนสา เจ ปทุฏฺเฐน ภาสติ วา กโรติ วา ตโต นํ ทุกฺขมเนวติ จกฺกัว วหโต ปทํ) ดังนั้น การมีอิสระทางความคิดของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชซึ่งส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนาจึงควรตั้งอยู่บนฐานมโนสุจริต คิดอย่างเป็นเหตุเป็นผลเป็นไปโดยถูกต้องและชอบธรรม และระบอบประชาธิปไตยซึ่งเป็นระบอบการปกครองที่ให้ความสำคัญกับสิทธิเสรีภาพของประชาชนในการแสดงออกทางความคิด การพูดและการกระทำ การที่ประชาชนมีอิสระทางความคิดอันนำไปสู่พฤติกรรมด้านอื่นจึงควรเป็นไปโดยหลักการ เมตตามโนกรรม คือจะคิดสิ่งใดก็ควรตั้งความปรารถนาดีให้แก่กัน ไม่เบียดเบียนกันและไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เป็นไปอย่างสร้างสรรค์เพื่อมีส่วนร่วมทางการเมืองสำหรับพัฒนาสังคมและประเทศชาติ

การมีอิสระทางความคิดในระบอบประชาธิปไตยนั้น ความเป็นอิสระจะต้องกอร์ปด้วยธรรมหรือเรียกว่า อิศรธรรมานุกฺต ฝึกฝนใจให้มีความเสียสละมีจิตสาธารณะหรือจิตอาสาคำนึงถึงสังคมและส่วนรวมเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมระดมความคิดใช้สิทธิและหน้าที่พลเมืองตามรัฐธรรมนูญ หลักการดังกล่าวในการมีอิสระทางความคิดนี้ย่อมเป็นไปเพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย

๑.๒ การตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของรัฐ การตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การบริหารงานทั้งภาครัฐและราชการนี้ควรเป็นไปอย่างมีขั้นตอน กล่าวคือ ประชาชนจะต้องมีความตื่นตัวมีความสนใจเหตุบ้านการเมืองสถานการณ์ของสังคมทั้งใกล้ตัวและไกลตัว

แสวงหาข้อมูลอย่างรอบด้าน มีความเป็นเหตุเป็นผล มีมโนธรรมสำนึกด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ตรวจสอบด้วยความโปร่งใสด้วยใจที่เป็นธรรมผ่านช่องทางหน่วยงานหรือองค์กรที่รับผิดชอบอย่างถูกต้องเป็นรูปธรรม

ส่วนการวิพากษ์วิจารณ์การบริหารงานของรัฐบาลหรือหน่วยงานราชการ ประชาชนจะต้องมีความเข้าใจในหลักการทางประชาธิปไตย การเข้าใจถึงสิทธิเสรีภาพภายใต้กฎหมาย การตื่นตัวสนใจสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทางสังคม การมีความรู้ความเข้าใจในข้อเท็จจริง การวางใจให้เป็นอย่างกลางวิพากษ์วิจารณ์ด้วยความโปร่งใสในฐานะประชาชนหรือพลเรือนที่สามารถแสดงออกทางความคิดความเห็นได้อย่างเป็นอิสระด้วยวิธีการแบบวัฒนธรรมดั้งเดิมคือการสนทนาเหตุบ้านการเมืองกันที่สภากาแฟตอนเช้าหรือในสถานที่ทำงานต่าง ๆ และวิธีการวิพากษ์วิจารณ์แบบวัฒนธรรมร่วมสมัยผ่านสื่อสารสังคมออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) ทวิตเตอร์ (Twitter) ไลน์ (Line) อินสตาร์แกรม (Instagram) คลับเฮาส์ (clubhouse) ชุม คลาวด์ มีดีตติ้ง (Zoom Cloud Meeting) เป็นต้น ซึ่งหลักการวิพากษ์วิจารณ์ประการสำคัญคือ วิจารณ์โดยไม่พุดเพื่อใส่ความกันเพื่อหวังผลทางการเมือง ไม่พุดคำที่เผ็ดร้อนระคายหูแม้จะอ้างได้ว่าเป็นวาทกรรมทางการเมืองประเภทหนึ่งเพื่อให้ภาครัฐสนใจรับฟังปัญหา ไม่พุดเสียชื่อเสียงประชดประชันแต่ควรเป็นวาทกรรมทางการเมืองแบบตรงไปตรงมาชัดเจน ตรงเป้าเข้าประเด็น และไม่พุดเรื่อยเปื่อยโดยไม่รับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนได้พุดออกไป ซึ่งการวิพากษ์วิจารณ์นอกจากควรตั้งบนฐานมโนสุจริตแล้ว ควรจะเป็นไปด้วยหลักเมตตาจริกรรม วิพากษ์วิจารณ์เพื่อประโยชน์ของสังคมและประเทศชาติ

๑.๓ การตื่นตัวทางการเมือง การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนจะเกิดขึ้นได้ต้องมีองค์ประกอบของการตื่นตัวทางการเมือง กล่าวคือ การเข้าใจถึงระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยว่าเป็นระบอบการปกครองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยโดยได้อำนาจตัวแทนของตนคือนักการเมืองใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนเพื่อบริหารประเทศดูแลผลประโยชน์ของตนและสังคม และประชาชนย่อมมีสิทธิอันชอบธรรมในการตื่นตัวเพื่อติดตามตรวจสอบรัฐบาลผู้ใช้อำนาจแทนตนว่าบริหารประเทศเป็นไปตามนโยบายที่รับปากกับประชาชนไว้หรือไม่และมีสิทธิอันชอบธรรมที่จะแสดงความเห็นหรือทัศนคติทางการเมืองหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลจัดการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของตน

การที่ประชาชนเห็นความสำคัญของสิทธิและเสรีภาพพลเมืองตามรัฐธรรมนูญ สนใจข่าวสารบ้านเมืองอยู่เสมอ มีความเสียสละเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง และการใช้สิทธิหน้าที่ของตนโดยไม่เพิกเฉย ซึ่งยอมนำมาสู่การพัฒนาการปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยมีส่วนร่วมจากประชาชนอย่างสร้างสรรค์

๑.๔ การสนับสนุนจากภาครัฐและฝ่ายการเมือง กระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยจะมีความเป็นไปได้โดยสมบูรณ์มากขึ้นด้วยการสนับสนุนจากรัฐบาลและพรรคการเมือง กล่าวคือ การมี

นโยบายส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน การมีสถานที่สำหรับการแสดงออกทางการเมืองให้กับประชาชน การรับฟังเสียงชื่นชมและวิพากษ์วิจารณ์การบริหารงานของรัฐบาล มีหน่วยงานหรือองค์กรสำหรับอบรมความรู้เกี่ยวกับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจ และพรรคการเมืองรับฟังปัญหาและความต้องการของประชาชนและสังคม เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในพรรคด้วยการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ย่อมเป็นกระบวนการสรรสร้างและส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย

๒. การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักอภิธานิธรรม ฯ ดังต่อไปนี้

๒.๑ การหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ การปกครองในระบอบประชาธิปไตยซึ่งต้องอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยการแลกเปลี่ยนแนวความคิดทัศนคติตลอดถึงข้อมูลความรู้ของประชาชนมาตถผลึกเป็นมติและเป็นองค์ความรู้เพื่อเป็นแนวทางการบริหารหรือพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ดังนั้น กระบวนการได้มาขององค์ความรู้และมติของสังคมย่อมเกิดจากการประชุมปรึกษาหารือกันเป็นประจำ การประชุมกันเป็นประจำตามหลักอภิธานิธรรมในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีลักษณะ ๒ อย่าง คือการประชุมอย่างเป็นทางการและการประชุมอย่างไม่เป็นทางการ

ลักษณะของการประชุมกันอย่างไม่เป็นทางการเป็นวิถีวัฒนธรรมของประชาชนในพื้นที่ ได้แก่การพบปะกันที่ร้านน้ำชากาแฟตอนเช้า ซึ่งประชาชนจะนั่งดื่มชาและกาแฟพร้อมด้วยดูข่าวโทรทัศน์หรืออ่านหนังสือพิมพ์ในร้านและร่วมสนทนาแลกเปลี่ยนทัศนคติทางการเมืองหรือข่าวสารบ้านเมืองที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน ประชาชนก็สามารถตถผลึกทางความคิดและอุดมการณ์ทางการเมืองจากการที่ตนได้เห็นได้ยินหรือได้ฟังจากวงสนทนาเกิดเป็นความรู้ทางการเมืองขึ้นและนำไปสู่สังคมทางการเมืองสำหรับประชาชนที่มีแนวคิดทัศนคติทางการเมืองที่ตรงกัน โดยร้านน้ำชากาแฟแต่ละสถานที่ซึ่งประชาชนเข้าไปใช้บริการและพบปะกันนั้นมักเป็นที่รับทราบกันว่าร้านไหนเป็นที่รวมของกลุ่มแนวความคิดทางการเมืองแบบใด ซึ่งแม้ประชาชนจะมีความเห็นแตกต่างกันทางการเมืองแต่ส่วนใหญ่ประชาชนมีความเข้าใจถึงสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกและดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันได้ด้วยการประนีประนอม (compromise)

ลักษณะของการประชุมแบบเป็นทางการในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีทั้งระดับการประชุมของประชาชนโดยทั่วไปและการประชุมอย่างเป็นทางการของหน่วยงานทางการเมือง ซึ่งการประชุมระดับของชาวบ้านนั้น เป็นการประชุมของชุมชนหรือหมู่บ้านของประชาชนที่อาศัยอยู่ร่วมกันมีการนัดหมายเพื่อการประชุมปรึกษาหารือ ขอความคิดเห็น หรือแจ้งเพื่อทราบถึงสิ่งต่าง ๆ ที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับประชาชนในพื้นที่ และการประชุมระดับของหน่วยงานราชการนั้นเป็นไปตามระเบียบวาระการประชุมซึ่งได้มีกำหนดหมายให้สมาชิกของหน่วยงานได้ทราบกำหนดการแล้วโดยการประชุม

ของหน่วยงานหรือองค์กรทางการเมืองนั้นบางโอกาสอาจเชิญประชาชนในพื้นที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการประชุมนั้นด้วยหากวาระการประชุมนั้นเป็นเรื่องสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อด้านใดด้านหนึ่งต่อการดำเนินชีวิตของประชาชน

การประชุม ๒ ลักษณะดังกล่าวนี้จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชนหรือสมาชิกของหน่วยงานและองค์กรนั้น ๆ ซึ่งประชาชนและนักการเมืองควรตระหนักเห็นความสำคัญของการประชุมว่าเป็นรากฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกันของสังคมและควรจัดให้มีการประชุมตามวาระประจำหรือเพิ่มเติมวาระพิเศษตามสถานการณ์ความจำเป็นที่เกิดขึ้น เมื่อมีการประชุมเกิดขึ้นก็ควรเข้าร่วมการประชุมและแสดงความคิดเห็นเพื่อได้ข้อยุติหรือมติร่วมกันที่ดีที่สุดสำหรับสังคม หลักการประชุมกันเนื่องนี้ย่อมเป็นกลไกเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

๒.๒ ความพร้อมเพียงกันประชุม การมีระเบียบวินัย เอาใจใส่ภาระหน้าที่ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ส่งสมอารยธรรมประชาธิปไตยด้วยการเข้าร่วมประชุมอย่างพร้อมเพรียงกัน การพัฒนาประเทศชาติบ้านเมืองจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชนทุกภาคส่วน ซึ่งความร่วมมือเข้าร่วมประชุมนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อประชาชนตระหนักเห็นความสำคัญของการประชุมโดยพร้อมเพรียงกัน เป็นประชากรคุณภาพตามหลักสัปปุริสธรรม คือ ต้องเป็นผู้รู้จักเหตุ ผล ตน ประมาณ กาล ชุมชน และบุคคล โดยเฉพาะหลักกาลัญญตา คือเป็นผู้รู้จักกาลเทศะ เข้าร่วมประชุมก่อนถึงเวลาและร่วมประชุมตั้งแต่เริ่มประชุมจนกระทั่งเลิกประชุม สามารถแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมได้ ถือเอาสารัตถะและประขามติจากที่ประชุมได้

การเข้าร่วมประชุมอย่างพร้อมเพรียงกันของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชย่อมเป็นไปเพื่อความสมัคสมานสามัคคีอันส่งผลต่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (สุขา สงฆสส สามัคคี) และการที่ประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีความสามัคคีกลมเกลียวอันหนึ่งเดียวกันนั้นย่อมเกิดจากธรรมปทัฏฐานคือ มีเมตตาธรรมดำรงชีวิตร่วมกันด้วยความรักปรารถนาดีร่วมประชุมสร้างสิ่งดีงามให้เกิดขึ้นแก่สังคม มีเวทย์วาจจธรรม คือ การไม่นิ่งดูตาย ร่วมประชุม ร่วมกันคิดร่วมกันทำสรรสร้างความสำเร็จให้เกิดขึ้นกับตนเองและสังคม และจาคธรรม คือ การเสียสละเวลาส่วนตน เสียสละกำลังกาย กำลังทรัพย์เพื่อเข้าร่วมประชุมอันเป็นกิจสังคมส่วนรวม การที่ประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีหลักพุทธธรรมาภิบาลดังกล่าวเพื่อเข้าร่วมประชุมอันเป็นวาระของสังคมย่อมสะท้อนให้เห็นถึงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

๒.๓ การร่วมกำหนดกฎเกณฑ์ทางการเมือง **ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม)** **ไม่ล้มล้างสิ่งที่มีบัญญัติไว้** ประเทศชาติบ้านเมืองคือที่อยู่อาศัยของประชาชนในชาติซึ่งการอาศัยอยู่ร่วมกันนั้นจำเป็นต้องมีกฎหมายและกติกาทางสังคมเป็นหลักประกันให้ประชาชนได้รับการคุ้มครองทางกฎหมายตามสิทธิเสรีภาพของมนุษย์ชน และกฎหมายสูงสุดอันเป็นกฎเกณฑ์ของ

สังคมนี้จะต้องบัญญัติหรือตราขึ้นจากการมีส่วนร่วมของประชาชน (ประชามติ) ตามหลักนิติศาสตร์ว่า
 คนใดบัญญัติกฎหมาย กฎหมายย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์ของชนนั้น เมื่อกฎหมายมีความเชื่อมโยงกับ
 ประชาชนทุกภาคส่วน กฎหมายนั้นย่อมได้รับการเคารพและปฏิบัติตามจากประชาชนด้วยดี

สำนวนภาษาไทยกล่าวไว้ว่า บ้านเมืองมีชื่อมีแป ถ้าชื่อแปอันเป็นโครงสร้างสำคัญของ
 บ้านถูกรื้อบ้านก็พังทลาย สะท้อนให้เห็นว่า การจะทำให้สังคมสงบสุขประเทศชาติบ้านเมืองไม่ล่ม
 สลาย กฎหมายสูงสุดของประเทศอันได้แก่รัฐธรรมนูญจะต้องได้รับการพิทักษ์ปกป้องไม่ให้มีกลุ่มผู้มี
 อำนาจใดมาทำลายหรือยกเลิกทุกภาคส่วนต้องให้ความเคารพและปฏิบัติตาม ถ้าทุกภาคส่วนเคารพ
 ไม่ละเมิดกฎหมายสูงสุดของรัฐ ประชาชนชนในชาติก็อยู่ร่วมกันอย่างเป็นปกติสุขไม่มีความแตกแยก
 หรือทะเลาะแบ่งฝักฝ่าย หลักการสำคัญ คือ ต้องอบรมกล่อมเกล่าให้ทุกสถาบันและประชาชนทุกภาค
 ส่วนเข้าใจระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีรัฐธรรมนูญเป็นระเบียบของสังคมอย่างสูงสุด

สังคมมีวิวัฒนาการเปลี่ยนไปย่อมมีความจำเป็นในการมีกฎหมายเพิ่มเติมขึ้นตาม
 ความซับซ้อนและบริบททางสังคม ซึ่งกฎหมายที่บัญญัติเพิ่มเติมภายหลังนี้มีลักษณะเป็นอนุบัญญัติที่
 ต้องสอดคล้องกับกฎหมายสูงสุดคือรัฐธรรมนูญ และไม่สามารถขัดแย้งกับกฎหมายสูงสุดคือ
 รัฐธรรมนูญได้ เพื่อเป็นการรักษากฎหมายสูงสุดเอาไว้และเพิ่มเติมกฎหมายใหม่ให้มีความร่วมสมัยเข้า
 กับบริบทสังคมปัจจุบัน การเคารพรักษาปฏิบัติตามกฎหมายสูงสุดของประเทศนี้เป็นกระบวนการ
 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช

๒.๔ การเคารพประธานและความคิดเห็นของสมาชิกในที่ประชุม การยอมรับความ
 คิดเห็นของประธานซึ่งทำหน้าที่ดำเนินการประชุมและมีอำนาจวินิจฉัยการแสดงความคิดเห็นของสมาชิก
 เป็นสิ่งดีสมาชิกผู้เข้าร่วมประชุมควรเคารพและเชื่อฟัง เพราะเป็นผู้มีประสบการณ์มีวิสัยทัศน์ในการ
 ทำงาน การเคารพประธานในที่ประชุมนี้เป็นมารยาทและเป็นระเบียบที่พึงประสงค์ของสังคม
 ประชาธิปไตย สมาชิกของที่ประชุมพึงรู้บทบาทหน้าที่ของตนและผู้อื่น ประธานต้องสังวรไว้ว่าจะต้อง
 ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อตรงเป็นกลางมีความยุติธรรม และในการประชุมกันผู้ประชุมก็รู้จักบทบาท
 และให้การทำหน้าที่ของประธานและสมาชิกในที่ประชุม การอยู่ร่วมกันในสังคมนั้นเราต้องเคารพว่า
 ใครเป็นประธานหรือเป็นประมุขอยู่ในที่นั้นก็เคารพและให้เกียรติท่านโดยไม่ทำอะไรตามใจของตนเอง
 ในที่ประชุมซึ่งถ้าทำอะไรตามใจตนเองการประชุมนั้นก็เป็นที่ไปด้วยความไม่เรียบร้อย ดังนั้นประชาชน
 จะต้องรู้จักทั้งสิทธิและกาลเทศะว่าในที่ประชุมนั้นตนเองควรปฏิบัติตัวอย่างไร การเคารพประธานนี้
 ควรทำตัวเองให้เป็นอุปมาว่า เมื่อเราทำหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายเราย่อมต้องการให้ผู้อื่นยอมรับและ
 ให้เกียรติในการทำหน้าที่ของเรา การเคารพผู้เป็นประธานในที่ประชุมเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็น
 เพราะบ่งบอกให้รู้บทบาทหน้าที่ระหว่างกันหรือเรียกว่าหลัก Status & Law สำคัญในบทบาทระหว่าง
 กัน การประชุมกันจะเกิดสัมฤทธิ์ผลได้ก็ต่อเมื่อผู้เข้าร่วมประชุมได้แสดงบทบาทของตนได้อย่างถูกต้อง
 และรู้จักกาลเทศะ การที่ประชาชนมีมารยาททางสังคมกอร์ปด้วยอารยธรรมตามวัฒนธรรมสากล

เคารพประธานและความคิดเห็นของสมาชิกผู้เข้าร่วมประชุมย่อมเป็นไปเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามครรลองประชาธิปไตย

๒.๕ การให้เกียรติสตรียอมรับความเท่าเทียมสตรีและบุรุษ ตลอดถึงการคุ้มครองผู้อ่อนแอ การให้เกียรติสตรียอมรับความเท่าเทียมสตรีและบุรุษและคุ้มครองผู้อ่อนแอ เพื่อประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบไปด้วยหลักการที่สำคัญ คือ การให้เกียรติผู้หญิงและการคุ้มครองบุคคลที่อ่อนแอตลอดถึงการเคารพความเท่าเทียมกันของมนุษย์ เป็นหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้เพื่อเป็นหลักการให้สังคมอยู่ร่วมกันโดยคำนึงถึงมนุษยธรรม สังคมการเมืองทั่วโลกในปัจจุบันนี้สมาชิกทางการเมืองมีทั้งผู้หญิงและผู้ชาย สังคมจึงควรแสดงถึงการเคารพสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค เพิ่มบทบาทให้ผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมทางสังคมมากขึ้น

พระพุทธเจ้าทรงเป็นแบบอย่างที่ดีในการเคารพและปกป้องสิทธิความเป็นมนุษย์ โดยตรัสรับรองไว้ว่ามนุษย์ทุกคนสามารถบรรลุธรรมได้โดยเท่าเทียมกันไม่ถูกจำกัดโดยเพศหรือสถานภาพอื่นใดเป็นต้น ดังนั้นการอยู่ร่วมกันในสังคมและการมีส่วนร่วมทางการเมืองในสังคมนั้น การที่ประชาชนตระหนักถึงสิทธิ เคารพให้เกียรติซึ่งกันและกันเป็นต้นจะเป็นวัฒนธรรมอันดีและเป็นความงดงามทางประชาธิปไตย หญิงและชายมีความต่างกันแค่เพศสภาพ ฉะนั้น ต่างเพศต่างก็มีศักดิ์ศรีเท่ากัน การให้เกียรติกันไม่ว่าจะเป็นสุภาพสตรีหรือสุภาพบุรุษในความเท่าเทียมกันเป็นหลักความเสมอภาคในสังคมประชาธิปไตยซึ่งให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนทางด้านการเมืองโดยไม่จำกัด สถานภาพ เชื้อชาติและศาสนา เพื่อให้ประชาชนใช้ศักยภาพที่ตนมีให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมที่ตนอยู่อาศัย พระพุทธศาสนาส่งเสริมเรื่องสิทธิและเสรีภาพให้กับสังคมมาตั้งแต่อดีต พระพุทธองค์ทรงอนุญาตให้เพศหญิงบรรพชาอุปสมบทเป็นภิกษุณีได้ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่เคยมีปรากฏในศาสนาใดมาก่อน เมื่อทรงประกาศหลักธรรมก็ทรงให้ความเท่าเทียมเสมอภาคทางสังคมตั้งในหลักการบริหารนิยธรรม ให้โอกาสทุกคนเข้ามามีบทบาทมีส่วนร่วมทางสังคมอย่างเสมอภาคกัน

การให้ความคุ้มครองดูแลประชาชนผู้อ่อนแอหรือผู้ที่ต้องการได้รับการปกป้องจากสังคมเป็นไปตามหลักเมตตาโมกกรรม ประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชซึ่งส่วนใหญ่เป็นพุทธศาสนิกชนควรนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลเป็นหลักในการอยู่ร่วมกัน คือ รักกันเหมือนพี่ ดีกันเหมือนน้อง ประองดองกันเหมือนญาติ อันจะเป็นเหตุนำความเจริญมาสู่สังคม (สพเพสํ สงฆภูตานํ สามัคคี วุฑฒิสาธิกา) เมื่อประชาชนคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพระหว่างกันโดยไม่จำกัดสถานภาพข้อจำกัดส่วนบุคคลและให้ความคุ้มครองป้องกันบุคคลผู้อ่อนแอ นับเป็นกลไกการสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนให้อยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข

๒.๖ การเคารพหลักการสถานของประเทศชาติบ้านเมือง การเคารพหลักการสถานของประเทศชาติบ้านเมือง เพื่อประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน

จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบไปด้วยหลักการสำคัญ คือ การสร้างศูนย์รวมทางจิตใจ ซึ่งในพระพุทธศาสนาอาจใช้โมเดลหรือต้นแบบเมืองเวสาลี มีการสร้างเจดีย์ ๔ องค์ ประจำ ๔ ทิศ เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้ประชาชนสมัคสมานสามัคคีกัน

การที่ประชาชนเคารพ บุคคล สถานที่ทางสังคม ก็จะส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมทางสังคมได้ เพราะบุคคลและสถานที่ซึ่งประชาชนให้การเคารพบูชาถือได้ว่าเป็นสื่อชนิดหนึ่งที่จะดึงคนให้ระลึกรู้ถึงคุณูปการความดีงามของบุคคลและสักการสถานต่าง ๆ ที่มีความสำคัญ หลักการเคารพสักการสถานดังกล่าวนี้หมายถึงการที่ประชาชนมีศูนย์รวมทางจิตใจซึ่งเป็นปัจจัยทำให้เกิดพลังในการแสดงออก

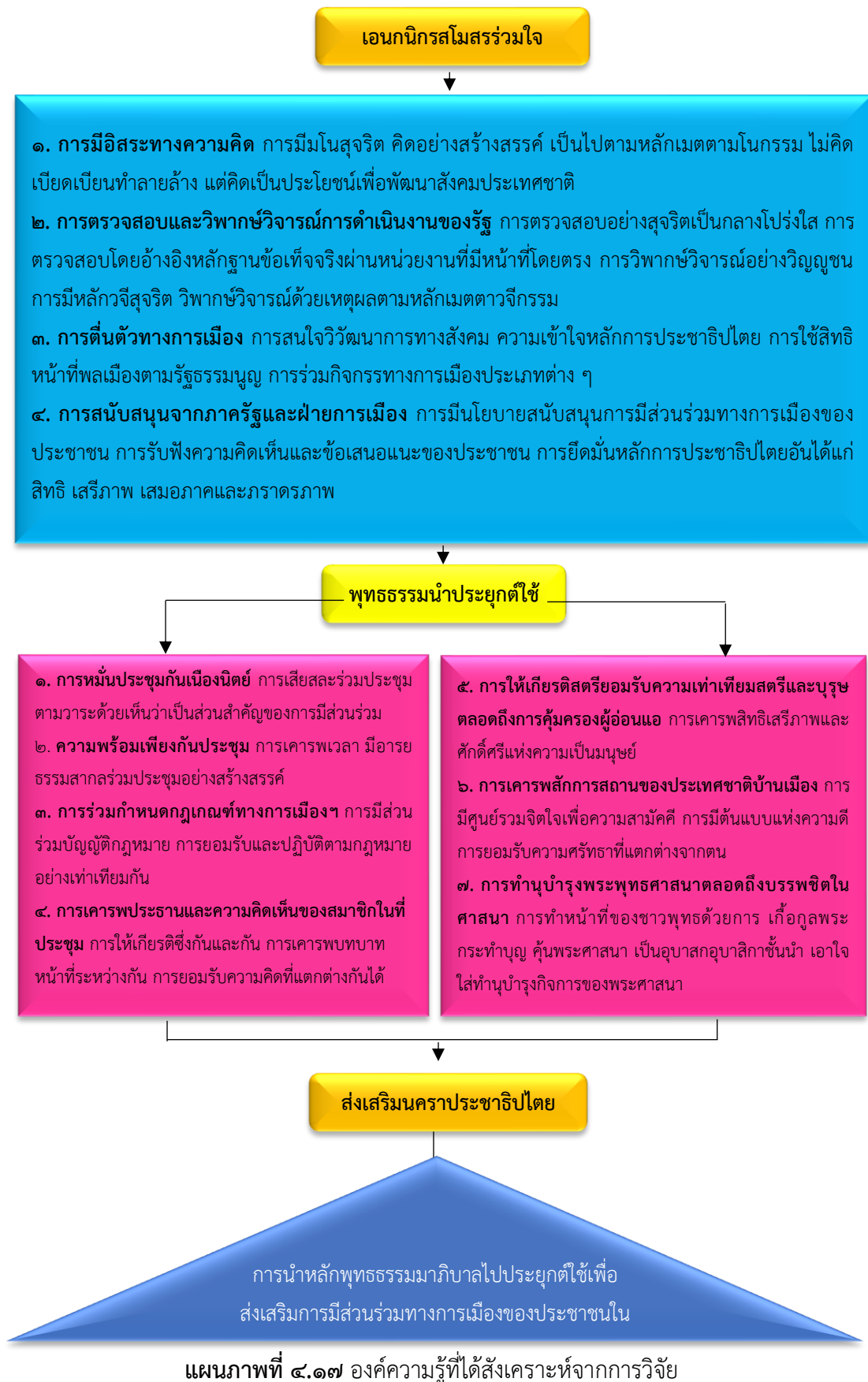
อีกนัยหนึ่ง หมายถึง ความเป็นผู้มีต้นแบบความดีในชีวิต ศาสนาสังคมและการเมืองนั้นต้องขับเคลื่อนไปพร้อมกัน การเมืองจะดีได้ก็เพราะประชาชนและนักการเมืองมีธรรมาภิบาลในการครองตน การแสดงออกซึ่งการเคารพบูชาเป็นทั้งการแสดงออกถึงความเคารพบูชาส่วนตัวทั้งการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางสังคมการเมืองไปในเวลาเดียวกัน การเคารพผู้ที่ควรเคารพและการนับถือผู้ที่ควรนับถือเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีเป็นกระบวนการกล่อมเกล่าให้ประชาชนอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างสร้างสรรค์ การเคารพสักการสถานเป็นหลักทั่วไปที่เรียกว่า ความดีสากล การเคารพสักการสถานหรือการเคารพบูชาบุคคลต่าง ๆ นั้น เป็นเรื่องของความยอมรับความแตกต่างของประชาชนที่มีความคิดความเชื่อแตกต่างกันแต่สามารถอยู่ร่วมสังคมเดียวกันได้ การแสดงออกซึ่งความยอมรับนับถือหรือที่เรียกว่าความเคารพนั้นเป็นไปตามหลักการระดมยอมนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

๒.๗ การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาตลอดถึงบรรพชิตในศาสนา พระพุทธศาสนาเป็นสถาบันหลักของสังคมไทย ดังนั้น วัฒนธรรมจารีตประเพณีและหลักธรรมในพระพุทธศาสนามีส่วนสำคัญทำให้วิถีชีวิตของประชาชนเชื่อมโยงผูกพันกับพระพุทธศาสนา ประชาชนส่วนใหญ่นอกจากใช้ศาสนสถานอันได้แก่วัดเป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมทางศาสนาแล้ว บางครั้งก็ใช้ศาสนสถานเป็นสถานที่ประชุมเพื่อกิจกรรมทางสังคมและการเมือง เพราะฉะนั้น จึงเป็นเรื่องที่ภาครัฐและประชาชนควรส่งเสริมให้พระพุทธศาสนาหรือสถาบันที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาได้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางสังคมและการเมืองด้วยในสถานะของผู้อบรมหลักศีลธรรมคำสอน ซึ่งเป็นไปตามหน้าที่ของพุทธบริษัทฝ่ายฆราวาส คือ เกื้อกูลพระ กระทำบุญ คุนพระศาสนา เป็นอุบาสก อุบาสิกาชั้นนำ และทำนุบำรุงกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ควรสนับสนุนส่งเสริมบทบาทของวัดในด้านการศึกษา สงเคราะห์ผู้พิการ สงเคราะห์คนชรา ให้มากขึ้น หากทำได้แบบนี้เท่ากับได้ประโยชน์ ๒ ทาง คือ การอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาและได้อุปถัมภ์ประชาชนไปในคราวเดียวกันด้วย ซึ่งในบรรพกาลก็เป็นเช่นเดียวกัน คนยากจนคนไร้ที่อยู่อาศัยก็บวชในพระพุทธศาสนาได้ คนร่ำรวยมหาเศรษฐีก็บวชในพระพุทธศาสนาได้ ผู้บวชแล้วก็เสมอภาคกันโดยหลักพระวินัยไม่ได้มีการแบ่งแยก

ว่าคนจนหรือคนรวย อยู่แบบสังคมธรรมาธิปไตย เมื่อฝ่ายศาสนจักรและฝ่ายอาณาจักรต่างก็อยู่กัน ได้ทำหน้าที่แห่งตนโดยสมบูรณ์ดังโบราณจารย์กล่าวไว้ว่า วัดจะดี มีหลักฐาน เพราะบ้านช่วย บ้านจะสวย เพราะมีวัด ตัดนิสัย บ้านกับวัด ผิดกันช่วย อำนวยชัย ถ้าขัดกัน ก็บรลัย ทั้งสองทาง เพราะฉะนั้น การที่ประชาชนและภาครัฐอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนาเป็นการสะท้อนให้เห็น กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบประยุกต์ระหว่างพุทธจักรและอาณาจักรให้มีความสอดคล้องกันอย่างลงตัว

๔.๕.๒ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย โดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีทางการเมือง การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการสนทนากลุ่มเฉพาะ “ การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ” เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช และเพื่อเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมมาภิบาลเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งผู้วิจัยได้องค์ความรู้ ดังแผนภาพที่ ๔.๑๗

องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการสังเคราะห์การวิจัย

จากแผนภาพที่ ๔.๒ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการการวิจัย คือ องค์ประกอบของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช คือ ๑) การมีอิสระทางความคิด ๒) การตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของรัฐ ๓) การตื่นตัวทางการเมือง และ ๔) การสนับสนุนจากภาครัฐและฝ่ายการเมือง และการนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักอภิธานิธรรม ๗ ประกอบด้วย ๑) การหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ ๒) ความพร้อมเพียงกันประชุม ๓) การร่วมกันกำหนดกฎเกณฑ์ทางการเมือง ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ ๔) การเคารพประธานและความคิดเห็นของสมาชิกในที่ประชุม ๕) การให้เกียรติสตรียอมรับความเท่าเทียมสตรีและบุรุษ ตลอดถึงการคุ้มครองผู้อ่อนแอ ๖) การเคารพหลักการสถานของประเทศชาติบ้านเมือง และ ๗) การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาตลอดถึงบรรพชิตในศาสนา

๑. องค์ประกอบของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ดังต่อไปนี้

๑.๑ การมีอิสระทางความคิด การมีอิสระทางความคิดของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนาควรตั้งอยู่บนฐานมโนสุจริต คิดอย่างเป็นเหตุเป็นผลเป็นไปโดยถูกต้องและชอบธรรม และระบอบประชาธิปไตยซึ่งเป็นระบอบการปกครองที่ให้ความสำคัญกับสิทธิเสรีภาพของประชาชนในการแสดงออกทางความคิด การพูดและการกระทำ การที่ประชาชนมีอิสระทางความคิดอันนำไปสู่พฤติกรรมด้านอื่นจึงควรเป็นไปโดยหลักการ เมตตามโนกรรม คือจะคิดสิ่งใดก็ควรตั้งความปรารถนาดีให้แก่กัน ไม่เบียดเบียนกันและไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เป็นไปอย่างสร้างสรรค์เพื่อมีส่วนร่วมทางการเมืองสำหรับพัฒนาสังคมและประเทศชาติ

การมีอิสระทางความคิดในระบอบประชาธิปไตยนั้น ความเป็นอิสระจะต้องก่อรูปด้วยธรรมหรือเรียกว่า อิศรธรรมานุยุต ฝึกฝนใจให้มีความเสียสละมีจิตสาธารณะหรือจิตอาสาคำนึงถึงสังคมและส่วนรวมเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมระดมความคิดใช้สิทธิและหน้าที่พลเมืองตามรัฐธรรมนูญ หลักการดังกล่าวในการมีอิสระทางความคิดนี้ย่อมเป็นไปเพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย

๑.๒ การตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของรัฐ การตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การบริหารงานทั้งภาครัฐและราชการควรเป็นไปอย่างมีขั้นตอน ประชาชนจะต้องมีความตื่นตัวมีความสนใจเหตุบ้านการเมืองสถานการณ์ของสังคมทั้งใกล้ตัวและไกลตัว แสวงหาข้อมูลอย่างรอบด้าน ความเป็นเหตุเป็นผล มีมโนธรรมสำนึกด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ตรวจสอบด้วยความโปร่งใสด้วยใจที่เป็นธรรมผ่านช่องทางหน่วยงานหรือองค์กรที่รับผิดชอบอย่างถูกต้องเป็นรูปธรรม

ส่วนการวิพากษ์วิจารณ์การบริหารงานของรัฐบาลหรือหน่วยงานราชการ ประชาชนจะต้องมีความเข้าใจในหลักการทางประชาธิปไตย การเข้าใจถึงสิทธิเสรีภาพภายใต้กฎหมาย การตื่นตัวสนใจสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทางสังคม การมีความรู้ความเข้าใจในข้อเท็จจริง การวางใจให้เป็นกลางวิพากษ์วิจารณ์ด้วยความโปร่งใสในฐานะประชาชนหรือพลเรือนที่สามารถแสดงออกทางความคิดความเห็นได้อย่างเป็นอิสระด้วยวิธีการแบบวัฒนธรรมดั้งเดิมคือการสนทนาเหตุบ้านการเมืองกันที่สภากาแฟตอนเช้าหรือในสถานที่ทำงานต่าง ๆ และวิธีการวิพากษ์วิจารณ์แบบวัฒนธรรมร่วมสมัยผ่านสื่อสารสังคมออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) ทวิตเตอร์ (Twitter) ไลน์ (Line) อินสตาแกรม (Instagram) คลับเฮาส์ (clubhouse) ชุม คลาวด์ มีดีตติ้ง (Zoom Cloud Meeting) เป็นต้น ซึ่งหลักการวิพากษ์วิจารณ์ประการสำคัญคือ วิจารณ์โดยไม่พุดเพื่อใส่ความกันเพื่อหวังผลทางการเมือง ไม่พุดคำที่เผ็ดร้อนระคายหูแม้จะอ้างได้ว่าเป็นวาทกรรมทางการเมืองประเภทหนึ่งเพื่อให้ภาครัฐสนใจรับฟังปัญหา ไม่พุดเสียดสีประชดประชันแต่ควรเป็นวาทกรรมทางการเมืองแบบตรงไปตรงมาชัดเจนตรงเป้าเข้าประเด็น และไม่พุดเรื่อยเปื่อยโดยไม่รับผิดชอบสิ่งที่ตนได้พุดออกไป ซึ่งการวิพากษ์วิจารณ์นอกจากควรตั้งบนฐานมโนสุจริตแล้ว ควรจะเป็นไปด้วยหลักเมตตาวจีกรรม วิพากษ์วิจารณ์เพื่อประโยชน์ของสังคมและประเทศชาติ

๑.๓ การตื่นตัวทางการเมือง การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนจะเกิดขึ้นได้ต้องมีองค์ประกอบของการตื่นตัวทางการเมือง กล่าวคือ การเข้าใจถึงระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยว่าเป็นระบอบการปกครองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยโดยได้อนุญาตตัวแทนของตนคือนักการเมืองใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนเพื่อบริหารประเทศดูแลผลประโยชน์ของตนและสังคม และประชาชนย่อมมีสิทธิอันชอบธรรมในการตื่นตัวเพื่อติดตามตรวจสอบรัฐบาลผู้ใช้อำนาจแทนตนว่าบริหารประเทศเป็นไปตามนโยบายที่รับปากกับประชาชนไว้หรือไม่และมีสิทธิอันชอบธรรมที่จะแสดงความเห็นหรือทัศนคติทางการเมืองหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลจัดการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของตน

การที่ประชาชนเห็นความสำคัญของสิทธิและเสรีภาพพลเมืองตามรัฐธรรมนูญ สนใจข่าวสารบ้านเมืองอยู่เสมอ มีความเสียสละเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง และการใช้สิทธิหน้าที่ของตนโดยไม่เพิกเฉย ซึ่งย่อมนำมาสู่การพัฒนาการปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยมีส่วนร่วมจากประชาชนอย่างสร้างสรรค์

๑.๔ การสนับสนุนจากภาครัฐและฝ่ายการเมือง กระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยจะมีความเป็นไปได้โดยสมบูรณ์มากขึ้นด้วยการสนับสนุนจากรัฐบาลและพรรคการเมือง กล่าวคือ การมีนโยบายส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน การมีสถานที่สำหรับการแสดงออกทางการเมืองให้กับประชาชน การรับฟังเสียงชื่นชมและวิพากษ์วิจารณ์การบริหารงานของรัฐบาล มีหน่วยงานหรือองค์กรสำหรับอบรมความรู้เกี่ยวกับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยให้

ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจ และพรรคการเมืองรับฟังปัญหาและความต้องการของประชาชน และสังคม เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในพรรคด้วยการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ย่อมเป็นกระบวนการสรรสร้างและส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย

๒. การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักอภิธานิยธรรม ๗ (๑. การประยุกต์หลักพุทธธรรมภิบาล ๒. การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย ๓. พัฒนาการทางการเมือง และ ๔. ความเข้าใจการปกครองในระบอบประชาธิปไตย) ดังต่อไปนี้

๒.๑ การหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ การปกครองในระบอบประชาธิปไตยซึ่งต้องอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยการแลกเปลี่ยนแนวความคิดทัศนคติตลอดถึงข้อมูลความรู้ของประชาชนมาตกลึกเป็นมติและเป็นองค์ความรู้เพื่อเป็นแนวทางการบริหารหรือพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ดังนั้น กระบวนการได้มาขององค์ความรู้และมติของสังคมนั้นย่อมเกิดจากการประชุมปรึกษาหารือกันเป็นประจำ การประชุมกันเป็นประจำตามหลักอภิธานิยธรรมในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีลักษณะ ๒ อย่าง คือการประชุมอย่างเป็นทางการและการประชุมอย่างไม่เป็นทางการ

ลักษณะของการประชุมกันอย่างไม่เป็นทางการเป็นวิถีวัฒนธรรมของประชาชนในพื้นที่ ได้แก่การพบปะกันที่ร้านน้ำชากาแฟตอนเช้า ซึ่งประชาชนจะนั่งดื่มชาและกาแฟพร้อมด้วยคู่ข่าวโทรทัศน์หรืออ่านหนังสือพิมพ์ในร้านและร่วมสนทนาแลกเปลี่ยนทัศนคติทางการเมืองหรือข่าวสารบ้านเมืองที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน ประชาชนก็สามารถตกลึกทางความคิดและอุดมการณ์ทางการเมืองจากการที่ตนได้เห็นได้ยินหรือได้ฟังจากวงสนทนาเกิดเป็นความรู้ทางการเมืองขึ้นและนำไปสู่สังคมทางการเมืองสำหรับประชาชนที่มีแนวคิดทัศนคติทางการเมืองที่ตรงกัน โดยร้านน้ำชากาแฟแต่ละสถานที่ซึ่งประชาชนเข้าไปใช้บริการและพบปะกันนั้นมักเป็นที่รับทราบกันว่าร้านไหนเป็นที่รวมของกลุ่มแนวความคิดทางการเมืองแบบใด ซึ่งแม้ประชาชนจะมีความเห็นแตกต่างกันทางการเมืองแต่ส่วนใหญ่ประชาชนมีความเข้าใจถึงสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกและดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันได้ด้วยการประนีประนอม (compromise)

ลักษณะของการประชุมแบบเป็นทางการในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีทั้งระดับการประชุมของประชาชนโดยทั่วไปและการประชุมอย่างเป็นทางการของหน่วยงานทางการเมือง ซึ่งการประชุมระดับของชาวบ้านนั้น เป็นการประชุมของชุมชนหรือหมู่บ้านของประชาชนที่อาศัยอยู่ร่วมกัน มีการนัดหมายเพื่อการประชุมปรึกษาหารือ ขอความคิดเห็น หรือแจ้งเพื่อทราบถึงสิ่งต่าง ๆ ที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับประชาชนในพื้นที่ และการประชุมระดับของหน่วยงานราชการนั้นเป็นไปตามระเบียบวาระการประชุมซึ่งได้มีกำหนดหมายให้สมาชิกของหน่วยงานได้ทราบกำหนดการแล้วโดยการประชุมของหน่วยงานหรือองค์กรทางการเมืองนั้นบางโอกาสอาจเชิญประชาชนในพื้นที่เข้าไปมีส่วนร่วมใน

การประชุมนั้นด้วยหากวาระการประชุมนั้นเป็นเรื่องสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อด้านใดด้านหนึ่งต่อการดำเนินชีวิตของประชาชน

การประชุม ๒ ลักษณะดังกล่าวจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชนหรือสมาชิกของหน่วยงานและองค์กรนั้น ๆ ซึ่งประชาชนและนักการเมืองควรตระหนักเห็นความสำคัญของการประชุมว่าเป็นรากฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกันของสังคมและควรจัดให้มีการประชุมตามวาระประจำหรือเพิ่มเติมวาระพิเศษตามสถานการณ์ความจำเป็นที่เกิดขึ้น เมื่อมีการประชุมเกิดขึ้นก็ควรเข้าร่วมการประชุมและแสดงความคิดเห็นเพื่อได้ข้อยุติหรือมติร่วมกันที่ดีที่สุดสำหรับสังคม หลักการประชุมกันเนืองนิตย์นี้ย่อมเป็นกลไกเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

๒.๒ ความพร้อมเพียงกันประชุม การมีระเบียบวินัย เอาใจใส่ภาระหน้าที่ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม สังคมอารยธรรมประชาธิปไตยด้วยการเข้าร่วมประชุมอย่างพร้อมเพรียงกัน การพัฒนาประเทศชาติบ้านเมืองจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชนทุกภาคส่วน ซึ่งความร่วมมือเข้าร่วมประชุมนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อประชาชนตระหนักเห็นความสำคัญของการประชุมโดยพร้อมเพรียงกัน เป็นประชากรคุณภาพตามหลักสัปปุริสธรรม คือ ต้องเป็นผู้รู้จักเหตุ ผล ตน ประมาณ กาล ชุมชน และบุคคล โดยเฉพาะหลักกาลัญญุตาคือเป็นผู้รู้จักกาลเทศะ เข้าร่วมประชุมก่อนถึงเวลาและร่วมประชุมตั้งแต่เริ่มประชุมจนกระทั่งเลิกประชุม สามารถแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมได้ ถือเอาสารัตถะและประชามติจากที่ประชุมได้

การเข้าร่วมประชุมอย่างพร้อมเพรียงกันของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชย่อมเป็นไปเพื่อความสมัครสมานสามัคคีอันส่งผลต่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (สุขา สงฆสสุ สามัคคี) และการที่ประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีความสามัคคีกลมเกลียวอันหนึ่งเดียวกันนั้นย่อมเกิดจากธรรมปทัฏฐานคือ มีเมตตาธรรมดำรงชีวิตร่วมกันด้วยความรักปรารถนาดีร่วมประชุมสร้างสิ่งดีงามให้เกิดขึ้นแก่สังคม มีเวยยาวัจฉธรรม คือ การไม่นิ่งดูตาย ร่วมประชุม ร่วมกันคิดร่วมกันทำสรรสร้างความสำเร็จให้เกิดขึ้นกับตนเองและสังคม และจากธรรม คือ การเสียสละเวลาส่วนตน เสียสละกำลังกาย กำลังทรัพย์เพื่อเข้าร่วมประชุมอันเป็นกิจสังคมส่วนรวม การที่ประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีหลักพุทธธรรมาภิบาลดังกล่าวเพื่อเข้าร่วมประชุมอันเป็นวาระของสังคม ย่อมสะท้อนให้เห็นถึงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

๒.๓ การร่วมกำหนดกฎเกณฑ์ทางการเมือง ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ ประเทศชาติบ้านเมืองคือที่อยู่อาศัยของประชาชนในชาติซึ่งการอาศัยอยู่ร่วมกันนั้นจำเป็นต้องมีกฎหมายและกติกาทางสังคมเป็นหลักประกันให้ประชาชนได้รับการคุ้มครองทางกฎหมายตามสิทธิเสรีภาพของมนุษย์ชน และกฎหมายสูงสุดอันเป็นกฎเกณฑ์ของสังคมนี้จะต้องบัญญัติหรือตราขึ้นจากการมีส่วนร่วมของประชาชน (ประชามติ) ตามหลักนิติศาสตร์ว่า

ชนใดบัญญัติกฎหมาย กฎหมายย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์ของชนนั้น เมื่อกฎหมายมีความเชื่อมโยงกับประชาชนทุกภาคส่วน กฎหมายนั้นย่อมได้รับการเคารพและปฏิบัติตามจากประชาชนด้วยดี

สำนวนภาษาไทยกล่าวไว้ว่า บ้านเมืองมีชื่อมีแป ถ้าชื่อแปอันเป็นโครงสร้างสำคัญของบ้านถูกรื้อบ้านก็พังทลาย สะท้อนให้เห็นว่า การจะทำให้สังคมสงบสุขประเทศชาติบ้านเมืองไม่ล่มสลาย กฎหมายสูงสุดของประเทศอันได้แก่รัฐธรรมนูญจะต้องได้รับการพิทักษ์ปกป้องไม่ให้มีกลุ่มผู้มีอำนาจใดมาทำลายหรือยกเลิกทุกภาคส่วนต้องให้ความเคารพและปฏิบัติตาม ถ้าทุกภาคส่วนเคารพไม่ละเมิดกฎหมายสูงสุดของรัฐ ประชาชนชนในชาติก็อยู่ร่วมกันอย่างเป็นปกติสุขไม่มีความแตกแยกหรือทะเลาะแบ่งฝักฝ่าย หลักการสำคัญ คือ ต้องอบรมกล่อมเกล่าให้ทุกสถาบันและประชาชนทุกภาคส่วนเข้าใจระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีรัฐธรรมนูญเป็นระเบียบของสังคมอย่างสูงสุด

สังคมมีวิวัฒนาการเปลี่ยนไปย่อมมีความจำเป็นในการมีกฎกติกาสังคมเพิ่มเติมขึ้นตามความซับซ้อนและบริบททางสังคม ซึ่งกฎหมายที่บัญญัติเพิ่มเติมภายหลังนี้มีลักษณะเป็นอนุบัญญัติที่ต้องสอดคล้องกับกฎหมายสูงสุดคือรัฐธรรมนูญและไม่สามารถขัดแย้งกับกฎหมายสูงสุดคือรัฐธรรมนูญได้ เพื่อเป็นการรักษากฎหมายสูงสุดเอาไว้และเพิ่มเติมกฎหมายใหม่ให้มีความร่วมสมัยเข้ากับบริบทสังคมปัจจุบัน การเคารพรักษาปฏิบัติตามกฎหมายสูงสุดของประเทศนี้เป็นกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช

๒.๔ การเคารพประธานและความคิดเห็นของสมาชิกในที่ประชุม การยอมรับความคิดเห็นของประธานซึ่งทำหน้าที่ดำเนินการประชุมและมีอำนาจวินิจฉัยการแสดงความคิดเห็นของสมาชิกเป็นสิ่งดีสมาชิกผู้เข้าร่วมประชุมควรเคารพและเชื่อฟัง เพราะเป็นผู้มีประสบการณ์มีวิสัยทัศน์ในการทำงาน การเคารพประธานในที่ประชุมนั้นเป็นมารยาทและเป็นระเบียบที่พึงประสงค์ของสังคมประชาธิปไตย สมาชิกของในที่ประชุมพึงรู้บทบาทหน้าที่ของตนและผู้อื่น ประธานต้องสังวรไว้ว่าจะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อตรงเป็นกลางมีความยุติธรรม และในการประชุมกันผู้ประชุมก็รู้จักบทบาทและให้การทำหน้าที่ของประธานและสมาชิกในที่ประชุม การอยู่ร่วมกันในสังคมนั้นเราต้องเคารพว่าใครเป็นประธานหรือเป็นประมุขอยู่ในที่นั้นก็เคารพและให้เกียรติท่านโดยไม่ทำอะไรตามใจของตนเองในที่ประชุมซึ่งถ้าทำอะไรตามใจตนเองการประชุมนั้นก็เป็นที่ไปด้วยความไม่เรียบร้อย ดังนั้นประชาชนจะต้องรู้จักทั้งสิทธิและกาลเทศะว่าในที่ประชุมนั้นตนเองควรปฏิบัติตัวอย่างไร การเคารพประธานนี้ควรทำตัวเองให้เป็นอุปมาว่า เมื่อเราทำหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายเราย่อมต้องการให้ผู้อื่นยอมรับและให้เกียรติในการทำหน้าที่ของเรา การเคารพผู้เป็นประธานในที่ประชุมเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็น เพราะบ่งบอกให้รู้บทบาทหน้าที่ระหว่างกันหรือเรียกว่าหลัก Status & Law สำคัญในบทบาทระหว่างกัน การประชุมกันจะเกิดสัมฤทธิผลได้ก็ต่อเมื่อผู้เข้าร่วมประชุมได้แสดงบทบาทของตนได้อย่างถูกต้องและรู้จักกาลเทศะ การที่ประชาชนมีมารยาททางสังคมกอร์ปด้วยอารยธรรมตามวัฒนธรรมสากล

เคารพประธานและความคิดเห็นของสมาชิกผู้เข้าร่วมประชุมยอมเป็นไปเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามครรลองประชาธิปไตย

๒.๕ การให้เกียรติสตรียอมรับความเท่าเทียมสตรีและบุรุษ ตลอดถึงการคุ้มครองผู้อ่อนแอ การให้เกียรติสตรียอมรับความเท่าเทียมสตรีและบุรุษและคุ้มครองผู้อ่อนแอ เพื่อประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบไปด้วยหลักการที่สำคัญ คือ การให้เกียรติผู้หญิงและการคุ้มครองบุคคลที่อ่อนแอตลอดถึงการเคารพความเท่าเทียมกันของมนุษย์ เป็นหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้เพื่อเป็นหลักการให้สังคมอยู่ร่วมกันโดยคำนึงถึงมนุษยธรรม สังคมการเมืองทั่วโลกในปัจจุบันนี้สมาชิกทางการเมืองมีทั้งผู้หญิงและผู้ชาย สังคมจึงควรแสดงถึงการเคารพสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค เพิ่มบทบาทให้ผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมทางสังคมมากขึ้น

พระพุทธเจ้าทรงเป็นแบบอย่างที่ดีในการเคารพและปกป้องสิทธิความเป็นมนุษย์ โดยตรัสรับรองไว้ว่ามนุษย์ทุกคนสามารถบรรลุธรรมได้โดยเท่าเทียมกันไม่ถูกจำกัดโดยเพศหรือสภาพอื่นใดเป็นต้น ดังนั้นการอยู่ร่วมกันในสังคมและการมีส่วนร่วมทางการเมืองในสังคมนั้น การที่ประชาชนตระหนักรู้ถึงสิทธิ เคารพให้เกียรติซึ่งกันและกันเป็นต้นจะเป็นวัฒนธรรมอันดีและเป็นความงดงามทางประชาธิปไตย หญิงและชายมีความต่างกันแค่เพศสภาพ ฉะนั้น ต่างเพศต่างก็มีศักดิ์ศรีเท่ากัน การให้เกียรติกันไม่ว่าจะเป็นสุภาพสตรีหรือสุภาพบุรุษในความเท่าเทียมกันเป็นหลักความเสมอภาคในสังคมประชาธิปไตยซึ่งให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนทางด้านการเมืองโดยไม่จำกัดสภาพ เชื้อชาติและศาสนา เพื่อให้ประชาชนใช้ศักยภาพที่ตนมีให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมที่ตนอยู่อาศัย พระพุทธศาสนาส่งเสริมเรื่องสิทธิและเสรีภาพให้กับสังคมมาตั้งแต่อดีต พระพุทธองค์ทรงอนุญาตให้เพศหญิงบรรพชาอุปสมบทเป็นภิกษุณีได้ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่เคยมีปรากฏในศาสนาใดมาก่อน เมื่อทรงประกาศหลักธรรมก็ทรงให้ความเท่าเทียมเสมอภาคทางสังคมตั้งในหลักอภิธานิธรรม ให้โอกาสทุกคนเข้ามามีบทบาทมีส่วนร่วมทางสังคมอย่างเสมอภาคกัน

การให้ความคุ้มครองดูแลประชาชนผู้อ่อนแอหรือผู้ที่ต้องการได้รับการปกป้องจากสังคมเป็นไปตามหลักเมตตามโนกรรม ประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชซึ่งส่วนใหญ่เป็นพุทธศาสนิกชนควรนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลเป็นหลักในการอยู่ร่วมกัน คือ รักกันเหมือนพี่ ดีกันเหมือนน้อง ประองดองกันเหมือนญาติ อันจะเป็นเหตุนำความเจริญมาสู่สังคม (สพเพสั สงฆฏตานิ สามคคี วุฑฒิสาธิกา) เมื่อประชาชนคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพระหว่างกันโดยไม่จำกัดสภาพข้อจำกัดส่วนบุคคลและให้ความคุ้มครองป้องกันบุคคลผู้อ่อนแอ นับเป็นกลไกการสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนให้อยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข

๒.๖ การเคารพหลักการสถานของประเทศชาติบ้านเมือง การเคารพหลักการสถานของประเทศชาติบ้านเมือง เพื่อประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน

จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบไปด้วยหลักการสำคัญ คือ การสร้างศูนย์รวมทางจิตใจ ซึ่งในพระพุทธศาสนาอาจใช้โมเดลหรือต้นแบบเมืองเวสาลี มีการสร้างเจดีย์ ๔ องค์ ประจำ ๔ ทิศ เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้ประชาชนสมัคสมานสามัคคีกัน

การที่ประชาชนเคารพ บุคคล สถานที่ทางสังคม ก็จะส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมทางสังคมได้ เพราะบุคคลและสถานที่ซึ่งประชาชนให้การเคารพบูชาถือได้ว่าเป็นสื่อชนิดหนึ่งที่จะดึงคนให้ระลึกรู้ถึงคุณูปการความดีงามของบุคคลและสักการสถานต่าง ๆ ที่มีความสำคัญ หลักการเคารพสักการสถานดังกล่าวนี้หมายถึงการที่ประชาชนมีศูนย์รวมทางจิตใจซึ่งเป็นปัจจัยทำให้เกิดพลังในการแสดงออก

อีกนัยหนึ่ง หมายถึง ความเป็นผู้มีต้นแบบความดีในชีวิต ศาสนาสังคมและการเมืองนั้นต้องขับเคลื่อนไปพร้อมกัน การเมืองจะดีได้ก็เพราะประชาชนและนักการเมืองมีธรรมาภิบาลในการครองตน การแสดงออกซึ่งการเคารพบูชาเป็นทั้งการแสดงออกถึงความเคารพบูชาส่วนตัวทั้งการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางสังคมการเมืองไปในเวลาเดียวกัน การเคารพผู้ที่ควรเคารพและการนับถือผู้ที่ควรนับถือเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีเป็นกระบวนการกล่อมเกล่าให้ประชาชนอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างสร้างสรรค์ การเคารพสักการสถานเป็นหลักทั่วไปที่เรียกว่า ความดีสากล การเคารพสักการสถานหรือการเคารพบูชาบุคคลต่าง ๆ นั้น เป็นเรื่องของความยอมรับความแตกต่างของประชาชนที่มีความคิดความเชื่อแตกต่างกันแต่สามารถอยู่ร่วมสังคมเดียวกันได้ การแสดงออกซึ่งความยอมรับนับถือหรือที่เรียกว่าความเคารพนั้นเป็นไปตามหลักการระดมยอมนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

๒.๗ การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาตลอดถึงบรรพชิตในศาสนา พระพุทธศาสนาเป็นสถาบันหลักของสังคมไทย ดังนั้น วัฒนธรรมจารีตประเพณีและหลักธรรมในพระพุทธศาสนามีส่วนสำคัญทำให้วิถีชีวิตของประชาชนเชื่อมโยงผูกพันกับพระพุทธศาสนา ประชาชนส่วนใหญ่นอกจากใช้ศาสนสถานอันได้แก่วัดเป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมทางศาสนาแล้ว บางครั้งก็ใช้ศาสนสถานเป็นสถานที่ประชุมเพื่อกิจกรรมทางสังคมและการเมือง เพราะฉะนั้น จึงเป็นเรื่องที่ภาครัฐและประชาชนควรส่งเสริมให้พระพุทธศาสนาหรือสถาบันที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาได้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางสังคมและการเมืองด้วยในสถานะของผู้อบรมหลักศีลธรรมคำสอน ซึ่งเป็นไปตามหน้าที่ของพุทธบริษัทฝ่ายฆราวาส คือ เกื้อกูลพระ กระทำบุญ ถวายพระศาสนา เป็นอุบาสก อุบาสิกาชั้นนำ และทำนุบำรุงกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ควรสนับสนุนส่งเสริมบทบาทของวัดในด้านการศึกษา สงเคราะห์ผู้พิการ สงเคราะห์คนชรา ให้มากขึ้น หากทำได้แบบนี้เท่ากับได้ประโยชน์ ๒ ทาง คือ การอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาและได้อุปถัมภ์ประชาชนไปในคราวเดียวกันด้วย ซึ่งในบรรพกาลก็เป็นเช่นเดียวกัน คนยากจนคนไร้ที่อยู่อาศัยก็บวชในพระพุทธศาสนาได้ คนร่ำรวยมหาเศรษฐีก็บวชในพระพุทธศาสนาได้ ผู้บวชแล้วก็เสมอภาคกันโดยหลักพระวินัยไม่ได้มีการแบ่งแยก

ว่าคนจนหรือคนรวย อยู่แบบสังคมธรรมาธิปไตย เมื่อฝ่ายศาสนจักรและฝ่ายอาณาจักรต่างเกื้อกูลกัน ได้ทำหน้าที่แห่งตนโดยสมบูรณ์ดังโบราณจารย์กล่าวไว้ว่า วัดจะดี มีหลักฐาน เพราะบ้านช่วย บ้านจะสวย เพราะมีวัด ตัดนิสัย บ้านกับวัด ผลัดกันช่วย อำนวยชัย ถ้าขัดกัน ก็บรลีย์ ทั้งสองทาง เพราะฉะนั้น การที่ประชาชนและภาครัฐอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนาเป็นการสะท้อนให้เห็นกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบประยุกต์ระหว่างพุทธจักรและอาณาจักรให้มีความสอดคล้องกันอย่างลงตัว

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการของประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราช” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ๒) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช และ ๓) เพื่อนำเสนอการนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ได้แก่ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน ๑๗ รูปหรือคน และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นการตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๔๐๐ คน นำมาวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ โดยหาค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (Standard Deviation) ทั้งนี้ผลการวิจัย แบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช

๑. ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง

สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง คือ ประชาชนมีสภากาแฟ จุดรับซื้อผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร สถานศึกษาเป็นต้น เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง รูปแบบการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองยุคเก่าใช้การสนทนาและในยุคใหม่แสดงความคิดเห็นทางโลกออนไลน์ ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้ในระดับที่อยู่ในขอบเขตอันจำกัดเนื่องด้วยยังมีปัจจัยที่มีอิทธิพลส่งผลกระทบต่อความรู้สึกนึกคิดทางการเมืองของประชาชนในลักษณะที่ถูกกดทับไว้ได้ระบบการปกครองที่เป็นแบบรัฐราชการรวมศูนย์ และอยู่ภายใต้บริบทของผลประโยชน์รวมถึงบทบาทของสื่อที่ครอบงำทางความคิด การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองทำให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นทางการเมืองแตกต่างกัน นอกจากนี้ยังมีกลไกของรัฐ เช่น กฎหมายและระบบยุติธรรมคอยปิดปากไม่ให้ประชาชนที่มีความคิดเห็นทางการเมืองที่แตกต่างไปจากผู้มีอำนาจได้ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่สำคัญโดยไม่สามารถแสดงออกด้วยการพูดหรือการกระทำได้ตามความรู้สึกนึกคิด ไม่สามารถใช้สิทธิเสรีภาพของตนได้อย่างอิสระเสรีอย่างที่รัฐธรรมนูญได้มีบทบัญญัติไว้ตามหลักการประชาธิปไตย คือ สิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาคและภราดรภาพ

๒. ด้านความสนใจการบริหารงานของรัฐบาลและนักการเมือง

สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านความสนใจการบริหารงานของรัฐบาลและนักการเมือง ประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชติดตามข้อมูลข่าวสารตามยุคสมัย เช่น โทรทัศน์ วิทยุ และข้อมูลแบบวัฒนธรรมร่วมสมัยผ่านสื่อสารสังคมออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) ทวิตเตอร์ (Twitter) ไลน์ (Line) อินสตาแกรม (Instagram) คลับเฮาส์ (clubhouse) ชุม คลาวด์ มีดีตติ้ง (Zoom Cloud Meeting) เป็นต้น มีการแสดงความคิดเห็นเรื่องการเมือง ทั้งนี้เพราะชาวนครศรีธรรมราชมีวัฒนธรรมท้องถิ่นการพบปะกันในเวลาเช้า เช่น สภากาแฟ หรือร้านน้ำชา กาแฟ และจุดรับซื้อน้ำยาง และมีการสนทนากันในประเด็นการเมืองเป็นปกติ และในปัจจุบันมีช่องทางการวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น คือช่องทางโซเชียลหรือโลกออนไลน์ การที่ประชาชนแสดงความคิดเห็นทางการเมืองซึ่งนำไปสู่พฤติกรรมทางการเมือง เช่น การเข้าร่วมชุมนุมทางการเมือง เป็นต้น ซึ่งการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองนั้นควรอยู่บนพื้นฐานความจริง ใ้วาจาอย่างสุภาพ อย่างไรก็ตาม การวิพากษ์วิจารณ์และการตรวจสอบนั้นยังมีขอบเขตที่จำกัดด้วยสาเหตุปัจจัยต่าง ๆ เช่น ขาดการเข้าถึงข้อมูล การปกปิดข้อมูลจากทางภาครัฐ และรูปแบบการตรวจสอบอย่างเป็นทางการ เป็นต้น

๓. ด้านความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ทางการเมืองและสังคม

สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้าน ความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ทางการเมืองและสังคม ประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีความรู้ความเข้าใจสิทธิหน้าที่ทางการเมืองและสังคมแตกต่างกันออกไปตามความรู้และระดับการศึกษา รัฐธรรมนูญที่เปลี่ยนแปลงบ่อยหลายฉบับและมาตราจำนวนมากรวมถึงเนื้อความกฎหมายที่ต้องอาศัยการตีความ เป็นเหตุผลสำคัญให้ประชาชนเบื่อหน่ายต่อการศึกษาทำความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ของตน การใช้สิทธิหน้าที่ของตนนั้นควรอยู่บนหลักของรัฐธรรมนูญซึ่งจะต้องไม่ผิดกฎหมายและละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น และโดยทั่วไปนั้นประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีการใช้สิทธิหน้าที่ของตนตามพื้นฐาน เช่น การใช้สิทธิเลือกตั้ง การใช้สิทธิในการแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์การเมือง การทำหน้าที่รับใช้ชาติด้วยการเกณฑ์ทหาร การชำระภาษีอากร เป็นต้น

๔. ด้านการร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม

สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้น ประชาชนให้ความร่วมมือกับภาครัฐและนักการเมืองเพื่อพัฒนาสังคมของตน การคำนึงถึงผลประโยชน์และผลกระทบต่อวิถีชีวิตส่งผลการตัดสินใจให้ความร่วมมือกับภาครัฐเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม ความใกล้ชิดระหว่างนักการเมืองกับประชาชนมีความสำคัญให้ประชาชนร่วมมือกับภาครัฐพัฒนาสังคม การมีจิตอาสาหรือจิตสาธารณะส่งผลให้ประชาชนร่วมมือพัฒนาสังคมและความเข้าใจในสิทธิหน้าที่พลเมืองทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกต้องการร่วมพัฒนาสังคมของตน

สรุปได้ว่า สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ซึ่งประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้โดยสุจริตตั้งอยู่บนฐาน มโนสุจริต คิดในทางสร้างสรรค์ร่วมกันพัฒนาชุมชนสังคมและประเทศชาติ และตั้งอยู่บนฐาน เมตตามโนกรรม แสดงความคิดเห็นด้วยใจที่เป็นกลางปรารถนาดีต่อกัน ไม่มุ่งโจมตีใส่ร้ายป้ายสีกันเพราะผลประโยชน์ ด้านความสนใจการบริหารงานของรัฐบาลและนักการเมือง ประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชควรติดตามข่าวสารบ้านเมืองตามสถานการณ์ที่เป็นจริง ศึกษาประวัติศาสตร์การเมืองทั้งในอดีตและปัจจุบันเพื่อให้มีข้อมูลข่าวสารอย่างถูกต้องในการวิพากษ์วิจารณ์เหตุบ้านการเมืองต่าง ๆ ด้านความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ทางการเมืองและสังคม ประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชควรศึกษาเพิ่มเติมให้เข้าใจหลักการประชาธิปไตยและสิทธิเสรีภาพพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย เพื่อให้เกิดความเข้าใจใช้สิทธิและทำหน้าที่ได้อย่างถูกต้องปราศจากการละเมิดระหว่างประชาชนด้วยกัน ส่วนประการสุดท้าย ด้านการร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม ประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชควรแสดงออกถึงการเป็นภาคีของสังคมในชุมชนที่ตนอาศัย มีจิตอาสา ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การร่วมพัฒนาชุมชนและสังคมเป็นวิธีการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์

๕.๑.๒ องค์ประกอบของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน จังหวัดนครศรีธรรมราช

๑. ด้านความมีอิสระทางความคิด

องค์ประกอบของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านความมีอิสระทางความคิด ประกอบไปด้วยหลักการสำคัญ คือ ความมีอิสระทางความคิดที่ประกอบด้วยธรรม หรือที่เรียกว่า อิสรธรรมานุยุต การคำนึงถึงหลักการประชาธิปไตยเรื่องสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และภราดรภาพ หลักการเคารพกฎหมายและการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญซึ่งได้บัญญัติสิทธิและเสรีภาพทางการเมืองของประชาชนเอาไว้ หลักคุณธรรมจริยธรรมในหลักคำสอนของพุทธศาสนาจะทำให้สังคมมีระบบกฎหมายมากขึ้น การมีมีโนสุจริตในการแสดงความคิดเห็น หลักการไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ไม่มีอคติ มีคุณธรรมในใจ วางใจเป็นกลาง ไม่ใช้สิทธิเกินขอบเขตความดีงาม ไม่เรียกร้องในสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ การมีสถาบันการกล่อมเกลางานทางการเมืองที่ประชาชนมีอิสรภาพในการแสดงความคิดเห็นหรือทัศนคติทางการเมืองผ่านการแสดงออกทางพฤติกรรมการเมืองโดยสอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย ย่อมทำให้สังคมและประเทศชาติมีความเจริญ มีเสถียรภาพ ประชาชนทุกภาคส่วนมีความสามัคคีและเคารพกติกาของสังคมเป็นอย่างดี

๒. การตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของรัฐ

องค์ประกอบของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของรัฐบาล ประกอบไปด้วยหลักการและขั้นตอนที่สำคัญ คือ การวิพากษ์วิจารณ์ด้วยมีโนสุจริตมีความปรารถนาดีเป็นที่ตั้ง การวิพากษ์วิจารณ์ด้วยเหตุด้วยผลด้วยการคำนึงถึงประโยชน์ต่อส่วนรวม ต่อหมู่คณะ มีกระบวนการในการตรวจสอบที่เชื่อถือและไว้วางใจได้ คณะกรรมการตรวจสอบมีความเป็นกลางและยุติธรรม มีการดำเนินการตรวจสอบอย่างต่อเนื่องไปจนกว่าข้อเท็จจริงจะปรากฏ การตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของรัฐเป็นสิ่งที่ประชาชนทั่วไปสามารถติดตามและตรวจสอบได้ตามสิทธิของพลเมืองที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ การวิพากษ์วิจารณ์สามารถทำได้ทั้งการสนทนาพูดคุยกันในชีวิตประจำวันทั่วไป หรือการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางสื่อออนไลน์แล้วประชาชนก็สามารถแสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึกของตนผ่านโลกออนไลน์เสมือนการสื่อสารสองทาง แต่หลักสำคัญของกรวิพากษ์วิจารณ์คือการวิพากษ์วิจารณ์ด้วยวิจรรย์ญาณ มีข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง มีมีโนธรรมสำนึก ปราศจากอคติ ตั้งอยู่บนพื้นฐานข้อเท็จจริง ส่วนการตรวจสอบการบริหารงานภาครัฐนั้น มีหลักการคือ มีข้อมูลในเรื่องที่ต้องการตรวจสอบอย่างเพียงพอ มีหน่วยงานและองค์กรที่ดำเนินงานเรื่องการตรวจสอบสำหรับร้องเรียน หน่วยงานที่ทำหน้าที่ร้องเรียนมีความเป็นกลางและยุติธรรมดำเนินการตรวจสอบอย่างโปร่งใส

๓. การตื่นตัวทางการเมือง

กล่าวโดยสรุป องค์ประกอบของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้าน การตื่นตัวทางการเมือง ประกอบไปด้วยหลักการสำคัญ คือ การมีพุทธทัศนคติ คือ การเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน โดยจะต้องรู้เท่า รู้ทัน รู้กัน รู้แก่ รู้จัก รู้จำ รู้แจ้ง รู้จริง รู้แล้วจึงตื่น เพื่อนำไปสู่การตื่นตัวทางการเมือง การปลุกจิตสำนึกของประชาชนให้รู้ว่า การเมืองกับวิถีชีวิตเป็นเรื่องเดียวกัน ประชาชนทุกคนมีความเกี่ยวข้องกับการเมือง ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจถึงสิทธิและหน้าที่ของตนเองและใช้สิทธิหน้าที่นั้นอย่างถูกต้องไม่ให้มีการซื้อสิทธิ์ขายเสียง หรือคิดว่าการเมืองไม่ใช่เรื่องของตน การให้ความรู้แก่ประชาชนในหลักการประชาธิปไตยซึ่งประชาชนสามารถมีสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และภราดรภาพในการแสดงออกทางการเมืองได้อย่างเปิดเผย ในฐานะผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย การตระหนักรู้โดยการติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหวทางสังคมและการเมืองอยู่เสมอเพื่อให้รู้ว่า รัฐบาลในฐานะผู้แทนอำนาจอธิปไตยของตนได้ใช้อำนาจบริหารประเทศชาติบ้านเมืองไปในทิศทางใดการรวมกลุ่มแสดงความคิดเห็นหรือกลุ่มกดดันทางการเมืองเมื่อเห็นว่ารัฐบาลบริหารงานโดยไม่ถูกต้องตามหลักธรรมาภิบาล โดยองค์ประกอบการตื่นตัวทางการเมืองจะเกิดขึ้นได้นั้นจะต้องได้รับการส่งเสริมจากสถาบันทางสังคม

๔. การสนับสนุนจากภาครัฐและฝ่ายการเมือง

องค์ประกอบของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐและฝ่ายการเมืองควรมีลักษณะที่สำคัญ คือ ภาครัฐและการเมืองต้องบูรณาการเข้าด้วยกัน รัฐบาลและพรรคการเมืองจะต้องมีนโยบายชัดเจนในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองภาคประชาชน ภาครัฐจะต้องจัดการอบรม จัดการปลูกฝังมอบหมายให้ส่วนงานที่เห็นว่าจะสามารถถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้ประชาชนได้ ฝ่ายการเมืองก็เข้าหาประชาชนตามงานประเพณีงานบุญ เป็นต้น เพื่อรับฟังปัญหาหรือการสะท้อนเรื่องราวความเดือดร้อนของประชาชน รัฐต้องเปิดพื้นที่ให้ประชาชนสามารถแสดงออกทางการเมืองได้ โดยไม่ปิดกั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นหน่วยงานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยตรงต้องประชาสัมพันธ์หรือมีโครงการเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาร่วมทำงานกับพรรคการเมือง การรับฟังเสียงของประชาชน การเข้าหาประชาชนในการแลกเปลี่ยนพูดคุยปัญหาทางสังคม รัฐต้องกระจายอำนาจการปกครองให้มากยิ่งขึ้น ภาครัฐต้องมีกระบวนการที่ทำให้ประชาชนกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น พร้อมกันนั้นก็เอาความคิดเห็นอันนั้นไปนำเสนอได้ผลเป็นอย่างดีต้องนำมาบอกประชาชน เมื่อรัฐมีความจริงใจในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองดังกล่าวมาแล้วย่อมส่งผลให้ประชาชนมีความตื่นตัวเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้มีความเจริญรุ่งเรือง

๕.๑.๓ การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักอภิธานิธรรม ๗

๑. การหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์

หลักการหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ เพื่อประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบไปด้วยหลักการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สำคัญ คือ องค์กรหรือสังคมที่ได้นำหลักอภิธานิธรรมไปประยุกต์ปฏิบัติแล้ว องค์กรหรือสังคมนั้นจะไม่มีวี่แวงและจะเป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว หลักอภิธานิธรรมนี้จึงสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้เป็นอย่างดีและสามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การหมั่นประชุมกันนั้นถือได้ว่าเป็นเรื่องสำคัญ เพราะเมื่อประชุมกันแล้วย่อมนำมาซึ่งการวิพากษ์วิจารณ์ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน หาข้อยุติกันในที่ประชุม ทำให้เกิดเอกภาพ และในการประชุมนี้สอดคล้องกับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งทุกคนสามารถมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี ก็จะทำให้การประชุมนั้นมีประโยชน์ ทำให้เกิดความสมัครสมานสามัคคีในสังคมและองค์กรทำให้สามารถจัดการบริหารภารกิจต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. ความพร้อมเพียงกันประชุม

การมีความเคารพในเวลา รู้จักร่วมใจกันประชุมปรึกษาหารือปัญหาต่าง ๆ ของสังคม ให้ได้ข้อสรุปหรือมติของที่ประชุม เพื่อนำไปใช้เป็นหลักปฏิบัติของสังคม เป็นการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สำคัญ การพร้อมเพียงกันประชุมทำให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลได้ครบถ้วนเพื่อจะได้มีความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน ความตรงต่อเวลาเป็นคุณธรรมที่มีความสำคัญ คือความตรงต่อเวลาทำให้เกิดความต่อหน้าที่ตรงต่อความดีตรงต่อความรับผิดชอบและเห็นความสำคัญของการเข้าร่วมประชุมเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย การเข้าร่วมประชุมตั้งแต่เริ่มต้นจนจบเป็นการแสดงออกถึงความเคารพต่อที่ประชุม เคารพเสียงส่วนใหญ่ การประชุมในรูปแบบวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีวัฒนธรรมการประชุมแบบไม่เป็นทางการ เช่นการพบปะกันในร้านกาแฟ เรียกว่าเป็นสภากาแฟ เป็นที่แลกเปลี่ยนข่าวสารบ้านเมืองพูดคุยกันในเรื่องต่าง ๆ ทางสังคมของประชาชน การเคารพเวลาเป็นเรื่องที่สังคมประชาธิปไตยต้องปลูกฝังให้ประชาชนและนักการเมืองให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมประชุมให้ตรงเวลา เพราะเมื่อเข้าร่วมประชุมตามกรอบเวลาทำให้สามารถรับรู้ถึงเรื่องที่เขาสันทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสามารถแสดงความคิดเห็นของตนได้ กาลเวลาเป็นเรื่องที่มีความสำคัญที่ทุกคนจะต้องให้ความสำคัญและรักษาเวลา โดยเฉพาะหากมีนัดประชุมหรือทำงาน ทุกคนควรจะเข้าร่วมประชุมหรือทำงานก่อนเวลาเริ่มประชุมหรือทำงานจริงสักเล็กน้อยและควรร่วมประชุมตั้งแต่ต้นจนจบไม่ใช่แค่เพียงเซ็นชื่อเข้าร่วมประชุมแล้วก็กลับ ปัจจุบันมีเทคโนโลยีที่ทันสมัย การประชุมในโลกออนไลน์

สามารถทำได้ง่ายและสะดวก เช่น Clubhouse, Zoom Cloud Meeting, Meet, Facebook, Twitter, Line เป็นต้น เวลาเป็นระเบียบเป็นมารยาททางสังคมที่สำคัญ สังคมที่เจริญแล้วประชาชน จะให้ความสำคัญกับเรื่องเวลา การสมานสามัคคีกันประชุมอย่างพร้อมเพรียงกันเป็นเจตจำนงของการ เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองซึ่งเป็นคุณูปการให้ประชาชนได้รับสารัตถะในที่ประชุม คือ ประชาชนจะ ได้รับรู้ข้อมูลมากขึ้น รับทราบข้อมูลใหม่ยิ่งขึ้น

๓. การร่วมกำหนดกฎเกณฑ์ทางการเมือง ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อ หลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้

หลักการร่วมกำหนดกฎเกณฑ์ทางการเมือง ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อ หลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ เพื่อประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบไปด้วยหลักการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ สำคัญ คือ การเคารพกฎกติกาเดิมหรือหลักการเดิมนี้ ในฝ่ายศาสนจักรนั้น กฎกติกาเดิมของ พระพุทธเจ้า พระสงฆ์ฝ่ายเถรวาทจะไม่มี การล้มเลิกหรือเปลี่ยนแปลงสิกขาบท ในฝ่ายอาณาจักรนั้น กฎกติกาบัญญัติขึ้นโดยปุถุชนธรรมดา จึงสามารถอนุวัติเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสมกับบริบท ของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป แต่ไม่ควรเพิกถอนเสียทั้งหมด แม้จารีตประเพณีที่ล้ำสมัยก็สามารถ เปลี่ยนแปลงได้ การเห็นคุณค่าของกฎระเบียบของสังคม ตระหนักในจารีตธรรมเนียมของบุรพวิญญู ชนที่ร่วมกันสร้างมาหรือตกลงบัญญัติไว้ เป็นสิ่งที่ทุกคนในสังคมยอมรับและปฏิบัติตามกันมาซึ่งไม่ ควรยกเลิกแต่ควรที่จะปรับปรุงให้เข้ากับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนไป การเคารพกติกาของสังคมทำให้ เกิดความสามัคคี ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของสังคม ทำให้สังคมเกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย เพราะทุกคนอยู่ภายใต้กรอบกติกาเดียวกัน ไม่มีอิทธิพลที่คนที่สามารถทำอะไรได้โดยพลการส่วนตัว การเคารพกติกาบ้านเมืองนี้ พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ในมิติเชิงสังคม สังคมที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้ บริบทสังคมเปลี่ยนตามไป กฎกติกาต่าง ๆ ก็ต้องปรับอนุวัติให้ไปตามสภาพแวดล้อมทางสังคม โดย ยังคงรักษาหลักการเดิมเอาไว้ ดังคำโบราณว่า บ้านเมืองมีชื่อมีแป ก็จะเป็นหลักให้ผู้คนแสดงออกมี ส่วนร่วมทางการเมืองได้โดยกฎกติกาเดียวกัน

๔. การเคารพประธานและความคิดเห็นของสมาชิกในที่ประชุม

การยอมรับความคิดเห็นของประธานเป็นสิ่งดี เพราะเป็นผู้มีประสบการณ์มีวิสัยทัศน์ใน การทำงาน การเคารพประธานในที่ประชุมเป็นมารยาทและเป็นระเบียบที่พึงประสงค์ของสังคม ประชาธิปไตย สมาชิกของที่ประชุมพึงรู้บทบาทหน้าที่ของตนและผู้อื่น ประธานต้องสังวรไว้ว่าจะต้อง ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อตรงเป็นกลางมีความยุติธรรม และในการประชุมกันผู้ประชุมก็รู้จักบทบาท และให้การทำหน้าที่ของประธานและสมาชิกในที่ประชุม การอยู่ร่วมกันในสังคมนั้นเราต้องเคารพว่า ใครเป็นประธานหรือเป็นประมุขอยู่ในที่นั้นก็เคารพและให้เกียรติท่านโดยไม่ทำอะไรตามใจของตนเอง ในที่ประชุมซึ่งถ้าทำอะไรตามใจตนเองการประชุมนั้นก็เป็นไปด้วยความไม่เรียบร้อย ดังนั้นประชาชน

จะต้องรู้จักทั้งสิทธิและกาลเทศะว่าในที่ประชุมนั้นตนเองควรปฏิบัติตัวอย่างไร การเคารพประธานนี้ควรทำตัวเองให้เป็นอุปมาว่า เมื่อเราทำหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายเราย่อมต้องการให้ผู้อื่นยอมรับและให้เกียรติในการทำหน้าที่ของเรา การเคารพผู้เป็นประธานในที่ประชุมเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็น เพราะบ่งบอกให้รู้บทบาทหน้าที่ระหว่างกันหรือเรียกว่าหลัก Status & Law สำนึกในบทบาทระหว่างกัน การประชุมกันจะเกิดสัมฤทธิ์ผลได้ก็ต่อเมื่อผู้เข้าร่วมประชุมได้แสดงบทบาทของตนได้อย่างถูกต้อง และรู้จักกาลเทศะ

๕. การให้เกียรติสตรียอมรับความเท่าเทียมสตรีและบุรุษ ตลอดถึงการคุ้มครองผู้อ่อนแอ

หลักการ การให้เกียรติสตรียอมรับความเท่าเทียมสตรีและบุรุษและคุ้มครองผู้อ่อนแอ เพื่อประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบไปด้วยหลักการที่สำคัญ คือ การให้เกียรติผู้หญิงและการคุ้มครองบุคคลที่อ่อนแอตลอดถึงการเคารพความเท่าเทียมกันของมนุษย์ เป็นหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้เพื่อเป็นหลักการให้สังคมอยู่ร่วมกันโดยคำนึงถึงมนุษยธรรม สังคมการเมืองทั่วโลกในปัจจุบันนี้สมาชิกทางการเมืองมีทั้งผู้หญิงและผู้ชาย สังคมจึงควรแสดงถึงการเคารพสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค เพิ่มบทบาทให้ผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมทางสังคมมากขึ้น พระพุทธเจ้าทรงเป็นแบบอย่างที่ดีในการเคารพและปกป้องสิทธิความเป็นมนุษย์ โดยตรัสรับรองไว้ว่ามนุษย์ทุกคนสามารถบรรลุธรรมได้โดยเท่าเทียมกันไม่ถูกจำกัดโดยเพศหรือสถานภาพอื่นใดเป็นต้น ดังนั้นการอยู่ร่วมกันในสังคมและการมีส่วนร่วมทางการเมืองในสังคมนั้น การที่ประชาชนตระหนักรู้ถึงสิทธิ เคารพให้เกียรติซึ่งกันและกันเป็นต้นจะเป็นวัฒนธรรมอันดีและเป็นความงดงามทางประชาธิปไตย หญิงและชายมีความต่างกันแค่เพศสภาพ ฉะนั้น ต่างเพศต่างก็มีศักดิ์ศรีเท่ากัน การให้เกียรติกันไม่ว่าจะเป็นสุภาพสตรีหรือสุภาพบุรุษในความเท่าเทียมกันเป็นหลักความเสมอภาคในสังคมประชาธิปไตยซึ่งให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนทางด้านการเมืองโดยไม่จำกัด สถานภาพ เชื้อชาติและศาสนา เพื่อให้ประชาชนใช้ศักยภาพที่ตนมีให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมที่ตนอยู่อาศัย พระพุทธศาสนาส่งเสริมเรื่องสิทธิและเสรีภาพให้กับสังคมมาตั้งแต่อดีต พระพุทธองค์ทรงอนุญาตให้เพศหญิงบรรพชาอุปสมบทเป็นภิกษุณีได้ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่เคยมีปรากฏในศาสนาใดมาก่อน เมื่อทรงประกาศหลักธรรมก็ทรงให้ความเท่าเทียมเสมอภาคทางสังคมดังในหลักอภิธานิธรรม ให้ออกาสทุกคนเข้ามามีบทบาทมีส่วนร่วมทางสังคมอย่างเสมอภาคกัน

๖. การเคารพหลักการสถานของประเทศชาติบ้านเมือง

หลักการ การเคารพหลักการสถานของประเทศชาติบ้านเมือง เพื่อประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบไปด้วยหลักการสำคัญ คือ การเคารพหลักการสถานต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับบริบทสังคมนั้น ๆ ว่า มีความแตกต่างกันอยู่

หรือไม่ ถ้าประชาชนมีความสามัคคีกันก็จะมีลักษณะคล้ายสังคมสมัยพุทธกาล คือ โมเดลเมืองเวสาลี มีเจดีย์ ๔ องค์ ประจำ ๔ ทิศ เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้ประชาชนสมัคสมานสามัคคีกัน การที่ประชาชนเคารพ บุคคล สถานที่ทางสังคม ก็จะส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมทางสังคมได้ เพราะบุคคล และสถานที่ซึ่งประชาชนให้การเคารพบูชาถือว่าเป็นสื่อชนิดหนึ่งที่จะดึงคนให้ระลึกรู้ถึงของเก่าแก่โบราณที่มีความสำคัญ หลักการเคารพสักการสถานดังกล่าวนี้หมายถึงการที่ประชาชนมีศูนยร่วมทางจิตใจซึ่งเป็นปัจจัยทำให้เกิดพลังในการแสดงออก อีกนัยหนึ่ง หมายถึง ความเป็นผู้มีต้นแบบความดีในชีวิต ศาสนาสังคมและการเมืองนั้นต้องขับเคลื่อนไปพร้อมกัน การเมืองจะดีได้ก็เพราะประชาชนและนักการเมืองมีธรรมาภิบาลในการครองตน การแสดงออกซึ่งการเคารพบูชาเป็นทั้งการแสดงออกถึงความเคารพบูชาส่วนตัวทั้งการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางสังคมการเมืองไปในเวลาเดียวกัน การเคารพผู้ที่ควรเคารพและการนับถือผู้ที่ควรนับถือเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีเป็นกระบวนการกล่อมเกล่าให้ประชาชนอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างสร้างสรรค์ การเคารพสักการสถานเป็นหลักทั่วไปที่เรียกว่า ความดีสากล การเคารพสักการสถานหรือการเคารพบูชาบุคคลต่าง ๆ นั้น เป็นเรื่องของความยอมรับความแตกต่างของประชาชนที่มีความคิดความเชื่อแตกต่างกันแต่สามารถอยู่ร่วมสังคมเดียวกันได้ การแสดงออกซึ่งความยอมรับนับถือหรือที่เรียกว่าความเคารพนั้นเป็นไปตามหลักการระบอบธรรมย่อนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

๗. การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาตลอดถึงบรรพชิตในศาสนา

หลักการ การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาตลอดถึงบรรพชิตในศาสนา เพื่อประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบไปด้วยหลักการสำคัญ คือ พระพุทธศาสนามีพระสงฆ์เป็นหลักช่วยสืบทอดพระพุทธศาสนา เป็นนักจิตอาสาพัฒนาตนและสังคม เป็นเจ้าอาวาส เป็นครูบาอาจารย์ โดยไม่ได้เรียกร้องค่าตอบแทน ถ้าหากภาคการเมืองมีนโยบายชัดเจน ออกกฎหมายระเบียบสนับสนุน มีกรอบแนวคิดทิศทางการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนาชัดเจนมากขึ้น การดูแลพระพุทธศาสนาตามหน้าที่ก็จะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพราะวัดและศาสนสถานเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นศูนยร่วมใจของประชาชนในสังคม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันในวัดและศาสนสถาน และใช้ศาสนสถานในการกล่อมเกล่าศีลธรรมตลอดจนถึงพุทธธรรมาภิบาลให้กับสังคม การทำนุบำรุงนั้น ก็เป็นไปเพื่อการตอบแทน การให้ความสำคัญกับศาสนา และแสดงถึงความศรัทธาและความกตัญญูของประชาชน อันเป็นส่วนส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาเป็นหน้าที่ของชาวพุทธ คือ จะต้องเกื้อกูลพระ กระทบบุญ คຸ້นพระศาสนา เป็นอุบาสกอุบาสิกาชั้นนำ และเอาใจใส่ทำนุบำรุงพระศาสนา หลักธรรมาการบำรุงพระพุทธศาสนา ในบริบทของการนำมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น หมายถึง การสนับสนุนส่งเสริมคนดี ส่งเสริมนักปราชญ์ ส่งเสริมผู้ที่ยึดถือคุณธรรมของสังคม พระสงฆ์

และศาสนาเป็นผู้มีบทบาททำให้สังคมมีความสมดุลด้วยการประพฤติปฏิบัติชอบและชี้แนะแนวทางระเบียบกติกาสังคมตามพระสัทธรรมคำสอน พระพุทธศาสนานั้นเป็นเรื่องของพุทธบริษัท ๔ ไม่ได้เป็นเรื่องของพระภิกษุที่อยู่ในวัดหรือญาติโยมเท่านั้น จึงเป็นเรื่องที่ทุกคนต้องช่วยกันทำนุบำรุงในฐานะที่เป็นศาสนทายาท สังคมจะเจริญได้ก็ต้องพัฒนาไปพร้อมกันกับวัด บัณฑิตท่านว่า วัดจะดีมีหลักฐานเพราะบ้านช่วย บ้านจะสวยเพราะมีวัดค้ำค้ำช่วย บ้านกับวัดผลัดกันช่วยก็อวยชัย ถ้าขัดกันก็บรรมลทั้งสองทาง ซึ่งเป็นไปตามหลักการบ้าน วัด โรงเรียน หรือที่เรียกว่า บวร พระพุทธศาสนาเป็นที่เคารพและเป็นทิศเบื้องสูงที่ควรเคารพแก่การทำนุบำรุงในฐานะที่ภาครัฐและประชาชนได้อาศัยหลักธรรมมาประยุกต์ใช้เข้ากับสังคมและการเมือง หลักการดังกล่าวมานี้ย่อมนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

๕.๑.๔ ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกได้ดังนี้

เพศ พบว่า เพศของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ เพศหญิง จำนวน ๒๐๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๐๐ และเพศชาย จำนวน ๑๙๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๐๐

อายุ พบว่า อายุของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ อายุ ๑๘ - ๓๐ ปี จำนวน ๑๓๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๐๐ รองลงมาคือ อายุ ๓๑ - ๔๐ ปี จำนวน ๑๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๒๕ และ น้อยที่สุดคือ อายุ ๕๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๕๗ ราย คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๒๕

ระดับการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ ปริญญาตรี จำนวน ๑๖๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๐๐ รองลงมาคือ มัธยมศึกษา/ปวช. จำนวน ๑๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๕๐ และน้อยที่สุดคือ อื่น ๆ จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๕๐

อาชีพ/ตำแหน่ง พบว่า อาชีพ/ตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน ๑๐๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๐๐ รองลงมาคือ นักเรียน/นักศึกษา จำนวน ๗๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๗๕ และน้อยที่สุดคือ อื่น ๆ จำนวน ๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๕๐

รายได้ต่อเดือน พบว่า รายได้ต่อเดือนของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ ๑๐,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๔๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๒๕ รองลงมาคือ ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๐๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๕๐ และน้อยที่สุดคือ ตั้งแต่ ๓๑,๐๐๑ บาทขึ้นไป จำนวน ๔๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๕๐

๕.๑.๕ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๓๘$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความมีอิสระทางความคิด มีระดับความคิดเห็น

สูงที่สุด ($\bar{X} = ๓.๔๘$) รองลงมาคือ ด้านการตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของรัฐบาล ($\bar{X} = ๓.๔๓$) และต่ำที่สุดคือ ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐและฝ่ายการเมือง ($\bar{X} = ๓.๑๘$)

ด้านความมีอิสระทางความคิด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๘$, S.D. = ๐.๗๔) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ท่านคิดว่า การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ทุกคนสามารถกระทำได้อย่างเท่าเทียมกัน มีระดับความคิดเห็นสูงที่สุด ($\bar{X} = ๓.๙๙$, S.D. = ๐.๘๙) รองลงมาคือ ท่านยอมรับฟังความคิดเห็นทางการเมืองของผู้อื่นซึ่งมีความคิดเห็นแตกต่างจากท่าน ($\bar{X} = ๓.๖๓$, S.D. = ๑.๐๒) และต่ำที่สุดคือ ท่านสามารถแสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้โดยเสรีภาพภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ($\bar{X} = ๓.๒๐$, S.D. = ๑.๑๕)

ด้านการตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของรัฐบาล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๓$, S.D. = ๐.๗๔) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ท่านเชื่อมั่นว่าว่านักการเมืองที่ดีมีธรรมาภิบาลจะต้องถูกตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์ได้ มีระดับความคิดเห็นสูงที่สุด ($\bar{X} = ๓.๘๖$, S.D. = ๑.๐๓) รองลงมาคือ ท่านเชื่อมั่นว่า การตรวจสอบและการวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมือง เป็นไปตามหลักพุทธธรรมาภิบาลในการบริหารประเทศ ($\bar{X} = ๓.๘๒$, S.D. = ๑.๐๘) และต่ำที่สุดคือ ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการบริหารงานของนักการเมือง ($\bar{X} = ๓.๐๗$, S.D. = ๑.๒๕)

ด้านการตื่นตัวทางการเมือง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๒$, S.D. = ๐.๘๖) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ท่านไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง มีระดับความคิดเห็นสูงที่สุด ($\bar{X} = ๓.๗๘$, S.D. = ๑.๑๕) รองลงมาคือ ท่านตระหนักในบทบาททางการเมืองของตนเองและอัตลักษณ์ของชาติโดยสม่ำเสมอ ($\bar{X} = ๓.๕๕$, S.D. = ๑.๐๓) และต่ำที่สุดคือ ท่านร่วมฟังการปราศรัยของนักการเมืองระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ($\bar{X} = ๓.๑๖$, S.D. = ๑.๕๕)

ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐและฝ่ายการเมือง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๑๘$, S.D. = ๐.๙๕) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ประชาสัมพันธ์ให้ท่านได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเพื่อให้ท่านสามารถตัดสินใจทางการเมือง มีระดับความคิดเห็นสูงที่สุด ($\bar{X} = ๓.๒๘$, S.D. = ๑.๑๗) รองลงมาคือ ภาครัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในวาระต่าง ๆ ($\bar{X} = ๓.๒๔$, S.D. = ๑.๐๘) และต่ำที่สุดคือ ท่านได้รับโอกาสจากพรรคการเมือง ให้สมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ($\bar{X} = ๒.๙๔$, S.D. = ๑.๓๓)

๕.๑.๖ ผลการวิเคราะห์การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักอภิธานิธรรม ๗

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักอภิธานิธรรม ๗ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๑$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาตลอดถึงบรรพชิตในศาสนา มีระดับความคิดเห็นสูงสุด ($\bar{X} = ๓.๙๙$) รองลงมา คือ ด้านการให้เกียรติสตรียอมรับความเท่าเทียมสภาพสตรีและสภาพบุรุษ ($\bar{X} = ๓.๙๘$) และต่ำที่สุด คือ ด้านการหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ ($\bar{X} = ๓.๗๕$)

ด้านการหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๕$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สังคมประชาธิปไตยจะมีความเจริญก้าวหน้าได้ เมื่อประชาชนในสังคมหมั่นประชุมแลกเปลี่ยนความรู้หรือแก้ปัญหาพัฒนาสังคมนั้น ๆ อยู่เสมอ มีระดับความคิดเห็นสูงสุด ($\bar{X} = ๓.๙๑$) รองลงมาคือ การชุมนุมกันของประชาชนเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และทัศนคติ หรือพัฒนาสังคมเป็นเรื่องควรเข้าร่วม ($\bar{X} = ๓.๘๐$) และต่ำที่สุดคือ เมื่อมีการประชุมในบริบทที่เกี่ยวข้องกับสังคมและการเมือง ท่านเข้าร่วมประชุมด้วยเสมอ ($\bar{X} = ๓.๔๗$)

ด้านความพร้อมเพรียงกันประชุม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๐$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า หลักกาลัญญตา (การรู้จักกาลเทศะ) ทำให้ผู้คนตระหนักเวลาในการเข้าร่วมประชุม มีระดับความคิดเห็นสูงสุด ($\bar{X} = ๓.๘๘$) รองลงมาคือ ประโยชน์ประการหนึ่งของการเข้าร่วมประชุม คือมติของที่ประชุม ซึ่งท่านสามารถเข้าใจมติที่ประชุมนั้นได้อย่างแจ่มชัดเพราะการเข้าร่วมตั้งแต่ต้นจนจบ ($\bar{X} = ๓.๘๐$) และต่ำที่สุดคือ ท่านถือสรุปสาระสำคัญของการประชุมได้ และนำไปปฏิบัติตามมติของที่ประชุมได้เนื่องจากการเข้าร่วมประชุมโดยพร้อมเพรียง และเลิกประชุมโดยพร้อมเพรียงกับคนอื่น ๆ ($\bar{X} = ๓.๗๗$)

ด้านร่วมกำหนดกฎเกณฑ์ทางการเมือง ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๕$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า คำโบราณว่า บ้านเมืองมีชื่อมีแป อันหมายถึงกฎกติกาและโครงสร้างทางสังคม ท่านตระหนักถึงความสำคัญในหลักการนี้ และเมื่อมีผู้เสนอสิ่งใดอันขัดต่อหลักดังกล่าวในที่ประชุม ท่านใช้วิธีการพูดคุยปรับทัศนคติเพื่อรักษาชื่อแปของสังคมไว้ มีระดับความคิดเห็นสูงสุด ($\bar{X} = ๔.๑๒$) รองลงมา

คือ ท่านตระหนักว่าสังคมจะเจริญก้าวหน้าได้ เพราะการรักษาของเดิม (กฎกติกา) และเพิ่มเติมสิ่งใหม่ (กฎกติกาใหม่) โดยอนุรักษ์ไปตามหลักการเดิม ($\bar{X} = ๓.๙๘$) และต่ำที่สุดคือ ท่านเข้าใจและปฏิบัติ ตามหลักการโดยอภิธานิธรรมโดยการไม่เสนอความคิดที่ขัดกับหลักการเดิม แต่ในขณะเดียวกัน ท่านก็ได้เสนอมุมมองใหม่ ๆ บนพื้นฐานของหลักการเดิม ($\bar{X} = ๓.๘๓$)

ด้านเคารพประธานและความคิดเห็นของสมาชิกในที่ประชุม โดยรวมอยู่ในระดับมาก (= ๓.๙๓) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การประชุมหรือชุมนุมใด ๆ นั้น ประธานในที่ประชุมทำหน้าที่ ดำเนินการประชุมให้เป็นไปโดยชอบธรรม สมาชิกการประชุมจึงควรให้เกียรติด้วยการเคารพและเชื่อ ฟัง มีระดับความคิดเห็นสูงที่สุด ($\bar{X} = ๔.๐๒$) รองลงมาคือ แม้ในความคิดส่วนตัว ท่านจะเห็นว่า สิ่งที่ท่านนำเสนอในที่ประชุมดีและมีประโยชน์ที่สุด แต่เมื่อมติส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับสิ่งที่ท่านนำเสนอ ท่านก็ยอมรับมติเสียงส่วนใหญ่ได้ ($\bar{X} = ๓.๙๖$) และต่ำที่สุดคือ แม้ท่านจะมีความคิดเห็นตรงกับมติ เสียงส่วนมากในที่ประชุม แต่ท่านก็รับฟังและเคารพเหตุผลความคิดเห็นของเสียงส่วนน้อย ($\bar{X} = ๓.๘๕$)

ด้านการให้เกียรติสตรียอมรับความเท่าเทียมสภาพสตรีและสภาพบุรุษ ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้ บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๘$) เมื่อ พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ท่านเชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตยว่า ไม่ว่าเขาจะมีสถานภาพแตกต่างกัน เช่นไร ย่อมมีสิทธิเสรีภาพโดยเท่าเทียมกัน มีระดับความคิดเห็นสูงที่สุด ($\bar{X} = ๔.๐๓$) รองลงมาคือ ท่านมีความเห็นว่าสตรีมีศักยภาพและความสามารถในการทำกิจกรรมทางการเมืองได้เท่ากันกับบุรุษ ($\bar{X} = ๓.๙๙$) และต่ำที่สุดคือ ด้วยข้อจำกัดบางประการของสตรี ในที่ประชุมจึงควรมีกติกาพิเศษเพื่อ ปกป้องรักษาไม่ให้ถูกข่มเหง ($\bar{X} = ๓.๙๔$)

ด้านเคารพหลักการสถานของประเทศชาติบ้านเมือง ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัด ต่อหลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๕$) เมื่อพิจารณาเป็นราย ข้อพบว่า ท่านมีความเชื่อว่าสังคมที่นั่นต้องให้เกียรติและทำนุบำรุงรักษาสถาบันในทศวรรษ เชื่อโดยเท่าเทียมกัน มีระดับความคิดเห็นสูงที่สุด ($\bar{X} = ๔.๐๓$) รองลงมาคือ ท่านมีความเห็นด้วยว่า ประเทศชาติบ้านเมืองควรมีสถาบันสำหรับยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชน ($\bar{X} = ๓.๙๘$) และต่ำ ที่สุดคือ ท่านมีส่วนร่วมในการทำนุบำรุงรักษาสถาบันด้วยการบริจาคหรือด้วยวิธีการอื่น ๆ เสมอ ($\bar{X} = ๓.๘๓$)

ด้านทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาตลอดถึงบรรพชนในศาสนา ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๙$) เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อพบว่า หลักธรรมทางพระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตตลอดถึงการเมืองการ

ปกครอง ดังนั้น ท่านจึงตระหนักถึงความสำคัญกับบทบาทของพระศาสนา จึงให้การทำนุบำรุงด้วยวิธีการต่าง ๆ มีระดับความคิดเห็นสูงสุด ($\bar{X} = ๔.๐๖$) รองลงมาคือ ท่านเห็นว่าการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนานั้น รัฐบาลควรสนับสนุนส่งเสริมให้บรรพชิตในพระพุทธศาสนาเข้าถึงการศึกษาทั้งทางธรรมและทางโลกให้มากขึ้น และท่านเห็นว่าการบำรุงรักษาพระพุทธศาสนานั้น ควรพัฒนาศาสนวัตถุและศาสนบุคคลไปพร้อม ๆ กัน ($\bar{X} = ๓.๙๙$) และต่ำที่สุดคือ ท่านเคยทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาด้วยการบริจาคให้กับวัดหรือศาสนสถาน และปฏิบัติตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาอยู่เสมอ ($\bar{X} = ๓.๙๓$)

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๒.๑ สภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดในนครศรีธรรมราช

๑. ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ซึ่งผู้วิจัยพบว่า สภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดในนครศรีธรรมราช ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองประกอบไปด้วยหลักการสำคัญ คือ ประชาชนมีสภากาแฟ จุดรับซื้อผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร สถานศึกษา เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง รูปแบบการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองยุคเก่าใช้การสนทนาและในยุคใหม่แสดงความคิดเห็นทางโลกออนไลน์ ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้ในระดับที่อยู่ในขอบเขตอันจำกัดเนื่องด้วยยังมีปัจจัยที่มีอิทธิพลส่งผลกระทบต่อความรู้สึกนึกคิดทางการเมืองของประชาชนในลักษณะที่ถูกกดทับไว้ด้วยระบบการปกครองที่เป็นแบบรัฐราชการรวมศูนย์ และอยู่ภายใต้บริบทของผลประโยชน์รวมถึงบทบาทของสื่อที่ครอบงำทางความคิด ความรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองทำให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นทางการเมืองแตกต่างกัน

นอกจากนี้ยังมีกลไกของรัฐ เช่น กฎหมายและระบบยุติธรรมคอยปิดปากไม่ให้ประชาชนที่มีความคิดความเห็นทางการเมืองที่แตกต่างไปจากผู้มีอำนาจได้ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่สำคัญโดยไม่สามารถแสดงออกด้วยการพูดหรือการกระทำได้ตามความรู้สึกนึกคิด ไม่สามารถใช้สิทธิเสรีภาพของตนได้อย่างอิสระเสรีอย่างที่รัฐธรรมนูญได้มีบทบัญญัติไว้ตามหลักการประชาธิปไตย คือ สิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาคและภราดรภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมาน พูแสง ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาสถาบันราชภัฏเขตภาคเหนือตอนบน” โดยพบว่า นักศึกษาสถาบันราชภัฏเขตภาคเหนือตอนบนมีส่วนร่วมทางการเมืองทุกด้าน เพราะปัจจุบันมีการรณรงค์เพื่อเรียกร้องรัฐธรรมนูญทั่วประเทศ ประชาชนต้องการระบอบการปกครองแบบ

ประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ การศึกษาเรื่องประชาธิปไตยเป็นที่เปิดเผยทุกสถาบันการศึกษามีการเรียนสอนเรื่องประชาธิปไตย เพราะรัฐบาลกำหนดไว้ในหลักสูตรเป็นวิชาบังคับอีกทั้งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เป็นที่แพร่หลาย

ดังนั้นการแสดงออกในการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงกระทำได้อย่างเสรี^๑ และยิ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **เปรมศักดิ์ แก้วมรกฏ** ได้วิจัยเรื่อง วัฒนธรรมการเมืองมีส่วนร่วมทางการเมืองของวัยรุ่นในสังคมพหุวัฒนธรรม : กรณีศึกษา อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ด้านลักษณะการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของวัยรุ่นจะเป็นไปในรูปแบบของการพูดคุยเรื่องการเมือง การเลือกผู้ปกครองระดับท้องถิ่นด้วยตนเอง

แนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของวัยรุ่น ได้แก่ ครอบครัวยุคใหม่ ปลูกฝังจิตสำนึกการเมือง^๒ และยิ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล** ได้วิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา” ผลวิจัยพบว่า การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา นำสู่การปฏิบัติดังนี้ ด้านอำนาจและอิทธิพล ผู้นำทางการเมืองรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างน้อมนำทศพิธราชธรรมมาใช้มีการจัดทำนโยบาย ด้านคุณลักษณะภาพลักษณ์นักการเมืองต้องมีความกล้าตัดสินใจ มีจุดยืนของตนเอง กล้าเผชิญกับความจริง กล้าเปิดเผยความจริง ไม่นั่นประโยชน์ตนเองและพวกพ้อง^๓ และยิ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ไพวรรณ บุรีมาตร** ได้วิจัยเรื่อง “พลวัตทางการเมืองกับการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่น”

ผลการวิจัยพบว่า ๑. ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพลวัตทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่น ประกอบด้วย ด้านการรู้จักยอมรับในความเห็นทางการเมืองโดยสุจริต จะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น กำหนดทิศทางและแนวทางในการพัฒนาโดยยึดหลักการมีส่วนร่วม ด้านการมีจิตสาธารณะ ไม่เห็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม มีความเสียสละ กล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ มีวิสัยทัศน์ นำ

^๑ สมาน พูแสง, “การศึกษาตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาสถาบันราชภัฏเขตภาคเหนือตอนบน”, **ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาอุดมศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๔๑).

^๒ เปรมศักดิ์ แก้วมรกฏ, “วัฒนธรรมการเมืองมีส่วนร่วมทางการเมืองของวัยรุ่นในสังคมพหุวัฒนธรรม : กรณีศึกษา อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา”, **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี**, ปีที่๑๒ ฉบับพิเศษ, (ตุลาคม ๒๕๖๑) : ๒๑๘-๒๒๕.

^๓ พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล, “การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา”, **ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

นวัตกรรมใหม่ๆ เข้ามาสู่การพัฒนา ๒.การประยุกต์หลักธรรมในการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่น ประกอบด้วยหลักทฤษฎีสัมมัญญา ใช้นโยบาย ข้อกฎหมาย ระเบียบเป็นฐานความคิดเห็นเป็นอย่างเดียวกัน รู้จักแสวงหาจุดร่วมและ สงวนจุดต่างไม่ถือเอาความคิดของตนเป็นใหญ่ ด้านการมองโลกในแง่ดีมีความไว้วางใจเพื่อนมนุษย์ สร้างความไว้วางใจให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางการเมือง

ด้านการไม่มีจิตใจแบบเผด็จการ รักความเป็นธรรม สำนึกในพันธะหน้าที่ต่อสังคมโดยอำนาจที่เป็นธรรม^๔ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ชุมพล เพ็งศิริ** ได้วิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า ด้านการตัดสินใจในทางการเมือง ตัดสินใจเลือกตัวแทนนักการเมือง โดยดูจากหลักการนโยบายของกลุ่มการเมือง ที่แสดงถึงความมีคุณธรรม สร้างความยุติธรรมให้กับชุมชน^๕

๒. ด้านความสนใจการบริหารงานของรัฐบาลและนักการเมือง ซึ่งผู้วิจัยพบว่า สภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา ด้านความสนใจการบริหารงานของรัฐบาลและนักการเมือง ประกอบไปด้วยหลักการสำคัญ คือ ประชาชนในจังหวัดนครราชสีมาติดตามข้อมูลข่าวสารตามยุคสมัย เช่น โทรศัพท์ วิทยุ สื่อสารออนไลน์แพลตฟอร์มต่าง ๆ มีการแสดงความคิดเห็นเรื่องการเมือง ทั้งนี้เพราะชาวนครราชสีมาวิวัฒนาการทางการเมืองพบปะกันในเวลาเช้า เช่น สภากาแฟ หรือร้านน้ำชา กาแฟ และจุดรับซื้อน้ำยาง และมีการสนทนากันในประเด็นการเมืองเป็นปกติ และในปัจจุบันมีช่องทางการวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น คือ ช่องทางสื่อสารโซเชียลหรือโลกออนไลน์

การที่ประชาชนแสดงความคิดเห็นทางการเมืองซึ่งนำไปสู่พฤติกรรมทางการเมือง เช่น การเข้าร่วมชุมนุมทางการเมือง เป็นต้น ซึ่งการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองนั้นควรอยู่บนพื้นฐานความจริง ใ้ข่าวจากอย่างสุภาพ อย่างไรก็ตาม การวิพากษ์วิจารณ์และการตรวจสอบนั้นยังมีขอบเขตที่จำกัดด้วยสาเหตุปัจจัยต่าง ๆ เช่น ขาดการเข้าถึงข้อมูล การปกปิดข้อมูลจากทางภาครัฐ และรูปแบบการตรวจสอบอย่างเป็นทางการ

นอกจากนี้ยังมีขอบเขตจำกัดด้วยเหตุผลทางด้านเศรษฐกิจและการศึกษา ประชาชนที่มีสถานะทางเศรษฐกิจดีมีความสนใจเรื่องการบริหารงานของรัฐบาลและการวิพากษ์วิจารณ์มักได้รับ

^๔ ไพวรรณ ปุริมาต, “พลวัตทางการเมืองกับการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่น”, **คุณิพนธ์ปรัชญาคุณิพนธ์บัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

^๕ ชุมพล เพ็งศิริ, “การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา”, **คุณิพนธ์ปรัชญาคุณิพนธ์บัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

การรับฟังจากผู้มีอำนาจมากกว่าประชาชนทั่วไป และการศึกษาที่ดีอันเกิดจากสถานะทางเศรษฐกิจดี ย่อมทำให้มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่พลเมืองที่สามารถแสดงออกได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ภูสิทธิ์ ชันติกุล** ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร” พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองเพียง ๒ ระดับเท่านั้น ได้แก่ ระดับปานกลาง และต่ำ ซึ่งรายด้านที่อยู่ระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง และด้านการสนทนาเรื่องการเมือง ส่วนรายด้านที่อยู่ระดับต่ำ ได้แก่ ด้านการชุมนุมทางการเมือง ด้านการติดต่อกับนักการเมือง และด้านการเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมืองต่าง ๆ

ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ และสถานภาพ ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพ การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม บทบาทหน้าที่ในครอบครัว และบทบาทหน้าที่ในชุมชน ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง ได้แก่ การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง และการพัฒนาทางการเมือง ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมือง ได้แก่ ความสนใจทางการเมือง พฤติกรรมทางการเมือง และการกล่อมเกลாதทางการเมือง^๖ และยิ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ปรีชา พร้อมสุภา** ได้วิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้ปฏิบัติงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) แม่เมาะ จังหวัดลำปาง” ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้ปฏิบัติงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) แม่เมาะ จังหวัดลำปาง โดยรวมทั้ง ๒ ด้าน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง

ผู้ปฏิบัติงานที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษาและรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองโดยรวมทั้ง ๒ ด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้กระบวนการและขั้นตอนในการตัดสินใจต้องผ่านการตรวจสอบโดยมีระเบียบปฏิบัติ ในแต่ละอำนาจหน้าที่และการดำเนินการมักไม่ใช้กระบวนการประชาพิจารณ์ หรือใช้เทคนิคกลวิธีการต่างๆ แต่ใช้อำนาจที่ตนมีในการเอื้อประโยชน์ให้กับตนเองลำทำให้โครงการนั้นผ่านประชาพิจารณ์ โดยที่ไม่ได้มีการรับฟังความเห็นจากประชาชนอย่างแท้จริง ควรลดขั้นตอนการปฏิบัติงานควรมีกระบวนการการปรึกษาหารืออย่างต่อเนื่อง และควรแต่งตั้งกรรมการด้านต่างๆ เป็นเฉพาะด้าน เช่น การทำประชาพิจารณ์ในโครงการต่างๆ ทุกโครงการจะต้องผ่านการยอมรับ และต้องเผยแพร่^๗

^๖ ภูสิทธิ์ ชันติกุล, “รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร”, รายงานการวิจัย, (มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๕๓), หน้า ๑-๒.

^๗ ปรีชา พร้อมสุภา, “ความคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้ปฏิบัติงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) แม่เมาะ จังหวัดลำปาง”, วารสารปัญญา, ปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๐) : ๑-๗.

และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ชุมพล เฟ็งศิริ** ได้วิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความเข้มแข็ง การเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า ด้านการเคลื่อนไหวเพื่อมุ่งตรวจสอบกระบวนการใช้อำนาจรัฐ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพื่อปกป้องและเรียกร้องสิทธิ เสรีภาพความยุติธรรมให้กับตนเอง ด้านการประท้วงอำนาจรัฐและเรียกร้องให้มีการถ่ายโอนอำนาจรัฐ ประชาชนเรียกร้องให้มีการถ่ายโอนอำนาจรัฐ จัดเลือกตั้งใหม่^๔

๓. ด้านความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ทางการเมืองและสังคม ซึ่งผู้วิจัยพบว่า สภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา ด้านความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ทางการเมืองและสังคม คือ ประชาชนในจังหวัดนครราชสีมาที่มีความรู้ความเข้าใจสิทธิหน้าที่ทางการเมืองและสังคมแตกต่างกันออกไปตามความรู้และระดับการศึกษา รัฐธรรมนูญที่เปลี่ยนแปลงบ่อยหลายฉบับและมาตราจำนวนมากรวมถึงเนื้อความกฎหมายที่ต้องอาศัยการตีความ เป็นเหตุผลสำคัญให้ประชาชนเบื่อหน่ายต่อการศึกษาคำความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ของตน การใช้สิทธิหน้าที่ของตนนั้นควรอยู่บนหลักของรัฐธรรมนูญซึ่งจะต้องไม่ผิดกฎหมายและละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น และโดยทั่วไปนั้นประชาชนในจังหวัดนครราชสีมาการใช้สิทธิหน้าที่ของตนตามพื้นฐาน เช่น การใช้สิทธิเลือกตั้ง การใช้สิทธิในการแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์การเมือง การทำหน้าที่รับใช้ชาติด้วยการเกณฑ์ทหาร เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ไพวรรณ ปุริมาตร** ได้วิจัยเรื่อง “พลวัตทางการเมืองกับการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่น” ผลการวิจัยพบว่า ๑. ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพลวัตทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่น ประกอบด้วย ๑) ด้านการมีความรู้ความเข้าใจและความตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความรับผิดชอบของตน มีความรู้ความเข้าใจและความตระหนักในสิทธิหน้าที่ในการให้เสรีภาพในการมีความคิดเห็นที่แตกต่าง^๕ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พรสวรรค์ สุตะคาน** ได้วิจัยเรื่อง “การกล่อมเกลารวมทางการเมืองและวัฒนธรรมทาง การเมืองแบบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทย”

ผลการวิจัยพบว่า มีสมการสำหรับนำไปใช้ในแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง ประกอบด้วย การถ่ายทอด พฤติกรรมทางการเมือง การถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมือง การ

^๔ ชุมพล เฟ็งศิริ, “การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา”, **คุณิ นิพนธ์ปรัชญาคุณิบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

^๕ ไพวรรณ ปุริมาตร, “พลวัตทางการเมืองกับการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่น”, **คุณิ นิพนธ์ปรัชญาคุณิบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

ถ่ายทอดบรรทัดฐานทางสังคม หลักการอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน หลักการสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน หลักการเคารพสิทธิมนุษยชน และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ รวมถึงหลักการเสียงข้างมากควบคู่ไปกับการเคารพในสิทธิของเสียงข้างน้อย^{๑๐}

๔. ด้านการร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม ซึ่งผู้วิจัยพบว่า สภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม ประกอบด้วยวิธีการสำคัญ คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช นั้น ประชาชนจะให้ความร่วมมือกับภาครัฐและนักการเมืองเพื่อพัฒนาสังคมของตน โดยประชาชนมีการคำนึงถึงผลประโยชน์และผลกระทบต่อวิถีชีวิตส่งผลต่อการตัดสินใจให้ร่วมมือกับภาครัฐเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม ความใกล้ชิดระหว่างนักการเมืองกับประชาชนมีส่วนร่วมสำคัญให้ประชาชนร่วมมือกับภาครัฐพัฒนาสังคม การมีจิตอาสาหรือจิตสาธารณะส่งผลให้ประชาชนร่วมมือพัฒนาสังคมและความเข้าใจในสิทธิหน้าที่พลเมืองทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกต้องการร่วมพัฒนาสังคมของตน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **อิสมาแอล เบญอุบรอฮีม ธนาสุภฎ์ สตะเวทิน** ได้วิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนกับการพัฒนาความมั่นคงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ของไทย” ผลวิจัยพบว่า ประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ส่วนใหญ่มีความเห็นที่ภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การส่งเสริม และสนับสนุนต่อการสร้าง กระบวนการทางวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม เพื่อการพัฒนาความมั่นคงเพื่อความสงบสุข และสันติในพื้นที่ได้ อย่างมีนัยสำคัญ ประกอบด้วย ด้านการพัฒนาระบบการยุติธรรม ด้านการพัฒนาระบบสาธารณสุขภาค ด้านการพัฒนาเครือข่ายโทรคมนาคม ด้านการพัฒนาระบบการศึกษา ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ ด้านการพัฒนา การค้าและการลงทุน ด้านการพัฒนาสังคมจิตวิทยา และด้านการพัฒนาการเมืองตามลำดับ

ทั้งนี้ การที่ภาครัฐ ได้ดำเนินยุทธศาสตร์สนองรับแนวทางตามพระราชดำริ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ได้สร้างความเชื่อมั่นต่อพี่น้อง ประชาชนในพื้นที่ ในขณะที่เดียวกันประชาชนในพื้นที่ก็มีความต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาความมั่นคง ภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนา เพื่อให้การแก้ไข

^{๑๐} พรสวรรค์ สุตะคาน, “การกล่อมเกลางานการเมืองและวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่ส่งผลกระทบต่อความร่วมมือทางการเมืองของประชาชนเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทย”, วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น, ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๕๘) : ๖๙-๗๙.

ปัญหาความไม่สงบสามารถดำเนินไปได้อย่างถูกต้องตามทิศทาง ที่ควรจะเป็น ดังนั้น ภาครัฐจึงควรผลักดันการเสริมสร้างกระบวนการทางวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมทาง การเมืองในทุกมิติ^{๑๑}

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ชุมพล เพ็งศิริ** ได้วิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า ๑. สภาพการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา มีดังนี้ ๑) ด้านการเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขปัญหา การเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน^{๑๒} และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **วสันต์ ลิ้มรัตนภัทรกุล** ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการประยุกต์ใช้ทุนทางสังคมเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมือง ภาคพลเมือง” ผลวิจัยพบว่า ๑. พื้นที่ต้นแบบในการวิจัยมีการประยุกต์ใช้ทุนทางสังคมทั้งจากที่มีอยู่ภายในและภายนอกมาสนับสนุนการเมืองภาคพลเมืองในพื้นที่ โดยเป็นการสนับสนุนการทำงานของกลุ่ม ซึ่งมีการจัดตั้งขึ้นและพัฒนาเป็นสภาองค์กรชุมชนในภายหลัง โดยแกนนำของชุมชนจัดเป็น ทุนที่สำคัญเพราะได้อาศัยความเชื่อมั่นและความศรัทธาในตนเองจากชุมชนเป็นตัวเชื่อมโยงให้เกิดการรวมตัวทำงานร่วมกันได้ หากเกิดอุปสรรคในการทำงานก็สามารุใช้ความเป็นศูนย์รวมจิตใจ แก้ไขปัญหาเหล่านั้นไม่ให้เกิดความรุนแรง โดยการทางานอาศัยความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและความเป็นเครือญาติเป็นตัวเชื่อมโยงทำให้เกิดการติดตามงาน ประสานงานกัน รวมทั้งการสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลกันดีเป็นอย่งดี ๒. กิจกรรมของกลุ่มได้อาศัยทุนทางภูมิปัญญาดั้งเดิมของคนพื้นที่มาช่วยส่งเสริมในการทำงานหรือประกอบกิจกรรมทำให้สามารถแก้ไขปัญหาเรื่องรายได้ คุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในตำบลนั้นๆ โดยอาศัยเวทีการประชุมของกลุ่มที่เรียกว่าสภาตำบล ซึ่งประกอบไปด้วย คนที่ได้รับการยอมรับของชุมชนเองรวมตัวโดยทาหน้าทีเป็นตัวแทนของแต่ละกลุ่มแต่ละหมู่บ้าน พัฒนาเป็นสภาองค์กรชุมชนตามพรบ.๒๕๕๑^{๑๓}

^{๑๑} อีสมาแอล เบญจิบรอฮีม ธนาสฤษฏี สตะเวทิน, “วัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนกับการพัฒนาความมั่นคงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ของไทย”, วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยสวนดุสิต, ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๑) : ๗๙-๙๐.

^{๑๒} ชุมพล เพ็งศิริ, “การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา”, **ดุขฎีนิพนธ์ปรัชญาดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

^{๑๓} วสันต์ ลิ้มรัตนภัทรกุล, “รูปแบบการประยุกต์ใช้ทุนทางสังคมเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมือง ภาคพลเมือง”, **ดุขฎีนิพนธ์สาขาวิชาพัฒนาศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๘).

๕.๒.๒ องค์ประกอบของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

องค์ประกอบของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย

๑. **ด้านความมีอิสระทางความคิด** ซึ่งผู้วิจัยพบว่า พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับระบบความคิดซึ่งเริ่มจากใจอันนำไปสู่พฤติกรรมทางการพูดและการกระทำ (มโนปุพฺพังคมา ธมฺมา มโนเสฏฺฐา มโนมยา มนสา เจ ปทฺถุญฺเณ ภาสตี วา กโรตี วา ตโต นํ ทุกฺขมเนวติ จกฺกัว วหโต ปทํ) ดังนั้น การมีอิสระทางความคิดของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชซึ่งส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนาจึงควรตั้งอยู่บนฐานมโนสุจริต คิดอย่างเป็นเหตุเป็นผลเป็นไปโดยถูกต้องและชอบธรรม และระบอบประชาธิปไตยซึ่งเป็นระบอบการปกครองที่ให้ความสำคัญกับสิทธิเสรีภาพของประชาชนในการแสดงออกทางความคิด การพูดและการกระทำ การที่ประชาชนมีอิสระทางความคิดอันนำไปสู่พฤติกรรมด้านอื่นจึงควรเป็นไปโดยหลักการ เมตตามโนกรรม คือจะคิดสิ่งใดก็ควรตั้งความปรารถนาดีให้แก่กัน ไม่เบียดเบียนกันและไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เป็นไปอย่างสร้างสรรค์เพื่อมีส่วนร่วมทางการเมืองสำหรับพัฒนาสังคมและประเทศชาติ

การมีอิสระทางความคิดในระบอบประชาธิปไตยนั้น ความเป็นอิสระจะต้องกอร์ปด้วยธรรมหรือเรียกว่า อิศรธรรมานุยุต ฝึกฝนใจให้มีความเสียสละมีจิตสาธารณะหรือจิตอาสาคำนึงถึงสังคมและส่วนรวมเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมระดมความคิดใช้สิทธิและหน้าที่พลเมืองตามรัฐธรรมนูญ หลักการดังกล่าวในการมีอิสระทางความคิดนี้ย่อมเป็นไปเพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **นิยม เวชกามา** ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนชาวสกลนครตามแนวพุทธจิตวิทยา” ผลการวิจัยพบว่า จากการวิเคราะห์หลักพุทธธรรมและจิตวิทยาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนชาวสกลนคร พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยตรง ประชาชนทำหน้าที่เป็นสภาใช้อำนาจนิติบัญญัติบริหาร และตุลาการด้วยตนเอง โดยมีความคิด พูด และทำด้วยเมตตาต่อกัน กระจายผลประโยชน์ปฏิบัติตามระเบียบวินัยและกฎหมาย รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและเคารพความคิดที่แตกต่าง

ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยอ้อม ประชาชนเลือกผู้แทนไปใช้อำนาจนิติบัญญัติและบริหารแทนตนผ่านการเลือกตั้งด้วยความรู้รักสามัคคีปรารถนาดีและหวังประโยชน์สุขร่วมกัน ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ประชาชนมีอำนาจตัดสินใจทางการเมืองและการบริหารในเรื่องสำคัญที่มีผลกระทบต่อกรดำเนินชีวิตและวิถีชีวิตของตนในรูปของภาคพลเมืองหรือผ่านตัวแทนตามหลักสาราณียธรรม และด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยแบบถกแถลง เป็นกระบวนการ

สำคัญของประชาธิปไตยภาคพลเมืองในรูปของประชาธิปไตยชุมชน เป็นความพยายามที่จะแก้ไข ปัญหาที่เกิดจากข้อบกพร่องของประชาธิปไตยแบบตัวแทนที่เป็นรูปแบบสถาบันที่ตายตัว ไม่สามารถ ตอบสนองความต้องการของประชาชนที่มีความซับซ้อน และมีความแตกต่างหลากหลายให้มีความ สามัคคีร่วมมือร่วมใจกันด้วยโมตรัสจิต^{๑๔} และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพวรรณ ปุริมาตราช ได้วิจัย เรื่อง “พลวัตทางการเมืองกับการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของ นักการเมืองท้องถิ่น” ผลการวิจัยพบว่า

๑. ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพลวัตทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักการเมืองท้องถิ่น ประกอบด้วย ๑) ด้านการมีความรู้ความเข้าใจและความตระหนักในสิทธิ หน้าที่ ความรับผิดชอบของตน มีความรู้ความเข้าใจและความตระหนักในสิทธิหน้าที่ในการให้เสรีภาพ ในการมีความคิดเห็นที่แตกต่าง ๒) ด้านการเคารพกฎหมายและกติกากในการอยู่ร่วมกันในสังคม จะต้องมีความรู้ทางกฎหมาย และส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ทางด้านกฎหมาย ให้เกิดความเสมอ ภาคกับประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน ๓) ด้านการรู้จักยอมรับในความเห็นทางการเมืองโดยสุจริต จะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น กำหนดทิศทางและแนวทางใน การพัฒนาโดยยึดหลักการมีส่วนร่วม ๔) ด้านการมีจิตสาธารณะ ไม่เห็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่า ประโยชน์ส่วนรวม มีความเสียสละ กล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ มีวิสัยทัศน์ นำนวัตกรรมใหม่ๆ เข้า มาสู่การพัฒนา

๒. การประยุกต์หลักธรรมในการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบ ประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่น ประกอบด้วย ๑) หลักกายกรรม แสดงกิริยาอาการสุภาพใน การปฏิบัติงานต่อผู้ร่วมงาน ๒) หลักวจีกรรม เลือกใช้คำพูดภาษาที่สุภาพเมื่อสนทนาพูดคุยกับสมาชิก ในชุมชน ๓) หลักมโนกรรม ทำแต่ในสิ่งที่ถูกต้อง ดำรงตนอยู่ในศีลธรรมสำรวมระวังในอกุศลกรรม ความไม่ดีทางกาย ๔) หลักสัจธรรม โภคิ รู้จักแบ่งปันผลประโยชน์กันด้วยความยุติธรรม เอื้อเฟื้อซึ่งกัน และกันอยู่เสมอ ๕) หลักศีลสามัญญตา ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับหรือวินัยต่างๆ อย่างเดียวกัน อย่างเคร่งครัด ๖) หลักทัญญูสามัญญตา ใช้นโยบาย ข้อกฎหมาย ระเบียบเป็นฐานความคิดเห็นเป็น อย่างเดียวกัน รู้จักแสวงหาจุดร่วมและ สงวนจุดต่างไม่ถือเอาความคิดของตนเป็นใหญ่

๓. รูปแบบการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักการเมือง ท้องถิ่น มีหลักดำเนินการคือ ๑) ด้านการมีความเชื่อมั่นศรัทธาต่อหลักการปกครองระบอบ ประชาธิปไตย คำนึงถึงหลักสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ๒) ด้านการยึดมั่นและเชื่อถือในหลักความสำคัญ และศักดิ์ศรีของบุคคล เชื่อถือในความสำคัญศักดิ์ศรีของตนเอง และศักดิ์ศรีก็ย่อมถูกคุ้มครองโดย

^{๑๔} นิยม เวชกามา, “รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนชาว สกลนครตามแนวพุทธจิตวิทยา”, *ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๒).

กฎหมาย ๓) ด้านการเคารพกติกาของการปกครองแบบประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๔) ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองและการปกครอง สร้างการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยโดยสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น ๕) ด้านการมีสำนึกในหน้าที่พลเมืองของตนและมีความเชื่อมั่นในตนเอง ทำหน้าที่และรับผิดชอบในฐานะนักการเมือง ใช้ความรู้เพื่องานจะได้สำเร็จลุล่วง ๖) ด้านการมองโลกในแง่ดีมีความไว้วางใจเพื่อนมนุษย์ สร้างความไว้วางใจให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางการเมือง ๗) ด้านการรู้จักวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผลและเป็นไปในทางสร้างสรรค์ แสดงความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามข้อกฎหมายและคุณธรรม ๘) ด้านการไม่มีจิตใจแบบเผด็จการ รักความเป็นธรรม สำนึกในพันธะหน้าที่ต่อสังคมโดยอำนาจที่เป็นธรรม^{๑๕}

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **สถาบันพระปกเกล้า** ได้วิจัยเรื่อง “ประชาธิปไตยชุมชน กลไกขับเคลื่อนภาคพลเมืองเข้มแข็ง” ผลการวิจัยพบว่า บทสรุปข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อผลักดันแนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยชุมชนประชาธิปไตยชุมชน เป็นแนวคิดที่ยึดหลักการการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นเป็นกลไกในการผลักดันแนวทางหรือทิศทางการบริหารจัดการท้องถิ่นให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่น โดยใช้ “แผนชุมชน” ซึ่งท้องถิ่นต้องใช้เป็นหลักหรือเป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ๓ ปี เป็นแม่แบบหรือเป็นบทเรียนในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างประชาชน เพื่อกระตุ้นและสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่น ภายใต้การทำงานในลักษณะของการประสานความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ ซึ่งประกอบด้วย ท้องที่ ท้องถิ่นและชุมชน ซึ่งรูปแบบการทำงานและกระบวนการที่ประสบความสำเร็จในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะจากพื้นที่ต้นแบบประชาธิปไตยชุมชนนำร่องภายใต้โครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากสภาพัฒนาการเมือง เช่น ตำบลท่านางแนวและตำบลโคกสง่า จังหวัดขอนแก่น หรือตำบลน้ำปลีก จังหวัดอำนาจเจริญ ที่ชุมชนได้ทำงานร่วมกับท้องที่และท้องถิ่น จนสามารถผลักดันแผนชุมชนที่สะท้อนถึงความต้องการของชุมชนเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาท้องถิ่น ๓ ปี ได้อย่างเป็นรูปธรรม^{๑๖}

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **คัมภีร์ พลการ และอรันันท์ กลันทปุระ** ได้วิจัยเรื่อง “อัตลักษณ์และวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำระดับตำบลและหมู่บ้าน จังหวัดตรัง” ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ ระหว่างอัตลักษณ์ของคนใต้และวัฒนธรรมทางการเมือง พบว่าที่

^{๑๕} ไพวรรณ ปุริมาต, “พลวัตทางการเมืองกับการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่น”, **ดุสิตนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

^{๑๖} สถาบันพระปกเกล้า, “การศึกษาความเข้าใจประชาธิปไตยของคนในชุมชน”, **รายงานการวิจัย**, (นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๒).

ระดับนัยสำคัญ.๐.๑ อัตลักษณ์ของคนได้มี ความสัมพันธ์ทางบวกกับวัฒนธรรมทางการเมืองในระดับน้อย ซึ่งหมายความว่า ผู้นำระดับตำบลและหมู่บ้าน จังหวัดตรังที่มีอัตลักษณ์ความเป็น “คนใต้” ระดับสูงมากขึ้นเท่าไร ก็จะมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยสูงขึ้น เท่านั้น เป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้นำระดับตำบลและหมู่บ้านจังหวัดตรังมีความคิดทางการเมืองในลักษณะเป็นประชาธิปไตยมากกว่าอำนาจนิยม^{๑๗}

๒. ด้านการตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของรัฐ ซึ่งผู้วิจัยพบว่า การตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การบริหารงานทั้งภาครัฐและราชการนี้ควรเป็นไปอย่างมีขั้นตอน กล่าวคือ ประชาชนจะต้องมีความตื่นตัวมีความสนใจเหตุบ้านการเมืองสถานการณ์ของสังคมทั้งใกล้ตัวและไกลตัว แสวงหาข้อมูลอย่างรอบด้าน มีความเป็นเหตุเป็นผล มีมโนธรรมสำนึกด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ตรวจสอบด้วยความโปร่งใสด้วยใจที่เป็นธรรมผ่านช่องทางหน่วยงานหรือองค์กรที่รับผิดชอบอย่างถูกต้องเป็นรูปธรรม

ส่วนการวิพากษ์วิจารณ์การบริหารงานของรัฐบาลหรือหน่วยงานราชการ ประชาชนจะต้องมีความเข้าใจในหลักการทางประชาธิปไตย การเข้าใจถึงสิทธิเสรีภาพภายใต้กฎหมาย การตื่นตัวสนใจสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทางสังคม การมีความรู้ความเข้าใจในข้อเท็จจริง การวางใจให้เป็นอย่างกลางวิพากษ์วิจารณ์ด้วยความโปร่งใสในฐานะประชาชนหรือพลเรือนที่สามารถแสดงออกทางความคิดความเห็นได้อย่างเป็นอิสระด้วยวิธีการแบบวัฒนธรรมดั้งเดิมคือการสนทนาเหตุบ้านการเมืองกันที่สภากาแฟตอนเช้าหรือในสถานที่ทำงานต่าง ๆ และวิธีการวิพากษ์วิจารณ์แบบวัฒนธรรมร่วมสมัยผ่านสื่อสารสังคมออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) ทวิตเตอร์ (Twitter) ไลน์ (Line) อินสตาแกรม (Instagram) คลับเฮาส์ (clubhouse) ชุม คลาวด์ มีดีตติ้ง (Zoom Cloud Meeting) เป็นต้น ซึ่งหลักการวิพากษ์วิจารณ์ประการสำคัญคือ วาจาสุจริต ไม่พูดเพื่อใส่ความกันเพื่อหวังผลทางการเมือง ไม่พูดคำที่เผ็ดร้อนระคายหูแม้จะอ้างได้ว่าเป็นวาทกรรมทางการเมืองประเภทหนึ่งเพื่อให้ภาครัฐสนใจ รับฟังปัญหา ไม่พูดเสียดีประชดประชันแต่ควรเป็นวาทกรรมทางการเมืองแบบตรงไปตรงมาชัดเจน ตรงเป้าเข้าประเด็น และไม่พูดเรื่อยเปื่อยโดยไม่รับผิดชอบสิ่งที่ตนได้พูดออกไป ซึ่งการวิพากษ์วิจารณ์นอกจากควรตั้งบนฐานมโนสุจริตแล้ว ควรจะเป็นไปด้วยหลักเมตตาธรรม วิพากษ์วิจารณ์เพื่อประโยชน์ของสังคมและประเทศชาติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **นิยม เวชกามา** ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนชาวสกลนครตามแนวพุทธจิตวิทยา” ผลการวิจัยพบว่า จากการวิเคราะห์หลักพุทธธรรมและจิตวิทยาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนชาวสกลนคร พบว่า

^{๑๗} คัมภีร์ พงการ และอรนนท์ กลันทบุระ, “อัตลักษณ์และวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำระดับตำบลและหมู่บ้าน จังหวัดตรัง”, วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา, ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๒ (เมษายน-มิถุนายน ๒๕๕๘) : ๑๖๕-๑๗๔.

ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยตรง ประชาชนทำหน้าที่เป็นสภาใช้อำนาจนิติบัญญัติบริหาร และตุลาการด้วยตนเอง โดยมีความคิด พุด และทำด้วยเมตตาต่อกัน กระจายผลประโยชน์ปฏิบัติตามระเบียบวินัยและกฎหมาย รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและเคารพความคิดที่แตกต่าง ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยอ้อม ประชาชนเลือกผู้แทนไปใช้อำนาจนิติบัญญัติและบริหารแทนตนผ่านการเลือกตั้งด้วยความรู้รักสามัคคีปรารถนาดี และหวังประโยชน์สุขร่วมกัน^{๑๘} และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ภูสิทธิ์ ชันติกุล** ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร” พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองเพียง ๒ ระดับเท่านั้นได้แก่ ระดับปานกลาง และต่ำ ซึ่งรายด้านที่อยู่ระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง และด้านการสนทนาเรื่องการเมือง ส่วนรายด้านที่อยู่ระดับต่ำ ได้แก่ ด้านการประชุมทางการเมือง

ด้านการติดต่อกับนักการเมือง และด้านการเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมืองต่าง ๆ ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ และสถานภาพ ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพ การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม บทบาทหน้าที่ในครอบครัว และบทบาทหน้าที่ในชุมชน ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง ได้แก่ การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง และการพัฒนาทางการเมือง ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมือง ได้แก่ ความสนใจทางการเมือง พฤติกรรมทางการเมือง และการกล่อมเกลางานทางการเมือง^{๑๙} และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **เปรมศักดิ์ แก้วมรกฏ** ได้วิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของวัยรุ่นในสังคมพหุวัฒนธรรม : กรณีศึกษา อำเภอลำลูกกา จังหวัดสิงห์บุรี” ผลการวิจัยพบว่า ด้านลักษณะการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของวัยรุ่นจะเป็นไปในรูปแบบของการพูดคุยเรื่องการเมือง แต่ที่เป็นหลักคือการไปเลือกตั้งโดยส่วนใหญ่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะเห็นว่าเป็นหน้าที่ที่สำคัญ ด้านลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่วัยรุ่นพึงประสงค์ ได้แก่ (๑) ต้องการพื้นที่เพื่อใช้ในการแสดงออกทางการเมือง^{๒๐} และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ชุมพล เพ็งศิริ** ได้วิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัด

^{๑๘} นิยม เวชกามา, “รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนชาวสกจนครตามแนวพุทธจิตวิทยา”, **คุษฎีนิพนธ์ปรัชญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๒).

^{๑๙} สิทธิ์ ชันติกุล, “รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร”, **รายงานการวิจัย**, (มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๕๓), หน้า ๑-๒.

^{๒๐} เปรมศักดิ์ แก้วมรกฏ, “วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของวัยรุ่นในสังคมพหุวัฒนธรรม : กรณีศึกษา อำเภอลำลูกกา จังหวัดสิงห์บุรี”, **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี**, ปีที่๑๒ ฉบับพิเศษ (ตุลาคม ๒๕๖๑) : ๒๑๘-๒๒๕.

นครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า ๑. สภาพการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา มีดังนี้ ๑) ด้านการเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขปัญหา

การเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน ๒) ด้านการเคลื่อนไหวเพื่อมุ่งตรวจสอบกระบวนการใช้อำนาจรัฐการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพื่อปกป้องและเรียกร้องสิทธิเสรีภาพความยุติธรรมให้กับตนเอง ๓) ด้านการประท้วงอำนาจรัฐและเรียกร้องให้มีการถ่ายโอนอำนาจรัฐ ประชาชนเรียกร้องให้มีการถ่ายโอนอำนาจรัฐ จัดเลือกตั้งใหม่ ๔) ด้านร่วมมือเชิงวิพากษ์กับรัฐและผูกพันในทางสร้างสรรค์ ในกระบวนการใช้อำนาจของประชาสังคม ไม่ขัดขวางการแสดงออกของประชาชน ๒. กระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย ๑) ด้านการดำเนินการเลือกตั้ง ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น สร้างการเปลี่ยนแปลงท้องถิ่นโดยเลือกตั้งนักการเมืองที่มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาท้องถิ่น ๒) ด้านการร่วมรณรงค์เลือกตั้งกลุ่มการเมืองภาคประชาชน มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้าร่วมกิจกรรมในการเลือกตั้งซึ่งเป็นการแสดงออกตามวิถีประชาธิปไตย^{๒๑}

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ณรงค์ บุญสวยขวัญ** ได้วิจัยเรื่อง “การเมืองภาคพลเมือง : ทบทวนวรรณกรรมเพื่อสร้างตัวชี้วัดหรือบ่งบอกการเมืองของพลเมือง” ผลการวิจัยพบว่า เมื่อกล่าวถึงพลเมืองและการเมืองพลเมืองจะมีงานที่อธิบายให้เข้าใจถึงลักษณะของความเป็นพลเมืองในฐานะปัจเจกบุคคลและการกระทำร่วมกันของกลุ่มคนที่เหมือน ๆ กันว่า คือ คุณลักษณะประการแรก การเมืองภาคพลเมืองที่พินิจพิจารณาไปที่ความเป็นสมาชิกของกลุ่มคน องค์การ ขบวนการทางสังคม คุณลักษณะประการที่สอง การเมืองภาคพลเมืองเน้นที่ความเป็นปัจเจกบุคคล คุณลักษณะที่สาม การเมืองภาคพลเมืองเน้นที่ผู้นำ แกนนำคุณลักษณะประการที่สี่ ของการเมืองภาคพลเมืองที่ให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงเครือข่ายทางสังคม^{๒๒}

๓. ด้านการตื่นตัวทางการเมือง ซึ่งผู้วิจัยพบว่า การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนจะเกิดขึ้นได้ต้องมีองค์ประกอบของการตื่นตัวทางการเมือง กล่าวคือ การเข้าใจถึงระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยว่าเป็นระบอบการปกครองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยโดยได้อนุญาตตัวแทนของตนคือนักการเมืองใช้อำนาจอธิปไตย

^{๒๑} ชุมพล เพ็งศิริ, “การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา”, **คุณิ นิพนธ์ปรัชญาคุณิบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

^{๒๒} ณรงค์ บุญสวยขวัญ, “การเมืองภาคพลเมือง : ทบทวนวรรณกรรมเพื่อสร้างตัวชี้วัดหรือตัวบ่งบอกการเมืองของพลเมือง”, **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี**, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-กันยายน ๒๕๕๖) : ๑๒๑-๑๓๑.

แทนตนเพื่อบริหารประเทศดูแลผลประโยชน์ของตนและสังคม และประชาชนย่อมมีสิทธิอันชอบธรรมในการตื่นตัวเพื่อติดตามตรวจสอบรัฐบาลผู้ใช้อำนาจแทนตนว่าบริหารประเทศเป็นไปตามนโยบายที่รับปากกับประชาชนไว้หรือไม่และมีสิทธิอันชอบธรรมที่จะแสดงความเห็นหรือทัศนคติทางการเมืองหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลจัดการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของตน

การที่ประชาชนเห็นความสำคัญของสิทธิและเสรีภาพพลเมืองตามรัฐธรรมนูญ สนใจข่าวสารบ้านเมืองอยู่เสมอ มีความเสียสละเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง และการใช้สิทธิหน้าที่ของตนโดยไม่เพิกเฉย ซึ่งย่อมนำมาสู่การพัฒนาการปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยมีส่วนร่วมจากประชาชนอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **วสันต์ ลิ้มรัตน์ภัทรกุล** ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการประยุกต์ใช้ทุนทางสังคมเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมือง ภาคพลเมือง” ผลวิจัยพบว่า ๑. พื้นที่ต้นแบบในการวิจัยมีการประยุกต์ใช้ทุนทางสังคมทั้งจากที่มีอยู่ภายในและภายนอกมาสนับสนุนการเมืองภาคพลเมืองในพื้นที่ โดยเป็นการสนับสนุนการทำงานของกลุ่ม ซึ่งมีการจัดตั้งขึ้นและพัฒนาเป็นสภาองค์กรชุมชนในภายหลัง โดยแกนนำของชุมชนจัดเป็น ทูตที่สำคัญเพราะได้อาศัยความเชื่อมั่นและความศรัทธาในตนเองจากชุมชนเป็นตัวเชื่อมโยงให้เกิดการรวมตัวทำงานร่วมกันได้ หากเกิดอุปสรรคในการทำงานก็สามารถใช้ความเป็นศูนย์รวมจิตใจ แก้ไขปัญหาเหล่านั้นไม่ให้เกิดความรุนแรง โดยการทำงานอาศัยความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและความเป็นเครือญาติเป็นตัวเชื่อมโยงทำให้เกิดการติดตามงาน ประสานงานกัน รวมทั้งการสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลกันดีเป็น อย่างดี ๒. กิจกรรมของกลุ่มได้อาศัยทุนทางภูมิปัญญาดั้งเดิมของคนพื้นที่มาช่วยส่งเสริมในการทำงานหรือประกอบกิจกรรม ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาเรื่องรายได้ คุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของคนใน ตำบลนั้นๆ โดยอาศัยเวทีการประชุมของกลุ่มที่เรียกว่าสภาตำบล ซึ่งประกอบไปด้วย คนที่ได้รับการยอมรับของชุมชนเองรวมตัวโดยทาหน้าที่เป็นตัวแทนของแต่ละกลุ่มแต่ละหมู่บ้าน พัฒนาเป็นสภาองค์กรชุมชนตาม พรบ.๒๕๕๑^{๒๓} และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **เต็มศักดิ์ ทองอินทร์** ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ปัญหามลพิษในการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดปทุมธานีและพระนครศรีอยุธยา”

ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ปัญหามลพิษในการเมืองท้องถิ่นทั้งก่อนการเลือกตั้ง ระหว่างการเลือกตั้ง และภายหลังการเลือกตั้ง นักการเมืองที่อยากเข้ามาเป็นตัวแทนของประชาชนในการบริหารองค์กรส่วนท้องถิ่นมาก จึงมีการเข้าหาประชาชนเพื่อสร้างความพึงพอใจต่อประชาชน หาโอกาสได้เปรียบทางการเมือง มีการใช้วิธีการที่แยบยล และมีทั้งการใช้วิธีที่ถูกต้องตามกฎหมายและไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งประชาชนมีส่วนร่วมในการตื่นตัวเพื่อ

^{๒๓} วสันต์ ลิ้มรัตน์ภัทรกุล, “รูปแบบการประยุกต์ใช้ทุนทางสังคมเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมือง ภาคพลเมือง”, **ดุชนิพนธ์สาขาวิชาพัฒนาศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา** (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๘).

แสดงออกทางการเมืองโดยการยอมรับหรือปฏิเสธนักการเมืองที่จะทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนในการบริหารองค์กรได้ ทั้งนี้สามารถนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้แก้ปัญหาความรุนแรงในการเมืองท้องถิ่นได้^{๒๔} และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **สถาบันพระปกเกล้า** ได้วิจัยเรื่อง “ประชาธิปไตยชุมชน กลไกขับเคลื่อนภาคพลเมืองเข้มแข็ง” ผลการวิจัยพบว่า

บทสรุปข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อผลักดันแนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยชุมชน ประชาธิปไตยชุมชน เป็นแนวคิดที่ยึดหลักการการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นเป็นกลไกในการผลักดันแนวทางหรือทิศทางการบริหารจัดการท้องถิ่นให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่น โดยใช้ “แผนชุมชน” ซึ่งท้องถิ่นต้องใช้เป็นหลักหรือเป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ๓ ปี เป็นแม่แบบหรือเป็นบทเรียนในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างประชาชน เพื่อกระตุ้นและสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่น ภายใต้การทำงานในลักษณะของการประสานความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ ซึ่งประกอบด้วย ท้องที่ ท้องถิ่นและชุมชน ซึ่งรูปแบบการทำงานและกระบวนการที่ประสบความสำเร็จในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะจากพื้นที่ต้นแบบประชาธิปไตยชุมชนนำร่องภายใต้โครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากสภาพัฒนาการเมือง เช่น ตำบลท่านางแนวและตำบลโคกสง่า จังหวัดขอนแก่น หรือตำบลน้ำปลีก จังหวัดอำนาจเจริญ ที่ชุมชนได้ทำงานร่วมกับท้องที่และท้องถิ่น จนสามารถผลักดันแผนชุมชนที่สะท้อนถึงความต้องการของชุมชนเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาท้องถิ่น ๓ ปี ได้อย่างเป็นรูปธรรม^{๒๕} และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **กิตติม บัญญัติวิทย์และคณะ** ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย ของประชากรในเขตจังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า

การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย ของประชาชนในเขตจังหวัดขอนแก่น ด้านการมีส่วนร่วมในกลุ่มผลประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำ และเมื่อเปรียบเทียบในเรื่องของ เพศ พบว่าเพศหญิงและชาย มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองแตกต่างกันน้อย จนแทบจะไม่พบความแตกต่างเลย ส่วนในเรื่องอายุพบว่าประชาชนที่มีอายุระหว่าง ๒๖-๓๕ ปี และ ๓๖-๖๐ ปี มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองสูงกว่าประชาชนที่มีอายุระหว่าง ๑๘-๒๕ ปี และผู้ที่มีอายุมากกว่า ๖๐ ปี ในเรื่องของระดับการศึกษาพบว่าประชาชนที่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา ระดับปริญญาตรีและระดับที่สูงกว่าปริญญาตรี

^{๒๔} เต็มศักดิ์ ทองอินทร์, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ปัญหาความรุนแรงในการเมืองท้องถิ่น ในจังหวัดปทุมธานีและพระนครศรีอยุธยา”, **วารสารมหาจุฬานาครทรรณ**, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๒ (เมษายน-มิถุนายน ๒๕๖๐) : ๑๕๙-๑๗๒.

^{๒๕} สถาบันพระปกเกล้า, “การศึกษาความเข้าใจประชาธิปไตยของคนในชุมชน”, **รายงานการวิจัย**, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๒).

และในเรื่องของอาชีพก็พบว่าประชาชนที่ประกอบอาชีพการเกษตร มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองสูงกว่ากรรมกร ข้าราชการ ผู้ที่ทำงานบริษัท ผู้ที่ประกอบธุรกิจส่วนตัว ตลอดจนผู้ที่ว่างงาน^{๒๖}

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ชุมพล เพ็งศิริ** ได้วิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า ๑. สภาพการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา มีดังนี้ ๑) ด้านการเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขปัญหา การเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน ๒) ด้านการเคลื่อนไหวเพื่อมุ่งตรวจสอบกระบวนการใช้อำนาจรัฐการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพื่อปกป้องและเรียกร้องสิทธิเสรีภาพความยุติธรรมให้กับตนเอง ๓) ด้านการประท้วงอำนาจรัฐและเรียกร้องให้มีการถ่ายโอนอำนาจรัฐ ประชาชนเรียกร้องให้มีการถ่ายโอนอำนาจรัฐ จัดเลือกตั้งใหม่ ๔) ด้านร่วมมือเชิงวิพากษ์กับรัฐและผูกพันในทางสร้างสรรค์ ในกระบวนการใช้อำนาจของประชาสังคม ไม่ขัดขวางการแสดงออกของประชาชน ๒. กระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย ๑) ด้านการดำเนินการเลือกตั้ง ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น สร้างการเปลี่ยนแปลงท้องถิ่นโดยเลือกตั้งนักรการเมืองที่มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาท้องถิ่น ๒) ด้านการร่วมรณรงค์เลือกตั้งกลุ่มการเมืองภาคประชาชน มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้าร่วมกิจกรรมในการเลือกตั้งซึ่งเป็นการแสดงออกตามวิถีประชาธิปไตย ๓) ด้านการตัดสินใจในทางการเมือง ตัดสินใจเลือกตัวแทนนักรการเมือง โดยดูจากหลักการนโยบายของกลุ่มการเมือง ที่แสดงถึงควมมีคุณธรรม สร้างความยุติธรรมให้กับชุมชน ๓. การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติดังต่อไปนี้ ๑) ด้านหมั่นประชุมกันเป็นประจำ ประชาชนมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมืองโดยแสดงความคิดเห็นด้วยวิธีการประชุม ๒) ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม การประสานให้เกิดการประชุมอย่างต่อเนื่องจนเกิดเป็นการประชุมโดยพร้อมเพรียงกันและเลิกประชุมโดยพร้อมเพรียงกัน ๓) ด้านปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ การส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มการเมืองปฏิบัติตามมติที่ประชุม ๔) ด้านเคารพนับถือผู้ใหญ่ ประชาชนจะให้ความเคารพนับถือต่อประธานที่ประชุมหรือผู้ดำเนินกิจกรรม ๕) ด้านการไม่ลุแก่อำนาจ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นมีลักษณะของการไม่ลุแก่อำนาจ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ๖) ด้านรักษันติภาพ จัดเวทีทางการเมืองเพื่อสร้างสันติภาพพิจารณาความคิดเห็นของทุกคนด้วย

^{๒๖} กิตติมี บุญชูวิทย์และคณะ, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในเขตจังหวัดขอนแก่น”, รายงานการวิจัย, (ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๖).

ความเป็นกลาง ๗) ด้านตั้งใจสนับสนุนคนดี การสร้างเครือข่ายการเมืองภาคประชาชนเพื่อปกป้องและรักษาคนดีส่งเสริมคนดีให้เข้ามามีบทบาททางการเมือง^{๒๗}

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ศิริพร ปิ่นลม** ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองและวัฒนธรรมทางการเมืองที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการเข้าสู่เส้นทางการเมืองของสตรี” ผลการวิจัยพบว่า (๑) ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและประสิทธิผลของการเข้าสู่เส้นทางการเมืองของสตรี อยู่ในระดับสูง (๒)แบบจำลองสมการโครงสร้างพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองและวัฒนธรรมทางการเมือง ส่งผลต่อการประสิทธิผลของการเข้าสู่เส้นทางการเมืองของสตรี^{๒๘}

๔. ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐและฝ่ายการเมือง ซึ่งผู้วิจัยพบว่า กระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยจะมีความเป็นไปได้โดยสมบูรณ์มากขึ้นด้วยการสนับสนุนจากรัฐบาลและพรรคการเมือง กล่าวคือ การมีนโยบายส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน การมีสถานที่สำหรับการแสดงออกทางการเมืองให้กับประชาชน การรับฟังเสียงชื่นชมและวิพากษ์วิจารณ์การบริหารงานของรัฐบาล มีหน่วยงานหรือองค์กรสำหรับอบรมความรู้เกี่ยวกับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจ และพรรคการเมืองรับฟังปัญหาและความต้องการของประชาชนและสังคม เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในพรรคด้วยการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ย่อมเป็นกระบวนการสรรสร้างและส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **วิทยา จิตรมาศ, พัฒน์ศิณ สำเร็จรัมย์, ตะติยาวัฒน์ สุวรรณศรี, และณัฐภา อินทร์อิม** ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : กรณีศึกษาการเลือกตั้งนายกหรือสมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครราชสีมา” พบว่า รูปแบบการณรงค์เลือกตั้งที่ทำให้ประชาชนรับรู้ข้อมูลข่าวสารการเลือกตั้งที่ดีที่สุด ๗ ลำดับ คือ หอกระจายข่าวหรือเสียงตามสายรถแห่ของผู้สมัคร ทีมงานผู้สมัครเดินหาเสียง เวทีปราศรัยของผู้สมัคร การจัดประชุมชี้แจง ป้ายคัทเอ้าท์ขนาดใหญ่ของ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และเวทีชุมชนตามลำดับ ส่วนรูปแบบที่เหมาะสมในการณรงค์เลือกตั้งควรใช้แนวทางการมีส่วนร่วมในการดำเนินทุกกิจกรรมโดยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมณรงค์ ได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัด (กกต.จว.) คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ผู้สมัคร และประชาชน ระดับ

^{๒๗} ชุมพล เพ็งศิริ, “การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา”, **ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

^{๒๘} ศิริพร ปิ่นลม, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองและวัฒนธรรมทางการเมืองที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการเข้าสู่เส้นทางการเมืองของสตรี”, **วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา**, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๐) : ๑-๑๒.

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน พบว่า มีส่วนร่วมในการรณรงค์เลือกตั้ง ระดับมาก มีส่วนร่วมทางการเมือง ระดับปานกลางค่อนข้างมาก

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) การตัดสินใจลงคะแนนเลือกตั้งเลือกตั้งนายกหรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ได้ ๓ องค์ประกอบคือ ด้านคุณลักษณะส่วนตัวของผู้สมัครและความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านความนิยมต่อตัวผู้สมัคร และด้านการรณรงค์เลือกตั้ง และการซื้อสิทธิ ขายเสียง พบว่า มีการซื้อสิทธิ ขายเสียงในทุกพื้นที่ รูปแบบการซื้อสิทธิ ขายเสียงโดยใช้ระบบหัวคะแนน ซื้อเสียงโดยการให้เงิน ร้อยละ ๙๘.๐๐ ให้สิ่งของ ร้อยละ ๒.๐๐ ในพื้นที่ที่มีการแข่งขันระดับปานกลางถึงรุนแรง จะมีการให้เงินซื้อเสียงไม่น้อยกว่า ๒ ครั้ง ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าการซื้อสิทธิขายเสียงเป็นเรื่องปกติธรรมดา^{๒๙} และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ถวิลวดี บุรีกุล และโรเบิร์ต บี อัลบริทตัน** ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน กรณีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๓ ผลการศึกษาพบว่า

ประชากรที่ได้รับข่าวสาร สนใจ เข้าใจ มีความรู้ และเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองมาก จะทำให้มีส่วนร่วมทางการเมืองมากด้วย ดังนั้น รัฐบาลควรที่จะส่งเสริมให้ประชากรได้รับข่าวสารทางการเมือง พร้อมทั้งกระตุ้นให้ประชากรมีความรู้และความเข้าใจกิจกรรมการเมือง รวมทั้งส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มต่าง ๆ จะช่วยให้ประชากรมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือการศึกษาและอายุ เมื่อพิจารณาถึงเรื่องการเลือกตั้ง พบว่าผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งที่สำคัญเรียงตามลำดับคือ ครอบครัวและญาติ เพื่อนฝูง ผู้นำชุมชน นักการเมืองท้องถิ่น ข้าราชการท้องถิ่น และ หัวคะแนน^{๓๐} และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **เสมอ จุ่นเจริญ** ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลจังหวัดชลบุรี”

ผลวิจัยพบว่า จากการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยและวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีอิทธิพลและส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาล จังหวัดชลบุรีพบว่า ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ด้านสิ่งรบกวนทางการเมือง ด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมืองด้านสังคมและเศรษฐกิจ ด้านความพอใจในนโยบายและการบริหารงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาล จังหวัดชลบุรีอย่าง

^{๒๙} วิทยา จิตรมาศ, พัฒนศิลป์ สำเร็จรัมย์, ตะดิยาวัฒน์ สุวรรณศรี, และณัฐภา อินทร์อิม, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : กรณีศึกษาการเลือกตั้งนายกหรือสมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครราชสีมา”, **รายงานการวิจัย**, (วิทยาลัยนครราชสีมา, ๒๕๕๒).

^{๓๐} ถวิลวดี บุรีกุล และโรเบิร์ต บี อัลบริทตัน, “ความต่อเนื่องของประชาธิปไตยในประเทศไทย: การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ๒๕๔๓”, **เอกสารประกอบการประชุมวิชาการสมาคมรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งประเทศไทย**, ๘-๑๐ ธันวาคม ๒๕๔๓, (สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๓).

มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ ๐.๐๑ โดยด้านความพอใจในนโยบายและการบริหารงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาล จังหวัดชลบุรีมากที่สุด และยังพบว่า ปัจจัยด้านความพอใจในนโยบายและการบริหารงาน ด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง ด้านสังคม และเศรษฐกิจและด้านสิ่งรื้อทางการเมือง สามารถร่วมกันทำนายผลได้ว่า เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในภาพรวมมีค่าประสิทธิภาพในการทำนายร้อยละ ๗๙.๓ มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนายเท่ากับ .๒๑๑๐^{๓๑} และยิ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภรัตน์ รัตนมุขย์ และยงยุทธ พึ่งวงศ์ญาติ ได้วิจัยเรื่อง “ความสามารถในการพัฒนาประชาธิปไตยระดับหมู่บ้านในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : ศึกษาเฉพาะกรณีบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน”

ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านเพียงร้อยละ ๕๕.๐ มีความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยมาก แต่เมื่อเทียบหัวหน้าครัวเรือนทั่วไปแล้ว คณะกรรมการหมู่บ้านจะมีความรู้ดีกว่า เช่นเดียวกับพฤติกรรมเชิงประชาธิปไตย กล่าวคือ พฤติกรรมเชิงประชาธิปไตยของคณะกรรมการหมู่บ้านจะมีมากในเรื่องของการมีส่วนร่วมทางการเมือง เรื่องการไปฟังการหาเสียงเลือกตั้งและการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง แต่ก็ยังมีสัดส่วนมากกว่าผู้ไม่ได้เป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน ส่วนการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านพบว่า มีอยู่ในระดับปานกลางโดยมีหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนา ระดับ ๓ ที่คณะกรรมการหมู่บ้านควรปรับปรุงหน้าที่เกี่ยวกับการเผยแพร่ประชาธิปไตยมากที่สุด สำหรับปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมบางประการพบว่า มีส่วนเกี่ยวข้องกับความสามารถในการพัฒนาประชาธิปไตยของคณะกรรมการหมู่บ้านบางเรื่อง^{๓๒}

๕.๒.๓ การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักอภินิหารธรรม ๗

๑. ด้านการหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ซึ่งผู้วิจัยพบว่า การปกครองในระบอบประชาธิปไตยซึ่งต้องอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยการแลกเปลี่ยนแนวความคิดทัศนคติตลอดถึงข้อมูลความรู้ของประชาชนมาตถกผลึกเป็นมติและเป็นองค์ความรู้เพื่อเป็นแนวทางการบริหารหรือพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ดังนั้น กระบวนการได้มาขององค์ความรู้และมติของสังคมน้อมเกิดจากการประชุมปรึกษาหารือกันเป็นประจำ การประชุมกันเป็นประจำตาม

^{๓๑} เสมอ จุ่นเจริญ, “ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลจังหวัดชลบุรี, วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยปทุมธานี, ๒๕๕๗).

^{๓๒} ศุภรัตน์ รัตนมุขย์ และยงยุทธ พึ่งวงศ์ญาติ, “ความสามารถในการพัฒนาประชาธิปไตยระดับหมู่บ้านในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: ศึกษาเฉพาะกรณีบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน”, รายงานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๔๑).

หลักการบริหารนิยธรรมในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีลักษณะ ๒ อย่าง คือการประชุมอย่างเป็นทางการ และการประชุมอย่างไม่เป็นทางการ

ลักษณะของการประชุมกันอย่างไม่เป็นทางการเป็นวิถีวัฒนธรรมของประชาชนในพื้นที่ ได้แก่การพบปะกันที่ร้านน้ำชากาแฟตอนเช้า ซึ่งประชาชนจะนั่งดื่มชาและกาแฟพร้อมด้วยคู่ข่าว โทรศัพท์หรืออ่านหนังสือพิมพ์ในร้านและร่วมสนทนาแลกเปลี่ยนทัศนคติทางการเมืองหรือข่าวสารบ้านเมืองที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน ประชาชนก็สามารถตกผลึกทางความคิดและอุดมการณ์ทางการเมืองจากการที่ตนได้เห็นได้ยินหรือได้ฟังจากวงสนทนาเกิดเป็นความรู้ทางการเมืองขึ้นและนำไปสู่สังคมนทางการเมืองสำหรับประชาชนที่มีแนวคิดทัศนคติทางการเมืองที่ตรงกัน โดยร้านน้ำชากาแฟแต่ละสถานที่ซึ่งประชาชนเข้าไปใช้บริการและพบปะกันนั้นมักเป็นที่รับทราบกันว่าร้านไหนเป็นที่รวมของกลุ่มแนวความคิดทางการเมืองแบบใด ซึ่งแม้ประชาชนจะมีความเห็นแตกต่างกันทางการเมืองแต่ส่วนใหญ่ประชาชนมีความเข้าใจถึงสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกและดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันได้ด้วยการประนีประนอม (compromise)

ลักษณะของการประชุมแบบเป็นทางการในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีทั้งระดับการประชุมของประชาชนโดยทั่วไปและการประชุมอย่างเป็นทางการของหน่วยงานทางการเมือง ซึ่งการประชุมระดับของชาวบ้านนั้น เป็นการประชุมของชุมชนหรือหมู่บ้านของประชาชนที่อาศัยอยู่ร่วมกัน มีการนัดหมายเพื่อการประชุมปรึกษาหารือ ขอความคิดเห็น หรือแจ้งเพื่อทราบถึงสิ่งต่าง ๆ ที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับประชาชนในพื้นที่ และการประชุมระดับของหน่วยงานราชการนั้นเป็นไปตามระเบียบวาระการประชุมซึ่งได้มีกำหนดหมายให้สมาชิกของหน่วยงานได้ทราบกำหนดการแล้วโดยการประชุมของหน่วยงานหรือองค์กรทางการเมืองนั้นบางโอกาสอาจเชิญประชาชนในพื้นที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการประชุมนั้นด้วยหากวาระการประชุมนั้นเป็นเรื่องสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อด้านใดด้านหนึ่งต่อการดำเนินชีวิตของประชาชน

การประชุม ๒ ลักษณะดังกล่าวนี้จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชนหรือสมาชิกของหน่วยงานและองค์กรนั้น ๆ ซึ่งประชาชนและนักการเมืองควรตระหนักเห็นความสำคัญของการประชุมว่าเป็นรากฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกันของสังคมและควรจัดให้มีการประชุมตามวาระประจำหรือเพิ่มเติมวาระพิเศษตามสถานการณ์ความจำเป็นที่เกิดขึ้น เมื่อมีการประชุมเกิดขึ้นก็ควรเข้าร่วมการประชุมและแสดงความคิดเห็นเพื่อได้ข้อยุติหรือมติร่วมกันที่ดีที่สุดสำหรับสังคม หลักการประชุมกันเนืองนิตย์นี้ย่อมเป็นกลไกเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ชญาณิช เขียวสด** ได้วิจัยเรื่อง อภิธานนิยธรรม : หลักธรรมกับความสำเร็จและความมั่นคงขององค์กร พบว่า

การนำอภิธานนิยธรรมมาใช้เป็นหลักการบริหารจัดการองค์กร องค์กรที่จะประสบความสำเร็จในการทำงานได้นั้น สิ่งสำคัญประการหนึ่งคือสมาชิกในองค์กรต้องทำงานร่วมกันอย่างมี

ความสุข หรือครอบครัวจะอยู่กันอย่างมีความสุขได้ สมาชิกในครอบครัวต้องให้ความสำคัญกัน ดังนั้น จึงต้องหมั่นมีการพูดคุย แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ซึ่งกันและกัน ทั้งภายในครอบครัวและภายในองค์กร พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงให้หลักในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและสามารถทำงานเป็นทีมได้ด้วยหลัก อปริหานิยธรรม ๗ ประการ ซึ่งเป็นธรรมะอันเป็นที่ตั้งแห่งความไม่รู้จักเสื่อม เป็นเหตุที่ตั้งแห่งความสามัคคี ความเป็นปึกแผ่นแห่งครัวเรือน หมู่คณะและประเทศชาติ^{๓๓} และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระสมหมาย อุตถิติทโร** ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการนำหลักอปริหานิยธรรมไปใช้ในการบริหารของผู้บริหาร สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด” ผลการวิจัยพบว่า ๑) หลักอปริหานิยธรรมเป็นหลักธรรมไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว มี ๒ ประเภท คือ ราชอปริหานิยธรรม (อปริหานิยธรรมสำหรับคฤหัสถ์ผู้มีหน้าที่ในการปกครอง) และภิกษุอปริหานิยธรรม (อปริหานิยธรรมสำหรับบรรพชิตผู้ใฝ่ธรรม) อปริหานิยธรรมปรากฏมีในพระสูตรต่างๆ เช่น มหาปริพพานสูตร เป็นต้น โดยแต่ละสูตรมีหลักธรรม ๔ ประการบ้าง ๖ ประการบ้าง และ ๗ ประการบ้าง ๒) รูปแบบการนำหลักอปริหานิยธรรมไปใช้ในการบริหารของผู้บริหารสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด นำหลัก อปริหานิยธรรมไปบูรณาการเข้าไปในทุกชั้นตอนของกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาการบริหารงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมความสามัคคีเป็นทีม (Teamwork) และสามารถนามาบูรณาการเข้ากับบริหารงานทั้งในด้านการบริหารจัดการบุคลากร (Staffing) การประสานงาน (Coordinating) และการจัดองค์กร (Organizing) โดยการร่วมแรงร่วมใจเป็นคณะแต่ละฝ่าย เป็นการผนึกกำลัง (Synergy) เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และพบว่า อปริหานิยธรรม เป็นหลักป้องกันความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญขององค์การฝ่ายเดียว

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติด้านการบริหารจัดการได้เป็นอย่างดี ๓) รูปแบบหลักอปริหานิยธรรมไปใช้ในการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ดพบว่า หลักอปริหานิยธรรมไปใช้ในการบริหารองค์การองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด มี ๖ รูปแบบคือ ๑) รูปแบบของความสามัคคีการจัดประชุมและเลิกประชุม คือ ร่วมกันประชุมสามัญประจำปีเมื่อมีปัญหาเร่งด่วนทุกภาคส่วนก็พร้อมเพรียงกันประชุมโดยยกประเด็นปัญหามาปรึกษาหารือกัน จนมีแนวทางแก้ไขในที่สุด ด้วยพร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงกระทำร่วมกันเพื่อสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นกับองค์กร ๒) รูปแบบของการเคารพต่อขบวนการธรรมเนียมประเพณีเดิมของท้องถิ่นรักษาขนบธรรมเนียมที่ดั้งเดิม ถือเป็นเป้าหมายศาสตร์ที่ทุกคนต้องปฏิบัติ ๓)

^{๓๓} ชญานิศ เขียวสด, อปริหานิยธรรม : หลักธรรมกับความสำเร็จและความมั่นคงขององค์กร, **รายงานการวิจัย**, (กลุ่มพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม ศูนย์อนามัยที่ ๖, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : kcenter.anamai.moph.go.th/download [๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๔].

รูปแบบของการเคารพผู้อาวุโสและปราชญ์ท้องถิ่นให้เกียรติยกย่องเชิดชูและเคารพในเปิดโอกาสให้ผู้
 อาวุโสและปราชญ์ท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่น และมีส่วนในการวางหลักสูตร
 การศึกษาบางส่วนในระดับท้องถิ่นของจังหวัดร้อยเอ็ด ๔) รูปแบบของการส่งเสริมสถานะและบทบาท
 ของสตรีส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างหญิงชายสร้างความเข้มแข็งในตัวผู้หญิงเพื่อปรับเปลี่ยนชีวิต
 ของผู้หญิงให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้นโดยสังคมมีส่วนร่วม มีการรวมกลุ่มจัดกิจกรรมในชุมชน ๕) รูปแบบ
 ของการถือแบบอย่างและยกย่องคนดีในการทำงานให้ความเคารพในการแสดงความคิดเห็นและรับฟัง
 ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ที่เหมาะสม ๖) รูปแบบของการปกป้องคุ้มครองผู้อยู่อาศัยแยกและคนที่
 เข้ามาในท้องถิ่นจัดระเบียบและดูแลความสงบเรียบร้อยเน้นความสะอาด ความเป็นระเบียบ และถูก
 สุขลักษณะของที่อยู่อาศัยเคารพซึ่งกันและกันใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต^{๓๔} นอกจากนี้ยัง
 สอดคล้องกับงานวิจัยของ **เสนอ อัครมณฑา** ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการตามหลักอปริ
 หานีธรรมของ องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการนำหลักอปริ
 ธรรมไปบูรณาการเพื่อการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี โดยหลักอปริ
 ธรรม ๗ เป็น แนวทางในการบริหารงานเพื่อให้การทำงานเป็นระบบ ระเบียบ คำสั่งสามารถนำไป
 ปฏิบัติเป็น รูปธรรมบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน แต่อย่างไรก็ตามจะต้องมี
 องค์ประกอบด้วย การ วางแผนยุทธศาสตร์การจ้ดองค์กรการบริหารบุคคล การสั่งการ การ
 ประสานงาน การตรวจสอบ ควบคุมและงบประมาณเข้าไปกำกับดูแล โดยยึดหลักคำนี้ถึง
 ผลประโยชน์ส่วนรวมและส่งเสริมระบบ คุณธรรม ให้มีการทำงานเป็นทีมความสมัครสมานสามัคคี
 เคารพผู้ใหญ่อาวุโส ไม่รู้ทั้งกฎเกณฑ์ ระเบียบที่ถูกต้องชอบธรรม ดำรงรักษาประเพณีวัฒนธรรม
 จริยธรรมอันดีงามองค์กร และร่วมรับ ผลประโยชน์สูงสุดจากการบริหารจัดการขององค์การบริหาร
 ส่วนจังหวัดนนทบุรีที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลทางปฏิบัติต่อไปอย่างยั่งยืน ^{๓๕}

๒. ด้านความพร้อมเพรียงกันประชุม ซึ่งผู้วิจัยพบว่า การมีระเบียบวินัย เอาใจใส่
 ภาระหน้าที่ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ส่งสมอารยธรรมประชาธิปไตยด้วยการเข้าร่วม
 ประชุมอย่างพร้อมเพรียงกัน การพัฒนาประเทศชาติบ้านเมืองจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจาก
 ประชาชนทุกภาคส่วน ซึ่งความร่วมมือเข้าร่วมประชุมนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อประชาชนตระหนักเห็น
 ความสำคัญของการประชุมโดยพร้อมเพรียงกัน เป็นประชากรคุณภาพตามหลักสัปปุริสธรรม คือ ต้อง

^{๓๔} พระสมหมาย อตถสิทโธ, “รูปแบบการนำหลักอปริหานีธรรมไปใช้ในการบริหารของผู้บริหาร
 สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด”, **วารสารธรรมทัศน์**, ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๑ (มีนาคม-มิถุนายน
 ๒๕๕๕) : ๑๐๑-๑๑๒.

^{๓๕} เสนอ อัครมณฑา “รูปแบบการบริหารจัดการตามหลักอปริหานีธรรมขององค์การบริหารส่วน
 จังหวัด นนทบุรี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย :
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

เป็นผู้รู้จักเหตุ ผล ตน ประมาณ กาล ชุมชน และบุคคล โดยเฉพาะหลักกาลัญญา คือเป็นผู้รู้จัก กาลเทศะ เข้าร่วมประชุมก่อนถึงเวลาและร่วมประชุมตั้งแต่เริ่มประชุมจนกระทั่งเลิกประชุม สามารถ แสดงความคิดความเห็นในที่ประชุมได้ ถือเอาสารัตถะและประชมติจากที่ประชุมได้

การเข้าร่วมประชุมอย่างพร้อมเพรียงกันของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชย่อม เป็นไปเพื่อความสมัครสมานสามัคคีอันส่งผลต่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (สุชา สงขลสุต สามัคคี) และการที่ประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีความสามัคคีกลมเกลียวอันหนึ่งเดียวกัมนั้นย่อมเกิด จากธรรมปทัฏฐานคือ มีเมตตาธรรมดำรงชีวิตร่วมกันด้วยความรักปรารถนาดีร่วมประชุมสร้างสิ่งดี งามให้เกิดขึ้นแก่สังคม มีเวยาวัจฉธรรม คือ การไม่นิ่งดูตาย ร่วมประชุม ร่วมกันคิดร่วมกันทำสรร สร้างความเจริญให้เกิดขึ้นกับตนเองและสังคม และจาคธรรม คือ การเสียสละเวลาส่วนตน เสียสละ กำลังกาย กำลังทรัพย์เพื่อเข้าร่วมประชุมอันเป็นกิจสังคมส่วนรวม การที่ประชาชนในจังหวัด นครศรีธรรมราชมีหลักพุทธธรรมาภิบาลดังกล่าวเพื่อเข้าร่วมประชุมอันเป็นวาระของสังคมย่อม สะท้อนให้เห็นถึงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ เสาวนีย์ วิยะบุญ รัฐพล เย็นใจมา และสมาน งามสนิท ได้วิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้ หลักการบริหารนิยธรรมเพื่อการจัดการสภาองค์กรชุมชนเข้มแข็ง ในจังหวัดระยอง

ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรมในการสนับสนุนการจัดการสภา องค์กรชุมชน เข้มแข็งในจังหวัดระยอง ๑) ด้านการวางแผน หมั่นประชุมอย่างสม่ำเสมอ พร้อมเพรียง กำหนดกฎระเบียบอย่างมีเหตุผล และเคารพผู้รู้ ๒) ด้านการจัดการ กำหนดกฎเกณฑ์อย่างมีเหตุผล และเคารพในบทบาทของสตรี ๓) ด้านการบริหารบุคคลากร เคารพผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และให้ โอกาสสตรีเพศ ๔) ด้านการสั่งการ กำหนดกฎเกณฑ์อย่างมีเหตุผล ส่งเสริมและรักชาววัฒนธรรมที่ดี ตลอดจนปกป้องพระพุทธศาสนา ๕) ด้านความร่วมมือ หมั่นประชุมอย่างสม่ำเสมอ พร้อมเพรียง ตลอดจน ส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมที่ดี ๖) ด้านการรายงาน รายงานอย่างซื่อสัตย์ตาม กฎระเบียบ ที่กำหนดไว้ ๗) ด้านงบประมาณ คุ่มค่า เหมาะสม เป็นการนำหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนา มา ประยุกต์ใช้ภายใต้ประเพณีดั้งเดิมซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับชุมชนมายาวนาน^{๓๖} และยัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญา ขำดวง ได้วิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรม ๗ ใน การนิเทศภายใน ของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารและ ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรม ๗ ในการนิเทศภายใน ของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับ ดังนี้

^{๓๖} เสาวนีย์ วิยะบุญ รัฐพล เย็นใจมา และสมาน งามสนิท, “การประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรมเพื่อ การจัดการสภาองค์กรชุมชนเข้มแข็ง ในจังหวัดระยอง”, วารสาร มจร. สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๔ (ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๖๒) : ๑๒๔-๑๓๕.

ด้านคำนึงถึงสิทธิ หน้าที่ และเคารพในสิ่งที่ควรเคารพ ด้านให้เกียรติสตรีและผู้ที่มีอายุอ่อนกว่า ด้านประชุมหรือเลิกประชุม และทำกิจของส่วนรวมอย่างพร้อมเพรียงกันด้านหมั่นประชุมกันประจำ ด้านปฏิบัติตามระเบียบข้อตกลง ด้านให้การอารักขาคุ่มครองป้องกันอันชอบธรรม และด้านเคารพผู้ใหญ่และรับฟังความคิดเห็นผู้อาวุโสกว่า

เมื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของการประยุกต์ใช้หลักอภิธานิยธรรม ๗ ในการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ผู้บริหารและครูผู้สอนจำแนกตามตำแหน่งพบว่า โดยภาพรวม และรายด้าน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผู้บริหารและครูผู้สอนจำแนกตามเพศ พบว่า โดยภาพรวม และรายด้าน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผู้บริหารและครูผู้สอน จำแนกตามประสบการณ์ พบว่า โดยภาพรวม มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านคำนึงถึงสิทธิ หน้าที่ และเคารพในสิ่งที่ควรเคารพแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕^{๓๗} นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาส ภาสสัทธา ได้วิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อความโปร่งใส ในการบริหารจัดการ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า

การนำหลักธรรม อภิธานิยธรรม ๗ กับหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติเพื่อสร้างความโปร่งใสในการบริหารงาน คือ ๑) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ๒) พร้อมเพรียงกันประชุมพร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำ ๓) ไม่ บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ ๔) ท่านเหล่าใดเป็นผู้ใหญ่ในชุมชน (ชาววัชชี) เคารพนับถือท่านเหล่านั้น เห็นถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งอันควรรับฟัง ๕) บรรดาภคบุตร กุลกุมารีทั้งหลาย ให้อยู่ดีโดยมิถูกข่มเหง หรือดูคร่าชื่นใจ ๖) เคารพสักการบูชาเจดีย์ ๗) จัดให้ความอารักขา คุ่มครอง ป้องกัน อันชอบธรรมแก่พระอรหันต์ทั้งหลาย เพื่อให้เกิดแนวทางอันดีงามในการบริหารงาน และการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารและบุคลากร^{๓๘}

๓. ด้านการร่วมกำหนดกฎเกณฑ์ทางการเมือง ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ ซึ่งผู้วิจัยพบว่า ประเทศชาติบ้านเมืองคือที่อยู่อาศัยของประชาชนในชาติซึ่งการอาศัยอยู่ร่วมกันนั้นจำเป็นต้องมีกฎหมายและกติกาทางสังคมเป็นหลักประกันให้ประชาชนได้รับการคุ้มครองทางกฎหมายตามสิทธิเสรีภาพของมนุษย์ชน และกฎหมายสูงสุดอันเป็นกฎเกณฑ์ของสังคมนี้จะต้องบัญญัติหรือตราขึ้นจากการมีส่วนร่วมของประชาชน (ประชามติ) ตาม

^{๓๗} กัญญา ขำดวง, “การประยุกต์ใช้หลักอภิธานิยธรรม ๗ ในการนิเทศภายใน ของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์”, วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๓ (๒๕๕๘) : ๕๖.

^{๓๘} ภาส ภาสสัทธา, “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อความโปร่งใส ในการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสนศึกษาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

หลักนิติศาสตร์ว่า คนใดบัญญัติกฎหมาย กฎหมายย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์ของชนนั้น เมื่อกฎหมายมีความเชื่อมโยงกับประชาชนทุกภาคส่วน กฎหมายนั้นย่อมได้รับการเคารพและปฏิบัติตามจากประชาชนด้วยดี

สำนวนภาษาไทยกล่าวไว้ว่า บ้านเมืองมีชื่อมีแป ถ้าชื่อแปอันเป็นโครงสร้างสำคัญของบ้านถูกรื้อบ้านก็พังทลาย สะท้อนให้เห็นว่า การจะทำให้สังคมสงบสุขประเทศชาติบ้านเมืองไม่ล่มสลาย กฎหมายสูงสุดของประเทศอันได้แก่รัฐธรรมนูญจะต้องได้รับการพิทักษ์ปกป้องไม่ให้มีกลุ่มผู้มีอำนาจใดมาทำลายหรือยกเลิกทุกภาคส่วนต้องให้ความเคารพและปฏิบัติตาม ถ้าทุกภาคส่วนเคารพไม่ละเมิดกฎหมายสูงสุดของรัฐ ประชาชนชนในชาติก็อยู่ร่วมกันอย่างเป็นปกติสุขไม่มีความแตกแยกหรือทะเลาะแบ่งฝักฝ่าย หลักการสำคัญ คือ ต้องอบรมกล่อมเกล้าให้ทุกสถาบันและประชาชนทุกภาคส่วนเข้าใจระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีรัฐธรรมนูญเป็นระเบียบของสังคมอย่างสูงสุด

สังคมมีวิวัฒนาการเปลี่ยนไปย่อมมีความจำเป็นในการมีกฎกติกาสังคมเพิ่มเติมขึ้นตามความซับซ้อนและบริบททางสังคม ซึ่งกฎหมายที่บัญญัติเพิ่มเติมภายหลังนี้มีลักษณะเป็นอนุบัญญัติที่ต้องสอดคล้องกับกฎหมายสูงสุดคือรัฐธรรมนูญและไม่สามารถขัดแย้งกับกฎหมายสูงสุดคือรัฐธรรมนูญได้ เพื่อเป็นการรักษากฎหมายสูงสุดเอาไว้และเพิ่มเติมกฎหมายใหม่ให้มีความร่วมสมัยเข้ากับบริบทสังคมปัจจุบัน การเคารพรักษาปฏิบัติตามกฎหมายสูงสุดของประเทศนี้เป็นกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ไพบุลย์ สุขเจตนิ** ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี”

ผลการวิจัยพบว่า ๑) ปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เช่น การสื่อสารของนักการเมืองเข้าไม่ถึงประชาชนในบางพื้นที่ พฤติกรรมของนักการเมืองที่ประชาชนได้รับรู้จากข่าวและการวิพากษ์วิจารณ์จากสื่อ นโยบายอาจจะปฏิบัติบ้างและไม่ได้บ้าง ๒) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจาก มากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านพฤติกรรมนักการเมือง ด้านนโยบาย ด้านการบริหารงานของท้องถิ่น (อปท.) และด้านการสื่อสารทางการเมือง ตามลำดับ ๓) การพัฒนานักการเมืองระดับท้องถิ่น ตามหลักอุปทานิยม เพื่อสร้างความไว้วางใจของประชาชนในจังหวัดนนทบุรี

นักการเมืองต้องมีความสามัคคีในการทำงานร่วมกับหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ปฏิบัติตามกฎหมายข้อบังคับในการเป็นผู้นำของประชาชน เคารพผู้อาวุโส เป็นผู้ไม่ลู่แก่อำนาจ และอนุรักษ์ท้องถิ่น สนับสนุนและส่งเสริมทำนุบำรุงศาสนาและบุคคล ทำตนให้เป็น

แบบอย่างที่ดีแก่สังคม^{๓๙} และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูปลัดไพฑูรย์ เมธิโก ได้วิจัยเรื่อง “อปธานิยธรรม ๗ : สันติภาพสู่สังคมไทย” ผลการวิจัยพบว่า การแปลกแยกเป็นฝักเป็นฝ่าย แม้จะมีความเห็นต่างกันของแต่ละฝ่าย ซึ่งต่างก็มีเหตุผลทางความคิดที่ต่างกัน แต่ก็ได้ไม่ได้หมายความว่า เหตุผลที่ต่างกันของอีกฝ่ายไม่เพียงพอที่จะรับฟังได้ ซึ่งทั้งสองฝ่ายต่างก็พยายามหาเหตุผลที่ดีของแต่ละฝ่ายมาสนับสนุนคำพูดให้ดูมีน้ำหนัก เพื่อให้อีกฝ่ายยอมรับในความคิดของตน และสามารถที่จะอยู่ร่วมกันได้โดยไม่เกิดข้อขัดแย้งที่รุนแรงการนำหลักอปธานิยธรรม ๗ ทางพระพุทธศาสนาของ พระพุทธเจ้าเข้ามาใช้เป็นแนวทางร่วมยุคสมัย น่าจะเป็นวิธีการเพื่อหาทางออกที่ดีในสังคมไทยที่มีสถาบันหลักคือ ศาสนามาใช้เป็นตัวช่วยในการแก้ปัญหาต่างๆ ของสังคมไทยให้เกิดสันติสุขลดปัญหาข้อขัดแย้ง ไม่แบ่งเขาแบ่งเรา ให้เกิดความรักสามัคคี^{๔๐} นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาพุทธพิชัย สิริชโย ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักอปธานิยธรรม”

ผลการวิจัยพบว่า อปธานิยธรรมเป็นหลักธรรมที่ทำให้เกิดความเจริญไม่มีความเสื่อมทั้งส่วนตนและส่วนรวม มุ่งเน้นให้ทุกคนมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมก่อเกิดเป็นความสามัคคีและความเคารพนับถือซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ยังสอนให้รู้จักหลักการทำงานเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อสร้างชุมชน องค์กร หรือสถาบันให้เข้มแข็ง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทั้งฝ่ายผู้บริหาร บ้านเมืองและฝ่ายคณะสงฆ์ เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และสร้างสันติสุขอย่างยั่งยืนในสังคมไทย อปธานิยธรรม แปลว่า ธรรมไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว หมายถึง ธรรมที่ทำให้ไม่เสื่อม เกิดความเจริญทั้งส่วนตนและส่วนรวม นำความสุขความเจริญมาสู่หมู่คณะฝ่ายเดียว เพราะเป็นหลักธรรมที่เน้นความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ก่อเกิดเป็นความสามัคคีของหมู่คณะ และการเคารพนับถือซึ่งกันและกันสรุปก็คือ เป็นหลักธรรมที่สอนให้เรารู้จัก หลักการทำงานเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างชุมชน องค์กร หรือสถาบัน ให้เข้มแข็งสามารถนำไปใช้ได้ทั้งหมู่ชนกับผู้บริหารบ้านเมือง และคณะพระภิกษุสงฆ์^{๔๑}

๔. ด้านการเคารพประธานและความคิดเห็นของสมาชิกในที่ประชุม ซึ่งผู้วิจัยพบว่าการยอมรับความคิดเห็นของประธานซึ่งทำหน้าที่ดำเนินการประชุมและมีอำนาจวินิจฉัยการแสดงความคิดเห็นของสมาชิกเป็นสิ่งดีสมาชิกผู้เข้าร่วมประชุมควรเคารพและเชื่อฟัง เพราะเป็นผู้มี

^{๓๙} ไพฑูรย์ สุขเจตณี, “การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อองค์กรเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี”, *ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

^{๔๐} พระครูปลัดไพฑูรย์ เมธิโก, “อปธานิยธรรม ๗ : สันติภาพสู่สังคมไทย”, *วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา*, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๗) : ๗๘-๘๘.

^{๔๑} พระมหาพุทธพิชัย สิริชโย, “การบริหารงานตามหลักอปธานิยธรรม”, *วารสารสมาคมศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๑) : ๑๓๙-๑๕๒.

ประสบการณ์มีวิสัยทัศน์ในการทำงาน การเคารพประธานในที่ประชุมนั้นเป็นมารยาทและเป็นระเบียบที่พึงประสงค์ของสังคมประชาธิปไตย สมาชิกของที่ประชุมพึงรู้บทบาทหน้าที่ของตนและผู้อื่น ประธานต้องสังวรไว้ว่าจะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อตรงเป็นกลางมีความยุติธรรม และในการประชุมกันผู้ประชุมก็รู้จักบทบาทและให้การทำหน้าที่ของประธานและสมาชิกในที่ประชุม

การอยู่ร่วมกันในสังคมนั้นเราต้องเคารพว่าใครเป็นประธานหรือเป็นประมุขอยู่ในที่นั้นก็เคารพและให้เกียรติท่านโดยไม่ทำอะไรตามใจของตนเองในที่ประชุมซึ่งถ้าทำอะไรตามใจตนเองการประชุมนั้นก็จะเป็นไปด้วยความไม่เรียบร้อย ดังนั้นประชาชนจะต้องรู้จักทั้งสิทธิและกาลเทศะว่าในที่ประชุมนั้นตนเองควรปฏิบัติตัวอย่างไร การเคารพประธานนี้ควรทำตัวเองให้เป็นอุปมาว่า เมื่อเราทำหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายเราย่อมต้องการให้ผู้อื่นยอมรับและให้เกียรติในการทำหน้าที่ของเรา

การเคารพผู้เป็นประธานในที่ประชุมเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็น เพราะบ่งบอกให้รู้บทบาทหน้าที่ระหว่างกันหรือเรียกว่าหลัก Status & Law สำนึกในบทบาทระหว่างกัน การประชุมกันจะเกิดสัมฤทธิ์ผลได้ก็ต่อเมื่อผู้เข้าร่วมประชุมได้แสดงบทบาทของตนได้อย่างถูกต้องและรู้จักกาลเทศะ การที่ประชาชนมีมารยาททางสังคมกอร์ปด้วยอารยธรรมตามวัฒนธรรมสากลเคารพประธานและความคิดเห็นของสมาชิกผู้เข้าร่วมประชุมย่อมเป็นไปเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามครรลองประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาชัยทัต ชันธสิกรม ได้วิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ของหลักภิกขุอุปทานิยธรรม ๗ กับการบริหารวัด ในเขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร”

ผลการวิจัยพบว่า ๑) หลักภิกขุอุปทานิยธรรม ๗ กับการบริหารวัดในเขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม มีการนำมาใช้อยู่ในระดับมาก และการบริหารวัดในเขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม มีความสำเร็จอยู่ในระดับมาก ๒) ปัจจัยด้านตั้งใจว่าเพื่อนภิกษุสามเณรซึ่งเป็นผู้มีศีลยังไม่มาสู่อาวาสขอให้มา ที่มาแล้วขอให้อยู่เป็นสุข ด้านการไม่ลู่อานาจ ด้านไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) และด้านหมั่นประชุมกันเนื่องนิตยมีความสัมพันธ์ การบริหารวัดในเขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ๓) ปัญหาและอุปสรรคพบว่าพระสงฆ์บางรูปไม่เห็นความสำคัญในการประชุมพระสังฆาธิการส่วนใหญ่มีภาระหน้าที่หลายด้านมีความเคารพตามลำดับอาวุโส แต่จะให้ความสำคัญกับคำสอนน้อย วัดในเขตบางพลัด มีกฎระเบียบที่ค่อนข้างมาก สำหรับรับพระอาคันตุกะเข้าสังกัด อันเนื่องมาจากมีพระปลอมมากขึ้นจึงวางใจได้ยาก^{๔๒} และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาส ภาสัทธา ได้วิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อความโปร่งใส ในการบริหารจัดการ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า

^{๔๒} พระมหาชัยทัต ชันธสิกรม, “ความสัมพันธ์ของหลักภิกขุอุปทานิยธรรม ๗ กับการบริหารวัด ในเขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร” วารสารเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการและงานวิจัย, ปีที่ ๒๑ ฉบับที่ ๕ (พฤษภาคม ๒๕๕๖): ๕๓-๖๓.

การนำหลักธรรม อปริหานิยธรรม ๗ กับหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติเพื่อสร้างความโปร่งใสในการบริหารงาน คือ ๑) หมั่นประชุมกันเนื่องนิത്യ ๒) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำ ๓) ไม่ บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ ไม่ล้มล้าง สิ่งที่บัญญัติไว้ ๔) ท่านเหล่าใดเป็นผู้ใหญ่ในชุมชน (ชาววิชัย) เคารพนับถือท่านเหล่านั้น เห็นถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งอันควรรับฟัง ๕) บรรดากุลสตรี กุลกุมารี ทั้งหลาย ให้อยู่ดีโดยมิถูกข่มเหง หรือฉุด คร่าขืนใจ ๖) เคารพสักการบูชาเจดีย์ ๗) จัดให้ความอารักขา คุ่มครอง ป้องกัน อันชอบธรรมแก่พระอรหันต์ทั้งหลาย เพื่อให้เกิดแนวทางอันดีงามในการบริหารงาน และการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหาร และบุคลากร^{๔๓}

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวนีย์ วิยะบุญ รัฐพล เย็นใจมา และสมาน งามสนิท ได้วิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรมเพื่อการจัดการสภาองค์กรชุมชนเข้มแข็ง ในจังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรมในการสนับสนุนการจัดการ สภาองค์กรชุมชน เข้มแข็งในจังหวัดระยอง ๑) ด้านการวางแผน หมั่นประชุมอย่างสม่ำเสมอ พร้อม เพรียง กำหนดกฎระเบียบอย่างมีเหตุผล และเคารพผู้รู้ ๒) ด้านการจัดการ กำหนดกฎเกณฑ์อย่างมี เหตุผล และเคารพในบทบาทของสตรี ๓) ด้านการบริหารบุคลากร เคารพผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และให้โอกาสสตรีเพศ ๔) ด้านการสั่งการ กำหนดกฎเกณฑ์อย่างมีเหตุผล ส่งเสริมและรักษา วัฒนธรรมที่ดี ตลอดจนปกป้องพระพุทธศาสนา ๕) ด้านความร่วมมือ หมั่นประชุมอย่างสม่ำเสมอ พร้อมเพรียง ตลอดจน ส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมที่ดี ๖) ด้านการรายงาน รายงานอย่าง ซื่อสัตย์ตามกฎระเบียบ ที่กำหนดไว้ ๗) ด้านงบประมาณ คุ่มค่า เหมาะสม เป็นการนำหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนา มา ประยุกต์ใช้ภายใต้ประเพณีดั้งเดิมซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับชุมชนมายาวนาน^{๔๔}

๕. ด้านการให้เกียรติสตรียอมรับความเท่าเทียมสตรีและบุรุษ ตลอดถึงการคุ้มครองผู้ อ่อนแอ ซึ่งผู้วิจัยพบว่า การให้เกียรติสตรียอมรับความเท่าเทียมสตรีและบุรุษและคุ้มครองผู้อ่อนแอ เพื่อประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบไปด้วยหลักการที่สำคัญ คือ การให้เกียรติผู้หญิงและการคุ้มครองบุคคลที่อ่อนแอตลอดถึง การเคารพความเท่าเทียมกันของมนุษย์ เป็นหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้เพื่อเป็นหลักการให้สังคม อยู่ร่วมกันโดยคำนึงถึงมนุษยธรรม สังคมการเมืองทั่วโลกในปัจจุบันนี้สมาชิกทางการเมืองมีทั้งผู้หญิง

^{๔๓} ภาส ภาสสัทธา , “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อความโปร่งใส ในการบริหารจัดการขององค์กร ปกครองสวนทองถิ่น”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

^{๔๔} เสาวนีย์ วิยะบุญ รัฐพล เย็นใจมา และสมาน งามสนิท, “การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรมเพื่อ การจัดการสภาองค์กรชุมชนเข้มแข็ง ในจังหวัดระยอง”, วารสาร มจร. สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๔ (ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๖๒) : ๑๒๔-๑๓๕.

และผู้ชาย สังคมจึงควรแสดงถึงการเคารพสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค เพิ่มบทบาทให้ผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมทางสังคมมากขึ้น

พระพุทธเจ้าทรงเป็นแบบอย่างที่ดีในการเคารพและปกป้องสิทธิความเป็นมนุษย์ โดยตรัสรับรองไว้ว่ามนุษย์ทุกคนสามารถบรรลุธรรมได้โดยเท่าเทียมกันไม่ถูกจำกัดโดยเพศหรือสถานภาพอื่นใดเป็นต้น ดังนั้นการอยู่ร่วมกันในสังคมและการมีส่วนร่วมทางการเมืองในสังคมนั้น การที่ประชาชนตระหนักถึงสิทธิ เคารพให้เกียรติซึ่งกันและกันเป็นต้นจะเป็นวัฒนธรรมอันดีและเป็นความงดงามทางประชาธิปไตย หญิงและชายมีความต่างกันแค่เพศสภาพ ฉะนั้น ต่างเพศต่างก็มีศักดิ์ศรีเท่ากัน การให้เกียรติกันไม่ว่าจะจะเป็นสุภาพสตรีหรือสุภาพบุรุษในความเท่าเทียมกันเป็นหลักความเสมอภาคในสังคมประชาธิปไตยซึ่งให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนทางการเมืองโดยไม่จำกัดสถานภาพ เชื้อชาติและศาสนา เพื่อให้ประชาชนใช้ศักยภาพที่ตนมีให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมที่ตนอยู่อาศัย พระพุทธศาสนาส่งเสริมเรื่องสิทธิและเสรีภาพให้กับสังคมมาตั้งแต่อดีต พระพุทธองค์ทรงอนุญาตให้เพศหญิงบรรพชาอุปสมบทเป็นภิกษุณีได้ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่เคยมีปรากฏในศาสนาใดมาก่อน เมื่อทรงประกาศหลักธรรมก็ทรงให้ความเท่าเทียมเสมอภาคทางสังคมดังในหลักอภิธานิยธรรม ให้โอกาสทุกคนเข้ามามีบทบาทมีส่วนร่วมทางสังคมอย่างเสมอภาคกัน

การให้ความคุ้มครองดูแลประชาชนผู้อ่อนแอหรือผู้ที่ต้องการได้รับการปกป้องจากสังคม เป็นไปตามหลักเมตตาตามโนกรรม ประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชซึ่งส่วนใหญ่เป็นพุทธศาสนิกชนควรนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลเป็นหลักในการอยู่ร่วมกัน คือ รักกันเหมือนพี่ ดีกันเหมือนน้อง ประองดองกันเหมือนญาติ อันจะเป็นเหตุนำความเจริญมาสู่สังคม (สพเพสฺส สงฆภูตานิ สามัคคี วุฑฒิสาธิกา) เมื่อประชาชนคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพระหว่างกันโดยไม่จำกัดสถานภาพข้อจำกัดส่วนบุคคลและให้ความคุ้มครองป้องกันบุคคลผู้อ่อนแอ นับเป็นกลไกการสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนให้อยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสมหมาย อุตถลธิโธ ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการนำหลักอภิธานิยธรรมไปใช้ในการบริหารของผู้บริหาร สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด” ผลการวิจัยพบว่า ๑) หลักอภิธานิยธรรมเป็นหลักธรรมไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว มี ๒ ประเภท คือ ราชอภิธานิยธรรม (อภิธานิยธรรมสำหรับคฤหัสถ์ผู้มีหน้าที่ในการปกครอง) และภิกษุอภิธานิยธรรม (อภิธานิยธรรมสำหรับบรรพชิตผู้ไฝ่ธรรม) อภิธานิยธรรมปรากฏมีในพระสูตรต่างๆ เช่น มหาปริพพานสูตร เป็นต้น โดยแต่ละสูตรมีหลักธรรม ๔ ประการบ้าง ๖ ประการบ้าง และ ๗ ประการบ้าง ๒)

รูปแบบการนำหลักอภิธานิยธรรมไปใช้ในการบริหารของผู้บริหารสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด นำหลักอภิธานิยธรรมไปบูรณาการเข้าไปในทุกขั้นตอนของกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาการบริหารงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมความสามัคคีเป็นทีม (Teamwork) และ

สามารถนำมาบูรณาการเข้ากับบริหารงานทั้งในด้านการบริหารจัดการบุคลากร (Staffing) การประสานงาน (Coordinating) และการจัดองค์กร (Organizing) โดยการร่วมแรงร่วมใจเป็นคณะแต่ละฝ่าย เป็นการผนึกกำลัง (Synergy) เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และพบว่า อปรีหานิยธรรม เป็นหลักป้องกันความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญขององค์การฝ่ายเดียว

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติด้านการบริหารจัดการได้เป็นอย่างดี ๓) รูปแบบหลักกอปรหานิยธรรมไปใช้ในการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ดพบว่า หลักกอปรหานิยธรรมไปใช้ในการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด มี ๖ รูปแบบคือ ๑) รูปแบบของความสามัคคีการจัดประชุมและเลิกประชุม คือ ร่วมกันประชุมสามัญประจำปีเมื่อมีปัญหาเร่งด่วนทุกภาคส่วนก็พร้อมเพรียงกันประชุมโดยยกประเด็นปัญหามาปรึกษาหารือกัน จนมีแนวทางแก้ไขในที่สุด ด้วยพร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงกระทำร่วมกันเพื่อสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นกับองค์กร ๒) รูปแบบของการเคารพต่อขบวนการธรรมเนียมประเพณีเดิมของท้องถิ่นรักษาขนบธรรมเนียมที่ดั้งเดิม ถือเป็นเป้าหมายศาสตร์ที่ทุกคนต้องปฏิบัติ ๓) รูปแบบของการเคารพผู้อาวุโสและปราชญ์ท้องถิ่นให้เกียรติยกย่องเชิดชูและเคารพในเปิดโอกาสให้ผู้อาวุโสและปราชญ์ท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่น และมีส่วนในการวางหลักสูตรการศึกษาบางส่วนในระดับท้องถิ่นของจังหวัดร้อยเอ็ด ๔) รูปแบบของการส่งเสริมสถานะและบทบาทของสตรีส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างหญิงชายสร้างความเข้มแข็งในตัวผู้หญิงเพื่อปรับเปลี่ยนชีวิตของผู้หญิงให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้นโดยสังคมมีส่วนร่วม มีการรวมกลุ่มจัดกิจกรรมในชุมชน ๕) รูปแบบของการถือแบบอย่างและยกย่องคนดีในการทำงานให้ความเคารพในการแสดงความคิดเห็นและรับฟังข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ที่เหมาะสม ๖) รูปแบบของการปกป้องคุ้มครองผู้สูงอายุแยกแยะและคนที่เข้ามาในท้องถิ่นจัดระเบียบและดูแลความสงบเรียบร้อยเน้นความสะอาด ความเป็นระเบียบ และถูกสุขลักษณะของที่อยู่อาศัยเคารพซึ่งกันและกันใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต^{๔๕} และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **กัญญา ขำดวง** ได้วิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักกอปรหานิยธรรม ๗ ในการนิเทศภายใน ของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์”

ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารและครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักกอปรหานิยธรรม ๗ ในการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับ ดังนี้ ด้านคำนิยามถึงสิทธิ หน้าที่ และเคารพในสิ่งที่ควรเคารพ ด้านให้เกียรติสตรีและผู้ที่มีอายุอ่อนกว่า ด้านประชุมหรือเลิกประชุม และทำกิจของส่วนรวมอย่างพร้อมเพรียงกันด้านหมั่นประชุมกันประจำ ด้านปฏิบัติตามระเบียบข้อตกลง

^{๔๕} พระสมหมาย อุตถสิทฺโธ, “รูปแบบการนำหลักกอปรหานิยธรรมไปใช้ในการบริหารของผู้บริหารสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด”, วารสารธรรมทัศน์, ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๑ (มีนาคม-มิถุนายน ๒๕๕๙) : ๑๐๑-๑๑๒.

ด้านให้การอารักขาคุ่มครองป้องกันอันชอบธรรม และด้านเคารพผู้ใหญ่และรับฟังความคิดเห็นของผู้อาวุโสกว่า เมื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของการประยุกต์ใช้หลักอภิธานิธรรม ๗ ในการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ผู้บริหารและครูผู้สอนจำแนกตามตำแหน่ง พบว่า โดยภาพรวม และรายด้าน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผู้บริหารและครูผู้สอนจำแนกตามเพศ พบว่า โดยภาพรวม และรายด้าน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผู้บริหารและครูผู้สอน จำแนกตามประสบการณ์ พบว่า โดยภาพรวม มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านคำวินิจฉัย สิทธิ หน้าที่ และเคารพในสิ่งที่ควรเคารพแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕^{๔๖}

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาส ภาสสัทธา ได้วิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อความโปร่งใส ในการบริหารจัดการ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่าการนำหลักธรรม อภิธานิธรรม ๗ กับหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติเพื่อสร้างความโปร่งใสในการบริหารงาน คือ ๑) หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ ๒) พร้อมเพรียงกันประชุมพร้อมเพรียงกัน เลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำ ๓) ไม่ บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ ๔) ท่านเหล่าใดเป็นผู้ใหญ่ในชุมชน (ชาววัชชี) เคารพนบถของท่านเหล่านั้น เห็นถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งอันควรรับฟัง ๕) บรรดากุลสตรี กุลกุมารี ทั้งหลาย ให้อยู่ดีโดยมิถูกข่มเหง หรืออดคร่าชื่นใจ ๖) เคารพสักการบูชาเจดีย์ ๗) จัดให้ความอารักขา คุ่มครอง ป้องกัน อันชอบธรรมแก่พระอรหันต์ทั้งหลาย เพื่อให้เกิดแนวทางอันดีงามในการบริหารงาน และการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารและบุคลากร^{๔๗}

๖. การเคารพสักการสถานของประเทศชาติบ้านเมือง ซึ่งผู้วิจัยพบว่า การเคารพสักการสถานของประเทศชาติบ้านเมือง เพื่อประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบไปด้วยหลักการสำคัญ คือ การสร้างศูนย์รวมทางจิตใจ ซึ่งในพระพุทธรูปอาจใช้โมเดลหรือต้นแบบเมืองเวสาลี มีการสร้างเจดีย์ ๔ องค์ ประจำ ๔ ทิศ เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้ประชาชนสมัคสมานสามัคคีกัน

การที่ประชาชนเคารพ บุคคล สถานที่ทางสังคม ก็ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมทางสังคมได้ เพราะบุคคลและสถานที่ซึ่งประชาชนให้การเคารพบูชาถือได้ว่าเป็นสื่อชนิดหนึ่งที่จะดึงคนให้ระลึกรึกถึงคุณูปการความดีงามของบุคคลและสักการสถานต่าง ๆ ที่มีความสำคัญ หลักการเคารพสัก

^{๔๖} กัญญา ขำดวง, “การประยุกต์ใช้หลักอภิธานิธรรม ๗ ในการนิเทศภายใน ของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์”, วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๓ (๒๕๕๘) : ๕๖.

^{๔๗} ภาส ภาสสัทธา, “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อความโปร่งใส ในการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

การสถานดังกล่าวนี้หมายถึงการที่ประชาชนมีศูนย์รวมทางจิตใจซึ่งเป็นปัจจัยทำให้เกิดพลังในการแสดงออก

อีกนัยหนึ่ง หมายถึง ความเป็นผู้มีต้นแบบความดีในชีวิต ศาสนาสังคมและการเมืองนั้นต้องขับเคลื่อนไปพร้อมกัน การเมืองจะดีได้ก็เพราะประชาชนและนักการเมืองมีธรรมาภิบาลในการครองตน การแสดงออกซึ่งการเคารพบูชาเป็นทั้งการแสดงออกถึงความเคารพบูชาส่วนตัวทั้งการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางสังคมการเมืองไปในเวลาเดียวกัน การเคารพผู้ที่ควรเคารพและการนับถือผู้ที่ควรนับถือเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีเป็นกระบวนการกล่อมเกล่าให้ประชาชนอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างสร้างสรรค์ การเคารพสักการสถานเป็นหลักทั่วไปที่เรียกว่า ความดีสากล การเคารพสักการสถานหรือการเคารพบูชาบุคคลต่าง ๆ นั้น เป็นเรื่องของการยอมรับความแตกต่างของประชาชนที่มีความคิดความเชื่อแตกต่างกันแต่สามารถอยู่ร่วมสังคมเดียวกันได้ การแสดงออกซึ่งความยอมรับนับถือหรือที่เรียกว่าความเคารพนั้นเป็นไปตามหลักการระดมยอมนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **เสนอ อัครมณฑา** ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการตามหลักอภินิหารธรรมของ องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการนำหลักอภินิหารธรรมไปบูรณาการเพื่อการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี โดยหลักอภินิหารธรรม ๗ เป็น แนวทางในการบริหารงานเพื่อให้การทำงานเป็นระบบระเบียบ คำสั่งสามารถนำไปปฏิบัติเป็น รูปธรรมบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน แต่อย่างไรก็ตามจะต้องมีองค์ประกอบด้วย

การวางแผนยุทธศาสตร์การจตุตถการบริหารบุคคล การสั่งการ การประสานงาน การตรวจสอบ ควบคุมและงบประมาณเข้าไปกำกับดูแล โดยยึดหลักค่านึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมและส่งเสริมระบบ คุณธรรม ให้มีการทำงานเป็นทีมความสมัครสมานสามัคคี เคารพผู้ใหญ่อาวุโส ไม้รื้อทั้งกฎเกณฑ์ ระเบียบที่ถูกต้องชอบธรรม ดำรงรักษาประเพณีวัฒนธรรมจริยธรรมอันดีงามองค์กร และร่วมรับ ผลประโยชน์สูงสุดจากการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลทางปฏิบัติต่อไปอย่างยั่งยืน^{๔๔} และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูพิพิธพัฒนโสภณ (สุบิน สุขเมธ)** ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักอภินิหารธรรมในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักอภินิหารธรรมในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ มีการส่งเสริมให้มีความเข้มงวดกวดขันในพระวินัย ตลอดทั้งกฎระเบียบและกฎหมายบ้านเมืองที่เกี่ยวข้อง โดยให้ยึดปฏิบัติทั้งต่อตนเองและผู้อื่น หากเมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้น ก็ให้มีการผ่อนผันอนุโลม อาศัยหลักพรหมวิหารธรรม และพระวินัย

^{๔๔} เสนอ อัครมณฑา “รูปแบบการบริหารจัดการตามหลักอภินิหารธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัด นนทบุรี”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

เป็นที่ตั้ง มิให้มีการตัดสินใจด้วยอำนาจแห่งอคติ หากแต่ให้คำนึงถึงความถูกต้องและเหมาะสมตามพระพุทธานุญาตโดยใช้วิธีการ เข้มงวด กวดขัน ผ่อนผัน และอนุโลม ตามลำดับสถานการณ์ต่าง ๆ^{๔๙}

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ไพบูลย์ สุขเจตนิ** ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ๑) ปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เช่น การสื่อสารของนักการเมืองเข้าไม่ถึงประชาชนในบางพื้นที่ พฤติกรรมของนักการเมืองที่ประชาชนได้รับรู้จากข่าวและการวิพากษ์วิจารณ์จากสื่อ นโยบายอาจจะปฏิบัติบ้างและไม่ได้บ้าง ๒) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจาก มากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านพฤติกรรมนักการเมือง ด้านนโยบาย ด้านการบริหารงานของท้องถิ่น (อปท.) และด้านการสื่อสารทางการเมือง ตามลำดับ ๓) การพัฒนานักการเมืองระดับท้องถิ่น ตามหลักการบริหารนิยธรรม เพื่อสร้างความไว้วางใจของประชาชนในจังหวัดนนทบุรี นักการเมืองต้องมีความสามัคคีในการทำงานร่วมกับหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ ปฏิบัติตามกฎหมายข้อบังคับในการเป็นผู้นำของประชาชน เคารพผู้อาวุโส เป็นผู้ไม่ลุแก่อำนาจ และอนุรักษ์ท้องถิ่น สนับสนุนและส่งเสริมทำนุบำรุงศาสนาและบุคคล ทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม^{๕๐}

๗. ด้านการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาตลอดถึงบรรพชิตในศาสนา ซึ่งผู้วิจัยพบว่า พระพุทธศาสนาเป็นสถาบันหลักของสังคมไทย ดังนั้น วัฒนธรรมจารีตประเพณีและหลักธรรมในพระพุทธศาสนามีส่วนสำคัญทำให้วิถีชีวิตของประชาชนเชื่อมโยงผูกพันกับพระพุทธศาสนา ประชาชนส่วนใหญ่นอกจากใช้ศาสนสถานอันได้แก่วัดเป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมทางศาสนาแล้ว บางครั้งก็ใช้ศาสนสถานเป็นสถานที่ประชุมเพื่อกิจกรรมทางสังคมและการเมือง เพราะฉะนั้น จึงเป็นเรื่องที่ภาครัฐและประชาชนควรส่งเสริมให้พระพุทธศาสนาหรือสถาบันที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาได้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางสังคมและการเมืองด้วยในสถานะของผู้อบรมหลักศีลธรรมคำสอน ซึ่งเป็นไปตามหน้าที่ของพุทธบริษัทฝ่ายฆราวาส คือ เกื้อกูลพระ กระทำบุญ คำนับพระพุทธศาสนา เป็นอุบาสกอุบาสิกาชั้นนำ และทำนุบำรุงกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ควรสนับสนุนส่งเสริมบทบาทของวัดในด้านการส่งเสริมการศึกษา ส่งเสริมผู้พิการ ส่งเสริมคนชรา ให้มากขึ้น

^{๔๙} พระครูพิพิธพัฒนโสภณ (สุบิน สุขเมโธ), “รูปแบบการพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักการบริหารนิย ธรรมในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

^{๕๐} ไพบูลย์ สุขเจตนิ, “การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี”, ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

หากทำได้แบบนี้เท่ากับได้ประโยชน์ ๒ ทาง คือ การอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาและได้อุปถัมภ์ประชาชนไปในคราวเดียวกันด้วย ซึ่งในบรรพกาลก็เป็นเช่นเดียวกัน คนยากจนคนไร้ที่อยู่อาศัยก็บวชในพระพุทธศาสนาได้ คนร่ำรวยมหาเศรษฐีก็บวชในพระพุทธศาสนาได้ ผู้บวชแล้วก็เสมอภาคกันโดยหลักพระวินัยไม่ได้มีการแบ่งแยกว่าคนจนหรือคนรวย อยู่แบบสังคมาธิปไตยมื้อฝ้ายศาสนจักรและฝ่ายอาณาจักรต่างก็อยู่ร่วมกันได้ทำหน้าที่แห่งตนโดยสมบูรณ์ดังโบราณจารย์กล่าวไว้ว่า วัดจะดี มีหลักฐาน เพราะบ้านช่วย บ้านจะสวย เพราะมีวัด ดัดนิสัย บ้านกับวัด ผลัดกันช่วย อำนวยช่วย ถ้าขัดกัน ก็บรลัย ทั้งสองทาง เพราะฉะนั้น การที่ประชาชนและภาครัฐอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนาเป็นการสะท้อนให้เห็นกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบประยุกต์ระหว่างพุทธจักรและอาณาจักรให้มีความสอดคล้องกันอย่างลงตัว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูพิพิธพัฒนโสภณ (สุบิน สุขเมโธ)** ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักอภิธานิยธรรมในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาการปกครองคณะ สงฆ์ตามหลักอภิธานิยธรรมในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ มีการส่งเสริมให้มีความเข้มงวดกวดขันในพระวินัย ตลอดจนทั้งกฎระเบียบและกฎหมายบ้านเมืองที่เกี่ยวข้อง โดยให้ยึดปฏิบัติทั้งต่อตนเองและผู้อื่น หากเมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้นก็ให้มีการผ่อนผันอนุโลม อาศัยหลักพรหมวิหารธรรม และพระวินัยเป็นที่ตั้ง มิให้มีการตัดสินด้วยอำนาจแห่งอคติ หากแต่ให้คำนึงถึงความถูกต้องและเหมาะสมตามพระพุทธบัญญัติโดยใช้วิธีการเข้มงวด กวดขัน ผ่อนผัน และอนุโลม ตามลำดับสถานการณ์ต่าง ๆ^{๕๑} และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูปลัดไพฑูริย์ เมธิโก** ได้วิจัยเรื่อง “อภิธานิยธรรม ๗ : สันติภาพสู่สังคมไทย” ผลการวิจัยพบว่า การแปลกแยกเป็นฝักเป็นฝ่าย แม้จะมีความเห็นต่างกันของแต่ละฝ่าย ซึ่งต่างก็มีเหตุผลทางความคิดที่ต่างกัน แต่ก็ได้หมายความว่าเหตุผลที่ต่างกันของอีกฝ่ายไม่เพียงพอที่จะรับฟังได้ ซึ่งทั้งสองฝ่ายต่างก็พยายามหาเหตุผลที่ดีของแต่ละฝ่ายมาสนับสนุนคำพูดให้ดูมีน้ำหนัก เพื่อให้อีกฝ่ายยอมรับในความคิดของตน และสามารถที่จะอยู่ร่วมกันได้โดยไม่เกิดข้อขัดแย้งที่รุนแรงการนำหลักอภิธานิยธรรม ๗ ทางพระพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้าเข้ามาใช้เป็นแนวทางร่วมยุคสมัย น่าจะเป็นวิธีการเพื่อหาทางออกที่ดีในสังคมไทยที่มีสถาบันหลักคือ ศาสนามาใช้เป็นตัวช่วยในการแก้ปัญหาต่างๆ ของสังคมไทยให้เกิดสันติสุขลดปัญหาข้อขัดแย้ง ไม่แบ่งเขาแบ่งเรา ให้เกิดความรักสามัคคี^{๕๒} นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระสมหมาย อตถสิทโธ** ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการนำหลัก

^{๕๑} พระครูพิพิธพัฒนโสภณ (สุบิน สุขเมโธ), “รูปแบบการพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักอภิธานิยธรรมในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

^{๕๒} พระครูปลัดไพฑูริย์ เมธิโก, “อภิธานิยธรรม ๗ : สันติภาพสู่สังคมไทย”, วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๗) : ๗๘-๘๘.

อธิธานิยธรรมไปใช้ในการบริหารของผู้บริหาร สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด” ผลการวิจัยพบว่า ๑) หลักอธิธานิยธรรมเป็นหลักการไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว มี ๒ ประเภท คือ ราชอธิธานิยธรรม (อธิธานิยธรรมสำหรับคฤหัสถ์ผู้มีหน้าที่ในการปกครอง) และภิกษุอธิธานิยธรรม (อธิธานิยธรรมสำหรับบรรพชิตผู้ไฝ่ธรรม) อธิธานิยธรรมปรากฏมีในพระสูตรต่างๆ เช่น มหาปริพพานสูตร เป็นต้น โดยแต่ละสูตรมีหลักการ ๔ ประการบ้าง ๖ ประการบ้าง และ ๗ ประการบ้าง ๒) รูปแบบการนำหลักอธิธานิยธรรมไปใช้ในการบริหารของผู้บริหารสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด นำหลักอธิธานิยธรรมไปบูรณาการเข้าไปในทุกขั้นตอนของกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาการบริหารงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมความสามัคคีเป็นทีม (Teamwork) และสามารถนำมาบูรณาการเข้ากับบริหารงานทั้งในด้านการบริหารจัดการบุคลากร (Staffing) การประสานงาน (Coordinating) และการจัดองค์กร (Organizing) โดยการร่วมแรงร่วมใจเป็นคณะแต่ละฝ่าย เป็นการผนึกกำลัง (Synergy) เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และพบว่า อธิธานิยธรรม เป็นหลักป้องกันความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญขององค์การฝ่ายเดียว องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติด้านการบริหารจัดการได้เป็นอย่างดี ๓) รูปแบบหลักอธิธานิยธรรมไปใช้ในการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ดพบว่า

หลักอธิธานิยธรรมไปใช้ในการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด มี ๖ รูปแบบคือ ๑) รูปแบบของความสามัคคีการจัดประชุมและเลิกประชุม คือ ร่วมกันประชุมสามัญประจำปีเมื่อมีปัญหาเร่งด่วนทุกภาคส่วนก็พร้อมเพรียงกันประชุมโดยยกประเด็นปัญหา มาปรึกษาหารือกัน จนมีแนวทางแก้ไขในที่สุด ด้วยพร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงกระทำร่วมกันเพื่อสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นกับองค์กร ๒) รูปแบบของการเคารพต่อขนบธรรมเนียมประเพณีเดิมของท้องถิ่นรักษาขนบธรรมเนียมที่ดีงาม ถือเป็นเป้าหมายศาสตร์ที่ทุกคนต้องปฏิบัติ ๓) รูปแบบของการเคารพผู้อาวุโสและปราชญ์ท้องถิ่นให้เกียรติยกย่องเชิดชูและเคารพในเปิดโอกาสให้ผู้อาวุโสและปราชญ์ท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่น และมีส่วนในการวางหลักสูตรการศึกษาบางส่วนในระดับท้องถิ่นของจังหวัดร้อยเอ็ด ๔) รูปแบบของการส่งเสริมสถานะและบทบาทของสตรีส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างหญิงชายสร้างความเข้มแข็งในตัวผู้หญิงเพื่อปรับเปลี่ยนชีวิตของผู้หญิงให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้นโดยสังคมมีส่วนร่วม มีการรวมกลุ่มจัดกิจกรรมในชุมชน ๕) รูปแบบของการถือแบบอย่างและยกย่องคนดีในการทำงานให้ความเคารพในการแสดงความคิดเห็นและรับฟังข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ที่เหมาะสม ๖) รูปแบบของการปกป้องคุ้มครองผู้สูงอายุแยกและคนที่

เข้ามาในท้องถิ่นจัดระเบียบและดูแลความสงบเรียบร้อยเน้นความสะอาด ความเป็นระเบียบ และถูก
 สุขลักษณะของที่อยู่อาศัยเคารพซึ่งกันและกันใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต^{๕๓}

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากศึกษาวิจัยเรื่อง “การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วม
 ร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช” ผู้วิจัยจึงสรุปข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปใช้ให้
 เกิดประโยชน์ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๕.๓.๑.๑ นโยบายส่งเสริมด้านความมีอิสระทางความคิด การส่งเสริมระบอบ
 ประชาธิปไตยให้เข้มแข็ง ควรสนับสนุนหลักการประชาธิปไตยให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็น
 ได้อย่างเป็นอิสระภายใต้หลักศีลธรรม มโนสำนึก คือการคิดในเชิงสร้างสรรค์หรือคิดเชิงบวกเพื่อสร้าง
 ประโยชน์ส่วนรวมและพัฒนาสังคมให้มีความเป็นประชาธิปไตยโดยคำนึงถึงหลักการมีส่วนร่วม
 ทางการเมืองของประชาชน

๕.๓.๑.๒ นโยบายส่งเสริมด้านการตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของรัฐ
 สังคมประชาธิปไตยจะมีความโปร่งใสและมั่นคงได้ด้วยการไม่ปิดกั้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ
 ประชาชน โดยการช่วยกันเป็นหูเป็นตา ติดตามสถานการณ์ความเป็นไปของสังคมและการเมือง
 สามารถพูดวิจารณ์ ตรวจสอบการบริหารงานของรัฐบาลได้โดยไม่ถูกปิดกั้น ซึ่งการตรวจสอบ
 วิพากษ์วิจารณ์ต้องคำนึงถึง ความถูกต้องของข้อมูล ความเป็นเหตุเป็นผล มีใจเป็นกลาง และด้วย
 ความบริสุทธิ์ยุติธรรม

๕.๓.๑.๓ นโยบายส่งเสริมด้านการตื่นตัวทางการเมือง การเข้าใจหลักการปกครองระบอบ
 ประชาธิปไตย ควรให้ความตระหนักและสำคัญกับสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง ด้วยการติดตาม
 ข่าวสารบ้านเมือง มีจิตสาธารณะ มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมใน
 กระบวนการพัฒนาทางสังคมและการเมือง

๕.๓.๑.๔ นโยบายส่งเสริมด้านการสนับสนุนจากภาครัฐและฝ่ายการเมือง ภาครัฐและ
 หน่วยงานต่าง ๆ ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตย เปิด
 โอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง รับฟังความคิดเห็นการวิพากษ์วิจารณ์การ
 บริหารงานของภาครัฐในส่วนต่าง ๆ พร้อมทั้งนำไปปรับปรุงแก้ไขพัฒนาให้ตรงกับประโยชน์และความ
 ต้องการของมหาชน

^{๕๓} พระสมหมาย อุตถสิทฺโธ, “รูปแบบการนำหลักอภิปธานิธรรมไปใช้ในการบริหารของผู้บริหาร
 สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด”, วารสารธรรมทัศน์, ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๑ (มีนาคม-มิถุนายน
 ๒๕๕๙) : ๑๐๑-๑๑๒.

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๕.๓.๒.๑ การปฏิบัติของประชาชนด้านความมีอิสระทางความคิด ประชาชนควรยึดมั่นในหลักการประชาธิปไตย แสดงความคิดเห็นได้โดยเสรีภาพ ตามหลักการประชาธิปไตย คือสิทธิเสรีภาพ เสมอภาคและภราดรภาพ

๕.๓.๒.๒ การปฏิบัติของประชาชนด้านการตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของรัฐ ประชาชนควรตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การบริหารงานภาครัฐภายใต้หลักกฎหมาย และหลักจริยธรรม เพื่อให้การบริหารงานภาครัฐเป็นไปโดยชอบสุจริตและยุติธรรม

๕.๓.๒.๓ การปฏิบัติของประชาชนด้านการตื่นตัวทางการเมือง ประชาชนควรสนใจข่าวสารบ้านเมือง สถานการณ์ปัจจุบัน มีความตื่นตัว ตระหนักถึงสิทธิหน้าที่พลเมืองที่ตนต้องรับผิดชอบต่อสังคม ด้วยการเข้าร่วมเป็นภาคีส่วนหนึ่งของสังคมเสมอตามครรลองประชาธิปไตย

๕.๓.๒.๔ การปฏิบัติของประชาชนด้านการสนับสนุนจากภาครัฐและฝ่ายการเมือง ภาครัฐและฝ่ายการเมืองควรทำหน้าที่ในเชิงนโยบายส่งเสริมการปกครองตามวิถีทางประชาธิปไตย ให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การเปิดเวทีรับฟังปัญหาเสียงสะท้อนจากประชาชน ให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการบริหารงานของภาครัฐได้โดยไม่ปิดกั้น เป็นต้น

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๕.๓.๓.๑ ควรศึกษาเกี่ยวกับสหปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง เนื่องจากการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยนั้น ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ซึ่งปัจจัยเหล่านั้นยังไม่ได้นำมาศึกษาในงานวิจัยเล่มนี้

๕.๓.๓.๒ ควรศึกษาอิทธิพลและแรงกดดันต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง เนื่องจากการมีส่วนร่วมทางการเมืองยังมีบริบทแวดล้อมอื่น ๆ ที่ส่งผลมีอิทธิพลและแรงกดดันทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากและน้อยแตกต่างกันไป ซึ่งอิทธิพลและแรงกดดันเหล่านั้นยังไม่ได้นำมาศึกษาไว้ในงานวิจัยเล่มนี้

๕.๓.๓.๓ ควรศึกษาองค์ประกอบของหลักธรรมที่เหมาะสมในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง เนื่องจากยังมีหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอีกมากที่ยังไม่ได้นำมาศึกษาในงานวิจัยเล่มนี้

๕.๓.๓.๔ ควรศึกษาวิจัยรากฐานการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ส่งผลต่อการปฏิรูปการเมือง เนื่องจากการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทยยังมีการพูดถึงการปฏิรูปการเมืองให้เป็นประชาธิปไตยที่มั่นคงมาเสมอ และการศึกษารากฐานการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ส่งผลต่อการปฏิรูปการเมืองนั้นไม่ได้อยู่ในบริบทงานวิจัยเล่มนี้

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๓๙.

ข ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ :

กนก วงษ์ตระหง่าน. การเมืองในระบอบประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๐.

กรมการปกครอง. คู่มือประชาชน สำหรับตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล อบต. กรุงเทพมหานคร : กรมการปกครอง, ๒๕๖๐.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. การคิดเชิงสังเคราะห์. กรุงเทพมหานคร : ซีเคเอส มีเดีย, ๒๕๕๔.

โกวิท วงศ์สุรวัฒน์. หลักรัฐศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๙.

โกสินทร์ วงศ์สุรวัฒน์. ความเข้าใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ, ๒๕๕๔.

ชัตติยา กรรณสูต. สตรีกับการเมือง. บทความวิชาการ พัฒนาสังคม : แนวคิดและการปฏิบัติการ. กรุงเทพมหานคร : คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๓๕.

จรรยา สุภาพ. หลักรัฐศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๕๗.

จันทนา สุทธิจารี. การเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ วี.เจ. พรินติ้ง, ๒๕๔๔.

ไชย ณ พล อัครศุภเศรษฐ์. ระบบบริหารมาตรฐานพุทธ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เคล็ดไทย, ๒๕๕๔.

ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์. จิตวิทยาการเมือง. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๗

ณัฐกร วิทิตานนท์. หลักรัฐธรรมนูญเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ที่ บริษัท วี.พรินท์ ๑๙๙๑ จำกัด, ๒๕๕๗.

ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ. โครงการการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและความคิดเห็นต่อการทำงานของรัฐบาลและองค์กรอิสระ. ชุดโครงการวิจัยเรื่อง การติดตามและประเมินผลบังคับใช้รัฐธรรมนูญ, ๒๕๔๖.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ทิพาพร พิมพิสุทธิ. **พัฒนาทางการเมือง**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๑.
- ธโสธร ตู่ทองคำ. **แนวคิดประชาสังคม ประชาสังคม และนโยบายสาธารณะ**. กรุงเทพมหานคร : รัฐสภาสาร, ๒๕๕๖.
- บวรศักดิ์ อวรรณโณ. **รัฐธรรมนูญน่ารู้**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๕๖.
- บุญธรรม เลิศสุขีเกษม. **บทบาทของประชาชนต่อการส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย**. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๓.
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. **“การเลือกตั้งกับการพัฒนาทางการเมือง”**. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาปัญหาการพัฒนาทางการเมืองไทย. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๓๔.
- _____. **ข่าวสารการเมืองของคนไทย**. กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, ๒๕๕๖.
- พระครูภาวนาโสภิต วิ. . ดร. บุญญรัตน์ เมืองวงศ์, **พุทธธรรมาภิบาล หนังสืออ่านประกอบหลักสูตรพุทธธรรมาภิบาลระดับปริญญาตรีและปริญญาโท**. ลำพูน : หสม. ฌัญผลการพิมพ์ คณะบุคคล, ๒๕๕๖.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). **วิธีบูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.
- พระเมธีรัตนติก (จรรยา ชินวโส). **เก็บเพชรจากคัมภีร์พระไตรปิฎก**. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒.
- พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ ฐิตญาโณ). **ธรรมาธิปไตย**. กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา, ๒๕๓๕.
- ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔**. กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๕๖.
- ลิขิต ธีรเวคิน. **ประชาธิปไตยไทยในทศวรรษใหม่**. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บริษัท ชัน แพคเก็จจิ้ง ๒๐๑๔ จำกัด, ๒๕๕๙.
- วรทิพย์ มีมาก และคณะ. **หน้าที่พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข**. กรุงเทพมหานคร : ราชไทยเพรส, ๒๕๔๗.
- วัชร ไชยสาร. **ระบบการเลือกตั้งกับการเมืองไทยยุคใหม่**. กรุงเทพมหานคร: นิตติธรรม, ๒๕๔๑.
- วิสุทธิ โปธิแท่น. **ประชาธิปไตย: แนวความคิดและตัวแบบประเทศประชาธิปไตย**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๓.

บรรณานุกรม (ต่อ)

สมชาติ โตรักษา. การประยุกต์หลักการบริหารเพื่อพัฒนางานอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาบริหารงานสาธารณสุขคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๘.

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์. **ธรรมานุกรม**. กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๑๕.

สมบัติ อารังธัญวงศ์. **การเมือง : แนวความคิดและการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร : โครงการเอกสารและตำรา คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๒๘.

_____ . **การเมืองไทย แนวความคิด และการพัฒนา**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๓. กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๖.

_____ . **การเมืองไทย แนวความคิดและการพัฒนา**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๖. กรุงเทพมหานคร : เสมาธรรม, ๒๕๕๐.

_____ . **การเมืองอังกฤษ**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: เสมาธรรม, ๒๕๔๔.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดนครศรีธรรมราช. **การเตรียมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร**. ข่าวประชาสัมพันธ์ : ฉบับที่ ๑ ปี, ๒๕๖๒

สิทธิพันธ์ พุทธหนู. **ทฤษฎีพัฒนาการเมือง**. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๑.

สุจิต บุญบงการ. **การพัฒนาทางการเมืองของไทย : ปฏิสัมพันธ์ระหว่างทหาร สถาบันทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

อมร รักษาสัตย์. **หลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย**. กรุงเทพมหานคร : การ์ตูนการ พิมพ์, ๒๕๔๓.

เอนก เหล่าธรรมทัศน์. **แปลถิ่นเปลี่ยนฐาน**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๗.

(๒) **วิทยานิพนธ์ ดุษฎีนิพนธ์ :**

จิราภรณ์ คำจันทร์. “การเปลี่ยนผ่านเป็นประชาธิปไตยที่ไม่ตั้งมั่น: ความล้มเหลวของการทำให้เป็นประชาธิปไตยในประเทศไทย”. **วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๖๐.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สมาน พูแสง. “การศึกษาตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาสถาบันราชภัฏเขตภาคเหนือตอนบน”. **ดุชนิพนธ์การศึกษาดุชนิพนธ์บัณฑิต สาขาอุดมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๔๑.**
- นิยม เวชกามา. “รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนชาวสกลนครตามแนวพุทธจิตวิทยา”. **ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุชนิพนธ์บัณฑิต สาขาพุทธจิตวิทยา, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑.**
- เสมอ จุ่นเจริญ. “ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลจังหวัดชลบุรี. **วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรดุชนิพนธ์บัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยปทุมธานี, ๒๕๕๗.**
- พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล. “การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา”. **ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุชนิพนธ์บัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓.**
- ไพวรรณ ปุริมาต. “พลวัตทางการเมืองกับการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่น”. **ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุชนิพนธ์บัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓.**
- ชุมพล เพ็งศิริ. “การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา”. **ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุชนิพนธ์บัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓.**
- วสันต์ ลิ้มรัตนภัทรกุล. “รูปแบบการประยุกต์ใช้ทุนทางสังคมเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมือง ภาคพลเมือง”. **ดุชนิพนธ์สาขาวิชาพัฒนาศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๘.**
- ไพบูลย์ สุขเจตณี ยุทธนา ปราณีต และสุรพล สุยะพรหม. “การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อองค์กรเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี”. **ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุชนิพนธ์บัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓.**
- ภาส ภาสสัทธา. “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อความโปร่งใส ในการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุชนิพนธ์บัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.**

บรรณานุกรม (ต่อ)

พระครูพิพิธพัฒนโสภณ (สุบิน สุขเมโธ). “รูปแบบการพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักการบริหารนิยมในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิต วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.

เสนอ อัครมนต์ตา. “รูปแบบการบริหารจัดการตามหลักการบริหารนิยมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**. บัณฑิต วิทยาลัย : มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.

(๓) รายงานวิจัย :

ศุภรัตน์ รัตนมูขัย และยงยุทธ พึ่งวงศ์ญาติ. “ความสามารถในการพัฒนาประชาธิปไตยระดับหมู่บ้านในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : ศึกษาเฉพาะกรณีบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน”. **รายงานการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๔๑.

กิตติม บัญชูวิทย์และคณะ. การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในเขตจังหวัดขอนแก่น. **รายงานการวิจัย**. ขอนแก่น : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๖.

สถาบันพระปกเกล้า. “การศึกษาความเข้าใจประชาธิปไตยของคนในชุมชน”. **รายงานการวิจัย**. นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๒.

ภูสิทธิ์ ชันติกุล. “รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร”. **รายงานการวิจัย**. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๕๓.

วิทยา จิตรมาศ. พัฒนาคิด สำเร็จร้อย. ตะติยาวัฒน์ สุวรรณศรี. และณัฐภา อินทร์อิม. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : กรณีศึกษาการเลือกตั้งนายกหรือสมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครราชสีมา”. **รายงานการวิจัย**. วิทยาลัยนครราชสีมา, ๒๕๕๒.

(๔) บทความ:

กัญญา ขำดวง. “การประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยม ๗ ในการนิเทศภายใน ของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์”. **วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์**. ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๓ (๒๕๕๘) : ๕๖.

คัมภีร์ พลการ และอรนันท์ กลั่นทูปุระ. “อัตลักษณ์และวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำระดับตำบลและหมู่บ้าน จังหวัดตรัง”. **วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา**. ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๒ (เมษายน-มิถุนายน ๒๕๕๘) : ๑๖๕-๑๗๔.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ณรงค์ บุญสวยขวัญ. “การเมืองภาคพลเมือง : ทบทวนวรรณกรรมเพื่อสร้างตัวชี้วัดหรือตัวบ่ง บอก การเมืองของพลเมือง”. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ สุราษฎร์ธานี. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-กันยายน ๒๕๕๖) : ๑๒๑-๑๓๑.
- เต็มศักดิ์ ทองอินทร์. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ปัญหาความรุนแรงในการเมืองท้องถิ่น ใน จังหวัดปทุมธานีและพระนครศรีอยุธยา”. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๒ (เมษายน-มิถุนายน ๒๕๖๐) : ๑๕๙-๑๗๒.
- ถวิลวดี บุรีกุล และโรเบิร์ต บี อัลบริทตัน. “ความต่อเนื่องของประชาธิปไตยในประเทศไทย : การ เลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ๒๕๕๓”. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการสมาคมรัฐศาสตร์ และรัฐประศาสตร์แห่งประเทศไทย. (วันที่ ๘-๑๐ ธันวาคม ๒๕๕๓) สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๓.
- ปรีชา พร้อมสุภา. “ความคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้ปฏิบัติงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิต แห่งประเทศไทย กฟผ.แม่เมาะ จังหวัดลำปาง”. วารสารปัญญา. ปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๐) : ๑-๗.
- เปรมศักดิ์ แก้วมรกต. “วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของวัยรุ่นในสังคมพหุวัฒนธรรม : กรณีศึกษา อำเภอกงหรา จังหวัดสงขลา”. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี. ปีที่ ๑๒ ฉบับพิเศษ. (ตุลาคม ๒๕๖๑) : ๒๑๘-๒๒๕.
- พรสวรรค์ สุตะคาน. “การกล่อมเกลางานการเมืองและวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ที่ ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนล่างของประเทศไทย”. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีส เทิร์น. ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๕๘) : ๖๙-๗๙.
- พระครูปลัดไพฑูรย์ เมธิโก. “อภิธานิยธรรม ๗ : สันติภาพสู่สังคมไทย”. วารสารวิทยาลัย นครราชสีมา. ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๗) : ๗๘-๘๘.
- พระมหาชัยทัต ชันธสิกรม. “ความสัมพันธ์ของหลักกติกายุทธวิธี ๗ กับการบริหารวัด ในเขต บางพลัด กรุงเทพมหานคร” วารสารเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการและงานวิจัย. ปีที่ ๒๑ ฉบับที่ ๕ (พฤษภาคม ๒๕๕๖) : ๕๓-๖๓.
- พระมหาอุทพิชัย สิริชโย. “การบริหารงานตามหลักอภิธานิยธรรม”. วารสารสมาคมศิษย์เก่า มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๑) : ๑๓๙-๑๕๒.

บรรณานุกรม (ต่อ)

พระสมหมาย อุดลธิโท. “รูปแบบการนำหลักการบริหารนิยธรรมไปใช้ในการบริหารของผู้บริหาร สังกัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด”. วารสารธรรมทัศน์. ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๑ (มีนาคม-มิถุนายน ๒๕๕๙) : ๑๐๑-๑๑๒.

ศิริพร ปิ่นลม. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองและวัฒนธรรมทางการเมืองที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการ เข้าสู่เส้นทางของการเมืองของสตรี”. วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา. ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม- ธันวาคม ๒๕๖๐) : ๑-๑๒.

เสาวนีย์ วิยะบุญ รัชพล เย็นใจมา และสมาน งามสนิท. “การประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรมเพื่อการ จัดการสภาองค์กรชุมชนเข้มแข็ง ในจังหวัดระยอง”. วารสาร มจร. สังคมศาสตร์ บริหารศน์. ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๔ (ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๖๒) : ๑๒๔-๑๓๕.

อิสมาแอล เบญอিবรอฮีม ธนาสฤกษ์ สตะเวทิน. “วัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน กับการพัฒนาความมั่นคงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ของไทย”. วารสารวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยสวนดุสิต. ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๑) : ๗๙-๙๐.

อุทัย สติมัน. “พุทธธรรมาภิบาลสำหรับผู้นำยุคโลกาภิวัตน์”. ใน **รวมบทความประชุมวิชาการทาง พระพุทธศาสนานานาชาติ ครั้งที่ ๘ เนื่องในวันวิสาขบูชา วันสำคัญสากลของโลก เรื่อง พุทธธรรมกับการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ**. รวบรวมจัดพิมพ์โดยคณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ๒๑ เซ็นจูรี จำกัด, ๒๕๕๔.

(๕) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :

ชญาณีศ เขียวสด. **อธิธานิยธรรม : หลักธรรมกับความสำเร็จและความมั่นคงขององค์กร**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : file:///C:/Users/user/Downloads/pdf-94ff1abc051d9d058556c58d78143a86 .pdf [๑๙ พ.ค.๖๓].

ชญาณีศ เขียวสด. **อธิธานิยธรรม : หลักธรรมกับความสำเร็จและความมั่นคงขององค์กร. รายงานการ วิจัย. กลุ่มพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม ศูนย์อนามัยที่ ๖**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : kcent er.anamai.moph.go.th/downlo [๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๔].

ราชกิจจานุเบกษา. **ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและ สังคมที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๒**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://www.dmr.go.th/download/10.pdf. [๒๓ พฤษภาคม ๖๓].

บรรณานุกรม (ต่อ)

สารานุกรมบริแทนนิกา Encyclopedia of Britannica. **อำนาจอธิปไตย**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

<http://en.wikipedia.org/wiki/Sovereignty>. ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๒ .

เสฐียรพงษ์ วรรณปก. **ราชบัณฑิต. หลักอธิปไตยหรือ ลิจฉวีอธิปไตย**. [ออนไลน์].

แหล่งที่มา : <http://www.phuttha.com/พระพุทธเจ้า/ปรินิพพาน/หลักอธิปไตยหรือ-ลิจฉวีอธิปไตย> [๑๙ พ.ค.๖๓].

(๖) สัมภาษณ์

สัมภาษณ์ พระธรรมกิตติเมธี. เจ้าคณะภาค ๑๖-๑๗-๑๘ (ธรรมยุต), ๘ มีนาคม ๒๕๖๔.

พระเทพวินยาภรณ์. รองเจ้าคณะภาค ๑๖-๑๗-๑๘ (ธรรมยุต), ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๔

พระราชวิสุทธิกวี. เจ้าคณะจังหวัดนครศรีธรรมราช (ธรรมยุต), ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔

พระครูสิริธรรมาภิรัต. รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช, ๘ มีนาคม ๒๕๖๔.

รศ.ดร.วัชรินทร์ ชาญศิลป์. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์, ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๔.

ผศ.ดร.สุรินทร์ ทองทศ. อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๔.

ดร.สมปอง รักษาธรรม. รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๔.

ดร.วรรณชนพล หิรัญบุรณะ. รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา สถาบันรัชต์ภาคย์, ๑ เมษายน ๒๕๖๔.

นายวิทยา แก้วภราดัย. อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช, ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๔.

นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๔.

นางสาวนริศา อติเทพพรพันธ์. อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๔.

รศ.ดร.รงค์ บุญสวยขวัญ. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคพลังประชารัฐ จังหวัดนครศรีธรรมราช, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๔.

นายชัยชนะ เดชเดโช. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๔.

บรรณานุกรม (ต่อ)

สัมภาษณ์ นายสุเมธ สังข์รัตน์. ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๑๙ ตำบลท่าเรือ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช,
๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔

นางอุษา แป้นน้อย. ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๑๘ ต.คลองน้อย อ.ปากพนัง จ.นครศรีธรรมราช,
๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔.

นายสมชาย เต็มดวง. ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๕ ตำบลท่าเรือ อำเภอเมือง จังหวัด
นครศรีธรรมราช, ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔.

นางสาวชุตีร์ บุญเกียรติ. ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๕ ตำบลช้างกลาง อำเภอช้างกลาง จังหวัด
นครศรีธรรมราช, ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๔.

(๓) สทนากลุ่มเฉพาะ:

สทนากลุ่มเฉพาะ รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม. รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป, ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔.

รศ.ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา, ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔.

รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์. ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์, ๑๔
มิถุนายน ๒๕๖๔.

พระปลัดระพีณ พุทธิสารโธ ผศ.ดร.. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา, ๑๔ มิถุนายน
๒๕๖๔.

รศ.อนุภูมิ โขวเกษม. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา, ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔.

ผศ.ดร.ยุทธนา ประณีต. เลขานุการบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์, ๑๔ มิถุนายน
๒๕๖๔.

ดร.ปนัดดา รักษาแก้ว. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา, ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔.

ว่าที่ร้อยตรี ทวีศักดิ์ แสงเงิน. ผู้ทรงคุณวุฒิองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสมาคมกำนัน
ผู้ใหญ่บ้านแห่งประเทศไทย, ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔.

๒. ภาษาอังกฤษ

Almond. Gabriel A. and Jr. B.G. Powell. **Comparative Political Today**. Boston: Little
Brown and Company, 1976.

Angus Campbell. **Political Efficacy: In Measure of Political Attitudes**. The Institute for
Social Research. New York: Knopt, 1968.

Lester W. Milbrath. **Aspects of Political Development**. Boston: Little. Brown, 1971.

บรรณานุกรม (ต่อ)

Lester W. Milbrath. **Political Participation; How and Why Do People Get Involved in Politics ?**. Chicago : Rand McNally political science series, 1965.

Myron Wiener. “Political Participation: Crisis of the Political Process”. in **Crisis on Sequences in Political Development**. Princeton: Princeton University, 1971.

Robert E. Lane. **Political Ideology** New York: The Free Press, 1962.

Samuel P. Huntington and Joan M. Nelson. **Participation and Political Study**. Cambridge: Cambridge University Press, 1982.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

เครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมทางการเมืองของ ประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช

คำชี้แจง :

แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในด้านการหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่อไป รวมทั้งจะเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาวิจัยเชิงลึก และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมากยิ่งขึ้น คำตอบของท่านจะถือว่าเป็นความลับและไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด ดังนั้นใคร่ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามให้ตรงกับความจริงของท่านให้มากที่สุดและครบทุกข้อ ผู้วิจัยขอขอบคุณท่านที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัยมา ณ โอกาสนี้ด้วย

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๔ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ตอนที่ ๔ เป็นแบบสอบถามปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended Question) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระ

พระมหาเอกกวิน ปิยวีโร (อะซิม)

นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดตอบแบบสอบถามโดยใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่านเพียงข้อเดียว

๑. เพศ

ชาย

หญิง

๒. อายุ

๑๘ - ๓๐

๓๑ - ๔๐ ปี

๔๑ - ๕๐ ปี

๕๑ ปีขึ้นไป

๓. ระดับการศึกษา

ประถมศึกษา

มัธยมศึกษาหรือปวช.

ปวส.หรืออนุปริญญา

ปริญญาตรี

ปริญญาโท

ปริญญาเอก

อื่น ๆ

๔. อาชีพหรือตำแหน่ง

นักเรียนหรือนักศึกษา

ค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว

เกษตรกร

รับจ้างทั่วไป

รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ

พนักงานบริษัท

อื่น ๆ

๕. รายได้ต่อเดือน

ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท

๑๐,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท

๒๐,๐๐๑ - ๓๐,๐๐๐ บาท

ตั้งแต่ ๓๐,๐๐๑ บาท ขึ้นไป

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

คำชี้แจง : โปรดอ่านข้อความต่อไปนี้โดยละเอียด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงความคิดเห็น หรือความรู้สึกของท่านซึ่งเป็นจริงมากที่สุดเพียงข้อเดียว

ลำดับที่	องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)
ความมีอิสระทางความคิด						
๑	ท่านสามารถแสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้โดยเสรีภาพภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน					
๒	ท่านคิดว่า การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ทุกคนสามารถกระทำได้อย่างเท่าเทียมกัน					
๓	ท่านติดตามการวิเคราะห์การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอยู่เสมอ					
๔	ท่านยอมรับฟังความคิดเห็นทางการเมืองของผู้อื่นซึ่งมีความคิดเห็นแตกต่างจากท่าน					
๕	ท่านร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมืองทุกครั้งที่มีโอกาสทั้งโดยทางตรงและผ่านสื่อสังคมออนไลน์					
การตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของรัฐบาล						
๑	ท่านติดตามข่าวสารการตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์ผลงานรัฐบาลผ่านช่องทางสื่อสารมวลชนต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ					

ลำดับที่	องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)
๒	ท่านเชื่อมั่นว่า การตรวจสอบและการวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมือง เป็นไปตามหลักพุทธธรรมาภิบาลในการบริหารประเทศ					
๓	ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการบริหารงานของนักการเมือง					
๔	ท่านเชื่อมั่นว่าว่านักการเมืองที่ดีมีธรรมาภิบาลจะต้องถูกตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์ได้					
๕	ท่านไว้วางใจองค์กรอิสระในการทำหน้าที่แทนประชาชนในการตรวจสอบการบริหารงานภาครัฐ					
การตื่นตัวทางการเมือง						
๑	ท่านติดตามข่าวสารสังคมและการเมืองอยู่เป็นประจำ					
๒	ท่านให้ความร่วมมือเข้าร่วมประชุมเมื่อได้รับแจ้งให้เข้าประชุมในกิจกรรมทางการเมืองในท้องถิ่น					
๓	ท่านร่วมฟังการปราศรัยของนักการเมืองระดับท้องถิ่นและระดับชาติ					
๔	ท่านตระหนักในบทบาททางการเมืองของตนเองและอัตลักษณ์ของชาติโดยสม่ำเสมอ					
๕	ท่านไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง					
การสนับสนุนจากภาครัฐและฝ่ายการเมือง						

ลำดับที่	องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)
๑	ท่านได้รับโอกาสจากพรรคการเมือง ให้สมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง					
๒	รัฐธรรมนูญมีบทบัญญัติให้ทุกคนสามารถแสดงออกหรือมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างเสมอภาคกัน					
๓	ภาครัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในบทบาทในการดำเนินกิจกรรม					
๔	คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ประชาสัมพันธ์ให้ท่านได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเพื่อให้ท่านสามารถตัดสินใจทางการเมือง					
๕	ภาครัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในวาระต่าง ๆ					

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับการนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดในนครศรีธรรมราช ตามหลักอภิธานิธรรม ๗

คำชี้แจง : โปรดอ่านข้อความต่อไปนี้โดยละเอียด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงความคิดเห็นหรือความรู้สึกของท่านซึ่งเป็นจริงมากที่สุดเพียงข้อเดียว

ลำดับที่	การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดในนครศรีธรรมราช ตามหลักอภิธานิธรรม ๗	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)
การหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์						
๑	เมื่อมีการประชุมในบริบทที่เกี่ยวข้องกับสังคมและการเมือง ท่านเข้าร่วมประชุมด้วยเสมอ					
๒	เมื่อมีสถานการณ์ใด ๆ ในสังคม ท่านเห็นด้วยกับการจัดให้มีการประชุมเพื่อร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อนำไปสู่การจัดการต่อสถานการณ์นั้น ๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม					
๓	ท่านเห็นว่าการประชุมทางการเมือง เป็นสิทธิที่พึงกระทำได้โดยชอบธรรมตามครรลองประชาธิปไตย					
๔	การประชุมกันของประชาชนเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และทัศนคติ หรือพัฒนาสังคมเป็นเรื่องควรเข้าร่วม					
๕	สังคมประชาธิปไตยจะมีความเจริญก้าวหน้าได้ เมื่อประชาชนในสังคมหมั่นประชุมแลกเปลี่ยนความรู้หรือแก้ปัญหาพัฒนาสังคมนั้น ๆ อยู่เสมอ					
ความพร้อมเพียงกันประชุม						
๑	หลักกาลัญญาตา (การรู้จักกาลเทศะ) ทำให้ผู้คนตระหนักเคารพเวลาในการเข้าร่วมประชุม					
๒	เมื่อมีการประชุมหรือชุมนุมใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสังคมของท่าน ท่านให้เกียรติที่ประชุมโดยไปร่วมประชุมก่อนถึงกำหนดเสมอ					

ลำดับที่	การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดในนครศรีธรรมราช ตามหลักอปธานิยธรรม ๗	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)
๓	เมื่อมีการชุมนุมที่เกี่ยวข้องกับสังคมของท่าน ท่านให้เกียรติที่ประชุมโดยรวมประชุมตั้งแต่ต้นจนจบเสมอ					
๔	ประโยชน์ประการหนึ่งของการเข้าร่วมประชุม คือ มติของที่ประชุม ซึ่งท่านสามารถเข้าใจมติที่ประชุมนั้นได้อย่างแจ่มชัดเพราะการเข้าร่วมตั้งแต่ต้นจนจบ					
๕	ท่านถือสรุปสาระสำคัญของการประชุมได้ และนำไปปฏิบัติตามมติของที่ประชุมได้เนื่องจากการเข้าร่วมประชุมโดยพร้อมเพรียง และเลิกประชุมโดยพร้อมเพรียงกับคนอื่น ๆ					
รวมกำหนดกฎเกณฑ์ทางการเมือง ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้						
๑	ในการประชุม ท่านตระหนักว่า บรรทัดฐานดั้งเดิมของสังคมเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องธำรงรักษาไว้					
๒	การเพิ่มกฎกติกาใด ๆ ในที่ประชุมนั้นต้องสอดคล้องสัมพันธ์กับกฎกติกาเดิมของสังคม					
๓	คำโบราณว่า บ้านเมืองมีชื่อมีแป อันหมายถึงกฎกติกาและโครงสร้างทางสังคม ท่านตระหนักถึงความสำคัญในหลักการนี้ และเมื่อมีผู้เสนอสิ่งใดอันขัดต่อหลักดังกล่าวในที่ประชุม ท่านใช้วิธีการพูดคุยปรับทัศนคติเพื่อรักษาชื่อแปของสังคมไว้					
๔	ท่านตระหนักว่าสังคมจะเจริญก้าวหน้าได้ เพราะการรักษาของเดิม (กฎกติกา) และเพิ่มเติมสิ่งใหม่ (กฎกติกาใหม่) โดยอนุวัตรไปตามหลักการเดิม					
๕	ท่านเข้าใจและปฏิบัติตามหลักการโดยอปธานิยธรรมโดยการไม่เสนอความคิดที่ขัดกับหลักการเดิม แต่ในขณะเดียวกันท่านก็ได้เสนอมุมมองใหม่ ๆ บนพื้นฐานของหลักการเดิม					

ลำดับที่	การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดในนครศรีธรรมราช ตามหลักอปินานิธรรม ๗	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)
เคารพประธานและความคิดเห็นของสมาชิกในที่ประชุม						
๑	การประชุมหรือชุมนุมใด ๆ นั้น ประธานในที่ประชุมทำหน้าที่ดำเนินการประชุมให้เป็นไปโดยชอบธรรม สมาชิกการประชุมจึงควรให้เกียรติด้วยการเคารพและเชื่อฟัง					
๒	การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่แตกต่างกันของสมาชิกในที่ประชุมเป็นสิ่งที่ทุกคนควรยอมรับ					
๓	ในที่ประชุม เมื่อสมาชิกมีความเห็นไม่สอดคล้องกับความเห็นของท่านประธาน ก็สามารถแลกเปลี่ยนเสนอความคิดเห็นต่างกันได้					
๔	แม้ท่านจะมีความคิดเห็นตรงกับมติเสียงส่วนมากในที่ประชุม แต่ท่านก็รับฟังและเคารพเหตุผลความคิดเห็นของเสียงส่วนน้อย					
๕	แม้ในความคิดส่วนตัว ท่านจะเห็นว่า สิ่งที่ท่านนำเสนอในที่ประชุมดีและมีประโยชน์ที่สุด แต่เมื่อมติส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับสิ่งที่ท่านนำเสนอ ท่านก็ยอมรับมติเสียงส่วนใหญ่ได้					
การให้เกียรติสตรียอมรับความเท่าเทียมสุภาพสตรีและสุภาพบุรุษ						
๑	ท่านเชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตยว่า ไม่ว่าเขาจะมีสถานภาพแตกต่างกันเช่นไร ย่อมมีสิทธิเสรีภาพโดยเท่าเทียมกัน					
๒	ท่านมีความเห็นว่าสตรีมีศักยภาพและความสามารถในการทำกิจกรรมทางการเมืองได้เท่ากันกับบุรุษ					
๓	หากประธานในที่ประชุมเป็นสตรี ท่านก็ยังให้เกียรติและเคารพปฏิบัติตาม ด้วยถือว่าตำแหน่งประธานไม่ถูกจำกัดด้วยสถานภาพทางเพศ					

ลำดับที่	การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดในนครศรีธรรมราช ตามหลักอปธานิยธรรม ๗	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)
๔	เมื่อมีสตรีเสนอความคิดเห็นใด ๆ ในที่สนทนาหรือที่ประชุม นั้น ท่านก็รับฟังด้วยดีเสมอ					
๕	ด้วยข้อจำกัดบางประการของสตรี ในที่ประชุมจึงควรมีกติกาพิเศษเพื่อปกป้องรักษาไม่ให้ถูกข่มเหง					
เคารพหลักการสถานของประเทศชาติบ้านเมือง						
๑	ท่านมีความเห็นด้วยว่า ประเทศชาติบ้านเมืองควรมีสักการสถานสำหรับยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชน					
๒	ท่านให้ความสำคัญกับบุคคลที่เป็นต้นแบบหรือเป็นตัวอย่างในด้านต่าง ๆ (ปูชนียบุคคล) ด้วยการเคารพบูชา					
๓	ท่านมีส่วนร่วมในการทำนุบำรุงสักการสถานด้วยการบริจาคหรือด้วยวิธีการอื่น ๆ เสมอ					
๔	ท่านแสดงออกด้วยการสักการบูชาสักการสถานตามความเชื่อของตนและให้เกียรติสักการสถานในความเชื่อของผู้อื่นเสมอ					
๕	ท่านมีความเชื่อว่าสังคมที่ดีนั้นต้องให้เกียรติและทำนุบำรุงรักษาสักการสถานในทุกความเชื่อโดยเท่าเทียมกัน					
ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาตลอดถึงบรรพชิตในศาสนา						
๑	หลักธรรมทางพระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตตลอดถึงการเมืองการปกครอง ดังนั้น ท่านจึงตระหนักถึงความสำคัญกับบทบาทของพระศาสนา จึงให้การทำนุบำรุงด้วยวิธีการต่าง ๆ					
๒	เมื่อมีการประชุมหารือประเด็นทางสังคม ท่านสนับสนุนบทบาทของบรรพชิตในการให้โอวาทธรรมคำสอนทางศาสนาในบริบทที่เชื่อมโยงกับสังคม					

ลำดับที่	การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดในนครศรีธรรมราช ตามหลักอปินานิชธรรม ๗	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)
๓	ท่านเห็นว่าการทำนุบำรุงพระพุทธานุชาสนานันัฐบาลควรสนับสนุนส่งเสริมให้บรรพชิตในพระพุทธานุชาสนาเข้าถึงการศึกษาทั้งทางธรรมและทางโลกให้มากขึ้น					
๔	ท่านเห็นว่าการบำรุงรักษาพระพุทธานุชาสนานันัฐบาล ควรพัฒนาศาสนวัตถุและศาสนบุคคลไปพร้อม ๆ กัน					
๕	ท่านเคยทำนุบำรุงพระพุทธานุชาสนาด้วยการบริจาคให้กับวัดหรือศาสนสถาน และปฏิบัติตามหลักคำสอนทางพระพุทธานุชาสนาอยู่เสมอ					

ตอนที่ ๔ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช

๑. การมีอิสระทางความคิดของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย ควรประกอบด้วยหลักการอะไรบ้าง

.....

.....

.....

ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

๒. การตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของรัฐบาล ควรมีขั้นตอน หรือวิธีการ
อย่างไร

.....
.....
.....

ปัญหาและอุปสรรค

.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....

๓. การตื่นตัวทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ควรมีองค์ประกอบอะไรบ้าง

.....
.....
.....

ปัญหาและอุปสรรค

.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....

๔. การสนับสนุนจากภาครัฐและฝ่ายการเมืองในการมีส่วนร่วมทางการเมืองภาค
ประชาชน มีลักษณะอย่างไร

.....
.....
.....

ปัญหาและอุปสรรค

.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....

ขอเจริญพร/ขอบคุณทุกท่านเป็นอย่างยิ่งที่ให้ความกรุณาสละเวลาอันมีค่าตอบแบบสอบถามนี้

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

วัน/เดือน/ปี ที่ให้สัมภาษณ์.....เวลา.....น.

ชื่อ/นามสกุล.....

อายุ.....ปี ตำแหน่ง.....

แบบสัมภาษณ์เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างคำถามปลายเปิดเพื่อนำไปสู่การสัมภาษณ์เชิงลึกต่อไป

ตอนที่ ๒ ท่านมีแนวทางวิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามหลักต่อไปนี้ อย่างไรบ้าง

๑) ท่านเห็นว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น ถือว่าเป็นการมีอิสระทางความคิดของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่ควรยึดหลักการได้อย่างไรบ้าง

.....
.....
.....
.....
.....

ปัญหาและอุปสรรค

.....
.....
.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

๒) การเปิดโอกาสให้มีการตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์ ควรมีขั้นตอนและวิธีการดำเนิน
อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

๓) การตื่นตัวทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย ควรมีองค์ประกอบอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

๔) การสนับสนุนจากภาครัฐและฝ่ายการเมืองในการมีส่วนร่วมทางการเมืองภาคประชาชน มีลักษณะอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ ๓ อปทานิยธรรม ๗ สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชได้อย่างไร

๑) การหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ท่านเห็นว่าหากประชาชนมีการประชุมปรึกษาหารือกันเป็นประจำ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้หรือปรับทัศนคติตลอดไปจนถึงแก้ไขและพัฒนาสังคมในด้านต่าง ๆ จะก่อให้เกิดการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๒) ความพร้อมเพียงกันประชุม ท่านเห็นว่าหากประชาชนมีความเคารพซึ่งตรงต่อเวลา เข้าประชุมโดยพร้อมเพรียงกันและร่วมประชุมกันตั้งแต่ต้นจนจบ จะก่อให้เกิดการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๓) ร่วมกำหนดกฎเกณฑ์ทางการเมือง ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ ท่านเห็นว่าหากประชาชนมีการสำนึกให้ความสำคัญกับกฎเกณฑ์ทางสังคม ไม่บัญญัติสิ่งที่ไม่สอดคล้องกับกติกาเดิมและไม่เพิกถอนหลักการเดิมของสังคม จะก่อให้เกิดการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๔) ความเคารพต่อประธานและความคิดเห็นของสมาชิกในที่ประชุม ท่านเห็นว่า หากประชาชนรู้จักบทบาทและหน้าที่ระหว่างกัน โดยเคารพท่านผู้เป็นประธานในที่ประชุมและยอมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในที่ประชุม จะก่อให้เกิดการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๕) การให้เกียรติสตรียอมรับความเท่าเทียมสุภาพสตรีและสุภาพบุรุษ ท่านเห็นว่า หากประชาชนคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคทางสถานภาพอย่างเท่าเทียมกัน อันเป็นการให้คุณค่าและความสำคัญของสุภาพสตรีและสุภาพบุรุษ จะก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๖) เคารพสักการสถานของประเทศชาติบ้านเมือง ท่านเห็นว่า หากประชาชน เคารพบูชาปูชนียบุคคล ปูชนียวัตถุ สักการสถาน ทั้งในพระพุทธศาสนาและสักการสถานทางสังคมอื่นใด จะก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๗) การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาตลอดถึงบรรพชิตในศาสนา ท่านเห็นว่า หากประชาชนให้การดูแลทำนุบำรุงอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาด้วยวิธีการต่าง ๆ จะก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะอื่น ๆ (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอเจริญพร/ขอบคุณทุกท่านเป็นอย่างยิ่งที่ให้ความกรุณาสละเวลาอันมีค่าในการตอบแบบสัมภาษณ์
เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัย

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

บันทึกข้อความ

สำนักงาน คณะบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา โทรเลขที่ ๑-๙๙๑-๑๐๐๐ ภายใน (๒๕๖๓)
ที่ สว.๑๑๑๙๖/๑.๑๓๓ วันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔
เรื่อง ขอความเห็นชอบและขออนุมัติในข้อเสนองานที่ดำเนินการทางคุณวุฒิพิเศษ

เรียน ร.ต.วิจิตร ชาญชัย

เมื่อวัน พุธที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ เวลา ๑๓.๐๐ น. ณ ห้องประชุม ชั้น ๒ อาคาร ๒๐๑๑๑๑๑๑
มีมติของประชุมคุณวุฒิพิเศษ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ได้
ทำการคัดเลือกเรื่อง "การนำหลักคุณธรรมภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีตัวตนทาง
การเมืองของประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคณะคุณวุฒิพิเศษ
ในการศึกษานโยบายเรื่อง หลักคุณวุฒิพิเศษ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ ซึ่งขณะนี้มีมติว่า
ท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงควรส่งชื่อท่านเป็นผู้ที่มีความทรง
วุฒิในการคัดเลือกในการทางคุณวุฒิพิเศษ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้ว หลักคุณวุฒิพิเศษ สาขาวิชา
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา หรือในข้อเสนองานที่แนบมาขอความเห็นชอบ
ขออนุมัติในรายละเอียดที่แนบมา น. โสภณ
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐศักดิ์ ทองอินทร์)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พงศนพดกรัน ปิยะวีร์
โทร : ๐๘๖๙๒๖-๒๖๕๕

บันทึกข้อความ

สำนักงาน คณะบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา โทรเลขที่ ๑-๙๙๑-๑๐๐๐ ภายใน (๒๕๖๓)
ที่ สว.๑๑๑๙๖/๑.๑๓๓ วันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔
เรื่อง ขอความเห็นชอบและขออนุมัติในข้อเสนองานที่ดำเนินการทางคุณวุฒิพิเศษ

เรียน ร.ต.ณัฐภูมิ ใจวัฒนะ

เมื่อวัน พุธที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ เวลา ๑๓.๐๐ น. ณ ห้องประชุม ชั้น ๒ อาคาร ๒๐๑๑๑๑๑๑
มีมติของประชุมคุณวุฒิพิเศษ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ได้
ทำการคัดเลือกเรื่อง "การนำหลักคุณธรรมภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีตัวตนทาง
การเมืองของประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคณะคุณวุฒิพิเศษ
ในการศึกษานโยบายเรื่อง หลักคุณวุฒิพิเศษ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ ซึ่งขณะนี้มีมติว่า
ท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงควรส่งชื่อท่านเป็นผู้ที่มีความทรง
วุฒิในการคัดเลือกในการทางคุณวุฒิพิเศษ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้ว หลักคุณวุฒิพิเศษ สาขาวิชา
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา หรือในข้อเสนองานที่แนบมาขอความเห็นชอบ
ขออนุมัติในรายละเอียดที่แนบมา น. โสภณ
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐศักดิ์ ทองอินทร์)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พงศนพดกรัน ปิยะวีร์
โทร : ๐๘๖๙๒๖-๒๖๕๕

บันทึกข้อความ

สำนักงาน คณะบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา โทรเลขที่ ๑-๙๙๑-๑๐๐๐ ภายใน (๒๕๖๓)
ที่ สว.๑๑๑๙๖/๑.๑๓๓ วันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔
เรื่อง ขอความเห็นชอบและขออนุมัติในข้อเสนองานที่ดำเนินการทางคุณวุฒิพิเศษ

เรียน ร.ต.ณัฐศักดิ์ ทองอินทร์

เมื่อวัน พุธที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ เวลา ๑๓.๐๐ น. ณ ห้องประชุม ชั้น ๒ อาคาร ๒๐๑๑๑๑๑๑
มีมติของประชุมคุณวุฒิพิเศษ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ได้
ทำการคัดเลือกเรื่อง "การนำหลักคุณธรรมภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีตัวตนทาง
การเมืองของประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคณะคุณวุฒิพิเศษ
ในการศึกษานโยบายเรื่อง หลักคุณวุฒิพิเศษ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ ซึ่งขณะนี้มีมติว่า
ท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงควรส่งชื่อท่านเป็นผู้ที่มีความทรง
วุฒิในการคัดเลือกในการทางคุณวุฒิพิเศษ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้ว หลักคุณวุฒิพิเศษ สาขาวิชา
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา หรือในข้อเสนองานที่แนบมาขอความเห็นชอบ
ขออนุมัติในรายละเอียดที่แนบมา น. โสภณ
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงมา ปรางค์มณี)
เลขาธิการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

นางณัฐณิชา นนทะกุล
นางวิจิตร ชาญชัย
๑๙ ก.พ. ๒๕๖๔

ผู้ประสานงาน : พงศนพดกรัน ปิยะวีร์
โทร : ๐๘๖๙๒๖-๒๖๕๕

๓. ๑๓๖๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ที่ ศส ๒๐๑๙.๒/ว.๑๐๗ วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

เรื่อง ขอลงนามอนุมัติการขอความร่วมมือในการนำข้อมูลไปใช้
เรียน อธิการบดี ดร.กาญจนา คำจุติ

เรียนคณาจารย์ทุกท่าน ตาม ปณ.ร. นาสกลฯ ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔
วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้
ดำเนินการจัดทำโครงการ "การนำข้อมูลการดำเนินงานไปใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทาง
การมีผลต่อการพัฒนาสังคมของมหาวิทยาลัย" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการพัฒนาระบบบริหาร
ภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เพื่อส่งเสริมการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม
ทางวิชาการของคณาจารย์ การมีผลต่อการพัฒนาสังคมของมหาวิทยาลัย วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
มีนโยบายสนับสนุนให้คณาจารย์นำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางวิชาการ
วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร โดย
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(ลงนามขอรับอนุมัติ) ขออภัย
ผู้อำนวยการวิทยาลัยนานาชาติ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ดร.กาญจนา คำจุติ

ผู้ประสานงาน : ดร.พรนภากร ปิยศิริ
โทร : ๐๘๑-๙๒๖-๒๒๖๕

วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร วิทยาลัยนานาชาติ
วิทยาลัยนานาชาติ ชั้น ๑ ชั้น ๑/๑๐๕
อาคาร ๑ ชั้น ๑/๑๐๕ ชั้น ๑/๑๐๕
โทร. ๐๘๑-๙๒๖-๒๒๖๕
Fax : ๐๘๑-๙๒๖-๒๒๖๕
Website : sru.sakon.ac.th
E-mail : sru@sakon.ac.th

ที่ ขส ๒๐๑๙.๒/ว.๑๐๗

เรื่อง ขอลงนามอนุมัติการขอความร่วมมือในการนำข้อมูลไปใช้
เรียน อธิการบดี ดร.พรนภากร ปิยศิริ
มีที่ส่งมาด้วย ๑. ใบร้องขอข้อมูลไปใช้ จำนวน ๑ ชุด
๒. เครื่องมือที่ใช้ในการนำข้อมูลไปใช้ จำนวน ๑ ชุด

เรียนคณาจารย์ทุกท่าน ตาม ปณ.ร. นาสกลฯ ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔
วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้ดำเนินการจัดทำโครงการ "การนำข้อมูลการดำเนินงานไปใช้
ประโยชน์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางวิชาการของคณาจารย์ การมีผลต่อการพัฒนาสังคมของ
มหาวิทยาลัย วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร มีนโยบายสนับสนุนให้คณาจารย์นำข้อมูลไปใช้
ประโยชน์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางวิชาการของคณาจารย์ การมีผลต่อการพัฒนาสังคมของ
มหาวิทยาลัย วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร โดย
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ลงนามขอรับอนุมัติ) ขออภัย
ผู้อำนวยการวิทยาลัยนานาชาติ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

(ลงนามอนุมัติ) ขออภัย
ผู้อำนวยการวิทยาลัยนานาชาติ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ผู้ประสานงาน : ดร.พรนภากร ปิยศิริ
โทร : ๐๘๑-๙๒๖-๒๒๖๕

ภาคผนวก ค
ผลการวิเคราะห์ค่า IOC

๔	ทำหนังสือขอคืนตัวผู้ประกันตัวชั่วคราวของนายจ้างตามเงื่อนไขที่กรมแรงงานกำหนดไว้	1.๕	1.๐	1.๐	1.๐	1.๕	๕	๑.๐๐	1๕.๕
๕	ทำหนังสือขอคืนตัวผู้ประกันตัวชั่วคราวของนายจ้างตามเงื่อนไขที่กรมแรงงานกำหนดไว้	1.๕	1.๐	1.๐	1.๐	1.๕	๕	๑.๐๐	1๕.๕

ตอนที่ ๓ แผนตอบสนองเกี่ยวกับการบูรณาการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการสื่อสารทางการเมือง สำหรับประชาชนจังหวัดนครราชสีมา ตามหลักเกณฑ์ข้อ ๔

ลำดับที่	การบูรณาการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการสื่อสารทางการเมือง	ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	ผล
ท่าน (ท่านใด)									
๑	ทำหนังสือขอคืนตัวผู้ประกันตัวชั่วคราวของนายจ้างตามเงื่อนไขที่กรมแรงงานกำหนดไว้	1.๕	1.๐	1.๐	1.๐	1.๕	๕	๑.๐๐	1๕.๕
๒	ทำหนังสือขอคืนตัวผู้ประกันตัวชั่วคราวของนายจ้างตามเงื่อนไขที่กรมแรงงานกำหนดไว้	1.๕	1.๐	1.๐	1.๐	1.๕	๕	๑.๐๐	1๕.๕

๒	การให้คำแนะนําส่งตัวผู้ประกันตัวชั่วคราวไปยังกรมแรงงาน	1.๕	1.๐	1.๐	1.๐	1.๕	๕	๑.๐๐	1๕.๕
๓	ทำหนังสือขอคืนตัวผู้ประกันตัวชั่วคราวของนายจ้างตามเงื่อนไขที่กรมแรงงานกำหนดไว้	1.๕	1.๐	1.๐	1.๐	1.๕	๕	๑.๐๐	1๕.๕
๔	ทำหนังสือขอคืนตัวผู้ประกันตัวชั่วคราวของนายจ้างตามเงื่อนไขที่กรมแรงงานกำหนดไว้	1.๕	1.๐	1.๐	1.๐	1.๕	๕	๑.๐๐	1๕.๕
๕	ทำหนังสือขอคืนตัวผู้ประกันตัวชั่วคราวของนายจ้างตามเงื่อนไขที่กรมแรงงานกำหนดไว้	1.๕	1.๐	1.๐	1.๐	1.๕	๕	๑.๐๐	1๕.๕

๓	ทำหนังสือขอคืนตัวผู้ประกันตัวชั่วคราวของนายจ้างตามเงื่อนไขที่กรมแรงงานกำหนดไว้	1.๕	1.๐	1.๐	1.๐	1.๕	๕	๑.๐๐	1๕.๕
๔	การให้คำแนะนําส่งตัวผู้ประกันตัวชั่วคราวไปยังกรมแรงงาน	1.๕	1.๐	1.๐	1.๐	1.๕	๕	๑.๐๐	1๕.๕
๕	การให้คำแนะนําส่งตัวผู้ประกันตัวชั่วคราวไปยังกรมแรงงาน	1.๕	1.๐	1.๐	1.๐	1.๕	๕	๑.๐๐	1๕.๕
๖	การให้คำแนะนําส่งตัวผู้ประกันตัวชั่วคราวไปยังกรมแรงงาน	1.๕	1.๐	1.๐	1.๐	1.๕	๕	๑.๐๐	1๕.๕

กิจกรรม (การประชาสัมพันธ์)									
๑	การให้คำแนะนําส่งตัวผู้ประกันตัวชั่วคราวไปยังกรมแรงงาน	1.๕	1.๐	1.๐	1.๐	1.๕	๕	๑.๐๐	1๕.๕
๒	การให้คำแนะนําส่งตัวผู้ประกันตัวชั่วคราวไปยังกรมแรงงาน	1.๕	1.๐	1.๐	1.๐	1.๕	๕	๑.๐๐	1๕.๕
๓	การให้คำแนะนําส่งตัวผู้ประกันตัวชั่วคราวไปยังกรมแรงงาน	1.๕	1.๐	1.๐	1.๐	1.๕	๕	๑.๐๐	1๕.๕
๔	การให้คำแนะนําส่งตัวผู้ประกันตัวชั่วคราวไปยังกรมแรงงาน	1.๕	1.๐	1.๐	1.๐	1.๕	๕	๑.๐๐	1๕.๕

๔	พัฒนาพื้นที่ชุมชนเมืองและชานเมือง โดยการพัฒนาพื้นที่เมืองใหม่ และชานเมืองใหม่ที่มีคุณภาพ เป็นศูนย์กลางการบริการและ พาณิชยกรรมที่มีความปลอดภัย และน่าอยู่	1.๒	1.๑	1.๑	1.๒	1.๒	๕	๑,๐๐	1๕%
แผนนำร่อง (การวางถนนใหม่)									
๑	พัฒนาพื้นที่เมืองและชานเมือง โดยการพัฒนาพื้นที่เมืองใหม่ และชานเมืองใหม่ที่มีคุณภาพ เป็นศูนย์กลางการบริการและ พาณิชยกรรมที่มีความปลอดภัย และน่าอยู่	1.๒	1.๑	1.๑	1.๒	1.๒	๕	๑,๐๐	1๕%
๒	การพัฒนาพื้นที่เมืองและชานเมือง โดยการพัฒนาพื้นที่เมืองใหม่ และชานเมืองใหม่ที่มีคุณภาพ เป็นศูนย์กลางการบริการและ พาณิชยกรรมที่มีความปลอดภัย และน่าอยู่	1.๒	1.๑	1.๑	1.๒	1.๒	๕	๑,๐๐	1๕%
๓	การพัฒนาพื้นที่เมืองและชานเมือง โดยการพัฒนาพื้นที่เมืองใหม่ และชานเมืองใหม่ที่มีคุณภาพ เป็นศูนย์กลางการบริการและ พาณิชยกรรมที่มีความปลอดภัย และน่าอยู่	1.๒	1.๑	1.๑	1.๒	1.๒	๕	๑,๐๐	1๕%

๔	พัฒนาพื้นที่เมืองและชานเมือง โดยการพัฒนาพื้นที่เมืองใหม่ และชานเมืองใหม่ที่มีคุณภาพ เป็นศูนย์กลางการบริการและ พาณิชยกรรมที่มีความปลอดภัย และน่าอยู่	1.๒	1.๑	1.๑	1.๒	1.๒	๕	๑,๐๐	1๕%
๕	การพัฒนาพื้นที่เมืองและชานเมือง โดยการพัฒนาพื้นที่เมืองใหม่ และชานเมืองใหม่ที่มีคุณภาพ เป็นศูนย์กลางการบริการและ พาณิชยกรรมที่มีความปลอดภัย และน่าอยู่	1.๒	1.๑	1.๑	1.๒	1.๒	๕	๑,๐๐	1๕%

ภาคผนวก ง

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบ
ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Try Out)

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๑๒๐

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอรังนก
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม
เรียน นายอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหาเอกกวิน ฉายา ปิยวิโร นามสกุล อะซีมิ รหัสประจำตัวนิสิต ๒๒๐๑๑๐๔๑๐๖
นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้
ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทาง
การเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว
ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากประชาชนในพื้นที่การปกครองของ
ท่านจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อ
ตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามในการวิจัย ซึ่งจะประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตร
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะ
ได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชารัฐศาสตร์

- ๐๕๓
- นายอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ขอเรียนขอ ๐๕๑๐๕๓๕๕ - ๐๕๑

ผู้ประสานงาน : พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร
โทร : ๐๘๙-๗๒๖-๖๑๙๕

(นายเจริญศักดิ์ วงศ์สุวรรณ)
นายอำเภอไชยา

ภาคผนวก จ

ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability)

ผลการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม
เรื่อง การบูรณาการหลักสูตรธรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทางเมือง
สำหรับประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ผู้วิจัย พระเชษฐา สุจิตโต (ทองดี)
หลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาครูวิทยาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Case Processing Summary			
		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics		
ปัจจัย	Cronbach's Alpha	N of Items
ตัวชี้วัดขององค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวทางเมือง (A1-A3)	0.645	20
การบูรณาการหลักสูตรธรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทางเมืองสำหรับประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (E1-E5)	0.879	20
รวม	0.902	40

Item-Total Statistics				
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
A1	176.2333	97.426	.376	.924
A2	176.4567	94.671	.343	.921
A3	176.3667	95.137	.300	.921
A4	176.3667	94.861	.329	.921
A5	176.5667	94.392	.389	.920
B1	176.5000	96.328	.178	.923
B2	176.3000	95.390	.282	.921
B3	176.2333	93.978	.459	.899
B4	176.4333	92.392	.511	.898
B5	176.4333	94.737	.338	.921
C1	176.5667	91.282	.534	.898
C2	176.4567	94.326	.381	.920
C3	176.3667	91.895	.562	.898
C4	176.5333	92.251	.613	.920
C5	176.3667	92.516	.502	.898
D1	176.4333	94.392	.373	.920
D2	176.5667	92.875	.429	.920
D3	176.4000	95.352	.276	.922
D4	176.4333	92.959	.491	.899
D5	176.4333	94.116	.402	.920
E1	176.1667	94.695	.613	.920
E2	176.3667	90.240	.648	.896
E3	176.4000	92.938	.561	.899
E4	176.2333	92.959	.530	.898
E5	176.4000	92.110	.613	.897
F1	176.3333	91.747	.665	.897
F2	176.4000	96.248	.157	.925
F3	176.4000	93.690	.606	.920
F4	176.4000	93.267	.654	.899

Item-Total Statistics				
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
F5	176.6000	92.615	.531	.898
G1	176.4567	93.085	.510	.899
G2	176.4567	89.946	.680	.896
G3	176.3000	94.672	.302	.921
G4	176.2667	93.661	.615	.920
G5	176.4567	94.326	.332	.921
H1	176.1667	96.282	.222	.922
H2	176.4000	91.990	.597	.897
H3	176.4000	93.145	.641	.899
H4	176.3333	94.257	.384	.921
H5	176.5667	92.978	.613	.925

ภาคผนวก ฉ

หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

ที่ กว ๕๐๐๕๕/๒ ๑๐ พค

หนังสือเวียนไปยังสถานศึกษาทั่วประเทศ เรื่อง การปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรทางการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ
อาคารเรียนรวม ๒๓ ชั้น ๒ 504
เลขที่ 77 หมู่ 1 ตำบลท่าทราย อำเภอท่าทราย
จังหวัดนนทบุรี 11170
โทร. 035 - 266 - 000 ต่อ 8802, 8903
โทร. 035 - 266 - 000 ต่อ 8803
Website : www.moe.go.th
E-mail : gis@moe.go.th

๓๕ มีนาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอทราบแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรทางการศึกษา
เรียน นายสุวิทย์ บุณยสิทธิ์ (ผู้ช่วยฯ) ๕ ตำบลท่าทราย
จังหวัดนนทบุรี แบบสืบทางคดีเกี่ยวกับการศึกษา จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระราชกฤษฎีกา ฉบับที่ ๒๖๖๕๑-๒๖๖๕๑-๑๐๖
ณ วันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๖๕ เรื่อง ระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของ
บุคลากรทางการศึกษา ซึ่งได้กำหนดให้บุคลากรทางการศึกษา
ต้องปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรทางการศึกษา
ฉบับที่ ๒๖๖๕๑-๒๖๖๕๑-๑๐๖ นั้น ซึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่
ของบุคลากรทางการศึกษา นั้น มีสาระสำคัญเกี่ยวกับระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่
ของบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งได้กำหนดให้บุคลากรทางการศึกษา
ต้องปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรทางการศึกษา
ฉบับที่ ๒๖๖๕๑-๒๖๖๕๑-๑๐๖ นั้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาใช้ทราบและปฏิบัติ

ขอแสดงความนับถือ

นายสุวิทย์ บุณยสิทธิ์ (ผู้ช่วยฯ)
ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
จังหวัดนนทบุรี

ณ วันที่ 25 มีนาคม 2565

ที่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
จังหวัดนนทบุรี

(ประมวลฯ) พระราชกฤษฎีกา ฉบับที่ ๒๖๖๕๑-๒๖๖๕๑-๑๐๖
โทร : ๐๓๕-๒๖๖-๐๐๐

สุวิทย์ บุณยสิทธิ์
(นายสุวิทย์ บุณยสิทธิ์)

ภาคผนวก ซ
ประมวลภาพจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

สัมภาษณ์ พระธรรมกิตติเมธี ดร.
ตำแหน่ง เจ้าคณะภาค ๑๖-๑๗-๑๘ (ธ),
กรรมการมหาเถรสมาคม, ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัด
ราชาธิวาส
สัมภาษณ์ที่ วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร
วันจันทร์ ที่ ๐๘ มีนาคม ๒๕๖๔

สัมภาษณ์ พระเทพวินยาภรณ์
ตำแหน่ง เจ้าอาวาส วัดพระมหาธาตุ
วรมหาวิหาร รองเจ้าคณะภาค ๑๖-๑๗-๑๘ (ธ)
สัมภาษณ์ที่ วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร
วันเสาร์พฤษภาคมที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๔

สัมภาษณ์ พระราชวิสุทธิกวี
ตำแหน่ง เจ้าคณะจังหวัดนครศรีธรรมราช (ธ)
ผู้ช่วยเจ้าอาวาส วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร
สัมภาษณ์ที่ วัดพระนคร
วันพุธ ที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔

สัมภาษณ์ พระครูสิริธรรมาภีรัต
ตำแหน่ง รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏ
ราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคตรราช
เจ้าคณะอำเภอพระพรหม-ลานสกา (ธ)
ผู้ช่วยเจ้าอาวาส วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร
สัมภาษณ์ที่ วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร
วันจันทร์ ที่ ๐๘ มีนาคม ๒๕๖๔

สัมภาษณ์ รศ.ดร.วัชรินทร์ ชาญศิลป์
ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชารัฐศาสตร์
สัมภาษณ์ที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย
วันจันทร์ ที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๔

สัมภาษณ์ ผศ.ดร.สุรินทร์ ทองทศ
ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
สัมภาษณ์ที่ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครศรีธรรมราช
วันจันทร์ ที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๔

สัมภาษณ์ ดร.สมปอง รักษาธรรม
ตำแหน่ง รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครศรีธรรมราช
สัมภาษณ์ที่ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครศรีธรรมราช
วันจันทร์ ที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๔

สัมภาษณ์ ดร.วรรณชนพล หิรัญบุรณะ
ตำแหน่ง รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา
สถาบันรัชต์ภาคย์
สัมภาษณ์ที่ สถาบันรัชต์ภาคย์

สัมภาษณ์ นายวิทยา แก้วภราดัย
ตำแหน่ง อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค
ประชาธิปัตย์
สัมภาษณ์ที่ วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร
วันพฤหัสบดี ที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๔

สัมภาษณ์ นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ
ตำแหน่ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค
ประชาธิปัตย์
สัมภาษณ์ที่ บ้านพักส่วนตัว
วันอาทิตย์ ที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๔

สัมภาษณ์ นางสาวนริศา อติเทพพรพันธ์
ตำแหน่ง อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค
ประชาธิปัตย์
สัมภาษณ์ที่ โซว์รูมโตโยต้า นครศรีธรรมราช
วันศุกร์ ที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๔

สัมภาษณ์ รศ.ดร.รงค์ บุญสวยขวัญ
ตำแหน่ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคพลัง
ประชารัฐ
สัมภาษณ์ที่ บ้านพักส่วนตัว
วันอาทิตย์ ที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๔

สัมภาษณ์ นายชัยชนะ เดชเดโช
ตำแหน่ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค
ประชาธิปัตย์
สัมภาษณ์ที่ บ้านพักส่วนตัว
วันเสาร์ ที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๔

สัมภาษณ์ นายสุเมธ สังข์รัตน์
ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๑๙ ตำบลท่าเรือ
อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
สัมภาษณ์ที่บ้านพักส่วนตัว
วันพุธ ที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔

สัมภาษณ์ นางอุษา แป้นน้อย
ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๑๘ ต.คลองน้อย อ.
ปากพนัง จ.นครศรีธรรมราช
สัมภาษณ์ที่ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน
วันพุธ ที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔

สัมภาษณ์ นายสมชาย เต็มดวง
ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๕ ตำบลท่าเรือ
อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
สัมภาษณ์ที่ บ้านพักส่วนตัว
วันพุธ ที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔

สัมภาษณ์ นางสาวชุตีธร บุญยเกียรติ
ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๕ ตำบลช้างกลาง อำเภอช้างกลาง
จังหวัดนครศรีธรรมราช
สัมภาษณ์ที่ บ้านพักส่วนตัว
วันพฤหัสบดี ที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๔

ภาคผนวก ฅ
หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเข้าร่วมสนทนากลุ่ม
(Focus Group Discussion)

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ โทร/แฟกซ์ ๐๓๕๙๔-๕๑๐๐ ภายใน (๕๑๐๐)
ที่ ๕๑/๕๑๐๐๕๖/๒๒๒๕ วันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๖๔
เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เรียน เลขาธิการมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

เนื่องด้วย พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งคุณหญิงกษยา ฤทธิกุล เป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ เมื่อวันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๖๔ และได้ทรงแต่งตั้งคุณหญิงกษยา ฤทธิกุล เป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ เมื่อวันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๖๔

ในโอกาสที่มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ ได้มีพิธีเปิดงานมหกรรมวิชาการ ประจำปี ๒๕๖๔ ในวันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๖๔ ณ อาคารเรียนรวม มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งงานมหกรรมวิชาการดังกล่าว มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองและพัฒนาระบบการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

(ลายเซ็น)
รองศาสตราจารย์ ดร.สุพาส สุระพรหม
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

(ลายเซ็น)
นางสาวอรุณรัตน์ ใจดี
รองศาสตราจารย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์
๑๙ มิถุนายน ๒๕๖๔

ผู้ประสานงาน : พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว
โทร : ๐๑๕-๒๒๒-๐๐๐๕

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์
มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์
อาคารเรียนรวม ชั้น ๕ ห้อง ๕ ๑๐๔
เลขที่ ๒๑ หมู่ ๒ ตำบลบ้านจารย์ อำเภอนาโพธิ์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๑๐๐
โทร : ๐๓๕ - ๒๔๘ - ๐๑๐ ต่อ ๕๑๐๐, ๕๑๐๑
Fax : ๐๓๕ - ๒๔๘ - ๐๑๐ ต่อ ๕๑๐๒
Website : sru.pw.ac.th
E-mail : sru@pw.ac.th

๑๙ มิถุนายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
เรียน ว่าที่ร้อยตรี ทวีศักดิ์ แฉะเงิน ผู้ทรงคุณวุฒิองค์การพิเศษส่วนท้องถิ่น และนายสนั่น ใจดี ผู้อำนวยการบริหาร

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กําหนดการ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม จำนวน ๑ ฉบับ

เนื่องด้วย พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งคุณหญิงกษยา ฤทธิกุล เป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ เมื่อวันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๖๔ และได้ทรงแต่งตั้งคุณหญิงกษยา ฤทธิกุล เป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ เมื่อวันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๖๔

ในโอกาสที่มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ ได้มีพิธีเปิดงานมหกรรมวิชาการ ประจำปี ๒๕๖๔ ในวันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๖๔ ณ อาคารเรียนรวม มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งงานมหกรรมวิชาการดังกล่าว มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองและพัฒนาระบบการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

(ลายเซ็น)
รองศาสตราจารย์ ดร.สุพาส สุระพรหม
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

ผู้ประสานงาน : พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว
โทร : ๐๑๕-๒๒๒-๐๐๐๕

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ โทร/แฟกซ์ ๐๓๕๙๔-๕๑๐๐ ภายใน (๕๑๐๐)
ที่ ๕๑/๕๑๐๐๕๖/๒๒๒๕ วันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๖๔
เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เรียน อาจารย์ ดร.ปณิศา ธิษานนท์ อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

เนื่องด้วย พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งคุณหญิงกษยา ฤทธิกุล เป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ เมื่อวันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๖๔ และได้ทรงแต่งตั้งคุณหญิงกษยา ฤทธิกุล เป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ เมื่อวันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๖๔

ในโอกาสที่มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ ได้มีพิธีเปิดงานมหกรรมวิชาการ ประจำปี ๒๕๖๔ ในวันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๖๔ ณ อาคารเรียนรวม มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งงานมหกรรมวิชาการดังกล่าว มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองและพัฒนาระบบการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

(ลายเซ็น)
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์
๑๙ มิถุนายน ๒๕๖๔

(ลายเซ็น)
รองศาสตราจารย์ ดร.สุพาส สุระพรหม
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

ผู้ประสานงาน : พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว
โทร : ๐๑๕-๒๒๒-๐๐๐๕

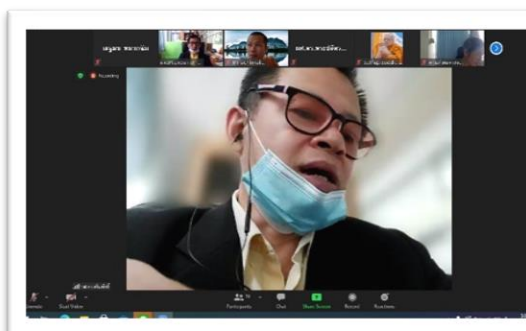
ภาคผนวก ญ
ประมวลภาพจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ
(Focus Group Discussion)

พระปลัดระพิน พุทธิสารโร, ผศ.ดร.
 ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
 สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ ภาควิชารัฐศาสตร์
 คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
 ราชวิทยาลัย
 สันทนาการกลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
 วันจันทร์ ที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔
 ผ่าน Zoom Meeting

รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม
 ตำแหน่ง ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
 ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 สันทนาการกลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
 วันจันทร์ ที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔
 ผ่าน Zoom Meeting

รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์
 ตำแหน่ง ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
 สาขาวิชา รัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 สันทนาการกลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
 วันจันทร์ ที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔
 ผ่าน Zoom Meeting

รศ.ดร.รัชชพันธ์ อิศรเดช
 ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
 คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
 ราชวิทยาลัย
 สันทนาการกลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
 วันจันทร์ ที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔
 ผ่าน Zoom Meeting

ผศ.ดร.ยุทธนา ปราณีต
ตำแหน่ง เลขานุการบัณฑิตศึกษา สาขาวิชา
รัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
วันจันทร์ ที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔
ผ่าน Zoom Meeting

รศ.อนุภูมิ โสวเกษม
ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชารัฐศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย

สนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
วันจันทร์ ที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔
ผ่าน Zoom Meeting

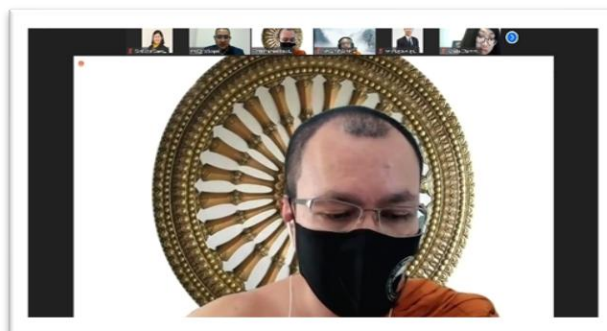
อาจารย์ ดร.ปนัดดา รักษาแก้ว
ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย

สนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
วันจันทร์ ที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔
ผ่าน Zoom Meeting

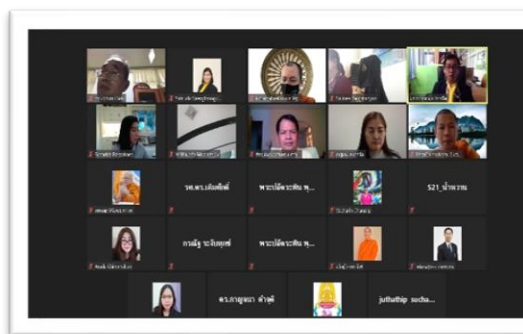

ว่าที่ร้อยตรี ทวีศักดิ์ แสงเงิน
ตำแหน่ง ผู้ทรงคุณวุฒิมอัครปกครองส่วน
ท้องถิ่นและสมาคมกำนันผู้ใหญ่บ้านแห่งประเทศไทย

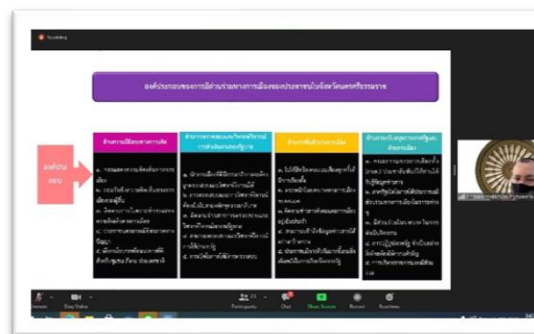
สนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
วันจันทร์ ที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔
ผ่าน Zoom Meeting

พระมหาเอกกรวิน ปิยวิโร (อะซิม)
 ตำแหน่ง นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์
 (ผู้นำเสนอ)
 สนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
 วันจันทร์ ที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔
 ผ่าน Zoom Meeting

ภาพประกอบการนำเสนอ
 สนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
 วันจันทร์ ที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔
 ผ่าน Zoom Meeting

ภาพประกอบการนำเสนอ
 สนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
 วันจันทร์ ที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔
 ผ่าน Zoom Meeting

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล	พระมหาเอกกวิน ปิยวีโร
วัน/เดือน/ปีเกิด	๐๓ มิถุนายน ๒๕๒๔
ภูมิลำเนา	๘๐ หมู่ที่ ๓ ตำบลนาบอน อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช รหัสไปรษณีย์ ๘๐๒๒๐
ที่อยู่ปัจจุบัน	วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร ๔๓๕ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช รหัสไปรษณีย์ ๘๐๐๐๐
ที่ทำงานปัจจุบัน	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคศกราช
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต ศรีธรรมมาโคศกราช
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. ๒๕๔๔	สอบไล่ได้นักธรรมชั้นเอก สำนักเรียนคณะจังหวัดนครศรีธรรมราช
พ.ศ. ๒๕๕๒	สอบไล่ได้บาลี เปรียญธรรม ๗ ประโยค สำนักเรียนคณะจังหวัด นครศรีธรรมราช
พ.ศ. ๒๕๕๘	ศน.บ. (ศาสนศาสตร์บัณฑิต) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พ.ศ. ๒๕๖๑	ร.ม. (รัฐศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประสบการณ์การทำงาน	
พ.ศ. ๒๕๕๕	พระวิปัสสนาจารย์ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช
พ.ศ. ๒๕๕๕	พระแสดงปาฏิโมกข์
พ.ศ. ๒๕๕๘	ครูสอนบาลีประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช
พ.ศ. ๒๕๕๖๒	อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตร์ สาขาการปกครอง มหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคศกราช
พ.ศ. ๒๕๖๓-ปัจจุบัน	อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต ศรีธรรมมาโคศกราช
ผลงานทางวิชาการ	
พ.ศ. ๒๕๖๒	บทความวิจัย เรื่อง “การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของ องค์การบริหารส่วน ตำบลโมถ่าย อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี”. วารสารมหาจุฬานาครทรรณ. (ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๗ พ.ศ. ๒๕๖๒) หน้า ๓,๖๗๒-๓,๖๘๕.

ประวัติผู้วิจัย (ต่อ)

ผลงานทางวิชาการ

พ.ศ.๒๕๖๓

บทความวิชาการ เรื่อง “การบูรณาการหลักสิทธิเสรีภาพ เสมอภาค และภราดรภาพในวิถีทางประชาธิปไตย”. วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์. (ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ : กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๓) หน้า ๘๔-๘๘.

พ.ศ.๒๕๖๔

บทความวิชาการ เรื่อง “การสื่อสารทางการเมืองด้วยอวัจนภาษา โดยสัญญาณวิธีของเยาวชนไทยในครรลองประชาธิปไตย”. วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์. (ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๒ : เมษายน - มิถุนายน ๒๕๖๔) หน้า ๑๔๖-๑๖๐.

บทความวิชาการ เรื่อง “พุทธวิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งในพระพุทธศาสนา : ในคัมภีร์ขุททกนิกาย ธรรมบท”. (นิตยสารพุทธจักร ฉบับพิเศษ ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๔) หน้า ๑๓๙-๑๔๙.